

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

AĞMER-NÂME: İNCELEME-METİN-DİZİN

Yüksek Lisans Tezi

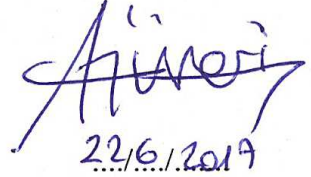
Hazırlayan
Ahu GÜNERİ

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Necmi AKYALÇIN

Çanakkale – 2017

TAAHHÜTNAME

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Aḥmer-nāme: İnceleme-Metin-Dizin” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

22/6/2019

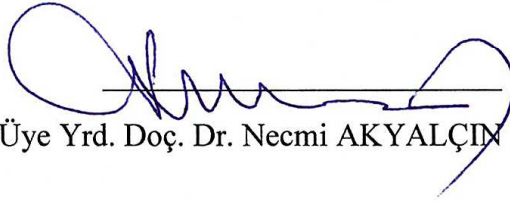
Ahu GÜNERİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

Ahu GÜNERİ'ye ait Ahmer-nâme: İnceleme-Metin-Dizin adlı çalışma,
jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak
oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Üye Prof. Dr. Kerime ÜSTÜNOVA

Üye Yrd. Doç. Dr. Necmi AKYALÇIN (Danışman)

Üye Yrd. Doç. Dr. Mustafa Levent Yener

Tez No : 10153116

Tez Savunma Tarihi : 22.06.2017

ONAY

Doç. Dr. Şerif Korkmaz Enstitü Müdürü

06.07.2017

ÖZET

Aḥmer-nāme (İnceleme – Metin – Dizin)

Bu çalışma, XVIII. yüzyılın ilk çeyreğinde yazılmış olan Aḥmer-nāme adlı yazma eser üzerine yapılmış bir dil incelemesidir. Eserin yazarının adı belli değildir. 87 varaklık bu yazma, Antakya’da geçen bir olayı öykü biçiminde anlatmaktadır.

Çalışmanın girişinde eser hakkında bilgi verilmiş, eserin içerdiği masalsı ve kültürel unsurlardan söz edilmiştir. Yazım bölümünde, ünlülerin ve kimi ünsüzlerin yazımı, sözcüklerde ve eklerde bitişik yazımlar, Arapça ve Farsça sözcüklerdeki yanlış yazımlar irdelenmiştir. Ses bilgisi bölümünde, ünlü uyumları ve ses olayları üzerinde durulmuştur. Yapı bilgisi bölümünde ise öncelikle çekim ve yapım ekleri olarak ikiye ayırdığımız ekler alt başlıklarla incelenerek örneklendirilmiştir. Eklerin örneklendirilmesinde özellikle Türkiye Türkçesinden farklı olan yapılar seçilmeye çalışılmıştır. Bu bölümün sonunda söz varlığı ile ilgili örnekler de aktarılmıştır.

Metin bölümünde, yazma eserin çeviri yazısı verilmiştir.

Dizin bölümünde metinde geçen bütün sözcüklerin metin içindeki anlamları ve hangi dilden geldikleri gramatikal dizin biçiminde verilmiştir. Ayrıca, çalışmanın sonuna metinde geçen özel adlar için, özel adlar dizini eklenmiştir.

ABSTRACT

Aḥmer-nāme (İnceleme – Metin – Dizin)

This study is a language review that has been prepared on a manuscript “Aḥmer-nāme” which was written in the first quarter of 18th century. Its writer’s name is unknown. Consisting of 87 pages, this manuscript consists a story-like event which took place in Antakya.

In the introduction of the study, some information has been provided on the manuscript and the fabulous and cultural elements contained by Aḥmer-nāme has been mentioned.

In orthography study, the spellings of vowels and some consonants contiguous writings in the words and affixes and wrong spellings in Arabic and Persian words have been studied. The phonetics section examines the vowel harmony and phonetic changes. In morphology section, the affixes which we divided into two parts as inflectional and derivative affixes have been primarily examined and exemplified in subtitles. In the exemplification of affixes it is tried to choose the grammatical structures different from Modern Turkish. At the end of this section, some information concerning the word entity has been mentioned.

In the text part of the study, the transcription of the manuscript has been introduced.

The index includes the words used in the text and the meanings and origin languages of the words are given in a grammatical index. In addition, a separate name index including proper names is added to the end of the study.

ÖN SÖZ

Ahmer-nâme adlı 1722 tarihli yazma eser üzerine yapılan bu çalışma; dil incelemesi, metin ve dizin olmak üzere üç ana bölümden oluşmaktadır.

Dil incelemesine geçmeden önce Giriş bölümünde Ahmer-nâme ile ilgili bilgiler verilmiş, eserin içerdiği Türk ve Dünya masallarından çeşitli unsurlara, kültürel öğelere değinilmiş, üzerine kurulduğu öykünün değişik biçimleri aktarılmıştır.

Dil incelemesi bölümünde, metnin yazım özellikleri, ses bilgisi ve yapı bilgisi incelenmiş, Klasik Osmanlı Türkçesi dönemine ait olan metnin yazım ve gramer bakımından Türkiye Türkçesinden farklılık gösteren özellikleri ortaya konmuştur.

Metin bölümünde, eserin transkripsiyonlu çeviri yazısı bulunmaktadır.

Dizin bölümünde, metinde geçen sözcüklerin tamamı ve geçtikleri yerler gramatikal dizin şeklinde verilmiştir. Madde başı olan sözcükler, metindeki kullanımları esas alınarak anlamlandırılıp hangi dile ait oldukları da yanlarında verilmiştir.

Öncelikle bu çalışmanın başından itibaren her konuda yardımlarını gördüğüm değerli tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Necmi AKYALÇIN'a teşekkürlerimi sunarım. Yazmayı okuyup Latin harflerine çevirirken okumakta zorlandığım birçok sözcüğü okuma konusunda yardımlarını gördüğüm değerli Hocam Prof. Dr. Gülgün YAZICI'ya, dil incelemesi çalışmaları sırasında deneyimlerini benimle paylaşan değerli Hocam Arş. Gör. Dr. Elif KAYA'ya, İngilizce çevirilerde değerli meslektaşım İsmail GÜZEL'e bana zaman ayırıp yardım ettikleri için çok teşekkür ederim.

Ayrıca; her türlü destekleriyle beni bir an olsun yalnız bırakmayan annem ve babam Havva ve Ali KASKUN'a, eşim Asil GÜNERİ'ye ve biricik oğlum Efe GÜNERİ'ye yürekten teşekkür ederim.

KISALTMALAR

Ar. : Arapça

dzl. : Düzenleyen

Far. : Farsça

Hiz. : Hazreti

İt. : İtalyanca

Moğ. : Moğolca

Lat. : Latince

Leh. : Lehçe

No. : Numara

s. : Sayfa

T. : Türkçe

Yun. : Yunanca

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖN SÖZ	iii
KISALTMALAR.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
GİRİŞ.....	1

BÖLÜM I

YAZIM

1. Ünlülerin Yazımı	13
1.1 “a” Ünlüsünün Yazımı	13
1.2 “e” Ünlüsünün Yazımı	16
1.3 “Kapalı e - ê” Ünlüsünün Yazımı.....	17
1.4. “ı, i” Ünlülerinin Yazımı	18
1.5 “o, ö” Ünlülerinin Yazımı	20
1.6 “u, ü” Ünlülerinin Yazımı	21
2. Ünsüzlerin Yazımı.....	23
2.1 “p” Ünsüzünün Yazımı.....	23
2.2 “ç” Ünsüzünün Yazımı.....	24
2.3 “s” Ünsüzünün Yazımı	25
2.4 “t” Ünsüzünün Yazımı	27
2.5 “Nazal n (ŋ)” Ünsüzünün Yazımı.....	29
3. Bitişik Yazım.....	30
4. Arapça ve Farsça Sözcüklerdeki Yanlış Yazımlar	31

BÖLÜM II

SES BİLGİSİ

1. Ünlü Uyumları.....	36
1.1.1 Önlük-Artlık Uyumuna Aykırı Ekler	36
1.2 Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu	37

1.2.1 Sözcük Kök ve Gövdelerinde Uyumsuzluk.....	37
1.2.2 Yuvarlak Ünlülü Ekler.....	38
1.2.3 Düz Ünlülü Ekler.....	45
1.2.4 Belirli Bir Kurala Bağlı Olmayan Ekler	47
1.2.5 Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Giren Ekler	49
2. Ses Olayları	56
2.1 Nöbetleşmeler	56
2.1.1 Ünlü Düşmesi	56
2.1.2 Ötümlüleşme.....	57
2.2 Değişimler	58
2.2.1 Ünlü Birleşmesi	58
2.2.2 Ötümsüzleşme	58
2.2.3 Ötümlüleşme.....	59
2.2.4 Sızıcılaşma.....	60
2.2.5 Akıcılaşma	61
2.2.6 Ünsüz Düşmesi	61
2.2.7 Göçüşme	62

BÖLÜM III

YAPI BİLGİSİ

1. Çekim Ekleri.....	63
1.1 Ad ve Ad Soylu Sözcüklerin Çekimi	63
1.1.1 Yalın Durumu	63
1.1.2 Yönelme Durumu	63
1.1.3 Belirtme Durumu	64
1.1.4 Bulunma Durumu	65
1.1.5 Ayrılma Durumu	66
1.1.6 İlgi Durumu	67
1.1.7 Vasıta/Araç Durumu.....	67
1.1.8 Adlarda Çokluk	68
1.1.9 İyelik Ekleri	68
1.1.10 Yön Gösterme Eki	71

1.1.11 Eşitlik Eki	71
1.2 Eylemlerin Çekimi.....	71
1.2.1 Basit Çekimler	71
1.2.1.1 Bildirme (Haber) Kipleri	71
1.2.1.2 Tasarlama Kipleri	78
1.2.2 Birleşik Çekimler.....	85
1.2.2.1 Hikâye Birleşik Çekimi	86
1.2.2.2 Rivayet Birleşik Çekimi	87
1.2.2.3 Koşul Birleşik Çekimi	88
1.3 Ek Eylem	89
2. Yapım Ekleri	90
2.1 Addan Ad Yapım Ekleri	90
2.2 Eylemden Ad Yapım Ekleri	92
2.3 Addan Eylem Yapım Ekleri	93
2.4 Eylemden Eylem Yapım Ekleri	94
2.4.1 Edilgen Çatı	94
2.4.2 Dönüştürme Çatı	94
2.4.3 Oldurgan Çatı	95
2.4.4 Ettirgen Çatı.....	95
2.4.5 İşteş Çatı	96
2.4.6 Kuvvetlendirme Çatısı.....	96
2.5 Eylemsi Ekleri	96
2.5.1 Mastar Ekleri	96
2.5.2 Ortaç Ekleri.....	97
2.5.2.1 Geçmiş Zaman Kavramı Taşıyan Ortaçlar	97
2.5.2.2 Geniş Zaman Kavramı Taşıyan Ortaçlar	97
2.5.2.3 Gelecek Zaman Kavramı Taşıyan Ortaçlar	98
2.5.3 Ulaç Ekleri.....	98
2.5.3.1 Tarz ve Bağ Anlamı Taşıyan Ulaçlar	98

2.5.3.2 Zaman Anlamı Taşıyan Ulaçlar.....	99
3. Birleşik Eylemler.....	100
3.1 Tasvirî Eylemler	100
3.1.1 Yeterlik Birleşik Eylemi	100
3.1.2 Sürelik Birleşik Eylemi	101
3.1.3 Yaklaşma Birleşik Eylemi	101
3.1.4 Tezlik Birleşik Eylemi.....	101
3.2 Ad ve Yardımcı Eylemden Oluşan Birleşik Eylemler.....	101
4. Adıllar.....	110
4.1 Kişi Adılları	111
4.2 İşaret Adılları.....	111
4.3 Dönüşlülük Adılı	112
4.4 Belirsizlik Adılları	112
4.5 Soru Adılları	112
5. Ön adlar	112
5.1 Niteleme Ön Adları	112
5.2 Belirtme Ön Adları	113
5.2.1 İşaret Ön Adları	113
5.2.2 Belirsizlik Ön Adları	113
5.2.3 Soru Ön Adları	113
5.2.4 Sayı Ön Adları	113
5.2.4.1 Asıl Sayılar	113
5.2.4.2 Kesir Sayıları	114
5.2.4.3 Sıra Sayıları	114
5.2.4.4 Üleştirme Sayıları	114
6. Belirteçler	114
6.1 Zaman Belirteçleri	114
6.2 Yer Belirteçleri	115
6.3 Miktar Belirteçleri	115

6.4 Durum Belirteçleri	115
7. İlgeçler	115
7.1 Neden Bildiren İlgeçler	115
7.2 Vasıta/Araç İlgeçleri	115
7.3 Benzerlik İlgeci	115
7.4 Başkalık İlgeci	116
7.5 Miktar İlgeci	116
7.6 Zaman İlgeçleri	116
7.7 Yer-Yön İlgeçleri	116
8. Ünlemler	116
8.1 Doğal Ünlemler	116
8.2 Seslenme Ünlemleri	116
8.3 Yanıt Ünlemleri	117
8.4 Gösterme Ünlemi	117
8.5 Soru Ünlemleri	117
9. Bağlaçlar	117
9.1 Sıralama Bağlaçları	117
9.2 Denkleştirme Bağlaçları	117
9.3 Karşılaştırma Bağlaçları	117
9.4 Pekiştirme Bağlaçları	117
9.5 Cümle Başı Bağlaçları	117
10. Söz Varlığı	118
10.1 Atasözleri	118
10.2 Deyimler	118
10.3 İkilemeler	119
10.4 Kalıplaşmış Sözler	119
METİN	119
DİZİN	181
ÖZEL ADLAR DİZİNİ	349

SONUÇ	357
KAYNAKÇA.....	362
EKLER	365

GİRİŞ

18. yüzyıl mensur öykülerinden biri olan *Aḥmer-nāme*'nin yazarına ait bir ad bulunmamakla birlikte sonunda 1134 (1722) tarihli bir kayıt vardır. Kaba nesih ile yazılmış olan bu eser, her sayfası 17 satırdan oluşmak üzere (1b-15 satır, 66a-15 satır, 66b-16 satır, 79a-16 satır, 82b-16 satır, 87a-6 satır) toplam 87 varaktır.

Eser 195x135-165x90 mm ölçüsünde, üç ayrı filigranlı kağıda yazılmıştır. Söz başları kırmızı mürekkeplidir. Bazı sayfalar tamir görmüştür. Sırtı kahverengi meşin, kapakları desenli kâğıt kaplı mukavva bir cilt içerisindedir. Eser, Türk Dil Kurumu El Yazması Eserleri Kitaplığı Veri Tabanı'nda A 388 arşiv numarasıyla kayıtlıdır. Çalışma için eser Türk Dil Kurumu El Yazması Eserleri Kitaplığından temin edilmiştir. Eserin yazısı harekesizdir.

İncelenen yazma, eserin ikinci cildir. Eserin birinci cildi ile ilgili bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Aḥmer-nāme'nin konusu kısaca şöyledir: Zamanın birinde çocuğu olmadığı için üzülen bir şah vardır. Bir derviş gelip kendisine çocuğunun olacağını söyler. Antakya Şahı'nın ve Veziri'nin birer kızları olur. Kızlar doğunca babaları bir dervişe kızların gelecekleri ile ilgili fal baktırırlar; falda, Vezir'in kızının bir haramiye gönül vereceği, bunun da kötü şeyler getireceği görülür. Bir haraminin damatlığı hoşuna gitmeyen ve geleceği değiştirmek isteyen vezir, kendi kızıyla birlikte şahın kızını yanlarına kırk cariyeye vererek Asi Nehri'nin kıyısındaki yüksek bir kuleye kapatır. Yılda bir gereksinimleri olan her şey onlara götürülür. Ama kızlar dışarıya asla çıkamazlar. Ancak vezir kızı Hümâyün Bânü pencereden kaçarak yakınlardaki bir kulübede Pîr Mehyâl'e rastlar. Kız, Pîr Mehyâl'e türlü hileler ve kötülükler yapar. Pîr Mehyâl, Kırk Haramiler'in başı Aḥmer Ḥarāmî'nin babasıdır. Bu Aḥmer Ḥarāmî, bir gün Hümâyün Bânü'yu görür ve yakalar. Hümâyün Bânü, Aḥmer Ḥarāmî'ye şah kızı ve kırk cariyeye geleceğini söyler; buna onları inandırır ve ellerinden kurtulur. Hümâyün Bânü, oradan ayrılırken Aḥmer Ḥarāmî'den döndüklerinde mercimek çorbası, sirke ve içki hazırlamalarını ister. Hümâyün Bânü yaşadıklarını cariyelere anlatır ve onlardan kendisiyle birlikte haramilerin yanına gitmelerini ister. Cariyeler önce hayır deseler de Hümâyün Bânü ile haramilerin olduğu yere gitmeyi kabul ederler. Hümâyün Bânü, haramilerin yanına vardıklarında hazırlanmış

içkiyi bir şekilde içirerek onları sarhoş eder. Sonra mercimek ile sirkeyi karıştırıp tutkal yapar ve haramileri birbirlerine yapıştırır. Haramiler, birbirlerinden ayrılmak isterlerken bedenlerinde çok derin yaralar oluşur. Ertesi gün Hümâyün Bânü hekim kılığında yine yanlarına gelir ve onları hamamda sabunla iyileştirebileceğini söyler. Trablus sabunu ve cam kırıkları ister. Pîr Mehyâl ve haramiler hamamın bulunduğu şehre giderler. Gerekli olan sabun ve cam kırıklarını alıp Hümâyün Bânü'ya teslim ederler. Sonrasında Hümâyün Bânü ile Aḥmer Ḥarāmî hamama giderler. Hümâyün Bânü hamamcıyla konuşup hamamdaki diğer insanları çıkarttırır. Soğuk suları kapattırır. Baş başa kaldıklarında Hümâyün Bânü, Aḥmer Ḥarāmî'nin bütün vücudunu ve yerleri bir güzel sabunlar, cam kırıklarını yerlere serper ve hamamdan çıkar gider. Aḥmer Ḥarāmî sabundan kayıp düşer, yerdeki cam kırıkları bedeninin her yerini keser, Aḥmer'in yaralarına yaralar eklenir. Bunun üzerine zor durumda kalan Aḥmer Ḥarāmî hamamcının yardımıyla bir hekim bulur, yaralarını sardırır. Aynı hekim sonra bütün haramilerin ve Pîr Mehyâl'in yaralarını sarar. Hümâyün Bânü'ya daha çok kinlenen Aḥmer Ḥarāmî; Hümâyün Bânü'nun yaşadığı kuleyi bulur ve ona elinde içi değerli mücevherlerle dolu sandıkları olduğunu, sefere gideceğini ve Hümâyün Bânü'ya bu sandıkları bırakmak istediğini söyler. Hümâyün Bânü, bu isteği kabul edeceğini ancak bunun karşılığında katran getirmesini söyler. Bu şartı kabul eden Aḥmer Ḥarāmî, önce katranı sonra da içine haramileri yerleştirdiği sandıkları Hümâyün Bânü'ya teslim eder. Hümâyün Bânü elindeki katranı kaynatır, haramilerin oldukları sandıkları çiviyle sıkıca kapatır, sonra sandıklara delik açarak kaydattığı katranı bu deliklerden sandıklara dökerek haramileri öldürür. Hümâyün Bânü'dan intikamını almayı düşünen Aḥmer Ḥarāmî bir kez daha yenilmiştir. İyice öfkelenen Aḥmer Ḥarāmî, Vezir'e bir mektup yazar ve eğer Hümâyün Bânü kendisine verilmezlerse bütün Antakya halkını helak edeceğini bildirir. Aḥmer Ḥarāmî'den korkan Vezir, kızını vermeye razı olur. Bir saray hazırlatır. Gerdek gecesi Hümâyün Bânü, içi kızıl şerbet olan bir tulumu gelin suretine sokup Karagöz perdesi yaptırarak Aḥmer Ḥarāmî'yi karşılar. Bütün gün içki içen Aḥmer Ḥarāmî, sarhoşluğun etkisiyle tulumu Hümâyün Bânü sanıp onu parçalar. Hümâyün ve cariyeler Aḥmer Ḥarāmî'yi yakalarlar. Sabah uyanan Aḥmer Ḥarāmî'ye olanları Hümâyün Bânü anlatır. Aslında ikisi de birbirlerini sevmektedirler. Ancak şah, bir haramiye kız vermekten çok rahatsız olur ve vezirini öldürmek ister. Aḥmer Ḥarāmî bunu duyunca şahı öldürür; ancak o gün yine çok sarhoştur ve sarhoşluğundan dolayı yere yığıldığı bir anda divandaki beyler tarafından öldürülür. Aḥmer Ḥarāmî'nin yolunu bekleyen babası bu olayı duyunca alır başını oralardan gider.

Antakya’da geçtiği düşünölen olayları anlatan ve çeşitli kültürel öğeleri barındıran bu eser, meşhur “Kırk Haramiler” ile “Kız Kulesi” halk anlatı türlerinde bulunan motiflerden derin izler taşımakta ve konularıyla benzerlikler göstermektedir.

Ahmer-nāme’de “Binbir Gece Masalları”na sonradan eklendiği söylenen¹ “Ali Baba ile Kırk Haramiler” masalındaki kimi unsurlar görölmektedir. Şöyle ki eserin ana kahramanlarından biri olan Ahmer Hārāmī, Antakya’daki Kırk Hārāmīler’in başıdır.

Kırk Haramiler’in lideri, mağaralarından paralarını alan Ali Baba’yı cezalandırmak amacıyla evine girebilmek için küpün içine adamlarını yerleştirerek Ali Baba’yı ele geçirmeyi planlar.

“Ağam, dedi, şu gördüğünüz zeytinyağlarını yarın pazarda satmak için getirdim. Fakat bunları nerede saklayacağımı bilemiyorum. Eğer sizi rahatsız etmezse, geceyi evinizde geçirmeme izninizi rica edeceğim. Bu iyiliği benden esirgemeyiniz.”²

Ahmer Hārāmī de kendilerine çeşitli oyunlarla zarar veren Hümāyün Bānū’yu ele geçirmek için sandıkların içine haramileri yerleştirerek Hümāyün Bānū’nun kulesine koymak ister:

“ey Hümāyün Bānū geçen gün elime bir ulu karübān girdi ğaret edüp elimize kırk şandūk altun ve cevāhir girdi ammā şimdi bize bir sefer göründi bir aylık yoldur bile getürmek mümkün değil saña niyāz ederem getürüp emānet koyam geldükde gene aluram geçen gün senüñ mekānuñ (4) gördüm muhkem olduğundan niyāz ederem ne dërsin dëdi” (Ahmer-nāme 45b/15-46a/5)

“... herkesin onayını aldıktan sonra, onlara on dokuz katırla, yağ taşımaya yarayan otuz sekiz küpün satın alınması görevini verdi. Bu küplerin bir tanesi dolu, ötekiler boş olacaktı. Haramiler iki, üç gün içinde, bu satın alma işini bitirdiler. Çete reisi, adamlarının hepsini çok iyi silahlanmış olarak boş küplerin içine birer birer yerliştirdi ve sanki yağ doluymuş gibi, üzerlerini bu sanıyı uyandıracak şekilde kapadı.”³

“Ahmer önlerince süvār oldu ve on beş hārāmī şehre gönderdi kırk dāne büyük şandūk Freng kilidleri ile içinden ola ve hem taşradan açıla dëdi” (Ahmer-nāme 47a/14-

¹ Nazlı Atiye, Binbir Gece Masallarının Anadolu Türk Masallarına Etkileri Üzerine Bir Araştırma, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), 2011, Selçuk Üniversitesi, Konya, s. 19.

² Galland Antoine, *Binbir Gece Masalları*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2011, s. 233

³ Galland Antoine, *Binbir Gece ...*, s. 232-233

17), “Aḥmer gördi şandūklar ḥāzır olmış t̄iz yigirmi dāne şandūğa yigirmi ḥarāmīyi ḳodı ve on beş ḥarāmī ile raḥşlara yükledüp ḳulleye geldiler” (Aḥmer-nāme 48b/11-14)

Yol kesen, hırsızlık yapan, adam öldüren Kırk Haramiler’in hakkından masalda olduğu gibi akıllı bir kız (Hümāyūn Bānū) gelir. Katranla sandıklardaki haramileri helak etme olayı, masalla benzeşen diğ̄er bir yöndür:

Ali Baba ve Kırk Haramiler’de Ali Baba’nın ağabeyinin cariyesi Mercan da yemek yaparken evde yağın bittiğini fark eder. Tüccar sandığı haramilerin getirdiği yağdan almayı akıl eder. Küplerin yanına gidince haramilerin konuştuğunu duyar. “Testisini yağla dolduran Mercan, mutfağına döndü, lambasını yaktıktan sonra, büyücek bir kazan aldı, bu kazanı da küpteki yağla doldurdu ve fazlaca yanan bir ateşin üstüne koydu. Sonunda yağ kızdı; kazanı tutarak dışarı çıkardı ve her bir küpteki hırsızın hayatını yok edecek derecede kızdırılmış; olan yağı küplere boşalttı.”⁴

“Hümāyūn şandūğun başına gelüp nazar êtdi gördi Freng kilidi ile t̄iz Hümāyūn hemān el êdüp bir çiviye şandūğun ḳapağına mıḥladı” (Aḥmer-nāme 49a/15-17) “Hümāyūn şandūkları alup emr êdüp bir büyük âteş yakdı ve bir ḳazan-ı keb̄r ḳoyup ol ḳatrānı ḳoydı âteş êdüp muḥkem ḳaynadup andan cāriyelere emr êdüp ol şandūklara birer zolata ḳadar delik deldirüp otuz sekiz şandūğun ḳapaḳları üzerinden birer zolata ḳadar delikler êdüp andan bir büyük keḫçe ile ol ḳaynar ḳatrāndan yarımşar tulum ḳatrānı şandūḳ içine ḳoydı içine olan ḥarāmīlerün kiminüḡ çehresine ve kiminüḡ s̄iretine aḳup cümle feryād êderek helāk oldular” (Aḥmer-nāme 50b/11-51a/4)

Bir dervişin kötü bir gelecek önsezisiyle ya da damatlığa layık görülmeiyen biri nedeniyle bir kuleye kapatılma, “Kız Kulesi Hikayesi”yle benzeşmektedir:

“Bizans İmparatoru Konstantin’in tanrıdan tek dileği bir evlat sahibi olmakmış. Sonunda bir kız çocuğı olmuş. İmparator kızının yazgısını öğrenmek için ülkedeki bütün falcıları toplamış. Ve biliciler İmparatora ‘Kızınız yılan sokması sonucunda ölecek’ demişler. İmparator da kızını, bu kötü yazgıdan kurtarmak için denizin orta yerinde yaptırdığı bir kuleye kapatmış. Kıza her gün saraydan yiyecek ve içecekler göndermiş. Gününü kovalamış; kızını 18 yaşına gelince kralın kendi elleri ile gönderdiği üzüm sepetinin

⁴ Galland Antoine, *Binbir Gece ...*, s. 234.

içinden çıkan bir yılan kızı sokmuş ve zehirlemiş. İşte buraya bu yüzden Kız Kulesi denmiş” .⁵

“Battal Gazi, Üsküdar tekfurunun kızına âşık olunca, tekfur da buluşmalarını önlemek için kızını burada yaptırdığı kuleye hapsetmiş. Bunu öğrenen Battal Gazi, her şeyi göze alıp kuleye çıkmayı başarmış; sevgilisini ve valinin kulede saklı olan hazinesini de alarak Üsküdar’ı geçmiştir. Kimse onlara yetişememiş. O günden sonra bu kuleye Kız Kulesi denmiş.”⁶

Agah Sırrı Levend’in “Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten” dergisinde yayımlanan “Divan Edebiyatında Hikâye” adlı makalesinde Divan edebiyatındaki öykülerde geçen çeşitli unsurlara değinilmiştir. Levend’in makalesinde “Mensur Hikâyeler” kategorisine dahil ettiği Aḥmer-nâme’nin makalede geçen pek çok öykü unsurunu barındırdığı görülmektedir:

a) Başlıca kahramanlar, padişahlar, şehzadeler ve padişah kızlarıdır.⁷

Aḥmer-nâme’nin de ana kahramanlarından biri vezir kızı Hümâyün Bânû’dur.

b) “Kızlar da kapalı harem çevresinde dadılar, cariyeler, güzel kızlar içinde yetiştirilirler”.⁸ “Anṭaḳıyye şâhı Sehlân Şâh Anṭaḳıyyeye yakın yerde bir kulle yaptırmışdır içine kızı Gülruḥ Bânû dërler ol kulle içine terbiye için ḳomışdur kırk dâne ḥüsn-dâr cāriye ile ve ben anuḡ vezîri Mâhân Vezîrün ḳızıyam şâh kızı Gülruḥ Bânû ise ḥüsnde bî-naḳîrdür” (Aḥmer-nâme 18a/16-18b/5)

c) “Çift kahramanlı hikâyelerin yapısı başlangıçta hemen hemen birdir. Çok güçlü ve zengin bir şah vardır. Her bakımdan mutlu olan bu şah, yalnız oğlu olmadığı için dertlidir.”⁹

“Sehlân Şâh sâbıḳa dün ü gün efkâre düşmişdi ki ‘ömrüm âḥir oluyor bir evlâd-ı zükûrum yok ki yerime vâriş-i salṭanatım ola dëyüp dâimâ ḡam deryâsına mest-i ḡarḳ idi” (Aḥmer-nâme 62b/15-63a/2)

⁵ Özdemir Cüneyt, Aylin Atasoz, Özgül Apaçe, *Sessiz tanık Kız Kulesi efsanesi*, Su Yayınları, İstanbul 2001, s. 23.

⁶ Özdemir Ahmet, *Anadolu Efsaneleri Kız Kulesi’nin Gizi*, Bordo Siyah Klasik Yayınları, İstanbul 2010, s. 7-8.

⁷ Agah Sırrı Levend, “Divan Edebiyatında Hikâye I”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1967, 1968*, s. 75.

⁸ Agah Sırrı Levend, “Divan Edebiyatında...”, s. 76.

⁹ Agah Sırrı Levend, “Divan Edebiyatında...”, s. 80.

d) Hikâyelerde güzeller çok güzel, kötüler çok çirkin olarak tasvir edilir.¹⁰

“Hümâyün bir âfet-i cân oldu ki görenüñ ‘aklı gider bir serv-ğadd lâle-ğadd sim beden hoşka dehen dürri dendân şurâhî gerden çekme burun boy-yı mevzün ince miyân çâh-ı zenağdân ruğları al lebleri zülâl kaşı kemâni tîr müjgâni” (Ağmer-nâme 72a/4-9)

e) Kader ve tesadüfün rolü büyüktür. İnsanlar alın yazılarının esiridir. Bunun dışına çıkılmaz. Tesadüf ise kaçınılmaz bir tuzaktır, kişi ister istemez ona yakalanacaktır.¹¹

“seni bu kulle içinde perverde êtdüğim aşlı budur ki bir dervîş söziyle êtdim senüñ kızın Ağmer Ğarâmî nâm bir kimse alsa gerekdür demiş idi ‘ilm-i uşurlâb hükmünce hele söz çok ol nâ-be-kâr Ğarâmîye naşib olmayasın dëyü bu kulle-yi icâd eyledim el-ğâşıl ol nâ-be-kâr seni duyup dîvâna geldi biz seni nikâh ile taleb eyledi” (Ağmer-nâme 67b/12-68a2)

Ağmer-nâme’de geçen olayların benzerleri kimi yerel masallarda da yer almaktadır:

İbrahim Gümüş’ün “Türk Masallarının Max Lüthi Yaklaşımıyla Çözümlemesi” adlı doktora tezinde yer alan Elazığ yöresine ait “Kurnaz Besleme” adlı masalda Ağmer-nâme’de geçen olayların benzerlerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu benzer olaylar masalın gerekli yerlerinde gösterilmiştir:

“Kurnaz Besleme

1. Bir padişahın bir kızı varmış, babasından hepsi aynı boyda bir soyda, bir güzellikte kırk tane besleme ister.

2. Padişahın kızı çıraları söndürmeden uyur gece kalkar başucundaki şerbeti içip çıraları söndürür tekrar yatarmış.

3. Her gün böyle yapar. Bir gün kara kız padişahın kızı uyuduktan sonra şerbetini içip çıraları da söndürüp yatar.

4. Padişahın kızı gece kalkar çıralar sönmüş, şerbet içilmiştir. Beslemelerini çağırır onlara kızar.

5. Kara kız da pencereden aşağı sarkıtırlarsa ateş bulup gelebileceğini söyler.

6. *Kara kızını indirirler, her tarafa bakar bir dağın başında bir ateş görür ve oraya gider.*

“Hümâyün Bânü kulle-i ma’ hüddan çıkup tağda ol âteş şu’ lesi görünen yere gelüp” (Ağmer-nâme 1b/5-7)

¹⁰ Ağah Sırrı Levend, “Divan Edebiyatında...”, s. 83.

¹¹ Ağah Sırrı Levend, “Divan Edebiyatında...”, s. 86.

7. *Ateşin orda iki kazan kaynar yanında da sakallı bir ihtiyar oturur. Yanına gider, onun için buraya geldiğini söyler.*

“pîrûñ yanına yakın gelüp (5) gördi taḥḳîḳ ḥalâş olmuş ve âteşüñ (6) karşıısına gelüp fikr eder” (Aḥmer-nâme 8b/4)

“pîrim zaḥmete girme ben oturmam tîzce giderem nihâyet ben seni dün gece ziyâde rencide eyledim şonra gene peşimân oldum tîz şabâḥ da oldu gelmege ḥavf eyledim yoḥsa ben gelüp seni dârdan ḥalâş ederdim hele ḥalâş olmuşsın ben ise seni dârda şanurdum acıduğumdan geldim bilmem ne ḥâl oldu cânım seni sever bilmem sen de beni sever misin” (Aḥmer-nâme 9a/10-17)

8. *İhtiyar da buna inanır, evde kırk kardeş yaşadıklarını söyler. Kara kız da eve alışmak bahanesiyle evi gezer.*

“benüm bir oğlum Aḥmerle kırk ḥarâmî var gece ḥarâmîlik gündüz seḥerden cümle gelürler ben de anlara et pişürüp ve etmek müheyyâ ederem” (Aḥmer-nâme 10a/11-13)

“niğâr oturmayup cevânib-i erbaasına baḳarken” (Aḥmer-nâme 10a/2-3)

9. *Odanın birin tavanda zembilde ekmekler asılıdır. Kız önce kendi zembilin içine girer, sonra da ihtiyarı bindirir ve iplerini bağlar, biraz ateş, keklik ve tavşan alıp saraya döner.*

“çün niğâr oturmayup cevânib-i erbaasına baḳarken gözüne bir dirâḥt-ı müntehî budâğında bir büyük zenbîl gördi aḣa ḳomışlar ḳullâb yerinden bir muḥkem ip ile maḳarası var iḳtîzâ êtdükde maḳara ile indirüp meger içine etmek ḳorlardı niğâr pîre eyitdi ey pîrim bu nedür aşılı duran Pîr Mehyâl eyitdi ey cânım buḣa zenbîl dêrler içine nân-ı ‘azîz ḳoruz ve söğüş eti ḳoruz dèdi” (Aḥmer-nâme 10a/2-10)

“pîr ḳalḳup zenbîl içine bilâ-tereddüd girdi Hümâyün Bânü şâd olup şafâ êdüp tîz maḳaralara yapışup zôr eyledi ber-hevâ pîri aşup âteş yanan yere geldi ve ḳazandan bir pâre laḥm çıkarup pîrûñ peştemâline ḳoyup du‘âlar dèdi” (Aḥmer-nâme 12b/10-16)

10. *İhtiyarın kardeşleri gelince onu ararlar en sonunda zembilde bulurlar. O da durumu anlatır.*

“ḥarâmîler pîri yerinde görmeyüp Aḥmerün cân başına şıçrayup hây meded pederim neçe oldu Sehlân Şâh eline mi girdi yoḥsa ol mekkâr gene gelüp pederimi helâk êdüp ḳoyup gitdi mi şonra dağdan cân-verler gelüp yèdi mi ola dêyüp feryâd êtmege başladı pîr bunun feryâdından uyanup zenbilden baş gösterüp ḳırlanğîç yuvasından yavrusı baş gösterür gibi meded ciğer-güşem Aḥmer ben bundayam feryâd eyleme dèdükde ḥarâmîler yukarı baḳup pîri zenbîl içinde görüp cümlesi gülüşdüler eyitdiler bre ne ararsın anda yerde

berekât yok mı göge mi çıktın dedükde tekrâr harâmîler gülüp Aḥmer dîr (10) zenbîlün maḡarasın boşandırıp yere indirüp” (Aḥmer-nâme 13b/14-14a/10)

“nigâr ile olan mu‘âmeleyi bir bir beyân eyledi” (Aḥmer-nâme 14a/15)

11. Saraydakiler bu duruma şaşırır, o da başka bir saraydan aldığını mutlaka hanımını da getir dediklerini söyler.

12. Ertesi gece kara kız yine şerbeti içer ve çıraları söndürür. Padişahın kızı uyanınca kızı pencereden sarkıtır.

13. Kız yine gider ve ihtiyara annesi çağırınca bırakıp gitmek zorunda kaldığını söyler. Evi kaldıkları yerden gezmeye devam ederler.

14. Yemeklerini koydukları kuyunun yanına gelirler önce kız bakar sonra da ihtiyara bakmasını söyler. Kuyuya bakarken ihtiyarı içine atar, yemekleri toplar ve ateşi alıp döner.

15. İhtiyarın kardeşleri kuyudan çıkartırlar, *ertesi gece yine gelir diye hep birlikte onu beklemeye başlarlar.*

“ol gün anda ḡalup harâmîliğa gitmeyüp aḡşâma muntazır oldular” (Aḥmer-nâme 15a/11-12)

16. Kara kız saraya dönünce yine yalan söyler ve padişahın kızına onu mutlaka bekleediklerini söyler.

17. Ertesi gece kırk kız ile birlikte padişahın kızı da gidiyor. *Kapıyı bir açıyorlar ki kırkı da evin içinde kara kızı bekliyor.*

“Aḥmer Ḥarâmî Hümâyūnuḡ ardından nihânî gelüp bir yol ḡol açup nigârı ḡucaḡlayup zabt eyledi” (Aḥmer-nâme 16a/15-17)

18. Kara kız ihtiyarın yanına gelip her birinize bir kız getirmek için gittim diye yine kandırıyor.

19. *Padişahın kızından da bu ne hal diye fırça yer, ona da siz merak etmeyin buradan geldiğimiz gibi çıkacağız der.*

“otuz sekiz cāriye alup şāh vezîr kıızı ile kırḡ oldular ḡalkup ḡulleden cümlesi birden ḡıḡup daḡa revâne oldular” (Aḥmer-nâme 21b/8-10)

“cāriyeler harâmîlerden ḡorḡup Hümâyūna bed-du‘â êtdiler” (Aḥmer-nâme 22a/11-12)

“benüm anlara işim çoḡdur ve sizün bir büseḡüz almaḡa bile ḡadir olmazlar anlara bir reng vēreyim ki devr-i Ādemden beri olmamış ola ben anlara mercimek şorbası ve sirke ıḡmarladım ḡör siz anlara ne êdem tâ ḡıyâmete deg söylene dēdi ve size bir ziyân gelürse beni siz de ḡulaḡım ḡadar pāre pāre êdün ḡanım size ḡelâl olsun” (Aḥmer-nâme 20b/9-16)

20. Oğlanların büyüğü bu kızlara nikâh kıyalım der. Kız da bahçedeki havuz da yıkanın gelin der.

21. Onlar gelince de kırk kız yıkanmak için havuza giderler, adamların üzerine de kapıyı kilitlerler.

22. Havuza da kırk tane kazın kanatlarını kırıp atarlar onlar çırpındıkça adamlar da kızların yıkandığını sanırlar.

23. Aradan vakit geçer, adamlar bakmak için dışarı çıkmaya çalışırlar ama kapıyı açamazlar. Dışarı çıktıktan sonra bunları saraya kadar takip ederler.

24. Padişahın küçük beslemeyi isterler, o da kızına yönlendirir. Kız da beslemeye sorar, o da kabul eder.

25. *Ertesi gün büyük oğlan kardeşlerini kırk sandığa koyup sarayın bahçesine bırakır. Kara kız da bunları görüp kaynar su dökerek hepsini öldürür.*

“Aḥmer gördi şandūklar hâzır olmuş tiz yigirmi dâne şandūğa yigirmi ḥarāmīyi ḳodı ve on beş ḥarāmī ile raḥşlara yükledüp ḳulleye geldiler” (Aḥmer-nâme 48b/11-14)

“Hümāyün şandūkları alup emr edüp bir büyük âteş yakdı ve bir ḳazan-ı kebīr ḳoyup ol ḳatrānı ḳoydı âteş edüp muḥkem ḳaynadup andan cāriyelere emr edüp ol şandūklara birer zolata ḳadar delik deldirüp otuz sekiz şandūğun ḳapaḳları üzerinden birer zolata ḳadar delikler edüp andan bir büyük keḳçe ile ol ḳaynar ḳatrāndan yarımşar tulum ḳatrānı şandūḳ içine ḳoydı içine olan ḥarāmīlerün kiminüḡ ḳehresine ve kiminüḡ sīretine aḳup cümle feryād ederek helāk oldular” (Aḥmer-nâme 50b/11-51a/4)

26. Büyük oğlan kardeşlerinin öldüğünü anlayınca kızın üç avuç kanını içmek için yemin eder.

27. Tekrar gelip *kızı ister. Kara kız* da padişahın kızından *bir tulum, bir torba pekmez ister.*

“ben ki Aḥmer Ḥarāmīyem Hümāyün Bānūyı baḡa ‘aḳd ü nikāḡ edesin yoḳ dēyüp sözüme muḡālefet edersen Allah ḡaḳḳıçün şehrden kimse ḡaşra ḳıḳarmam helāk ederim” (Aḥmer-nâme 58b/6-9)

seni duyup dīvāna geldi biz seni nikāḡ ile ḡaleb eyledi biz de ol nā-be-kārun ḡavfindan seni vēreceḳ olduḡ zīrā vērmesek olmaz (Aḥmer-nâme 68a/1-3)

vezīr eyitdi senüḡ vekīlin olup vekīlligin vēreyim mi dēdi nola vēreyim devletim ata dēdi (Aḥmer-nâme 68a/17-68b/1)

“ben de aña bir reng vëreyim ki Hümâyün kim olduğın bile dëyüp tîz hâdimüh birin da‘vet ëdüp eyitdi tîz ol baña bir üstâd dülger ve biraz tahte ve bir koyun tulumu ve birkaç vaқыyye ‘asel ve bir vaқыyye kızılca getür dëdi” (Aḥmer-nâme 72b/8-13)

28. *Adamın evine gelince, pekmezi şerbet yapıp tuluğun içine koyar.* Başına da bir kepçe bağlar.

“ol tulumu kızıl şerbet ile doldurdu” (Aḥmer-nâme 73b/6-7)

29. *Adam içeri girince tuluğu o sanıp karnını bıçaklar ve kanını içer. Kanın ne tatlıymış kim bilir kendin de nasıl tatlıydın der ve kendini öldürmeye çalışır.*

beni otuz kırk dil-âver yigitlerden ayırdın gör imdi anların intiқamın gör senden neçe alayım dëyüp dal tîğ olup ërişüp ol şüretüh miyânına bir tîğ çaldı tulumun orta yerin iki şakқ eyledi çün tulum yarıldı kızıl şerbet қan renginde revân oldu aқdı Aḥmerdür tîğın gîlâfına koyup âh mekkâre hele senden intiқam aldım dëyüp hemân iki avuçların açup ol dökülen şerbetden қan қıyâsıyla bir avuç şerbet alup nüş eyledi gördi gâyet lezîz âh ëdüp ne lezîz қanın var imiş hey meded ḥayf evvel taşarruf ëtmedim bu mekkârenüh қanı böyle lezîz olunca yâ sîneye çeküp şafâsın sürmek ne gûne idi bârî kendümi pâre pâre ëdeyim (Aḥmer-nâme 79b/7-80a/5)

30. *O sırada kız ortaya çıkar ben seninim der, evlenip mutlu olurlar.*¹²

Hümâyün Bânū Aḥmerüh қarşusına çeküp eyitdi baқа Aḥmer sen ol tîğ ile çalduğun ‘imâl Hümâyün idi Hümâyün şimdi benem (Aḥmer-nâme 80b/17-81a3)

Diğер bir örneк ise “Mahmutgazi Köyünde Halk Edebiyatı” adlı eserde geçen “Kırk Haramileri Yenen Kız” masalıdır.

“Bu masal iki halkalıdır. Birinci halkada kız, kırk haramilerin evine gider; önce aşçılara, sonra kendilerine bir sıra muziplik yaparak onları kızdırır. İkinci halkada harami başı, kızı öldürüp üç avuç kanını içmek için onunla evlenir. Kız, başına gelecekleri bildiği için, pekmez dolu bir tulumu gelin kılığına sokar; kendisi de bir yere saklanır. Harami başı, gerdege girince tulumu gelin sanıp bıçaklar ve akan pekmezden üç avuç içer. Sonra : “Bunun kanı bu kadar tatlı olursa kendisi ne kadar tatlıydı acaba?” diye, kızı öldürdüğüne hayıflanır. O zaman kız, saklandığı yerden çıkar ve murada erer.¹³

Mensur öykü olan Aḥmer-nâme içinde beyit olduğu söylenen (not düşülen) bölümler aşağıdaki gibidir:

¹² Gümüş İbrahim, Türk Masallarının Max Lüthi Yaklaşımıyla Çözümlemesi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), 2015, Gazi Üniversitesi, Ankara, s. 288.

¹³ Tuğrul Mehmet, *Mahmutgazi Köyünde Halk Edebiyatı*, 1. Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1969, s. 156-157.

egerçi hayli müşkildür kişi dünyāda kām almak
 bütün dünyā deger ammā ‘adūdan intikām almak (39b/17-40a/1)
 ki müştāk idi görmege bu cān sizleri
 kıldıñ ihyā Hāzret-i Īsā gibi cānsızları
 Aynı beyit yazmada iki kere (8b/11-13, 16a/9-11) geçmiştir.
 giderem yār uğruna olmağa ber-dār hālet-i mevt ěre gibi āhir-kār
 bir zamān ‘ömr vefā ětdi zevķ ü sürür bildim ki yüz çevirdi benden rüzigār
 mey-i ‘aşķ-nüş ědelden sāķi-yi peymāneden kārım oldı dem-be-dem kılmaķda zār
 va‘de yětdi ola ğalibā ey köhne fānī dükendi māh ü sāl taķķiķ leyl ü nehār
 hālime raķm eylemez ol perī bilmem ne ědeyim بوس nevāya merķamet
 kıla yoķ deyyār-ı meftūnunam ey perī cānile eyle mürüvvet
 meded ey gözleri hūnī meded (3b/1-10)
 gitme ey kāfir alup ‘aķlı dīl-i cānı
 daķı varup bir belāya uğratma bir Müselmānı (13a/2-3)
 ki derd-i derūnam kışşası gelmez dile
 uğradım fāriğ iken bir devāsız müşkile (14a/13-14)
 Aşağıdaki beyit de bir atasözünden oluşturulmuştur:
 muķabbet bir belādur kim giriftār olmayan bilmez
 cefāyı çekmeyen ‘aşķ şafānun ķadrini bilmez (5b/2-4)

Yazmada bir de Karagöz perdesi kurulmuştur. “Karagöz oyununun kökeni ile ilgili en tutarlı ve kanıtlanabilir olan görüş, bu oyunun Yavuz Sultan Selim zamanında 16. Yüzyılda İstanbul’a geldiğidir. Yavuz Sultan Selim, Cize’de seyrettiği bir hayal oyununu çok beğenmiş ve bu hayalciyi İstanbul’a götürmek istemiştir.”¹⁴ “XVI. yüzyılda yapılan şehzadelerin sünnet düğünlerdi gölge oyunlarının varlığı bu döneme ait eserlerde yer almaktadır. Karagöz XVII. yüzyılda kesin biçimini almıştır.”¹⁵ Karagöz oyununun perdesi kahramanımız Hümāyūn Bānū için Aķmer’i aldatmanın bir yolu olmuştur.

Metnin dil özelliklerine bakıldığında, 18. Yüzyılın ilk çeyreğindeki Klasik Osmanlı Türkçesi’nin yazım özellikleriyle ilgili ipuçları verdiği görülmektedir. Yazı dili ile konuşma dilinin harmanlandığı görülen metinde aynı anlama gelen kimi söz/söz öbeklerinin eserde farklı yerlerde hem Türkçe hem de Arapça ve Farsça sözcüklerle verildiği saptanmıştır. Bunlara şu örnekler verilebilir:

¹⁴ Sönmez Sevensül, *Karagöz Kitabı*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2005, s. 12.

¹⁵ Çobanoğlu Özkul, *Halk Edebiyatını Giriş*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2009, s. 201

ödüm kıopardıñ 16a/6	zehreleri çäk ola yazdı 69b/13-14
ümidlerin kesdiler 25a/12	ümidini kaç'édüp 17b/9
başımız alup giderüz 58b/16-17	başın alup revâne oldu 86b/4-5
kıulaķ 17a/8	güşından 16b/3
dağa 21b/10	kühe 69a/15

Metinde geçen, kültürümüzün değerli parçaları olan atasözleri ve deyimler de dönemin dili ile ilgili verdikleri bilgiler bakımından değerlidir:

başaya yazılan gelür 30b/10-11, gönül kıocamaz 7a/9, her ne şanursan eşine hep gelse gerek başaya 55a/5-6, şon peşimānlık fāide vèrmez 62a/2, şonradan gelen 'aql degildür 80a/5-6 gibi atasözlerinin yanında; 'aqlı başından gidüp 9b/2-3, 'aķılları gitdi 46b/16, ayağına düşdüler 67b/5, boğazın yırtdı 53a/9-10, cān başına şıçrayup 13b/15, cāna başa geçer 5a/2, cānı burnuna geldi 35b/16, dil ucıyla 68b/11, dünyā kendünün oldu 16a/5, elinden geleni dirig étmesün 51a/12, eline ayağına şarılup 12b/4-5, almış fetili 7a/14, kıanıma girdiñ 67a/15, kıazduğın kıuyuya kendün düşesin 2a/6, kıolum kıanadım kıırdıñ 54b/8, māl bulmış Mağribiye döndi 9a/1-2, şaķalına güldi 9b/1, tüyleri diken gibi oldu 65a/7, yüregi ağzına gelüp 5a/11, yüregim kıopdı 16b/5, yüzüm kıara eyleme 19a/12-13 gibi deyimler de metne zenginlik katmıştır.

Metinde geçen ve bir diğerkültür öğemiz olan kargışlara da örnekler şunlardır:

“kıarada gemim ğarķ olsun ölü kıarğalar gözüm oysun kıuru çaylarda boğulayım”
11a/12-13

18. yüzyıl mensur öykü geleneği içinde yer bulan bu metin, döneminin gerek dil gerek kültürel özelliklerini yansıması bakımından önemli bir eserdir.

BÖLÜM I

YAZIM

1. Ünlülerin Yazımı

1.1 “a” Ünlüsünün Yazımı

Ön Seste

Medli Elif (أ) ile Yazım

Metnimizde ön seste medli elif (أ) kullanımına sıkça rastlanmıştır.

açıldı 85a/12, açıldı 85a/12, açışam 75b/1, ancak 26a/14, arkasından 9a/3, aşılmasının 10b/16, ayak 74a/1, haber alsak 41a/13, yol azup 6a/17

Metinde ön seste medli elif (أ) ile başlayan diğer sözcükler şöyledir:

acıdılar 19a/17, acısı 5a/12, aç kaldık 10b/2, açıla 44a/11, açup 4b/11, 16a/17, 38b/17, 44b/9, 61a/7, 79b/16; adım 36a/7, ağaçdan 73a/14, al 72a/8, al al olmuş 43a/2, aldadı 13a/6, aldı 16b/1, 34a/8, 59b/1, 60b/8, 65a/14, 76a/11; aldılar 45a/7, 48a/17, 50b/7, 76b/16; almaya 46b/8, altun 46b/9, 47b/7, 73a/17, 74a/3; altunı 73b/1, alup 5b/7, 8a/11, 20a/16, 27a/7, 31b/3, 44b/5, 47b/2, 50a/14, 55a/8, 60a/17; 66b/8, 68b/17; 69a/13, 79b/17, 84a/1, 85a/3; alup ‘aklı 13a/2, andan 5a/7, 7b/8, 8a/10, 12b/4, 19b/1, 22b/11, 23b/12, 24a/4, 38a/2, 38b/1, 39b/9, 42a/3, 47b/2, 5; 17; 49a/1, 56b/12, 58b/1, 60b/1, 82b/1, 83b/9, 85b/8; anı 5b/4, 15b/9; anlara 27a/1, anları da 50b/8, araya 86b/9, ardına 25a/2, 75a/3; arka olalar 59a/4, aşı 2a/11, aşı 10a/17, aşı 11a/3, aşılı 5a/9, 10a/7; aşılı 2a/1, aşup 12b/14, aşup 76a/5, at 41b/4, 75b/6; at koparup 60b/16, ata 68b/1, atı 85b/13, av 61b/6, ayaklarından 78b/10, aydan 44b/1, aylık 46a/1, az 56b/8, az kaldı 2b/15, baş 27a/16-17, 36b/1, başın alup revâne oldu 87a/4-5, beş 46b/12-13, bıyık 7a/13, bñsesin 4b/1-2, 4; 81b/1; bñsesin 83a/14, bñsesin alup 2b/11, haber 82a/17, hayret 74b/6, intikam 79b/15, intikam 40a/1, intikamın 55a/11, izn alup 65a/3-4, şatun alup 47b/1-2

Elif (ا) ile Yazım

Ön seste medli elif (ا) ile yazılan sözcüklerden birden çok kullanımı olanlarda ve a ünlüsü ile başlayan diğer bütün sözcüklerde ön ses elif (ا) ile yazılmıştır.

İç Seste

“a” ünlüsü, iç seste genellikle elif (ا) ile gösterilmiştir:

ağşam اخشام 7b/11, çamurumuz چاموريمز 30a/1, dağılup داغيلوب 85b/2, ısıcağ ايسجاق 34a/12, inandım ايناندم 13a/7, ortak اورتاق 32b/4, sağ صاغ 27a/13, toprak طپراق 57b/16, urganın اورغانن 48a/11, uzak اوزاق 3a/15, var وار 85b/7, yalnız يالكز 19a/10, yoldaşınız يولداشكز 33b/1

“a” ünlüsü gösterilirken aynı sözcüklerde elifin (ا) bazen kullanılıp bazen kullanılmadığı görülmüştür:

ağacı اغاجى 56a/3	ağaç اغچ 73b/3
bakış باقىش 70a/13	bakış بقىش 64b/16
çaldı چالدى 24a/8	çaldı چالدى 24a/7
kalup قالوب 15a/11	kalup قلوب 30b/16
şaçdı صاچدى 35a/1	şaçduğun صچدوغن 40a/13
taşlar طاشلار 36b/17	taşları طشلىرى 34b/16
uşandı اوصاندى 35b/9	uşandım اوصندم 34a/17

İç seste yedi yerde medli elifin (ا) kullanıldığı görülmüştür:

ayağ اناق 82a/1, biraz برآز 9b/1, dağdan داغن 14a/1, kazandan قزاندن 15a/1, nadaz نداد 28b/1, var وار 45b/1, vay وای 35a/1

İç seste medli elifin (ا) kullanıldığı bu sözcüklerin metnin farklı yerlerinde farklı ünlülerle yazıldıkları tespit edilmiştir. Her biri uygun başlık altında örneklendirilmiştir.

İç seste elif (ا) ve medli elif (ا) kullanılan örnekler:

biraz برآز 9b/1	biraz برآز 10b/15
dağdan داغن 14a/1	dağ داغ 21b/13
var وار 45b/1	var وار 45a/15

Kimi sözcüklerde iç seste a ünlüsünün yazımında üç farklı biçimde karşımıza çıkmıştır:

ayaq اياق 82a/1 ayak آياق 74a/1 ayak ايق 73a/16

kazandan قزاندىن 15a/1 kazandan قزاندىن 9b/7 kazandan قزىندىن 12b/14

İç seste “a” ünlüsünün yazımında he (ه, ا) harfinin kullanıldığı sözcüklere de rastlanmıştır:

arkasından آرقة سندن 9a/3, bağlamasunlar مسنلر بغله 81a/8, sıraya سیره به 22a/1, şonradan صکره دن 80a/5, tayaları طابه لری 71b/15

İç seste “a” ünlüsünün gösterilmeden yazıldığı örnekler de aşağıdaki gibidir:

ağlamadan اغلمدىن 55b/2, göyüllerin uğurlayup اوغزليوب 21a/2, ısmarladılar اصمرديلر 31b/3, kapudan قپودىن 41b/15, parmakları پرمقلىرى 36b/12, şarkıdup 53b/9, taşra طشره 15b/16, tuzlayup توزليوب 9b/8, yakın يقين 14b/8

Son Seste

“a” ünlüsü son seste genellikle he (ه, ا) ile gösterilmiştir:

ardınca اردنجه 76b/11, arğa olalar آرقة 59a/4, qanda قنده 3a/9, qazma قزمه 57a/12, qızılca قزىلجا 72b/12, qoca قوجه 57a/9, qoma edüp قومه 23a/13-14, orta اورته 79b/11, şırça سومرته 40a/12, şonra صکره 79b/7, taşra طشره 8a/15, yoğsa بوخسه 13b/17, yumurta يومرته 59b/13, yüzüm qara eyleme قره 19a/12-13

elif ile biten sözcükler şöyledir:

ana انا 18b/16, baba بابا 25a/6, qaba قبا 82a/1, hışmina uğra اوغرا 16b/6-7

“ata” sözcüğünün son seste a ünlüsünün yazımında iki farklı biçimi karşımıza çıkmıştır:

ata انا 67b/11 ata اته 68a/15

1.2 “e” Ünlüsünün Yazımı

Ön Seste

Metinde ön sesteki bütün e ünlüleri elif (ا) ile yazılmıştır:

bend eyledi ایلدی 24a/12, egdi اگدی 79a/8, ekdi اگدی 34b/17, eksük اکسوک 10b/13, elin الین 67b/6, emek امک 23b/7, erdür اردور 77b/10, eski اسکى 84b/7, eşekden اشکدن 59b/3, eşid اشد 14b/2, etleri اترلى 30b/2, etek اتك 76b/2, eyitdi ایتدی 2a/3

İç Seste

Metinde iç seste e ünlüsünün çoğunlukla ünlü kullanılmadan yazıldığı tespit edilmiştir.

begler بکلر 62a/10, begendi بکندی 4a/2, beklerem بکلرم 60a/5, belinde بلنده 64b/10, belürmedi بلورمدى 52b/12, ben بن 2a/10, bencileyin بنجلین 83a/4, beñzer بکز 43a/2, berü برو 57b/1, beş beter êdüp بش بتر ایدوب 31a/7-8, bilegine بلکنه 80b/11, birer برر 22a/10, çekdi امکیمز 5a/8, çiçekleri چچکلری 73b/11, degen دکن 30b/2, egser اگسر 48b/5, emegimiz امکیمز 78b/15, gerçek کرچک 10a/1, gizlenüp کزلنوب 15a/14, herkes هرکس 65b/10, içeri ایچری 50b/7, kendü کندو 52b/14, neden ندن 19a/3, sever سور 9a/17, üzengüsin اوزنگوسن 59b/15, üzerime اوزریمه 61b/10, yegdür یگذر 30b/9

Kimi zaman iç seste e ünlüsü h (ه) ile gösterilirken kimi zaman da ünlünün gösterilmediği belirlenmiştir:

degin ده کن 6a/2

degin دکن 56b/4

ditremege دتره مکه 4b/6

ditremege دترمکه 60b/11

Son Seste

e sesinin son seste he (ه) ile yazıldığı görülmüştür.

ağçe اچچه 32a/11, ayaküzre ایاق اوزره 74a/14, bre بره 6b/11, çekme چکمه 72a/7, döşe اچره 71a/6, êrte ارته 19a/8, eyle ایله 44b/13, gece کچه 53a/10, gene کنه 85b/9, içre اچره 12b/7, ikide birde ایکیده برده 64a/17-64b/1, ince انجه 17a/5, işte اشته 67a/7, kepçe کچچه 23a/11, kimse کمسه 33b/7, nesne نسنه 10b/7, öyle ایله 1b/3, söyle سویله 44a/8, titreme تترمه 2b/14, üzre اوزره 64a/6

1.3 “Kapalı e - è” Ünlüsünün Yazımı

Ön Seste

Metinde ön seste kapalı e'nin yazımında kimi zaman elif ye (ای) kimi zaman ise yalnızca elif (ا) kullanıldığı görülmüştür.

Düzenli olarak ön seste elif ye (ای) ile yazılan sözcükler şöyledir :

èl ایل 84a/12, ère ایره 3b/2, 'aqlıñuz èrmez ایرمز 50a/6, èrişüp ایرشوب 79b/10, vaşlına èremedim ایره مدم 80a/17

Düzenli olarak ön seste elif (ا) ile yazılan sözcükler de aşağıdaki gibidir:

èrte ارته 18b/12, èrtesi ارته سی 1b/11, helāk ètdirmege اندرمکه 55b/11

èt- eyleminin yazımında ise düzensizlik görülmektedir. Yaklaşık 687 kez karşımıza çıkan eylem kimi zaman elif ye (ای) ile kimi zaman ise yalnızca elif (ا) ile yazılmıştır. Burada dikkatimizi çeken şey èt- eyleminin bir örnek dışında iş ètdim ایش ایندم 72b/4, eğer ünlü ile başlayan bir ek alıyorsa kapalı e'nin elif ye (ای) ile, ünsüz ile başlayan bir ek alıyorsa kapalı e'nin elif (ا) ile yazılmasıdır.

Elif (ا) ile yazılanlara örnekler şöyledir:

ètdi اندی 6a/15, ètdüklerimi اندکلریمی 79a/8, 'ağd ètmek اتمک 66b/1, bend ètdüñüz اندوکز 82a/11, cefā ètdüğüme اندوکیمه 9b/11, da' vet ètdi اندی 47b/6, eziyyetler ètdiler اندیلر 56b/13-14, feryād ètmege اتمکه 14a/2, ğaflet ètdik اندک 38b/16, ħaber ètmege اتمکه 35a/7, iġtiżā ètdükde اندکه 10a/5, ħabūl ètdik اندک قبول 63b/17, muħālefet ètse اتسه 22a/7, naşihāt ètdiler اندیلر 15b/10, pāre ètdi اندی 85b/15, rencide ètmesün اتمسون 63b/14, sitem ètme اتمه 40a/3, ħaleb ètdüklerinde اندکلرنده 66a/3, vefā ètdi اندی 3b/3, yemīn ètdiñ اندک 20a/14, zaĥm-dār ètdüġinden اندوکندن 57b/1

Elif ye (ای) ile yazılanlar:

èdelim ایده لم 30a/17, āh èdüp ایدوب 6b/8, belürsüz ètdiler ایتدیلر 57b/16-17, ceng èderüz رز ایده 31a/3, da' vet èderler ایدرلر 27a/1, engüşt ber-dehān èdüp ایدوب 20a/8-9, fark èdemedi مدی ایده 80b/9, gelin èdüñ ایدک 71b/8, ħaber ède ایده 57a/11, ısıcaĥ èdün ایدون 32b/16, iġtiżā èder ایدر 19a/3, ħabūl èdüp ایدوب 64a/1, muħālefet èdersen ایدرسن 61b/2, naşihāt èderdik ایدردک 67a/14, pāk èdüp ایدوب 7b/7, şabr èdüñ ایدک 32a/10, şerbet èdüp ایدوب

73b/5, taḥammül edemez ایده مز 10b/13, ümīdi ḡaṭ'edüp ایدوب 17b/9, vefā ederem ایدرم 19a/4, yardım edeler ایده لر 65b/4-5, ziyān edemez ایده مز 12a/4

İç Seste

İç seste ye (ی) ünlüsünün kullanıldığı sözcükler şöyledir:

gece کجه 39a/14, vèrülecek ویرولجک 62a/15, yèl ییل 4b/5

İç seste kapalı e'nin herhangi bir ünlü ile gösterilmediği sözcükler şöyledir:

bêş بش 32b/13, bêş beter edüp بش 31a/7-8, gèyüp کیوب 27a/8, gèydirdi کیدردی 74a/17, gèyinüp کینوب 45a/12, gèyürdi کیوردی 68b/14, nèçe نچه 21a/3, yèyüp بیوب 10b/2, yèdi یدی 64b/10, yèm یم 46a/8, yèndi یندی 65b/9, yèter یتر 8a/14

Kimi zaman kapalı e, y (ی) ünlüsü ile yazılırken kimi zaman herhangi bir ünlü ile yazılmamıştır.

dərken درکن 7a/8	dərken دیرکن 81a/7
tèmüre تموره 64b/6	tèmürden تیموردن 41a/7
vèrdi وردی 22b/16	vèrdi ویردی 22a/10

1.4. “ı, i” Ünlülerinin Yazımı

Ön Seste

“ı, i” ünlüleri ön seste çoğunlukla elif ye (ای) ile gösterilmiştir:

içi ایچی 12a/3, içeri ایچری 33a/13, içerü ایچرو 48a/15, iki ایکی 1b/15, ikisi ایکسی 36a/15, bir iki ایکی 5a/7, bir iki biñ ایکی 31b/15, on iki ایکی 82a/1, ikide birde ایکیده 64a/17-64b/1, ikinci ایکنجی 1b/1, ikişer ikişer ایکشر ایکشر 24a/12, iki yüz ایکی 41a/13, ile ایله 77a/7, ilerüde ایته 2a/2, imdi ایمدی 83b/2, inan اینان 19a/1, ip ایب 10a/5, işitdi ایشندی 52a/3, ite gördi ایته 24b/9

“ı, i” ünlülerinin ön seste yazımında kimi zaman elif ye (ای) kimi zaman ise yalnızca elif (ا) kullanıldığı tespit edilmiştir:

ıSıcağ ایسجاغ 34a/12	ıSıcağ edün ایدون 32b/16
ıslık çaldı ایسلق 53a/2	ıslık çaldı اسلق 52a/2
içüp ایچوب 31b/6	içme ایچه 7a/6
inüñ اینک 76b/15	inüp انوب 76b/16

iş 7a/2

iş mi étmişler اش 51b/7

Kimi sözcüklerde ise ön seste ı, i ünlüleri için yalnızca elif (ل) kullanılmıştır:

ışmarladılar اصمرلدیلر 31b/3, içre اچره 12b/7, ince انجه 72a/7, incinüp انجنوب 14a/17, incitmeñ انجتكم 59b/11, incü انجو 44a/15, indir اندر 5a/15, isteyen استين 28a/7, işlemeز اشلمز 3b/15, işte اشته 67a/7, iyilik étmiş ايلك 51b/11

İç Seste

“ı, i” ünlüleri iç seste çoğunlukla ünlü kullanılmadan yazılmıştır:

açık اچق 72a/15, ağır اغر 54a/4, ağıtdı اقتدی 34b/3, aşılmasının اصلماسنك 10b/16, aşılımış اصلمش 2a/1, aşılı اصلی 5a/9, aşırु اشرو 16b/3, elli altmış التمش 19b/4, ayırdıñ ایردك 79b/8, aylık ايلق 46a/1, bağışladım بغشلدم 71b/6, baqınmağa بقتمغه 6b/4, balık بالق 55b/16, bayıldılar بايلديلر 24b/2; bencileyin بنجلين 83a/4, bıçaq بچاق 80a/16, bırağmayup براقميوب 55a/16, bıyıqlar بيقلر 76a/4, biçik بچك 16b/9, bildi بلدی 16b/13, bildir بلدر 60a/13, bilegine بلکنه 80b/11, bindi بندی 70a/15, bir بر 33a/12, biraz براز 73a/17, bizi بزى 29a/5, çağırdı 37a/12, çalınup چالنوب 69a/8, çalışup چالشوب 31a/3, cān çekişdi چکشدی 53a/9, çiçekleri ايسلق چالار 73b/11, deñizin دكزن 55b/16, egildi 75a/5, gicişmege كجشمكه 25a/17, ıslık ايسلق 52a/9, ikinci ايكنجى 67a/1, kalın قالن 73a/13, kırk قرق 6a/5, kimse كمسه 77a/10, mıhladı مخلدی 49a/17, nasıl ناصل 50a/5, pişmiş پشمش 39a/15, şıkdı صددی 12a/8, size سزه 20a/10, titremege تترمه 11b/9, yañlış يكلش 63b/3, yiğitlik يكتلك 7a/7

“ı, i” ünlülerinin iç seste ünlü kullanılarak yazıldığı örnekler aşağıdaki gibidir:

adım آدم 36a/7, atılıp اتیلوب 85b/13, yol azıdup ازیدوب 27b/16, baqış باقیش 70a/13, çevirüp چویروب 16b/2, diledi دیلدی 15a/9, gine كينه 45b/13, indirüp اندیروب 48b/15, qarış قاریش 5a/7, kızdır قیزدیر 33a/8

“ı, i” ünlüleri iç seste aynı sözcüklerde kimi zaman ye (ى) ile gösterilirken kimi zaman gösterilmemiştir:

açıla آچيله 44a/11

açıldı اچلدى 36b/13

dibine ديبينه 44b/8

dibine دبنه 44a/13

gitdi كتدی 5b/7

git كيت 38b/9

işidüp ایشیدب 60b/5

işidüp ایشدب 45b/1

kılıp قیلوب 78b/4

kılmışlar قلمشلر 42a/14

kız قیز 62b/3

kız قز 62b/7

kimüñ كيمك 15b/8

kimdür كمدر 45b/2

şışmiş شیشمش 55b/4

şışmiş شش مش 55b/3

Ses olayları nedeniyle düştüğü için yazılmayan i ünlüsü örnekleri aşağıdaki gibidir:

ağzı اغزی 82b/2, ağzıma اغزیمه 14b/16, ağzın اغزن 4b/11, ağzına اغزنه 4b/2, ayrıldım 58a/10, bağırı بغری 19a/17, yüregi ağzına gelüp اغزنه 5a/11, kırnım قرنم 20a/6

Son Seste

“ı, i” ünlüleri son seste ye (ی) ile gösterilmiştir.

acı اجی 26b/4, beş altı آلتی 46b/12-13, aşağı اشغی 45b/11, beri بری 20b/12, birbiri 52b/14, börekci بورکجی 15b/4, çivi چوی 49a/17, dağı دخی 69a/17, deli دلی 20a/17, diri 58a/7, doğru دغری 8a/17, elli altmış آلی 9b/4, ertesi ارته سی 1b/11, eski اسکى 40a/15, eşki اشكى 5a/9, gibi کبی 52a/1, gidi کیدی 27b/8, içeri ایچری 34a/7, iki ایکی 1b/15, ikinci ایکنجی 67a/1, imdi ایمدی 2a/3, kıanı قنى 37a/16, kıatı قتی 8b/11, kendi کندی 78b/13, kıllı olduğundan 24b/17, kimi کمی 44b/11, kışı کشى 39b/17, kütürdi کتوردی 42b/6, oduncu اودونجی 58b/10, ötüri idi اوتوری ایدی 51a/8, şimdi شمدی 86b/3, üşündi یشندی 86a/3, yırtıcı یرتجی 12a/4, yigirmi یکرمی 24a/11, yolcu یولجی 61b/8, yukarı یوقری 45b/10

h ile yazılan örnekler aşağıdaki gibidir:

dehli دهلی 14b/2

1.5 “o, ö” Ünlülerinin Yazımı

Ön Seste

“o, ö” ünlüleri ön seste elif – vav (او) ile gösterilmiştir:

odun اودون 9a/4, oğmaya اوغمغه 48a/2, okudu اوقودى 61a/8, ol اول 71a/10, olacak اولجق 84a/12, omuz اوموز 73a/11, on sekiz اون سکز 50a/8, oradan اوردن 55b/1, otları اونلری 37b/1, oturdu اوتوردی 11b/14, otuz اوتوز 47b/10, oysun اویسون 11a/13

öcinden اوجندن 62a/17, ödi şınar اودی 76a/2, öğrendim اوکرندم 28a/4, öksürdi اوکسوردی 52a/1, öküz اوکوز 55b/16, ölmeden اولمدن 30b/8, ölü اولو 11a/12, öjün اوکن 27a/15, öper اوپر 3a/6, ötdi اوتدی 36a/1, ötesi اوتنه سی 32a/6, öyle اویله 12a/14, özi اوزی 19b/1

İç Seste

“o, ö” ünlüleri iç seste genellikle vav (و) ile gösterilmiştir:

boğazımdan بوغازمدن 4a/2, böyle بویله 6a/15, çorbaya چوربیه 23b/6, çöğür چوگور 25b/4, doğruldu دوغرولدی 78b/11, dökülür دوکولور 30b/3, dört دورت 83b/5, fos bıyık فوس 16b/2, göğsüne گوکسونه 8b/9, gömgök گومگوک 64b/6, gönderdin گوندردک 61b/12, görmeyüp گورمهیوپ 56a/13, gözüm گوزوم 11a/13, kıavanoz قوانوز 27a/6, kıocası قوجه سى 27a/14, kıokıtdı قوقتدی 2b/13, kıol قول 16a/16, kıömüracı کومرجى 61b/8, lobut لوبوت 27a/11, kıoluna صولنه 64b/7, kıogerek سوكرك 31a/15, kıoz سوز 26b/7, kıol شول 78b/3, kıorbadan شوربادن 24a/13, kıoyله 16a/4, kıokmak طوقمق 23b/5, kıomruk تومرق 2b/1, kıoyurd یوغورد 59b/14, kıolacı یولجى 61b/8

“o, ö” ünlüleri gösterilirken iç seste vav (و) kullanılmayan sözcüklere de rastlanmıştır:

dar bolup بلوب 36a/2, bölük بلوک 72a/16, kıonıra صکره 5a/15, kıovdü سودو 80a/14, kıopraq طیراق 57b/16

Kimi sözcüklerde ise ikili kullanıma rastlanmıştır:

boynu بوینو 77a/2	boyun بیون 17a/8
çokdur چوقدر 10a/16	çokdur چقدر 15b/15
doğrı دوغرى 41a/14	doğrı دغرى 8a/17
doğru دغرو 58a/1	doğru دغرو 31a/13
kıan dökmeک دوکمک 45a/8	kıan dökmeک دکمک 86a/7
kıoyuvérđی قویو وردی 38a/2	kıoyuvérđی قیو ویردی 75a/5
kıovuğ ق صوق ق 34b/2	kıovuğ صوق 34a/11

1.6 “u, ü” Ünlülerinin Yazımı

Ön Seste

“u, ü” ünlüleri bir örnek hariç (kıazāya uğradılar اغرادیلر 53a/11) ön seste elif – vav (و) ile gösterilmiştir:

ucın 75a/9, uçup اوچوب 80b/13, ufağ اوفاق 29b/11, uğradığın اوغرادیدین 16b/13, uğur olsun اوغور 5b/16, unuttım اونوتدیم 28a/6, unutsalar لر اونوتسه 31a/8, urup اوروب 80b/1, urganın اورغانن 48a/11, uşandı اوصاندی 35b/9, ‘ağlıma uyar اویار 58a/16, uyandı اویاندی

81b/17, uydurdu اودردى 21a/4, uyğudan 28b/15, uyqu اويغو 52a/11, uyumaz اويومز 52a/12, uyuz اويوز 28a/17, uzaq اوزاق 3a/15, uzandı اوزاندى 57a/6, uzatsanız اوزاتسکز 77b/16, uzun اوزون 48a/7, uzunluğı اوزونلوغى 73a/12, üç اوج 23a/11, üfürseniz اوفورسکز 73b/15, ürkmesünler اورکمسونلر 41b/2, üstüne اوستونه 27a/8, üşdüler اوشدولر 6a/11, üşündi édüp اوزولسون 86a/3, üzengüsin اوزنکوسن 59b/15, üzerlerine اوزرلرينه 40b/17, üzülsün اوزولسون 77a/3

İç Seste

“u, ü” ünlüleri iç seste genellikle vav (و) ile gösterilmiştir:

altun التون 44a/15, artuq ارتوق 37b/15, belürmedi بلورمدى 52b/12, boğulayım بوغولایم 11a/13, boynuzuna بوینوزونه 55b/16, boyun بیون 17a/8, bozulup بوزولوب 85a/2, bölük بلوک 72a/16, bucaq bucaq kaçdılar بوجق بوجق 8a/13, bugün بوگون 7a/3, bul بول 37b/16, buradan بورادن 49a/8, burup بوروب 5a/7, butlarından بوتلرندن 73a/13, buz tutmuş بوز توتmuş 34b/16, çamurımız چاموریمز 30a/1, çögür چوکور 4b/9, doğruldu دوغولدى 78b/11, düğün دوگون 77a/12, eksük اکسوک 10b/13, güç کوچ 59a/3, gülmeden گولمدن 5b/14, kirpüğü کرپوکی 43a/4, koltuğuna قولتوغونه 76b/12, koyun کویون 72b/11, kulak قولىق 17a/8, kurtulur قورتولور 55a/9, küregi کورگی 23a/12, kütük کوتوک 9a/5, lobut لوبوت 27a/11, omuz اوموز 73a/11, otluq اوتلوق 46a/8, oturacaq اوتوراجق 30a/16, otuz اوتوز 47b/10, öksürdi اوكسوردى 52a/1, öküz اوكوز 55b/16, suç سوچ 56a/11, turalım توتالم 2a/16, tutunup توتونوب 34a/7, unuttım اونوتدیم 28a/6, unutsalar اونوتسه لر 31a/8, unudup اونودوب 26b/6, unuduram اونودورم 7b/3, uyuz اويوز 28a/17, uzun اوزون 48a/7, uzunluğı اوزونلوغى 73a/12, üfürseniz اوفورسکز 73b/15, üzülsün اوزولسون 77a/3, yogurd یوغورد 59b/14, yumuşaq یوموشاق 9a/7, yükledüp یوکلدوب 47b/3

“u, ü” ünlüleri gösterilirken iç seste vav (و) kullanılmayan sözcüklere de rastlanmıştır:

avuç اوج 79b/17, bölüm بولم 73a/7, çekürdegi چکردگی 67b/8, doğunup دوقتوب 17a/12, kömürçi کومرجی 58b/10, quru قرو 11a/13, öbür اوبر 66b/3, üşündi édüp اوشندى 86a/3, yalnız 59a/5, yavuz یاوز 13a/5

Kimi sözcüklerde ikili kullanımlar saptanmıştır:

dökülmiş دوکولمش 80b/6	dökülüp دوکلوب 72a/16
dürlü دورلو 56b/2	dürlü درلو 52b/7
köpük کوپوک 34b/12	köpüklerin کوپکلرن 34b/11
oduncu اودونجی 58b/10	oduncu اودنجی 61b/8

sürüp سوروب 12a/9 sürüp سروب 13a/13

Ses olayları nedeniyle düştüğü için yazılmayan u, ü ünlüleriyle ilgili örnekler aşağıdaki gibidir:

boynu بونو 77a/2, boynun بونون 43a/15, cânı burnuna geldi بونونه 35b/16, gögsüne
kokosune 55a/1, gönlü گونلی 12b/2, oğlum اوغوم 13b/10, uğruña اوغروكه 83a/4

Son Seste

“u, ü” ünlüleri son seste vav (و) ile gösterilmiştir:

aşırı اشرو 16b/3, atlı اتلو 60b/15, bağlı بعلو 75a/4, berü برو 27b/8, doğru دوغرو 58a/1,
dolu دولو 23a/5, dürlü دورلو 34b/9, eyü ابو 9b/5, gerü کرو 83a/11, güyegü olsam گویکو 75b/1-
2, içeri ایچرو 48a/15, incü انجو 44a/15, kapu قپو 67a/4, kaygu قیغو 53a/6, kendü کندو 81b/6,
köylü کویلو 35b/1, kuru قرو 11a/13, ölü اولو 11a/12, şaru صارو 40a/9, şu صو 6a/12, şu شو 59a/13,
uyğu اویغو 26b/12, uyğu اویغو 52a/11, yolcu یولجو 31b/5, yukaru یوقرو 48a/15

2. Ünsüzlerin Yazımı

2.1 “p” Ünsüzünün Yazımı

Ön Seste

p ünsüzü ön seste sürekli p (پ) ile gösterilmiştir:

parmakları پرمقلری 36b/12, pek pek پک پک 15a/5, pişmiş پشمش 5b/6, pişürdiler پیشردیلر
21a/11, pişürüp پیشروب 10b/10, poğ yemişsin پوخ 71a/8

İç Seste

İki sözcük dışında p ünsüzü iç seste p (پ) ile gösterilmiştir:

kağa قپا 34b/6, kağa قپا 49b/1, kapamasın قپاماسن 27a/8, kapandılar قپاندیلر 50a/16,
kapılmış قاپلمش 15a/10, kapu قپو 34a/4, kepeç 23a/11, kirpikler کریکلر 19a/15, kopardı قوپاردی 54a/5,
kopmak قوپمق 24b/8, köpük کویوک 34b/12, köpürtdi کویورتدی 34b/4, öpmek اویمک 15a/9,
şaplanmış صاپلنمش 38a/11, serpüp سرپوب 76a/3, süpürdi سوبردی 37a/9, toprak طپراق 57b/16,
yapup ییوب 23a/12, yapduralım یاپدورالم 45a/1, yapıldığın یاپلدیغن 2a/3, yapışmış یاپیشمش 24b/6

kopar- ve tep- eylemlerinin birer yerde –b ile yazıldıkları tespit edilmiştir.

ödüm kopardın قوباردک 16b/6

tepüp توب 44a/1

Son Seste

Son seste b ile yazılan şu sözcükler tespit edilmiştir:

şarp صرب 21a/9, top eyleyüp طوب ايليوب 37a/8, top top olup اولوب طوب 19a/15-16, yap ياب 73a/13

Dönemin yazım özelliği gereği sürekli b ile yazılan {-Up} ulaç eki p olarak okunmuştur.

acıyup اجيوب 67a/16, bakmayup بقميوب 34a/5, çalışup چالشوب 31a/3, dèyüp ديوب 6b/14, èrişüp ايرشوب 79b/10, girüp كروب 50a/15, inanup اينانوب 13b/12, hoşup قوشوب 5a/4, naqlédüp نقل ايدب 24b/1, şıçrayup صچرايوب 45b/8, tevbe édüp ايدوب 83a/2, uzanup اوزانوب 12b/2

Metinde ip sözcüğünün kimi zaman b, kimi zaman ise p ile yazıldığı görülmüştür:

ip ايپ 74b/16 ip ايپ 10a/5

2.2 “ç” Ünsüzünün Yazımı

Ön Seste

çağırdı چاغردی 37a/12, çağlayup چاغليوب 41a/6, çaldı چلدى 24a/7, çalınup چالنوب 69a/8, çalışup چالشوب 31a/3, çamurımız چاموريمز 30a/1, çaylarda چايلرده 11a/13, çekdiñüz چكديكز 39a/13, çekilüp چكلوب 7b/5, çekindi چكندی 22a/6, çekme چكمه 72a/7, çekürdegi چكürدىكى 67b/8, çeñeden چكندن 76a/4, çevirüp چويروب 16b/2, çıkdıñ چقك 14a/9, çıkar چقار 83a/6, çıkılır idi چقيلور 82a/2, çiçekleri چچكلرى 73b/11, çiftci چفت جى 58b/10, çintian چنتيان 74b/1, çirişe چرشه 23b/11, çirişler چرشلر 24a/8, çivi چوى 49a/17, çizme چزمه 64b/11, çokdur چوقدر 81a/7, çorbaya چوربيه 23b/6, çögür چوكور 25b/4, çözüp چوزوب 3b/13, çukur چقور 57b/15

İç Seste

açık اچق 17a/8, açıla آچيله 44a/11, aqçe اچه 32a/11, bıçak بچاق 80a/16, biçik بچك 16b/9, üç buçuk بچوق 32b/11, çiçekleri چچكلرى 73b/11, geçirdi كچردى 74b/15, gerçek كركك 56a/17, içeri اچرى 5b/10, içre اچره 12b/7, kepçe كچه 23a/11, küçükden كوچكدن 56a/7, nêçe نچه 2a/13, şıçrayup صچرايوب 36a/17, sırçadan سرچدن 36b/6

ç ünsüzünün kolçak sözcüğünde cim (ج) ile yazıldığı tespit edilmiştir:

kolçak قولچاق 64b/9

Son Seste

ç ünsüzünün son seste kimi zaman (چ) ile kimi zaman (ج) ile kimi zaman ise her ikisi biçiminde yazıldığı görülmüştür:

Çim (چ) ile yazılanlara örnekler şöyledir:

aç اچ 37b/17, ağaç اغچ 73b/3, iç edik ايچدك 74b/1

Cim (ج) ile yazılanlara örnekler ise aşağıdaki gibidir:

avuç اوج 79b/17, güç كوج 59a/3, kaç قاج 32b/3, kılıç قلع 85b/7, kırılanğıç قرلنغچ 14a/4

Hem çim (چ) hem de cim (ج) ile gösterilen ikili kullanımlara da rastlanmıştır:

şuç صوچ 56a/11

şuç صوچ 56b/5

üç اوج 64b/14

üç اوج 32a/5

birkaç gün برقچگون 45a/4

birkaç برقچ 32a/11

2.3 “s” Ünsüzünün Yazımı

Ön Seste

Sad (ص) ile Kalın Sıradan Sözcüklerde

şaçı صاچی 16b/9, şaçdı صاچدی 35a/1, şağ صاغ 27a/13, şağalın صاغالن 2b/10, şağın صاغن 11b/1, şaldı صالدى 34b/1, şanasın صناسین 36a/14, şaplanmış صاپلنمش 38a/11, şarup صاروب 27a/7, şarılış صاریلیش 17b/17, şarqdı صارقدی 75a/8, şarp صرب 21a/9, şaru صارو 40a/9, şatmağa صاتمغه 59b/14, şıçrayup صچرایوب 2b/9, sığırı صغری 4b/11, şıkdı صدی 12a/8, şirtında صرتنده 53b/14, şoqup صوقوب 36b/12, şoluna صولنه 64b/7, şolumağa صولومغه 4b/12, şoņ صوņ 47a/7, şoņra صكره 84b/7, şormadı صورمادی 37b/15, şovuk صوق 34a/11, şoyunmadı صیون مادی 34a/6, şu صو 6a/12, şuç صوچ 56a/11, şundi صوندی 22b/4

şancıl- eylemi geçtiği tek yerde sin ile yazılmıştır.

sancıldı سنجلدى 36a/10

Sin (س) ile Kalın Sıradan Sözcüklerde

şaņa سکا 3a/4, sıraya سیره 22a/1, sırça سرچه 29b/11, sıtması tutdı ستمه سى 12a/7, sus olup سوس 37b/15

Sin (س) ile İnce Sıradan Sözcüklerde

segirdüp سكرذب 6a/9, sen سن 55a/3, sencileyin سنجلين 20a/17, serpdiler سرپديلر 6a/12, sever سور 9a/17, sildi سلدی 36b/13, silküp سلکوب 37a/10, siñdi سكدی 26b/6, siz سز 7a/10, söğerek سوكرك 31a/15, söyle سويله 38a/5, söyleşerek شرك سويله 21b/13, söyletme سويلتمه 28b/9, söyünmez سويونمز 54a/11, söz سوز 26b/7, sür سور 38b/4, sürçüp سرچوب 86a/3, on sekiz اون سکز 50a/8

İç Seste

Sad (ص) ile Kalın Sıradan Sözcüklerde

aşup أصوب 12b/14, aşılmasının اَصْلَمَاسِنَك 10b/16, ısmarladılar اصمرلدیلر 31b/3, kuşmağa قوصمغه 81a/9, uşandı اوصاندی 35b/9, uşlu اوصلو 21b/1, yaşduq یصدق 9a/4

Sin (س) ile Kalın Sıradan Sözcüklerde

ısıcaq ایسجاق 34a/12, ıslık çalar ایسلیق 52a/9, nolusar نولسر 72a/11, yoğsa یوخسه 5a/15,

Sin (س) ile İnce Sıradan Sözcüklerde

belürsüz étdiler بلورسز 57b/16-17, egser اكسر 48b/5, eksük اكسوك 10b/13, értesi ارته 1b/11, eski اسكى 15b/8, istedim استدم 47b/10, kesdirürem كسديرورم 63b/4, kesim كسم 31b/6, nesne نسنه 10b/7, öksürdi اوكسوردی 52a/1, yüksek یوكسك 42a/15

Metinde iki yerde geçen “egser” sözcüğünün iki farklı yazımı karşımıza çıkmıştır:

egser اكسر 48b/5, egşer اكثر 49b/4

Son Seste

Sin (س) ile Kalın Sıradan Sözcüklerde

fos bıyık فوس 16b/2, sus olup سوس 37b/15

Sin (س) ile İnce Sıradan Sözcüklerde

gögsüne كوكسونه 8b/9, kes كس 34a/12, kös kös كوس 3a/16-17

2.4 “t” Ünsüzünün Yazımı

Ön Seste

Tı (ط) ile Kalın Sıradan Sözcüklerde

taþu kılar طپو 75a/5, taþlar طاشرلر 36b/17, taþrada طشرده 8a/8, tavþan uyķusu طوشان 69a/5, tayalarına لرينه طايه 72b/2, tırnaķ طرناق 25b/8, top eyleyüp طوب 37a/8, toprak طپراق 57b/16, top top olup طوب طوب 19a/15-16, tulum طولوم 46a/10

taşı- eylemi metinde tı (ط) ile yazılırken yalnızca bir örnekte te (ت) ile yazıldığı tespit edilmiştir:

taşıdılar طاشدیلر 41b/14, taşıduğını تاشیدوغنی 54b/13

Günümüzde dağ olarak kullanılan sözcüğün metinde kimi zaman te (ت), kimi zaman ise tı ط ile yazıldığı görülmüştür:

tağları طاغلیرى 21b/10, dağ داغ 21b/13

“toķmaķ” sözcüğünün bir yerde tı (ط), iki yerde ise te (ت) ile yazıldığı görülmüştür:

toķmaķ طوقمق 23b/5

toķmađı توقماغی 23a/14, 29a/16

Te ت ile Kalın Sıradan Sözcüklerde

tır tır ötmege تیر تیر 4b/9, toķmaķ طوقمق 23b/5, tolga تولغه 64b/11, tomruğa تومروغه 79a/3, nuķkı tutulup توتلوب 62a/6, tutunup توتونوب 34a/7, tutuþa توتوشه 15b/4, tuzlayup توزلیوب 9b/8

Günümüzde tut- olarak kullanılan eylemin metinde çoğunlukla te (ت), bir yerde ise dal (د) ile yazıldığı görülmektedir.

tutarsın توتارسین 58b/1, sözün dutayım دوتیم 59a/13

Te (ت) ile İnce Sıradan Sözcüklerde

tek تک 32b/14, têmüre تموره 64b/6, tepüp تیوب 44a/1, tir tir titremege تیر تیر تتره مکه 17a/14, tüyleri diken gibi oldu دیکن کبی اولدی 65a/7

terle- eylemi metnin bir yerinde te ت bir yerinde ise dal د ile yazılmıştır:

terleyüp ترلیوب 29b/16

derleyüp درلیوب 35b/11

Metinde titre- eyleminin de hem te ت hem de dal د ile yazılmış biçimleri tespit edilmiştir.

titremege تترمه 11b/9 ditremege دتره مکه 4b/6

İç Seste

Te (ت) ile Kalın Sıradan Sözcüklerde

altun التون 44a/15, artuq ارتوق 84a/5, ata اتا 70a/10, atilup اتلوب 11b/3, atlu اتلو 60b/15, qatı قتی 8b/11, qatlanur idi قتلانور 75b/9, qurtardılar قورتردیلر 26a/6, qurtulasın سن قورتوله 34b/8, ortaya اورتیه 85a/10, ortak اورتاق 32b/4, otluq اوتلوق 46a/8, oturacaq اوتوراجق 30a/16, otuz اوتوز 47b/10, şataşdı صتاشدی 8a/11, tutunup توتونوب 34a/7, tutuşa توتوشه 15b/4, yatırdılar یاتردیلر 81a/14, yırtıcı یرتجی 12a/4, yumurta یومرته 59b/13

Te (ت) ile İnce Sıradan Sözcüklerde

bütün بتون 85b/17, çiftci چفت جی 58b/10, ditremege دتره مکه 4b/6, erte ارته 79a/11, ertesı ارته سی 1b/11, eteklerin ائکلرن 24a/3, etmek اتمک 10b/10, getürdi گتوردی 73a/5, gösterüp کوستروب 83b/7, götürüp کوتوروب 58b/1, istedim استدم 47b/10, işte اشته 67a/7, kütük کوتوک 9a/5, kütür kütür کوتور کوتور 42b/2-3, ötesi اوته سی 32a/6, ötüri idi اوتوری 51a/8

Üç yerde geçen “ot” sözcüğünün bir yerde tı ط ile diğer iki yerde ise te ت ile yazıldığı görülmüştür:

oṭa اوطه 40a/16

otları اوتلری 37b/1, otlarım اوتلرم 35a/8

Son Seste

Tı (ط) ile Kalın Sıradan Sözcüklerde

ḥarṭ ḥarṭ خارط خارط 25b/1

Te (ت) ile Kalın Sıradan Sözcüklerde

at آت 75b/6, uzat اوزات 49a/6,

Metnimizde yoğurt sözcüğünün bir yerde te ت ile bir yerde dal د ile yazıldığı tespit edilmiştir.

yoğurt یوغورت 5a/9 yoğurd یوغورد 59b/14

Te (ت) ile İnce Sıradan Sözcüklerde

benzet بکزت 73a/17, dört دورت 3a/15, et ات 10a/13, git کیت 38b/9, gözet کوزت 49a/8, yigit بکت 82b/5

2. 5 “Nazal n (ŋ)” Ünsüzünün Yazımı

İç Seste

añlamayup اکلمیوب 33b/5, añladup اکلدوب 63b/4, bendeñüz کز بنده 27b/13, beñzemez دکله سون دینلسون 58a/14, çeñeden چکدن 76a/4, deñizin دکن 55b/16, deñli دکله 14b/2, diñlesün دیñلسون 86b/5, göñli گونلی 69a/6, şoñra صکره 49b/8, yalñuz 2a/13, yañlış یکلش 63b/3, yeñi یکی 83b/9

“yan” sözcüğüne +a yönelme eki geldiği iki durum tespit edilmiştir. Bu durumlardan birinde iç seste n ünsüzü kullanılırken diğerinde nazal n ŋ kullanıldığı görülmüştür.

yana ینا 16b/3, yaña یکا 68b/10

Son Seste

biñ 3a/8, şoñ صوک 47a/7, yalñ یالک 86a/1

Metnimizde ikinci tekil kişi ekinin, kef (ك) yerine, nun (ن) kullanılarak yazıldığı kimi örnekler tespit edilmiştir.

korqmadun قورقمندن 55a/2, ugradun اوغرادن 28b/4

Kimi örneklerde ilgi durumu eki ekin nazal n “ŋ” yerine “n” ünsüzü ile yazıldığı tespit edilmiştir:

cefāyı çekmeyen ‘āşık şafānun şadrini bilmez صفانن 5b/3-4

şandūğun kapağın kopardı bağıdı صندوگون 54a/5

gelen ādemlerün yükleri de آدملرن 41b/6

bu vücūdında sırcalarun zağmı nedür سرچلرن 37b/7-8

şāhun sözlerin شاهن 64a/15

cāriyelerün birazı Hümāyūn Bānūya segirdüp لرن جاریه 78a/7-8

şāh kızını Aħmerün dizine oturtdı احمرن 22a/5

İkinci tekil kişi iyelik ekinin de kef (ك) ile yazılması gerekirken kimi yerlerde nun (ن) ile yazıldığı gözlenmiştir.

‘aqlın başıña cem‘ eyle عقلن 82a/8-9

ķazduęun ķuyuya gene kendüň düşesin قز دوغن 2a/6

Kimi zaman da belirtme ekinin nun (ن) ile yazılması gerekirken kef (ك) ile yazıldığı tespit edilmiştir. Aşağıda bu duruma örnekler sunulmuştur:

ne oldu ise ol ‘ömrüň yemiş ķocadan oldı عمرك 29b/2-3

ħammām ferşlerinüň şābūnuň neçe atsun صابونك 37a/6-7

yüzüne yüzün sürüp zūlf-i perīşānuň pīre ķoķıtdı زلفی پریشانك 2b/12-13

3. Bitişik Yazım

Metinde bitişik yazım ile ilgili bir tutarlılık görülmemiştir. Sözcüklerin ya da eklerin kimi zaman bitişik yazıldıkları görülürken kimi zaman da ayrı yazıldıkları tespit edilmiştir. Bu sözcük ya da eklere örnekler aşağıdaki gibidir:

anuñçün انكچون 12a/11

gücile كوجيله 20a/7

bildim ki بلكمه 3b/3,

eline mi الينمی 13b/16

ol kim اولكم 69a/11

ne ķadar ندر 32b/8

üç dāne kepçe اوچدانه 23a/11

bizi de بزیده 20b/5

birķaç gün برقچون 45a/4

şişmiş شیشمش 55b/4

oduncı اودونجی 58b/10

be hey بهی 6b/13

ne var نوار 18a/3

senüň içün اينچون 71b/4

ķazan ile ايله 19b/4

gözet ki كوزت كه 49a/8

göge mi كوكه می 14a/8

ammā kim اماكيم 36b/13

bildüģimiz ķadar بلدوكيمز قدر 30b/15

ķırķ dāne ħüsn-dār cāriye قرق دانه 18b/2-3

bizi de بزى ده 25a/15

birķaç akçe اقچه 32a/11

şişmiş مشمش 55b/3

çiftci چفت جى 58b/10

be cānım به جانم 25a/3

ne var نه وار 18a/2

4. Arapça ve Farsça Sözcüklerdeki Yanlış Yazımlar

Sözcüğün Aslı	Yazmada	Sayfa/Sıra No.
Arapça		
nāqılān ناقلان	ناقلانه	1b/2
ḥabs حبس	حبس	1b/11, 6b/9, 16b/9, 21b/12, 43b/13, 82a/17
lezīz لذیذ	لزیز	2a/9, 4b/14, 80a/1, 1, 3
ḥaṣṣa خاصه	حصا	2a/15, 5a/7, 49a/13
zēvḳ ذوق	زوق	3b/3, 18b/12, 19a/1
ricā رجا	ریجا	5a/2
meşel مثل	مسئل	5b/4
ḳahḳaha قهقهه	قهقهها	6b/16, 14a/16
fetīl فتیل	fetili	7a/14
aḥfā اخفی	خفادن	7b/4
ḥāzır حاضر	حاضر	7b/15, 21a/12, 51b/16, 70a/7
taḥassür تحسر	تحسور	9b/5
müntehī منتهی	منتها	10a/3, 55b/8
müheyyā مهیا	مهیّا	10a/13, 19b/7, 21a/11
ḥāliş خالص	حالیس	10a/17
ḥüsām حسام	خسام	11b/3
zātü'l-'amūd ذات العمود	زات ایعمودی	12a/6, 81b/2, 83a/15
iḥtilām احتلام	اختلام	12a/7
raḥmet رحمت	رحمت	13a/7
ḥayret حیرت	خیرت	13b/3, 35b/5, 74b/6
müşkil مشکل	مشکول	14a/14
mişāl مثال	مثل	14b/3

qarye قريه	قرية	14b/9
hevā هوى	هوا	15b/9
zabt ضبط	ضبط	16a/17
'ināyet عنایت	عنيت	18b/11
muḥāl محال	محل	19a/11
vedā وداع	ويداع	19b/14
eşer اثر	اسر	19b/17
bāiş بائث	باعث	20a/4
kaḥbe قحبه	قهيه	20b/4, 74b/8, 80b/12
cür'a جرعه	چرعه	22b/6
fehva فحوا	فهوا	22b/11, 72a/3
maḥmūr مخمور	محمور	24b/3
'alā علاء	اعلا	27a/6
'abā عباء	ابا	27b/2
cerrāḥ جراح	جراه	28b/7, 37a/16
tebdil تبديل	تبدیل	30a/11
tābūt تابوت	طابوت	32a/5
hāven هاون	حوان	32a/13
şiklet ثقلت	صقلت	33b/6
ef'āl لفعال	يفل	34a/5
zāḥire ذخيره	زخيره	41b/8, 10, 13, 16; 42a/1, 4, 6, 9; 42b/2, 4; 43a/14, 17; 43b/10, 11
şandūḳ صندوق	صندوق	44a/10, 15, 17; 44b/16, 45a/1, 45b/17, 46a/14, 46b/7, 47a/16, 47b/1, 4, 7; 48b/1, 8, 12, 13, 17; 49a/4, 7, 12, 15, 17; 49b/2, 3, 5, 8, 11, 14; 50a/1, 9, 10, 15; 50b/3, 6, 11, 14, 15; 51a/1, 52a/6, 14; 52b/10, 13; 53a/13, 14, 53b/4, 9, 11, 12, 13, 15; 54a/2, 3, 3, 5, 12; 54b/1, 5, 13;

		55a/4,
اِزْن izn	ايزن	47b/8, 65a/3, 66a/3, 69a/7, 10; 78a/3
صَبَاح ṣabāḥ	صباه	53a/3
شَرِب ṣūrb	شورب	56b/9
خَمْر ḥamr	حمر	56b/9, 80b/2, 5; 86a/16
هُوس heves	حوس	56b/9
اِذِيَّت ezīyyet	ازيَّت	56b/13
حَيْف ḥayf	خيوف	57b/9
سِيَّاح seyyāḥ	سيّاه	63a/2
خَنْجَر ḥancer	خنجر	64b/14, 80a/11, 80b/9, 11, 14; 85b/17
صَوْرَت ṣūret	سورت	64b/16
صَنْدَلِي ṣandelī	صاندالی	65a/11
نِقَاب niqab	نکاب	65b/8
اِسْطِرْلَاب usturlāb	اضطرلاب	67b/15
سَايِس sāyis	سيس	68a/15
خَالِي ḥālī	حالی	70a/2
تَبْدِيل tebdīl	تبدیل	71a/9
صِرَاحِي ṣurāḥī	سراحی	72a/6
خَادِم ḥādim	خادیم	72b/10
اِعْمَال ‘imāl	عمل	81a/2, 82a/10
اِسْتِفْرَاح istifrāḡ	استفراه	81a/10
أَيِّن āyīn	آین	83b/8
خَمَار ḥumār	حمر	86a/6
اِحْوَال aḥvāl	احوال	87a/3

Sözcüğün Aslı Farsça	Yazmada	Sayfa/Sıra No.
köhne کهنه	کوهنه	2a/4, 5a/17, 7a/1, 8a/1, 9b/15, 31a/17, 39a2, 5; 57a/9
şīrīn شیرین	شیرین	2a/9, 17a/6
bī-çāre بیچاره	بچاره	3b/16
hāy های	حای	4a/15, 9b/3, 69a/13, 75b/1
Gül-ruḥ /gül-ruḥ کلرخ	کولروخ / کولروح	5b/10, 13a/14, 14b/16, 15b/11, 18b/1, 4; 20a/2, 12; 20b/4, 7; 21b/3, 10; 22a/5, 6; 22b/10, 12; 23a/5, 16; 23b/13, 24a/16, 26b/10, 15; 27a/2, 35a/12, 35b/4, 41b/9, 16; 42a/1, 42b/5, 43a/1, 51a/4, 9; 52a/2, 63a/5, 69b/16, 86a/13
ḫayli خیلی	حیلی	5b/15, 25a/9, 57b/9, 65b/7
ārzū آرزو	ارضو	6a/14
kepenek کپنک	کپه نک	9a/3
dirīga دریغا	دیریغا	13a/5
lāle-ḥadd لاله حد	لاله خط	17a/4, 72a/5
ruḥ رخ	روخ	17a/5, 9; 72a/8
dehān دهان	دخان	17a/6
rūspī روسپی	رسپی	20b/1
ḫalāfat قلافات	قلفات	29a/3, 5, 9
herçi-bād-ābād هرچه باد آباد	هرچه باد باد	30b/9
peş-taḫta پشتخته	پش تحته	33a/12
ḫadeng خدنگ	حدنگ	43a/1
kilīd کلید	کلت	44a/10, 44b/9, 47a/16, 47b/2
çeşm-güşāde چشم گشاده	چشم گوشده	49b/12
dirīg دریغ	دیریغ	51a/12, 58b/12, 14
taḫte تخته	تحته	52b/11, 72b/11, 73a/5, 6, 8

taht تخت	تحت	63a/13, 68b/15, 84a/10, 84b/14, 86b/17
perverde پرورده	برورده	67b/12
cāme-i ḥāb جامه خواب	جامه خاب	81a/12
cāme-ḥābe جامه خواب	جامه خابه	81a/14

Sözcüğün Farsça+Arapça	Aslı	Yazmada	Sayfa/Sıra No.
bāb-ül-ḥāne باب الخانه		بابول خان	18a/5

Sözcüğün Aslı Arapça+Farsça	Yazmada	Sayfa/Sıra No.
serv-ḳadd سروقد	سروی قد	17a/4, 67b/8, 72a/5
ḥiṣṣe-dār حصه دار	حصّدار	33b/3
ḳadd-i ḥamīde قدخمده	قد حمیده	78b/4, 5; 79a/7, 13, 15; 79b/2

Arapça ve Farsça sözcüklerdeki yazım yanlışları tespit edilirken sözcüklerin asıllarının Arap harfleriyle yazımları Ferit Devellioğlu'nun "*Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lûgat*"ından alınmıştır.

BÖLÜM II

SES BİLGİSİ

1. Ünlü Uyumları

1.1 Önlük-Artlık Uyumu

Metnimizde önlük-artlık uyumu, dönemin metinlerinden ve günümüzden farklı değildir.

Türkiye Türkçesinde de görülen uyum dışı ekler metnimizde de mevcuttur.

1.1.1 Önlük-Artlık Uyumuna Aykırı Ekler

{-ken} (Ulaç Eki)

ammā çün nigār oturmayup cevānib-i erbaasına **bakarken** (بقرکن) gözüne bir dirāht-ı mūntehī budağında bir büyük zenbīl gördi aṣa ḳomıṣlar 10a/2-4

kendi ḫālimiz ile **otururken** (اوتوررکن) belāya uğradıḳ 70b/17-71a/1

{-(I)yor} (Şimdiki Zaman Eki)

işte Aḫmer Ḥarāmī **geliyor** (کلیور) dēdiler 78a/8

cerrāḫlar **tīmār ediyorlar** (ایده یورلر) dērsün 33a/3

Bu iki ekin dışında Türkiye Türkçesinde uyuma giren {+IXk} addan ad yapım ekinin kimi yabancı kökenli sözcüklere geldiğinde uyuma girmediği görülmüştür:

{+IXk} (Addan Ad Yapım Eki)

öyle **ḫekimlīḡı** (حکیم لعی) bilürem ki meger çākerim Loḳman ola 28a/4-5

andan Aḫmerün **vekillīḡın** (وکیل لعی) alup ve ḳızun **vekillīḡın** alup nikāḫ ētdiler 68b/16-17

+lıḳ eki bu iki örnekte ses uyumuna girmezken metinde diğer yerlerde aynı sözcüklere geldiklerinde uyuma girdikleri görülmüştür.

bre ādem **ḫekimlikden** (حکیم لکن) bilür misin 28a/2

vekilin olup **vekilligin** (وکیل لکن) vēreyim mi dēdi 68a/17

1.2 Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Metnimizde düzlük-yuvarlaklık uyumu henüz gelişmemiştir. Bu uyuma aykırı birçok sözcük ve ek bulunmaktadır.

1.2.1 Sözcük Kök ve Gövdelerinde Uyumsuzluk

a) -ğ Sesinin Düşmesi Nedeniyle

Eski Türkçe döneminde mevcut olan ve Anadolu sahasında çok heceli sözcüklerin sonunda bulunan eylemden ad yapma eki -ğ ve -g'ler düşerken kendinden önceki ünlüyü yuvarlaklaştırmıştır:

ķapu (قپو) Aķmer Ħarāmīye açılır 34a/4 (<ET ķapığ)

ķaru (صارو) şular çıķmıř 40a/9 (<ET şarığ)

şuret egildi **ķapu** (طپو) ķılar gibi 75a/5 (<ET tapığ)

b) Dudak Ünsüzleri (b, m, p) Nedeniyle

Dudak ünsüzleri m ve p'nin etkisiyle bazı sözcüklerde yuvarlaklaşma olduğu görölmüştür:

ol ķullenüĝ bir **témürden** (تيموردين) ķapusu var 41a/7 (<ET temür)

Hümāyūnuñ **ķirpügi** (كړپوګى) ķazā-yı tır misāl ķayup 43a/4-5 (<ET ķirpük)

c) Eski Türkçe döneminde taşıdıkları yuvarlaklığı muhafaza eden kimi eklerle oluşturulan sözcüklerde yuvarlaklaşma görölmüştür:

birin yukaru çekdiler ve **iķerü** (ايچرو) aldılar 48a/15 (<ET iķ+gerü)

birin **yukaru** (يوقرو) çekdiler ve iķerü aldılar 48a/15 (<ET yok+ĝaru)

işte **ilerüde** (ايلروده) denilmişdi ki 1b/3-4 (<ET il+gerü)

Metnimizde kimi yerlerde “iķerü” sözcüĝünün “iķeri” biçiminde kullanımına rastlanılmıştır:

iķeri (ايچرى) girüp şāh kıızı Gülruĝ Bānūnuñ yanına gelüp 5b/10-11 (iķeri 5b/10, 13a/14, 33a/13, 34a/7, 37a/13, 41b/14, 48a/11, 17; 50b/7, 60b/3, 9; 66b/16, 67b/4, 69b/13, 84b/11)

Aynı biçimde “yuşaru” sözcüğünün de “yuşarı” biçiminde yazıldığı görölmüştür:

Hümâyün nola **yuşarı** (یوقاری) çeksün dèdi 50b/4 (yuşarı 5a/8,10a/17, 10b/15, 14a/6, 44b/10, 45b/10, 48a/9, 48b/9, 49a/3, 4, 6, 9, 10, 14; 49b/16, 50b/4, 7)

d) Bir nedene bağılı olmadan yuvarlak ünlü taşıyan sözcükler

gel **berü** (برو) dèdiler 27b/8-9

Aşmer Hārāmīnün zaḥmları **eyü** (ایو) oldı 40b/2-3

kırk şandük altun **incü** (انجو) cevāhir bulduḡ 44a/14-15

āteş edüp andan **karşusına** (قرشوسنه) geçüp fikrlenmege başladı 7b/8-9

elem üzre **ḡayḡu** (قیغو) kendüsin aldı 53a/6

kendü (کندو) de raḡşın tebüp ḡarāmīlere gelüp 44a/1

Metnimizde “kendü” sözcüğünün “kendi” biçiminde de yazılarak düzlük-yuvarlaklık uyumuna girdiğı görölmüştür:

kendi (کندی) arayup buldu dèrler 19a/11 (kendi 18a/7, 19a/11, 22b/1, 26b/6, 33a/11, 13; 70b/17, 74a/16, 75a/1, 78b/13, 85a/3; kendimi 70b/4, kendin 24b/8, kendi ḡālime ḡomazsınız 51a/9)

1.2.2 Yuvarlak Ünlülü Ekler

{-dUḡ} (Geçmiş Zaman Ortacı)

Metnimizde yaygın olarak kullanılan bu ek, genellikle yuvarlak ünlü kullanılarak yazılmıştır.

Hümâyün **bildügi** (بلدوگی) üzre edüp andan şābūnı alup ḡahveden taşra çıḡdılar 32a/15-17

benüm **çekdügüm** (چکدوگم) ḡazālar yèter dèdi 37b/14

ḡarāmīlikden **ḡazandügi** (ḡزندوگی) māldan ziyāde māl vēreyim 68b/8-9

birer birer şandüḡları **taşıduḡını** (تاشیدوغنی) görüp gülerdi 54b/13-14

ol şüreti **yapdırdügi** (یپدردوگی) ḡaragöz perdesi önüne getürdüp 74a/13-14

Ek, ötümlüleştiğinde yuvarlak ünlü alırken ötümlüleşmediğinde ekte ünlü kullanılmadığı görölmüştür. Ancak metindeki örnekler göz önünde bulundurularak ünlü kullanılmayan sözcükler de yuvarlak ünlü ile okunmuştur.

vezîrûn ve şâhun sözlerin ve **hâvf êtdüklerin** (اتدکلرن) beyân eyledi 64a/15-16
 peymâne-i ‘ömrleri doldı **êtdükleri** (اتدکلری) yollarına gelse gerek 45a/5-6
 saña **êtdüklerimi** (اتدکلریمی) bilürem 79a/8-9
 hâramîlerün **helâk oldukların** (اولدکلرن) görüp şâd oldı 57b/6-7
 Ekin düz ünlü ile yazılarak uyuma girdiği dört sözcüğe rastlanmıştır.
 bizüm tutup böyle **ber-dâr êtdigimiz** (اتدیکیمز) bâzergânlardan yol azup 6a/16-17
 ben ele girmem eger **girdigim** (کردیم) hâlde ben anlara işim çokdur 15b/14-15
 Hümâyûn Bânû şaşup neye **uğradığın** (اوغرادیغن) bildi 16b/12-13
 ilerüde beyân olunmuşdı ne huşuş için **yapıldığın** (یاپلادیغن) nigâr kendüye eyitdi imdi
 zarâfet budur ki 2a/2-4

{-dUḶ} Geçmiş zaman ortacı ekinin aldığı diğer eklerle ulaç görevi üstlendiği görülmektedir. {-dUḶ} ortacının, aldığı eklerle ulaç görevi üstlenirken de ötümsüzleştiği zaman yuvarlak ünlü ile yazıldığı ötümsüzleşmediği zaman ise ekin yazımında herhangi bir ünlü kullanılmadığı görülmüştür. Örnekler her bir ulaç için ayrı ayrı incelenmiştir:

{-dUḶ}+İyelik Eki +{+dA} (Ulaç Eki)

şehre **varduğunuzda** (واردوکنزده) hâramîlerün mekânın görüp 46b/17-47a/1
 mekkâreden izn **taleb êtdüklerinde** (اتدکلرنده) kırkaram rızâ vèremeye 66a/3-4

{-dUḶ}+İyelik Eki {+dAn} (Ulaç Eki)

ben ise seni dârda şanurdum **acıduğumdan** (اجدوغمدن) geldim 9a/15-16
 benüm bu **gücüme geldüğinden** (کلدوکندن) böyle reng vèrdim 82b/5-6
 benüm de saña **nâzım geçdüğünden** (کچدوکندن) teklîf ederem 11a/7-8
 Hümâyûn Bânû ise **şaşduğundan** (شاشدوغمندن) kendüye tedârik arardı 17b/3-4
 mey-hâneciyi **zahm-dâr êtdüğünden** (اتدوکندن) berü İskenderuna gitmege hâvf ederdi
 57a/17-57b/1-2

{-dUḶcA} (Ulaç Eki)

tırnağ zahmından şöyle acımağa başladı ki **girdükce** (کتدکجه) artıdı 25b/8-9
 Aḥmer kılıç **şaldukça** (صالدقجه) Pîr Mehyâl ağacı dört dolaşur idi 56a/3-4
 biz size **naşîhat êtdükce** (اتدکجه) sen güş êtmediñ 20a/10

{-dUḶdA} (Ulaç Eki)

‘aklı başına **geldükde** (کلدکده) çok fesâd eder 81b/10-11
 birkaç **busesin alduğda** (آلدقده) şehveti hareket êdüp 83a/14-15

ben buña rızā vèrmem **dédükde** (دیدکده) hemān nigār bir gez yerinden şıçrayup 2b/8-9
 Hümāyūn Bānū cāriyeler **gitedükde** (گتدکده) tiz eteklerin der-miyān édüp 24a/2-4
 ħammām tenhā olup kimse **qalmaduqda** (قلمادوقده) Hümāyūn dellāklara siz de
 mekāniñuza gidüñ bize lāzım degilsiz dèyüp 33b/7-9

Bir örnekle ekin dar ünlü ile yazıldığı görülmüştür:

ruhsārında melālet āsī eseri var **dédikde** (دیدیکده) Aḥmer de 52b/6-7

{-dUḶdAn} (Ulaç)

aldanup **alduqdan** (الدفدن) şonra sen çıqup gidersin 44b/6

çıqup **gitedükden** (گتدکدن) şonra şāh Aḥmerüñ gāzab birle bu tenbīhüñ görüp 70b/11-12

selām vèrüp **merħabāleşdükden** (مرحبا لشدکدن) şonra 14b/12-14

cümlesin **taşarruf ètdükden** (اتدکدن) şonra helāk èdelim 40b/11-12

{+dUr} (Bildirme)

Kimi örneklere ekte yuvarlak ünlü kullanıldığı tespit edilmiştir.

bunca cevri cefāsın çekdim baña **lāyıqdur** (لايقدور) 18a/8

Aḥmer Ḥarāmī çoq mübārız **erdür** (اردور) 77b/10

pençereden ne ḥayqırırısın **nedür** (ندور) dèdi 54b/16-17

ħammām ḥalvetdür marizler **vardur** (واردور) 33a/2

Bir örnekte ekin yazımında hem yuvarlak ünlü kullanıldığı hem de harekeli yazıldığı tespit edilmiştir:

cildidür 1b/1

Metnin ilk satırında geçen bu sözcüğün hem yuvarlak ünlü ile yazılıp hem de harekeyle vav (و) ünlüsü ile okutulma çabasına girilmesi metnin geri kalanında da ekin ünlüsünü, yuvarlak ünlü ile okumamıza neden olmuştur:

Aḥmerüñ **babasıdur** (باباسيدر) dèyü helāk èdeler 57b/2-3

bunuñ murādı **intikamdur** (انتقامدر) gayrı **degildür** (دکلدر) 72b/7-8

evvel bize altun ve **incüdür** (انجودر) dèdiñ 50a/4

qandadur (قنده در) bilsem dèdi 7b/1

Māhān Vezirün bir kıızı **vardur** (واردر) 42a/8

Kimi örneklere ise düz ünlü kullanılmıştır:

bunlara çāre **değildir** (دکلدير) 37b/6

bir işdir (ایشدیر) oldı 26a/4-5

bî-edeblik étmek niye lāzımdır (لازمدير) 17b/13

bu yakında hāmmām var mıdır (ميدير) 31b/7

birkaç yoldaşlarım dağı vardır (واردير) 38b/3

{-sUn} (Emir Kipi Üçüncü Tekil Kişi)

Metnimizde bu ek çoğunlukla yuvarlak ünlü kullanılarak yazılmıştır:

Hümāyün nola yukarı çeksün (چکسون) dèdi 50b/4-5

hārāmīlerün biri ipe yapışup yukarı çıkmasun (چقماسون) 49a/9-10

lūlelerde şu kalmasun (قلمسون) dèyü 34b/3

hāmmāma getürüp tīmār eylesün (ایلسون) dèyüp 31a/5

varun sizi de yağlasun (یاغله سون) 39a/4-5

Aşağıdaki örneklerde ekin yazımında ünlü kullanımına rastlanılmamıştır. Ek bu durumda genel eğilime bağlı kalınarak yuvarlak ünlülü okunmuştur:

gelüp vücūdumdan bu sırça ufağların çıkarsun (چقرسن) dèdi 38a/6-7

tek oğlu Aḥmer intikām alsun (السن) 64a/17

āyā bunı Şāh-ı Sehlān bu hāle komasun (قوماسن) 6a/13

Aşağıdaki örnekte ekte düz ünlü kullanılmıştır:

ikide birde dēmesin (دیمه سین) ey koca nā-ḥalef ... 64a/17-64b/1

{-sUnlAr} (Emir Kipi Üçüncü Çoğul Kişi)

Metnimizde emir kipi üçüncü çoğul kişi eki çoğunlukla vav (و) kullanılarak yazılmıştır:

ipi aşağı uzat şandūğları bağlasunlar (بغله سونلر) 49a/6-7

Freng kilīdlerin açup taşra çıkşunlar (چقسونلر) 44b/9

varup haber édeyim gelsünler (کلسونلر) dèdi 38b/5-6

hārāmīlerün kimi kızları gözetsünler (کوزتسونلر) 44b/11

gelüp yēmesünler (یمه سونلر) dèyü böyle mağara ile yukarı aşa koruz 10a/16-17

Aşağıdaki örneklerde ünlü kullanılmamış; genel eğilime bağlı kalınarak ek, yuvarlak ünlülü okunmuştur:

cāriyeler bağlamasunlar (بغله مسنلر) dèyü 81a/8

seni kemend ile yukarı çeksünler (چکسنلر) 44b/10-11

her ne dèrlerse dēsünler (دیسنلر) 77b/11

{-U} (Ulaç)

Metnimizde {-U} ulaç ekinin hem yuvarlak hem de düz tabanlardan sonra yuvarlak ünlü ile yazıldığı görülmüştür:

gör bāzergān ber-dār  tmek neçe olur **d y ** (   ) bunlar bu sözde iken 6b/2-3
  h efendim **d y memesi** (       )  zerine 80a/15
 ben seni ** oyuv rmem** (     rmm) 19a/2
 {+U /+nU /+Un} ( lgi Durumu Eki)

Bir örnekte ekin yazımında ünlü kullanılmadığı ancak harekeli yazıldığı tespit edilmiştir.

kit b  A mer-n men n ikinci cildidür 1b/1

Metnin ilk satırındaki harekeli yazılan bu örnekten yola çıkararak ünlü kullanılmadan yazılan ilgi durum ekleri yuvarlak ünlü ile okunmuştur:

 dem n (   ) omuz başlarından 73a/11
atasın  (     ) yanına geldi 6a/9
derviş n ( r     ) sözi gelüp çıkdı 63b/10
g cen n (      ) bir başı gitmişdi 1b/12-13
senün (   ) n r-ı ' aşkın 3a/10
 cef yı çekmeyen 'aşık **şaf nun** (     )  adrini bilmez 5b/3-4
 gelen ** demler n** (     ) yükleri de 41b/6
 bu v c dında **sır alarun** ( r     ) za mı nedür 37b/7-8
c riyeler n (     ) birazı H m y n B n ya segirdüp 78a/7-8
 ş h  ızın  **A mer n** (     ) dizine oturtdı 22a/5
 {-U) /-(U)n} ( kinci  oğul Kişi Emir Kipi)

Metinde ikinci çoğul kişi emir kipi, aşağdaki örneklere yuvarlak ünlü kullanılarak yazılmıştır:

baņa bir h dim ** ağırun** (     ) sözüm var d di 72b/2-3
 h mm mı ziy de **ısıcak ödün** (     ) 32b/16
 Ek, kimi zaman ise ünlü kullanılmadan yazılmış ancak yuvarlak ünlülü okunmuştur:
 h r milere **ba un** (   ) d y p gösterdi 41a/15-16
 yuķarı ** ek n** (   ) benüm aşağıda işim var 48b/9

baña kemend **uzadıñ** (اوزادك) 49b/16
yapışuñ (ياپیشك) şol ipüñ ucuna 48a/12-13
sizler **varun**(وارن) **gidün** (كیدن) dèdi 23b/15-16
mekānıñuza **gidüñ** (كيدك) bize lāzım degilsiz 33b/8-9
siz **varuñ** (وارك) Aħmeri gerdege қоñ 76b/8
{+(X)ñUz} (İkinci Çoğul Kişi İyelik Eki)

“{+(U)ñUz} : Çokluk 2. şahıs iyelik ekinin yardımcı ünlüsü 16. yüzyıldaki Arap harfli metinlerde düz tabanlardan sonra % 22, 17. yüzyılda % 95 ve 18. yüzyılda % 91 oranında dudak uyumuna bağlıdır. Ek ünlüsü 16. yüzyılda düz tabanlardan sonra yuvarlak ünlülüdür; 17. yüzyılda % 61 ve 18. yüzyılda % 27 oranında uyumludur.”¹⁶

İkinci çoğul kişi iyelik ekinin yazımında kimi örneklerde yardımcı ünlünün düz ünlü olarak yazıldığı görülmüştür. Ekin ünlüsü ise gösterilmemiştir. Ancak ek, dönemin özelliğine bağlı kalınarak yuvarlak ünlülü okunmuştur:

eliñüz(الیکز) kanda uzatsañız yetişür 77b/16
sizüñ **gidecegiñüze** (كیده جکیزه) inandılar 20a/12
bize ‘aқd etmek **murādıñuz** (مرادیکز) var ise 66b/1
aşla **pederiñüze** (پده ریکزه) ‘itāb etmeyüp 39a/17
neçe qabül dil-āver inüñ **raħşıñuzdan** (رخشیکزدن) 76b/15

Kimi örneklerde ise ekte herhangi bir ünlü kullanılmadığı tespit edilmiştir. Bu durumda dönem özelliği göz önüne alınarak düz tabanlardan sonra yardımcı ünlü düz, ekin ünlüsü yuvarlak okunmuştur:

sizüñ ‘**aқlıñuz** (عقلکز) aña érmez 50a/6
sizüñ **qattallıgıñuzdan** (قتل لیغزدن) eşid deñli 14b/2
siz de **mekānıñuza** (مكانكزه) gidüñ bize lāzım degilsiz 33b/8-9
raħşıñuza (رخشكزه) binüp ālāt-ı ħarb ile şehre varun 30a/12
daħı **yoldaşıñuz** (يولداشكز) var mı dèdi 33b/1

Aşağıdaki örnekte ilk ünlü yuvarlak ünlü ile yazılmıştır:

eger sizüñ **izñüñüz** (ازنوكز) olursa ben kızım Hümāyünü vèrürem 62a/14-15

¹⁶ Yavuz Kartallıoğlu, Osmanlı Türkçesindeki Ekler Dudak Uyumuna Göre Nasıl Okunmalıdır?, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 3/6, Fall 2008, s. 475

Aşağıdaki örnekte ise ekin her iki ünlüsü de yuvarlak yazılmıştır:

anların günāhı sizün **boynuñuza** (بوینوکوزه) 58b/11

{-(y)Up} (Ulaç Eki)

Metnimizde bu ek yuvarlak ünlü ile yazılmıştır:

derünından **āh édüp** (ایدوب) eyitdi 6b/8

Hümāyün bunları **acıyup** (اجیوب) korkmañ ... dedi 67a/16-17

gene tağa doğru **çekilüp** (چکلوب) gitdiler 58a/1

Ahmer gayrı bir söz **démeyüp** (دیمیوب) bir tarafa revāne oldı 42a/10-11

birer kahve **içüp** (ایچوب) kahveciye su 'āl eylediler 31b/6-7

Aşağıdaki sözcüklerde ekte ünlü kullanılmadığı tespit edilmiş, ünlü yuvarlak okunmuştur:

Ahmer **āh édüp** (ایدب) bre hāmmāmcı yanıma gel dedi 37b/1-2

nola déyüp **varup** (وارب) getürdüler 22a/15-16

meclis dağılup begler mekānlarına **gidüp** (کیدب) 85b/2

bir hārāmī ile Mehyāli hāmmāma **gönderüp** (کونده رب) 39b/7

içerüden gene **işidüp** (ایشدب) bre cānım bu kimdür dedi 45b/1-2

Aşağıdaki örneklerde ulacın ünlüsü düz ünlü ile yazılmıştır:

bunların kelimātın **işidip** (ایشدیب) dibelik 'aqlı başından gitdi 18a/9-10

bir mümkinini var ise **girip** (کریب) cümlesin taşarruf étdükden şonra helāk édelim 40b/11-12

{-(U)r} (Geniş Zaman Eki)

Metinde ekin yazımında yuvarlak ünlü kullanılmıştır:

kapu Ahmer Hārāmīye **açılur** (اچیلور) 34a/4

emānet koyam geldükde gene **aluram** (الورم) 46a/3

bilürsün (بلورسن) benüm sözlerim saña naşihatdur 83a/1

Pir Mehyāl ağacı dört **dolaşur** (دولاشور) idi 56a/4

cümlesi yanı üzerine gelüp **yaturlar** (ياتورلر) 27b/5-6

Kimi sözcüklerde ekin yazımında ünlü kullanılmamış ancak ek, yuvarlak ünlü ile okunmuştur:

perde delüğinden Ahmeri **gözedür** idi 78b/7-8

başımızı bir belāya **uğradursız** (اوغرادرسز) 8a/5

bunların cevābın nêçe **vêürsün** (ویررسن) 81a/5

işidürlerse (ایشدرلرسه) ḥazz ederler 51b/11

eliñüz kıanda uzatsañız **yetişür** (یتیش) 77b/16

Geniş zaman eki metinde bir yerde –Ir biçimiyle geçmektedir. Sözcüğün diğer kullanımında ek, yuvarlak ünlü ile yazılmıştır:

neye geldiñ niçün **ḥaykırırısın** (حیقریرسن) dēdi 45b/12-13

ol mekkāreyi **ḥaykırırsun** (حیقررسن) geldükde 44a/13

{-UrAķ} (Ulaç)

Pīr Mehyāldür **ağlayurak** (اغلیورق) bir diyāra başın alup revāne oldı 87a/3-5

{-Uz} (Geniş Zaman Birinci Çoğul Kişi Eki)

“{-Uz} : 16 ve 17. yüzyıllardaki birer Arap harfli metinde ekin düz şekli vardır ve 17. yüzyıldaki uyum oranı % 40’tır. 18. yüzyıldaki Arap harfli metinlerde ek, düz tabanlardan sonra % 50 oranında uyumludur.”

Metinde geniş zaman birinci çoğul kişi ekinin ünlüsü gösterilmemiş; ancak dönemin yazım özelliklerine uygun olarak yuvarlak ünlü ile okunmuştur:

ḥarāmīler **aluruz** (الورز) dēdiler 46b/12

cānımız uğruna çalışıp **ceng ederüz** (ایده رز) 31a/2-3

taşra çıkmağa **ķomayuz** (قومایز) öldürürüz (اولدورورز) 47a/3

dil-āver bizler ğayrı ta‘ām **yemeyüz** (یمه یز) 19b/8

{-(I)yor} (Şimdiki Zaman Eki)

cerrāḥ size **bakıyor** (بکیور) varun sizi de yağlasun 39a/4-5

işte Aḥmer Ḥarāmī **geliyor** (کلیور) dēdiler 78a/8

ķazāyı kendüsi üzerine **şatun alıyor** (الیور) 32a/7-8

cerrāḥlar **tīmār ediyorlar** (ایده یورلر) dērsün 33a/3

1.2.3 Düz Ünlülü Ekler

{+cI} (Addan Ad Yapım Eki)

oduncı (اودونجی) **kömürçi** (کومرجی) dēmēm çiftci köylü dēmēm ķatlı ederem 58b/10-11

Ekin hem ye (ی) hem de vav (و) ile yazıldığı bir örneğe rastlanmıştır:

bāzergān yolcu (يولجى) dēmēm qatlı ēderem 61b/8-9
yolcu (يولجو) kıyāfet bāzergān kesim ... qahveciye su'āl eylediler 31b/5-7

{-dl} (Bilinen Geçmiş Zaman Üçüncü Tekil Kişi)

ol şūret dođrudı (دوغرولدى) 78b/11

Aḥmerün elinden kırtuldu (قورتولدى) 19b/14

birqaç taḥte getürdi (کتوردى) 73a/5

gerüye döndi (دوندى) gūyā kıorqıdı (قورقدى) 27b/7

nāmeyi açup bülend āvāzıyla okıdı (اوقودى) 61a/7-8

Kimi örneklere ikili kullanıma rastlanmıştır:

elleri ile yoqlayaraq kırneyi buldı (بولدى) 36b/5-6

kendi arayup buldu (بولدو) 19a/11

el kemende urdı (اوردى) 15b/15

el ḥancere urdu (اوردو) 80a/11

bir büyük zenbıl gördi (کوردى) 10a/3-4

cāriyelerde bir ḥüsn gördü (کوردو) ki olmaz 22a/10-11

cümle mezār-istānda ölüler helāk oldu (اولدى) 11a/17-11b/1

yoḥsa helāk oldu (اولدو) mı 8a/2

sıtması tutdı (توتدى) 12a/7

bir mertebe titreme tutdu (توتدو) ki 2b/14

{+(y)I / +(n)ı} (Belirtme Durumu Eki)

Metinde belirtme durumu eki düz ünlü ile gösterilmiştir:

bunı (بونى) yere indirdi 6a/10-11

kapuyı (قبوى) gelüp hezār ḥavfla açdılar 41b/13

dülger altunı (التونى) işidüp 'aqlı gitdi 73b/1

yigirmi tulumı (طلومى) cümle çeküp içeri aldılar 48a/16-17

kendüni (کندونى) ele getürdügümüz zamān mekānın bize bildirdi 40b/8-9

dīvān qapusında kendüyi (کندوى) 'arz etti 65a/2-3

{-mİş} (Duyulan Geçmiş Zaman Eki)

“{-mİş} : Öğrenilen geçmiş zaman eki, 16. yüzyıldaki Arap harfli metinlerde düz ünlülüdür. 17. yüzyılda Delâil-i Nübüvvet dışındaki bütün eserlerde ek, düz ünlülüdür ve Delâil'de yuvarlak tabanlardan sonra % 96 oranında (...) dudak uyumuna bağlıdır. 18.

yüzyıldaki Arap harfli metinlerde ek, genellikle düz ünlülü olmasına rağmen, 3 yuvarlak tabandan sonra dudak uyumuna bağlıdır.”¹⁷

Metinde ye (ی) ünlüsü gösterilmeden yazılan ek, düz ünlülü olarak okunmuştur:

Hümāyūn Bānūyı gördi **büyümiş** (بیومش) bir serv-ğadd **olmuş** (اولمش) 67b/7-8

boynundan açup **helāk olmuş** (اولمش) 54a/16-17

çift çift göt göte **kalāfat olmuşuz** (اولمشن) 29a/3

bir köyde bir ādem oğ ile **urmışlar** (اورمشلر) 36b/14-15

pīr hezār fikr ile **uyumışdı** (اویومشدی) 13b/9-10

{+I / +sI} (Üçüncü Tekil Kişi İyelik Eki)

Çoğu örnekte ek, uyuma girmemiştir:

sözün **doğrusı** (دغروسی) budur ki 66a/15

bu ‘ağd-i nikāh baña muṭlağ ṭavşan **uykusı** (اویقوسی) vèrmekdür dèdi 69a/4-5

bāzergānların **dostı** (دوستی) Aḥmer Ḥarāmī siz misiz 59b/9-10

gönli (گوکلی) inanmayup rāḥat olmadı 69a/6

Aḥmerün nigāra **özi** (اوزی) gönüp nuṭqa kadir olmadı 19b/1-2

Ekin ünlüsü gösterilmediğinde yazım özelliğine bağlı kalınarak düz ünlülü okunmuştur:

gözinde (گوزنده) ve kirpiklerinde olan şābūn 36a/13

ḥammāmūñ **kapusın** (قپوسن) muḥkem bend édüp otur 33b/11-12

āteş édüp andan **karşusına** (قرشوسنه) geçüp fikrilenmeğe başladı 7b/8-9

korqusından (قورقوسندن) nāmeyi alup eyitdi 60a/9-10

‘ömrinde (عمرنده) daḥı öyle döşek gördüğü yok idi 82a/2

1.2.4 Belirli Bir Kurala Bağlı Olmayan Ekler

{-dXηXz} (Bilinen Geçmiş Zaman İkinci Çoğul Kişi)

“{-dUηUz} : 16. yüzyıldaki Arap harfli metinlerde görülen geçmiş zaman çokluk 1. şahıs ekinin birinci kısmı düz tabanlardan sonra % 28, 17. yüzyılda % 77 ve 18. yüzyılda % 60 oranında uyumludur. Ekin ikinci kısmı ise 16. yüzyılda % 7, 17. yüzyılda % 64 ve 18. yüzyılda % 60 oranında dudak uyumuna bağlıdır.”¹⁸

¹⁷ Yavuz Kartallıoğlu, Osmanlı Türkçesindeki ..., s. 467

¹⁸ Yavuz Kartallıoğlu, Osmanlı Türkçesindeki ..., s. 473

Metnimizde bu ekin yazımında çoğunlukla ilk ünlüde düzlük-yuvarlaklık uyumuna uyulduğu görülmektedir. Ekin yazımında ikinci ünlü kullanılmamış; ek, düzlük-yuvarlaklık uyumu göz önüne alınarak bir önceki ünlüye bağlı okunmuştur.

Kimi örneklerde ilk ünlünün düz ünlü ile yazıldığı görülmüştür. Bu örneklerde ek, ünlü uyumuna uymaktadır:

siz de görüp **çağırđınız** (چاغرديکز) 27b/17-28a/1
 bu kaçāda her ne ise **çekđiniz** (چکديکز) 39a/12-13
 anı cihān pehlevānı edem **dēđiniz** (ديديکز) 84b/2-3

İlk ünlünün yuvarlak ünlü ile yazıldığı için ünlü uyumunun bozulduğu örnekler de şu biçimdedir:

siz başıma üşüp bend **ētdünüz** (اندوکز) 82a/11
 kıanda **eglendirünüz** (اکنندوکز) ey Bānū 5b/11-12
 ey Bānū **kıanda idünüz** (ايدوکز) dēdiler 13a/15-16
 siz rızā **vērdünüz** (ويردوکز) 84b/1-2

Yalnızca iki örnekte ikinci ünlünün yazıldığı görülmüştür. Bunlardan birinde ünlü yuvarlak ünlü ile yazılırken diğesinde düz ünlü ile yazılmıştır:

cümleñüz **helāk** mı **oldunuz** (اولدوکوز) 53b/17
 elimden gücile **halāş** **oldunuz** (اولدوکيز) 61b/4
 {+IX} (Addan Ad Yapım Eki)

Kimi sözcüklerde ek, yuvarlak ünlülü yazılmıştır.

bir **atlu** (اتلو) zāhir oldı 60b/15-16
 kıyāmete degin bağlu (بغلو) durmaz 81b/12
 ol yüzi niķablu (نقابلو) kıadd-i ĥamīde kılup 78b/4
 Kimi sözcüklerde ek, düz ünlülü yazılmıştır.

maĥmūzlı (محموزلی) çizme ayađına gēyüp 64b/11-12
 ayakları šābūnlı (صابون لی) taşdan kıayup 36a/7-8
 “sirke” sözcüğünde ise ikili kullanım tespit edilmiştir:

sirkelü (سرکلو) mercimek ile kıalāfat ētdiñ 79b/3-4
 sirkeli (سرکلی) mercimek ‘avrete ĥüsn vērür 19b/10

1.2.5 Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Giren Ekler

-dXk (Bilinen Geçmiş Zaman Birinci Çoğul Kişi Eki)

“Bu ek, XVIII. yüzyılda düz tabanlardan sonra %84 oranında dudak uyumuna bağlıdır.”¹⁹

Bu ek, metinde kimi örneklerde ünlü gösterilerek yazılmış, bu eklerin uyuma girdiği görülmüştür:

ne hāmmām ve ne düğün ‘āleme **bed-nām olduḡ** (اولدوق) 77a/12

yanında birkaç keş[kek] tokmağı **bulduḡ** (بولدوق) 29a/16

Ünlü kullanılmadığı durumlarda ek, yüzyılın ve metnin yazım özelliklerine göre düzlük-yuvarlaklık uyumuna bağlı okunmuştur.

aç ḡaldıḡ (قلدق) bu zenbīli peydāh ēdüp **rāḡat olduḡ** (اولدق) 10b/2-3

bre cānım biz anı **bilmedik** (بلمدك) ne ‘aceb **ḡaflet ētdik** (اندك) 38b/15-16

mekānın görüp ḡatrān **getürdük** (كتوردك) 29a/1-2

gördük (كوردك) ne mercimek şorbası var ve ne sirke 28b/16-17

{-dXm} (Bilinen Geçmiş Zaman Birinci Tekil Kişi)

Metinde bilinen geçmiş zaman birinci tekil kişi eki yazılırken çoğunlukla düzlük-yuvarlaklık uyumuna uyulduğu görülmüştür:

ben de **fāriḡ oldum** (اولدوم) dēyeyim şandūḡları alayım 53a/14

ol sebebden anları taşrada **ḡodum** (قودوم) 71b/4

‘avret mercimekten ḡüsn-dār olurmuş bunca zamāndur **bilmezdim** (بلمزدیم) 19b/12-13

zīrā ben saḡa çok **cefā eyledim** (ایلدیم) 59a/8

uḡradım (اوغرادیم) fāriḡ iken bir devāsız müşkilē 14a/13-14

Metnimizde yaygın olarak karşımıza çıkan bu ek, örneklerdeki ünlü uyumlarına bakılarak ünlünün gösterilmediği durumlarda da düzlük-yuvarlaklık uyumuna bağlı okunmuştur:

belī şāhım iş bitdi kızun vekīlligin **aldım** (الدم) 68b/6

fūlān serāy saḡa daḡı **baḡışladım** (بغشلام) 71b/6

bir zamān ‘ōmr vefā ētdi zevḡ ü sürür **bildim** (بلام) ki yüz çevirdi benden rüzigār 3b/3

bāḡī ḡalan şandūḡları **getürdüm** (كتوردم) dēdi 50b/3-4

¹⁹ Kartallıoğlu Yavuz, *Klasik Osmanlıca Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni (16, 17 ve 18. Yüzyıllar)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011, s. 356.

eger babam olmasan taḥkīk seni şimdi **öldürürdüm** (اولدورردم) 39b/12-13
Aşağıdaki örneklerde ise ekin yazılırken uyuma girmediği görülmüştür:

getürdün mi dèdi belî **getürdim** (کتوردیم) dèdi 49a/1

varacak köy adın **unutdım** (اونوتدیم) 28a/6

-dXŋ (Bilinen Geçmiş Zaman İkinci Tekil Kişi)

“{-dUŋ} : Görülen geçmiş zaman teklik 2. şahıs eki 16. yüzyıldaki Arap harfli metinlerde % 5, % 17. yüzyılda % 71 ve 18. yüzyılda % 68 oranında uyumludur.”²⁰

Bilinen geçmiş zaman ikinci tekil kişi eki yazılırken kimi sözcüklerde yuvarlak ünlü kullanıldığı ve bu sözcüklerin düzlük-yuvarlaklık uyumuna uydukları görülmüştür:

ol mekkāreye nereden **düş olduŋ** (اولدوک) 56a/12

ey usta **gördünŋ** (کوردوک) mi 73b/8

Metnimizde yaygın olarak karşımıza çıkan bu ek çoğunlukla ünlü olmaksızın yazılmış, düzlük-yuvarlaklık uyumuna bağlı okunmuştur:

vezîrün kızın **aldınŋ** (الدک) māl için mezâik çekmezsın 82b/14-15

kızım ol ḥarāmīye vèrmem mi **dèdinŋ** (دیدک) 71a/12

getürdünŋ (کتوردک) mi dèdi belî getürdim dèdi 49a/1

Pîr Mehyâl gönjinden hāy mekkāre **gördünŋ** (کوردک) mi 4a/8-9

bre cānım bu fitneleri sen nerede **öğrendinŋ** (اوگردک) 35b/6

{-dXr} (Ettirgen/Oldurgan Çatı)

Aşağıdaki örneklerde ekin yazımında yuvarlak ünlü kullanıldığı görülmüştür:

lā^ç l-veş dudakların **doğundurup** (دوقندورب) beline şarıldı 11b/15

eline bir cām alup **doldurup** (دولدوروب) pîrün yanına gelüp 22a/16-17

şu koyup **söyündürem** (سویوندورم) yoḥsa ‘aqlı başına geldükde çok fesād eder 81b/10

şandūkların delüklerine birer taḥte **uydurup** (اويدوروب) ḳalāfat eyledi 52b/10-11

Aşağıdaki örnekte ek, düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymamaktadır.

şandūklarını **yapduralım** (یاپدورالم) dèdi 45a/1

Aşağıdaki örneklerde ise ekin yazımında düz ünlü kullanılmıştır:

bend yerün **boşandırup** (بوشانديروب) kıldır kıldır ètmege başladı 10b/6-7

birer zolata ḳadar delik **deldirüp** (دلدیروب) 50b/14-15

²⁰ Yavuz Kartallıoğlu, Osmanlı Türkçesindeki ..., s. 473

libâslar getirüp Aḥmere **gëydirüp** (كيديروب) kuşatdı 83b/9-10
 birkaç odun şal marizler geldi ḥammâmı **kızdır** (فيزدير) 33a/8
 kırk dâne büyük şandük **yapdırup** (يپديروب) içinde Freng kilidleri ola 44a/9-11
 Metnimizde ettirgen/oldurgan çatı ekleri ünlü kullanılmadan yazıldığında düzlük-
 yuvarlaklık uyumuna bağlı okunmuştur

dīvân kapusunda kendüni bevvâblara ve serhenglere **bildir** (بلدر) 60a/12-13
 bir kaftan çıkarup ol şürete **gëydirdi** (كيدردي) 74b/2
 otuz sekiz başım berâberî dil-âverleri **helâk êtdirmege** (اتدرمه) sebep olduḡ 55b/10-12
 ‘âlemden vücūdın **kaldırayım** (قلدوراييم) 39a/6
 Anṭakiyyeye yakın yerde bir kulle **yapdırmışdur** (يپدرمشدور) 18a/17

{-(X)k} (Eylemden Ad Yapım Eki)

baḡup ey saçı **biçik** (بيچك) mekkâre 78b/17
 Aḥmer bir taş alup sırça **kırıkların** (قرقرن) süpürdi 38a/2-3
 kulaḡ açık (اچق) iki **bölük** (بلوك) zülfleri ruḡları üzerine dökülüp 72a/15-16
 Metnimizde {-(X)k} eylemden ad yapım eki kimi zaman uyuma girmemiş ve
 yuvarlak ünlü ile yazılmıştır.

sus olup **artuḡ** (ارتوق) şormadı 37b/15

Aşağıdaki sözcüğün yazımında kimi örneklerde yuvarlak ünlü kullanılmış, kimi
 örneklerde ise ünlü kullanılmadan yazılmıştır:

ol **delükden** (دلوكدن) içeri girüp 5b/9-10

ol **delikden** (دلكدن) içeri girüp 13a/13-14

{+(X)m} (Birinci Tekil Kişi İyelik Eki)

{+(U)m} : 16. yüzyıldaki Arap harfli metinlerde, teklik 1. şahıs iyelik eki düz
 tabanlardan sonra % 17, 17. yüzyılda % 54 ve 18. yüzyılda % 95 oranında dudak uyumuna
 bağlıdır.²¹

Aşağıdaki örneklerde birinci tekil kişi iyelik ekinin yardımcı ünlüsü düzlük-
 yuvarlaklık uyumuna uyularak yazılmıştır:

gül-ruḡların **aḡzıma** (اغزيمه) şoḡup 14b/16

murādım (مراديم) cerrāḡ olmaḡdur 26b/17

²¹ Yavuz Kartallıoḡlu, Osmanlı Türkçesindeki ..., s. 474

ölü qarğalar **gözüm** (كوزوم) oysun 11a/12-13

oğlum (او غلوم) Aḥmer Ḥarāmī gelince 2b/7

Kimi örneklerde ise düzlük-yuvarlaklık uyumuna uyulmadığı görülmüştür:

saña ziyāde **cefā êtdügime** (اندو کیمه) peşimān oldum 9b/11

derünüm (درونیم) pür-kīn oldı hīç bilmedim baña n'oldı 78a/1-2

'**ömrüm** (عمریم) āḥir oluyor 62b/16-17

'üryān olup **vücüdüm** (وجودیم) ne hāle vardı dēyüp 40a/5-6

Metnimizde sıkça geçen bu ekin özellikle düz ünlülü yazımında bir tutarsızlık söz konusudur. Bu nedenle ünlü kullanılmadan yazılan birinci tekil kişi iyelik ekleri, Kartallıoğlu'nun makalesinden yola çıkarak düzlük-yuvarlaklık uyumuna bağlı okunmuştur

beni **ayağlarım**dan (ایقلمدن) ber-dār êdüp gidersen 3a/13-14

benüm saña düşen **göñlüm** (گوکلم) için 11a/14

sen Şāh-ı Sehlān vezīrūñ Hāman **elimden** (المدن) bulmazsız 61a/13

otlarım (اوتلرم) ḳalmış anı varup getürmege giderem 35a/8-9

hem saña **sözüm** (سوزوم) vardur 16b/17

{+(X)mXz} (Birinci Çoğul Kişi İyelik Eki)

“{+(U)mUz} : 16. yüzyıldaki Arap harfli metinlerde çokluk 1. şahıs iyelik ekinin ilk ünlüsü düz tabanlardan sonra % 35; 17. yüzyılda % 78 ve 18. yüzyılda % 100 oranında dudak uyumuna bağlıdır. Ekin ikinci ünlüsü 16. yüzyılda % 2.7, 17. yüzyılda % 74 ve 18. yüzyılda % 69 oranında uyumludur.”²²

Birinci çoğul kişi iyelik ekinin yazımında kimi örneklerde ekte herhangi bir ünlü kullanılmadığı tespit edilmiştir. Ek, dönemin özelliklerine dikkate alarak düzlük-yuvarlaklık uyumuna uyularak okunmuştur:

sizüñle gene 'adāvetimiz (عداوتمز) muḳarrerdür 66b/3-4

ḳoca **babamız** (بابامز) yaş yërde yatmaz 17a/16-17

başımıza (باشمزه) bir belādur **geldi** dërdi 75b/11

ele getürdügümüz (کتوردوکمز) zamān mekānın bize bildirdi idi 40b/8-9

bizler uyanup **kendümüz** (کندومز) ḥalāş êdince ne zaḥmet çekdik 29a/11-12

²² Yavuz Kartallıoğlu, Osmanlı Türkçesindeki ..., s. 475

Ekin ilk ünlüsünün yuvarlak ünlü ile yazıldığı, ikinci ünlünün düzlük-yuvarlaklık uyumuna uydurularak yuvarlak okunduğu örnekler şöyledir:

bir **dostumuz** (دوستومز) var idi bir gece gelüp bizde mihmân oldu 28b/11-13

ol nâ-be-kârdan **gözümüz** (كوزومز) korkmuşdur 68a/4-5

geçen ‘**ömrümüze** (عمرومزه) bak neler var imiş 31b/11

Kimi örneklerde ise yardımcı ünlünün düz ünlü olarak kullanıldığı görülmüştür. Ekin ünlüsü ise gösterilmemiş ancak ek, dudak uyuma uygun olarak okunmuştur:

koça köhne ‘**aşkıımız** (عاشقimiz) ne ‘âlemdür 8a/1

başımız (باشimiz) alup giderüz 58b/16-17

câriyelerün birin gelin êde mekkârdur **emegimiz** (امکیمز) hebâ ola 78b/14-15

ele götürürler ve **hâkımızdan** (حقیمزدن) gelürler 30a/4

işimiz (ایشیمز) rast gelmedi 66a/6

Aşağıdaki örnekte ekin yazımında iki ünlünün de kullanıldığı ve ikisinin de düzlük-yuvarlaklık uyumuna uygun biçimde yuvarlak ünlü olduğu görülmüştür:

hayf bizüm geçen ‘**ömrümüze** (عمروموزه) 21b/11

Aşağıdaki örneklerde ekin ünlüsü düz yazılmıştır:

başımızı (باشمیزی) bir belâya uğradursız 8a/5

nemize (نمیزه) gerek ol söz dödiler 47a/5

Aşağıdaki örneklerde ise ekin düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymadığı görülmektedir:

bizüm **çamurımız** (چاموریمز) çok ve suçumuz bî-nihâyedür 30a/1

bizüm anlara **êdügimiz** (اندوکیمز) çokdur 30a/4-5

bizüm de gitmege **gönlümüz** (کوکلیمz) var mı dödükde 20b/6

rağşlarda **otura bildügimiz** (بلدوکیمz) kadar oturalım 30b/14-15

vücüdümüz (وجودیمz) harâretten ve tırnağ zahmından böyle olmuş 28b/17-29a/1

{+Xη} (İkinci Tekil Kişi İyelik Eki)

“{+(U)η} : Teklik 2. şahıs iyelik eki, 16. yüzyıldaki Arap harfli metinlerde düz tabanlardan sonra % 5, 17. yüzyılda % 51 ve 18. yüzyılda % 93 oranında uyumludur.”²³

Aşağıdaki örneklerde ikinci tekil kişi iyelik eki yazımında yuvarlak ünlü kullanıldığı saptanmıştır.

²³ Yavuz Kartallıoğlu, Osmanlı Türkçesindeki ..., s. 475

sen kırtulur mısın senüñ de **yoluña** (بولوکه) gelür 55a/9-10

bunların günâhı senüñ **boynuña** (بوینوکه) olur 61b/9-10

cümlesin senüñ **uğruña** (اوغروکه) ħarc ederem 83a/3-4

Aşağıdaki örnekte ekin ünlü uyumuna uymadığı görülmektedir.

her ne şanursan eşiñe hep gelse gerek **başuña** (باشوکه) 55a/5-6

Aşağıdaki örnekte ekin yazımında düz ünlü kullanıldığı tespit edilmiştir:

senüñ **elıñe** (الیکه) teslim edüp sen de bildügin edesin 15a/6-7

İkinci tekil kişi iyelik ekinin metnimizde genellikle ünlü kullanılmadan yazıldığı görülmüş, ekin ünlüsü dönemin özelliğine göre düzlük-yuvarlaklık uyumuna uygun biçimde okunmuştur:

nedür ciğer-güşem **aĥvāliñ** (احوالک) yine müncerr oldı 69b/5-6

' **aĥlıñ** (عقلک) **başında** (باشکده) yokdur 81a/6-7

işte **emriñ** (امرک) üzre yigirmi tulum ħaĥrān getürdük 48a/5-6

gör imdi **ĥāliñi** (حالکی) dedükde Hümāyün Bānū şaşup neye uğradığın bildi 16b/11-13

sen de ve **kıziñ** (قزک) daĥı ne belādan Aĥmere düş oldı 84a/11

{-dXlAr} (Bilinen Geçmiş Zaman Üçüncü Çoğul Kişi Eki)

Düz ünlülü yazılarak ünlü uyumuna giren sözcükler şöyledir:

neçe bāzergān ħatlı edüp mälların **aldılar** (آلدی لر) 45a/7

şāhuñ yüzüne **baĥdılar** (باĥدی لر) 76b/3

cāriyeler üşüp Aĥmeri muĥkem bende **çekdiler** (چکدی لر) 80b/15

ĥāzır edüñ dēyüp **işmarladılar** (اصمردیلر) 31b/3

uğur olsun şayı ile **vérmediler** (ویرمدیلر) 5b/16-17

Aşağıdaki örneklerde de ekin yuvarlak ünlü ile yazılarak ünlü uyumuna girdiği görülmüştür:

eger ĥarāmilerün helāk olduğuna elem çekersin etdügin **buldular** (بولدولر) 82b/8-9

cāriyeler nā-ĥār olup **durdular** (دوردولر) 48b/10

nola dēyüp varup **getürdüler** (کتوردولر) 22a/15-16

Hümāyün ve cāriyeler bu şadā kimüñdür dēyü **ĥulaĥ urdular** (اوردولر) 45a/15-16

gün doğusı ĥarafında bir ĥulle görüp raĥşların **sürdüler** (سوردولر) 41a/3-4

Aşağıdaki örneklerde düzlük-yuvarlaklık uyumuna uyulmadığı görülmüştür:

Ahmer ve Pîr Mehyâl bunları görüp **şād oldılar** (اولدی لر) 21b/15
 cümle haramîler yatdığı yerden **bîdâr oldılar** (اولدی لر) 24b/11-12
 mercimegi kazana koyup **pişürdiler** (پشردیلر) 21a/10-11
 {-XncA} (Ulaç Eki)

“{-IncA} : XVIII. Yüzyıldaki Arap harfli metinlerde ek, yuvarlak tabanlardan sonra % 70 oranında dudak uyumuna bağlıdır.”²⁴

Metnimizdeki örneklerin çoğunluğunda ye harfi kullanılmadan yazılan bu ekin ilk ünlüsü uyuma bağlı kalınarak okunmuştur:

‘aklı başına **gelince** (کلنجه) 81b/5-6

şol yüzi niqabludur dëyüp **bakınca** (بقتجه) hemân ol yüzi niqablu qadd-i hamîde kı lup boy elif iken dal oldı 78b/3-5

yârenlerimden cüdâ **düşünce** (دوشنجه) gör imdi şuç senüñ degil mi 56b/4-5

tuluların yukarı **çekince** (چکنجه) belim ağrımış 49a/3

câriyeler **görünce** (کورنجه) şaşup bre cânım sen bu zamân deg qanda idiñ 35a/13-14

Aşağıdaki örnekte ilk ünlünün vav (و) ile yazıldığı tespit edilmiştir:

‘aşık cefâda gerekdür ne var öyle **olunca** (اولونجه) şevkdür 12a/13-14

{-sIn/+sIn} (İkinci Tekil Kişi Eki)

Metnimizde ekin yazımında düz ünlü kullanılan örnekler şöyledir:

bizi de kendüñ gibi ‘âleme bed-nâm mı **êdesin** (ایده سین) 20b/5

sen bî-rahım zâlîme **benzersin** (بکزرسین) 4a/12-13

sen **bilmezsın** (بلمزسین) aşlı var dëdükde 73b/16

be hey ciger-güşem niye böyle **elem çekersin** (چکرسین) 58a/4

Yuvarlak ünlü kullanıldığı tespit edilen örnekler de aşağıdaki gibidir:

sen dahı taşrada hammâm öninde **durursun** (دوررسون) 33a/1

cümlemizi helâk étmege **sebeb olursun** (اولورسون) 15b/7

²⁴ Kartallıoğlu Yavuz, *Klasik Osmanlıca Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni (16, 17 ve 18. Yüzyıllar)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011, s. 130.

Çok az örnekte ünlü uyumu dışına çıkıldığı görülmektedir:

cerrâhlar tîmâr ediyorlar **dêrsün** (درسون) 33a/3

elem çekme ciger-güşem şimden gerü intikam **alursın** (الورسين) 69b/7-8

sen **bilürsın** (بلورسين) dêyüp hāmūş oldı 69b/1

Ekin yazımında ünlü uyumuna uyma eğilimi nedeniyle ünlü kullanılmadığında da ek, ünlü uyumuna bağlı kalınarak okunmuştur.

otluğ yem **alursun** (الورسن) 46a/8

rüz-i maşşerde **cevâb vèremezsın** (ویره مز سن) 39a/9-10

mu'âlece éderem şonra taşra **çıķarsın** (چقرسن) 30a/8

görüp nedür âdem ne **ditreyürsün** (دتره یورسن) 60b/12

neye geldiñ niçün **hayķırırısın** (حیقریرسن) dèdi 45b/12-13

ol mekkâreyi **hayķırırsun** (حیقررسن) geldükde 44a/13

2. Ses Olayları

2.1 Nöbetleşmeler

2.1.1 Ünlü Düşmesi

İki heceli bazı sözcükler ünlüyle başlayan bir ek aldıklarında sözcüklerin ikinci hecelerindeki dar ünlüler (ı, i, u, ü) düşer. Metinde bu olaya dair örnekler şöyledir:

ağız > ağızى اغزى 82b/2

bağır > bağرى بغرى 19a/17

boyun > boynu بوينو 77a/2

burun > burnın بورنن 81a/12

gögüs > gögsüne كوكسونه 8b/9

ķarın > ķarnım قرنم 20a/6

oğul > oğlu اوغلو 25a/2

Metinde bir örnekte ise bu kuralın dışında kalındığı görülmüştür:

buyurula بيوروله 86b/3

2.1.2 Ötümlüleşme

“Ötümsüz ünsüz ile biten bir sözcük ünlü ile başlayan bir ek aldığıında sözcük sonundaki ötümsüz ünsüz ötümlüleşir” kuralının uygulandığı örnekler aşağıdaki gibidir:

-ç > -c

ağaç > ağacı اغاچى 56a/3

güç > gücü كوجى 6b/11

kılıç > kılıcın قلچن 57a/1

öç > öcinden اوجندن 62a/17

Aşağıdaki örnekte bu kuralın uygulanmadığı görülmüştür:

Hümâyün urğanun bir uçun اوچون içeri uzadup 48a/11

-k > -g

acımağ > acımağa اچیمغه 25b/8

bilek > bilegine بلكنه 80b/11

bırağ- > bırağup براغوب 5b/5

çekürdek > çekürdegi چکردكى 67b/8

dolaşmağ > dolaşmağa دولشمغه 42a/13

emek > emegimiz امگیمز 78b/15

kulağ > kulağım قولاغم dinç olmuşdı 71a/2-3

kürek > küregi كوركى 23a/12

aklık > yüz aklığı اقلغى éder 77b/15

-p > -b

dip > dibinden ديبندن 25a/5

-t > -d

git- > gidelim گیده لم 23b/14

gözet- > gözedelim گوزدلیم 15a/4

2.2 Değişimler

2.2.1 Ünlü Birleşmesi

Ünlüyle biten bir sözcük, ünlü ile başlayan bir sözcük ile birleşmesi durumunda ilk sözcüğün sonundaki ya da ikinci sözcüğün başındaki ünlülerden biri düşer:

an+ça+ok > ancağ انچق 14b/9

bu+eyle > böyle بويله 31a/9

ne+eyle > neyledim نيلدم 68a/8

ne+içün > niçün نيچون 45a/3

şu+imdi > şimdi شمدي 20a/2

şu+ol > şol شول 7a/16

şu+eyle > şöyle شويله 16a/4

2.2.2 Ötümsüzleşme

Ses telleri titreşmeden oluşan ünsüzlere ötümsüz ünsüzler (ç, f, h, k, k, p, s, ş, t) denir. Bu ünsüzlerle başlayan ya da biten kimi sözcükler Türkiye Türkçesinde ötümlü ünsüzlere gelişmişken metnimizde ötümsüzlüklerini korudukları görülmüştür:

Metinde kimi örneklerde ön seste t- sesinin korunduğu saptanmıştır.

biş toğuz (طقوز) yüz toğsan (طقسان) toğuz (طقوز) 2b/4-5, têmürden تیموردن 41a/7, taşra طشره 33a/16

Metinde ayrıca ön seste hem d- sesi ile hem de t- sesi ile başlayan örneklere de rastlanmıştır.

taş طاغ 16a/2

dağ داغ 21b/13

terleyüp ترليوب 29b/16

derleyüp درليوب 35b/11

titremege تترمهكه 11b/9

ditremege دتره مكه 4b/6

tutalım توتالم 56b/6

sözün dutayım دوتيم 59a/13

Ötümlü ünsüz ile biten “birkaç” sözcüğü ünlü ile başlayan bir ek aldığında ya da başka bir sözcüğe birleşik yazıldığında son sesinin ötümsüzleştiği görülmüştür.

birkaç aqçe برقاچ 32a/11

birkaç gün برقاچگون 45a/4, birkaçı برقاچی 72b/15

Bunların dışında Eski Anadolu Türkçesinde “barmaq” olan sözcüğün metnimizde ötümsüzleşerek “parmaq” biçiminde kullanıldığı görülmüştür:

barmaq > parmaqları پرمقلى 36b/12

2.2.3 Ötümlüleşme

Ses tellerinin titreşmesiyle oluşan ünsüzlere ötümlü ünsüzler (b, c, d, g, ğ, j, l, m, n, r, v, y, z) denir. Eski Türkçede ötümsüz ünsüzle başlayan kimi sözcüklerin metnimizde ötümlü ünlüye geliştikleri görülmektedir.

Ön Seste Ötümlüleşme:

kel- > geldi كلى 1b/14

kit- > gitdiler كتدیلر 31a/15

könül > gönli كوئلى 12b/2

teg- > degen دکن 30b/2

Ötümlü ünsüzle başlayan bazı eklerin ötümsüz ünsüzden sonda gelmeleri durumunda bile ötümlülüklerini korudukları görülmüştür:

+cI (Addan ad yapım eki) börekci بورکجى 15b/4, çiftci چىفت جى 58b/10

+dA (Bulunma durumu eki) maḥmūrлуқда مهمورلۇقه 28b/15

+dAn (Ayrılma durumu eki) ağaçdan آغچدن 73a/14, şovuştan سو وفتدن 24b/4, şāhdan شاهدن 21a/17, tarafından طرفدن 7b/2

-dI (Bilinen Geçmiş Zaman Üçüncü Tekil Kişi Eki) buluşdı بولوشدى 64a/7, saçdı صاچدى 35a/1

-dUK (Geçmiş Zaman Ortacı Eki) çekdüğün چكدوكن 23b/7

-dXK (Bilinen Geçmiş Zaman Birinci Çoğul Kişi Eki) elden gitdik كندك 67a/13

-dUKcA (Ulaş Eki) kılıç şalduqca صالدفجه 56a/3,

-dUKdAn (Ulaş Eki) merḥabāleşdükden مرحبا لشدكدن 14b/13

-dXm (Bilinen Geçmiş Zaman Birinci Tekil Kişi) and içdim ايچدم 11a/15

-dXŋ (Bilinen Geçmiş Zaman İkinci Tekil Kişi Eki) buluşduŋ بولوشدك 46b/2

-dUr (Bildirme) olmuşdur اولمشدر 80b/2

-dXr (Çatı Eki) yapdır ياپدر 73a/7

Türkiye Türkçesinde ön seste ötümsüz olup metinde ötümlü olarak yazılan şu örnekleri verebiliriz:

dükendi دوکندی 3b/7

dürlü درلو 83a/8

2.2.4 Sızıcılaşma

Patlayıcı (p, t, ç, k, k̄, b, c, d, g, ğ) ya da akıcı (m, n, l, r, y) ünsüzlerin sızıcı (f, s, ş, h, v, z, j, ğ) ünsüzlere gelişmesi olayına sızıcılaşma denmektedir:

Ön Seste Sızıcılaşma

b- > v-

bër- > vër ویر 22b/11

bar- > varam وارم 70b/1

bar > var وار 3b/14

p- > f-

pos > fos bıyık 16b/2

İç Seste Sızıcılaşma

-b- > -v-

yabız > yavuz ياوز 5b/15

tabışkan > tavşan طوشان 69a/5

-k- > -ğ-

aqşām > aḡşām اخشام 7b/11

yoksa > yoḡsa يوخسه 13b/17

Bir sözcükte ikili kullanım görülmüştür:

uyḡu اويغو 26b/12, uyḡu اويغو 52a/11

-g- > -v-

şoḡıḡ > şovuş صوق 34a/11

Metinde söv- eylemi iki biçimde karşımıza çıkmaktadır:

sövdü سودو 80a/14 söğüp سوكوب 25b/5

Aşağıdaki sözcüklerde ise Türkiye Türkçesinde v'ye dönüşen g'nin korunduğu görülmektedir.

oğmaya او غمغه 48a/2, gögdesi كوكده سى 73b/12

Son Seste Sızıcılaşma

-b > -v

ab > av او 61b/6

eb > evlerin اولرن 62b/2

seb- > severem سورم 12a/11

2.2.5 Akıcılaşma

Patlayıcı (p, t, ç, k, ú, b, c, d, g, ğ) ya da sızıcı (f, s, ş, h, v, z, j, ğ) ünsüzlerin akıcı (m, n, l, r, y) ünsüzlere gelişmesi olayına akıcılaşma denmektedir:

İç Seste Akıcılaşma

-d- > -y-

adağ > ayak ايق 73a/16

kadğ > kayğو 53a/6

ked- > geyürdi 68b/14

kudğ > kuyuya قيوه 2a/6

Son Seste Akıcılaşma

-d > -y

kod- > koyalım قويا لم 30b/17

2.2.6 Ünsüz Düşmesi

Sözcüğü oluşturan ünsüzlerden birinin çeşitli nedenlerle düşmesi olarak tanımlayabileceğimiz bu ses olayı, sözcük başında, ortasında ve sonunda görülmektedir:

Ön Seste Ünsüz Düşmesi

bol- > olan اولان 3a/2

Bir örnekte ise “bol-“ biçiminde önseste ünsüzün korunduğu görülmüştür:

dar bolup بلوب 36a/2

İç Seste Ünsüz Düşmesi

keltür- > getürdi كتوردى 32a/15

oltur- > otursa اونورسه 10b/8

emgek > emek امك 23b/7

yalgan > yalan يلان 65b/8

Son Seste Ünsüz Düşmesi

“ol” işaret ön adı metinde iki yerde ‘o’ biçiminde yer almıştır. Bu örnekler dışında metinde kullanıldığı diğer yerlerde “ol” biçiminde karşımıza çıkmıştır:

ol > o (و) cellād ğamzeler 19a/14

tirig > diri دىرى 58a/7

2.2.7 Göçüşme

Sözcük içindeki iki ünsüzün yer değiştirmesi olayıdır:

ekşi > eşki

pīri yuqarı çekdi baş aşağı köylülerin eşki (اشكى) yoğurt aşılı gibi aşa kodı 5a/8-9

BÖLÜM III

YAPI BİLGİSİ

1. Çekim Ekleri

1.1 Ad ve Ad Soylu Sözcüklerin Çekimi

1.1.1 Yalın Durumu

Türkçede yalın durum için herhangi bir ek yoktur. Ya da yalın durum, sıfır biçimbirimle (soyut biçimbirim) çekimlenmiştir diyebiliriz.²⁵ Yalın durumdaki adlar, bağlandıkları bitmiş eylem ya da bitmemiş eylemin kim/ne tarafından yapıldığını göstererek özne görevini üstlenirler.²⁶

güneş kulle-i Kâfdan baş gösterüp ‘**âlem** münevver oldı 13b/4-5

ben senünle hammâma giderem 30b/7-8

harâmîler Aħmere birden eyitdiler 39b/14

nigâr pîre eyitdi 10a/7

1.1.2 Yönelme Durumu

{+A}

Yönelme durumu ekinin “Biçimsel işlevi, geldiği adı ad çekimine sokmak, kendinden sonra gelen ulaca bağlamak, onun iç ögesi yönelme tümleci olmaktır.”²⁷

seni duyup **divân+a** geldi 68a/1

biz+e reng bir değil iki oldı 11a/10

bu **çorba+y+a** çekdüğün emek neylersin 23b/6-7

pencere+y+e çıkmağa başladı 42b/11

âdem+ler+e hammâm halvetdür ... dërsün 33a/2-3

ve **cümle+si+n+e** birer câriye vërdi 22a/9-10

²⁵ Kerime Üstünova, “Yalın Durum Karmaşası”, *Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları*, Cilt 1, Sayı 4, 2007, s. 737.

²⁶ Kerime Üstünova, “Yalın Durum ...”, s. 739.

²⁷ Kerime Üstünova, “Eklerin Öğretimi Üzerine Bir İki Söz”, *Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.5, S. 6, 2004, s. 176.

beni bir hâle kômışdur ki helâk **mertebe+si+n+e** vardım 3a/11

Yönelme durumu eki eklendiği sözcüklere farklı görevler yüklemiş, değişik anlam ilişkileri kurmuştur:

Eylemin yönünü gösterir:

eşeg+i+n+e binüp deh çüş dèyerek **dağ+a** revâne oldu 27b/3-4

harâmiler ile **tağ+a** teveccüh édüp **mekân+ları+n+a** gelüp gördüler 13b/6-7

“... için” anlamı verir.

kırk elli yumurta var şehrdè **şatmağ+a** giderem 59b/13-14

şimden gerü **biz+e** bir çäre var mı 29b/5

Zaman bildirir, belirteç tümleci yapar.

toğsan toğuz cānım olsa **şabāh+a** biri kalmaz 2b5-6

harāmiliğa gitmeyüp **ağşam+a** muntazır oldular 15a/11-12

Adları ilgeçlere bağlar.

ağşam+a **degin** bāde-nüş édüp 70a/8

devr-i kıyāmet+e **degin** unutulmaz 72b/5

1.1.3 Belirtme Durumu

“Biçimsel işlevi, geldiği adı ad durumu çekimine sokup ileriye taşımak ve geçişli eyleme bağlamak.”²⁸ olan belirtme durumu eki, anlamsal olarak da yüklemde bildirilen ve öznenin yaptığı işten doğrudan etkileneni göstermektedir:

{+I / +n}

Hāmān Vezir **kıssa+y+ı** duyup ol dem taşra oldu 66b/6-7

cümle **zahire+y+ı** içeri taşıldılar 41b/13-14

nigār ile olan **ahvāl+ı** beyān eyledi 6b/14-15

Ağmer de **şāh+ı** ve **Hāmān+ı** ve **beg+ler+ı** görüp 76a/11-12

ğavf étdim belki **yol+um+ı** bekleye 61a/4-5

cümlesine birer cām vèr **fehvä+sı+n+ı** eyledi 22b/11

pîrûğ **akl+ı+n+ı** nigār zülfi perişānı gibi tār u mār édüp 1b/8-9

²⁸ Kerime Üstünova, “Eklerin Öğretimi ...”, s. 177.

Türkiye Türkçesinden farklı olarak sözcüğün üçüncü tekil kişi ve üçüncü çoğul kişi iyelik eki alması durumunda belirtme durumu ekinin {+n} olarak da geldiği görülmüştür:

varacak köy **ad+ı+n** unuttım 28a/6

zenb̄ilün **maḳara+sı+n** boşandırıp yere indirüp 14a/10

Aḫmerün **nāme+si+n** getir görelim dedi 60b/12-13

ben cāriyenün **ricā+sı+n** redd eyleme 4b/15-16

ḫarāmilerün **mekān+ları+n** görüp ‘aḳılları gitdi 46b/16

Eksiz Belirtme Durumu

Metnimizin kimi yerlerinde belirtme durumu ekinin derin yapıda bırakıldığı görülmüştür:

bī-çāre ḳorḳma ben senün **mālın+Ø** almağa gelmedim 59b/17-60a/1

geçen gün senün **mekānın+Ø** gördüm 46a/3-4

bir munaşşab alıvëreyim ‘**ömrün+Ø**’ ibādet ile geçür 83a/7

yüzüm+Ø ḳara eyleme 19a/12-13

bir sâ‘atde **cümleñüz+Ø** ḫalāş édeyim 29b/8-9

1.1.4 Bulunma Durumu

{+dA}

Türkiye Türkçesinde olduğu gibi {+dA}’dır. Ekin ilk ünsüzü her zaman ötümlüdür:

dağ+da āteş yanar 15b/17

eşek+de heybe ile kırḳ elli yumurta var 59b/13

gūşe+de bir gelin şüret niḳabla el bağlayup durur 78a/17-78b/1

ol **ferşler+de** olan sırça ufağı cümle vücūdına neşter misāl sancıldı 36a/9-10

yigirmi **şandūk+da** yigirmi ḫarāmī yeter 50a/10-11

Bulunma ilgisiyle adları birbirine bağlayan bulunma durumu eki, eklendiği sözcüklere farklı görevler yüklemiş, değişik anlam ilişkileri kurmuştur:

Bir yerde uzunca veya bir müddet için kalmayı, beklemeyi gösterir:

yuḳarı çekün benüm **aşağı+da** işim var 48b/9

Zaman bildiren adlara gelerek zaman belirteci yapar:

yıl+da bir böyle zaḫire getirüp ḳoyup giderler idi 41b/10-11

Ortaç ekleri üzerine geldiğinde “-(y)unca”, “-dığı zaman” anlamları katar:

buḡa rızā vërmem **dédük+de** hemān nigār bir gez yerinden şıçrayup 2b/8-9

“içinde” anlamı katar:

hammām+da bir âdem var kaçāya uğramış 38a/9-10

1.1.5 Ayrılma Durumu

{+dAn}

Türkiye Türkçesinde olduğu gibi {+dAn}’dır. Ekin ilk ünsüzü her zaman ötümlüdür:

ķail olsam beni **boğaz+(1)m+dan** ber-dār ederdi 4a/2

bī-çāre baş aşağı **eşek+den** yıkıldı 27a/16-17

hemān **ora+dan** ‘azm edüp tağa geldi 55b/1

etrāf+dan begler vezirler ayağa durup 84b/6

Ahmer bu **söz+den** gönli bulanup eyitdi 66a/1-2

Zeynep Korkmaz’ın “Eklendiği adda, fiilin gösterdiği işin kendinden uzaklaştığını gösterme durumudur.”²⁹ biçiminde biçimsel işlevini tanımladığı ayrılma durumu eki eklendiği sözcüklere farklı görevler yüklemiş, değişik anlam ilişkileri kurmuştur:

Bir şeyin içerisinden, civarından anlamı katar:

kahve+den taşra çıktılar 32a/16-17

“... için” anlamı katar:

nāzım **geçdüg+i+n+den** teklif ederem 11a/7-8

“bir şey nedeniyle” anlamı katar:

pīr bunun **feryād+i+n+dan** uyanup 14a/3

Ayrılma durumu eki almış sözcüklerden sonra ön ad gelirse, karşılaştırma ilgisi kurulur:

ey pīr **cān+(1)m+dan** ‘azīm **şeker+den** lezīm 4b/14

Kimi zaman ayrılma durumu eki alan sözcükler belirteç görevini üstlenirler:

gene **ahfā+dan** gülüşdiler 7b/3-4

eger beni **cān+dan** seversen 2b/17

cevāhirlere ğarķ edüp **evvel+den** biñ ziyāde oldı 71b/16-17

şonra+dan gelen ‘aķl degildür 80a/5-6

²⁹ Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2014, s. 112.

1.1.6 İlgî Durumu

{+(n)U η / +(U)m}

Metnimizde ilgî durumu, {+(n)U η } ekiyle yapılmaktadır. İlgî durumu ekinin nazal n “ η ” ile yazılması Türkiye Türkçesinden farklıdır.

derviş+ün sözi gelüp çıkdı 63b/10

gece+(n)ün bir ba η sı gitmişdi 1b/12-13

ķubbe+(n)ün içi şadâ vèrüp 42b/3

Metnin kimi yerlerinde, ilgî durumu {+(n)Un} biçiminde karşımıza çıkmıştır:

cefâyı çekmeyen ‘âşık **şafâ+(n)un** ķadrini bilmez 5b/3-4

gelen **âdem+ler+ün** yükleri de 41b/6

{+Um}

1. Tekil kişî ve 1. Çoğul kişî kullanımlarında ilgî durumu {+Um} biçimindedir:

ey **ben+üm** cânım rû η -i revânım 2a/7-8

biz+üm tutup böyle ber-dâr êtdigimiz bâzergânlardan 6a/16-17

Eksiz İlgî Durumu

Metnimizin kimi yerlerinde ilgî durumu ekinin derin yapıda bırakıldığı görülmüştür:

ķılları+Ø dibinden ķan aķmağa başıladı 25a/5-6

ķammâm+Ø ķapusına gelüp 37a/9

Geldiği adı, ilerideki iyelikle ada bađlayan³⁰ ilgî durumu eki yer aldığı cümlede kimi anlam ilişkileri kurar:

a) İlgî, yakınlık, sahiplik, ait olma anlamı katar:

ķammâm+un ķapusın muķkem bend êdüp otur 33b/11-12

b) Bağlandığı adın niteliğini, türünü, cinsini belirtir:

şol ķazan mercimek+Ø şorbası dolu idi 29a/13

1.1.7 Vasıta/Araç Durumu

{+IIA / +IA}

Metnimizde vasıta durumu eki, +IIA / +IA’dır. Edat olan “ile” sözcüğünün ekleşmesiyle ortaya çıkan bu eke ilişkin örnekler aşağıda verilmiştir:

ol **âdem+ler+le** Mâhân Vezîr dağı gidüp 42a/11-12

³⁰ Kerime Üstünova, *Türkiye Türkçesi Ad İşletimi (Biçim Bilgisi)*, Sentez Yayınları, Ankara 2012, s. 143.

efsun+la ve nāz u istiğnā ile koyup gitdügin 79a/4
 şağalın **el+i+y+le** kaldırıup birkaç būsese alup 2b/10-11
 şāhun **işāret+i+y+le** kalķup ķulleye geldi 66b/15
 az ķaldı ķarnım doldur yazdılar **güc+ile** ģalāş oldum 20a/6-7
 {+n}

Bir yerde vasıta/araç durumunun {+n} ile oluşturulduğu görülmüştür:

zaĥmet ile biraz gitmeden piyāde olup **yaya+n** gitdiler 31a/14-15

Vasıta/Araç durumu eki eklendiği sözcüklere farklı görevler yüklemiş, değişik anlam ilişkileri kurmuştur:

Vasıta/araç anlamı katar:

dervīş ‘**ilm-i usturlāb+la** tālihlerin yoklayup 63a/7-8

Birliktelik anlamı katar:

ben **sen+ün+le** ģammāma giderem 30b/7-8

Durum belirteci yapar:

hezār **ĥavf+la** açdılar 67b/3

1.1.8 Adlarda Çokluk

{+lAr}

at+lar+a yükledüp dağa getürdüler 47b/3

ķuru **çay+lar+da** boğulayım 11a/13

ķuşlar şüküfe **çiçek+ler+i** ziyān etmeyeler 73b/11-12

külĥancı odun şalsana **şu+lar** şovuk imiş dēdi 34a/15-16

ķaķrān ķonulan **yēr+ler** belürmedi 52b/12

Çokluk durumunda olan kişi adıları (biz, siz) de, nezaket ve incelik bildirileceği zaman {+lAr} eki alabilmektedirler.

dil-āver **biz+ler** ģayrı ta‘ām yemeyüz 19b/8

ben cāriyeleri birer birer **siz+ler+e** teslim ēdeyim 22a/2-3

1.1.9 İyelik Ekleri

Birinci Tekil Kişi İyelik Eki

{+(X)m}

benüm **cān+(i)m+dan** ‘**azīz+(i)m** ‘**ömr+(ü)m** **rūĥ+(u)m** eger beni cāndan seversen11b/16-17

benüm **ahvāl+(i)m** söyle aña göre tedārik edüp 38a/5-6
 eger **baba+m** olmasan taḥkīk seni şimdi öldürürdüm 39b/12-13
 efendim **sultān+(i)m** dēmege başladı 82b/3
 qarada **gemi+m** ğarq olsun 11a/12

İkinci Tekil Kişi İyelik Eki

{+(X)η }

ey cānımuñ cānı **söz+(ü)η** kabūl etdim 12b/6-7
 nā-ḥalef **tedbir+(i)η** ile yoq olasın 55b/10
 işte **emr+(i)η** üzre yigirmi tulum kaṭrān getürdük 48a/5-6
 ‘ilm-i usturlāb hükmünce **evlād+(i)η** olur 63a/3
 bī-çāre kōrkma ben senüñ **māl+(i)η** almağa gelmedim 59b/17-60a/1
 Metinde kimi yerlerde ikinci tekil kişi iyelik ekinin {+(X)n} biçiminde yazıldığı
 tespit edilmiştir:

işitdim senüñ bir pākīze **kız+(i)n** var imiş 58b/3-4
 ‘aql+(i)n başına cem‘ eyle 82a/8-9

Üçüncü Tekil Kişi İyelik Eki

{+sI}

cān **acı+sı** ile bir gez merz-bān eşegi gibi ... 5a/12
 bütün **gögde+si** köpük oldu 73b/12
 ol kullenüñ bir tēmürden **kapu+sı** var 41a/7
 ḥammāmıñ **qubbe+si** güm güm ötdi 36a/1
 sözüñ **doğru+sı** budur ki 66a/15

{+I/+U}

Pīr Mehyāl beni görüp **ağz+ı** egilüp 82b/2
 pīr tīz arqasından **kepeneg+i+n** çıkarup yere yaydı 9a/3-4
 Hümāyūnuñ **kirpüg+i** kaṣā-yı tīr misāl qayup 43a/4-5
 Hāmān Vezīr eyitdi **boyn+u** üzülsün 77a/2-3
 tek **oğl+u** Aḥmer intikām alsun 64a/17

Birinci Çoğul Kişi İyelik Eki

{+(X)mXz}

cān+(i)mız uğruna çalışup ceng ederüz 31a/2-3
 bir **dost+(u)muz** var idi bir gece gelüp bizde mihmān oldu 28b/11-13

bizüm **nām+(1)mız** yamandır 66a/12

sizünle gene ‘**adāvet+(i)miz** muḳarrerdür 66b/3-4

bizüm **söz+(ü)müz** ḳabül édüp 64a/1

İkinci Çoğul Kişi İyelik Eki

{+(X)ηUz}

bunda ‘**alāḳa+ηuz** nedür 18a/7

bir **būse+ηüz** almağa bile ḳadir olmazlar 20b/10-11

siz de **mekān+(1)ηuz+a** gidün bize lâzım degilsiz 33b/8-9

daḳı **yoldaş+(1)ηuz** var mı dēdi 33b/1

günāhı sizün **boyn+(u)ηuz+a** 58b/11

Nezaket amacıyla kimi zaman ikinci tekil kişi yerine ikinci çoğul kişi iyelik eki kullanılmıştır.

Bānū neylersin ḳo cānı çıḳsun ḳorḳaruz **ata+ηuz** ve şāh duyarsa bizi ḳatlı eder 8a/3-4

Hāmān Vezīre eyitdiler eyü ser-ḥōş **güvegü+ηüz** var dēdiler 77a/1-2

Üçüncü Çoğul Kişi İyelik Eki

{+lArI}

Şāh-ı Sehlānuḳ Gülruḳ Bānū Hāmān Vezīrün Hümāyün Bānū nām duḳterleri dünyāya geldükde şāh ricāsıyla derviş ‘ilm-i uşurlābla tālihlerin yoḳlayup ‘**ömr+leri** uzun dēnilmişdi 63a/5-9

ḫarāmīlerün **cesed+leri+n** defn edelim 57a/10

Şāh-ı Sehlānuḳ Gülruḳ Bānū Hāmān Vezīrün Hümāyün Bānū nām **duḳter+leri** dünyāya geldükde 63a/5-7

ey ḳoca baba ḫayf degil mi şol yigitlere dēdi Pīr Mehyāl öyle olur ciger gūşem sen şaḳ ol lā-büdd dünyāya gelen ölür **ecel+leri** bu yüzden imiş dēdi 57b/10-13

İyelik Eki Yığılması

Türk dilinde, bazen 3. kişi iyelik eki almış sözcüklerde bu ekin fonksiyonu kaybolur ve sözcük kalıplaşarak taban hâline gelir. Bu durumlarda, sözcüğün üstüne tekrar bir 3. tekil kişi iyelik eki geldiği görülür:³¹

bir+i+si > birisi 23a/9

³¹ Güreer Gülsevin, *Eski Anadolu ...*, s. 15.

1.1.10 Yön Gösterme Eki

{+rA}

taş+ra+da bir kazāya uğrayasın 8a/8-9

bize cefā edüp zenbīl **iç+re** koyup gitme dedükde 12b/7-8

{+ArU}

içerü+den (<ET iç+gerü) Hümâyün ve cāriyeler bu şadā kimüñdür dēyü kulağ urdular 45a/15-16

işte **ilerü+de** (<ET il+gerü) dēnilmişdi ki 1b/3-4

birin **yukaru** (<ET yok+garu) çekdiler ve **içerü** (<ET iç+gerü) aldılar 48a/15

1.1.11 Eşitlik Eki

{+cA}

bunca cevri cefāsın çekdim başa lāyıkdur 18a/8

1.2 Eylemlerin Çekimi

1.2.1 Basit Çekimler

1.2.1.1 Bildirme (Haber) Kipleri

1.2.1.1.1 Geniş Zaman

Birinci Tekil Kişi :

{-ArAm}

korq-aram Sehlān Şāh duyarsa bize bir iki biñ ādem ta'yīn ederse hāl-i müşkil olur 31b/14-16

seni āteşe **yak-aram** dēdi 60a/8

yalñuz taşradan çekebilür misin dēdi Aħmer **çek-erem** dēdi 53b/6-7

gene tiz seni hālāş **ed-erem** 3a/3-4

seni **severem** anuñ için gelüp **gid-erem** 12a/11

{-(U)rAm}

siz bilmezsiniz ben işim **bil-(ü)rem** dēdi 47b/13

ben sāir bī-vefālar gibi degilüm **gel-(ü)rem** 19a/5

emānet koyam geldükde gene **al-(u)ram** 46a/3

köyden köye arayup **bul-(u)ram** tutup dağa **çık-ar-(u)ram** 60a/6-7

mekânın şormağa **unud-(u)ram** 7b/3

{-ArIm}

şehrden kimse taşra çıkarımmam **helāk éd-erim** 58b/9

Birinci Tekil Kişi Olumsuz :

{-mAm}

evvel kaṭrān gelmeyince şandūqları **al-mam** 46a/13-14

şehrden kimse taşra **çıkar-mam** 58b/9

ben saña koca peder gibi **inan-mam** 18b/9-10

rahm eylemez ol perî **bil-mem** ne édeyim 3b/8

oduncı kömürçi **dé-mem** çiftci köylü **dé-mem** katlı éderem 58b/10-11

İkinci Tekil Kişi :

{-(X)rsXn}

bre ne **ara-rsin** anda yérde berekāt yok mı göge mi çıkdıñ 14a/8-9

sen beni bunda **egle-rsin** 4a/8

otluğ yém **al-(u)rsun** 46a/8

bize ne **vér-(ü)rsün** 46a/6

sen **bil-(ü)rsin** 69b/1

İkinci Tekil Kişi Olumsuz:

{-mAzsIn}

sen **bil-mezsın** aşlı var dedükde 73b/16

bir dahı **gör-mezsın** déyüp çıqıp gitdi 35a/10-11

vezîrün kızın aldıñ māl için mezaik **çek-mezsın** 82b/14-15

bunun içinde **öl-mezsın** 12a/2

peşimān oldum sen ise **inan-mazsın** dedi 12b/9-10

Üçüncü Tekil Kişi :

{-Ar}

bir bıçak urur ve-yāḥūd koluna na^c1 **aç-ar** 80a/16

cümlesinüñ götinden kan **ağ-ar** 25a/10-11

cānım seni **sev-er** 9a/17

görenüñ ‘aqlı perişān olup dağlara **düş-er** 14b/4-5

anlarda sözüüm **geç-er** 19a/6

{-(U)r}

bize zararı **doğun-(u)r** 68a/4

‘ilm-i usturlâb hükmünce evlâdın **ol-(u)r** 63a/3

nâ-hakķ yere êtdükleri kan **ķal-(u)r** mı 82b/9

elinden çok iş **gel-(ü)r** 62b/5

lâ-büdd dünyâya gelen **öl-(ü)r** 57b/12

Üçüncü Tekil Kişi Olumsuz:

{-mAz}

bu falaķa ise tomruĝa **benze-mez** 2b/4

ķaşı kemânî tîr müjĝanı **bil-mez** amânı 72a/9

âdem otursa yerim dar **dê-mez** 10b/8

şoņ peşimânlık fâide **vêr-mez** 62a/2

beni yalnız kuvvetin **yêt-mez** çeküp ber-dâr êtmege 2a/13-14

Birinci Çoĝul Kişi :

{-(U)rUz / {-ArUz }

harâmiler **al-(u)ruz** dediler 46b/12

başımız alup ĝayrı diyâra **gid-erüz** 58b/16-17

cânımız uğruna çalışup **ceng êd-erüz** 31a/2-3

taşra çıkmaĝa **ķomayuz öldür-(ü)rüz** 47a/3

ķork-aruz ataņuz ve şâh duyarsa bizi ķatlı êder 8a/3-4

Birinci Çoĝul Kişi Olumsuz:

{-mAyUz}

mekânı ķanda idüĝin **bil-meyüz** 40b/7

taşra çıkmaĝa **ķo-mayuz** öldürürüz 47a/3

dil-âver bizler ĝayrı ta‘âm **yê-meyüz** 19b/8

İkinci Çoĝul Kişi :

{-(U)rsIz / -ArsIz}

başımızı bir belâya **uĝrad-(u)rsız** 8a/5

Hümâyün şoņra siz de **duy-arsız** dëyüp 23b/7-8

yoķ olmaz elbette **gid-ersiz** 20b/2

Aķmer size lâzımdur bir yerden bir düşman belürse ĝavâle **êd-ersiz** 77b/13-14

siz bizi bir ķazâya **uĝrad-(u)rsız** 47b/14-15

{-(U)rsInjUz}

beli yā siz ne **şan-(u)rsıñuz** 51a/7

siz **bil-(ü)rsıñüz** 30b/3

İkinci Çoğul Kişi Olumsuz:

{-mAzsIz}

siz **bil-mezsiz** ben işim bilürem dēdi 47b/13

sen Şāh-ı Sehlān vezīrūñ Hāman elimden **bul-mazsız** 61a/13

Üçüncü Çoğul Kişi :

{-ArlAr}

yoldaşlarım baña **bağ-arlar** 69a/15-16

semtinden geçeyim belki beni da‘ vet **éd-erler** 27a/1

cāriyeler her tarafa **gez-erler** 82a/6

korğ-arlar bildirmege zīrā şāh öyle tenbīh étđi 42b/9

şimdi uyanup bizi **tut-arlar** 23b/1-2

{-(U)rlAr}

cāriyeler aḥvāli **bil-(ü)rler** 42a/7

‘avret kısmıdur māl için cān **ver-(ü)rler** 44b/3

Üçüncü Çoğul Kişi Olumsuz:

{-mAzlAr}

bil-mezler ki peymāne-i ‘ömrleri doldı 45a/4-5

size cür'et édüp **kaşđ éd-e-mezler** 30a/14

ecelleri gelmiş **dē-mezler** ki 50a/9-10

ammā ümīd budur ki **duy-mazlar** 31a/3-4

1.2.1.1.2 Bilinen Geçmiş Zaman

Birinci Tekil Kişi :

{-dXm}

beli şāhım iş bitđi kızun vekilligin **al-dım** 68b/6

be hey cānım ben saña **dē-dım** 10a/10-11

ben anlara mercimek şorbası ve sirke **ışmarla-dım** 20b/12-13

bāķi kalan şandūqları **getür-düm** dēdi 50b/3-4

az kaldı ķarnım doldur yazdılar gücile ḥalāş **ol-dım** 20a/6-7

Birinci Tekil Kişi Olumsuz:**{-mAdXm}**gafllet étdim hayf diġġat édüp **baġ-madım** 37a/3hiġ **bil-medim** baġa n'oldı 78a/2cāriyelerün sözün **diġle-medim** dēyüp gördi 16b/14bī-ġāre ġorġma ben senün mālün almaġa **gel-medim** 59b/17-60a/1eger niġārdan intiġam **al-madım** dērsen ol āsāndur 58a/5**İkinci Tekil Kişi :****{-dXn}**bre ne ararsın anda yerde berekāt yok mı göge mi **ġıġ-dın** 14a/8-9ġoş **geldin** şafā **geldin** ġadem **getür-dün** 16a/8hāy **gör-dün** mi gene niġār beni severmiş 9b/3andan şahrālara **ġaç-dın** gelüp beni tutdular 56b/12hem bu ġadar ādem **öldür-dün** 51b/1**İkinci Tekil Kişi Olumsuz:****{-mAdXn}**biz size naşīhat étdükce sen gūş **ét-medin** 20a/10belki sen dārdan ġalāş **ol-madın** dēyü geldim 9b/10ne fikr édersin yoġsa rāzī **ol-madın** mı 11a/6-7her ne dēdi ise gördi sözinden **ġıġ-madın** 56b/1gördüler bir daġı **var-madın** bārī penġereden olsun helāk étmek isterler 45b/6-7**Üçüncü Tekil Kişi :****{-dI}**balı şerbet édüp ġızılca ile **boya-dı** 73b/5bir ġayġırış **ġayġır-dı** ki 24b/10-11yüzüne yüzün sürüp zūlf-i perīşānuġ pīre **ġokıt-dı** 2b/12-13gözlerinün biraz şābūnuġ **sil-di** 36b/12-13ġorġarlar bildirmege zīrā şāh öyle tenbīh **ét-di** 42b/9**Üçüncü Tekil Kişi Olumsuz:****{-mAdI}**iltifāt étmeyüp yüzüne **baġ-madı** 85a/1ġatrān ġonulan yerler **belür-medi** 52b/12ol şüreti görmeden fark **éd-e-medi** 80b/8-9

sus olup artuğ **şor-madı** 37b/15

‘ağlı başına gelince kendü dağı **uyu-madı** 81b/5-6

Birinci Çoğul Kişi :

{-dXk}

aç **kal-dık** bu zenbili peydāh ēdüp rāhat **ol-duk** 10b/2-3

kendi hālimiz ile otururken belāya **uğra-dık** 70b/17-71a/1

siz de dērsiņiz ki bir kārban **boz-duk** 44a/14

hem helāk ēderler **dē-dik** 35a/16

işte emriņ üzre yigirmi tulum kađrān **getür-dük** 48a/5-6

Birinci Çoğul Kişi Olumsuz:

{-mAdXk}

biz anı **bil-medik** 38b/16

sultānım miftāhı **bul-a-madık** 67b/2

bre ol nā-be-kārdan dağı hālāş **ol-madık** mı 60b/6-7

İkinci Çoğul Kişi :

{-dXηXz}

siz başıma üşüp bend **ēt-dünüz** 82a/11

siz de görüp **çağır-dınız** 27b/17-28a/1

bu kađāda her ne ise **çek-diniz** 39a/12-13

işit-diniz mi Ağmer geldi 52a/4

Ağmeri gerdege **ko-duņuz** mı 77a/9

İkinci Çoğul Kişi Olumsuz:

{-mAdXηXz}

söyleşmege beni **ko-madınız** 43b/9

Üçüncü Çoğul Kişi :

{-dXlAr}

pīre hayli **acı-dılar** 5b/15

Hāmān Vezīr içeri girdi gelüp cāriyeler ayadına **düş-düler** 67b/4-5

eger hāramilerün helāk olduğuna elem çekersin ētdügin **bul-dular** 82b/8-9

cāriyeler bu hāli görüp **şaş-dılar** 75a/10-11

cümlesi buña rızā **vēr-diler** 31a/5-6

Üçüncü Çoğul Kişi Olumsuz:

{-mAdIIAr}

ne cevâb vèreceklerin **bil-mediler** 62a/8

bir çâre èdecek yèrin **bul-a-madılar** 41a/9

artuğ birbirine bir söz **dè-mediler** 57a/4-5

şabâh deg uyhu **uyu-madılar** 26b/12

uğur olsun şayı ile **vèr-mediler** 5b/16-17

1.2.1.1.3 Öğrenilen Geçmiş Zaman

İkinci Tekil Kişi :

{-mİşIn}

eyü fikr **eyle-mişsin** 65b/7

halâş **ol-mişsin** ben ise seni dârda şanurdum 9a/15-16

bu nedür bir ‘azîm harâret **ol-mişsin** 28b/2

pîre hayli acıdılar ne yavuz reng **vèr-mişsin** 5b/15

sirkeli ta‘âm **yè-mişsin** 28b/3

Üçüncü Tekil Kişi :

{-mİş}

tulumların yukarı çekince belim **ağrı-mış** 49a/3

Hümâyün Bânüyı gördi **büyü-miş** bir serv-ğadd **ol-mış** 67b/7-8

şaru şular **çık-mış** 40a/9

gül-ruhları üzerine **dök-miş** 43a/1

Ahmerün yüzüne bakdı gördi ağlamadan gözleri **şiş-miş** 55b/2-3

Üçüncü Tekil Kişi Olumsuz:

{-mAmİş}

hâşmına **düş ol-mamış** 68a/8

içinde bir nesne **kal-mamış** 29a/14

Birinci Çoğul Kişi :

{-mİşUz}

birer kerre şähla biz eline **gir-mişüz-dür** 68a/5

Üçüncü Çoğul Kişi :

{-mİşlAr}

bir büyük zenbîl gördi aşa **ko-mışlar** 10/3-4

beni tīmār için da‘ vet **ét-mişler** 27b/15
 yigirmi tulum kaṭrān **getür-mişler** 48a/4
 Aḥmere eyitdiler dil-āver cāriyeler **kaç-muşlar** 25a/11-12
 bir köyde bir ādem oḡ ile **ur-muşlar** 36b/14-15

1.2.1.1.4 Şimdiki Zaman

Metinde yalnızca üçüncü kişi çekimlerine rastlanmıştır.

Üçüncü Tekil Kişi :

{-(X)yor}

‘ömrüm **āḥir ol-(u)yor** 62b/16-17

cerrāḥ size **bağ-(i)yor** varun sizi de yağlasun 39a/4-5

işte Aḥmer Ḥarāmī **gel-(i)yor** dediler 78a/8

każāyı kendüsi üzerine şatun **al-(i)yor** 32a/7-8

Üçüncü Çoğul Kişi :

{-(X)yorlar}

cerrāḥlar tīmār **éd-iyorlar** dërsün 33a/3

1.2.1.1.5 Gelecek Zaman

Üçüncü Tekil Kişi:

{-AcAk}

lā-büdd bir ere **vërül-ecek** 62a/15

Kimi zaman istek kipinin gelecek zaman anlamı kazandığı görülmüştür:

geçen gece baña ne güne reng vërdiñ tomruḡ içinde ḡoyup ḡıḡup gitdiñ bu da günden

‘ayān beni bu kerre daḡı falaḡa ile baş aşaḡı ber-dār **édüp ḡıḡup gidesin** 2a/17-2b/3

1.2.1.2 Tasarlama Kipleri

1.2.1.2.1 Dilek – Koşul Çekimi

Birinci Tekil Kişi :

{-sAm}

yoḡsa boḡazından ber-dār mı **ét-sem** 9b/16

ḡandadur **bil-sem** dedi 7b/1

balıḡ olup deñizün dibine **dal-sam** 55b/16-17

şābün ve sırça **getür-sem** 29b/14

söyle-sem bir faşl-ı ser-gü[ze]şt olur 28b/8

Birinci Tekil Kişi Olumsuz:

{-mAsAm}

çāre yokdur vēr-mesem olmaz 62a/17

İkinci Tekil Kişi :

{-sAn}

şābūn ve sırça getirsem ‘ilācı bunda ét-señ 29b/14

şāh ol-sañ gerekdür dēdi 63a/15

Metnimizde bir örnekte dilek koşul ikinci tekil kişi {-sAn} biçiminde geçmiştir:

şāhlığın vēr-sen kabūl étmem 61b/16

İkinci Tekil Kişi Olumsuz:

{-mAsAn}

eger babam ol-masan taḥkīk seni şimdi öldürürdüm 39b/12-13

Üçüncü Tekil Kişi :

{-sA}

senūñ kızın Aḥmer Ḥarāmī nām bir kimse al-sa gerekdür 67b/14

Aḥmer size lāzımdur bir yērden bir düşman belür-se ḥavāle edersiz 77b/13-14

Şāh duyup bize ne dē-se gerekdür 51a/16-17

kırk ādeme nevāle bunun içinde dur-sa gerekdür 10a/14

ādem otur-sa yērim dar dēmez 10b/8

Üçüncü Tekil Kişi Olumsuz:

{-mAsA}

devr-i kıyāmete degin unutulmaz bu intikāmı ko-masa gerek 72b/5-6

sözüm geç-mese yanına bile gelmez idim 11a/8

Birinci Çoğul Kişi :

{-sAk}

bir ele getir-sek bārī bir intikām almış olurduk 40b/6

bu kulle bir qadimden qalma midur neçe haber al-sak 41a/12-13

şol mekkāre olduğı yeri varup bir gez temāşā ét-sek 40b/4-5

Birinci Çoğul Kişi Olumsuz:

{-mAsAk}

seni verecek olduk zīrā vēr-mesek olmaz 68a/3

İkinci Çoğul Kişi :**{-sAñIz}**bir **gör-señiz** ne gūne perri-peykerdür 14b/3tulumı **üfür-señiz** olur dēdi 73b/15eliñiz kanda **uzat-sañız** yetişür 77b/16**İkinci Çoğul Kişi Olumsuz:****{-mAsAñIz}****bildir-meseñiz** anlar ne bilürdi deyüp 8a/7**Üçüncü Çoğul Kişi :****{-sAlAr}**sizi **bil-seler** bile size cür'et ēdüp kaşd ēdemezler dēdi 30a/13-14oğlum Aħmer ve ħarāmiler geldükde gene baña **gül-seler** gerekdür 13a/8-9gerdege **ko-salar** ben de varup rāhat olsam 75b/10-11evvelkini **unut-salar** gerekdür 31a/8**Üçüncü Çoğul Kişi Olumsuz:****{-mAsAlAr}**dünyā olduğun **bildir-meseler** gerek 42a/2

Metinde kimi yerlerde -sA dilek-koşul ekine “gerek/gerekdür” sözcükleri getirilerek gereklilik anlamı sağlandığı görülmüştür.

kırk ādeme nevāle bunun içinde **dur-sa gerekdür** 10a/14bu gēce cümleñüzi alup **git-sem gerekdür** 20a/15-16baña uzak sefer düşdi āħir diyāra **git-sem gerek** bu kırk 44a/14-16ħammāma getirüp **tīmār ēt-se gerek** 31b/14

Metinde kimi yerlerde de -sA dilek-koşul ekine “gerek/gerekdür” sözcükleri getirilerek gelecek zaman anlamı sağlandığı görülmüştür.

oğlum Aħmer ve ħarāmiler geldükde gene baña **gül-seler gerekdür** 13a/8-9

Ayrıca kimi yerlerde ise aynı yapının olasılık anlamı kattığı örneklere da rastlanmıştır.

baña piyāz ēder beni zenbil ile aša koyup çıkup **git-se gerekdür** 11a/3-4

1.2.1.2.2 İstek Çekimi

Birinci Tekil Kişi :

{-Am}

bu köhne çoca nâ-be-kârı ayaklarından **ber-dâr éd-em** 2a/4-5

yarın gece cümlesin bu araya **getür-em** 18b/5-6

iki pâre édüp intiķam **al-am** 70b/3-4

Hümâyünü da'vet édeyim gelüp şandūķları **iste-y-em** 53a/12-13

emânet **ķo-y-am** geldükde gene aluram 46a/3

{-AyIm}

ķuru çaylarda **boğul-ayım** 11a/13

baņa kemend uzaduņ yuķarı **çık-ayım** 49b/16

varup Hümâyünü da'vet **éd-eyim** 53a/12-13

ben size bir tedbir **dé-y-eyim** dedi 44a/8

şol ķapuya varup anda **ħayķır-ayım** 36a/5-6

Birinci Tekil Kişi Olumsuz:

{-mAyIm}

gerdek-ħâneyi ħâzır **bul-mayım** benim belimde olan ķılıç gerdenime olsun 70a/9-10

İkinci Tekil Kişi :

{-AsIn}

atam pîr gibi bî-'aķl mı şanursun beni ma'şüm gibi **alda-y-asın** 18b/8-9

âdeme bir şâfî cevâb **vér-esin** 62a/2-3

bir çeyrek sâ'at öyle şâbünla dur ki bu marâzdan **ķurtul-asın** 34b/7-8

gözleri şöyle ağrıdı ki **şan-asın** ikisi birden çıktı 36a/14-15

Ĥaķķuņ belâsına **uğra-y-asın** 70b/15

İkinci Tekil Kişi Olumsuz:

{-mAyAsIn}

elime gir-meyesin biņ ķız ile şâhlıgın versen ķabül étmem 61b/15-16

ol nâ-be-kâr ħarâmîye naşib **ol-mayasın** dèyü bu ķulleyi icâd eyledim 67b/16-17

Üçüncü Tekil Kişi :

{-A}

Freng kilîdleri ile içinden **ol-a** ve hem taşradan **açıl-a** 44a/11

Aħmer ķapudan geldüğün **gözed-e** 75a/12-13

Birinci Çoğul Kişi :**{-AlIm}**bir tulum kaṭrān öñümüze **al-alim** 47a/11ne **bil-elim** belki gele dēdiler 21a/8tulumları bağlan ki yukarı **çek-elim** 48a/9bunun aşlı nedür dēyü bunı neylersin **kaç-alim** hemān 23a/17şandūqları **yapdur-alim** 45a/1**Birinci Çoğul Kişi Olumsuz:****{-mAyAlIm}**şandūqları alur mı birdenbire aḳçeden **çık-mayalim** 44b/16-17şehre böyle **git-meyelim** 31a/9sen de ve ben de zaḥmet **çek-meyelim** 3b/15-16**İkinci Çoğul Kişi :****{-AsIz}**siz uşlu ‘aḳıllı cāriyeler **ol-asız** da bunları men ‘étmeyesiz 21b/1-2**İkinci Çoğul Kişi Olumsuz:****{-mAyAsIz}**varduḡınızda ḥarāmilerün mekānın görüp kaṭrān getürdük **dē-meyesiz** 47a/1-2siz uşlu ‘aḳıllı cāriyeler olasız da bunları men ‘ét-**meyesiz** 21b/1-2**Üçüncü Çoğul Kişi :****{-AlAr}**taḥrīre getürdük nēçe qarındaşlar ḥişşe **al-alar** 86b/1**{-mAyAlAr}**ben ele girsem anlar saḡa intikāmım **ko-mayalar** 59a/9-10

“Yargısız eylemlerin bile zamanından söz edildiği bir ortamda dilek kipleriyle çekimlenmiş eylemlerin zamanından söz etmek kadar doğal bir durum yoktur. Dilek kiplerinde zaman kavramının olmayışı, bu çekimdeki eylemlerde zaman kavramının olmadığı anlamına gelmemektedir.”³²

³² Kerime Üstünova, “Dilek Kipleri ve Zaman Kavramı”, *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, C. LXXXVIII, S. 635, 2004, s. 685.

İstek kipinin cümleye zaman kavramı kazandırdığı cümleler şöyledir:

Gelecek Zaman Yerine Kullanım

geçen gece başa ne güne reng vèrdiñ tomruğ içinde koyup çıkup gitdiñ bu da günden
‘ayān beni bu kerre dañı falaka ile baş aşağı ber-dār èdüp çıkup **gid-esin** 2a/17-2b/3

kalçup **otur-am** şandı kalçamadı 24b/5

Geniş Zaman Yerine Kullanım

bu dağda cān-verler çokdur gelüp yemesünler dèyü böyle mağara ile yukarı aşa
koruz zirā insān hālişdür belki uykuda iken gelüp **yè-y-eler** 10a/15-10b/2

Geçmişten Geleceğe Gönderme

ben ise buña gönül vèrdim ‘aceb ol da başa **vèr-e** mi dèyüp 81a/14-15

1.2.1.2.3 Emir Çekimi

İkinci Tekil Kişi :

{-}

dīvān kapusunda kendüñi bevvāblara ve serhenglere **bildir** 60a/12-13

ammā **gör** ben aña neyledim 68a/8

ne kazāya uğradıñ **söyle** bir görelim 6b/5-6

ammā ki **gel gör** temāşayı 5a/9-10

varup **git** bunda durma 63b/2-3

İkinci Tekil Kişi Olumsuz:

{-mA}

ben saña şarāb **iç-me** dèdükde 7a/6

yoğ pīrim zaħmete **gir-me** ben oturmam 9a/10-11

varup git bunda **dur-ma** 63b/2-3

Üçüncü Tekil Kişi :

{-sUn}

şābūnuñ neçe **at-sun** 37a/7

kütük üzerine koyup nigār **dayan-sun** 9a/6-7

gene bir dañı **gel-sün** 30a/10

hāmmāma getirüp timār **eyle-sün** dèyüp 31a/5

varun sizi de **yağla-sun** 39a/4-5

Üçüncü Tekil Kişi Olumsuz

{-mAsUn}

harāmīlerün biri ipe yapışup yukarı **çık-masun** 49a/9-10

lūlelerde şu **kal-masun** dēyü 34b/3

halkı rencide **ét-mesün** dēdi 63b/14

Ahmer Harāmī meclisine dāhil olup **var-masun** dēyü 63b/6-7

gözün kapa şābūn **gir-mesün** 34b/6

İkinci Çoğul Kişi

{-(U)ŋ}

harāmīlere **bağ-(u)ŋ** dēyüp gösterdi 41a/15-16

Hümāyūnı gelin **éd-(ü)ŋ** göreyim 71b/8

baña kemend **uzad-(u)ŋ** 49b/16

İkinci çoğul kişi emir kipi kimi zaman {-(U)n} biçiminde karşımıza çıkmıştır:

tulumları **bağla-n** ki yukarı çekelim 48a/9

yukarı **çek-(ü)n** benüm aşağıda işim var 48b/9

sizler **var-(u)n gid-(ü)n** dēdi 23b/15-16

İkinci çoğul kişi emir çekiminin ek olmaksızın eylemin sonrasında ikinci çoğul kişi adlı getirilerek sağlandığı bir örneğe rastlanmıştır:

sirke işmarladım **gör siz** anlara ne edem tā kıyāmete deg söylene 20b/13-14

İkinci Çoğul Kişi Olumsuz

{-mAŋ}

Ahmer Harāmī siz misiz lūtf edüp beni **incit-meŋ** 59b/10-11

Hümāyūn bunları acıyup **korğ-manğ** ... dēdi 67a/16-17

İkinci çoğul kişi olumsuzluk ekinin aşağıdaki örnekte {-(U)n} biçiminde olduğu tespit edilmiştir:

sizler **var-un gid-ün** dēdi 23b/15-16

Üçüncü Çoğul Kişi

{-sUnlAr}

ipi aşağı uzat şandūkları **bağla-sunlar** 49a/6-7

Freng kilidlerin açup taşra **çık-sunlar** 44b/9

varup haber edeyim **gel-sünler** dēdi 38b/5-6

harāmīlerün kimi kızları **gözet-sünler** 44b/11

seni kemend ile yukarı **çek-sünler** 44b/10-11

Üçüncü Çoğul Kişi Olumsuz

{-mAsUnlAr}

câriyeler **bağla-masunlar** dëyü 81a/8

sizi görüp **ürk-mesünler** 41b/2

gelüp **ye-mesünler** dëyü böyle mağara ile yukarı aşa kıruz 10a/16-17

bir dağı böyle reng kimseye **ët-mesünler** 40b/13-14

1.2.1.2.4 Gereklilik Çekimi

Metnimizde gereklilik çekimi üç yerde {-mAlI} ekiyle yapılmıştır. Ekin birinci ve ikinci tekil kişi ile birinci ve üçüncü çoğul çekimlerine rastlanmamıştır.

Üçüncü Tekil Kişi

{-mAlı}

vücüdına sırça ufağı şaplanmış **çıkar-malı** dëdi 38a/10-11

İkinci Çoğul Kişi

{-mAlIsIz}

bir hâmmâma şoyunup **gir-melisiz** 29b/12

Bunun yanında gereklilik anlamının “-mAĞ gerek” ya da gerekdür yapılarıyla oluşturulduğu görülmüştür.

sizi kılafat ëdüp bu hâle kıomış sirkenünj ufünetidür dëdükde hâramiler belî usta öyle **olmak gerek** zîrâ bizler uyanup kendümüz hâlâş ëdince ne zahmet çekdik şonra gördük şol kıazan mercimek şorbası dolu idi 29a/9-14

üzerine biraz ‘asker çeküp **ceng ëtmek gerek** idi ammâ neyleyüm olmadı dëyüp 77b/2-3

Metnimizde -sA dilek-koşul ekine “gerek” sözcüğü getirilerek de gereklilik anlamı sağlanmıştır:

bu hâmmâmda anlara **mu‘älece ëtsem gerek** 32b/7-8

devr-i kıyâmete degin unudulmaz bu intikâmı **kıomasa gerek** 72b/5-6

1.2.2 Birleşik Çekimler

Birleşik çekimlerde i- ek eylemi orta hecede kaldığı için kimi zaman düşmüş, kimi zaman da ayrı yazılarak korunmuştur.

1.2.2.1 Hikâye Birleşik Çekimi

Geniş Zamanın Hikâyesi

Birinci Tekil Kişi:

ben dedim Hümâyün kaṭrânı alup sonra şandūqları almaya **dêrdim** 49b/8-9
gelmege ḥavf eyledim yoḥsa ben gelüp seni dârdan ḥalâş **êderdim** 9a/14-15
eger babam olmasan taḥḳîk seni şimdi **öldürürdüm** 39b/12-13
ben ise seni dârda **şanurdum** acıduğumdan geldim 9a/15-16

Birinci Tekil Kişi Olumsuz:

‘avret mercimekden ḥüsn-dâr olurmuş bunca zamândur **bilmezdim** 19b/12-13
sözüm geçmese yanına bile **gelmez idim** 11a/8

İkinci Tekil Kişi Olumsuz :

ben saña şarâb içme dedükde sen ‘amel **êtmezdiñ** 7a/6
bunun için naşîhat êderdik **ḳabûl êtmezdiñ** 67a/13-14

Üçüncü Tekil Kişi:

Hümâyün Bânü ise şaşduğundan kendüye tedârik **arardı** 17b/3-4
ḳail olsam beni boğazımdan **ber-dâr êderdi** 4a/2
on iki ayak nerd-bân ile **çıkılur idi** 82a/1-2
perde delüğinden Aḥmeri **gözedür** idi 78b/7-8
gâh yanağın ve gerdenin pîrûñ ağızına **şoḳardı** 11b/8

Birinci Çoğul Kişi:

bunun için **naşîhat êderdik** ḳabûl êtmezdiñ 67a/13-14
bir ele getirsek bârî bir intiḳam almış **olurduḳ** 40b/6

İkinci Çoğul Kişi:

ḥayrân ü dem-beste olup dağlara **düşerdiniz** 7a/11

Üçüncü Çoğul Kişi:

ḥalka zulm êdüp mâlın **alurlar idi** 51b/5
bıyık altından **gülerdiler** 7a/13
Sehlân Şâhuñ cânibinden **gelürler idi** 41b/7-8
Sehlân Şâhuñ cânibinden **gelürler idi** ol ḳulleye zaḥîre **getürürler idi** 41b/7-9
durma götlerin **ḳaşırlardı** 25b/3-4

Çoğul kişi eki kullanmadan “anlar” adıyla çoğul anlamı kazanan eylemlere rastlanmıştır:

bildirmeseñiz anlar ne bilürdi deyüp 8a/7

Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi

Üçüncü Tekil Kişi:

işte ilerüde **beyân olunmuşdı** ne huşuş için yapıldığın 2a/2-3

çok mâcerâları geçse gerek **demiş idi** 63a/11-12

Hemâm Vezîr bunlar ile bile **gelmişdi** 41b/12-13

pîr hezâr fikr ile **uyumışdı** 13b/9-10

zirâ Aḥmerün tabāncesi **yemişdi** 65a/7-8

Üçüncü Tekil Kişi Olumsuz:

Vezîr Hâmân Hümâyündan bunları **ayırmamışdı** 72b/16

Bilinen Geçmiş Zamanın Hikâyesi

Üçüncü Tekil Kişi:

ele getürdügümüz zamân mekânın bize **bildirdi idi** 40b/8-9

evvelden **gördi idi** lâkin gèce ile gördi bir hoş görmedi 43a/8-10

İstek Kipinin Hikâyesi

Birinci Tekil Kişi:

ğaflet êtdim bâri kızı vèrmemiş **olaydım** 77b/1

İkinci Tekil Kişi:

yüzün kıra **êdeydiñ** neçe olurdu dèdiler 20a/10-11

Üçüncü Tekil Kişi:

babam olacağ köhne qoca nâ-bekâr bunda **olaydı** 39a/2

İkinci Çoğul Kişi:

göñlüm şikâr **êden** nâzenîni siz göreydiñüz 7a/10

1.2.2.2 Rivayet Birleşik Çekimi

Geniş Zamanın Rivayeti

Üçüncü Tekil Kişi:

Hâmân Vezîrün bir duḡter-i aḡteri var imiş Hümâyün Bânü nâmında kılle içinde **olur imiş** 61a/16-17

hây gördün mi gene niğâr beni **severmiş** 9b/3

1.2.2.3 Koşul Birleşik Çekimi

Bilinen Geçmiş Zamanın Koşulu

Birinci Tekil Kişi

ben **kıocadım ise** gönül kıocamaz 7a/9

İkinci Tekil Kişi:

baña taħkik ‘aşık **olduñ ise** ‘aşık cefāda gerekdür 12a/13-14

ne hayır **étduñ ise** gene anı edersin 61b/12

Üçüncü Tekil Kişi:

her ne **dédi ise** gördi sözinden çıkmadıñ 56b/1

aħvāleri **duydu ise** bizüm cümlemiz katl eder 67a/9

ne **oldu ise** ol ‘ömrüñ yemiş kıocadan oldu 29b/2-3

Geniş Zamanın Koşulu

Birinci Tekil Kişi:

ben ele **girsem** anlar saña intikamım kıomayalar 59a/9-10

İkinci Tekil Kişi:

Allahı **seversen** kerem eyle 16b/16

sen bile **gelürsen** elime girmeyesin 61b/15

ber-dār edüp **gidersen** baş aşağı kıalmaķ güçdür 3a/13-14

eger beni cāndan **seversen** 2b/17

Üçüncü Tekil Kişi

şāh niçün yalnız geldiñ **dérse** sen dersen ki 59a/6

atañuz ve şāh **duyarsa** bizi katl eder 8a/4

duyulur ise şāh duyup ādem cem‘ edince ve silāh-püş benüm işim bitmiş olur 32a/2-3

yırtıcı cān-ver **gelürse** saña ziyān edemez 12a/4

Birinci Çoğul Kişi:

duyulursaķ tiz rahşlara süvār olup 31a/2

İkinci Çoğul Kişi:

çiftci köylü demem katl ederem anlarun günāhı sizüñ boynuñuza eger kıızı benden dirig **ederseniz** dersen 58b/11-12

Üçüncü Çoğul Kişi:

duyarlarsa siz bunlara dünyā olduğun bildirmeseñiz anlar ne bilürdi deyüp 8a/6-7

Üçüncü Çoğul Kişi Olumsuz:

eger **duymazlarsa** devlet benim başa yazılan gelir 30b/10-11
 Sehlân Şâha **komazlar ise** neçe edeyim dedi 60a/10-11

1.3 Ek Eylem

Metnimizde ek eylem (-I) Türkiye Türkçesinde olduğu gibi hem adlara gelerek onların yüklem olarak kullanılmalarını hem de çekimli eylemlere gelerek onların birleşik çekime girmelerini sağlamıştır:

Çekimli eylemlere gelen ek eylem örnekleri “Birleşik Çekimler” başlığında verildiği için bu başlık altında adlara gelerek onların yüklem olarak kullanılmalarına örnekler verilecektir:

Bilinen Geçmiş Zaman Çekimleri:

‘aşkım Pîr Mehyâl **yanında idim** 5b/12
 bre cânım sen bu zamân deg **ķanda idin** 35a/14
 ikinci ħapunuħ miftâhı ol kırķ cāriyelerün vekil-i ħarcı olan **cāriyede idi** 67a/1-2
 Aħmer ziyāde gürbüz **dil-āver idi** 53b/7-8
 ey Bānū **ķanda idünüz** dediler 13a/15-16

Duyulan Geçmiş Zaman Çekimleri:

mekânın bize bildirdi idi şehre yakın yerde Sehlân Şâh bir ħulle yapırmış **anda imiş**
 40b/9-10

be hey ciger-güşem turalım bu suç **benüm imiş** 56b/6-7
 külħancı odun şalsana şular **şovuk imiş** dedi 34a/15-16

Geniş Zaman Çekimleri:

dün gece étdüħime **peşimānam** 10b/17
 bir **faķirem** şunda bir köyde oluram 59b/11-12
gerçeksın dil-āver bu reng cümlemize oldı 26a/9-10
 ber-dār édüp gidersen baş aşığı ħalmaķ **güçdür** 3a/13-14
 biz sencileyin deli ħızmış tutuşmuş **degilüz** 20a/17
 ey Bānū-yı cihān gene bir tedārik **üzresiniz** gibi dediler 73a/1-2

{+dUr} 3. tekil kişi bildirme ekinin Türkiye Türkçesinden farklı bir kullanımı da metinde özel adlara (genellikle özne durumundaki adlara) onları yüklemleştirme görevinin dışında da gelmesidir:

hayli elem çekdi ammâ **Aḥmerdür** gönlünden eyitdi 31b/12-13

biz de size muntazırız dedükde **Aḥmer Ḥarāmīdür** eyitdi 75a/17-76b/1

Pīr Mehyāldür ağlayuraq bir diyāra başın alup revāne oldı 87a/3-5

rāvī eydür meger **Hümāyūn Bānūdur** Pīr Mehyāli zenbīl ile aşup gitdükde 13b/8-9

Aḥmerün karşıusunda qadd-i hamīde édüp baş egdi ya‘nī saña étdüklerimi bilürem demekdür **Aḥmerdür** qazaba gelüp tekrār eyitdi 79a/7-10

{-dUr} bildirme eki kimi eylemlere gelerek cümleye kuvvetlendirme - olasılık anlamı katmıştır:

demişlerdür ki egerçi hayli müşkildür kişi dünyāda kām almaq 39b/16-17

birkaç ādemler var birer marāza mübtelā **olmuşlardur** 32b/6-7

anuq da ādemleri tebdīl şüret işidüp varup aña **söylemişlerdür** 71a/8-10

Dilek Koşul Çekimleri:

Aḥmer ise şabr metā‘ın Tatar bāzārında yağmaladup 17b/6-7

bu **falaqa ise** tomruğa beqzemez 2b/4

bir mümkün yeri **varsa** fethine çāre görelim 26a/15-16

Olumsuz Çekimler:

Ek eylemin olumsuz çekimi “degil” sözcüğüyle yapılmaktadır:

ben senüq ataḡ **degil miyem** 17b/14

ben sāir bī-vefālar gibi **degilüm** gelürem 19a/5

bunlara çāre **degildir** 37b/6

saña göñül vèrdim hilāf **degildür** 12a/10-11

biz sencileyin deli kızmış tutuşmuş **degilüz** 20a/17

bize lāzım **degilsiz** 33b/9

2. Yapım Ekleri

2.1 Addan Ad Yapım Ekleri

{+A+}

geçen **géc+e** baña ne gūne reng vèrdiḡ 2a/17-2b/1

{+CA+}

balı şerbet édüp **kızıl+ca** ile boyadı 73b/5

günde kaç **aq+ce** peydāh édersin 32b/3

{+cI+}

pîr almış fetili **börek+cî** furunı gibi 7a/14

odun+cî kömür+cî demem **çift+cî** köylü demem katl ederem 58b/10-11

hammām+cî eyitdi neylersin benümle ortak mı olursun 32b/4

birer kahve içüp **kahve+cî+ye** su 'âl eylediler 31b/6-7

bāzergān **yol+cî** demem katl ederem 61b/8-9

{+cIIAyIn+}

ben+cileyin nāzenin duhteri sīneye çeküp 83a/5-6

bu mertebe güci kuvveti yerinde midür **sen+cileyin** sengin ādemi ber-dār ede 6b/11-

12

{+çAk+}

muhkem dāvudî **kol+çak** iki kolında 64b/9

{+dAş+}

tahrîre getürdük neçe **karın+daş+lar** hisşe alalar 86b/1

pîrün **yol+daş+lar+ı** bir yerde gizlenüp seni ele getürler 15b/1-2

{+dX+}

Hümāyün cāriyelere su 'âl edüp bu **kütür+di** nedür dedükde 42b/6-7

ol **kütür+dü+ler+ı** Gülrüh ve Hümāyün işitdi 42b/4-5

gör imdi **şakır+dı+y+ı** 84a/2

{+dUz+}

gece harāmîlik **gün+düz** seherden cümle gelürler 10a/12

{+(I)I+}

şöyle sermest olmuş ki gözleri **kız+(ı)l** kan gibi olmuş 76a/1-2

{+(I)ncI+}

iki+nci kapunun miftāhı ol kırk cāriyelerün vekil-i harcı olan cāriyede idi 67a/1-2

{+kI+}

evvel+ki cildde zıkr olunmışdı 63a/4-5

şimdi+ki hālüne şükr edüp harāmîlige tevbe edüp 83a/1-2

{+IXk+}

bir **ay+hık** yoldur bile getürmek mümkün degil 46a/1-2

güyegü+lüg+(ü)m bir gündür 64a/12

yoğsa bizi **hātün+lüg+a** almışdur 81b/8

gel benüm sözüm redd edüp **şimdi+lik** yüzüm kara eyleme 19a/12-13

aşl şan 'atım **hekīm+lik+dür cerrāh+līg+1** sonra öğrendim 28a/3-4
öyle **hekīm+līg+1** bilürem ki meger çäkerim Loğman ola 28a/4-5
{+IX+}

bir **at+lu** zāhir oldı 60b/15-16

hem götleri **kıl+lı** olduğından öyle muhkem olmuş ki 24b/17

bī-çäre **köy+lü+(n)ün** 'aklı gidüp eşækden inüp 59b/2-3

ayaqları **şābūn+lı** taşdan kayup 36a/7-8

siz **uş+lu** 'akıl+lı cāriyeler olasız 21b/1-2

{+rek+}

bundan **yeg+rek** suç mı olur 56a/11-12

{+sXz+}

üzerine toprak çeküp **belür+süz** étdiler 57b/16-17

kıldın ĩhyā Hāzret-i Īsā gibi **cān+sız+lar+1** 16a/10-11

uğradım fāriğ iken bir **devā+sız** müşkile 14a/13-14

bre **edeb+siz hayā+sız** bre yebān oğlanı 17b/11-12

ben senün atağ degil miyem **edeb+siz+lig+e** ne vürürler 17b/14-15

2.2 Eylemden Ad Yapım Ekleri

{-Ak+}

sīnesine bir **bıç-ak** urup 80a/17-80b/1

gördi nefes var tiz **kuc-ağ+1+n+a** alup bunı yere indirdi 6a/10-11

{-GA1+}

balık **tut-ğal+1** öyle muhkem olmaz dedi 29a/6

{-GU+}

elem üzre **kay-ğu** kendüsin aldı 53a/6

{-(I)+}

eşki yoğurt **aşıl-ı** gibi aşı kodı 5a/9

{-IcI+}

yırt-ıci cān-ver gelürse saña ziyān edemez 12a/4

{-(X)k+}

kulağ **aç-ık** iki **böl-ük** zülfleri ruğları üzerine dökülüp 72a/15-16

bağup ey saçı **bıç-ık** mekkāre 78b/17

Ağmer bir taş alup sırça **kır-ık+lar+1+n** süpürdi 38a/2-3

sus olup **art-uk** şormadı 37b/15

ol **del-ük+den** içeri girüp 5b/9-10

{-(I)m+}

kalıup bir **ad-(ı)m** yürüyem şandı 36a/7

bir perde **böl-(ü)m** yapdır bir âdem ancak içine şığa bilür 73a/6-7

sözüm şaşa geçmez mi **öl-(ü)m** yok ne var dedi 12a/15

{-(I)ş+}

şâha **yanl-(ı)ş** anladup başın kesdirürem 63b/3-4

{-me+}

ol **böl-me** olduğu bilinmeye 73a/9-10

bir **kaz-ma** alup ol haramilerün yanına gelüp 57a/12-13

{-(U)+}

bir fos bıyık uçları yana güşından **aşır-u** 16b/2-3

şol kazan mercimek şorbası **dol-u** idi 29a/13

korq-u+sı+n+dan nâmeyi alup eyitdi 60a/9-10

cümle mezâr-istânda **öl-ü+ler** helâk oldu 11a/17-11b/1

2.3 Addan Eylem Yapım Ekleri

{+A-}

bu falâka ise tomruğa **benz+e-mez** 2b/4

{+At-}

buradan çekelim dedi ammâ bir hoş **göz+et** ki 49a/8

{+dA-}

ne yavuz gafil oldum göre beni gene **al+da-dı** 13a/5-6

{+kIr-}

bir **hay+kır-ış haykırdı** ki 24b/10-11

{+lA-}

şâh beni âdem yerine kıomaz dëyüp gayretinden **ag+la-dı** 84a/16-17

Ahmer **an+la-ma-y-up** bre hammâmcı hammâmı tiz halvet eyle 33b/5

yüzün yüzüme sürer ve nâz ü niyâza **baş+la-r** 14b/16

âh vâh edüp cigerin **dağ+la-dı** 7a/12

raşşların **hâzır+la-y-up** licâmların urup 40b/16

{+lAn-}

âteş édüp andan karşıısına geçüp **fıkr+len-meg+e** başladı 7b/8-9

hoş imdi bir yol dağı **reng+len-miş** oluruz 46b/8-9

gözleri kırd misâlinde **şu^c le+len-di** 9b/17-10a/1

Ahmer **yavuz+lan-up** bre hey nâ-be-kâr kıoca durur da bilmem ne dârsün 58a/7-8

{+Ar-}

şâh aşıla cevâb êtmedi ve **kar(a)+ar-up** bir cevâb dâmedi 84a/4-5

{+(U)l-}

ol şüret **doğru+l-dı** 78b/11

2.4 Eylemden Eylem Yapım Ekleri

Metnimizde geçen çatı eklerinin, Türkiye Türkçesiyle farklılık göstermediği görülmüştür.

2.4.1 Edilgen Çatı

{-(X)l-}

zîrâ boş zenbîl **aş-(l)l-ma-sı-(n)uñ** ‘âlemi yokdur 10b/15-16

başu **yaz-(l)l-an** gelür 30b/10-11

oralar hep cümle **duy-(u)l-mış-dur** bize reng bir degil iki oldu 11a/9-10

Hâmân Vezîr eyitdi boynu **üz-(ü)l-sün** 77a/2-3

{-(X)n-}

ğayıri diyâra giderüz ki nâm-ı nişânımız **bil-(i)n-me-y-e** 58b/16-17

anları da katlı eden **bul-(u)n-ur** 45a/8

mehter-ğâneler **çal-(i)n-up** ‘azîm şâdî eylediler 69a/8

katrân **ko-n-(u)l-an** yerler belürmedi 52b/12

işte ilerüde beyân **ol-(u)n-mış-dı** ne huşuş için yapıldığın 2a/2-3

2.4.2 Dönüslü Çatı

{-(X)l-}

otuz sekiz be-nâm yigitlerden **ay(l)r-(l)l-dım** 58a/10

{-(X)n-}

ey usta hekim sen **şoy-(u)n-maz** mısın dâdi 33b/17

tîz **yu-n-up** taşra çıkdılar 33a/16

2.4.3 Oldurgan Çatı

{-Xr-}

yüzüme gülüp beni ğafil **düş-ür-üp** helâk etmek dilerler 69a/3-4

mercimegi kazana koyup **piş-ür-diler** 21a/10-11

libâsların çıkarup Aḥmeri cāme-ḥābe **yat-ır-dılar** 81a/13-14

{-(I)t-}

Hümâyün Bānū ḥammām içine girüp lülelerde şovuk şuları **aķ-ıt-dı** 34b/1-3

zîrâ sen bizi bu belâlara **uġra-t-dı** 25a/7

dülger **benze-d-üp** ben yapamam dedi 73a/14-15

{-dXr-}

dürlü sözler ile bunları **uy-dur-dı** ammâ 21a/3-4

eline bir cām alup **dol-dur-up** pîrün yanına gelüp 22a/16-17

hem bu kadar âdem **öl-dür-dün** 51b/1

{-Ar-}

hezâr zahmetile sırçaları **çık-ar-dı** 37b/15-16

ser-ḥōşlukdan gözleri **kız-ar-mış** 80b/7-8

şandüğün kapaġın **ķop-ar-dı** baķdı 54a/5

2.4.4 Ettirgen Çatı

{-dXr-}

ķorķarlar **bil-dir-meg+e** zîrâ şâh öyle tenbîh etti 42b/9

birer zolata ķadar delik **del-dir-üp** 50b/14-15

bir ķaftan çıkarup ol şürete **ġey-dir-di** 74b/2

{-(I)T-}

cerrâḥ bulup aḥvâli **aṅla-d-up** eyitdi 38a/8-9

beni **söyle-t-me** baṅa bir çâr eyle 28b/9

raḥşa yalnız **yükle-d-e-mez** 53b/10-11

{-Xr-}

Aḥmere bir ḥil‘at **ġey-ür-di** 68b/13-14

Karagöz perdesinün öte yüzüne **geç-ir-di** 74b/14-15

2.4.5 İşteş Çatı

{-(X)ş-}

hāmāmciya **bul-(u)ş-up** eyitdi 24a/17

âdemlerle **söyle-ş-ür** 43b/1

2.4.6 Kuvvetlendirme Çatısı

{-y-}

şehre yakın çalup iki âdem ile dağı rahşlarımız anda **ko-y-alım** 30b/16-17

Çatı Eki Yığılması

“-n- ile yapılan pasif ve meçhul fiillerin pasif ve meçhul olduğunu iyice belirtmek için bir de -l- getirilerek onlar ikinci defa pasif ve meçhul yapılırlar.”³³

işte ilerüde **dê-n-(i)l-miş-di** ki 1b/3-4 1b/4

kaşrân **ko-n-(u)l-an** yerler belürmedi 52b/12

2.5 Eylemsi Ekleri

2.5.1 Mastar Ekleri

{-mAK}

Ahmer gördi **ağla-mak** fâide vërmez 54b/14

baş aşığı **kal-mak** güçdür 2b/14

sizün bir büsenüz **al-mağ+a** bile kâdir olmazlar 20b/10-11

taşra **çık-mağ+a** çäre yok 37a/5

baş egdi ya‘ nî saña êtdüklerimi bilürem **dê-mek+dür** 79a/8-9

{-mA}

zîrâ boş zenbîl **aşıl-ma+sı+(n)uñ** ‘âlemi yokdur 10b/15-16

Hümâyün Bânü ile Ahmer Hârâmî birbirine çift **ol-ma+sı** ol sebebden 66b/10-12

câriyeler ellerin **oğ-ma+ya** başladılar 48a/2

³³ Engin Yılmaz, “Türkiye Türkçesinde İkili Çatı Sorunu ve Bunun Öğretimi ile İlgili Meseleler”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, S.44, 2001 [2003], s. 259.

Ahmerün yüzüne bakdı gördi **ağla-ma+dan** gözleri şişmiş 55b/2-3
bre cānim odun **şal-ma+dan** uşandım 34a/16-17

{-Xş}

ejderhā **bak-ış** bu şüret ile raşşına süvār olup 64b/16-17
kol açup nigāra bir **şarıl-ış** şarıldı ki ancak olur 17b/7-8
MeHYālūn üzerine bir **sür-üş** sürdü ki 25b/11

2.5.2 Ortaç Ekleri

2.5.2.1 Geçmiş Zaman Kavramı Taşıyan Ortaçlar

{-dUK}

sen ol tiğ ile **çal-duğ+(u)n** ‘imāl Hümāyūn idi 81a/1-2
bu çorbaya **çek-düg+(ü)n** emek neylersin 23b/6-7
‘ömleri doldı **ét-dük+leri** yollarına gelse gerek 45a/5-6
haramilerün helāk **ol-dük+ları+n** görüp şād oldı 57b/6-7
cemī ‘ **yè-düg+i** ta‘ām cigeri ve yüregi ağzına gelüp 5a/11

{-mXş}

māl **bul-mış** Mağribiye döndi 9a/1-2
bu sözleri işidüp zehr **yut-muş+a** döndi 55a/14-15
eflāke şūr **çek-mıŝ** bir metin kal‘aya beñzer 41a/5

2.5.2.2 Geniş Zaman Kavramı Taşıyan Ortaçlar

{-An}

bāki **kal-an** şandūkları getürdüm dèdi 50b/3-4
āteş **ol-an** yère gelüp 5b/5-6
Ahmerün hancer **tut-an** bilegine şarılup 80b/11
āteş **yan-an** yère gelüp 9a/2-3
cümle sirke **deg-en** yerlerin etleri dökülür 30b/2-3

{-Ar}

vücüdı şovukdan **tut-ar** yeri yok āh èdüp 24b/4

{-mAz}

yara-maz yārāne yār olma dèdükde 56a/10

2.5.2.3 Gelecek Zaman Kavramı Taşıyan Ortaçlar

{-AcAK}

bir çäre éd-ecek yerin bulamadılar 41a/9

var-acak köy adın unuttım murādım gene gerüye 28a/6

bunda dağı nêçe hişşe al-acak şeyler vardır 86b/7

{-AsI}

hey bre Tanrı hişmına uğra-y-ası+lar dedi 54a/1

hemân ol-ası budur ki 4a/3

2.5.3 Ulaç Ekleri

2.5.3.1 Tarz ve Bağ Anlamı Taşıyan Ulaçlar

{-A}

bir büyük zenbîl gördi aş-a komışlar 10a/4

ardından bağ-a kaldı 13a/4

Pîr-i Mehyâlün dizine otur-a düşdi 2b/9-10

aşla merhamet nâmında bir eser yok göre başa zeytyağı şorar mağaraları yağlaya
düyüp dur-a vardı 4a/4-6

{-ArAk}

hele bunlar zör ile çek-erek gücile götlerin halâş édüp 25a/4-5

ey gözleri hünî meded dê-y-erek ol falağa olan yere geldiler 3b/10-11

Pîr Mehyâl baş aşağı dön-erek kaldı 5b/8

Pîr Mehyäle sög-erek şehrün kenârına gelüp 31a/15-16

söyleş-erek dağ başına çıkdılar 21b/13-14

{-dUQ}+İyelik Eki {+dAn}

Ahmerden korğ-duğundan aşikâre edemeyüp 57b/7-8

Hümâyün Bânüyı öpüp kuç-duğundan 17b/16-17

Ahmer ise gayet mest ol-duğundan ayağı sürçüp yıkıldı 86a/2-3

benüm bu gücüme gel-düğinden böyle reng vèrdim 82b/5-6

Ahmer de Şah-ı Sehlâna çok cefâ êt-düğinden dibelik Pîr Mehyâl şehre gitmege havf
édüp 57b/4-5

{-UrAk}

Pîr Mehyâldür ağla-y-urak bir diyâra başın alup revâne oldı 87a/3-5

{-I/-U}

pîre bir hâlet **al-ı-vêr-di** ki gūyâ ki yêl sıtması tutup 4b/5-6

ben seni **koy-u-vêr-mem** 19a/2

kerem eyle beni **şal-ı-vêr** dedükde 17a/1

{-Up}

kiminüñ sîretine **ak-up** cümle feryâd ederek helâk oldular 51a/3-4

niğâr pîrün bu hâlin **gör-üp** tekrâr niyâza **başla-y-up** eyitdi 4b/13-14

Anıtaqiyye yolunu **bekle-y-üp** durdı 59a/16

bu tarafdan Aḥmer Ḥarāmî Hümâyûnı **çağır-up** şandük cevâhir **söyle-y-üp** 47b/3-5

Hümâyün kendünji neçe görürsün **dê-y-üp** 79a/1

2.5.3.2 Zaman Anlamı Taşıyan Ulaçlar

{-dUḶ}+İyelik Eki{+dA}

şehre **var-duğınuzda** ḥarāmîlerün mekânın görüp 46b/17-47a/1

{-dUḶçA}

Aḥmer kılıç **şal-dukca** Pîr Mehyâl ağacı dört dolaşur idi 56a/3-4

biz size naşîhat **êt-dükce** sen güş etmediñ 20a/10

{-dUḶdA}

ben uyu qoya **var-dukda** bu dağda cân-verler çoğdur gelüp yemesünler dèyü 10a/15-

16

ḥammâm tenhâ olup kimse **kal-ma-dukda** Hümâyün dellâklara siz de mekânıñuza gidün bize lâzım degilsiz dèyüp 33b/7-9

nışfü'l-leyl **ol-dukda** ben kulle dibine gelüp bir ıslık çalaram 49b/12-13

birkaç busesin **al-dukda** şehveti hareket edüp 83a/14-15

{-dUḶdAn}

aldanup **al-dukdan** şonra sen çıkup gidersin 44b/6

çıkup **git-dükden** şonra şâh Aḥmerün ğazab birle bu tenbîhün görüp 70b/11-12

selâm vèrüp **merhabâleş-dükden** şonra cevânib-i erbaasına baqup 14b/12-14

cümlesin taşarruf **êt-dükden** şonra helâk edelim 40b/11-12

{-IncA}

ziyāde niyāza **başla-y-mca** ol hūnī harāmilerün bağı taş gibi iken merhamet edüp acıdılar 19a/16-17

seni aldayup pençereden baş **çıkar-mca** tîr-ü bārān ederler 45b/5-6

şol yüzi niqabludur dèyüp **bak-mca** hemān ol yüzi niqablu qadd-i hamīde kılup boy elif iken dal oldu 78b/3-5

Ahmer Harāmī **gel-ince** cânımdan bir derece qalmaz 2b/7

Hāmānuş rızāsın **gör-ünce** ol köylü ādeme ihsān edüp 63b/15-16

Ahmer Harāmī nāmın **işid-ince** ‘acebā niye gelmişdür var ise intikām almağa gelmişdir dèdiler 43b/15-17

{-ken}

ammā çün nigār oturmıyup cevānib-i erbaasına **bak-ar-ken** gözüne bir dirāht-ı müntehī budağında bir büyük zenbîl gördi aşa qomışlar 10a/2-4

anda **gid-er-ken** yol azıdıp bunda gelüp sizi görüp havf edüp qaçmaq eyledim 27b/16-17

kendi hālımız ile **otur-ur-ken** belāya uğradıq 70b/17-71a/1

-ken ulacının i- ek eylemiyle adlara geldiği örnekler ise şöyledir:

şuretün qaddi **dal i-ken** elif oldu 75a/6-7

bunlar bu **sözde i-ken** Pîr Mehyālün ‘aqlı başına gelüp 6b/2-3

belki **uykuda i-ken** gelüp yèyeler 10b/1

3. Birleşik Eylemler**3.1 Tasvirî Eylemler****3.1.1 Yeterlik Birleşik Eylemi**

çekebilür 53b/6, intikām alabilsek 39b/1, otura bildüğimiz 30b/14-15, şığa bilür 73a/7

Metinde yeterlik birleşik eyleminin olumsuz yapısına dair örnekler de şöyledir:

açamadı 34b/13, açamayup 35b/12, aşikāre edemeyüp 57b/8, bilemedi 62a/6, bilemedim 78a/2, bulamadılar 41a/9, bulamadıq 67b/2, büsesin alamadılar 23a/8, cevāb vèremezsın 39a/10, cevābım vèremezsın 56a/5, çıkamazsıñuz 61b/6, 6; çıkaramadı 37b/6, edemez 51a/12, fark edemedi 80b/9, göremez 35b/14, hālāş edemedi 80b/16, hālāş olamam

55b/17, hakkında gelemedi 82b/11, kalkamadı 24b/5, kaçd edemezler 30a/14, kıyamam 3a/4, taahhül edemez 10b/13, vaşlına eremedim 80a/7, vaşlına eremedim 80a/17, yapamam 73a/15, yükledemez 53b/11, ziyân edemez 12a/4

3.1.2 Sürerlik Birleşik Eylemi

aşa kodı 5a/9, aşağı koşam 2a/11, aşağı komışlar 10a/4, aşağı koruz 10a/17, aşağı koyup 11a/3, başa kaldı 13a/4, cehd ede gördüler 24b/14, çeke gördi 24b/9, dura vardı 4a/6, durğura kodı 74a/14, gire düşdi 84b/11, ite gördi 24b/9, ola gelmişdür 9b/13, otura düşdi 2b/10, 11b/12, uyu kıoya vardukdâ 10a/15

Metinde sürerlik birleşik eyleminin olumsuz yapısına rastlanmamıştır.

3.1.3 Yaklaşma Birleşik Eylemi

düşü aza yazdı 2b/15, 4b/7-8, gide yazdın 85a/14, ihtilâm ola yazdı 12a/7, yağa yazdı 14a/12,

zehreleri çâk ola yazdı 70a/13-14

Aşağıdaki örnekte yaklaşma birleşik eylemi oluşturulurken –a ulacının kullanılmadığı görülmüştür:

doldur yazdılar 20a/6

Metinde yaklaşma birleşik eyleminin olumsuz yapısına rastlanmamıştır.

3.1.4 Tezlik Birleşik Eylemi

alıverdi 4b/5, alıverelim 46b/5, alıvereyüm 83a/7, koyuverdi 38a/2, 75a/5, 8; koyuvermem 19a/2, şalıver 17a/1, şalıverdi 79a/12

Metinde tezlik birleşik eyleminin olumsuz yapısına rastlanmamıştır.

3.2 Ad ve Yardımcı Eylemden Oluşan Birleşik Eylemler

Metinde ad ve yardımcı eylemden oluşan birleşik eylemlerin “êt-, eyle-, kıl-, ol-” yardımcı eylemleriyle ve bunların yanında “al-, çek-, gel-, getür-, gir-, kal-, kalk-, tut-, tutul-, uğra-, uğrat-, ur-, vèr-, vb” yardımcı eylemleriyle kuruldukları görülmüştür.

êt-

âh eder 58a/3, âh edüp 6b/8, 14a/12, 24b/4, 28b/5, 36b/2, 37b/1, 43a/7-8, 47b/14, 54a/9, 80a/1, 82a/7; âh vâh edüp 7a/12, ‘ağd etmek 66b/1, ‘ağd-i nikâh edesiz 61b/1, ‘ağd

ü nikâh edesin 58b/7, ‘aql edüp 37a/7, ‘amel edesin 62a/1, ‘amel etmezdiñ 7a/6, ‘arz etdi 65a/2-3, ‘arz ederler 60a/15, ‘arz-ı iştiyâklar edüp 9b/4, âşikâre edemeyüp 57b/8, âşikâre etmedi 68a/9, ‘ayş ü ‘işret edün 18b/6, ‘azm edüp 35a/12, 55b/1, 85b/6; ‘azm-i kulle edüp 53a/1, bâde-nüş edüp 70a/8, 17; 85a/9; bâde-nüş etdi 75a/17, bâde-nüş etmege 70b/9, bed-du‘â etdiler 22a/12, bed-nâm ederler 19a/10, bed-nâm edesin 20b/5, belürsüz etdiler 57b/16-17, bend etdüñüz 82a/11, bend edüp 33b/11-12, 14; 65a/2, 69b/4, 13; 81b/1, ber-dâr ede 6b/12, ber-dâr edem 2a/5, 3a/2, 8b/3, 10b/13, 16a/2; ber-dâr ederdi 4a/2, ber-dâr edeyim 4b/16-17, ber-dâr edüp 2b/3, 3a/13, 4a/10; ber-dâr etdigimiz 6a/16-17, ber-dâr etdiñ 16b/10, 79b/2; ber-dâr etdügin 79a/11, ber-dâr etmege 2a/14, 4a/1, 3-4; ber-dâr etmek 6b/2, ber-dâr etsem 9b/16, beş beter edüp 31a/7-8, beyân ede 66a/4, beyân ederse 66a/5, beyân edüp 43b/12, beyân etdiler 87a/3, bî-edeblik etmek 17b/13, būs etmek 12b/5, būs edüp 83b/12, 84b/15; cefâ etdügime 9b/11, cefâ etdüginden 57b/4, cefâ etdim 65b/2-3, cefâ eder 71a/11, cefâ ederse 67a/12, cefâ etmege 3a/4, cefâ edüp 12b/7, cehd ede gördüler 24b/14, cehd edeyim 73b/2, cehd etse 49b/1, cellâd etdügi 85a/11, cem‘ edince 32a/2, cem‘ edüp 23a/10, 61b/10; ceng ederüz 31a/3, ceng etmek 77b/2, cevâb eder 14b/10, cevâb etmedi 84a/4, cür‘et edüp 30a/14, da‘ vet etdi 47b/6, da‘ vet ederler 27a/1, da‘ vet edeyim 53a/13, da‘ vet etmişler 27b/15, da‘ vet edüp 72b/10, 85a/4-5; def‘ etdim 51b/6, defn etdiler 86a/12, 86b/8; defn edelim 57a/10, der-âğuş edüp 83a/14, der-miyân edüp 24a/3-4, 76b/2, 77a/6; devr etmege 85a/8, diğkat edüp 37a/3, dirîğ ederseniz 58b/12, dirîğ etmezler 58b/14, dirîğ etmesün 51a/12, du‘âlar edüp 60b/10 , el edüp 36b/8, 49a/17, 81b/2; elem edersen 58a/6, emr edüp 50b/5-6, 11, 14; 53b/8, 68b/13, 69b/15, 71a/16, 81a/11, 83b/9, 85a/7; engüşt ber-dehân edüp 20a/8-9, 35b/5, 38b/15; etdügi rengleri 26b/11, 69a/2; etdügüm rengi 81a/6, etdügün kıttallık 81a/3, edeceğim tımârdan 33b/3, eziyyetler etdiler 56b/13-14, farğ edemedi 80b/9, ferâmüş edüp 8b/16, feryâd ederek 51a/3, feryâd edince 43b/3, feryâd edüp 8a/2, 15a/17, 45b/4; feryâd etmege 14a/2, feryâd edersin 5b/1, feryâd edersinüz 43b/4, feryâd etdiler 43a/16-17, fesâd eder 81b/11, fesâd edüp 63b/13-14, fetğ edüp 83b/1-2, fikr eder 8b/6, 9b/17; fikr ederdi 16a/15, fikr edersin 11a/6, fikr edüp 42a/16, 59a/12, 81b/7, 83a/9; firâğ edüp 56a/16, ğadrlar etmişler 31b/11-12, ğaflet etdik 38b/16, ğaflet etdim 13b/11, 37a/3, 77b/1; ğalebe edüp 81b/1-2, ğaret ede 62b/3, ğaret edüp 45b/16, ğarğ edüp 71b/17, gelin ede 78b/14, gelin edün 71b/8, gerdek ederüz 71b/3, ğusl edüp 85b/5, ğüş eden 72a/13, ğüş etmediñ 20a/10, ğüş edün 30b/12, ğüşâd edince 79a/6-7, ğaber ede 57a/11, ğaber edeyim 38b/5-6, ğaber etmege 35a/7, 37a/17; ğabs eden 6b/9, ğabs etdiñ 16b/9-10, ğabs etmiş 43b/13-14, ğabs edüp 1b/11, ğalâş etdi 83a/13, ğalâş

êtdiler 84b/9, ħalâş êdemedi 80b/16, ħalâş êderdim 9a/14-15, ħalâş êderem 3a/3-4, ħalâş êdeyim 29b/8-9, ħalâş êdince 25a/8-9, 29a/12; ħalâş êdüp 1b/12, 25a/5; ħall êtmişdür 29a/8, ħall êdüp 23a/15-16, 23b/11; ħalvet êtsem 33a/14, ħalvet êtsün 32b/14, ħarâmîlik êdecek 77b/12-13, ħarâmîlik êtmege 77b/11-12, ħarâmîlik êtdüğine 57a/16, ħarâmîlik êdersiñüz 55a/7, ħarc êderem 83a/4, ħareket êdüp 83a/15, ħaşşa êdüp 5a/7, 49a/13; ħaşşa êdeler 2a/15, ħaţâ êdersin 39a/11, ħatm êtmiş 62a/3, ħavâle êtdi 82b/10, ħavâle êdersiz 77b/14, ħavf êtdi 65a/9, ħavf êtdiler 43b/15, ħavf êtdüklerin 64a/15, ħavf êtdim 61a/4, ħavf êder 59a/12, 76b/4-5; ħavf êderdi 57b/2, 66b/13, ħavf êderem 4a/13, ħavf êdüp 6a/15, 27b/17, 28a/10, 51b/9, 57b/5, 76a/15; ħayf êtdiler 21b/13, ħayır êtdiñ ise 61b/12, ħayr êtmez 30b/3, ħâzır êtdiler 45a/12, ħâzır êdesiz 70a/7, ħâzır êdem 71a/15, ħâzır êdünj 31b/3, 45a/11; ħazţ êderler 51b/11, ħazţ êdersen 18b/12, helâk êdeler 30b/9-10, 57b/3; helâk êdelim 40b/12, helâk êder 43b/6, 54b/3-4, 76b/7; helâk êderim 58b/9, helâk êderler 8a/8, 21b/3, 35a/16; helâk êdeyim 80a/9-10, helâk êtmege 6a/15, 15b/7; helâk êtmek 45b/7, 69a/4, 80b/10, 82a/14; helâk êdüp 13b/17-14a/1, heves êtme 56b/9-10, heyamola êdüp 48a/14, ħicâb êder 7b/10, ħiţâb êdüp 53b/15, ısıcağ êdün 32b/16, idĥâl êdüp 83a/17-83b/1, iĥâta êdüp 16a/13, iĥrâk êde 62b/2, iĥsân êdüp 63b/16, 74a/3; ikrâm êdüp 85a/5, iĥtizâ êtdükde 10a/5, iĥtizâ êder 19a/3, ‘ilâc êdem 29b/13, ‘ilâci êdem 29b/17, ‘ilâci êtseñ 29b/14, iltifât êtmedi 85b/9, iltifât êtmeyüp 85a/1, inkâr êder 79a/14-15, inkâr êderem 44b/5, 67a/11; inkâr êtmem 79a/16, irsâl êdelim 65b/17, istifrâğ êtdi 81a/10, istikbâl êdüp 16a/7, iş êtdim 72b/4, iş êtdiñ 54a/10, iş êdelim 49b/9-10, iş êderim 70a/12, iş êtmişler 51b/7, işâret êtdi 22a/6, 65a/10-11; işâret êdüp 22b/10, 23a/1, 66b/5, 68b/4, 74a/8, 84b/16; ‘işret êdelim 69a/12, ‘işret êderler 52a/16, ‘işret êdüp 47a/6-7, 85a/7; ‘itâb êtmeyüp 39a/17, iyilik êtmiş 51b/11, izlâl êderler 21a/3, ħabâĥât êdüp 57a/17, ħabûl êdüp 64a/1, ħabûl êtdik 63b/17, ħabûl êtdim 12b/6-7, 83a/11; ħabûl êtmem 61b/16, ħabûl êtmezdiñ 67a/14, ħadd-i ħamîde êdüp 79a/7-8, ħalâfat êtdiñ 79b/4, ħalâfat êdüp 24a/9, 29a/9; ħarâr êtdi 57a/2, 68b/3, 75a/15, 84b/10; ħarâr êtdiler 58a/2, ħarâr êdüp 64b/3-4, 65b/11, 69b/9; ħaşd êtdiñ 82a/14, ħaşd êdemezler 30a/14, ħaşd êder 56a/1-2, ħaşd êderse 66a/6-7, ħaşd êdersin 56a/5, ħaşd êdesiñiz 65b/4, ħaşd êdesiz 59a/8, 65b/5-6; ħatlı êden 45a/8, ħatlı êtmek 56a/8-9, kelimât êderken 26a/17, kelimât êdersiñüz 43b/5, ħıldır ħıldır êtmege 10b/6, ħıyâs êtdiler 33a/15, 43a/17; ħıyâs êdersen 16b/11, ħıyâs êdersin 18b/7, ħıyâs êdüp 19b/11, 35b/10, 78b/12; kifâyet êder 27a/3, 33b/4; kîn êdüp 85a/16, ħoma êdüp 23a/13-14, lüţf êdüp 10b/14, 20b/17, 59b/10; maĥzûn êtmedi 83b/4, medĥ êtdiñ 72a/11, men‘êtmeyesiz 21b/2, merĥabâ êtdiler 21b/14, merĥamet êdüp 19a/17, mey-i ‘aşğ-nüş êdelden 3b/4, meyl

 der 46b/10, mu'alece  derem 30a/8, mu'alece  tsem 32b/7, mu'alece  d p 32a/1, 34a/1; muh lefet  tse 22a/7, muh lefet  dersen 58b/8, 60a/3-4, 61b/2; mur d  tmek 72b/7, m heyy   derem 10a/13, 19b/7, m heyy   d p 21a/11, m sh vere  d p 40b/3-4, 44a/6; m t laa  ts n 86b/6, naql  d p 24b/1, n le   fery d  d p 54b/10, na ih t  tdiler 15b/10, na ih t  td kce 20a/10, 56b/9; na ih t  derdik 67a/14, na ih t  dersin 7a/5, nazar  tdi 49a/15, nazar  d p 10b/7, 15b/16, 16a/3, 17a/3, 28a/14-15, 45b/11, 48a/3, 65a/13; ne 'aqla h zmet  dersiz 26a/12-13, ne  deyim 3b/8, ni ab  tmek 65b/8, nik h  d p 66b/2, nik h  tdiler 68b/17, niy z  der 2b/16, niy z  derem 46a/2, 4; niy z  d p 19a/7, 32a/11, 38b/2; p k  d p 7b/7, p re  tdi 85b/15, p re  derse 67a/17, p re  d p 70b/3, p re p re  deyim 80a/5, p re p re  d n 20b/15, peyd h  dersin 32b/3, peyd h  d p 3a/17-3a/1, 10b/2-3; pinh n  d p 27a/7-8, piy z  der 11a/3, piy z  d p 9b/14, redd  decek 12a/10, redd  d p 19a/12, rencide  tmes n 63b/14, rencide  ts n 62b/5, reng  tmes nler 40b/14, ric   tdiler 84b/8, riv yet  derler 1b/3, 62b/15; r sv (y)  d p 35a/16,  abr  demey p 5a/3-4, 25b/9-10, 39b/10;  abr  d n 32a/10, 48b/7;  abr  d p 35b/15, 53a/8, 81b/5;  af   d p 12b/12, sa k  delim 32a/13,  an'at  tdi 52b/13, ser-h    d p 28b/13, seyr   tem    delim 26a/15,  iklet  der 33b/6, sitem  tme 40a/3, su' l  d p 5b/11, 7b/16, 14a/11, 23b/6, 42a/5, 42b/6, 47b/5, 50a/1, 78a/11; su' l  deyim 41b/3,  rbet  d p 73b/5,  ik r  den 7a/10,  kr  d p 83a/2, ta' acc b  d p 5b/14, 46b/3, 74b/11; ta amm l  demez 10b/13, ta ass r  d p 9b/5-6, ta r r  deyim 37b/13-14, ta r r  d p 64a/9, t leb  td klerinde 66a/3, t m'  der 44b/2, t 'n  d p 77a/13-14, t r u m r  d p 1b/9, ta arruf  td kden 40b/12, ta arruf  delim 45a/2, 3; ta arruf  tmedim 80a/2-3, ta'y b  der 62b/8, ta'y b  derler 84a/13, ta'y n  derse 31b/16, ta'y n  deyim 62b/12, 64a/4; ta'z m  d p 21b/16, tebess m  d p 5a/16-17, 9a/10, 11a/1, 46a/5, 59b/16, 68a/7; ted rigi  d p 75a/13, ted rik  d p 38a/6, tekl f  derem 11a/7-8, tekl f  d p 33a/11-12, tem    delim 21b/4, tem    dem 3a/3, tem    derdi 54b/12, tem    d n 20b/9, 17; 23b/2, 50a/6; tem    d p 41a/8, tem    deyim 10b/5, tem    tsek 40b/5, tenb h  tdi 42b/9, 73a/10-11; tenb h  d p 32b/17, 46b/17, 71b/7; teredd d  tmedi 66b/12, teredd d  tmey p 5a/3, teselli  d p 77b/9, teslim  d p 15a/6, teslim  deyim 22a/2-3, tevbe  der 66a/10, tevbe  derse 84b/2, tevbe  dersen 62a/16, tevbe  dersin 65b/16, tevbe  ts n 64a/2, 68b/7; tevbe  d p 83a/2, tevecc h  d p 13b/6, 36b/4; tezy n  d p 71b/15-16, t m r  d p 39b/4, t m r  tdim 35a/6, t m r  derem 30a/10, t m r  diyorlar 33a/3, t m r  tse 31b/14, t r-i b r n  derler 45b/5-6, ust d  der 77b/4,  midi ka '  d p 17b/9, ' ry n  dince 81a/16, ' ry n  d p 24a/4, 55b/6,   ndi  d p 86a/3, ved '  d p 19b/14, 64b/17, 68b/2; vef   tdi 3b/3, vef   derem 19a/4, 22a/1, yardım  deler 65b/4-5, yardım  der 66a/7, yem n

étdim 20a/13, yemîn etdiñ 20a/14, yemîn étme 11b/1, yemîn étmişdür 68a/9, yemînler édüp 11a/11-12, yüz aqlığı éder 77b/15, yüzün qara édeydiñ 20a/10-11, zaħm-dār etdiñ 56b/11, zaħm-dār étdüğinden 57b/1, zevk édelim 19a/1, zevkün éderem 18b/12, ziyâfet édüp 85a/4, ziyân édemez 12a/4, ziyân étmeyeler 73b/11-12, zör édüp 53b/10, 54a/4-5, zuhūr étse 66b/13-14, zulm édüp 51b/4, 62b/2

eyle-

‘aqlın başına cem‘eyle 82a/8-9, ‘arz eyledi 8b/14, 74a/1-2; ‘ayân eyledi 44a/2, azād eyle 18a/13, ‘azm-i kulle eyledi 45a/13, 53a/16; bend eyledi 24a/12, ber-dār eyledi 6b/14, ber-dār eylemişdür 6b/1, ber-dār eylesem 16a/14-15, beyân eyledi 6b/15, 13b/2, 14a/15, 35b/4, 38b/14, 40a/13, 44a/2, 46b/3, 52b/7, 64a/10, 16; 71b/2; buyuruñ eyledi 9b/8, cefâ eyledi 71a/12, cefâ eyledim 59a/8, cem‘ eyledi 48b/6, çäk eyledi 54b/11, çâr eyle 28b/9, dermân eyle 30b/6, düş eyledi 70b/17, emr eyledi 73a/5, eyle mürüvvet 3b/9-10, feryād eyledi 36a/11, 86a/14; feryād eyleme 14a/5-6, fikr eylemişsin 65b/7, haber eyle 49a/7, havf eyledim 9a/13-14, halvet eyle 32b/9, 33b/5; hâzır eyle 19b/3, 71a/7; hikâyet eyledi 69b/7, icâd eyledim 67b/17, istif eyledi 52b/14, istiğfâr eyledi 77b/12, kaçmağ eyledim 27b/17, kalâfat eyledi 24a/11, 52b/11; kalâfat eylemiş 29a/5, karar eyledi 71b/11, kerem eyle 16b/16, 17a/1, 32a/12, 38b/2; kıyâs eylediñ 56a/17, qoma eyledi 49a/13, lütf eyle 10b/4, 11b/16-17, 18a/13, 20b/7, 29b/5, 38a/4, 39b/14, 40a/2; men‘eyle 33b/13, mu‘âlece eyledi 38a/16-17, murâd eylediler 76b/13, murâd eylemiş 82b/16, naql eyledi 5b/13, nağş eyledi 73a/8-9, naşîhat eyledi 83a/8, nidâ eyledi 35b/10, niyâz eyledi 40a/2, nüş eyle 22b/2, 4, 14; nüş eyledi 22b/1, 6, 15; 79b/17-80a/1; pāk eyledi 38a/3, pūs eyledi 68b/15, raħm eylemez 3b/8, rây-ı tedbîr eyle 44b/14, rây-ı tedbîr eyledim 58a/11, redd eyleme 4b/16, ref‘eylediñ 16a/9, rencide eyledim 9a/12, rüsvâ(y) eyleme 19a/8, şabr eyle 34a/9, 38b/2; şabr eyledi 35b/13, şan‘at eyledi 75a/1, sirâyet eyledi 25b/15-16, su‘âl eyledi 2a/1, 23a/16, 37b/8, 78b/15, 87a/2; su‘âl eylediler 31b/7, şādî eylediler 69a/8, şakğ eyledi 79b/12, şeft-âlükârluğ eyledi 11b/4-5, şerha eyledi 43a/6, şerha şerha eyledi 17a/12-13, ta‘accüp eyledi 43b/12, taqrîr eyledi 20a/8, taleb eyledi 68a/2, 69a/10; ta‘yîn eyledi 71a/17, tedbîr eyle 64a/14, tedbîr eylediñ 55b/12-13, tedârik eyledim 74b/10-11, tenbîh eyledi 70b/11, tenbîh eyledim 71b/14, tevbe eyledi 68b/12, tevbe eylesün 62b/11, timâr eylesün 31a/5, top eyleyüp 37a/8, yemînler eylediñ 11a/17, yüzüm qara eyleme 19a/12-13, zabt eyledi 16a/17, zör eyledi 12b/13, zulm eylemiş 43b/13

ol-

‘āciz olmuş 77a/15, āfet-i cān oldu 72a/4, āhir oluyor 62b/17, ‘aklı perişān olup 14b/4-5, ‘alākası olduğu 18a/1, al al olmuş 43a/2, ‘arız oldu 26b/1, āsān ol 3b/15, āsūde-ḥāl olmuşdım 71a/1-2, ‘aşığ olduğ ise 12a/13, āşikāre olur 34a/3, bāiş olma 62b/7, bāiş olurlar 86a/17, başın alup revāne oldu 87a/4-5, bed-nām olduğ 77a/12, bed-nām oldum 84a/14, bed-nām olursun 15b/5, bend olan 3b/12-13, ber-dār olmağa 4a/12, ber-dār olmuş 5b/5, ber-dār olmuşdur 6a/7, ber-dār olur 2a/12, ber-ḥudār ol 15a/8, 33a/8; ber-ḥudār olur 56a/7, ber-murād olam 69a/17, bīdār oldılar 24b/11-12, bīdār olduğ 28b/15-16, bīzār oldu 35b/9, cem ‘ oldular 77a/8, cem ‘ olup 86b/9, çeşm-güşāde olun 49b/12, çift olması 66b/11, dāḥil oldu 78a/5, dāḥil oldular 76b/11, dāḥil olmağ 42a/17, dāḥil olup 63b/6-7, dāḥil-i meclis olacağın 63a/11, dāstān ola 49b/10, 70a/12; dem-beste oldular 17b/5-6, diri olmaz 58a/7, dünyā kendünūğ oldu 16a/5, düş oldu 7a/17, 25a/14, 84a/11, düş olduğ 25b/14-15, 56a/12, düş olmamış 68a/8, eline şayd oldum 20a/5-6, fāriğ ol 8a/5, 14; 15b/1, 21a/14-15; fāriğ oldular 15b/13, fāriğ oldum 53a/14, 53b/4; faşl-ı ser-güzeşt olur 28b/8, fedā olsun 3a/9, fitne-engiz olup 63a/10, ğafil oldum 13a/5, ğarğ olmuş 17a/8, ğarğ olsun 11a/12, ğarğ olup 64b/6-7, gerdek ol 71b/6, giriftār olmayan 5b/2-3, gömgök olmuş 40a/10, gönli olmuşdı 4a/16, gözden nihān oldu 13a/1, göz kulağ oluğ 31b/1, güç olur 51a/11, güyegü olsam 75b/1-2, güyegü olup 58b/14-15, güyegüm ola 68b/9, güyegüsü olduğ 82a/13, güzel oldu 72a/14, ḥāl-i müşkil oldu 66a/8, ḥāl-i müşkil olur 31b/16, 66a/7; ḥalāş olamam 55b/17, ḥalāş oldu 7b/14, 8a/1; ḥalāş olduğ 29a/4, ḥalāş oldum 20a/7, ḥalāş olduğ 20a/9, ḥalāş olduğuz 61b/4, ḥalāş olmadık 60b/7, ḥalāş olmadığ 9b/10, ḥalāş olmuş 8b/2, 5; 16a/1; ḥalāş olmuşsın 9a/15, ḥall oldu 23b/6, ḥamūş oldu 15a/2, 69b/1; ḥamūş oldular 29b/4, ḥarāret olmuşsın 28b/2, ḥāşıl olur 46b/5, hāyhūy olursa 31b/2, ḥayrān oldu 27a/9, 43a/10; ḥayrān oldular 15a/9-10, ḥayrān ü dem-beste olup 7a/11, ḥāzır oldular 21a/12, 76b/2; ḥāzır olmağa 15a/16, ḥāzır olmuş 48b/12, ḥāzır olun 40b/15, hebā ola 78b/15, helāk olan 57a/9-10, helāk oldu 11a/17-11b/1, helāk oldu 8a/2, helāk olduğun 57a/14, helāk olduğuna 82b/8, helāk olduğların 57b/6-7, helāk oldular 51a/4, 54b/5, helāk olduğuz 53b/17, helāk olup 85a/13, helāk olurum 5a/15, helāk olmuş 54a/17, 54b/6; ḥelāl olsun 20b/15-16, ḥişşe-dār olurlar 33b/3, ḥüsn-dār olurmuş 19b/12, iḥtilām ola yazdı 12a/7, inzāl olup 4b/7, ḫadir olduğum 73b/2, ḫadir olmadı 19b/1-2, 26b/7; ḫadir olmazlar 20b/10-11, ḫail oldu 21a/16, ḫail olduğ 37b/10, ḫail olmayup 21a/17, ḫail olmaz 66a/13, ḫail olsam 4a/2, ḫail olursa 59a/3, ḫalāfat olmuş 24b/6, 8, 13; 25a/3; ḫalāfat olmuşuz 29a/3, kārım oldu 3b/5, ḫatil oldum 51b/2, ḫatil olduğ 51b/2, ḫatil oluram 51b/6, ḫazā oldu 52a/13, ḫıllı olduğından 24b/17, ḫulağım dinç

olmuşdu 71a/2-3, lâ-ya'kıl oldu 6a/3, 81a/11; lâ-ya'kıl olmuş 6a/8, lâ-yık olan 39a/16, lâzım olan 29b/9, 15; lâzım oldu 14b/6, lerze-nâk oldu 11b/10, 17a/14; mağbün olası 36a/2-3, mağbün olsun 25a/13, mağbüb-ı zamân oldu 19b/9-10, mashâra oldum 13a/9, mâil olduğu 86b/4-5, mecâli olmadı 62a/7, merg olası 55b/9, merg olası 58a/12-13, mest olduğundan 86a/2, mest olduğdan 85a/9, mest olup 23a/6, 70b/1; mes'ül olursun 5a/16, mihmân ol 69a/11, mihmân oldu 28b/12-13, mu'âlece olunup 39b/8, mu'azzeb olalım 62b/4, muhâl olmuş 19a/11, muhâlefet olunduğda 61a/13-14, muhkem olduğundan 46a/4, muhkem olmaz 29a/6, muhkem olmuş 24b/17, muqayyed oluñ 49b/15, muqayyed oluruz 59a/1, muntazır oldu 50b/10, 75a/14, 85b/1; muntazır oldular 15a/12, muşirr oldu 56b/3-4, mübârek ola 7a/1, 68b/17; mübeddel olmuş 20a/1, mübtelâ olanlar 86a/16, mübtelâ olmuşlardur 32b/7, mümkün olanları 37b/4, mümkün olursa 40b/5, müncerr oldu 69b/6, münevver oldu 13b/5, 83b/7; müteğayyir oldu 60b/6, müteğayyir olup 54a/8-9, 84b/13; nâ-çâr olup 48b/10, 52b/3; nadaz nadaz olmuş 28b/1, naşib olmayasın 67b/16, ne olursa olsun 25b/17-26a/1, neçe olursa olsun 27a/5, n'oldı 24b/10, 13; 37a/15, 38a/15, 52a/10, 54a/2, 78a/2; n'olduñ 38b/13, n'olduñuz 43b/4, 67b/1; olmağa berdâr 3b/2, pâre pâre oldu 36b/7, pâre pâre olmuş 40a/7, peşimân olacağım 19a/3, peşimân olduğun 4a/14-15, peşimân oldum 9a/13, 9b/11, 12b/9; peşimân olursun 26a/3, 84b/8; peydâ oldu 26b/4, peydâh oldu 41a/14, pinhân oldular 15a/14, pinhân olup 14b/7, piyâde olup 31a/14, pür-âteş olup 79a/14, pür-ğazab olup 8a/10, pür-kîne oldu 78a/2, râhat oldu 10b/3, râhat oldular 40a/16, râhat olmadı 69a/6, râhat olsam 75b/11, râm olun 20b/8, râzî olmadıñ 11a/6-7, râzî olup 86b/15-16, ref'oldı 55b/14-15, renglenmiş oluruz 46b/9, revân oldu 26b/3, 54a/11-12, 79b/13, revân olduğda 80b/5, revân olmuş 36b/14, revâne oldu 8a/17-8b/1, 19b/15, 24a/15-16, 27b/4, 42a/11, 68b/2, 69b/11-12, 75b/4, 83b/15; revâne oldular 21b/10, revâne olup 23b/17, 69b/3, rüşen oldu 26b/13, rüzî rüşen oldu 6a/3-4, şaff oldular 22a/3, şağ ol 57b/12, sâkin oldu 39b/2, sâkin olup 57a/1, sebep olursun 15b/7, sebep-i devlet oldum 82b/7, serâsime oldu 18a/12, ser-encâm olmuş 51a/17, ser-hüş olduğda 80a/14, ser-hüş olmağıla 76b/13-14, ser-mest olmuş 76a/1, siper-i kazâ oldum 40a/13-14, sus olup 37b/15, süvâr olalım 30b/14, süvâr oldu 47a/14, 52b/17; süvâr olup 7b/5, 31a/2, 39b/9, 40b/17, 44a/12, 47a/10-11, 12; 51b/16-17, 53a/16, 59a/15, 64b/16-17; 69b/2-3, 10, 75b/3-4, 83b/14, şâd oldu 33a/4, 57a/14-15, 57b/7, 64a/10, 16-17; 64b/3; şâd oldular 21b/15, şâd oldu 16a/4-5, şâd olup 5a/5-6, 12b/12, 15a/7, 50b/9, 68b/1, 74a/3-4; şâd olurlardı 68a/11, şâh olmağa 86b/15, tamâm oldu 68b/10, 87a/6; taşra oldu 27a/11, 33a/9, 66b/7, 9; 71a/15, 71b/10, 72b/13, 83b/13; taşra oldular 42a/4, taşra olup 33b/13, 69b/2, 70a/14; tenhâ olup 33b/7, tîz ol 4a/7, 33a/7, 37b/16, 71a/5,

72b/10; t̄iz olun 33a/13, 67b/1; top top olup 19a/15-16, t̄uyleri diken gibi oldu 65a/7, uğur olsun 5b/16, 'uryān olup 34a/6, 40a/5; yegrek oldu 56a/10, yoğ olasin 55b/10, zāhir oldu 60b/16, zāhir olur 66a/14

ķıl-

bāde-nūş ķıldı 85b/7, cefā ķıldım 82a/16, gūş ķıldı 85a/15, ģabs ķıldıęın 82a/17, ģālī ķıldı 70a/2, ģāzır ķıldılar 72b/1, ģāzır ķıldıņ 71b/12, iřāret ķıldı 85a/14, ķadd-i ģamīde ķıldı 79b/2, ķadd-i ģamīde ķıldılar 78b/5-6, ķadd-i ģamīde ķılup 8b/10, 78b/4; ķarār ķıldı 86b/17, ķarār ķıldılar 23b/17, ķıldıņ iĥyā 8b/12, 16a/10; merĥamet ķıla 3b/8-9, musallať ķıldı 51a/14, pāre pāre ķıldılar 86a/4, tapu ķılar 75a/5, tapu ķıldı 65a/4, vefā ķılmaz 21a/8

al-

būser almaęa 14b/16, būsesin alamadılar 23a/8, būsesin alduęda 83a/14, būsesin alup 2b/11, būsesin aldı 4b/1-2, 4; 11b/7, 17b/8, 81b/1; ģaber aldıķ 42a/16, ģaber aldım 82a/17, ģaber alsak 41a/13, ģayret alup 13b/3, ģayret aldı 35b/5, 40a/10-11, 74b/6; ģiřse alacak 86b/7, ģiřse alalar 86b/1, intiķam alabilsek 39b/1, intiķam alacak 6b/6, intiķam alalım 44a/3, 56b/2; intiķam alam 70b/3-4, intiķam aldım 79b/15, intiķam alınur 44b/12, intiķam almadım 58a/5, intiķam almaęa 26a/11, 39b/16, 43b/16, 58a/11; intiķam almak 40a/1, 58a/9, 75a/15; intiķam almaędur 81b/7-8, intiķam almıř 40b/6, intiķam alsun 64a/17, intiķam alurlar 27a/4, intiķam alursın 69b/8, intiķamın alayım 79b/9, intiķamın aldım 55a/11, izn alup 65a/3-4, 69a/7; kām almak 39b/17, selām aldı 8b/10, řatun alıyor 32a/8, řatun alup 47b/1-2, řırtına alup 54a/13, uyĥu aldı 13b/13

çek-

āh-ı ser çeküp 11b/12-13, cefāların çekmiřdūr 39a/12, cefāyı çekmeyen 5b/3, cevri cefāsın çekdim 18a/8, çeke gördi 24b/9, derd ü belān çekdik 56a/8, derd ü belāņı çekdim 56b/8, elem çekdi 14a/17, 31b/12, 84a/7; elem çekecek 18a/3, elem çekersin 58a/4, 82b/8; elem çekme 12b/8, 19a/6, 69b/7; elem çekmeņ 15b/14, 20b/17, 51a/11; elemün çekdik 35a/15, ıztırāb çekdiler 25a/9, ķılıç çekdüğün 56b/16, ķılıç çekdim 56b/14, ķılıç çekersin 56a/6, ķılıç çeksem 56b/14-15, mezāiķ çekmezsin 82b/15, peşkeş çekersin 18a/6, zaĥmet çekdik 29a/12,

zaĥmet çekmeyelim 3b/16

düş-

cüdā düşdüm 80a/6, dağlara düşer 14b/5, dile düşdi 15b/8

gel-

‘aqlına gelüp 7b/12-13, başımıza geldi 75b/11, dünyāya geldükde 63a/7, dünyāya gelen 57b/12, ecelleri gelmiş 50a/9-10, elinden gelüpdür 68a/6, elinden gelür 62b/5, ğazaba geldi 17b/10, ğazaba gelecek 18a/2, ğazaba gelmişdür 71a/10, ğazaba gelüp 55b/5, 79a/9, 16; gelmez dile 14a/13, gücüme geldi 82b/4, gücüme geldüğinden 82b/5-6, haqqımızdan gelürler 30a/4, haqqından geldi 82b/11, haqqından geldim 51a/15, haqqından gelelim 6b/7, haqqından gelemedi 82b/11, haqqından gelsün 25a/7, hātırına gelüp 76a/13, 80a/15, rast gelmedi 66a/6, şafā geldiñ 16a/8, 46b/1; yollarına gelür 51a/13, yoluna geldi 55a/9, 86a/10, yoluña gelür 55a/9-10, ziyān gelmesün 20b/9, ziyān gelürse 20b/14

getür-

başımıza getürdi 26a/8, 39a/7; ele getürdügümüz 40b/8, ele getürler 15b/2, 27a/4, 52a/6; ele getürmiş 56b/3, ele getürsek 40b/6, ele getürürler 30a/4, ele getürürsem 61b/5, ele getürüp 61b/3, 4; yérine getürüp 83b/8

gir-

ele girersem 59a/9, ele girmem 15b/14, elime girdi 45b/15-16, elime girmeyesin 55a/2, 61b/15; elimüze girdi 45b/16-17, eline girdi 13b/16-17, eline girerse 35a/15, eline girmişüzdür 68a/5, ellerine girmeyüp 6a/5, gerdege girdükde 58b/15, gerdege girmeye 76a/9, gerdege girmiş 77a/11, 17; gerdege girse 74b/10, gerdege girüp 69a/17, gerdege girürem 68a/14, 76b/14; gözüne uyğu girmedi 81b/16, güşına girmez 52b/8, güşına girmeyüp 56b/10-11, kanımuza girdiñ 67a/15, zahmete girme 9a/10-11

qal-

‘acebe qaldılar 74a/6, az qaldı 2b/15, 4b/6, 20a/6; aç qaldıq 10b/2, bāķi qalan 50b/3, ħabs qaldıq 21b/12, ħayrān qaldı 17b/3, 43a/8; mecāli qalmadı 75a/17-75b/1, yanuña qalur 16b/11

qalk-

ayağa qalkdı 8b/7-8, ayağa qalkup 22a/16, 22b/5, 25a/9-10

tut-

buz tutmuş 34b/16, göz qulaq tutdular 15a/14, sıtması tutdı 12a/7, sıtması tutup 4b/6, yüz tutup 86b/14, nuṭķı tutulup 62a/6, nuṭķum tutuldı 78a/2-3

uğra-

belāsına uğra 55b/12, belāsına uğrayasın 70b/15, belāya uğradıķ 71a/1, hışmına uğra 16b/6-7, hışmına uğrayasılar 54a/1, hışmına uğrayasın 84a/10, ķazāya uğradılar 53a/11, ķazāya uğradıñuz 53b/16, ķazāya uğradıñ 6b/5-6, ķazāya uğramış 38a/9-10, ķazāya uğrayasın 8a/8-9, belāya uğradan 64b/2, belāya uğratma 13a/3, belāya uğradursız 8a/5, belālara uğratdıñ 25a/7, 26a/1; belādan belāya uğratdıñ 39b/12, ķazāya uğratdı 25a/15, 25b/5-6; ķazāya uğradursız 47b/14-15

ur-

el urdı 15b/15, 55a/12; el urdu 80a/11, el urup 25b/10, 27a/10, 54b/7, 70b/9, 79a/2, 80b/9; ıslık urdı 52a/5, ķulaķ urdular 45a/16, licāmların urup 31a/11-12, 40b/16; na' re urup 75b/7, na' resi urdu 76a/13, şırtına urup 53b/12

vēr-

amān vērmez 81b/13, amān vërmeyüp 61b/14, cān vëürler 44b/3, cevāb vërecegin 12a/16, 53a/7, 62a/5; cevāb vëreceklerin 62a/8, cevāb vërelim 62a/11, cevāb vëremezsın 39a/10, cevāb vëresin 62a/3, cevāb vërmedüğine 84a/6-7, cevāb vërmek 51a/10, cevāb vëürse 60a/15, cevābın vëürsün 81a/5, cevābım vëremezsın 56a/5, düřnām vërmege 25a/15-16, düřnām vëürp 26b/5, fāide vërmez 54b/14, göñül vërdügi 17a/17, göñül vërdim 12a/10, 81b/14; göñül vërmıřdi 81a/15, ĥaber vërdiler 75b/13, ĥaber vërmıřdi 63a/4, ĥaber vëürp 67a/7, ızın vërdim 78a/3, mehl vër 18b/14, reng vërdi 25b/6, 37a/4; reng vërdim 82b/6, reng vërecek 14b/14, reng vëreyim 20b/11, 72b/8-9; reng vërince 15a/1, reng vërmek 27a/2, reng vërmıřsin 5b/15, reng vërsem 9b/15-16, reng vërdıñ 2a/17-2b/1, rengi vërdi 25a/13, rengi vëürp 13a/12, rengler vërdi 56b/2, rengler vërdüğün 79b/6, rengleri vërdügin 35b/3-4, rızā vër 4b/16, rızā vërdi 68b/5, rızā vërdiler 31a/6, rızā vërdüñüz 84b/1-2, rızā vëremeye 66a/3-4, 12; rızā vërmem 2b/8, rızā vërmeyem 4a/4, selām vërdi 8b/9, selām vëürp 14b/12-13, vërdügi rengi 24b/1, vërdügi rengleri 8b/15-16, 38b/14; zīnet vërmege 26b/14

4. Adıllar

Adılları incelediğimize kimi adılların çekimlerinin Türkiye Türkçesinden farklı olduğu görölmüş, dönemin yazım özelliklerine bağlı olarak ekte ve kökte yuvarlak ünlü, geniş ünlü, dür ünlü ve nazal n kullanımları tespit edilmiştir. Her bir adıl başlığı altında Türkiye Türkçesinden farklı yapılarıdaki adıl çekimlerine örnekler verilmiştir.

4.1 Kişi Adılları

siz **baña** rām olun **ben sizi** anda getüreyim 20b/8
benüm efendim **benüm** sultānım **benüm** cānımdan ‘azizim 2b/16-17
 neylersin **benümle** ortak mı olursun 32b/4
sen ol tiğ ile çalduğın ‘imāl Hümāyūn idi Hümāyūn şimdi **benem** 81a/1-3
saña ziyāde cefā étdüğüme peşimān oldum 9b/11
senüñ ricāñ cāna başa geçer 5a/2
 usta **ben senüñle** hāmmāma giderem 30b/7-8
 ol da **bizüm** sözüümüz qabül édüp hārāmılığa gelüp öñümde tevbe étsün 64a/1-2
 cāriyeler belī dil-āver **oldur** dediler 78b/16
 gör **ben aña** neyledim dedi 68a/8
anı cihān pehlevāni édem 84b/2-3
ben anuñ veziri Māhān Vezirün kızıyam 18b/3-4
bizüm qanūn-i ezelimiz budur dedi 9b/13
sizüñ gideceğünüze inandılar 20a/12
 bāki fermān **sizüñdür** 61a/3-4
sizüñle gene ‘adāvetimiz muqarrerdür 66b/3-4
siz bunlara dünyā olduğun bildirmeseñiz **anlar** ne bilürdi 8a/6-7
anlara et pişürüp ve etmek müheyyā éderem 10a/13
anlarda sözüüm geçer 19a/5-6
 bu kışşa **bize anlardan** yādigār qaldı 86a/15
anları da qatlı éden bulunur 45a/8
anların vücūdında sırça kırığı yoqdur 38b/4-5
 Bir örnekte birinci tekil kişi adılı yerine birinci çoğul kişi adılı kullanılmıştır.
 Aħmerün gönli bizden intıqam almaqdur yoqsa **bizi** hātūnluğa almışdur 81b/7-8
 İki örnekte de ikinci çoğul kişi adılı nezaket nedeniyle ikinci tekil kişi adılı yerine kullanılmıştır:

ki müştāq idi görmege bu cān **sizleri** qıldıñ ihyā Hāzret-i İsā gibi cānsızları 16a/9-11

4.2 İşaret Adılları

bu ki cevāhirlere qarq olmuş 17a/8
 qattāllıgun soñı **budur** 86a/7

cümlesi **buña** rızā verdiler 31a/5-6
 eger niğārdan intiķam almadım dērsen **ol** āsāndur 58a/5
 Hümāyūn cümle **bunlara** vėrdügi rengi naķl ėdüp 24b/1
 ėl memleket şāhları **bunı** işidüp bize ta'yīb ėderler 84a/12-13
 nigār **bunuñ** aşlın pirden su'āl eyledi 2a/1

4.3 Dönüşlülük Adılı

Metinde dönüşlülük adılı kendi ve kendü olarak iki farklı biçimde karşımıza çıkmıştır:

kendi arayup buldu derler 19a/11
 ķal'a burcından **kendimi** yere birağup çıķup gidem 70b/4-5
 Hümāyūn **kendüden** ümīdi ķaķ'ėdüp 17b/9
kendülerin ĥalāş ėdince ĥayli ıztırāb çekdiler 25a/8-9
 işte ben **kendüm** mey-ĥāneye aĥşāma degin bāde-nüş ėdüp aĥşāma ķarīb gelürem
 70a/7-9
 bizler uyanup **kendümüz** ĥalāş ėdince ne zaĥmet çekdik 29a/11-12
 Hümāyūn **kendüñi** nēçe görürsün 79a/1
 dünyā **kendünüñ** oldı 16a/5

4.4 Belirsizlik Adılları

her biri Aĥmer Ĥarāmīye niyāz eyledi 40a/2
biri görüp şehre varup ĥaber ėde dėdi 57a/11
 anlar taşrada tebdil şüret **kimi** dīvān-ĥāne ķapusında **kimi** şaĥrāda 65b/1-2
 du'ālar oldı **herkes** yerlerinde ķarār ėdüp 65b/10-11

4.5 Soru Adılları

yā bizlere bu rengi **kim** vėrdi 25a/13
 ey Aĥmer **ne** dersin 66a/9

5. Ön adlar

5.1 Niteleme Ön Adları

yerlerinden **şaru** şular çıķmış 40a/9

şehr-i Antakiyyede bir **büyük** kahve bilürem 30a/12-13
sirkeli mercimek ‘avrete hüsün vürür 19b/10
 bir **uzun** ip getürdi 48a/7

5.2 Belirtme Ön Adları

5.2.1 İşaret Ön Adları

bunca cevâhiri işidüp getürdüñise 44b/4
 bir dağı **böyle** reng kimseye etmesünler 40b/13-14
bu kulle bir kadîmden kalma mıdur 41a/12
 gel **şu** pîrün sözün dutayım 59a/13
 süvâr olup **o** ma‘hüd dağa çıkdılar 39b/9-10

5.2.2 Belirsizlik Ön Adları

hammâmcı **ba‘zı** gün üç guruş **ba‘zı** gün üç buçuk guruş olur dèdi 32b/10-11
biraz odun dağı şaldı 34b/1
birkaç yoldaşlarım dağı vardır 38b/3
 harâmîler **her** tarafın temâşâ edüp 41a/8
bütün dünyâ kendününj oldı 16a/5

5.2.3 Soru Ön Adları

günde **kaç** akçe peydâh edersin 32b/3
 ey ‘ömrin yemiş koca **kanı** belâdan ol nâ-bekâra düş olduñ 25b/13-15

5.2.4 Sayı Ön Adları

5.2.4.1 Asıl Sayılar

ben **beş** guruş vèreyim 32b/13
 dervişe **biñ** sikke flori vèrüp 63b/2
biñ toköz yüz toksan toköz cânım olsa şabâha biri kalmaz 2b/4-6
 güyâ ki **yüz biñ** yerden neşter urmuşlar 36b/15
 nigârun **dört** tarafın ihâta edüp 16a/12-13
 eşekde heybe ile **kırk elli** yumurta var 59b/13

iki uçlarından yapışup birden haşşa edeler 2a/15
kırk âdeme nevâle bunun içinde dursa gerekdür 10a/14
 şandüğa **yigirmi** harâmîyi qodı ve **on beş** harâmî ile rahşlara yükledüp qulleye geldiler 48b/13-14

dağı **on sekiz** şandük qaldı 49b/5

on harâmî ile 49b/6

on iki ayak nerd-bân ile çıkılır idi 82a/1-2

otuz tulum qatrân istedim 47b/10

yigirmi otuz âdemden biri uyumaz 51b/12

otuz sekiz câriye alup 21b/8

üç güne qalur mı 32a/5

gëyüp **üç yüz** tîr-i qazâ 64b/12

yedi Qureyş oqu 64b/13

5.4.4.2 Kesir Sayıları

üç buçuk gurus olur dëdi 32b/11

5.2.4.3 Sıra Sayıları

hazâ kitâbü Aşmer-nâmenüj **ikinci** cildidür 1b/1

5.2.4.4 Üleştirme Sayıları

cümlesine **birer** câm şundi 22b/8

kırkar câm oldı 23a/6

qatrândan **yarımşar** tulum qatrânı şandük içine qoydı 51a/1-2

6. Belirteçler

6.1 Zaman Belirteçleri

in-şâ'-Allah **erte** gelüp aşşâm gerdege girüp 69a/16-17

ol gece anda qarâr edüp 69b/9

gece harâmîlik **gündüz seherden** cümle gelürler 10a/12

bugün yarın 'aqlı başlarına gelmez 23b/3

Hümâyün **şonra** siz de duyarsız dëyüp 23b/7-8

sus olup **artuq** şormadı 37b/15

evvel bize altun ve incüdür dedin **şimdi** ejder dersün 50a/4-5

6.2 Yer Belirteçleri

kalıdı **karşı** vardı 8b/8

delikten **taşra** çıkup nazar edüp gördi 15b/16

yuğarı pençereye çıktı ve **aşağı** nazar edüp Ahmeri rahş üzerine gördi 45b/10-12

6.3 Miktar Belirteçleri

on vağıyye sirke dağı koyup **ol kadar** urdular ki 23b/8-9

zahmet ile **biraz** gitmeden piyade olup yayan gitdiler 31a/14-15

hiç bilmedim başa n'oldi 78a/2

6.4 Durum Belirteçleri

şabūndan ayakları kayup **baş aşağı** düşdi 36b/1

gelüp piri **yalnuz** bulup ber-dār eylemişdür 6b/1

helāk etmege havf edüp **böyle** etdi 6a/15

7. İlgeçler

7.1 Neden Bildiren İlgeçler

başu gene bir reng **içün** gelmişdür 11a/2

işte emriñ **üzre** yigirmi tulum kaşrān getürdük 48a/5-6

ben kaşrān istedüğüm bundan **ötürü** idi 51a/7-8

7.2 Vasıta/Araç İlgeçleri

şandūgun birin kemend **ile** şarkıdup 53b/9

şonra şāh Ahmerüñ gażab **birle** bu tenbühüñ görüp 70b/11-12

7.3 Benzerlik İlgeci

gerçekden el ayak **gibi** olmağ lāzım degildür 73a/16

7.4 Başkalık İlgeci

bu eşekden **ğayrı** mālım yoқdur 59b/12

7.5 Miktar İlgeci

nola efendim қadir olduғum **қadar** cehd eğeyim 73b/2

hem bu **қadar** ādem öldürdüñ 51b/1

7.6 Zaman İlgeçleri

biz senüñ küçükden **beri** bunca derd ü belān çekdik 56a/7-8

zahm-dār eğdüğinden **berü** 57b/1

merhabāleşdükden **şonra** 14b/13

ağşāma **degin** bāde-nüş eğüp 70a/8

қыyāmete **deg** 20b/13

7.7 Yer-Yön İlgeçleri

таға **doғrı** gidüñ 41b/1

bizden **yaña** iş tamām oldı 68b/10

8. Ünlemler

8.1 Doғal Ünlemler

hāy meded a bu cānım yüregim қopdı 16b/5

vay bre şaçı biçik 54b/7-8

āh vāh eğüp 7a/12

8.2 Seslenme Ünlemleri

be hey usta 29a/4

ey şāhım 70a/3

bre şaқın şāhım 85b/13

yā Aқmer ne ararsın bunda 43a/11

8.3 Yanıt Ünlemleri

mercimek şorbası hazır mı **beli** hazır dediler 22a/13-14
hayır sizler varun gidün 23b/15-16

8.4 Gösterme Ünlemi

işte saña beş gurus 32b/15-16

8.5 Soru Ünlemleri

‘**acebā** niye gelmişdür 43b/15-16
 ‘**aceb** şol köhne nā-bekāra ne gūne reng versem 9b/15-16

9. Bağlaçlar

9.1 Sıralama Bağlaçları

cemī‘ yēdügi ta‘ām cigeri **ve** yūregi ağzına gelüp 5a/11
 bir muhkem ip **ile** maqarası var 10a/5

9.2 Denkleştirme Bağlaçları

bir bıçak urur **ve-yāhūd** koluna na‘l açar 80a/16
 uyku mı uyuduñuz **yāhūd** cümleñüz helāk mı olduñuz 53b/16-17

9.3 Karşılaştırma Bağlaçları

sen **de** ve ben **de** zahmet çekmeyelim 3b/15-16
hem nigār piyāz ēdüp ve **hem** dört cānibe baqar 9b/14
ne seni qor ve **ne** bizi 15b/6

9.4 Pekiştirme Bağlaçları

Hümāyün Bānū **dahı** pīrūñ yanına varup 13a/16-17
 bir büşeñüz almağa **bile** qadir olmazlar 20b/10-11

9.5 Cümle Başı Bağlaçları

ki görenüñ ‘aqlı gider 17a/10

lâkin harâmîlige tevbe ederse 62a/16
ammâ bir hoş gözet ki 49a/8
güyâ korıdı 27b/7
hattâ içerde Hümâyün ve Gülruĥ ve câriyeler işitdi 52a/2-3
zîrâ sen bî-raĥm zâlime beñzersin 4a/12-13

10. Söz Varlığı

Metnimizin, dil özellikleri ve söz varlığı açısından Klasik Osmanlı Türkçesine uygun olduğu görülmektedir. Dolayısıyla metnimizin dili, halk diline girmeyen Arapça ve Farsça sözcük ve tamlamalarla doludur. Dizinimizdeki yaklaşık 2028 madde başı sözcük göz önünde bulundurulduğunda, metnimizde geçen sözcüklerin şöyle dağıldığı görülmüştür :

Türkçe sözcükler : 902

Arapçadan gelen sözcükler : 664

Farsçadan gelen sözcükler : 386

Arapça ve Farsça sözcük/eklerin bir araya getirilmesiyle oluşan sözcükler : 20

Farsça sözcüklere Türkçe ek/sözcük getirilmesiyle oluşturulan sözcükler : 8

Arapça sözcüklere Türkçe ek/sözcük getirilmesiyle oluşturulan sözcükler : 22

Yunancadan gelen sözcükler : 4

İtalyancadan gelen sözcükler : 2

Latince, Lehçe, Moğolca ve Rumcadan da birer sözcük metnimizde yer almaktadır.

“Bir dilin sözvarlığı denince, yalnızca, o dilin sözcüklerini değil, deyimlerin, kalıp sözlerin, kalıplaşmış sözlerin, atasözlerinin, terimlerin ve çeşitli anlatım kalıplarının oluşturduğu bütünü anlıyoruz.”³⁴

10.1 Atasözleri

başaya yazılan gelür 30b/10-11, gönül kocamaz 7a/9, her ne şanursan eşine hep gelse gerek başuğa 55a/5-6, şoñ peşimânlık fâide vèrmez 62a/2, şoñradan gelen ‘aql degildür 80a/5-6

10.2 Deyimler

³⁴ Doğan Aksan, *Türkçenin Söz Varlığı*, Bilgi Yayınevi, Ankara 2015, s. 15.

‘aklı başından gidüp 9b/2-3, ‘ağılları gitdi 46b/16, ayağına düşdüler 67b/5, boğazın yırtıdı 53a/9-10, cān başına şıçrayup 13b/15, cāna başa geçer 5a/2, cānı burnuna geldi 35b/16, dil ucıyla 68b/11, dünyā kendünün oldı 16a/5, elinden geleni dirig̃ étmesün 51a/12, eline ayağına şarı olup 12b/4-5, almış fetili 7a/14, qanımuza girdiñ 67a/15, qazduğın quyuya kendün düşesin 2a/6, qolum qanadım kırdıñ 54b/8, quru çaylarda boğulayım 11a/13, māl bulmuş Mağribiye döndi 9a/1-2, şaçalına güldi 9b/1, tüyleri diken gibi oldı 65a/7, yüregi ağzına gelüp 5a/11, yüregim qopdı 16b/5, yüzüm qara eyleme 19a/12-13

10.3 İkilemeler

ana ata 18b/16, av şikāre 61b/6, bel bel 12a/17, bir bir 14a/15, bire bire 37a/11, birer birer 22a/2, birer ikişer 49b/4, bucaq bucaq 8a/13, çift çift 29a/3, deh çüş 27b/3, dürlü dürlü 72a/3, edebsiz hayāsız 17b/11, güm güm 5a/13, ħarṭ ħarṭ 25b/1, ikide birde 64a/17-64b/1, ikişer ikişer 24a/12, kıldır kıldır 10b/6, kös kös 9a/1, kütür kütür 42b/2-3, pāre pāre 80a/5, pek pek 15a/5, şerḥa şerḥa 17a/12-13, tır tır 4b/9, tiz tiz 3b/12, top top 19a/15-16, ufaq ufaq 28a/15, uşlu ‘ağıllı 21b/1

10.4 Kalıplaşmış Sözcükler

Allahı seversen 16b/16, Allah ħaqqıçün 58b/8, az qaldı 2b/15, başım üzerine 46a/14, dīnim ħaqqıçün 39a/3, dīnün ‘aşqına 30b/5, gözüm görmesün 71a/4, günāhi boynuqa 61b/9, ha şöyle 15a/7, hoş geldiñ 16a/8, kışşadan ħişşe 86a/5, ne ‘aqla ħizmet edersiz 26a/12-13, neçe olursa olsun 27a/5, olan oldı 29b/5, şafā geldiñ 16a/8, sağ ol 57b/12, sen bilürsün 69b/1, Tañrı ħaqqıçün 60b/14, Tañrı yaratdı demeyüp 81a/4, uğur olsun 5b/16

METİN

Aḫmer-nāme

1b

(1) hazā kitābū Aḥmer-nāmenūḡ ikinci cildidür (2) rāviyān-ı aḡbār ve nāqılān-ı āsār ve muḡaddiṣān-ı rūzigār (3) rāvīler öyle rivāyet ederler ki işte ilerüde (4) dēnilmiṣdi ki Őehr-i Anṡaqiyye Őāhı Sehlān (5) Őāh vezīrinūḡ kıızı Hümāyūn Bānū ḡulle-i ma‘ hūddan (6) çıḡup taḡda ol āteṣ Őu‘ lesi görünen yere (7) gelüp Aḡmer Ḥarāmīnūḡ babası Pīr Mehyālūḡ yanına (8) gelüp derdimend pīrūḡ ‘aḡlını nigār zūlf-i periṣānı (9) gibi tār u mār édüp biḡ dürlü nāz ü niyāz ve hezār (10) füsūn fesāne ile bī-çāre pīri tomruḡ içinde (11) ḡabs édüp gitmiṣdi értesi Aḡmer Ḥarāmī gelüp (12) ḡalāṣ édüp ḡoyup gitmiṣdi çün geçēnūḡ (13) bir baḡṣı gitmiṣdi andan Hümāyūn Bānū gene ḡulleden (14) çıḡup Pīr-i Mehyālūḡ yanına geldi ammā nazār (15) Őaldı gördi bir falaḡa iki uçlarından

2a

(1) aṣılmıṣ nigār bunun aṣlın pīrden su’āl eyledi (2) işte ilerüde beyān olunmiṣdi ne ḡuṣūṣ (3) için yapıldıḡın nigār kendüye eyitdi imdi (4) zarāfet budur ki bu köhne ḡoca nā-be-kārı (5) ayaklarından ber-dār edem göre bir ālāy bī-çāre bāzergān (6) lara neler ederler ḡazduḡun ḡuyuya gene kendūḡ düşesin (7) dēyüp nigār pīrūḡ yanına gelüp eyitdi ey benüm (8) cānım rūḡ-i revānım cānımdan ‘azīzim Őekerden (9) lezīzim Őīrīn-zebānım pīr-i nā-tüvānım nola yā benüm ḡāṡrım (10) için bu falaḡaya ayakların Őoḡup ben cāriyeḡ (11) seni bir miḡdār ayaklarından aṣa ḡosam bir kimse (12) ne gūne ber-dār olur görsem dēdi pīr eyitdi (13) ey nāzenīn neçe ḡabil sen beni yalnız ḡuvvetin (14) yētmez çeküp ber-dār étmege ve hem iki ādem lāzım ki (15) iki uçlarından yapıṣup birden ḡaṣṣa edeler (16) tutalım senūḡ ḡuvvetin yētmiṣ ammā bir de buḡa benüm buḡa (17) rızām yoḡdur gör geçen géce baḡa ne gūne reng

2b

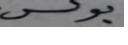
(1) vērdirḡ tomruḡ içinde ḡoyup çıḡup (2) gitdirḡ bu da günden ‘ayān beni bu kerre daḡı falaḡa (3) ile baṣ aṣaḡı ber-dār édüp çıḡup gidesin (4) bu falaḡa ise tomruḡa beḡzemez eger biḡ ṡoḡuz yüz (5) ṡoḡsan ṡoḡuz cānım olsa Őabāḡa biri (6) ḡalmaz āḡirete menzil ile gider belki Őabāḡ olup (7) oḡlum Aḡmer Ḥarāmī gelince cānımdan bir derece ḡalmaz (8) imdi benüm cānım ben buḡa rızā vērmem dēdükde hemān (9) nigār bir gez yerinden Őıçrayup Pīr-i Mehyālūḡ (10) dizine otura düşdi ve Pīr-i Mehyālūn Őaḡalın (11) eliyle ḡaldırup birḡaç būsēsın alup pīrūḡ (12) yüzüne yüzün sürüp zūlf-i periṣānıḡ pīre (13) ḡoḡıtdı bī-çāre pīr bu ḡālī görünce ‘inān-ı (14) iḡtiyārı elden gidüp bir mertebe titreme tutdu ki (15) az

kaldı düşi aza yazdı nigār ise durmaz (16) niyāz éder dēr ki benüm efendim benüm sulţānım benüm cānımdan (17) ‘azizim ‘ömrüm rūḥum eger beni cāndan seversen ve başa

3a

(1) taḥkīk meylün var ise iki ayakların bu falaçada (2) olan nesneye ço ki ben de seni bir pāre ber-dār édem (3) ve bir pāre temāşā édem dēdi ve gene tiz seni ḥalāş (4) éderem ben saña cefā étmege kıyamam geçen gece (5) olan gibi olmaz daḥı eşid olur dēyüp durmaz (6) hāy hāy pīrün o yanın bu yanın öper oḥşar (7) pīrdür şabr metā‘ın Tatar bāzārında yağmaladup (8) bī-iḥtiyār nola ey nāzenin perri-peyker eger biñ (9) cānım da var ise cümle fedā olsun daḥı kıanda (10) kaldı ki bir cān bā-ḥuşuş senün nār-ı ‘aşkıñ (11) beni bir ḥāle kıomışdur ki helāk mertebesine vardım (12) bārī bir gün evvel ölmek revādur zīrā aña aşlā (13) şübhem yokdur ki beni ayaklarımdan ber-dār édüp (14) gidersen baş aşığı kıalmaq güçdür ve hem şabāḥ da (15) uzak gécenün henüz dört bahşından biri (16) geçmişdür dēr ve hem durma falaça olan yere kös (17) kös gider nigār da bile andan pīr bir gazel peydāḥ

3b

(1) édüp söylemege başladı beyt giderem yār uğruna (2) olmağa ber-dār ḥālet-i mevt ére gibi āḥir-kār (3) bir zamān ‘ömr vefā étđi zevk ü sürür bildim ki yüz (4) çevirdi benden rüzigār mey-i ‘aşk-nüş édelden (5) sāķi-yi peymāneden kārım oldı dem-be-dem kıalmağda (6) zār va‘de yétđi ola galibā ey köhne fānī (7) dükendi māḥ ü sāl taḥkīk leyl ü nehār ḥālime (8) raḥm eylemez ol perī bilmem ne édeyim nevāya merḥamet (9) kıla yok deyyār-ı meftūnunam ey perī cānile eyle (10) mürüvvet meded ey gözleri ḥūnī meded dēyerek (11) ol falaça olan yere geldiler nigār-ı bī-amān ise (12) tiz tiz falaçaya yapışup iki başların bend (13) olan yerden çözüp maқaraların yoklayup (14) eyitdi ey pīr-i cihān ḥiç zeytyağı var mıdur (15) bu maқaralar işlemez yağlayalım āsān ol ki sen de (16) ve ben de zaḥmet çekmeyelim dēdi pīr-i bī-çāre başın (17) şalup hāy bu bī-amān raḥmı yok mekkāre

4a

(1) ne ‘aceb beni ber-dār étmege hevesi var taḥkīk eger ki (2) kıail olsam beni boğazımdan ber-dār éderdi (3) hemān olası budur ki ayaklarımdan bile ber-dār (4) étmege rızā vermeyem göre aşlā merḥamet nāmında bir (5) eser yok göre başa zeytyağı şorar maқaraları (6) yağlaya dēyüp dura vardı nigār eyitdi (7) niçün durursun tiz ol vaқt geçđi benüm işim (8) vardur sen beni bunda eglersin dēdükde Pīr (9) Mehyāl göñlinden hāy mekkāre gördün mi taḥkīk (10) beni ber-dār édüp kıoyup gidecek gibi dēdi (11) ve eyitdi

sözün doğrusı ey nigār ben ayaklarımdan (12) ber-dār olmağa gönülüm yok zirā sen bī-raḥm zālīme (13) beñzersin senden ḥav[f] éderem beni ber-dār koyup (14) gidesin dedi Hümāyūn Bānū pīrūñ peşimān (15) olduğun görüp ‘aqlı gidüp hāy (16) meded nā-be-kār kocanınuñ gönli olmuşdı yā neçe (17) olur dēyüp tekrār sīm kolların pīrūn boynuna

4b

(1) dolayup yüzinden ve şakalı altından birkaç būsēsın (2) aldı ve zülf-i perişānın pīrūñ ağızına getürüp (3) bī-çāre pīr daḥı nigārın güşe-i zülf berāberī (4) ruḥsārından Bānūnun birkaç būsēsın aldı (5) ammā pīre bir ḥālet alıvērđi ki gūyā ki yēl (6) sıtması tutup ditremege başladı az ḳaldı ki (7) pīrūn durduğı yerden inzāl olup düşi (8) aza yazdı götünün pervazı gevşeyüp düzen (9) bulmuş çögür yan teli gibi tır tır ötmege başladı (10) ḥuşūşā ihtiyārılık daḥı serde var āh Bolı (11) şıgırı gibi ağızın açup ağıstos ısıcağına (12) uğramış ḳuzgun gibi şolumağa başladı (13) nigār pīrūn bu ḥālin görüp tekrār niyāza başlayup (14) eyitdi ey pīr cānımdan ‘azizim şekerden lezizim (15) ‘ālemde varım pīr-i nā-tüvānım nola ben cāriyenūñ (16) ricāsın redd eyleme bir miḳdār rızā vēr seni ber-dār (17) édeyim dēyüp pīre tekrār şarılınca hemān

5a

(1) pīrūñ ‘inān-ı ihtiyārı elden gidüp nola ey (2) Bānū-yı cihānım senūñ ricāñ cāna başa geçer dēyüp (3) aşlā tereddüd étmeyüp nigārın nāzı niyāzına şabr (4) édemeyüp gelüp iki ayakların falāḳaya ḳoşup (5) arḳası üzerine yatdı Hümāyūn Bānū şād (6) olup andan fırsatı ḡanīmet bilüp tiz falāḳayı (7) burup andan ḥaşşa édüp bir iki ḳarış (8) pīri yuḳarı çekdi baş aşağı köylülerün (9) eşki yoğurt aşılı gibi aşı ḳodı ammā ki (10) gel gör temāşayı bendler pīrūñ ayakların şıḳup (11) cemi‘ yēdügi ta‘ām cigeri ve yüregi ağızına gelüp (12) cān acısı ile bir gez merz-bān eşegi gibi bir kerre (13) öyle bağırdı ki taḡlar güm güm şādālar vērđi (14) meded ey nigār ben elden gitdim tiz evvel beni yere (15) indir yoḡsa helāk olurum şonra āḥiretde (16) mes'ül olursun dēmege başladı nigār tebessüm (17) édüp eyitdi ey ḳoca köhne ne oldı

5b

(1) feryād édersin ‘aşıḳ cefāda gerek yār istiḡnāda (2) ḳanūn budur beyt muḥabbet bir belādur kim giriftār (3) olmayan bilmez cefāyı çekmeyen ‘aşıḳ şafānun ḳadrini (4) bilmez bu meşhūr meseldür sen anı bilmez misin dēyüp (5) pīri ol yerde ber-dār olmuş bıraḡup āteş (6) olan yere gelüp ḳazan-ı kebīrden bir pāre pişmiş (7) laḥm alup pīrūñ peştemāline

koyup çıkup gitdi (8) Pîr Mehyâl baş aşağı dönerek kaldı Hümâyün (9) Bânū kulleğe gelüp kemende yapışup ol delükden (10) içeri girüp şâh kıızı Gülruğ Bânūnuğ (11) yanına gelüp cāriyeler su'al édüp kıanda eglendünüz (12) ey Bânū eyitdi 'aşkıım Pîr Mehyâl yanında idim (13) dēyüp olan kıışsayı cümle naql eyledi şâh (14) kıızı ve cāriyeler gülmeden bayıldılar ve ta'accüb édüp (15) pîre hayli acıdıılar ne yavuz reng vērmişsin (16) hayf dēdiler Hümâyün eyitdi uğur olsun (17) şayı ile vērmediler dēyüp tekrār gülüşdiler

6a

(1) ammā rāvī eydür çün nigār gitdi bî-çāre Mehyâl (2) dönerek feryādile 'aqlı gidüp tā şabāğ degin (3) lā-ya' kııl oldu çün şabāğ oldu ruzī rüşen (4) oldu Aḥmer Ḥarāmī ve Mābān Ḥarāmī ve Süheyl Ḥarāmī (5) kırk nefer kimse ellerine ol gece şikār girmeyüp hemān (6) seherden raşşların sürüp Pîr Mehyālün yanına (7) gelüp gördüler pîr baş aşağı ber-dār olmuşdur (8) lā-ya' kııl olmuş hemān Aḥmerün cān başına şıçrayup (9) raşşından inüp segirdüp atasınun yanına geldi (10) gördi nefes var tiz kıucağına alup bunu (11) yere indirdi ḥarāmiler başına üşdüler gördüler (12) 'aqlı yok yüzüne ve gözüne şu serpdiler Aḥmer (13) Ḥarāmī eyitdi āyā bunu Şâh-ı Sehlān bu hāle kıomasun (14) belki şikār ārzūsı ile bunda geldi benden (15) helāk etmeğe ḥavf édüp böyle etdi dēdi (16) ḥarāmiler hayır hemān bizüm tutup böyle ber-dār (17) etdigimiz bāzergānlardan yol azup biri bunda

6b

(1) gelüp pîri yalnız bulup ber-dār eylemişdür güyā (2) gör bāzergān ber-dār etmek neçe olur dēyü bunlar (3) bu sözde iken Pîr Mehyālün 'aqlı başına gelüp (4) etrāfa kıaınmağa başladı Aḥmer Ḥarāmī eyitdi ey (5) peder bu hālet saña nereden geldi ne kıazāya (6) uğradıñ söyle bir görelim intikām alacak yer (7) ise ḥaqqından gelelim dēdükde Pîr Mehyâl bir kerre (8) derünından āh édüp eyitdi ey ciger-güşem (9) Aḥmer dün gece beni tomruk ile ḥabs eden nigār-ı (10) nāzenin gelüp beni bu hāle kıodı Aḥmerdür şaşup (11) bre cānım bu nigār bu mertebe güci kıuvveti yerinde midür (12) sencileyin sengin ādemi ber-dār ede dēyince (13) pîr be hey oğlum ol beni zōr ile mi nāz ü niyāz (14) ile ber-dār eyledi dēyüp nigār ile olan (15) aḥvāli beyān eyledi ḥarāmiler işidüp hemān (16) cümlesi bir uğurdan kıahkıaha ile gülüşdüler (17) Aḥmer Ḥarāmī eyitdi ey kıoca baba yeñi zen-pārelik

7a

(1) mübârek ola ve hem eyitdi ey kıoca köhne göre (2) ihtiyârlık kemâlin bulmuş saña bu iş ‘aybdur (3) huşûsâ bugün yarın ‘ömrün var dedükde pîr (4) yavuzlanup bre nâ-be-kâr oğlan sen başa dağı (5) naşîhat mı edersin görün yigitler bre nâ-be-kâr oğlan (6) ben saña şarâb içme dedükde sen ‘amel etmezdiñ (7) dedükde Aşmer eyitdi ol yigitlik tâzeliğ hükmi idi (8) derken pîr yavuzlanup bre nâ-be-kâr yebân oğlanı (9) ben kıocadım ise göñül kıocamaz ve beni bu hâllere (10) kıoyup göñlüm şikâr eden nâzenîni siz göreydiñiz (11) hayrân ü dem-beste olup dağlara düşerdiñiz (12) deyüp âh vâh edüp cigerin dağladı harâmîler (13) bunuñ bu hâlin görüp bıyık altından gülerdiler (14) gördüler pîr almış fetîli bökerci furunı gibi götinden (15) tutuşmuş çäre yok ammâ Aşmer Harâmî dönüp (16) harâmîlere eyitdi birâderler ‘aceb şol nigâr nereden (17) gelüp bizüm pedere düş oldu bârî mekânı

7b

(1) kıandadur bilsem dedi Pîr Mehyâl eyitdi ben de bilmem (2) şol tarafından gelür ve geldiği vağıt de istignâsından (3) mekânın şormağı unuduram dedi bunlardur gene (4) ahfâdan gülüşdiler harâmîler bir miğdâr dağı (5) eglenüp andan rahşlarına süvâr olup çekilüp (6) gitdiler Pîr Mehyâl bunların getürdüğü kıoyunların (7) pöstların çıkarup pâk edüp kıazan-ı kebîre kıoyup (8) âteş edüp andan kıarşusına geçüp fikrlenmege (9) başladı ‘aceb şol mekkâre bu gece gene gelüp (10) bizi yoklar mı yoğsa hiçâb eder mi deyüp (11) yol gözlemege başladı çün ahşâm oldu (12) gecenün bir bahşı geçdi Hümâyün Bânünün ‘ağılına (13) Pîr Mehyâl gelüp ‘aceb şol kıoca nâ-be-kâr dârdan (14) hâlâş oldu mı deyü varup göreyim deyü yerinden (15) şıçrayup hâzırlanmağı başladı câriyeler görüp (16) su ’âl edüp nedür aşlı bu tedârigün ey (17) Bânü dediler Hümâyün eyitdi varup göreyim bizüm

8a

(1) kıoca köhne ‘aşkıımız ne ‘âlemdür hâlâş oldu (2) yoğsa helâk oldu mı câriyeler feryâd edüp (3) meded ey Bânü neylersin kıo cânı çıkşun kıorқaruz (4) atağuz ve şâh duyarsa bizi kıatlı eder gel bundan (5) fâriğ ol başımızı bir belâya uğradursız şonra (6) duyarlırsa siz bunlara dünyâ olduğun (7) bildirmeseñiz anlar ne bilürdi deyüp bizi (8) helâk ederler deyüp ve taşrada bir kıazâya (9) uğrayasın deyüp her tarafından Hümâyün Bânüya (10) şarıldılar nigârdur pür-ğazab olup andan (11) eline bir degnek alup câriyelere şataşdı (12) bunları helâk mertebesine kıodı câriyeler dir (13) bucağ bucağ kıaçdılar şâh kıızı ey Hümâyün (14) neylersin fâriğ ol yeter dedi Hümâyün diñlemeyüp (15) ol ma’ hüd delükden

taşra çıkdı nazar (16) şaldı gördi gene ol arada âteş görünür (17) nigâr kemend ile yere inüp pîre doğrı revâne

8b

(1) oldı ve gönjinden eyitdi hây nâ-be-kâr kıoca (2) göre gene ħalâş olmış ħoş imdi nâ-be-kâr (3) kıoca seni in-şâ‘-Allah boğazından ber-dâr edem (4) dèyüp gelüp pîrün yanına yakın gelüp (5) gördi taħķik ħalâş olmış ve âteşün (6) kıarşısına gelüp fikr eder nigârdur buña yakın (7) geldükde pîrdür nigârı görüp hemân ayağa (8) kıalkdı kıarşu vardı nigâr iki ellerin (9) gögsüne kıoyup pîre selâm vèrdi pîr dîr (10) kıadd-i ħamîde kıilup selâm aldı ve eyitdi (11) beyt ki kıatı müştâķ idi görmege bu cân (12) sizleri kııldın ħiyâ Ĥazret-i İsâ gibi (13) cânsızları dèyüp nigâra dürlü ħileler (14) ‘arz eyledi pîr nigârı görüp şabr metâ‘ın (15) Tatar bâzârında yağmaladup dün gece vèrdüđi (16) rengleri ħâtırından ferâmüş edüp aşıla (17) bir kem cevâb dèmedi ve buyuruħ meskene dèyüp

9a

(1) nigârün öñünce kös kös gidüp mâl bulmuş (2) Magribîye döndi nigâr daħı pîr ile bile âteş (3) yanan yere gelüp pîr tîz arķasından kepenegin (4) çıkıarup yere yaydı ve yaşduķ yerine bir odun (5) kütük getürüp kıodı ve götinden şelvârın (6) çıkıarup ve kıoyunların pöstların kütük üzerine (7) kıoyup nigâr dayansun yumuşak olsun (8) dèyüp nigâr ise ħiç kıolların sîm ħâme beñzer (9) ol kepenege dayanur mı bâ-ħuşuş belki kehl de (10) üşe nigâr tebessüm edüp yok pîrim zaħmete (11) girme ben oturmam tîzce giderem nihâyet ben (12) seni dün gece ziyâde rencide eyledim şonra gene (13) peşimân oldum tîz şabâħ da oldı gelmege ħavf (14) eyledim yoħsa ben gelüp seni dârdan ħalâş (15) ederdim hele ħalâş olmışsın ben ise seni (16) dârda şanurdum acıduğumdan geldim bilmem ne ħâl (17) oldı cânım seni sever bilmem sen de beni sever misin

9b

(1) dèyüp biraz pîrün şaķalına güldi pîr nigârdan (2) bu güne cevâbları işidüp ‘aķlı başından (3) gidüp hây gördün mi gene nigâr beni severmiş (4) dèdi nigâra tekrâr ‘arz-ı iştiyâķlar edüp (5) ferâfer döner ve kendüye eyü olmış nigâra taħassür (6) edüp çehre-i yüzün göstermedim dèyüp tîz (7) kıazandan bir pâre söğüş eti çıkıarup tîz (8) tuzlayup öñüne kıodı ve buyuruħ eyledi (9) Ĥümâyün Bânü oturmıyup ħayır ben tîz giderem (10) belki sen dârdan ħalâş olmadın dèyü geldim (11) saña ziyâde cefâ eddüğime peşimân oldum (12) ħoş mâni‘ degil pîrim ‘aşķa cevı ü cefâ (13) ola gelmişdür bizüm kıanün-i ezelimiz budur dèdi

(14) hem nigār piyāz édüp ve hem dört cânibe baqar (15) ‘aceb şol köhne nā-be-kāra ne gūne reng (16) vērsem yoḥsa boğazından ber-dār mı étsem (17) dēyüp fikr éder bī-çāre pīr nigārın her sözin

10a

(1) gerçek şanup âteş-i ‘aşkı ziyāde şu‘lelendi (2) ammā çün nigār oturmayup cevānib-i erbaasına (3) baqarken gözüne bir dirāht-ı müntehī budağında bir büyük (4) zenbīl gördi aşa komışlar qullāb yerinden (5) bir muḥkem ip ile maqarası var iktizā étdükde (6) maqara ile indirüp meger içine etmek qorlardı (7) nigār pīre eyitdi ey pīrim bu nedür aşılı duran (8) Pīr Mehyāl eyitdi ey cānım buña zenbīl dērler (9) içine nān-ı ‘azīz qoruz ve sögüş eti qoruz (10) dēdi nigār ne büyük olur pīr be hey cānım ben (11) saña dēdim benüm bir oğlum Aḥmerle kırk ḥarāmī var (12) gece ḥarāmīlık gündüz seḥerden cümle gelürler ben de (13) anlara et pişürüp ve etmek müheyyā éderem zāhir (14) kırk ādeme nevāle bunun içinde dursa gerekdür (15) ben uyu qoya varduqda bu dağda cān-verler (16) çoqdur gelüp yemesünler dēyü böyle maqara ile (17) yuqarı aşa qoruz zīrā insān ḥālişdür

10b

(1) belki uyquda iken gelüp yeyeler birkaç def‘a gelüp (2) ta‘āmlarımız yeyüp aç kaldık bu zenbīli peydāh (3) édüp rāḥat olduq dēdi Hümāyūn Bānū (4) eyitdi ey cānım pīr lūṭf eyle bu zenbīli yere (5) indir temāşā édeyim dēdükde pīr nola dēyüp (6) bend yerün boşandırıp kıldır kıldır étmege (7) başladı nigār nazar édüp gördi içinde nesne (8) yoq ammā içine iki ādem otursa yerim dar dēmez (9) nigār eyitdi bunda bir şey yoq dēdi pīr cānım (10) şimden gerü etmek pişürüp et ile qosam gerekdür (11) dēdükde nigār göñlinden eyitdi zarāfet budur ki (12) bu nā-be-kār qocayı niyāz ile bu zenbīle qoyup (13) ber-dār édem eksük nāzıma taḥammül édemez dēyüp (14) eyitdi pīrim lūṭf édüp gel bu zenbīle gir ki (15) seni biraz yuqarı çekeyim zīrā boş zenbīl (16) aşılmasınıñ ‘ālemi yoqdur gene tīz indireyim (17) dün gece étdüğüme peşimānam dēdi Pīr Mehyāl

11a

(1) tebessüm édüp kendüye eyitdi hāy mekkāre göre (2) baña gene bir reng için gelmişdür baña merḥametinden (3) degildür baña piyāz éder beni zenbīl ile aşa qoyup (4) çıkup gitse gerekdür gör imdi mekkāre ben de (5) zenbīle girmege göñlüm var mı dēyüp fikre başladı (6) nigār eyitdi pīrim ne fikr édersin yoḥsa rāzī (7) olmadıñ mı ne var benüm de saña nāzım geçdüğinden teklīf (8) éderem yoqsa sözüme geçmese yanına bile gelmez idim (9)

dédükde pîr tekrâr gülüp be hey nigâr oralar hep cümle (10) duyulmuşdur bize reng bir degil iki oldı sen beni (11) sevdüğün cümle rengdür dédükde nigâr vâfir yemînler (12) édüp karada gemim ğarķ olsun ölü karğalar (13) gözüm oysun kıru çaylarda boğulayım ve senünj (14) başıñ içün ve benüm saña düşen göñlüm içün (15) işte saña ‘azım and içdim dağı inanmaz mısın (16) dèdi pîr başın şalup hây nigâr ne ‘aceb (17) yemînler eylediñ cümle mezâr-istânda ölüler helâk

11b

(1) oldı şaķın bir dağı böyle yemîn étme dèyince (2) nigâr gördi pîrün zenbîle girmege niyyeti yok (3) tiz hemân pîrün boynuna atilup ol sîm hüsâm (4) kıolların çenber eyledi ve birkaç şeft-âlükârlık (5) eyledi ve kendü yanağın pîrün ağızına şokdı (6) bî-çäre pîr ‘aķlı gidüp tiz nigârün yanağın (7) dişleyüp birkaç bûsesin aldı nigâr ise (8) gâh yanağın ve gerdenin pîrün ağızına şokardı (9) bî-çäre pîrün hemân eli ayağı boşanup titremege (10) başladı tamâm vücûdı ser-â-pâ lerze-nâk oldı (11) hemân kararı kıalmayup ayaküzlerine durmayup (12) yere otura düşdi ve derünından bir âh-ı ser (13) çeküp gözleri yaşla doldı nigâr-ı nâzenîn (14) hemân pîrün dizine oturdı ve şaķalı altına (15) lâ‘l-veş dudakların doķundurup beline şarıldı (16) ve eyitdi cânım ‘ömrüm rûhum cânımdan ‘azîzim lûtf (17) eyle benüm hâķırım istersen beni mekânıma maħzûn gönderme

12a

(1) lâyıķ ve sezâ degildür ve hem bu tomruk ve falaķa degildür (2) bunun içinde ölmezsin eger seni kıoyup gitsem (3) zenbîl içi râhatdur ve hem bu dağlar hâlî degildür (4) belki bir yırtıcı cân-ver gelürse saña ziyân edemez (5) saña gör fâidem çok degil mi dèyüp tekrâr şarıldı (6) pîrün ise zâtü'l-‘amüdi harekete gelüp dağı (7) ihtilâm ola yazdı yel sıtması tutdı nigâr (8) kıolların pîrün beline dolayup birkaç kerre şıķdı (9) ve yüzün yüzüne sürüp be hey pîrim ne vardur ki (10) benüm sözüm redd edecek ben saña göñül vèrdim (11) hîlâf degildür seni severem anuñ içün gelüp giderem (12) şimdi benüm sözümünden çıkarsan bir dağı yanıña gelüp (13) gitmem ve baña taħķîķ ‘aşık olduñ ise ‘aşık (14) cefâda gerekdür ne var öyle olunca şevkdür (15) sözüm saña geçmez mi ölüm yok ne var dèdi (16) Pîr Mehyâl ne cevâb vèrecegin bilmeyüp nigârün (17) yüzüne bel bel bakmağa başladı gözleri kıurd

12b

(1) misâlinde şu‘lelendi gördi Hümâyün Bânü pîrûñ (2) gönli yoğ gene pîre ziyâde şarılup ve uzanup (3) pîrûñ kucacağına yatdı pîr ziyâde âteş-i ‘aşkı (4) tâzelenüp andan nigâr kâlkup pîrûñ eline ayağına (5) şarılup bûs etmek istedükde pîrûñ qarârı (6) kâlmayup yêter ey cânımuñ cânı sözüñ kabûl (7) êtdim ammâ sen de bize cefâ êdüp zenbîl içre (8) koyup gitme dèdükde nigâr hayır elem çekme koyup (9) gitmem evvel gèce êtdüğüme bile peşimân oldum (10) sen ise inanmazsın dèdi hemân dem pîr (11) kâlkup zenbîl içine bilâ-tereddüd girdi (12) Hümâyün Bânü şâd olup şafâ êdüp tîz (13) maqaralara yapışup zôr eyledi ber-hevâ pîri (14) aşup âteş yanan yere geldi ve kazandan (15) bir pâre lahm çıkarup pîrûñ peştemâline koyup (16) du‘âlar dèdi pîr yuğarudan nêreye ey nigâr (17) beni bu hâlde koyup gitme dèye gördi Hümâyün

13a

(1) diñlemeyüp gitdi ve gözden nihân oldu pîr de (2) eyitdi beyt gitme ey kâfir alup ‘aqlı dîl-i cânı (3) dağı varup bir belâya uğratma bir Müselmânı (4) dağı dèyüp ardından bağa kâldı kendü kendüye (5) hey meded dirîğa ne yavuz ğafil oldum göre beni (6) gene aldıadı bir iki kerre pâ-bendine uğramış (7) iken gene inandım hele bunda rahmet yoğ lâkin (8) oğlum Aħmer ve ħarâmîler geldükde gene bağa gülseler (9) gerekdür bunların yanında mashara oldum ‘aceb bir (10) divâne-meşreb ħarîfem şimdi ben ħarâmîlerün (11) yüzüne nêce bakayım dèyüp kâlmakda râvî eydür (12) bu taraftan çün Hümâyün Bânü pîre bu rengi vèrüp (13) çıkup gitdi sürüp kulleğe gelüp ol delikden (14) içeri girüp şâh kıızı Gülruğ Bânûnuğ (15) yanına geldi cümle câriyeler başına üşüp ey Bânü (16) kânda idüñüz dèdiler Hümâyün Bânü dağı pîrûñ (17) yanına varup olan mâcerâsın ve kelimâtın ve andan

13b

(1) zenbîl ile ber-dâr koyup gitdüğün cümle (2) beyân eyledi câriyeler gülmeden bayıldılar şâh kıızı (3) ise kendüye hayret alup şaşdı hele ol (4) gèce geçüp şabâh oldu güneş kulle-i Kâfdan (5) baş gösterüp ‘âlem münevver oldu gene Aħmer Ĥarâmî (6) ħarâmîler ile tağa teveccüh êdüp mekânlarına (7) gelüp gördüler âteş yanmaz kazan kaynamaz ve Pîr Mehyâl (8) görünürde yoğ râvî eydür meger Hümâyün Bânüdür (9) Pîr Mehyâli zenbîl ile aşup gitdüğüde pîr hezâr (10) fikr ile uyumuşdı şabâh oğlum Aħmer ħarâmîler (11) gelüp bağa gülerler âh ne ‘aceb ğaflet êtdim ben (12) bu mekkârenüñ istiğnâsına inanup böyle êtdim (13) dèyerek kendüsin uyğuşu aldı ħarâmîlerün (14) geldüğün duymayup uyurdı çün ħarâmîler (15) pîri yerinde görmeyüp Aħmerün cân başına şıçrayup (16) hây meded

pederim neçe oldı Sehlān Şāh eline mi (17) girdi yoḥsa ol mekkār gene gelüp pederimi helāk

14a

(1) édüp koyup gitdi mi şonra daḡdan cān-verler (2) gelüp yēdi mi ola dēyüp feryād étmege başladı (3) pīr bunun feryādından uyanup zenbilden baş (4) gösterüp kırlanḡıç yuvasından yavrusı baş (5) gösterür gibi meded ciger-güşem Aḡmer ben bundayam feryād (6) eyleme dēdükde ḡarāmiler yuḡarı baḡup pīri (7) zenbīl içinde görüp cümlesi gülüşdüler eyitdiler (8) bre ne ararsın anda yēde berekāt yoḡ mı göge mi (9) çıḡdın dēdükde tekrār ḡarāmiler gülüp Aḡmer dīr (10) zenbīlün maḡarasın boşandırıp yēre indirüp andan (11) pīri çıkarup su 'āl édüp Pīr Mehyāl dīr (12) derūnī bir āh édüp daḡları yaḡa yazdı (13) ve eyitdi beyt ki derd-i derūnam kışşası gelmez dile (14) uğradım fāriḡ iken bir devāsız müşkile dēyüp (15) nigār ile olan mu 'āmeleyi bir bir beyān eyledi (16) cümle ḡarāmiler bir gezden ḡahḡaha ile gülüşdiler (17) bu gez Pīr Mehyāl gene incinüp elem çekdi

14b

(1) ve eyitdi bre nā-be-kār ḡattāl ḡarāmiler ne gülersiz baḡa (2) sizün ḡattallıḡınızdan eşid denḡi hele siz de (3) bir görseñiz ne gūne perri-peykerdür misāli yoḡdur (4) bir pençe-i āf-tābdur ki görenün 'aklı perīşān (5) olup daḡlara düşer dēdükde Aḡmer ḡarāmī eyitdi (6) bize gene iş göründi bize lāzım oldu ki bu gece (7) bir yēre gitmeyüp daḡlar içinde pinhān olup görelim (8) ne aşl mekkārdur ammā nēreden gelür bu araya yaḡın (9) ḡarye yoḡ ancak şeh-i Anḡaḡiyye var andan (10) eyitdiler nēreden gelür ve saḡa ne cevāb ēder dēdiler (11) pīr eyitdi şol ḡarafdan gelür geçenün dört (12) baḡşından biri gitdükden şonra gelüp selām (13) vērüp merḡabāleşdükden şonra cevānib-i erbaasına (14) baḡup gözüne bir reng verecek şey gördükde (15) şarılıp nāz u istiḡnāya başlayup benden (16) būseler almaḡa başlar ve gül-ruḡların aḡzıma şoḡup (17) yüzün yüzüme sürer ve nāz ü niyāza başlar tā ki baḡa

15a

(1) bir reng vērince ḡazandan bir pāre laḡm çıkarup (2) şol semte çıkup gider dēyüp ḡāmüş oldı (3) Aḡmer eyitdi çün öyledür bu gece biz de ḡarāmīḡa (4) gitmeyüp şol mekkārı gözedelim nihāyet geldükde (5) sen de pek pek merḡabāleş ki biz de işidüp gelüp (6) tutalım ve senün eliḡe teslim édüp sen de bildüğün (7) ēdesin dēdükde Pīr Mehyāl şād olup ha şöyle (8) ciger-güşem ber-ḡudār ol dēyüp segirdüp Aḡmerün (9) etegin öpmek diledi

ḥarāmīler gülüp ḥayrān (10) oldular hey bi-çāre pīr ‘aceb nigāra ḳapılmış dēdiler (11) hele ne ḥāl ise ol gün anda ḳalup ḥarāmīliğā (12) gitmeyüp aḥşāma muntazır oldular rāvī eydür (13) çün aḥşām oldı cümle ḥarāmīler mişe arasında (14) gizlenüp pinhān oldular pīre göz ḳulaḳ tutdular (15) rāvī eydür çün gēcenün bir baḥşı geçdi Hümāyūn (16) Bānū ḳulle-i ma’ hūddan ḥāzır olmağa başladı (17) cāriyeler görüp feryād ēdüp meded ey sultānım

15b

(1) gel bu sevdādan fāriğ ol belki ol nā-be-kār pīrün (2) yoldaşları bir yerde gizlenüp seni ele getürler (3) belki şonra ef’āl bābına çeküp fercün daḥı (4) börekci furunı gibi yanup tutuşa burğāz (5) ḥānına döner şonra bed-nām olursun ve ataḅ (6) ve Sehlān Şāh duyar şonra ne seni ḳor ve ne bizi (7) ḳor cümlemizi helāk ētmege sebep olursun (8) zīrā eski meseldür her kimün murğ-ı dīli düşdi (9) hevā vü hevese anı şayyād ü felek el ile ḳoydı (10) ḳafese dēyüp buḅa beḅzer çok naşīḥat ētdiler (11) Hümāyūn Bānū aşlā ḳulağına ḳomayup Gülrūḅ (12) Bānū daḥı çok söyledi gördiler olmaz sen (13) bilürsün dēyüp fāriğ oldular Hümāyūn eyitdi (14) sizler elem çekmeḅ ben ele girmem eger girdigim ḥālde (15) ben anlara işim çokdur dēyüp el kemende urdı (16) ve delikden ḫaşra ḳıḳup naḅar ēdüp gördi (17) daḅda āteş yanar nigār ḥāy nā-be-kār ḳoca gene

16a

(1) ḥalāş olmış imdi varup şimdi seni boğazından (2) ber-dār ēdem dēyüp iḳdām ile ḫağ başına ḳıḳdı (3) ve pīre naḅar ēdüp gördi āteş ḳarşusunda hemān (4) oturmuş ammā pīr nigāri görüp şöyle şād (5) oldu ki güyā bütün dūnyā kendünün oldı (6) tīz şıçrayup ayaḳüzlerine durdı ve nigāri (7) ḳarşulayup hezār ta’zīm ve istiḳbāl ēdüp (8) ḫoş geldiḅ şafā geldiḅ ḳadem getürdün bizi (9) ḫāḳdan ref’ eylediḅ beyt ki müştāḳ idi (10) görmege bu cān sizleri ḳıldıḅ iḫyā Ḥāzret-i (11) İṣā gibi cānsızları dēyüp pek pek hemān (12) söylemege başladı ḥarāmīler işidüp nigārın (13) dört ḫarafın iḫāḫa ēdüp nigār ise cevānib-i (14) erbaasına baḳup ‘aceb pīri boğazından ber-dār (15) eylesem dēyü fikr ēderdi bu ḫarafdan Aḫmer Ḥarāmī (16) Hümāyūnuḅ ardından nihānī gelüp bir yol ḳol (17) açup nigāri ḳucaḳlayup zābt eyledi

16b

(1) ve ḳaldırup ḳucağına aldı nigār ḥāy dēyüp (2) başın çevirüp gördi bir fos bıyık uçları (3) yana gūşından aşırū Rüstem-heybet ḳahramān- (4) şalābet yüzüne baḳan ödū çatlar nigār (5) ḥāy meded a bu cānım yūregim ḳopdı bre nekbet (6) aşlācaḳ ödüm ḳopardıḅ

Hakkuñ hışmına (7) uğra ben atama söyleyüp seni öldürdeyim bre (8) gidi demeğe başladı Aḥmer eyitdi bre mekkâre (9) saçı biçik benüm atam tomruk ile ḥabs (10) êtdiñ ve falağa ile ve zenbîl ile ber-dâr êtdiñ (11) senüñ yanına qalur mı kıyâs êdersen gör imdi (12) ḥâliñi dedükde Hümâyün Bânü şaşup (13) neye uğradıgım bildi kendüye eyitdi gör (14) câriyelerün sözün dinlemedim dëyüp gördi (15) olmaz hemân yalvarmağa başladı eyitdi (16) ey yigit meded Allahı seversen kerem eyle beni (17) yere qo cânım çıqdı ve hem saña sözüm vardur

17a

(1) söyleyem kerem eyle beni şalıvêr dedükde Aḥmer (2) nola dëyüp kucağından yere qoyup yüzüne (3) nazâr êdüp gördi bu bir pençe-i âf-tâb bir (4) duḥter-i aḥter bir serv-qadd lâle-ḥadd sîm-ten (5) leyleri gül bûyî yâsemen ince miyân ruḥları (6) mâḥ qaşı kemân şîrîn-zebân ḡonce-dehân (7) gözi âhû sözi sükker bir fitne-i aḥir-zamân (8) bu ki cevâhirlere ḡarq olmış boyun kulaq açiq (9) kâkülli perişân iki tarafa ruḥları üzre (10) dökülmüş şöyle ki görenüñ ‘aqlı gider nigârun (11) kemâne ḡamzesinden bir tîr çıqup Aḥmerün bir gez sînesine (12) doḡunup tâ ciger-gâhına varınca şerḥa şerḥa (13) eyledi Aḥmer bir gez derünî bir âh-ı ser çeküp (14) vücûdi lerze-nâk oldu tir tir titremeğe (15) başladı Aḥmerüñ nigâra bî-iḥtiyâr ḡöñli (16) düşdi ve ḡöñlinden eyitdi göre bizüm qoca (17) babamız yaş yerde yatmaz göre ḡöñül vërdügi

17b

(1) nâzenîni imdi ol qoca köhneye bu lâyıq (2) degildür baña lâyıqdur dëyüp nigârun ḥüsnüne (3) ḥayrân qaldı Hümâyün Bânü ise şaşdu (4) ḡundan kendüye tedârik arardı ammâ ḥarâmîler (5) cümlesi nigârda bu ḥüsni görüp dem-beste (6) oldular Aḥmer ise şabr metâ‘ın Tatar bâzârında (7) yaḡmaladup qol açup nigâra bir şarılış (8) şarıldı ki ancaq olur ve birkaç bûsesin aldı (9) Hümâyün kendüden ümidî qaḥ‘êdüp ammâ (10) Pîr Mehyâl anı görüp şöyle ḡazaba geldi ki (11) ancaq olur ve eyitdi bre edebsiz ḥayâsız (12) bre yebân oḡlanı ‘ayb degil mi bu qadar yigitlerün (13) ortasında bî-edeblik êtmek niye lâzımdır (14) ḥuşûşâ ben senüñ atañ degil miyem edebsizlige (15) ne vëürler dëyüp hışmile yüzüne bakmağa başladı (16) Aḥmer atasından bu vâdî görüp bildi ki Hümâyün (17) Bânüyı öpüp kuçduğından êddügin zirâ pîr

18a

(1) nigāra ‘alākası olduğı ‘ayāndur hemān Aḥmer (2) eyitdi ey raķib peder ne var ğazaba gelecek (3) saña da yēter bize de yēter ne var elem çekecek dēdi (4) Pīr Mehyāl āteş olup bre nā-be-kār oĝlan (5) bu nigār bāb-ül-ḥāneden çıkma orospu mıdır (6) bu kadar ādeme peşkeş çekersin evvelā sizün (7) bunda ‘alāqañuz nedür benüm kendi efendimdür ve hem (8) bunca cevri cefāsın çekdim baña lāyıķdur (9) dēdi Hümāyün Bānū bunların kelimātın işidip (10) dibelik ‘aklı başından gitdi hāy meded beni (11) bunlar cümlesi ef‘āl bābına çekerse neçe taḥammül (12) olunur dēyüp serāsime oldı ve eyitdi (13) ey Aḥmer Ḥarāmī gel lūtf eyle beni şimdi azād eyle (14) yarın gece saña kırk kız oĝlan kız getüreyim (15) beni bu gece incitme hele biz bu araya yakın (16) bir kulle vardur Anṭaķiyye şāhı Sehlān Şāh (17) Anṭaķiyyeye yakın yerde bir kulle yaptırmışdur

18b

(1) içine kıızı Gülrüh Bānū dērler ol kulle içine (2) terbiye için kōmışdur kırk dāne ḥüsn-dār (3) cāriye ile ve ben anuñ vezīri Māhān Vezīrün (4) kıızıyam şāh kıızı Gülrüh Bānū ise ḥüsn-de (5) bī-nazīrdür lākin ‘ahdım olsun yarın gece (6) cümlesin bu araya getürem ‘ayş ü ‘işret édün (7) dēdi Aḥmer gülüp ey nigār ne kıyās edersin (8) atam pīr gibi bī-‘akl mı şanursun beni ma‘şüm (9) gibi aldayasın bu senün sözün olmaz ben saña (10) koca peder gibi inanmam beni de falaķa tomruķ ve zenbīle (11) kıoyasın ol olmaz fırsatı ‘ināyet bilüp bu gece (12) senün zevķiñ ederem ḥazṣ edersen érte gece (13) yoldaşların alup gelesin dēdi Hümāyün (14) Bānū eyitdi yok dil-āver bugün baña mehl vēr (15) érte gece ‘ahdım olsun kırk maḥbūb cāriye (16) ve şāh kıızı ile geleyim ana ata belinden ḥarām gelmişlerden (17) olayım ve Allah ḥaķķıçün geleyim ḥilāf degil sözüm

19a

(1) inan ḥilāf degil gelüp bir eyü zevķ edelim (2) dēdi Aḥmer eyitdi ḥayır olmaz ben seni kıoyuvmem (3) şonra peşimān olacağım neden iķtizā eder (4) nigār hāy yigit öyle deme ben ‘ahde vefā ederem (5) ben sāir bī-vefālar gibi degilüm gelürem ve anlarda (6) sözüm geçer elem çekme dēyüp Aḥmerün boynuna (7) şarıldı ve ziyāde niyāz édüp ağlamağa başladı (8) beni şimdi elbette rüsvā(y) eyleme érte gece anları (9) alup maan gelürem baña ne olursa anlar da ol (10) olur yalnız baña olunca beni bed-nām ederler (11) dērler ki muḥāl olmuş kendi arayup buldu dērler (12) gel benüm sözüm redd édüp şimdilik yüzüm (13) kara eyleme dēyüp ol āhū gözlerinden bārān (14) misāl yaşlar dökmege başladı o

cellād ğamzeler (15) ve tīr-i ƙazā kirpikler ğöz yaşından ƙop ƙop (16) olup ziyāde niyāza başlayınca ol ħūnī ħarāmilerün (17) baĝrı ƙaş gibi iken merĥamet édüp acıdılar

19b

(1) andan Aĥmerün nigāra özi ğönüp nuƙa ƙadir (2) olmadı andan Hümāyūn ey dil-āver baña bir ziyāfet (3) ĥāzır eyle ammā naşıl isterem ziyāde bāde isterem (4) ve bu ƙazan ile mercimek ƙorbası isterem elli altmış (5) vaĝıyye sirke isterem ğayrı istemem dēdi Aĥmer (6) eyitdi hey cānım sen gelecek ol ben saña sūkkerī (7) ƙa‘ām müheyyā éderem dēdi Hümāyūn eyitdi ĥayır (8) dil-āver bizler ğayrı ƙa‘ām yemeyüz mercimek şorbasıyla (9) sirke yerüz anuñ içün cümlemiz böyle maĥbūb-ı zamān (10) olduĝ sirkeli mercimek ‘avrete ĥüsn verür (11) dēdi Aĥmer Ĥarāmī ğerçek ƙıyās édüp mercimekden (12) ‘avret mercimekden ĥüsn-dār olurmış bunca (13) zamāndur bilmezdim dēyüp inandı çün nigār (14) Aĥmerün elinden ƙurtuldu vedā édüp daĥı (15) ƙandasın ƙulle dēyüp revāne oldu ğelüp ƙulleye (16) ğirüp cāriyeler ve şāh ƙızı Hümāyūn Bānūya (17) baĝup rüyunda melālet eseri var ve hem reng-i

20a

(1) rüyı mübeddel olmuş ve sāir ğeçe peştemāl ile laĥm (2) ğetürür idi şimdi boş ğeldi Ğülruĥ Bānū (3) eyitdi nedür ey Hümāyūn rüyında ğam eseri var (4) ve hem bu ğeçe boş ğeldiñ bāis nedür dēdi (5) Hümāyūn eyitdi nolsa ğerek ĥarāmilerün eline (6) şayd oldum az ƙaldı ƙarnım doldur yazdılar (7) ğücile ĥalāş oldum dēyüp mācerāsın cümle (8) taĥrīr eyledi cāriyeler işidüp engüşt ber-dehān (9) édüp bre meded eyü aldayup ĥalāş olduñ (10) biz size naşīhat étdükce sen ğüş étmediñ yüzün (11) ƙara édeydiñ neçe olurdu dēdiler Hümāyūn (12) eyitdi sizün ğideceĝiñüze inandılar Ğülruĥ (13) eyitdi eyü inanmışlar Bānū yemīn étdim dēdi (14) ne ğüne yemīn étdiñ dēdiler ĥilāf yere yemīn (15) olur mı Bānū niçün ĥilāf bu ğeçe cümleñüzi (16) alup ğitsem ğerekdür dēdükde bunlar a bu cānım (17) biz sencileyin deli ƙızmış tutuşmış deĝilüz ki

20b

(1) bir ālāy levendler arasında biz rūspī deĝilüz dēdiler (2) Hümāyūn yok olmaz elbette ğidersiz zīrā ‘ahdım (3) var muĥālefet cāiz deĝildür sözüm sözdür (4) dēdi şāh ƙızı Ğülruĥ Bānū bre ƙaĥbe-i rüsvā(y) (5) bizi de kendün gibi ‘āleme bed-nām mı édesin (6) ğöre bizüm de ğitmege ğöñlimiz var mı dēdükde Hümāyūn (7) Bānū eyitdi ey Ğülruĥ Bānū lūtf eyle öyle (8) dēme siz baña rām olun ben sizi anda ğetüreyim (9) ve size ziyān ğelmesün

hemân temâşâ édün benüm anlara (10) işim çokdur ve sizün bir büseñüz almağa bile qadır (11) olmazlar anlara bir reng vëreyim ki devr-i Âdemden (12) beri olmamış ola ben anlara mercimek şorbası (13) ve sirke işmarladım gör siz anlara ne edem tâ kıyâmete deg (14) söylene dëdi ve size bir ziyân gelürse beni siz de (15) kulağım kadar pâre pâre édün qanım size helâl (16) olsun benüm anlara rengim ‘aceb rengdür bir renge (17) beñzemez siz temâşâ édün elem çekmeñ lütf édüp

21a

(1) özr ber-şaraf dëyüp neyledi ise eyledi (2) bunların göñüllerin uğurlayüp ‘avretler ise (3) şeytânîdür birbirin izlâl ederler neçe dürlü (4) sözler ile bunları uydurdi ammâ çün (5) bu şarafdan râvî eydür Aşmer Hârâmî nigâr gitdükte (6) hârâmîlere eyitdi ‘aceb şol mekkâre ‘ahdine (7) durup gelür mi dëdi hârâmîler eyitdiler (8) ‘avret ‘ahde vefâ kılmaz ne bilelim belki gele dëdiler (9) tiz Aşmer köylere âdem şalup tiz mercimek ve şarp (10) sirke getürüp vâfir bâde getürüp mercimegi (11) kazana qoyup pişürdiler müheyyâ édüp aşşâma (12) hâzır oldular çün aşşâm oldı Hümâyün (13) Bânü tekrâr söz açup eyitdi gider misiz (14) dëdi bunlar gel Hümâyün bu sevdâdan fâriğ (15) ol dëdiler Hümâyün Bânü bre qorqmañ siz (16) dëyüp uydurdi şâh kıızı gerçi qail oldı (17) ammâ câriyeler qail olmayup biz şâhdan qorqaruz

21b

(1) şonra bizi duyup siz uşlu ‘ağıllı câriyeler (2) olasız da bunları men ‘ëtmeysesiz dëyüp cümle (3) mizi helâk ederler şâh kıızı Gülrüh Bânü (4) yebâna söylemen varup bir temâşâ edelim hârâmîlere (5) Hümâyün neylese gerekdür dëdi câriyeler gördiler (6) olmaz birbirine eyitdiler çün şâh vezîr bunı duyup (7) bizi qatl eder gel bârî bunların yanında bulunalım (8) dëyüp otuz sekiz câriye alup şâh vezîr kıızı ile (9) kırk oldular qalküp kullenden cümlesi birden (10) çıkup dağa revâne oldular Gülrüh tağları (11) görüp ‘ağıllı gitdi hayf bizüm geçen ‘ömrümüze (12) kulle içinde habs qaldıq Hümâyün belî bize ‘aceb (13) hayf êtdiler dëyü söyleşerek dağ başına (14) çıqdılar Aşmerün yanına gelüp merhabâ êtdiler (15) Aşmer ve Pîr Mehyâl bunları görüp şâd oldılar (16) hele hârâmîler bunlara ta ‘zîm édüp yer gösterüp (17) Hümâyün Aşmere eyitdi gör imdi ben ‘ahde neçe

22a

(1) vefâ ederem dëyüp eyitdi sizler bir sıraya (2) oturun ben câriyeleri birer birer sizlere teslîm (3) edeyim dëdükte bunlar cümle bir şaff oldular (4) Hümâyün Pîr Mehyâlün

kucağına oturdu (5) ve şah kızını Aḥmerün dizine oturtdı Gülruḥ (6) çekindi Hümāyūn işāret ētdi Gülruḥ ne çāre (7) oturdu muḥālefet ētse olmaz hele oturdu (8) andan Hümāyūn Süheyl Ḥarāmīye Gülsevim Cāriyeyi (9) ve Mābān Ḥarāmīye Gülşād Cāriyeyi ve cümlesine (10) birer cāriye vērđi ammā ḥarāmīler cāriyelerde (11) bir ḥüsn gördü ki olmaz cāriyeler ḥarāmīlerden (12) kırküp Hümāyūna bed-du‘ā ētdiler ne çāre andan (13) Hümāyūn Aḥmere eyitdi mercimek şorbası ḥāzır mı (14) belī ḥāzır dēdiler getürelim mi yok dursun (15) evvel bādeyi getürün dēdi nola dēyüp varup (16) getürdüler Hümāyūn ayağa kırküp eline bir cām (17) alup doldurup pīrūn yanına gelüp ‘aşkına dēyüp

22b

(1) evvel kendi nūş eyledi andan doldurup Pīr (2) Mehyāle eyitdi ey pīr benüm ‘aşkıma al nūş eyle (3) dēdi andan tekrār cāmı doldurup Aḥmere (4) şundı ‘aşkıma nūş eyle dēdi Aḥmer (5) ta‘zīm için ayağa kırküp ‘aşkına dēyüp (6) yek cür‘a nūş eyledi nigār tekrār doldurup (7) Süheyl Ḥarāmīye şundı ve Mābān Ḥarāmīye (8) şundı cümlesine birer cām şundı andan (9) gelüp pīrūn dizine oturdu ve şah kıızı (10) Gülruḥ Bānūya işāret ēdüp sen de kırk (11) cümlesine birer cām vēr feḥvāsını eyledi andan (12) şah kıızı Gülruḥ Bānū kırküp eline cām (13) alup Mehyālden başlayup benüm de ‘aşkıma (14) pīrim nūş eyle dēyüp şundı Pīr Mehyāl (15) nola dēyüp nūş eyledi ve gene doldurup (16) Aḥmere şundı andan cümlesine birer cām vērđi (17) andan gelüp Aḥmerün dizine oturdu Hümāyūn

23a

(1) Gülsevim Bānūya işāret ēdüp ol da kırküp (2) cümlesine birer cām vērüp gelüp Süheyl Ḥarāmīnūn (3) dizine oturdu andan Gülşād Cāriye kırküp (4) el-ḥāşıl cümlesi birer yol kırküp cümlesine (5) birer dolu vērđiler Hümāyūn Gülruḥ Bānū ile (6) kırkır cām oldı ḥarāmīler şöyle mest olup (7) oturmağa mecālleri yok yanları üzerine (8) yıkıldılar nigārlarun birer būsēsın bile almadılar aşlā (9) birisi ḥarekete mecāli yok Hümāyūn cāriyeleri (10) bir yere cem‘ ēdüp kırkanı mercimek ile ortaya (11) getürüp ve tağdan üç dāne kepçe misālinde (12) ḥelvācı küregi gibi yapup ve on vaқыyye sirkeyi (13) mercimek içine koydu ve cāriyelere kırma (14) ēdüp ol kadar keşkek tokmağı urdular ki (15) ol on vaқыyye sirkeyi mercimek içinde ḥall (16) ēdüp cāriyeler ve Gülruḥ Bānū su‘āl eyledi (17) bunun aşlı nedür dēyü bunu neylersin kaçalım hemān

23b

(1) bunlar mest iken dēdi ſimdi uyanup bizi (2) tutarlar dēdi Hümāyūn eyitdi siz temāšā ēdūñ (3) ve hem anlarun bugün yarın ‘aqlı bařlarına gelmez dēyüp (4) tekrār Hümāyūn on vaqıyye sirkeyi dađı mercimek (5) içine oyup gene cāriyeler ol adar tokmađ urdu ki (6) ĥall oldu cāriyeler su’al ēdüp bu orbaya (7) ekdügün emek neylersin Hümāyūn ſonra siz de (8) duyarsız dēyüp tekrār on vaqıyye sirke dađı (9) oyup ol adar urdular ki tekrār on vaqıyye (10) dađı oyup kırđ vaqıyye sirkeyi mercimek içinde (11) ĥall ēdüp bir ſey oldu ki hemān iriſe dōndi (12) andan Hümāyūn cāriyelere eyitdi varun siz ulleye (13) benüm iſim bunda ođdur dēdi Gülrūđ (14) eyitdi ey Hümāyūn gel bile gidelim neylersin (15) bir ālāy nekbeti ĥarāmileri dēdi ĥayır sizler (16) varun gidün dēdi sen bilürsün dēyüp bunlar (17) revāne olup gelüp ullede arār ıldılar ve birbirine

24a

(1) eyitdiler bu Hümāyūn Bānū ne mekkāre oldu āyā bu (2) neylese gerek dēdiler ün bu arafdan Hümāyūn (3) Bānū cāriyeler gitdükde tiz eteklerin der-miyān (4) ēdüp cümle ĥarāmileri ‘üryān ēdüp andan (5) ol sirkeli mercimek ſorbasın azandan (6) ıkarup evvel Pır Mehyālūđ götüne ol sirkeli (7) mercimegi جربا aldı andan Aĥmerūđ götüne (8) aldı pabuc-ı meſin iriſler gibi Aĥmer ile (9) Pır Mehyāli göt göte alāfat ēdüp andan (10) Süheyl ile Mābān ĥarāmīyi göt göte mercimek (11) ile alāfat eyledi kırđ ĥarāmīyi yigirmi (12) ēdüp ikiſer ikiſer göt göte bend eyledi (13) ve Aĥmerün ſorbadan yüzüne ve gözüne ve cümle (14) vücūdına ser-ā-pā sürdi andan bunları (15) bu ĥalde oyup andasın ulle dēyüp revāne (16) oldu gelüp ſāĥ kıızı Gülrūđ Bānūya (17) buluſup eyitdiler neylediđ ĥarāmilere dēdiler

24b

(1) Hümāyūn cümle bunlara vėrdüđi rengi naql ēdüp (2) gülmekden bayıldılar ammā bu cānibden dün niſfi (3) olup Aĥmer ĥarāmī maĥmürleyup uyandı (4) vücūdı ſovuđdan tutar yeri yok āĥ ēdüp (5) alkup oturam ſandı alkamadı gördi (6) götüne bir göt yapıſmıſ muĥkem alāfat olmuſ (7) eliyle yoğlayup gördi taĥķik göt göte (8) öyle alāfat olmuſ ki opmađ mümkün degil kendin (9) eke gördi ve götüle ol göti ite gördi (10) olmayup bre cānım bize n’oldı dēyüp bir ĥayķırıſ (11) ĥayķırdı ki cümle ĥarāmiler yatduğı yerden bīdār (12) oldılar alkayım ſanup gördüler cümle götlerine (13) birer göt alāfat olmuſ bre bize n’oldı (14) dēyüp ceĥd ēde gördüler olmadı āre (15) olmadı meger bu sirkeli mercimek

şorbası (16) bir mertebe olmuş ki balık tutğalından ziyāde olmuş (17) ve hem götleri kıllı olduğundan öyle muhkem olmuş ki

25a

(1) olmaz Pīr Mehyāl de götin çeküp dönüp (2) ardına bağıdı gördi oğlu Aḥmer ile göt göte (3) ḳalāfat olmuş be cānım bize ne ḥāldür dēmege (4) başladı hele bunlar zōr ile çekerek gücile (5) götlerin ḥalāş ēdüp ammā kılları dibinden (6) ḳan aḳmağa başladı Aḥmer ey ḳoca baba Taḥrī (7) ḥaḳḳından gelsün bu belālara bizi sen uğratdıḡ (8) dēdi ḥarāmīler ise kendülerin ḥalāş (9) ēdince ḥayli ıztırāb çekdiler ve ayağa (10) ḳalkup götlerin ḳaşımağa başladılar cümlesinüḡ (11) götinden ḳan aḳar cümle ḥarāmīler Aḥmere eyitdiler (12) dil-āver cāriyeler ḳaçmışlar dēdiler hemān Aḥmer (13) yā bizlere bu rengi kim vērđi maḡbūn olsun (14) bulıḡa bu ḳoca nēreden buḡa dūş oldu (15) bizi de ḳazāya uğratdı dēyüp dūşnām (16) vērmege başladı ammā Aḥmerün **دوزار** vücdı (17) gicişmege başladı zīrā Hümāyūn Aḥmerün vücdında

25b

(1) sürmişdi durma ḥarṫ ḥarṫ ḳaşır idi (2) ḥarāmīler ise götleri üzerine oturmayup (3) yanları üzerine yatlardı ve durma götlerin (4) ḳaşırlardı çögür çalar gibi elleri varup (5) gelürdi ve Pīr Mehyāle sögüp bizi ḳazāya (6) uğratdı ne fettān imiş bize ne reng vērđi (7) dērler Aḥmerün ise vücdı tutuşup (8) yandı birazdan tırnaḳ zaḥmından şöyle acımağa (9) başladı ki gitdükce artdı Aḥmer ḡayrı şabr (10) ēdemeyüp şıçrayup el tīge urup atası (11) Mehyālūḡ üzerine bir sürüş sürdü ki cümle (12) ḥarāmīler pīrden ümīdlerin kesdiler Mirrīḥ- (13) şıfat üzerine gelüp eyitdi ey ‘ōmrün (14) yemiş ḳoca ḳanḡı belādan ol nā-be-kāra dūş (15) olduḡ ol mıḡūset ṫālī ‘iḡ bize de sirāyet (16) eyledi bārī senüḡ ‘ōmrin ṫūmāruḡ dūreyim (17) vücdüḡ ‘ālemden ḳaldırayım şoḡra ne olursa

26a

(1) olsun zīrā sen bizi bu belālara uğratdıḡ (2) dēyüp hemān ḥarāmīler yērlerinden şıçrayup amān (3) dil-āver ḳıyma zīrā ataḡdur şoḡra peşimān olursun (4) ol da böyle olacaḡın ne bilürdi bir işdir (5) oldu çāre yoḳ dēyüp Aḥmere şarılup (6) biḡ belā ile elinden kılcı alup pīri ḳurtardılar (7) Aḥmer eyitdi birāderler göre ben olduḡum için (8) neyleyem başımıza göre ne belālar getürdi dēdi (9) ḥarāmīler gerçeksın dil-āver bu reng cümlemize (10) oldu ammā size ziyāde oldu imdi buḡa (11) bir tedārik lāzımdur dēdiler intıḳam almağa (12) dēdiler Aḥmer eyitdi be hey birāderler siz ne ‘aḳla (13) ḥizmet ēdersiz ol mekkāre ḥiç bir

dağı gelir mi (14) ancak olası budur ki varup ol olduğu (15) kullayı seyr ü temâsâ edelim bir mümkün yeri varsa (16) fetihine çare görelim yoksa ol bunda bir dağı (17) gelmez deyüp kelimât ederken tekrâr harâmîlerün

26b

(1) götlerine bir gicişme 'arız oldu ki hemân tiz (2) bunlar tırnağ urup şöyle kaşıldılar ki kan (3) revân oldu Aḥmer ise vücūdın kaşıyup (4) bir acı peydâ oldu ki yanup tutuşdı (5) gene bunlar Pîr Mehyâle düşnâm vërüp pîrûñ (6) ise kendi acısın unudup sinđi (7) ve söz demege kâdir olmadı hele ne hâl (8) ise bunlar şabâh olunca kan kaşınup (9) kaldılar râvî eydür bu cânibden Hümâyün (10) Bânū şâh kıızı Gülrüh Bânūya ve cāriyelere (11) êtdügi rengleri deyüp cümle gülüşdüler (12) şabâh deg uyğu uyumadılar çün (13) şabâh oldu rüz rüşen oldu Hümâyün (14) yerinden durup kendüye zînet vërmege başladı (15) er kıyâfet olup Gülrüh Bânū nedür aşlı (16) ey Hümâyün er kıyâfet dedükde Hümâyün (17) murâdım cerrâh olmağdur varayım Aḥmer Harâmînün

27a

(1) semtinden geçeyim belki beni da'vet ederler anlara (2) dağı reng vërmeğ murâdımdur dedükde Gülrüh (3) bre neylersin kifâyet eder bu kadar belki seni (4) ele getirler sonra senden intikâm alurlar dedi (5) Hümâyün herçi-bâd-âbâd neçe olursa olsun (6) deyüp 'alâyı beline bir şerit ve eline birkaç kavanoz (7) alup başına destâr şarup saçların pinhân (8) edüp ve üstüne bir cāriyelerün kapamasın geyüp (9) bir er şüret oldu ki görenler hayrân oldu (10) hemân el kemende urup ol ma'hüd pençereden (11) taşra oldu ve bir eline bir muhkem lobut 'Arab (12) mıtırağı alup ve Anḫâkiyye yolu üzerine (13) çıkdı sağ solı gözleyüp gördi (14) bir köy kocası bir eşek üzerinde şehre gider (15) hemân Hümâyün ol kocanın önün alup kulağı (16) tözüne bir mıtırağ öyle urdu ki bî-çare baş (17) aşağı eşekden yıkıldı Hümâyün tiz

27b

(1) edüp birkaç dağı urup bî-çare pîrün cânı (2) çıkdı Hümâyün bunun 'abâdan olan dizligin (3) alup geyüp ve eşegine binüp deh çüş deyerek (4) dağa revâne oldu ve harâmîlerün üzerine (5) gelüp gördi harâmîler cümlesi yanı üzerine (6) gelüp yaturlar Hümâyün bunları görüp tiz (7) gerüye döndi güyâ korğdı harâmîler bunı (8) görüp bre gidi kanda gidersin gel berü (9) dediler Hümâyün tiz eşekden inüp eteklerin (10) devşirüp el bağlayup karşı yürüdü (11) gelüp buyuruñ sulḫânım dedi harâmîler (12) kandan gelüp

nereye gidersin Hümâyün eyitdi (13) sultānım bendenüz şehri Antaḳıyyede olurum (14) lâkin şol arada bir köyde bir âdem oḳ ile (15) urmuşlar beni timâr için da'vet etmişler (16) anda giderken yol azıdup bunda gelüp sizi (17) görüp ḥavf edüp kaçmaḳ eyledim siz de görüp

28a

(1) çağırduñız bâḳî siz bilürsiz dēdi Aḥmer eyitdi (2) bre âdem ḥekimlikden bilür misin dēdi (3) Hümâyün belî sultānım aşl şan'atım ḥekimlikdür (4) cerrāhlığı şonra öğrendim öyle ḥekimliği bilürem ki (5) meger çākerim Loḳman ola ammā müşkil budur ki (6) varacaḳ köy adın unuttım murādım gene gerüye (7) dönüp gitmekdür cerrāḥ isteyen beni gelüp arayup (8) bulsun dēdi Aḥmer Ḥarāmî eyitdi bre usta (9) baña yakın gel saña sözüm var dēdükde hemān (10) Hümâyün ḥavf edüp 'aceb şol nā-be-kār beni (11) bildi mi ola yoḥsa yerinden ḳalkmaz mı dēyüp (12) hezār ḥavf ile bunun yanına vardı Aḥmer (13) vücūdın açup Hümâyūna gösterdi baḳ şol (14) benüm ḥālime dēdi Hümâyün Aḥmerün vücūdına nazār (15) edüp gördi ufaḳ ufaḳ ḳabarup (16) şişmiş sirke ile mercimek ḥarāretinden (17) şöyle olmuş ki uyuz misāl ve tırnaḳ zaḥmından

28b

(1) göydesi nadaz nadaz olmuş Hümâyün görüp (2) şaşdı bre bu nedür bir 'azīm ḥarāret olmuşsin (3) nedür bu var ise sirkeli ta'ām yemişsin (4) yāḥūd yürek ḥarāretinden bu derde uğradun (5) dēdükde Aḥmer derünî bir āḥ edüp gözleri (6) yaş ile dolup Pîr Mehyāle heybetle baḳmaḡa (7) başladı ve eyitdi ey cerrāḥ bu benüm zaḥmım bir 'aceb (8) temāşadur söylesem bir faşl-ı ser-gü[ze]şt olur (9) hemān beni söyletme baña bir çār eyle dēdükde (10) Hümâyün eyitdi hele bunun aşlı nedür dēdi (11) Aḥmer eyitdi bre hey usta ḥekim bir dostumuz (12) var idi bir gece gelüp bizde mihmān (13) oldu andan bizi ser-ḥōş edüp bilmem (14) bize neyledi sirkeli mercimek var idi anlar ile (15) bilmem neyledi maḥmūrluḡda uyḡudan bîdār (16) olduḡ gördük ne mercimek şorbası var (17) ve ne sirke bilmem neyledi vücūdımız ḥarāretten

29a

(1) ve tırnaḳ zaḥmından böyle olmuş lâkin ol dostumuz (2) talebi ile mercimek ve sirke getürdük şonra uyanup (3) çift çift göt göte ḳalāfat olmuşuz hezār (4) dürlü zaḥmetle ḥalāş olduḡ be hey usta (5) cerrāḥ şöyle ḳalāfat eylemiş bizi nā-be-kār ki (6) balıḳ tutḡalı öyle muḥkem olmaz dēdi Hümâyün (7) eyitdi bire bire سیرک sirke ile mercimek çorbası (8)

h ll  tmifid r v c dında h r ret oldur anuŒla (9) sizi  al fat  d p bu h le  omifif sirken Œ (10) uf netid r d d kde h r miler bel  usta (11)  yle olma  gerek zir  bizler uyanup kendümüz (12) hal f  dince ne zahmet  ekdik Şonra gördük (13) Şol  azan mercimek Şorbası dolu idi (14) içinde bir nesne  almamifif ve otuz kır  va ıyye (15) sirke var idi ol da ı yo dur ve  azan (16) yanında bir a  keş[kek] to ma ı buldu  imdi (17) usta s z Œ ta  ı d r bize ne oldu ise

29b

(1) sirkeli mercimek Őorbasından oldu d di (2) A mer eyitdi öyle degil bize ne oldu ise ol (3)    mr Œ yemiş  ocadan oldu d di h r miler (4) h m Ő oldular A mer eyitdi ey usta h kim (5) l tf eyle olan oldu Şimden gerü bize bir (6)  are var mı h limiz  r k rd r d di H m y n (7) eyitdi bu güne mara  benüm yanımnda bir Şey degildür (8) biz Şimdi sizi bir s 'atde c mleŒ z hal f (9)  deyim amm  bize Şimdi l zım olan budur ki (10) evvel  bir va ıyye 'Ir k Ő b n  l zım ve bir va ıyye (11) sırça ufa  d k lmifif ola andan c mleŒ z (12) bir h mm ma Şoyunup girmelisiz andan sizlere (13) 'il c  dem d di A mer eyitdi usta 'Ir k  (14) Ő b n ve sırça get rsem 'il c  bunda  tseŒ (15) olmaz mı d d kde H m y n hayır olmaz l zım olan (16) aşl h mm mdur içinde tamam terleyüp andan (17) 'il c   dem d di A mer eyitdi güzel l kin

30a

(1) bizüm  amurumuz çok ve Őu umuz b -nih yed r (2) h mm m Őehrde olur bizlere Şehr h r mdur bizüm (3) h Őmımız p d-Ő h vez r duyarsa bizi h mm mda (4) ele getir rler ve ha  ımızdan gelürler zir  bizüm anlara (5)  d gimiz çokdur d di H m y n eyitdi (6) bre c nım öyle olmaz siz birden h mm ma girecek (7) degilsiz nih yet evvel seni h mm ma  oyup (8) mu' lece  derem Şonra taşra  ı arsın öbürleri (9) bir yerde dursunlar sen yanlarına varup gene (10) biriŒ z alup t m r  derem gene bir da ı gelsün (11) d di ve c mleŒ z tebd l Ő ret olup andan (12) ra ŐıŒuza binüp  l t-1 h rb ile Şehre varun (13) hem siz  l t-1 h rb ile olup sizi bilseler (14) bile size cür'et  d p  aŐd ödemezler d di (15) A mer eyitdi ey usta güzel l kin bizde ra Ő (16)  zerinde oturaca  g t mi var d di (17) H m y n eyitdi y  neçe  delim bu a h mm m olmayınca

30b

(1) bu a çare yo dur    günden Şonra sizden (2) hayr yo dur cümle sirke degen yerlerin etleri (3) dökülür netice h y r  tmez b k  siz bil rsiŒ z (4) d di bunların 'a ılları

başlarından gidüp (5) bre meded usta cerrāh dīnūj ‘aşkına (6) bize bir çāre dermān eyle dēdiler ammā Süheyl (7) Hārāmī eyitdi baḳ usta ben senūjle ḥammāma (8) giderem bu daḡda ölmeden şehirde ölmek (9) yegdür herçi-bād-ābād eger beni duyarlarsa helāk (10) ēdeler eger duymazlarsa devlet benüm başa yazılan (11) gelür dēdükde Mābān Hārāmī eyitdi birāderler (12) siz beni gūş ēdūj şehir-i Anṭaḳiyyede bir büyük (13) ḳahve bilürem bu aradan cümlemiz ḳalkup daḡı (14) raḡşlarımıza süvār olalım raḡşlarda otura (15) bildüğimiz ḳadar oturalım ve biraz yayan gidelim (16) çün şehre yaḳın ḳalup iki ādem ile daḡı (17) raḡşlarımız anda ḳoyalım ve cümlemiz şehre büyük

31a

(1) ḳahveye gelüp silāḥ-pūş oturalım ve kim bilür (2) duyulursaḳ tiz raḡşlara süvār olup cānımız (3) uğruna çalışup ceng ēderüz ammā ümīd (4) budur ki duymazlar usta cerrāh bizi birer birer (5) ḥammāma getürüp tīmār eylesün dēyüp cümlesi (6) buḡa rızā vērdiler ammā Aḡmer bilmez cerrāh Hümāyūn (7) olduḡun ḥammāma getürüp evvelkinden beş (8) beter ēdüp evvelkini unutsalar gerekdür Süheyl (9) Hārāmī eyitdi şehre böyle gitmeyelim bāzergān (10) ḳıyāfet gidelim dēdi cümle ḥarāmīler ma‘ḳul (11) görüp ḳalkup raḡşların egerleyüp licāmların (12) urup hezār zaḡmetile raḡşlarına bindiler ammā (13) doḡru oturmayup yanın oturup hezār (14) zaḡmetile biraz gitmeden piyāde olup yayan (15) gıtdiler Pīr Mehyāle söğerek şehrūj kenārına (16) gelüp Aḡmer Hārāmī Pīr Mehyāle eyitdi ey ḳoca (17) köhne bir ḥarāmī ile siz raḡşların yanında duruḡ

31b

(1) ve bize göz ḳulaḳ oluḡ kim bilür duyarlarsa belki (2) bir hāyhūy olursa raḡşların pāy-bendlerin (3) alup ḡāzır ēdūj dēyüp ışmarladılar Aḡmerdür (4) otuz sekiz ḥarāmī ile Mābān Hārāmī dēdüḡi (5) ḳahveye gelüp ḳarār eyitdiler yolcu ḳıyāfet (6) bāzergān kesim birer ḳahve içüp ḳahveciye (7) su’āl eylediler bu yaḳında ḥammām var mıdır (8) dēdiler belī vardur dēdi Hümāyūn Bānū (9) şehri bāzārı gördüḡi yoḳ idi (10) görüp ‘aḳlı gitdi kendüye eyitdi göre (11) geçen ‘ömrümüze baḳ neler var imiş bize ḡadrlar (12) etmişler dēyüp ḡayli elem çekdi ammā Aḡmerdür (13) gönlünden eyitdi şimdi bizi cerrāh birer birer (14) ḥammāma getürüp tīmār etse gerek ḳorḳaram (15) Sehlān Şāh duyarsa bize bir iki biḡ ādem (16) ta’yīn ēderse ḡāl-i müşkil olur öyle olunca (17) ‘aḳl budur ki heḳīm ile ben muḳaddem ḥammāma

32a

(1) gideyim mu'ālece édüp tîz çıkaram ki bilür (2) duyulur ise şâh duyup âdem cem' édince (3) ve silâh-püş benüm işim bitmiş olur hem benüm (4) cümleden zaḥmetim çokdur bir de buña göre ḥekîm (5) ne dër üç güne ḳalur mı bu ḥarâret tâbût (6) teneşir ötesi ma'nâda ben anları aldemiş (7) oluram dèdi bilmez ki ḳazâyı kendüsi (8) üzerine şatun alıyor andan eyitdi baḳa (9) birâderler benüm zaḥmım ziyâdededür sizler bir miḳdâr (10) şabr édün dèdi anlar da nola dèdiler (11) hele bunlar ḳahveciye niyâz édüp ve birkaç aḳçe (12) vèrüp kerem eyle bize bir vaḳıyye câm sırça (13) getür bir hâven ile saḫḳ edelim ve hem bir vaḳıyye (14) Trablus şâbünü dèdiler ḳahveci nola (15) dèyüp bulup getürdi Hümâyün bildügi (16) üzre édüp andan şâbünü alup ḳahveden (17) taşra çıkıldılar Hümâyün ile Aḫmer Ḥarâmî

32b

(1) ol araya yakın bir ḥammâm var idi anda gelüp (2) ḥammâmcıya buluşup eyitdi bre âdem bu ḥammâmdan (3) günde kaç aḳçe peydâh edersin dèdi andan (4) ḥammâmcı eyitdi neylersin benümle ortak mı olursun (5) dèdükde Hümâyün be cânım ne ḥöd-bîn âdem olursun (6) benüm murâdım budur ki şunda birkaç âdemler var birer maraḳa (7) mübtelâ olmuşlardur bu ḥammâmda anlara mu'ālece êtsem (8) gerek bu ḥammâmdan günde ne ḳadar aḳçe ḳazanursun (9) ben saña ziyâde vèreyim ḥammâmı ḫalvet eyle dèdi (10) ḥammâmcı ba'zı gün üç ğuruş ba'zı gün (11) üç buçuḳ ğuruş olur dèdi Hümâyün (12) Aḫmerün yüzüne baḳup ne dèrsin dil-âver dèdi (13) Aḫmer Ḥarâmî eyitdi ben beş ğuruş vèreyim (14) tek ḥammâmı ḫalvet êtsün dèdi Hümâyün (15) ḥammâmcınuḡ yüzüne baḳup baḳa âdem işte saña (16) beş ğuruş bugün ḥammâmı ziyâde ısıcaḳ édün (17) külḫancıya tenbîh édüp odun ziyâd ḳosun

33a

(1) ve sen daḫı taşrada ḥammâm öjinde durursun gelüp (2) giden âdemlere ḥammâm ḫalvetdür marizler vardur (3) cerrâḫlar tîmâr ediyorlar dèrsün dèdükde ḥammâmcı (4) şâd oldu gene bugün iki ğuruş ziyâdece (5) kârımız vardur dèyüp mâl bulmuşa döndi (6) hemân segirdüp külḫancıya bre külḫancı (7) tîz ol külḫâna birkaç odun şal marizler geldi (8) ḥammâmı kızdır nola dèdi ḥammâmcı ber-ḫudâr ol (9) dèyüp taşra oldu Aḫmer Ḥarâmî ve Hümâyünüḡ (10) yanına geldi ve ḥammâm içine buyuruḡ dèyüp (11) girdiler tîz

ḥammāmcı bunlara kendi yerin teklif (12) edüp ve bir seccâde yaydı peş-tahta yanında (13) ve kendi içeri girüp tiz olun cânım ḥammāmı (14) ḥalvet etsem gerek müşteriler ḥalvet şedâsın (15) işidüp kıyâs etdiler ki Şâh-ı Sehlân (16) gelse gerek tiz yunup taşra çıkdılar ammâ ki (17) ḥammāmcı Aḥmerle Hümâyûna gelüp sizden gayrı taşrada

33b

(1) daḥı yoldaşınız var mı dedi Hümâyün hekim (2) şüret belî otuz kırk nefer âdem daḥı var lâkin (3) buña edeceğim timârdan anlar bile hişşe-dâr olurlar (4) buña edeceğim anlarda kifâyet eder dedükde bi-çâre (5) Aḥmer anlamayup bre ḥammāmcı ḥammāmı tiz ḥalvet eyle (6) dëyü şıklet eder Şâh-ı Sehlân bunların şehre (7) geldüğün duya dëyü hele ḥammām tenhâ olup kimse (8) kalmaduğda Hümâyün dellâklara siz de mekânınıza (9) gidüğ bize lâzım degilsiz dëyüp nola dëyüp (10) cümle geyinüp gitdiler Hümâyün ḥammāmcıya eyitdi (11) sen de taşra çık ḥammāmuñ kapusın muḥkem bend (12) edüp otur gelen âdemi bugün ḥalvetdür ḥammām (13) dëyü men' eyle ḥammāmcı nola dëyüp taşra olup (14) ve kapuyı muḥkem bend edüp öñinde oturdu (15) bu taraftan Hümâyün Bânü Aḥmer Ḥarāmîye durma (16) şoyun eyledi Aḥmer eyitdi ey usta hekim (17) sen şoyunmaz mısın dedi Hümâyün ḥayır ben niye

34a

(1) şoyunayım ben girüp mu'âlece edüp ve gene tiz (2) taşra çıkaram dedi yâ neçe şoyunsun (3) saçları ve turunc memeleri âşikâre olur bu gez (4) kapu Aḥmer Ḥarāmîye açılır götünüş acısına (5) bile bakmayup ef'âl bâbına çeker ol sebebden (6) şoyunmadı Aḥmer Ḥarāmî 'üryân olup peştemâl (7) tutunup içeri girdi Hümâyün bile girüp (8) ufağ sırça ve şâbün bile aldı andan (9) Aḥmere eyitdi sen biraz şabr eyle taşrada eczâ' (10) kalmış eşek heybesinde dëyüp taşra çıkdı (11) gelüp ḥammāmcıya eyitdi tiz şovuk şuları (12) kes zirâ ısıcağ olan şuların bile şovuktur (13) dedükde ḥammāmcı nola dëyüp segirdüp şovuk (14) şuları kesdi ve külhâncıya gelüp bre (15) külhâncı odun şalsana şular şovuk (16) imiş dedi külhâncı bre cânım odun (17) şalmadan uşandım sen ne dersin dëyüp tekrâr

34b

(1) biraz odun daḥı şaldı Hümâyün Bânü ḥammām (2) içine girüp lülelerde şovuk şuları (3) ağıtdı lülelerde şu kalmasun dëyü andan şonra (4) şâbünun birin alup köpürtdi Aḥmerun başına (5) sürüp andan gözüne ve yüzüne sürdi (6) Aḥmere eyitdi gözün kapa şâbün

girmesün (7) ve hem bir çeyrek sā‘at öyle şābūnla dur ki (8) bu marāzdan kırtulasın başında şābūn (9) durduğı çok dürlü marāza eyüdüdü dedi (10) Aḥmer gerçek şanup gözlerin kapadı Hümāyūn (11) ise şābūn köpüklerin ol kadar yüzüne gözüne (12) çekdi ki Aḥmerün bütün gögdesi köpük oldu (13) andan Aḥmer ašlā gözlerin açamadı Hümāyūn (14) tiz bir vaқыyye şābūnı ḥammāmuḡ ferşine çekdi (15) şöyle ki cümle taşların şābūn eyledi gūyā (16) buz tutmuş gibi oldu andan ferşün taşları (17) üzerine ol ufağ sırçayı ekdi taşların

35a

(1) cümlesine şaçdı vay ki bir ādem yalın ayak (2) ḥammām içinde gide andan Hümāyūn Aḥmerün nā‘leyn (3)lerin alup ḥammāmdan taşra çıkdı ḥammāmı (4) kapuda görüp nedür aşlı usta hekīm gene (5) ne ḥaber dedükde Hümāyūn eyitdi içerüde olan (6) ādeme bir hoş tīmār ētdim öbür yoldaşlarına (7) ḥaber ētmege giderem anlar da gelsün ve hem ba‘zı (8) mu‘ālece otlarım kalmış anı varup getürmege (9) giderem dedi ḥammāmı var imdi göreyim seni (10) dedi Hümāyūn göñlinden bir dağı görmezsin (11) dēyüp çıkup gitdi kandasın kulle-i ma‘hūd (12) ve Gülrūḡ Bānū dēyüp ‘azm ēdüp az zamānda (13) kulleye gelüp cāriyeler görünce şaşup (14) bre cānım sen bu zamān deg kanda idiñ biz senüñ (15) elemüñ çekdik bu def‘a ḥarāmilerün eline girerse (16) hem rüsvā(y) ēdüp ve hem helāk ederler dedik (17) hele el-ḥamdüli-llāh seni şağ gördük dediler Hümāyūn

35b

(1) bunlara başlayup köylü kıocayı neçe öldürüp (2) anuñ şüreti ile ḥarāmilerün seri ve kıatına (3) hekīm şüret neçe varup gene bu gūne rengleri (4) vērdügin beyān eyledi Gülrūḡ Bānū ve cāriyeler (5) engüşt ber-deḡān ēdüp kendülerin ḥayret aldı (6) bre cānım bu fitneleri sen nerede öğrendiñ (7) dediler bunlar bunda kıalsun rāvī eydüdü çün (8) bu taraıdan Aḥmer Ḥarāmī ḥammām içinde oturmıdan (9) bızār oldu uşandı ve Hümāyūnı ḥammām içinde (10) kıyās ēdüp usta hekīm dēyü nidā eyledi gördi (11) şadā yok var ise hekīm derleyüp ḥammāmdan (12) şıkıldı taşra çıkmışdur dēyüp biraz dağı (13) şabr eyledi ammā gözlerin şābūndan açmayup (14) ḥammām içinde ne var idügin görmez biraz dağı (15) şabr ēdüp Aḥmer Ḥarāmī ḥammām ısıcağından (16) cānı burnuna geldi cān acısı ile ziyādece (17) ḥaykırup bre hekīm kandasın gel cānım çıkdı

36a

(1) dēyüp ḥammāmuḡ kıubbesi güm güm ötdi ne gelür (2) var ne gider Aḥmer dar bolup be hey mağbūn (3) olası kanda cehenneme gitdiñ dēyüp cān (4) ḥavli ile āvāzı çıkdığı kadar

haykırdı (5) gene cevâb yok gücenüp bârî şol kapuya (6) varup anda haykırayım dëyüp
 ayaküzerine (7) kalkup bir adım yürüyem şandı ayakları (8) şâbūnlı taşdan kayup dërâz be-
 dërâz (9) yıkılıp ol ferşlerde olan sırça ufağı (10) cümle vücūdına neşter misâl sancıldı
 öyle (11) feryâd eyledi ki hâmmâm güm güm ötdi birazdan (12) cân acısı ile gözlerin açdı
 bu gez hemân (13) gözinde ve kirpiklerinde olan şâbūn gözlerine (14) girüp gözleri şöyle
 ağrıdı ki şanasın (15) ikisi birden çıkdı tîz gözlerin kapayup (16) iki elleri ile gözlerin
 silmege başladı (17) ve şıçrayup ayaküzerine kalkayım şandı

36b

(1) şâbūndan ayakları kayup baş aşağı düşdi (2) boyıca âh édüp hemân ne kadar sırça var
 ise (3) vücūdına batup Aħmer tîz dizi üzerine (4) gelüp hâmmâm kurnesi semtine teveccüh
 édüp (5) sürünerek elleri ile yoklayarak kurneyi (6) buldı ammâ dizleri ve pençeleri
 sırçadan (7) päre päre oldu gücile lüleyi açup (8) el édüp meger kaynar şu idi ellerin dağı
 (9) haşlayup hây dëyüp çekdi şovuk (10) şuyun lülesine bakdı boş şovuk şu (11) yok tîz
 kurne içinde olan ısıcağ şudan (12) parmaqları uçların şokup gözlerinüñ biraz (13) şâbūnuñ
 sildi gözleri açıldı ammâ kim (14) vücūdında kan çeşme misâl revân olmuş (15) güyâ ki
 yüz biñ yerden neşter urmuşlar andan (16) vücūdına ve hâmmâmıñ ferşlerine nazâr şaldı
 (17) cümle taşlar şâbūnlı ve sırça ufağı

37a

(1) Aħmer başın şalup hây gördün mi mekkâre hekîm (2) Hümâyūn Bânū imiş cerrâh şüret
 gelmiş ne ‘aceb (3) gaflet êtdim hayf diğkât édüp bakmadım ben (4) gördün mi başa ne
 reng vèrdi dëyüp hâmmâmıñ (5) içinde taş yok ve taşra çıkmâğa çäre yok (6) şular ise
 kaynar elleriyle hâmmâm ferşlerinüñ (7) şâbūnuñ nêce atsun hele bunu ‘aql édüp (8)
 götinden peştemâlin çıkarup top eyleyüp (9) sırçaları süpürdi ve hâmmâm kapusına gelüp
 (10) taşra halvete çıkdı peştemâli silküp (11) gene beline kuşandı ve taşra çıkup bire bire
 (12) hâmmâmcı dëyüp çağırdı hâmmâmcı buyuruñ (13) dëyüp içeri girdi gördi Aħmerüñ
 (14) vücūdından kan çeşme misâl açar bre âdem (15) saña n’oldı bu ne hâldür dëdi Aħmer
 eyitdi (16) kanı cerrâh nêreye gitdi dëdükde hâmmâmcı eyitdi (17) sâir yoldaşlarına haber
 êtmege gitdi ve mu‘âlece

37b

(1) otları getürmege gitdi dëdi Aħmer âh édüp (2) bre hâmmâmcı yanıma gel dëdi
 hâmmâmcı yanına gelüp (3) nedür dëdi Aħmer eyitdi şol vücūdumda olan (4) sırça

pārelerin mümkün olanları çıkar dedi (5) hammāmcı nola dēyüp çıkarmağa başladı lākin (6) ufaqların çıkaramadı ve bunlara çāre degildir (7) dēyüp bildirdi ve hem bu vücūdında sırçaların (8) zaḥmı nedür dēyüp su'āl eyledi Aḥmer eyitdi (9) nolsa gerek işte benümle gelen cerrāḥ eyledi (10) dedi hammāmcı eyitdi yā sen niçün ḳail olduḡ (11) dedükde Aḥmer hammāmcıya yavuzlanup neylersin (12) bre ḥarīf ~~سجده~~ ḳaḏisi misin yoksa (13) ne belāsın şimdi geçen mācerāyı saḡa taḳrīr mi (14) édeyim benüm çekdügüm ḳazālar yeter dedi hammāmcı (15) sus olup artuḡ şormadı Aḥmer eyitdi (16) tiz ol baḡa bir cerrāḥ bul şehrden ve hammāmuḡ (17) şovuk şuların aç dedi hammāmcı nola dēyüp

38a

(1) tiz segirdüp külḥāna geldi şovuk şuları (2) koyuverdi andan Aḥmer bir taş alup sırça (3) kırıkların süpürdi ve yā yıḳayup pāk eyledi (4) ve hammāmcıya eyitdi lūtf eyle şehrden bize bir (5) cerrāḥ getür lākin benüm aḥvālim söyle aḡa göre (6) tedārik édüp gelüp vücūdumdan bu sırça (7) ufaqların çıkarsun dedi hammāmcı nola dēyüp (8) segirdüp bir cerrāḥ bulup aḥvāli aḡladup (9) eyitdi şunda hammāmnda bir ādem var ḳazāya (10) uğramış cümle vücūdına sırça ufaḡı (11) şaplanmış çıkarmalı dedi cerrāḥ nola (12) dēyüp cümle ālātın alup hammāmcı öḡüne (13) düşüp hammām içine getürüp Aḥmeri gösterdi (14) cerrāḥ görüp 'aklı gitdi be cānım bu saḡa (15) n'oldı dēyüp hezār zaḥmetile sırçaları (16) çıkardı ve ba'zı yağlar sürüp mu'ālece (17) eyledi Aḥmer yunup taşra çıktı ammā cümle

38b

(1) vücūdı yandı tūtuşdı andan cerrāḡa (2) niyāz édüp kerem eyle biraz şabr eyle şunda (3) birkaç yoldaşlarım daḡı vardır baḡa sürdügün (4) yağdan anlara da sür anların vücūdında sırça (5) kırığı yokdur lākin ben anlara varup ḡaber (6) édeyim gelsünler dedi cerrāḥ eyitdi ne ḳadar (7) kimsedür Aḥmer eyitdi otuz kırık nefer ādem ḳadar var (8) cerrāḥ eyitdi beş ḡuruş mu'ālece aḳçesi (9) vēr andan nēreye gidersen git dedi Aḥmerdür (10) nola dēyüp beş ḡuruş cerrāḡa ve beş ḡuruş (11) hammāmcıya vērüp andan kendüsi ḳahveye geldi (12) buluşup ḡarāmīler gördüler Aḥmerün elleri (13) zaḡm-dār şarılmış n'olduḡ dediler Aḥmer Ḥarāmī (14) Hümāyūnuḡ vērduḡi renkleri beyān eyledi (15) ḡarāmīler engüşt ber-deḡān édüp bre cānım (16) biz anı bilmedik ne 'aceb ḡaflet étdik dediler (17) Aḥmer vücūdın açup bunlara gösterdi bunlar

39a

(1) görüp Aḥmere acıdılar Aḥmer eyitdi şimdi ol (2) babam olacaḡ köhne ḡoca nā-be-kār bunda olaydı (3) dīnim ḡaḡḡıçün ḡatlı ederdim hele bir görelim siz de (4) ḡammāma varun cerrāḡ size baḡıyor varun sizi de (5) yaḡlasun andan varalım ol ḡoca köhne (6) bārī ‘ālemden vücūdın ḡaldırayım cümle hep bu (7) belāları başımuza ol getürdi ya ben anı saḡ mı (8) ḡorum dēdi ḡarāmīler yoḡ dil-āver niçün (9) öyle dēme ne ḡadar ise ataḡuzdur rüz-i maḡşerde (10) cevāb vèremezsın ol da böyle olacaḡın ne (11) bilsün ḡaḡā edersın ol da senünḡ bunca (12) cefāların ḡekmişdür lāyık degıldür bu ḡazāda (13) her ne ise ḡekdiḡiz gerek siz ve gerek bizler (14) bā-ḡuşuş gece ve gündür biz gezerüz şabāḡ gelüp (15) ḡazır pişmiş ḡa‘ām bulup ve çamaşur (16) buḡa göre zaḡmetler imdi lāyık olan (17) budur ki aşlā pederiḡüze ‘itāb ètmeyüp

39b

(1) hemān intiḡam alabilsek ol şaḡı biçikden (2) dēdiler Aḡmerün bir miḡdār ḡarāreti sākin oldu (3) cümle ḡarāmīleri ḡahveden ḡaldırup ḡammāma (4) getürdi cerrāḡ cümlesine tīmār èdüp ve hem (5) baḡladı ḡarāmīlerün götlerin anlar daḡı ḡaşra (6) çıkup ḡalkup cümlesi Pīr Mehyālün yanına (7) gelüp ve bir ḡarāmī ile Mehyāli ḡammāma gönderüp (8) ol da mu‘ālece olunup Aḡmerün yanına geldi (9) andan raḡşlarına süvār olup o ma‘hūd (10) daḡa çıkıldılar ammā Aḡmer şabr èdemeyüp (11) eyitdi bre ‘ömrin yemiş nā-ḡalef ḡoca bizi (12) belādan belāya uğratdıḡ eger babam olmasan (13) taḡḡik seni şimdi öldürürdüm dēdükde (14) ḡarāmīler Aḡmere birden eyitdiler lūḡf eyle (15) server olan oldu şimden gerü bir tedārik (16) görelim mekkāreden intiḡam almaḡa dēdiler dēmişlerdür ki (17) egerçi ḡayli müşkindür kişi dünyāda kām almak

40a

(1) bütün dünyā deḡer ammā ‘adūdan intiḡam almak dēyüp (2) her biri Aḡmer ḡarāmīye niyāz eyledi lūḡf eyle (3) bī-çāre pīre sitem ètme dēdiler Aḡmerdür bunlara (4) tekrār vücūdın açdı ve raḡşından zemīne (5) atılıp ‘üryān olup vücūdım ne ḡāle vardı (6) dēyüp bunlara gösterdi ḡarāmīler gördi (7) Aḡmerünḡ cümle vücūdı pāre pāre olmuş ve sırça (8) larun zaḡmından şişmiş bir ḡāle varmış ki (9) olur deḡil yerlerinden şaru şular çıkılmış etleri (10) gömgök olmuş görüp cümlesin ḡayret (11) aldı Aḡmer başlayup Hümāyün bunu yüzün (12) gözün şābūnlayup ve sırça ufaḡını (13) şaḡduḡın cümle beyān eyledi ve ben size siper-i (14) ḡazā oldum siz ise ḡurtulduḡuz dēdi (15) hele ḡaḡa çıkup eski mekānlarına geldiler

(16) rahşların ota şalup kendüler rāhat oldular (17) bunun üzerine bir neçe gün geçüp zaḥmları

40b

(1) eyü oldı işte bunlar bu hāl üzre ḳalmada (2) rāvī eydür çün Aḥmer Ḥarāmīnün zaḥmları (3) eyü oldı cümle ḥarāmīler bir yere gelüp müşāvere (4) édüp ‘aceb şol mekkāre olduḡı yeri (5) varup bir gez temāşā étsek eger mümkün olursa (6) bir ele getürsek bārī bir intıḳam almış olurduḡ (7) ammā mekānı ḳanda idügin bilmeyüz dedükde Süheyl (8) Ḥarāmī eyitdi geçen gece kendüni ele getürdüḡümüz (9) zamān mekānın bize bildirdi idi şehre yakın (10) yerde Sehlān Şāh bir ḳulle yapırmış anda imiş (11) gel imdi varalım görelim bir mümküni var ise girip (12) cümlesin taşarruf étdükden sonra helāk édelim (13) nā-be-kār mekkāreler de görsünler hāllerin bir daḡı böyle (14) reng kimseye étmesünler dedükde Aḥmer de ma‘ḳul (15) görüp hāzır olun dedi ḥarāmīler de ḳalḳup (16) rahşların hāzırlayup licāmların urup andan (17) üzerlerine süvār olup Pīr Mehyāl gene taḡda

41a

(1) ḳalup ḥarāmīler cümle gidüp şehir-i Antaḳıyyeye (2) ḳarīb gelüp nā-gāh gördüler Antaḳıyyenün (3) gün doğusu tarafında bir ḳulle görüp rahşların (4) sürdüler yakın gelüp gördüler bir ḳulledir ki (5) eflāke şūr çekmiş bir metīn ḳal‘aya beḡzer ammā (6) ḳullenün bir tarafı ‘Āşī şu nām bir nehr çağlayup (7) aḳar ol ḳullenün bir témürden ḳapusu var ḡayet (8) muḥkem ḳulle ḥarāmīler her tarafın temāşā édüp (9) bir çāre édecek yerin bulamadılar neçe olur (10) dēyüp ‘azīm elem üzre oldular Aḥmer eyitdi (11) ‘aceb ol mekkāre bu ḳullenün içinde mi olur (12) yoksa bu ḳulle bir ḳadīmden ḳalma mıdur neçe (13) haber alsāḡ dērken nā-gāh şehir tarafından iki yüz (14) miḡdār ādemler peydāh oldı ḳulleye doḡrı (15) gelürler Aḥmer bunları görünce ḥarāmīlere baḳuḡ (16) dēyüp gösterdi anlar da görüp ‘aceb bunlar (17) tüccār mıdur nedür ḳanda giderler ola dēyüp Aḥmer

41b

(1) Aḥmer ḥarāmīlere eyitdi siz taḡa doḡrı gidün (2) sizi görüp ürkmesünler ben anlara yanaşup (3) su‘āl édeyim belki bāzergānlardur bize eyü (4) şikārdur dedi ḥarāmīler nola dēyüp at (5) sürüp bir cānibe çıḳup gıtdiler Aḥmer (6) yalnız durdı gördi gelen ādemlerin yükleri de (7) çok rāvī eydür meger bunlar Sehlān Şāhuḡ (8) cānibinden gelürler idi ol ḳulleye zaḡıre (9) getürürler idi Hümāyūn ve Gülrūḡ Bānūya (10) yılda bir böyle zaḡıre getürüp ḳoyup giderler (11) idi cümle levāzım birden gelürdi hele Aḥmerdür (12) temāşāya

durdı meger Hemām Vezīr bunlar ile (13) bile gelmişdi kapuyı açup cümle zaḥīreyi (14) içeri taşıdılar işte dilemişdi bu kulle (15) iki kat olduğu bir taraf kapudan sedd (16) yapılmışdur zaḥīre andadur ve Gülruḥ Hümāyūn (17) ve cāriyeler içerüde olurlar gūyā Hümāyūn ile

42a

(1) Gülruḥ bu zaḥīre taşrada olduğın bilmeyüp (2) gūyā dünyā olduğun bildirmeseler gerek ammā Māhān (3) Vezīrün haberi yoḡ ki kızını neler étmişdür andan (4) zaḥīreyi koyup taşra oldular kızına bile buluşmadı (5) Aḥmer Ḥarāmī ol gelen ādemlerün birine su 'āl édüp (6) bu zaḥīreyi bunda komadan murād nedür ol ādem (7) eyitdi bunda Sehlān Şāhun bir kızını vardır (8) ve Māhān Vezīrün bir kızını vardır ol da bunda (9) otuz kırk nefer cāriye ile bunda olur anlara zaḥīre (10) getürdiler dedükde Aḥmer ġayrı bir söz demeyüp (11) bir tarafa revāne oldu ol ādemlerle Māhān (12) Vezīr daḡı gidüp kulle tenhā kaldı Aḥmer gerüye (13) dönüp kullenün etrāfın dolaşmağa başladı (14) gördi bir tarafı bir ḡubbe-i 'ālī binā kılmışlar cümle (15) etrāf revzenler ġüşāde pençereler ġayet yüksek (16) Aḥmer fikr édüp işte haber aldık ol mekkāre (17) bunda lākin ser-vaḡtına dāhil olmaḡ güçdür

42b

(1) ne çāre olsa dēyüp gezinmege başladı rāvī (2) eydür çün bu taraftan zaḥīre gelüp kapu kütür (3) kütür açılıp ḡubbenün içi şadā vērüp (4) ġüm ġüm ötdi ve bu kadar zaḥīre indirdiler ol (5) kütürdüler Gülruḥ ve Hümāyūn işitdi (6) Hümāyūn cāriyelere su 'āl édüp bu kütürdi (7) nedür dedükde cāriyeler aḡvāli bilürler ammā ne dēye (8) ceklerin bilmeyüp birbirinün yüzüne bakmağa başladılar (9) ḡorḡarlar bildirmege zīrā şāh öyle tenbih éttdi (10) ḡayır nesne yoḡ dediler Hümāyūn bir nerd-bān koyup (11) pençereye çıkmağa başladı cāriyeler görüp feryāda başladı (12) bre meded neylersin gel biz saḡa aşlın dēyelim dēmege (13) başladılar Hümāyūn olmaz dēyüp pençereye çıkdı (14) taşra bakup Aḡmeri raşş üzre gördi (15) Hümāyūn hemān ḡaykırup bre Aḡmer Ḥarāmī bunda (16) neylersin dedükde Aḡmer pençereye bakup Hümāyūnı (17) gördi pençereden başın çıkarmış zūlf-i perīşān

43a

(1) ġül-ruḡları üzerine dökmiş kirpikler ḡadenge (2) beḡzer ruḡsārı al al olmuş gūyā ḡaşları (3) ḡazā bir maḡbūb-ı cihān-ı bī-bedel lebleri la' l ü sükker (4) bir āfet-i ḡazā ancak Aḡmer görüp Hümāyūnuḡ kirpüġi (5) ḡazā-yı tīr misāl ḡayup Aḡmerün sīne-i pūr-kīnesine (6)

doğunup cigerin şerha eyledi nigāra ‘adāveti (7) var iken ‘aşk āteşi vücūdın yaqub bir gez āh (8) édüp nigārun hūsnine hayrān qaldı evvelden (9) gördi idi lākin gece ile gördi bir hoş (10) görmedi şimdi gündüz görüp hayrān oldu (11) nigār tekrār yā Aḥmer ne ararsın bunda ol kütürdi (12) nedür qubbe güm güm ötdi sen misin dēdi (13) Aḥmer hayır ey Bānū-yı bī-amān atan Māhān (14) Vezīr zaḥīre getürdügin gördüm bu araya geldim (15) gayrı bilmem dēyüp boynun egüp durdı (16) içerüden cāriyeler bu kelimāti işidüp feryād (17) étdiler kıyas étdiler ki Hümāyūn zaḥīre getüren

43b

(1) ādemlerle söyleşür ve āh atası biledür Hümāyūn (2) ise atasın bilmez vezīr cümlemizi qatlı éder (3) dēyü feryād édinceden Hümāyūn nerd-bāndan aşıya (4) inüp bre qahbeler n’oldunuz ki feryād édersiñiz (5) dēdi cāriyeler yā sizler kimünle kelimāt édersiñiz (6) bilür misiz atañ vezīr cümlemizi helāk éder (7) dēdiler Hümāyūn ben Aḥmer ile söyleşürem dēdi (8) cāriyeler yā Aḥmer Ḥarāmī bunda ne arar bunda yā ne (9) bileyim söyleşmege beni qomadıñız ol qadar dēdi ki (10) atañ vezīr zaḥīre getürdi dēdi bu ne aql (11) zaḥīredür dēdükde cāriyeler gördi olmaz aḥvāli (12) cümle beyān édüp Hümāyūn ta‘accüp eyledi (13) ne ‘aceb atam bize zulm eylemiş bizi bunda ḥabs (14) étmiş dēyüp elem üzre qaldı ammā cāriyeler ziyāde (15) ḥavf étdiler Aḥmer Ḥarāmī nāmın işidince ‘acebā (16) niye gelmişdür var ise intiqām almağa gelmişdir (17) dēdiler bu qarıfdan Aḥmer Ḥarāmī nigārun gitdügin

44a

(1) görüp kendü de raḥşın tebüp ḥarāmīlere gelüp (2) cümle beyān ve ‘ayān eyledi ḥarāmīler eyitdi yā neçe (3) olur ḥāl bu mekkāreden neçe intiqām alalım dēdi (4) Aḥmer eyitdi hele dağa varalım dēyüp sürüp (5) Pīr Mehyālün yanına geldiler pīre daḥı aḥvāli (6) dēyüp ve intiqām için müşāvere édüp her biri (7) bir söz dēdi ammā Pīr Mehyāl eyitdi ḥayır ḥayır (8) ben size bir tedbīr dēyeyim dēdi söyle görelim dēdiler (9) Mehyāl Pīr eyitdi biriñüz şehre varup kırk dāne (10) büyük şandūq yapırup içinde Freng kilīdleri (11) ola içinde açıla bu dil-āverler içine girsün (12) ve Aḥmere eyitdi sen raḥşına süvār olup ol qulle (13) dibine varursun ol mekkāreyi ḥayqırursun geldükde (14) pençereye siz de dērsiñiz ki bir kārban bozduq kırk (15) şandūq altun incü cevāhir bulduq lākin baña uzak (16) sefer düşdi āḥir diyāra gitsem gerek bu kırk (17) şandūq cevāhir mālım sende emānet dursun

44b

(1) ben de bir aydan sonra gelürem emānetim ol zamān (2) vèresin dørsin ol da māla tama ‘
 éder zīrā bunlar (3) ‘avret kısmıdur māl için cān vürler (4) bunca cevāhiri işidüp
 getürdüñise gerek (5) alup sonra inkār éderem dër yā buña hele netice (6) aldanup
 alduğdan sonra sen çıkup gidersin (7) gecenüñ nişfi olup raşşına binüp ol kulle (8) dibine
 varup öksürüp içerüden (9) harāmiler Freng kilidlerin açup taşra çıkşunlar (10) kimisi ol
 pençereye çıkup seni kemend ile yukarı (11) çeksünler ve harāmilerün kimi kızları
 gözetsünler (12) işte böyle intikam alınur sen de gerek öldür (13) gerek neylersen eyle dèdi
 Aḥmer eyitdi ha şöyle (14) koca baba sen de bir rāy-ı tedbīr eyle dèdi işte (15) bu eyü
 tedbīr ‘akla yakın lākin bilmem ol mekkāre (16) şandūqları alur mı birdenbire aqçeden
 (17) çıkmayalım evvel varup söyleyem andan sonra

45a

(1) şandūqları yapduralım dèdi harāmiler ma‘kul (2) dørsiz ol mekkāreyi evvel taşarruf
 édelim dèdi (3) ve kimi yok niçün taşarruf édelim tağa çıkarup (4) birkaç gün şafāsın
 sürelim dèdiler bilmezler ki (5) peymāne-i ‘ömleri doldı étdükleri yollarına (6) gelse
 gerek bunca nā-ḥaqq yere kan döküp (7) ve neçe bāzergān katl édüp mälların aldılar (8)
 kan dökme eyü midür anları da katl éden bulunur (9) kışşadan murād şişşedür biz gene
 sürümüze gelelim (10) çün bunlar bu tedbiri édüp Aḥmer tīz benüm hemān (11) raşşım
 egerleyüp ḥāzır édün dèdi nola (12) dèyüp ḥāzır étdiler Aḥmer Ḥarāmī geyinüp andan (13)
 raşşına binüp ‘azm-i kulle eyledi gelüp bülend (14) āvāzıyla ḥaykırup bre Hümāyün Bānū
 gel pençereye (15) saña sözüm var dèdi içerüden Hümāyün (16) ve cāriyeler bu şadā
 kimüñdür dèyü kulaq urdular (17) Aḥmer Ḥarāmī tekrār ḥaykırup ey Hümāyün Bānū gel

45b

(1) pençereye saña cevābım var dèdi içerüden gene işidüp (2) bre cānım bu kimdür dèdi
 Hümāyün Bānū eyitdi (3) hiç degil bu şadā Aḥmer Ḥarāmīñdür varup bakayım (4) nedür
 dèdi cāriyeler gene feryād édüp bre şağın (5) seni aldayup pençereden baş çıkarınca tīr-ü
 bārān (6) éderler gördüler bir dağı varmadıñ bārī pençereden (7) olsun helāk étmek isterler
 dèdiler Aḥmer (8) bir dağı ḥaykırdı Hümāyün şıçrayup nerdubāndan (9) çıkmağa başladı
 cāriyeler bre meded şağın dèye (10) gördüler olmadı yukarı pençereye çıktı (11) ve aşağı
 nazar édüp Aḥmeri raşş üzerine (12) gördi nedür yā Aḥmer ne ḥaber neye geldiñ niçün

(13) haykırırsın dedi Aḥmer Hümāyūnı görünce gine (14) derūnına âteş düşüp ‘aşkı tazelendi (15) ve eyitdi ey Hümāyūn Bānū geçen gün elime bir ulu (16) karūbān girdi ğaret êdüp elimize kırk (17) şandūk altun ve cevāhir girdi ammā şimdi bize

46a

(1) bir sefer görüldi bir aylık yoldur bile getürmek (2) mümkün degil saña niyāz êderem getürüp emānet (3) koyam geldükde gene aluram geçen gün senün mekānuḡ (4) gördüm muḥkem olduğundan niyāz êderem ne dërsin (5) dedi Hümāyūn tebessüm êdüp güldi ve eyitdi (6) olsun ammā bize ne vërürsün dedi Aḥmer eyitdi (7) kirā mı istersin Hümāyūn belī yā bu ḡān degildür (8) anda bile otluḡ yem alursun dedi Aḥmer eyitdi (9) yā ne istersin dedi Hümāyūn eyitdi yigirmi (10) tulum kaṡrān isterem ğayrı nesne istemem (11) dedi Aḥmer neylersin kaṡrānı dedi Hümāyūn (12) baḡa lāzımdur dedi Aḥmer nola öyle olsun (13) dedi Hümāyūn eyitdi evvel kaṡrān gelmeyince (14) şandūkları almam dedi Aḥmer nola başım üzerine (15) getüreyim dëyüp gitdi ammā hem taḡa doḡrı (16) gider ve hem fikrlenüp āyā bu mekkāre kaṡrānı (17) neyler gene bir fendi mi var ola dëyüp taḡa çıḡdı

46b

(1) ḡarāmīlerün yanına gelüp şafā geldin dil-āver ne ḡaber (2) Hümāyūna buluşduḡ mı dëdiler Aḥmer belī dëyüp (3) olan mācerāyı beyān eyledi bunlar ta‘ accüb êdüp (4) kaṡrānı neyler var ise gene bize bir rengi olmasun (5) ammā kaṡrāndan ne ḡaşıl olur alıvêrelim dedi (6) Pīr Mehyāl eyitdi şaḡın kendüsine kaṡrān (7) lāzımdur alduḡdan şonra belki şandūkları (8) almaya dedi ḡarāmīler ḡoş imdi bir yol (9) daḡı renglenmiş oluruz ammā ‘avretdür altun (10) cevāhire meyl êder dëdiler Aḥmer eyitdi ne dërsiz (11) yigirmi tulum kaṡrān alur mısız dedi nola (12) dëyüp ḡarāmīler aluruz dëdiler tiz Aḥmer beş (13) altı ḡarāmī ile şehre köylü şüret gitdiler (14) şehri Anṡaḡiyyede tulum ve kaṡrān alup (15) kirā ile taḡa getürdüler kirā ile ammā kirācılar (16) ḡarāmīlerün mekānların görüp ‘aḡılları gitdi (17) Aḥmer kirācılara tenbih êdüp şaḡın şehre

47a

(1) varduḡınuзда ḡarāmīlerün mekānın görüp kaṡrān (2) getürdük dëmeyesiz yoksa sizi (3) taḡra çıḡmaḡa ḡomayuz öldürürüz hele sizler (4) bilürsiz dedi hemān kirācılar estaḡfirullah bizüm (5) nemize gerek ol söz dëdiler bunlara kirāsın (6) vërüp bunlar gitdiler bunlar ol gece ‘işret (7) êdüp meḡer şon ‘işretleri idi çün (8) şabāḡ oldu ‘ālem nürile doldı Aḥmer (9) eyitdi ey birāderler şimdi bu kaṡrānı neçe (10) getürelim dedi ḡarāmīler eyitdi raḡşlara

süvâr (11) olup bir tulum kaṭrân önümüze alalım dèdi (12) ma'ḳul dèyüp raḥşlara süvâr olup yigirmi (13) ḥarâmî öñlerine birer tulum kaṭrân aldılar (14) Aḥmer öñlerince süvâr oldu ve on beş (15) ḥarâmî şehre gönderdi kırk dâne büyük (16) şandūk Freng kilidleri ile içinden ola ve hem (17) taşradan açıla dèdi ḥarâmîler nola dèyüp

47b

(1) şehre geldiler kırk dâne şandūk bulup şatun (2) alup ve Freng kiliddi alup miḥlatdılar andan (3) atlara yükledüp dağa getürdüler çün bu taraftan (4) Aḥmer Ḥarâmî Hümâyünü çağırup şandūk cevâhir (5) söyleyüp andan cāriyeler su'âl èdüp (6) Aḥmer Ḥarâmî seni ne içün da'vet ètdi Hümâyün (7) eyitdi otuz kırk şandūk altun ve cevâhir (8) var imiş emânet komaga izn ister dèdi (9) cāriyeler yâ siz ne dèrsiz dèdi Hümâyün eyitdi (10) otuz tulum kaṭrân istedim kirâ dèdi (11) Hümâyün böyle dèyüp cāriyeler bre neylersin (12) belki ḥarâm-zâdelikleri vardur dèdi (13) Hümâyün bre siz bilmezsiz ben işim bilürem dèdi (14) cāriyeler âh èdüp siz bizi bir każāya (15) uğradursız dèdiler çün ol gece geçüp (16) Aḥmer şabâḥdan ol kulle dibine gelüp (17) Hümâyün Bânü dèyüp ḥaykırdı Hümâyün

48a

(1) işidüp tîz nerd-bānı pençereye dayadı (2) cāriyeler ellerin oğmaya başladılar Hümâyün çıkup (3) pençereden nazar èdüp gördi Aḥmer gelmişdür (4) ve yigirmi ḥarâmî yigirmi tulum kaṭrân getürmişler (5) Aḥmer eyitdi ey nigâr-ı tâze işte emriñ üzre (6) yigirmi tulum kaṭrân getürdük dèdi Hümâyün (7) tîz aşığı inüp bir uzun ip getürdi ve bir (8) ucun aşığı uzadup eyitdi bu ipe ol (9) tulumları bağlan ki yukarı çekelim dèdi (10) Aḥmer Ḥarâmî nola dèyüp tulumuñ birin bağladı (11) Hümâyün urğanun bir uçun içeri uzadup (12) cāriyelere ḥaykırdı bre kaḥbeler yapışuñ şol (13) ipüñ ucuna dèdi cāriyeler nâ-çâr ipüñ (14) ucuna yapışup heyamola èdüp tulumuñ (15) birin yukarı çekdiler ve içerü aldılar andan (16) birin daḥı birin daḥı yigirmi tulumı cümle çeküp (17) içeri aldılar andan Aḥmer Ḥarâmî Hümâyüne eyitdi

48b

(1) ey Bânü-yı cihân ne dèrsün şandūkleri getüreyim mi (2) Hümâyün getir dèdi Aḥmer nola dèyüp raḥşun (3) başın çevirüp ḥarâmîler ile kandasın tağ (4) dèyüp gıtdiler ammâ bu taraftan Hümâyün aşığı (5) inüp kulle içinde ne kadar egser çivisi varsa (6) bir araya cem' eyledi cāriyeler eyitdi bunları (7) neylersiniz dèdiler Hümâyün siz şabr èdüñ (8) şimdi Hümâyün kırk şandūk getürse gerek biriñüz (9) yukarı çekün benüm aşığıda işim

var dedi (10) cāriyeler nā-çār olup durdular bu tarafından Aḥmer (11) ḥarāmiler ile Pīr Mehyālūñ yanına gelüp Aḥmer (12) gördi şandūklar ḥāzır olmuş tiz yigirmi dāne (13) şandūğa yigirmi ḥarāmīyi kōdı ve on beş (14) ḥarāmī ile raḥşlara yükledüp kulleye geldiler (15) yere indirüp ḥaykırup ey Hümāyūn Bānū gel (16) dedi içerüden Hümāyūn işidüp nerd-bāndan (17) çıkup pençereden taşra bakdı şandūkları

49a

(1) getürdün mi dedi belī getürdim dedi andan (2) Hümāyūn eyitdi ey Aḥmer bugün kaṭrān (3) tulumların yukarı çekince belim ağrımış şimdi (4) şandūkları cāriye çeksün yukarı dedi (5) Aḥmer nola dēyüp Hümāyūn aşağı indi bir cāriyeye (6) eyitdi gel sen yukarı çık ipi aşağı uzat (7) şandūkları bağlasunlar sen bize ḥaber eyle biz (8) buradan çekelim dedi ammā bir hoş gözet ki (9) ḥarāmilerün biri ipe yapışup yukarı (10) çıkmasun dedi cāriye nola dēyüp yukarı (11) çıktı Aḥmer gördi bir maḥbūb cāriye ipi yere (12) şalup Aḥmer ḥarāmiler ile bir şandūk bağlayup (13) cāriyeye kōma eyledi cāriyeler ḥaşşa édüp (14) yukarı çekdiler kulle içine indirdiler andan (15) Hümāyūn şandūğun başına gelüp nazar étdi (16) gördi Freng kilidi ile tiz Hümāyūn hemān (17) el édüp bir çiviye şandūğun kapağına mıḥladı

49b

(1) kapağı muḥkem mıḥlayup ne kadar ceḥd étse çıkmağa (2) mümkün degil cāriye gene bir şandūk daḥı çekdi (3) Hümāyūn anı da mıḥladı netīce yigirmi şandūğı (4) birer egser ile mıḥladı andan Aḥmer Ḥarāmī Hümāyūna (5) eyitdi daḥı on sekiz şandūk kaldı varup (6) getüreyim dēyüp on ḥarāmī ile kandasın tağ (7) dēyüp gitdiler Aḥmer ḥarāmilere eyitdi ben dedim (8) Hümāyūn kaṭrānı alup sonra şandūkları almaya (9) dērdim hele aldı ol mekkāra fettāniye bir iş (10) édelim ki defter-i dillerde dāstān ola ammā ki (11) birāderler şimdi sizi de şandūğa koyup getürem (12) ammā siz de çeşm-güşāde olun nişfü'l-leyl (13) olduğda ben kulle dibine gelüp bir ıslık çalaram (14) siz de şandūkları açup taşra çıkup kimiñüz (15) cāriyelere muḥayyed olup kimiñüz ol pençereye çıkup (16) baña kemend uzadup yukarı çıkayım dedi bunlar (17) nola dēyüp Pīr Mehyālūñ yanına geldiler bu tarafından

50a

(1) cāriyeler su 'āl édüp Hümāyūna niçün şandūkları (2) mıḥladınız dediler Hümāyūn eyitdi bunların içinde (3) birer yılan ve ejder vardır dedi cāriyeler bre cānım (4) evvel bize altun ve incüdür dediñ şimdi ejder (5) dērsün nasıl sözdür dediler Hümāyūn (6) sizün 'aqlıñuz

aña érmez hemân temâsâ édün (7) dèdi çün bu cânibden Aḥmer Ḥarâmî Mehyâlün (8) yanına gelüp on sekiz ḥarâmiye siz de girün (9) şandūklara dèdi nola dèyüp girdiler ecelleri (10) gelmiş dèmezler ki bre cânım yigirmi şandūқта yigirmi (11) ḥarâmî yèter dèyeler şarmaşup çıkdı (12) dirañt-ı ‘ömrüme mâr-ı ecel âşiyân-ı tende yatur (13) bülbül-i cân bî-ḥaber hemân ğaflet uyḥusı cümlesinün (14) gözlerin alup étdükleri nâ-ḥaḥḥ yere kan başiretleri (15) bağlandı on sekiz ḥarâmî de şandūklara girüp (16) ḳapandılar Aḥmer Ḥarâmî ile Pir Mehyâl bunları (17) raḥşlara yükledüp andan ḳulleye geldiler ba‘ de

50b

(1) yükleri yere indirüp Aḥmer ey Hümâyün Bânū gel (2) dèyüp ḥayḳırdı Hümâyün işidüp pençereye çıkup (3) Aḥmer Hümâyüna eyitdi işte bâḳî ḳalan şandūḳları (4) getürdüm dèdi Hümâyün nola yuḳarı çeksün (5) dèdi ve aşağı inüp gene cāriyelerün birine emr (6) édüp yuḳaru pençereye çıkdı andan şandūḳları (7) birer birer yuḳarı çeküp içeri aldılar Hümâyün (8) anları da ḳapaḳlarından mıḥlayup Aḥmer Ḥarâmî ise (9) ğayrı iş bitdi dèyüp şād olup dönüp (10) dağa çıkdılar aḥşâma muntazır oldu çün (11) Hümâyün şandūḳları alup emr édüp bir büyük (12) âteş yaḳdı ve bir ḳazan-ı kebîr ḳoyup ol ḳaṭrânı (13) ḳoydı âteş édüp muḥkem ḳaynadup andan (14) cāriyelere emr édüp ol şandūḳlara birer zolata (15) ḳadar delik deldirüp otuz sekiz şandūḳun (16) ḳapaḳları üzerinden birer zolata ḳadar delikler (17) édüp andan bir büyük kepeç ile ol ḳaynar

51a

(1) ḳaṭrândan yarımşar ṭulum ḳaṭrânı şandūḳ içine (2) ḳoydı içine olan ḥarâmîlerin kiminün çehresine (3) ve kiminün sîretine aḳup cümle feryād ederek (4) helâk oldular cāriyeler ve şâh kıızı Gülrūḥ (5) Bânū işidüp şaşdılar ve ey bunların (6) içinde altun incü degil cümle âdemler imiş (7) dèdiler Hümâyün belî yâ siz ne şanursınız ben ḳaṭrân (8) istediğüm bundan ötüri idi siz ise beni (9) kendi ḥâlîme ḳomazsınız dèdi Gülrūḥ eyitdi (10) güzel ammâ şonra Aḥmer Ḥarâmîye cevâb vèrmek (11) güç olur dèdi Hümâyün siz elem çekmeḡ ol (12) bir şey edemez elinden geleni dirîḡ étmesün (13) ve hem bunca âdem öldürmişdür yollarına elbette gelür (14) Allah-ı ‘azîm-üş-şân beni anlara musallaṭ ḳıldı (15) ḥaḳḳından geldim anların dèdi cāriyeler eyitdi (16) ya ataḡ Hâmân Vezîr ve Sehlân Şâh duyup (17) bize ne dèse gerekdür göre bunca ser-encâm olmuş

51b

(1) siz başa demeyesiz ve hem bu kadar âdem öldürdün (2) katil olduğ dâdiler Hümâyün niçün katil oldum (3) anlar kuttâ' -i tarîk idi yol kesüp bir hünî (4) nâ-be-kârlar idi bir âlây halka zulm edüp mâlin (5) alurlar idi anların şerrin halkun üzerinden (6) def' etdim neye katil oluram atam vezîre ve şâha (7) az iş mi etmişler evvelâ ben Aḥmeri hammâma getürmeli (8) oldum Aḥmer şehre gitmege Sehlân Şâhdan (9) ḥavf edüp ben anlara çok belâ kazâ olmuş (10) âdemem dârdi ma'nâda atam vezîre ve şâha daḥı (11) iyilik etmiş oluram işidürlerse ḥazz ederler (12) dâdi câriyeler Hümâyündan bu cevâbı işidüp (13) başların öñ şaldılar ya'nî ne fitne-engîz kız (14) olduğ dâdiler işte bunlar bu hâlde kılmada (15) ez-in-câhib çün aḥşâm oldu nişfü'l-leyl (16) olduğda Aḥmer Ḥarâmî rahşın ḥâzırlayup süvâr (17) olup kandasın kulle-i Hümâyün dâdüp kulleye geldi

52a

(1) ve yanından gezer gibi olup öksürdi ve daḥı (2) bir ıslık çaldı hattâ içerüde Hümâyün ve Gülrüh (3) ve câriyeler işitdi Hümâyün gülüp câriyelere (4) eyitdi işitdiñiz mi Aḥmer geldi öksürüp (5) ıslık urdı ya'nî ḥarâmîler işidüp hemân (6) şandûkdan çıkup bizi ele getürler bilmez ki anlar (7) menzil ile âhirete gitdi dâdi câriyeler ise (8) gülüşdiler Aḥmer ise taşrada gâh öksürür (9) gâh ıslık çalar gördi bunların birinden (10) aşlâ hareket yok bre cânım bunlara n'oldı (11) yoksa uyku kendüleri aldı mı ammâ öyle (12) olsa bu yigirmi otuz âdemden biri uyumaz (13) bunlara ne kazâ oldu yoksa nâ-be-kâr ḥarâmîler (14) şandûkdan taşra çıkıldılar ve nâzenîn câriyeleri (15) görüp şabrları kılmayup her biri birin alup (16) sineye çeküp 'işret ederler benüm şadâmı biri (17) işitmez dâdi ol kadar öksürüp ıslık

52b

(1) çaldı ki aşlâ bir hareket yok tâ şabâḥ olunca (2) ol kullenün etrafın dolaşup gördi (3) olmadı şabâḥ da oldu Aḥmer nâ-çâr olup (4) gitdi Pîr Mehyâlün yanına geldi maḥzûn Pîr (5) Mehyâl görüp Aḥmere eyitdi nedür ciger-güşem (6) ruḥsârında melâlet âsî eseri var dâdikde (7) Aḥmer de aḥvâli beyân eyledi Pîr Mehyâl her dürlü (8) sözler söyledi Aḥmerün eleminden güşına girmez (9) çün bu taraftan Hümâyün şabâḥ oldu tîz (10) yerinden kalkup şandûklarun delüklerine birer (11) tahte uydurup kalâfat eyledi aşlâ (12) kaḥrân konulan yerler belürmedi bir 'aceb (13) şan'at etdi ki olmaz andan Hümâyün şandûkları (14) birbiri üzerine istif eyledi ve kendü (15) şafâsında olup 'işretde oldu ol gün

(16) dahı geçüp çün aḥşām oldı Aḥmer Ḥarāmī (17) tekrār raḥşın ḥazırılayup süvār oldı andan

53a

(1) ‘azm-i kulle édüp geldi gene gāh öksürüp (2) ve gāh ıslık çaldı gördi aḥlā bir ḥareket (3) yok tā şabāḥ olunca Hümāyūn Bānū ise (4) bunun ḥāline cāriyeler ile gülerdi çün (5) şabāḥ oldı gene Aḥmer Ḥarāmī mekānına gitdi (6) elem üzre kaygu kendüsün aldı Pır Mehyāl ise (7) ne cevāb vereceğin bilmez gene aḥşām olunca (8) Aḥmer Ḥarāmī şabr édüp çün aḥşām oldı (9) gene gelüp şabāḥ deg cān çekişdi boğazın (10) yırtıdı üç gece bu minvāl üzre gördi (11) olmaz Pır Mehyāle eyitdi bunlar bir każāya uğradılar (12) ğayrı degildür hemān şabāḥ varup Hümāyūnı (13) da‘ vet edeyim gelüp şandūqları isteyem (14) ben de fāriğ oldum dēyeyim şandūqları alayım (15) dēdi Pır Mehyāl sen bilürsün dēdi (16) hemān Aḥmer süvār olup ‘azm-i kulle eyledi (17) yakın geldükde bre Hümāyūn Bānū kandasın gel dēdi

53b

(1) iĉerüden Hümāyūn işidüp nerd-bāndan çıkup (2) penĉereden başın çıkarup nedür yā Aḥmer dēdi (3) Aḥmer Hümāyūna eyitdi murādım uzağ şafere gitmek (4) idi fāriğ oldum lākin sende olan şandūqlarım (5) isterem dēdi Hümāyūn nola vereyim lākin sen (6) yalnız taşradan çekebilür misin dēdi Aḥmer (7) çekerem dēdi ḥadd-i zātinde Aḥmer ziyāde gürbüz (8) dil-āver idi Hümāyūn emr édüp cāriyeler ol (9) şandūğun birin kemend ile şarkıdup Aḥmerdür (10) zōr édüp çeküp aldı ammā raḥşa yalnız (11) yükledemez hele şandūklarun otuz sekizin de aldı (12) ve bir şandūğı şırtına urup bir tenhā maḥalle (13) getürdi gūyā Hümāyūn görmeye şandūğ içinde (14) ne var idüğün bu gez hem gider hem şırtında olan (15) şandūğa ḥiṭāb édüp bre nā-be-kār ḥarām- (16) zādeler ne każāya uğradınız yoksa uyku mı (17) uyuduğuz yāḥūd cümleñüz helāk mı olduğuz

54a

(1) hey bre Tanrı hışmına uğrayasılar dēdi (2) gördi şandūğ içinden cevāb gelmez bre n’oldı (3) bunlara şandūğ içinde yok dēsem şandūğ (4) ağır hele bir tenhāya gelüp yere indirüp zōr (5) édüp şandūğun kapağın kopardı bağıdı (6) ḥarāmīnūñ yüzüne gözüne kaṭrān aḥup yüzi (7) gözi bir ‘aceb şişmiş cānı āḥirete menzil ile (8) gitmiş Aḥmer Ḥarāmī bunu görüp levni müteğayyir (9) olup bir gez derūnından āh édüp ḥāy mekkāre (10) ne yaman bize iş etdiñ tā kıyāmete degin nār-ı (11) derūnum söyünmez dēyüp gözlerinden yaş revān

(12) oldu ‘aceb öbür şandūklar da böyle mi dedi (13) tîz birin dağı gelüp sırtına alup bre birâder (14) sen sağ mısın dedi gördi anda dağı (15) şadâ yok tîz yere indirüp kapağın açup (16) gördi anuğ dağı kaṭrân boynundan açup (17) helâk olmuş bre cânım bu mekkâre nêresinden

54b

(1) kaṭrân ḳomış dèyüp şandūğun kapağı ardından (2) delikleri gördi hây mekkâre dèyüp ḳan (3) ağladı bre temâşâ bu ki kaṭrân âdemi helâk (4) eder mi dèyüp bilmez ki Hümâyün kaṭrânı ḳaynadup (5) öyle helâk oldular hele Aḥmer Ḥarâmî bu şandūğun (6) birkaçın açup gördi cümlesi helâk olmuş (7) Aḥmer Ḥarâmî el ele urup vay bre saçı (8) biçik mekkâre ne yavuz benüm ḳolum ḳanadım kırdıñ (9) dèyüp otuz sekiz ḥarâmîlerün başı ucuna (10) gelüp çok nâle ve feryâd édüp yaḳasın (11) çâk eyledi ammâ bu tarafından Hümâyün pençereden (12) durup Aḥmer Ḥarâmîyi temâşâ ederdi (13) birer birer şandūkları taşıduğunu görüp (14) gülerdi Aḥmer gördi ağlamak fâide vèrmez (15) ḳulle dibine gelüp bre Hümâyün mekkâre dèyüp (16) ḥayḳırdı Hümâyün pençereden ne ḥayḳırırısın nedür (17) dedi Aḥmer Hümâyünü görüp yumruğun

55a

(1) gögsüne bre mekkâre benüm yârenlerim niçün ḳatlı etdiñ (2) yoksa elime girmeyesin Allahdan ḳorḳmadun (3) nêce ḳıydıñ dedi Hümâyün eyitdi sen de anları (4) şandūğa ḳoyup baña gördermeden murâduñ (5) ne idi her ne şanursan eşiñe hep gelse gerek (6) başuña dèmişlerdür ve hem Allahdan ḳorḳmayup (7) ḥarâmîlik edersiniz dedükde âdemlerün mâlların (8) alup nâ-ḥaḳḳ yere ḳan dökersiniz işte anların (9) yoluna geldi yâ sen ḳurtulur mısın senüñ de yoluña (10) gelür atam Mâhân Vezîre ve Sehlân Şâha neler (11) etdüñüz anların intikâmın senden aldım dedi (12) Aḥmer âteş olup el tîr ü kemâna urdı Hümâyün (13) başın çeküp aldayup ḳulle içine indi (14) Aḥmer Hümâyündan bu sözleri işidüp zehr (15) yutmuşa döndi biraz zamân elinden tîr ü kemânı (16) bırakmayup pençereyi gözleri gördi bir dağı (17) Hümâyün baş göstermedi Aḥmer gördi olmaz

55b

(1) hemân oradan ‘azm édüp tağa geldi Pîr (2) Mehyâl Aḥmerün yüzüne baḳdı gördi ağlamadan (3) gözleri şişmiş eyitdi ciğer-güşem nedür aşlı (4) gözlerin şişmiş ve Hümâyün ile aḥvâlin nêce oldu (5) dedükde hemân Aḥmer Ḥarâmî ḡazaba gelüp miyânından (6) tiğün ‘üryân édüp pîrün üzerine yürüdü (7) ḳatlı éde tîz Pîr Mehyâl yerinden şıçrayup hemân (8)

bir diraht-ı müntehînüñ ardına sıñdı Aḥmer Ḥarāmî (9) eyitdi bre civân merg olası ‘ömrin yemiş kıoca (10) nâ-ḥalef tedbirin ile yoḡ olasin otuz sekiz (11) başım berâberî dil-âverleri helâk êtdirmege sebeb (12) olduñ Ḥaḳḳuñ belâsına uğra gūyâ tedbîr (13) eylediñ baña ol yigitler ile Aḥmer Ḥarāmî dèyüp (14) nâm ü şân vèrmişdim benüm nāmım dünyâda ref‘ (15) oldu bâ-ḥuşuş Sehlân Şâh duyarsa (16) öküz boynuzuna girsem balık olup denizün (17) dibine dalsam ḥalâş olamam dèyüp elinde yalın

56a

(1) kılıç durma atası Pîr Mehyâlün üzerine kaçd (2) êder Pîr Mehyâl ise ol diraht-ı müntehîye (3) şıgıñup Aḥmer kılıç şalduḳca Pîr Mehyâl ağacı (4) dört dolaşur idi yâ benüm suçum nedür ki (5) baña kaçd êdersin âḥiretde cevâbım vèremezsın ben (6) senün atañ olamda baña kılıç çekersin sen de (7) öyle ber-ḥudâr olur mısın biz senün küçükden (8) beri bunca derd ü belân çekdik sen beni katl (9) êtmek dilersin ḥayf saña ḥarāmîler saña benden (10) yegrek mi oldu dèdi Aḥmer Ḥarāmî eyitdi (11) suçum nedür dèrsin bundan yegrek suç mı (12) olur ol mekkâreye nereden düş olduñ (13) iḥtiyârlıḡuñ görmeyüp bir mekkâre için (14) gâh tomruḡa ve gâh falaḳaya ve gâh zenbîle girdiñ (15) görünce ol mekkârı ağzın ḳalaycı taşu gibi (16) yayılup ol da seni bu ḥâlde görüp firâḳ êdüp (17) cânım ‘ömrüm dèdüḡin gerçek kıyâs eylediñ

56b

(1) her ne dèdi ise gördi sözinden çıkmadıñ (2) dürlü rengler vèrdi biz de intiḳam alalım dèyüp (3) bir yol ele getürmüş olduḡ ol da yine muşirr (4) oldu tâ şuşa deḡin yârenlerimden cüdâ düşünce (5) gör imdi suç senün deḡil mi dèdi Pîr (6) Mihyâl eyitdi be hey ciger-güşem turalım bu suç (7) benüm imiş ne var el-ḥamdüli-İllâh vücüduñ şıḥḥatde ben (8) senün az mı derd ü belânı çekdim bilür misin (9) ben saña naşîḥat êtdükce şürb-i ḥamra heves (10) êtme ve yaramaz yârâne yâr olma dèdükdè güşîña (11) girmeyüp kaçan mey-ḥânegiyi zaḥm-dâr êtdiñ (12) andan şahrâlara kaçdıñ gelüp beni tutdular (13) zindâna kıoyup dünyâ dürlü işkenceler ve ezîyyetler (14) êtdiler ben saña kılıç çekdim mi ben saña kılıç (15) çeksem mâni‘ deḡil ben senün atañam sen baña (16) kılıç çekdüḡün töhmetdür hem Ḥalîḳ kıatında (17) ve hem Ḥaḳḳ yanında ‘âsî olursun dèdükdè

57a

(1) Aḥmerdür sâkin olup kıılıcın ḡilâfına kıoyup (2) gelüp mekânında kıarâr êtdi Pîr Mehyâl de ol (3) dirahtun ardından yanın kaçan gelüp Aḥmerün (4) kıarşusına geçüp oturdı artuḳ

birbirine (5) bir söz demediler çün gece olup Aḥmer Ḥarāmī (6) bir semte yatup uzandı Pīr daḥı yatup (7) uyudular çün şabāḥ oldu Aḥmer Ḥarāmī (8) yerinden kalkup Pīr Mehyāle eyitdi kalk (9) ey köhne ḳoca bārī varup ol helāk (10) olan ḥarāmīlerün cesedlerin defn edelim nā-gāh (11) biri görüp şehre varup ḥaber ede dēdi (12) Pīr Mehyāl nola dēyüp bir ḳazma alup ol (13) ḥarāmīlerün yanına gelüp Pīr Mehyāl bunların (14) helāk olduğun görüp göñlinden şād (15) oldu zīrā Pīr Mehyālün ašlā rızāsı yoḳ (16) idi Aḥmerün ḥarāmīlik ētdüğine ammā neylesün (17) Aḥmer İskenderunda ḳabāḥat ēdüp mey-ḥāneciyi

57b

(1) zaḥm-dār ētdüğinden berü İskenderuna gitmege (2) ḥavf ēderdi belki şehrlı tutup Aḥmerün (3) babasıdur dēyü helāk edeler bundan sonra Aḥmer de (4) Şah-ı Sehlāna çok cefā ētdüğinden dibelik (5) Pīr Mehyāl şehre gitmege ḥavf ēdüp Aḥmerün (6) yanında otururdu çün ḥarāmīlerün helāk (7) oldukların görüp şād oldu ammā Aḥmerden (8) ḳorḳduğundan āşikāre edemeyüp şüreti (9) mu'āmele ḥayli ḥayf çeküp acıdı gūyā (10) Aḥmer gördüğ mi ey ḳoca baba ḥayf degil mi şol (11) yigitlere dēdi Pīr Mehyāl öyle olur ciger (12) gūšem sen sağ ol lā-büdd dünyāya gelen ölür (13) ecelleri bu yüzden imiş dēdi Aḥmer tekrār (14) bunları yüklenüp Pīr Mehyāl bir büyük (15) çukur ḳazup ḥarāmīleri birbiri üzerine (16) ḳoyup üzerine toprak çeküp belürsüz (17) ētdiler ve andan sonra Pīr Mehyāl ile Aḥmer Ḥarāmī

58a

(1) gene taḡa doḡru çekilüp gıtdiler mekānlarına (2) gelüp ḳarār ētdiler Aḥmerün ašlā yüzi gülmez (3) derünından āh eder Pīr Mehyāl Aḥmerün elemin (4) görüp be hey ciger-gūšem niye böyle elem çekersin (5) eger nigārdan intıḳam almadım dērsen ol āsāndur (6) yoḳ ḥarāmīler için elem edersen bir daḥı ölen (7) diri olmaz çāre yoḳdur dēdi Aḥmer yavuzlanup (8) bre hey nā-be-kār ḳoca durur da bilmem ne dērsün (9) nigārdan intıḳam almaḳ neden āsāndur işte göre (10) otuz sekiz be-nām yigitlerden ayrıldım dēdi (11) pīr eyitdi ben bir rāy-ı tedbīr eyledim intıḳam almaḡa (12) dēdi Aḥmer gülüp tedbīriñ ile civān merg (13) olasın işte senüğ tedbīriñ degil mi bu ḥarāmīlere (14) dēdi pīr eyitdi bu benüm tedbīrim aña beñzemez bu (15) yaḥşı tedbīrdür dēdi Aḥmer söyle imdi (16) göreyim benüm de 'aḳlıma uyar mı dēdi Pīr Mehyāl (17) eyitdi evvelā şehre gider köylü ādemlerinden

58b

(1) bir âdem tutarsın bir tenhâ yere götürüp andan (2) bir nâme yazup dërsin ki Sehlân Şâh ve vezîri (3) Hâmân Vezîr sen ey Hâmân Vezîr işitdim senüñ (4) bir pâkîze kızın var imiş Hümâyün Bânü nâmında (5) şehir-i Antaқиyyeye yakın bir қulle içinde olurmış (6) imdi nâme vuşûlında gerekdür ki ben ki Aḥmer Ḥarâmîyem (7) Hümâyün Bânüyı baña ‘aқd ü nikâh êdesin yok (8) dëyüp sözüme muḥâlefet êdersen Allah ḥaққıçün (9) şehirden kimse taşra çıkarmam helâk êderim (10) şöyle ki oduncu kömürци dëmem çiftci köylü (11) dëmem қatl êderem anların günâhı sizüñ boynuñuza (12) eger kızını benden dirîğ êderseniz dërsin andan (13) vezîr ve Şâh Sehlân senüñ ḥavfindan kızını (14) dirîğ êtmezler vëürler andan sonra sen de güyegü (15) olup gerdege girdükde қatl êdüp nışfü’l-(16) leyde çıkup gidërsin başımız alup ğayrı (17) diyâra giderüz ki nâm-ı nişânımız bilinmeye andan

59a

(1) ticârete başlayup kâr-ı kesbe muқayyed oluruz (2) dëdi Aḥmer bu cevâbı işidüp güzel lâkin (3) Şâh Sehlân қail olursa biz anda varmaқ güç (4) degil mi bâ-ḥuşuş ḥarâmiler de yok arқа olalar (5) dëdi Pîr Mehyâl eyitdi şimdi yalnız varınca (6) şâh niçün yalnız geldin dërse sen dërsin ki (7) şâhim anuñ içün yalnız geldim ki ihtimâldür ki baña (8) қаşd êdesiz zîrâ ben saña çok cefâ eyledim (9) ol sebebden anları taşrada қodum ben ele girersem (10) anlar saña intikâmım қomayalar dërsin eger şâhuñ (11) saña kim қаşdı var ise ḥarâmilerden (12) ḥavf êder dëdi Aḥmer fikr êdüp ‘aceb şol (13) tedbir eyü midir gel şu pîrün sözün dutayım (14) herçi-bâd-âbâd dëyüp oturup bir mufaşşal (15) nâme yazdı andan raḥşına süvâr olup (16) gelüp Antaқиyye yolunu bekleyüp durdı (17) zamândan sonra bir köylü bir eşege binmiş şehre gider

59b

(1) Aḥmer Ḥarâmî görüp önin aldı dura bre köylü (2) dëyüp raḥşın қopardı bî-çäre köylünüñ (3) ‘aқlı gidüp eşekden inüp buyur sultânım (4) dëdi Aḥmer Ḥarâmî eyitdi bre âdem beni bilür misin (5) dëdi köylü ḥayır sultânım bilmem dëdi Aḥmer (6) eyitdi baña çâker-i Yezdânî ve tenhâ süvâri (7) beyâbânî şîr-i kühistânî şikest-i bâzergânî (8) ḥarâbât-ı hânümânî bend[e]-i Aḥmer Ḥarâmî dëdi (9) köylü işidüp hey sultânım bâzergânların (10) dostı Aḥmer Ḥarâmî siz misiz lütf êdüp beni (11) incitmeñ v'Allahi benüm mâlim yoқdur bir faқîrem şunda (12) bir köyde oluram bu eşekden ğayrı mâlim yoқdur (13) eşekde heybe ile kırk elli yumurta var şehirde (14) şatmağa giderem ve bir miқdâr yoğurd var ğayrı (15)

nesnem yokdur d y p  arılıp A mer n  zeng sin (16)  pmege ba ladı A mer  ar m 
tebessüm  d p (17) eyitdi ey b -çare  or ma ben senün m l n

60a

(1) almaġa gelmedim nih yet sa a sözüm budur ki sa a (2) bir n me v reyim Sehl n  aha
d v na  ı up v resin (3) senden gene cev b isterem yok d y p mu h lefet (4)  dersen seni
 atlı  derem  iy s  tme bundan (5) ben giderem ben seni bunda beklerem ve ġayrı (6)
yoldan  ı up gidecek olursan seni köyden (7) köye arayup buluram tutup daġa  ı aruram
(8) ve seni  te e ya aram d di ve n meyi  ı arup (9) eline v rdi köylü-yi derdimend da ı
 or sundan (10) n meyi alup eyitdi y  beni d v na Sehl n (11)  aha  omazlar ise neçe
 deyim d di A mer (12) eyitdi varup d v n  apusunda kend ni (13) bevv blara ve
serhenglere bildir ve A mer  ar m den (14) Sehl n  aha n mem vardur d rsin seni  aha
(15) 'arz  derler ve  ah ne cev b v r rse senden (16) cev b isterem d di köylü nola d y p
(17) n meyi alup  andasın  ehr-i Anta iyye d y p

60b

(1) gitdi doġrı d v n- ane  apusına gelüp andan (2) bevv blara bulu up eyitdi n mem
vardur  aha (3) A mer  ar m den d di bevv blar içeri girüp (4) Sehl n  aha ba  koyup
n me a v lin (5) bildirdiler  ah A mer  ar m  n m n işidüp (6) levni m teġayyir oldu bre
ol n -be-k rdan da ı (7)  al   olmadı  mı  od benden b c-d rlıġı (8) aldı da ı ne ister
getürün görelim d di (9) bevv blar köylü  ocayı içeri  odular  oca (10) girüp  aha ba 
koyup du' lar  d p (11)  avfından ditremege ba ladı  ah bunun bu (12)  al n görüp nedür
 dem ne ditrey rs n A mer n (13) n mesin getür görelim d di köylü  oca eydür (14)
 ahım Ta rı  a  ı  n bunda benüm  u um yokdur (15) ben  ehre gelürken eşek üzerinde
bir atlı (16) z hir oldu at  oparup yanıma geldi (17) ba a A mer  ar m  d rler al  ol
n meyi  aha

61a

(1) getür yoksa seni  atlı  derem seni bir yerde  omam (2) ba a cev b getür d di n meyi
ba a v r p var (3)  ah d v nına  aha v r d di b  i ferm n (4) siz nd r n -be-k rdan  avf
 tdim belki yolumu (5) bekleye  ahım benüm  u um yokdur d y p hem n (6)  ı arup
n meyi  undi  ah n meyi alup (7) d n  eline v rdi d n  n meyi açup bülend (8)  v zıyla
o ud  n men n evvelinde d mi  ki (9) ser-n me-i be-n m  ud  benüm  atımda ki  aker-i
(10) Yezd nam ve tenh  s v r-i bey b nam  ir-i k h-ist nam (11)  ikest-i b zerg nam

şayyad-ı şāhānım bend[e]-i (12) Aḥmer Ḥarāmīyem ve sen Şāh-ı Sehlān vezīrūñ (13) Hāman elimden bulmazsız amān nāmeye muḥālefet (14) olunduḡda imdi nāmem vuşūlında Şāh Sehlānı (15) Anṭakiyye vezirūñ Hāmān Vezīrūñ bir duḡter-i (16) aḡteri var imiş Hümāyūn Bānū nāmında (17) ḡulle içinde olur imiş imdi gerekdür kim

61b

(1) ol duḡteri ben Aḥmer Ḥarāmīye ‘aḡd-i nikāḡ eḡdesiz (2) yoḡ dēyüp muḥālefet eḡdersen ben ol Aḥmer (3) Ḥarāmīyem ki seni ele getürüp ve Hāmān Vezīri (4) ele getürüp elimden gücile ḡalāş olduñuz (5) bir kerre daḡı ele getürürsem Tanrı ḡaḡḡı elimden saḡ (6) çıḡamazsıñız ve av şikāre çıḡamazsıñız ve köy şehir (7) ve ḡaşabaların cümle āteşe urup yaḡaram andan (8) şehre gider oduncı ve kömürci ve bāzergān yolcu (9) dēmeme ḡatlı eḡderem bunların günāhı senūñ boynuḡa (10) olur eger dērsen ‘asker cem’ eḡdüp üzerime (11) gelürim dērsen muḡaddemā birkaç kerre üzerime ‘asker (12) gönderdiñ ne ḡayır eḡdiñ ise gene anı eḡdersin (13) ve göndürdüḡün ‘asker ile ser-‘asker midür nedür (14) amān vermeyüp ḡatlı eḡderem ve eger ‘asker ile (15) sen bile gelürsen elime girmeyesin biñ ḡız ile (16) şāhlıḡım vērsem ḡabūl eḡtmem ve Hümāyūnı yarın (17) vermeyüp öbür güne ḡalsa Allah ḡaḡḡıḡün elimden

62a

(1) çoḡ fesād çıkar imdi nāmeye ‘amel eḡdesin (2) soñ peşimānlıḡ fāide vērmez vērnen ādeme (3) bir şāfī cevāb vēreren dēyüp nāmeyi ḡatm eḡtmış (4) Şāh Sehlān nāmede bu cevābları işidüp (5) baş aşaḡı şalup ne cevāb vēreceḡin (6) bilemedi Vezīr Hāmān ise nuḡḡı tutulup (7) ḡarekete mecālī olmadı zīrā ziyāde gözleri (8) ḡorḡmışdı ne cevāb vēreceklerin bilmediler (9) bir zamāndan baş ḡaldırıp vezīrlere yüzine (10) baḡup ey vezīrlere ve begler ne dērsiz bu sözlere (11) ne cevāb vērelim ve Hümāyūn nām ḡızı olduḡın (12) neden bildi Hāmānun göre şol nā-be-kār ḡarāmīyi (13) dēdi ol dem Hāmān Vezīr eyitdi ey şāhım (14) eger sizūñ iznūñuz olursa ben ḡızım Hümāyūnı (15) vērürem lā-büdd bir ere vērülecek Aḥmer Ḥarāmīye (16) vērürem lākin ḡarāmīlige tevbe eḡderse neyleyem (17) ḡāre yoḡdur vērmesem olmaz bir ḡız öcinden

62b

(1) ol ḡūnī nā-be-kār ḡattāl ḡarāmī bir ālāy fuḡarāya (2) ḡulm eḡdüp evlerin iḡrāḡ eḡde ve kimin mālını (3) ḡaret eḡde kimin ḡatlı eḡde yā neḡe eḡdelim bir ḡız (4) için āḡiretde mu‘azzeb mi olalım ḡaḡḡı varup (5) rencide mi eḡsün ve elinden çoḡ iş gelür (6) dēdi vezīrlere ve

begler âferîn ey Hâmân eyü (7) dersin bir kız için fesâda bâis olma be-her-ğâl (8) bir ere vèürsün şu kadar var ki halk ta'yib eder (9) göre Hâmân Vezîrün kızını Aḥmer Ḥarâmîye vèrmîş (10) dèrler Şâh Sehlân daḡı ne çâre vèrelim dèdi (11) lâkin ḥarâmîliğe tevbe eylesün ve anı cihân pehlevânı (12) édüp 'ulûfeler ta'yîn edeyim anı dèdi (13) ammâ vezîr hemân gönlünden eyitdi gör nâ-be-kâr ki (14) dervîşün sözi çıkup gele gibi dèdi (15) râvîler öyle rivâyet ederler ki Sehlân Şâh (16) sâbîka dün ü gün efkâre düşmîşdi ki 'ömrüm (17) âḡir oluyor bir evlâd-ı zükûrum yok ki yèrime

63a

(1) vâriş-i saltanatım ola dèyüp dâimâ ġam deryâsına (2) mest-i ġarḡ idi bir seyyâḡ-ı 'âlem dervîş gelüp (3) 'ilm-i uşurlâb hükmünce evlâdın olur (4) dèyü haber vèrmîşdi muḡaddemâ evvelki cildde zîkr (5) olunmîşdi Şâh-ı Sehlânun ġülruḡ Bânü (6) Hâmân Vezîrün Hümâyün Bânü nâm duḡterleri (7) dünyâya geldükde şâh ricâsıyla dervîş 'ilm-i (8) uşurlâbla fâlihlerin yoḡlayup 'ömrleri (9) uzun dènilmîşdi lâkin vezîr kızını Hümâyün (10) Bânü fitne-engîz olup Aḡmer Ḥarâmînün seri (11) ve ḡatına dâḡil-i meclis olacaḡın ve çok (12) mâcerâları geḡse gerek dèmiş idi 'âkıbet (13) Aḡmer Ḥarâmî nikâḡ ile alup taḡt taşarruffunda (14) olsa gerek ve Aḡmer Ḥarâmînün eliyle sen şehr-i (15) Anḡaḡiyyeye şâh olsaḡ gerekdür dèdi (16) 'ilm-i reml Allahü a'lem görünen budur dèmişdi (17) Hâmân Vezîr şâh duyup beni ḡatl eder

63b

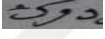
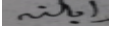
(1) yèrine şâh olacaḡım duymasun dèyüp ol (2) dervîşe biḡ sikke flori vèrüp varup (3) git bunda durma yoḡsa seni şâha yanlış (4) aḡladup başın kesdirürem dèyüp dervîşi (5) yollayup ol ḡulle-i ma'hûdı şâha söyleyüp (6) yapdırmîşdi kızını Aḡmer Ḥarâmî meclisine dâḡil (7) olup varmasun dèyü ammâ olmadı köylü (8) nâme-i Aḡmerle gelince bilüp kızını bilâ-tereddüd (9) vèrdi gördi söz kendünün olmadı (10) dervîşün sözi gelüp çıḡdı ḡoş (11) imdi şehr-i Anḡaḡiyyeye şâh olduḡ (12) Aḡmer sebebi ile dèyüp hemân dem halkı peş (13) tutup nola Aḡmere kızım vèreyim tek bir fesâd (14) édüp halkı rencide etmesün dèdi Şâh (15) Sehlân daḡı Hâmânun rızâsın görünce (16) ol köylü âdeme iḡsân édüp var imdi (17) âdem söyle biz anun sözin ḡabül êdik

64a

(1) ammâ ol da bizüm sözümüz ḡabül édüp ḥarâmîliğe (2) gelüp öḡümde tevbe êtsün cümle şuçundan (3) geḡdim bir daḡı ḥarâmîlik etmesün anı cihân (4) pehlevânı édüp 'ulûfe

ta'yîn edeyim dēdi (5) köylü nola şāhım dēyüp 'azm-i Aḥmer Ḥarāmī (6) édüp gelüp Aḥmer Ḥarāmī yol üzre durur (7) gördi gelüp Aḥmere buluşdı olan (8) aḥvālī Hāmānuḡ cümle sözlerin ve Sehlān Şāh (9) kelimātın ve tevbe teklīfin cümle taḡrīr édüp (10) beyān eyledi Aḥmer işidüp şād oldı (11) hoş imdi ben aḡa cihān pehlevānlıgım (12) ve güyegülügüm bir gündür dēyüp tiz raḡşın (13) sürüp Pīr Mehyālūḡ yanına geldi āferīn (14) ḡoca baba sen de şöyle bir tedbīr eyle dēyüp (15) vezīrūn ve şāhun sözlerin ve ḡavf étüklerin (16) beyān eyledi bī-çāre Pīr Mehyāl bile şād (17) oldı tek oḡlu Aḥmer intıḡam alsun ikide

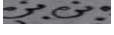
64b

(1) birde dēmesin ey ḡoca nā-ḡalef cümle senūḡ (2) ḡabāḡatūḡdür bizi belāya uğradan dēmesūn (3) dēyü şād oldı hele ol ḡeçe taḡda ḡarār (4) édüp çün şabāḡ oldı güneş ḡulle-i (5) Ḳafdan baş gösterüp 'ālem nūrile doldı (6) Aḥmer Ḥarāmī yerinden durup gömgök tēmüre ḡarḡ (7) olup iki ḡat cübbe ve cevşen ḡeydi şoluna (8) iki tiḡ baḡlayup iki siper biri ḡolunda biri (9) dūşında muḡkem dāvudī ḡolçaḡ iki ḡolında (10) kemend belinde yēdi ḡat zencīr kemer miyān-bend (11) Freḡī tolḡa başında çarḡ maḡmūzlı çizme ayaḡına (12) ḡeyüp üç yüz tīr-i ḡazā Freḡī yelekli (13) oḡ tīr-keş ḡāverī yēdi Ḳureyş oḡu (14) şoḡup üç ḡancer miyānına şoḡup Rüstem-heybet (15) ve ḡahramān-şalābet Sām-şūret Zāl-sīret (16) ejderhā-baḡış bu şūret ile raḡşına süvār (17) olup pīre vedā' édüp şehr-i Anḡaḡıyyeye

65a

(1) gelüp doḡrı şāh dīvānına geldi raḡşını bir (2) yerde bend édüp dīvān ḡapusunda kendüyi 'arż (3) étđi bevvāblar girüp şāha bildirdiler izn (4) alup Aḥmer girüp şāha tapu ḡıldı şāhdur (5) Aḡmeri Mirriḡ-şıfat bunca ālāt-ı ḡarb ve cebe (6) ve ḡürz tiḡ siperin ve şūret-i heybetin ḡörünce (7) tüyleri diken gibi oldı zīrā Aḡmerūn ḡabāncesı (8) yēmişdi ne kadar ise gözi ḡorḡmışdur ol (9) heybetin daḡı ḡörünce dibelik ḡavf étđi (10) hemān hoş geldiḡ yā Aḡmer dēdi ve işāret (11) étđi bir şandelī getürüp Aḡmerūn altına (12) ḡodular geçüp oturdı ehl-i dīvān (13) cümle Aḡmere naḡar édüp kendülerin dehşet (14) aldı ḡörmeyenler Aḡmeri ol gün gördiler (15) andan şāh Aḡmere tekrār hoş geldiḡ dēyüp (16) ḡanı yoldaşların niçün gelmedi yoḡsa anlar (17) taşrada mı ḡaldılar dēdi Aḡmer eyitdi belī şāhım

65b

(1) anlar taşrada tebdil şüret kimi divân-hâne (2) kapusunda kimi şahrâda zirâ ben saña çok cefâ (3) étdim ol sebebden anları taşrada kodum belki (4) bize bunda kaçd édesiniz anlar da yardım (5) édeler déyü getürmedim ihtimâldür intikâm kaçd (6) édesiz dedi Sehlân Şâh başın şalup (7) eyitdi eyü fikr eylemişsin lâkin şâhlara hayli (8) er niqab étmek sezâ degildür ve yalan söylemek (9) bize düşmez dedi andan ta'âm gelüp yendi (10) pîrler dilinden du'âlar oldu herkes yerlerinde (11) karar édüp esra'-yı kelâmdan Aḥmer Ḥarâmî (12) söz açup şâha eyitdi ey şâh-ı cihân (13) cevâbın nedür bize Hümâyün Bânüyı 'aḫd-i nikâh (14) ile vürür misiniz dedi Sehlân Şâh belî (15) vürürüz lâkin şol şartile ḥarâmîlîğa (16) tevbe édersin ve seni cihân pehlevânı édem (17) ve kıızı daḫı bir ḥaber irsâl édelim görelim aḫun

66a

(1) daḫı rızâsı var mı dedi Aḥmer bu sözden (2) gönli bulanup eyitdi gönlinden şimdi ol (3) mekkâreden izn taleb étdüklerinde korḫaram rızâ (4) vèremeye ve ḥarâmîlerün daḫı helâkın beyân éde (5) ve ser-encâmımız beyân éderse gene mi hicrân olmadı (6) işimiz rast gelmedi ve şâh daḫı bize kaçd (7) éderse ḥâl-i müşkil olur bize yardım éder (8) bir kafâ-darım yok ne 'aceb ḥâl-i müşkil oldu (9) dedi şâh tekrâr eyitdi ey Aḥmer ne dersin şol (10) ḥarâmîlîğa tevbe éder misin dedi Aḥmer eyitdi (11) belî şâhım tevbe-kâr oluram lâkin Hümâyün Bânü (12) belki rızâ vèrmeye zirâ bizüm nâmımız yamandır Aḥmer (13) Ḥarâmî nâmın işidince ḫail olmaz bu kerre (14) sizünle 'adâvet zâhir olur ve hem netîce şâhım (15) sözüñ doğrusı budur ki muḫlaḫ eger Hümâyünü

66b

(1) bize 'aḫd étmek murâdınız var ise bugün (2) nikâh édüp yarın gece gerdege koyasın eger kim (3) öbür güne ḫalursa maḫbûlüm degildür sizünle gene (4) 'adâvetimiz muḫarrerdür dedükde şâh ziyâde ḫavfa (5) düşdi nihânî vezîre işâret édüp (6) ya'nî var Hümâyünün vekîli ol dedi Hâmân (7) Vezîr ḫışşayı duyup ol dem taşra oldu (8) birkaç âdem alup ḫandasın ḫulle-i Hümâyün (9) déyüp taşra oldu imdi yâren bu da (10) ḫikmet-i Ḥaḫḫdur zirâ muḫadder ehli olmuş Hümâyün (11) Bânü ile Aḥmer Ḥarâmî birbirine çift olması (12) ol sebebden Şâh-ı Sehlân Aḥmere tereddüd étmeydi (13) belki ḫavf éderdi hem daḫı neçe şeyler zuhûr (14) étse gerekdür bu taraftan çünki Hâmân Vezîr (15) şâhun işâretiyle ḫalkup ḫulleye geldi (16) miftâh ile ḫulle ḫapusın açup içeri girdi

67a

(1) meger ikinci apunu miftahı ol kırk cariyelerun (2) vekil-i arcı olan cariyede idi vezir apunu (3) dibine gelup bre Gulendam deyup ayırdı (4) ieruden cariyeler gelup apu miftah deluginden (5) baup veziri gorup adılar ıyas (6) tdiler ki Humayun ile Amer araminun maceraların (7) duymıdur tiz nigara aber verup ite atauz (8) Haman Vezir geldi imdi Amer ile olan (9) avalleri duydu ise bizum cumlemiz atlı eder (10) deyup alamaa baladılar Humayun bre orman (11) ben inkar ederem Amerun yuzin gormedim derim (12) baa bi durlu cefa ederse soylemem dedi (13) cariyeler yok biz elden gitdik biz saa daim bunu (14) iun naıhat ederdik abul tmezdi imdi (15) bizum anımıza girdi deyup alamaa baladılar (16) Humayun bunları acıyup orman atam beni (17) bi pare ederse Tanrı aiun demem dedi

67b

(1) Haman Vezir bre n'olduuz tiz olun anı miftah (2) dedi cariyeler sultanım miftahı bulamadı (3) deyup apuyu gelup hezar avfla adılar un (4) Haman Vezir ieri girdi gelup cariyeler (5) ayaına duduler Humayun Banu daı gelup atası (6) vezirun elin pdi ve arsu el balayup durdı (7) Haman Vezir ızı Humayun Banuyı gordi (8) buymi bir serv-add olmi henz ekurdegi (9) ararmı ere varmaa yarar Heman Vezir eyitdi (10) baa ızım ben saa niun geldim bilur misin dedi (11) Humayun devletim ata buyuru dedi vezir baa (12) ızım ben seni bu ulle iinde perverde tduim (13) alı budur ki bir dervı soziyle tdim (14) senun ızım Amer arami nam bir kimse alsa gerekdur (15) demi idi 'ilm-i usturlab hukmunce hele (16) soz ok ol na-be-kar aramiye naıb olmayasın (17) deyu bu ulleyi icad eyledim el-aıll ol na-be-kar

68a

(1) seni duyup divana geldi biz seni nikah ile (2) aleb eyledi biz de ol na-be-karun avfindan (3) seni verecek oldu zira vermesek olmaz (4) bize zararı dounur ol na-be-kardan gozumuz (5) ormıdur birer kerre ala biz eline girmıudur (6) oraruz elinden ok fesad gelupdur dedi (7) Humayun tebessum dup gonlinden eyitdi asmına (8) du olmamı amma gor ben aa neyledim dedi (9) amma aıkare tmedi zira yemin tmıdur ve belki (10) cariyeler atlı eder deyu o Amerden urtuldu (11)larına ad olurlardı amma Haman Vezir gene (12) Humayuna ne dersin ol na-be-kar bize muntazırdur bize (13) baar aha ziyade ıleti vardur elbette bugun (14) 'ad olsun yarın gerdege girurem dedi Humayun (15) bu cevabı iıdup nola devletim ata bir sayisiuze (16)

vêrürseniz maḳbûlümdür dèdi vezîr eyitdi senüñ (17) vekîlin olup vekîlligin vêreyim mi dèdi

68b

(1) nola vêreyim devletim ata dèdi hemân vezîr şād olup (2) Hümâyûna vedâ' édüp revâne oldu gelüp (3) dîvâna şāha baş ḳoyup ḳarār ètdi şāh (4) vezîre işāret édüp ya'nî neçe oldu (5) ḳız rızā vèrdi mi dèdi vezîr du'ā édüp (6) belî şāhım iş bitdi ḳızun vekîlligin aldım (7) lâkin Aḫmer ḫarāmîlikden tevbe ètsün ben aña (8) ḫarāmîlikden ḳazandığı mâldan ziyāde mâl (9) vêreyim güyegüm ola dèdi şāh Aḫmere eyitdi (10) ne dèrsin dil-āver bizden yaña iş tamām oldu (11) dèdi Aḫmer daḫı dil ucıyla ḫarāmîliğa (12) dil ucıyla tevbe eyledi zîrā göñlinde ğayrı (13) sevdā var idi andan şāh emr édüp Aḫmere (14) bir ḫil'at gèyürdi Aḫmerdür ḫil'at gèydi (15) gelüp şāhuñ pāy-i taḫtın pūs eyledi (16) andan Aḫmerün vekîlligin alup ve ḳızun vekîlligin (17) alup nikāḫ ètdiler mübārek ola dèdiler ammā

69a

(1) ammā Aḫmerün göñlinden ḳayġu ve elem gitmedi 'aceb (2) ol mekkāre baña èddiği rengleri atası vezîre (3) dèdi mi bunlar da yüzüme gülüp beni ğafil (4) düşürüp helāk ètmek dilerler bu 'aḳd-i nikāḫ (5) baña muṫlaḳ tavşan uyḳusu vèrmekdür dèdi (6) göñli inanmayup rāḫat olmadı Vezîr (7) Hāmān ise şād-kām şāhdan izn alup (8) mehter-ḫāneler çalınup 'azîm şādî eylediler (9) çün aḫşām oldu Aḫmer şāha vezîre baş (10) ḳoyup izn taleb eyledi şāh eyitdi dil-āver (11) ḳanda gidersin bu gece bunda mihmān ol kim (12) 'işret èdelim dèdi Aḫmer dibelik reng (13) alup hāy nā-be-kārlar göre beni ğafil avlamaḳ (14) isterler dèdi ve eyitdi ḫayır şāhım mekānım (15) kühe giderem şimdi atam ve yoldaşlarım baña (16) baḳarlar dèdi in-şā'-Allah èrte gelüp aḫşām (17) gerdege girüp ber-murād olam dèdi şāh daḫı

69b

(1) sen bilürsin dèyüp ḫāmüş oldu andan (2) Aḫmer dîvāndan ṫaşra olup raḫşına süvār (3) olup ṫaġa revâne olup Pîr Mehyālün yanına (4) geldi raḫşın bend édüp oturdu Pîr (5) Mehyāl yanına oturup nedür ciger-güşem aḫvāliñ (6) yine müncerr oldu dèdi Aḫmer daḫı cümle aḫvāli (7) pîre ḫikāyet eyledi pîr elem çekme ciger-güşem (8) şimden gerü intikām alursın dèdi Aḫmerdür (9) ol gece anda ḳarār édüp çün şabāḫ oldu (10) Aḫmer raḫşına süvār olup ḳandasın şehri (11) Anṫaḳiyye ve Şāh-ı Sehlān dèyüp revâne (12) oldu çün şehre geldi gene raḫşın (13) bir yere bend édüp dîvāna gelüp içeri (14) girüp şāha buluşdı

ve geçüp yerinde (15) oturdu andan şâh emr edüp kulle içinde (16) Hümâyün Bânü ve Gülruḡ Bânü câriyeleri (17) şehre getürdiler şâh kızın şâh serâyına

70a

(1) vezîr kızın vezîr serâyına getürüp ol kullei şöyle (2) ḡâlî kıldı ammâ bu tarafından Aḡmer Ḥarâmî şâha (3) eyitdi ey şâhım şimden gerü Hümâyün Bânü taht-ı (4) nikâhımız altında mıdır şâh belî öyledür dil-âver (5) dedükde Aḡmer eyitdi şâhım çün öyledür bugün (6) Hümâyün Bânünuḡ cümle levâzımın görüp aḡşâm (7) gerdek-hâne ḡâzır edesiz işte ben kendüm mey-hâneye (8) aḡşâma degin bâde-nüş edüp aḡşâma qarîb (9) gelürem ya'nî gerdek-hâneyi ḡâzır bulmayım benüm (10) belimde olan kılıç gerdenime olsun ve ata belinden (11) ḡarâm gelmişlerden olayım Taḡrı ḡaḡkı size bir (12) iş edere ki defter-i dillerde dâstân ola (13) dëyüp şâha vezîre bir baḡış baḡdı ki zehrleri (14) çâk ola yazdı Aḡmerdür dëyü andan taşra olup (15) raḡşı yanına gelüp şıçrayup raḡşına bindi (16) ve kendüye eyitdi gel Aḡmer doḡrı bir mey-hâneye (17) var aḡşâm olunca bâde-nüş edüp tamâm

70b

(1) mest olup aḡşâm şâh serâyına varam eger gerdek (2) ḡâzır ise girüp ol mekkâre Hümâyüna bir tiḡ (3) koyam ki ḡiyâr-ı ter gibi iki pâre edüp intikam (4) alam andan taşra gelüp ḡal'a burcından kendimi (5) yere bıraḡup çıḡup gidem dëyüp andan raḡşın (6) sürüp gelüp şehirde bir mey-hâne buldı mey-hâne (7) öninde raḡşından inüp yere mey-hâneci bâde getir (8) dedi mey-hâneci nola dëyüp bâde getürdi (9) Aḡmer el câma urup bâde-nüş étmege başladı (10) çün râvî eydür ol zamân Aḡmer şâha gerdek (11) tenbih eyledi ve çıḡup gitdükdën şonra şâh (12) Aḡmerüḡ ḡâzab birle bu tenbihüḡ görüp hemân (13) beglerün vezîrlerün yüzüne baḡup bre cânım nedür (14) bu Aḡmer de böyle ta'cîl ve bu ḡâzab ile bize (15) böyle cefâ Ḥaḡḡuḡ belâsına uğrayasın Hâmân (16) Vezîr de hem Hümâyün Bânü ve hem Aḡmer Ḥarâmî ne belâ-yı (17) siyâha bizi düş eyledi kendi ḡalimiz ile

71a

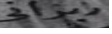

(1) otururken belâya uğradık ne güzel âsüd[e]-ḡâl (2) olmuşdım bâc-dârlığı kendüye vërüp kulaḡım (3) dinc olmuşdı dëyüp eyitdi bre Hâmân (4) Vezîr ḡalḡ durma seni gözüm görmesün yoḡsa (5) dinim ḡaḡkıçün şimdi seni ḡatlı edere tîz ol (6) durma bir serây döse aḡşâma gerdek-hâne (7) ḡâzır eyle yoḡsa seni gözüm görmesün (8) var ise Aḡmer

hakkında bir poḥ yemişsin anuḡ da (9) âdemleri tebdîl şûret işidüp varup (10) aña söylemişlerdür ol da ġazaba gelmişdür ol (11) sebebden bize cefâ eder kim bilür kızım ol ġarâmîye (12) vèrmem mi dèdiḡ ol da bize cefâ böyle eyledi (13) dèdi vezîr ġayır şâhım benüm bu ġüne sözden (14) ġaberim yoḡdur v'Allahi nola varup ben şimdi (15) gerdek-ġâne ġâzır edem dèyüp taşra oldu (16) tîz gelüp emr edüp bir serây döşedüp (17) ġul ve câriye ve ġaddâm ta'yîn eyledi ve kıızı

71b

(1) Hümâyūnuḡ yanına gelüp Aġmerün ġazabın ve şâhuḡ (2) ġışmın beyân eyledi ve kızım işte seni Aġmer ġarâmî (3) ile bu ġeçe gerdek ederüz işte bu ġadar (4) câriye ve ġâdim ġodum ve ben senüḡ için (5) başdan mı çıkayım işte fülân serây saña daḡı (6) baġışladım var anda gerdek ol dèdi ve kızun (7) vâlidesine ve tayalarına tenbih edüp bu ġeçe (8) Hümâyūnı gelin edüḡ göreyim sizi ben şâha (9) ġabere giderem zîrâ şâhdan ġorġaram ol da (10) baña ġabere baġar dèyüp taşra oldu dîvân-ı (11) şâha gelüp baş ġoyup ġarâr eyledi şâh (12) eyitdi neylediḡ gerdek ġâzır kıldıḡ mı dèdi (13) belî şâhım fülân serâyımı döşeyüp aġşâma (14) tenbih eyledim dèdi andan bu cānibden (15) Hümâyūn Bānūyı tayaları ve cāriyeleri tezyîn (16) edüp tāvus-veş dîbâ ve zîbâ ve cevâhirlere (17) ġarġ edüp evvelden biḡ ziyâde oldu meşhūr

72a

(1) meseldür bu ki müzeyyen olsa bir maġbûb zîbâ ġeyüp (2) envâ' elvânile dîbâ vèrür her reng aña bir dürlü (3) zînet gelür 'uşşâġa dürlü dürlü ġâlet feġvâsınca (4) Hümâyūn bir âfet-i cān oldu ki görenüḡ 'aġlı (5) gider bir serv-ġadd lâle-ġadd sîm beden (6) ġoġġa dehen dürrî dendân şurâġî gerden (7) ġekme burun boy-ı mevzūn ince miyân (8) çâh-ı zenaġdân ruġları al lebleri zülâl (9) ġaşı kemānî tîr müġġanı bilmez amānı nişanı (10) ġözleri âhū zülfi-perişānı ġayet de (11) ġūnî nolusar şoḡı yèter medġ etdiḡ 'âşık-ı (12) meftūnî şehrlî ġalkġa ġalkġa başlarlar (13) ġuş eden bunu nigâr-ı nâzenîn (14) evvelkiden beş ziyâde ġüzel oldu şaġı (15) sünbül ġaşı kemān boyun ġulaġ açık iki (16) bölük zülfleri ruġları üzerine dökülüp (17) bunda bir ġüsn-i cemâl var ki görenüḡ 'aġlı gider

72b

(1) bu minvâl nigârı nâzenîn edüp ġâzır kıldılar (2) andan Hümâyūn Bānū tayalarına eyitdi tîz baña bir (3) ġâdim çağırın sözüm var dèdi ammâ Hümâyūn (4) kendüye eyitdi ben

Ahmer Harāmiye bir iş  tdim ki (5) devr-i kıy mete degin unutulmaz bu intikamı (6) komasa gerek beni nik h ile alup ve böyle (7) ‘acele gerdek mur d  tmek bunun mur dı intikamdur (8) g yri degildir hoş imdi ben de aņa bir reng (9) v reyim ki H m y n kim olduğun bile d y p t z (10) h dim n birin da‘vet  d p eyitdi t z ol (11) baņa bir  st d dülger ve biraz tahte ve bir koyun (12) tulumu ve birkaç vaqıyye ‘asel ve bir vaqıyye kızilca (13) getür dedi h dim nola d y p taşra oldu (14) amm  r v  eydür meger kulle içinde olan (15) c riyelerden birkaçı H m y n yanında idi hatt  (16) Vez r H m n H m y ndan bunları ayırmamışdı (17) gözi anlara  grenmişdi ol c riyeler eyitdi

73a

(1) ey B n -yı cih n gene bir ted rik  zresiniz gibi (2) dediler H m y n y  neyleyem Ahmerün bize yaman intikam (3) kaşdı var gibi dedi hele dülger içün (4) giden h dim bir  st d dülger ile geldi (5) ve birkaç tahte getürdi H m y n emr eyledi (6) ser yun bir g şesine ol tahtelerden bir perde (7) bölüm yapdır bir  dem ancak içine şıga bilür (8) Karagöz perdesi mişalinde ve tahteleri naş (9) eyledi ser yun taşviri şeklinde ol bölme (10) olduğı bilinmeye andan ol d lgere tenb h (11)  tdi ki  dem n omuz başlarından ne kadar ki (12) kolları uzunluğı var ise  dem elleri (13) yap ve butlarından ayaklarına varınca kalın (14) ağaçdan yap dedi dülger beņzed p ben (15) yapamam dedi H m y n eyitdi bre hey dülger (16) gerçekden el ayak gibi olmak l zım degildir (17) biraz beņzet ne kadar altun istersen v reyim

73b

(1) dedükde dülger altunı işidüp ‘ağlı gitdi (2) nola efendim kadir olduğum kadar cehd  deyim (3) d y p t z kalın ağaç getürdi h dim dağı (4) tulum ve ‘asel ve kızilca getürüp H m y n (5) balı şerbet  d p kızilca ile boyadı (6) kan renginde oldu andan ol tulumu kızil (7) şerbet ile doldurdu ve d lgerin yanına (8) getürdi ve eyitdi ey usta gördün mi (9) ayaklar bunun içün olsun ve eller  buņa (10) bir baş renginde dağı yap mur dım buņa bunu (11) bağ-şeye koyup kuşlar ş k fe çiçekleri ziy n (12)  tmeyeler dedi ve bu tulum meşel   dem gögdesi (13) renginded r dedi dülger gerçek kıy sıyla (14) eyitdi ey B n -yı cih n y  buņa şerbet k madan (15) mur d nedir tulumu  f rseņiz olur dedi (16) H m y n sen bilmezsin aşlı var dedükde dülger (17) nola d y p nig run mur dı üzre g y  bir  dem

74a

(1) kıyāfet el ayak baş yaptı Hümāyūna 'arz (2) eyledi Hümāyūn görüp ziyāde begendi ve dūlgere (3) çok altun ihsān édüp dūlger şād (4) olup çıkup gitdi ammā anda olan cāriyeler (5) ve hādimler görüp şaşdılar bre cānım bu (6) Bānū bunu neylese gerekdür dēdiler 'acebe kaldılar (7) ammā Hümāyūn ile kulle içinde olan cāriyeler (8) birbirine işāret édüp gene Hümāyūn Bānūnuñ (9) bir fitneligi var gibi dēdiler andan Hümāyūn (10) bre cāriyeler şol şūreti kıldırup benüm gerdek- (11) hāneme dēdi cāriyeler nola dēyüp ol şūreti (12) kıldırup gerdek-hāneye kōdular Hümāyūn (13) Bānūdur ol şūreti yapırdığı Kāragöz perdesi (14) önüne getürdüp ayaküzre durgura kōdı (15) gūyā bir ādem ayaküzre durur kıyās ēdersin (16) andan Hümāyūn kendi zibā kaftanlarından (17) bir kaftan çıkarp ol şūrete gēydirdi

74b

(1) ve bir çintiyan ve ayaklarına iç edik ve beline kuşak (2) ve başına ter-pūş gēydirdi ve dañı üstüne (3) bir niķab gelin duvağıdur tā uçları gögsüne (4) indi andan ol şūretün iki ellerin gögsüne (5) bağlayup gūyā gelin mişal durdı cāriyeler (6) görüp hayret aldı ammā kullenden bile gelen (7) cāriyeler eyitdi ey Bānū-yı cihān nedür bunun (8) aşlı dēdiler Hümāyūn eyitdi ey kaħbeler (9) yā siz bunun aşlını bilmez misiz bu gece Aħmer (10) Hāramī gerdege girse gerekdür ben aña bu gelini tedārik (11) eyledim dēdi cāriyeler ta'accüp édüp bre cānım (12) ne çok bilür bu fitneleri bu kanda öğrendi (13) dēdiler andan Hümāyūn Bānū ol şūretün (14) beline bir ip bağlayup ipün ucun ol Kāragöz (15) perdesinün öte yüzüne geçirdi ve andan şūretün (16) iki ellerin bir ip ile bağlayup perdenün (17) içine oldı ammā ipün bendleri görünmez idi

75a

(1) şöyle bir şan'at eyledi ve kendi ol perdenün (2) ardına girdi şūret taşra perdenün önünde (3) kıldı Hümāyūn ol perde ardına girüp ol (4) şūretün beline baėlu olan ipi biraz uzadup (5) koyuvērdi şūret egildi tapu kılar gibi (6) Hümāyūn ipi gene çekdi ol şūretün kıddi (7) dal iken elif oldı ve ellerün iplerin biraz (8) koyuvērdi elleri yēre şarkdı iplerün (9) ucun çekince elleri yēre şarkdı ve gene (10) ol gelin gibi ellerin baėladı cāriyeler bu hāli (11) görüp şaşdılar Hümāyūn ol perdeden (12) bir delik yapıdı ya'nī Aħmer kapudan geldügin (13) gözede Hümāyūn bu tedārigi édüp aħşāma (14) muntazır oldı göreyim nā-be-kār hāramī benden (15) intikam almağ nēçe olur dēyüp kārār ētdi (16) ammā bu tarafından Aħmer Hāramī mey-hānede ol kıadar (17) bāde-nūş ētdi ki durup oturmaėa mecālī

75b

(1) kalmadı gördi aḥşām yakın hāy ben güyegü (2) olsam gerek dēyüp Aḥmerdür yerinden durup (3) mey-ḥāneciye şarāb aḳçesin vērüp atına süvār (4) olup dīvāna şāha revāne oldu gerçi (5) Aḥmer dīvān ḳapusına geldi ammā ziyāde ser-ḥōş (6) at üzerinde gücile oturur idi andan (7) dīvān ḳapusında bir na' re urup serāy güm (8) güm ötdi meger şāh ḥareme gitmişdi Aḥmere (9) gitmedi ḳatlanur idi şol nā-be-kār ḥarāmī (10) gelse gözüm öninde gerdege ḳosalar ben de varup (11) rāḥat olsam başımıza bir belādur geldi dērdi (12) çün Aḥmer na' reyi çekdi bevvāblar segirdişüp (13) şāha ḥaber vērtiler Aḥmer ḡayet ser-ḥōş (14) geldi dēdiler şāh vezīre bre nā-be-kār ḳalk (15) سكادو nā-be-kārı gerdege ḳoyalım dēdi (16) andan cümle begler vezīrlar ḳalkup dīvān-ḥāne (17) ḳapusına gelüp gördüler Aḥmer raḥş üzerinde

76a

(1) şöyle sermest olmuş ki gözleri kızıl ḳan gibi (2) olmuş yüzüne baḳanuḡ ödi şınar ve خالود (3) سبح gūşe bir yanına serpüp siper-i mu' anber dūşında (4) ve سوط baḳup bıyıḳlar ise çeḡeden (5) aşup fetīle fetīle olmuş eli ḳılıç ḳabzasında (6) ḳahramān-heybet Rüstem-şalābet Zāl-şevket (7) Sām-ḳıyāfet ejder-i heft-ser mişal durur (8) şāh Aḥmeri bu ḳıyāfet görünce nedür dil-āver (9) ḥāzır mısın gerdege girmeye dēdi ḥavfindan (10) Aḥmeri bu şūretile görünce ziyāde dehşet (11) aldı Aḥmer de şāhı ve Hāmānı ve begleri (12) görüp derūnından Hümāyūn Bānū mekkārlığı (13) ḥātrına gelüp bir ser-ḥōş na' resi urdu kim (14) serāy güm güm ötdi şāh na' reden ziyāde (15) ḥavf ēdüp andan Aḥmer gerdek ḥāzır mı (16) dēdi begler belī dil-āver ḥāzır buyuruḡ (17) biz de size muntazıruz dēdükde Aḥmer Ḥarāmīdür

76b

(1) eyitdi yā ḳanı ḳanḡı serāyda olur Hümāyūn dēdükde (2) begler cümle etek der-miyān ēdüp ḥāzır oldular (3) ve şāhuḡ yüzüne baḳdılar ya' nī buyurur mısız dēmek (4) şāh ise Aḥmerden gözi ḳorḳdı ḥavf (5) ēder dīvān-ḥāne ḳapusından ḫaşra ḳıḳmaḡa (6) belki nā-be-kār ḥarāmī ḡafleten girībānımdan (7) tutup helāk ēder dēyü andan beglere Hāmān (8) Vezīre eyitdi siz varuḡ Aḥmeri gerdege ḳoḡ (9) dēdi begler nola dēyüp Aḥmerün önüne (10) dūşup gerdek-ḥāneye doḡrı gitdiler Aḥmer (11) bunların ardınca gidüp serāya dāḡil oldular (12) andan Aḥmerün ḳoltuḡuna girüp raḥşından (13) yere indirmek murād eylediler Aḥmer ziyāde ser-ḥōş (14) olmaḡile ḫayır raḥşından inmem ile gerdege girürem (15) dēdi

begler neçe qabul dil-aver inuñ raşşınuzdan (16) dediler hele Aşmer inüp raşşı aldılar ve pırlerin (17) dilinden du' alar olunup mübarek dediler

77a

(1) çekilüp gitdiler Hāmān Vezīre eyitdiler eyü ser-ḥōş (2) güyegünüz var dediler Hāmān Vezīr eyitdi boynu (3) üzulsün kendü irādetimle degil cebren dedi (4) bu taraftan Aşmer Ḥarāmīyi ḥādimler ve cāriyeler karşı (5) layup buyuruñ dil-aver deyüp serāya alup (6) gitdiler kimi Aşmerün eteklerin der-miyān edüp (7) ikrām ile getürmekde Māhān Vezīr serāy (8) şāha cem' oldular begler ile şāh eyitdi (9) neylediñiz Aşmeri gerdege qoduñuz mı dedi (10) belī şāhım qoduq dediler şāh eyitdi bir kimse (11) böyle gerdege girmiş degildür ne libas geydi (12) ne ḥammām ve ne düğün 'āleme bed-nām olduq (13) eṭrāf şāhları bunu işidüp bize ta'n (14) edüp derler ki Şāh-ı Sehlān bir ḥarāmīnün (15) elinden 'aciz olmuş vezīrün kızın elinden (16) cebrile almış ve bir gün mey-ḥāneden çıqmayup (17) öyle ser-ḥōş gerdege girmiş derler ne 'aceb

77b

(1) ḡaflet etdim bārī kızını vèrmemiş olaydım (2) üzerine biraz 'asker çeküp ceng etmek gerek (3) idi ammā neyleyem olmadı deyüp bu güne (4) çok söz dedi ammā ne fāide ustād eder (5) bu söz ucından 'aḳıbet Sehlān Şāh başdan (6) çıqup münāfıqlar bu cevābı Aşmere yetişdirüp (7) Şāh-ı Sehlānı katl ederseler gerekdür maḥallinde (8) zıkr olunur hele vezīrdür ve begler şāhuñ (9) bu elemin görüp ḥāṭırın tesellī edüp öyle (10) olur şāhım Aşmer Ḥarāmī çok mübāriz erdür (11) her ne derlerse desünler Aşmer de ḥarāmīlık (12) etmege tevbe ve istiḡfār eyledi bir daḡı ḥarāmīlık (13) edecek degildür Aşmer size lāzımdur bir yerden (14) bir düşman belürse ḥavāle edersiz görseñiz ne (15) yüz aḳlıḡı eder ve cihān pehlevānı olur (16) eliñüz qanda uzatsañız yetişür taḳdir-i İllāhī (17) bu imiş çāre yok dediler şāh bu cevābları

78a

(1) işidüp ḡayır begler benüm şimden gerü Aşmere derünım (2) pür-kīn oldu hīç bilmedim başa n'oldı nuṭqum (3) tutuldu izn vèrdim dedi demez ki taḳdir (4) böyle imiş çün bu cānibden Aşmer Ḥarāmī gerdek- (5) ḥāneye dāḡil oldu ammā gücile içerüye (6) giderdi iki cānibe yıkılarak vücudı (7) süst senderelik cāriyelerün birazı Hümāyün (8) Bānūya segirdüp işte Aşmer Ḥarāmī geliyor dediler (9) Hümāyün şıçrayup ol perdenün ardına girüp (10) ol şüretün iplerin eline aldı ve cāriyelere (11) eyitdi eger Aşmer Ḥarāmī su'al

édüp Hümâyün (12) kıadadur dërse űüreti gösterüp Hümâyün (13) Bânü budur dërsinüz dëdi hele Aĥmer senderelik (14) gerdek-hâneye girdi űim űem'ler kâfûri (15) bal mûmları yanar bütün serây ziyâ vërmiş (16) kıandiller yanar Aĥmer girüp serâyunı eĥrâfına (17) nazâr űaldı bir gûűede bir gelin űüret niĥabla

78b

(1) el baĥlayup durur eĥrâfında câriyeler dîvân (2) dururlar Aĥmer kendüye eyitdi var ise Hümâyün (3) űol yüzi niĥabludur dëyüp baĥınca hemân (4) ol yüzi niĥablu kıadd-i ĥamîde kıilup boy (5) elif iken dal oldı câriyeler daĥı kıadd-i ĥamîde (6) kııldılar ol niĥablu kıaddi dal iken elif (7) oldı meger Hümâyün perde delüĥinden Aĥmeri (8) gözedür idi andan ol űüretün belinde olan (9) ipleri biraz gûűad vërüp içi űerbetli (10) űulum ayaklarından egildi iplerin çeküp (11) ol űüret doĥrudı Aĥmer anı görüp (12) Hümâyün kıyâs édüp câriyelere Hümâyün (13) Bânü bu mıdır dëdi belki kendi câriye (14) űekline girüp câriyelerün birin gelin êde (15) mekkârdur emegimiz hebâ ola dëyü su'âl eyledi (16) câriyeler belî dil-âver oldur dëdiler Aĥmerdür (17) űürete baĥup ey űaçı biĥik mekkâre fitne-

79a

(1) engiz Hümâyün kendünji neĥe görürsün dëyüp (2) el tîĥ-i bî-amâna urup eyitdi ey mekkâre (3) bilür misin atam pîri tomruĥa kıoyup űiĥr (4) efsünla ve nâz u istiĥnâ ile kıoyup gitdüĥin (5) bu intiĥamı űaĥa kıomazam dëdüĥde Hümâyün (6) perde ardından ol űüretün iplerin gûűad (7) êdince űüret Aĥmerün kıarűusunda kıadd-i ĥamîde (8) édüp baű egdi ya' nî űaĥa êtdüklerimi (9) bilürem dëmekdür Aĥmerdür ĥazaba gelüp tekrâr (10) eyitdi ey mekkâre bilür misin atam pîri (11) êrte ĥeĥe ayaklarından falaĥa ile ber-dâr êtdüĥin (12) bilür misin dëdi Hümâyün ipi űalıvërdi (13) űüret gene kıadd-i ĥamîde kııldı ya' nî bilürem dëdi (14) Aĥmer gene pür âteű olup göre mekkâre inkâr (15) êder mi dëdüĥde űüret gene kıadd-i ĥamîde kııldı (16) ya' nî inkâr êtmem dëdi Aĥmer gene ĥazaba gelüp

79b

(1) eyitdi bilür misin atam pîri zenbîl içine (2) kıoyup ber-dâr êtdiĥ űüret gene kıadd-i ĥamîde kııldı (3) bilür misin kıırĥ ĥarâmî göt göte sirkelü (4) mercimek ile kıalâfat êtdiĥ belî bilürim (5) dëdi Aĥmer eyitdi bilür misin beni ĥammâma (6) kıoyup űırĥa ile ne rengler vërdüĥün űüret (7) gene bilürem dëdi ve bundan űonra beni otuz (8) kıırĥ dil-âver yigitlerden ayırdıĥ gör imdi (9) anlarun intiĥamın gör senden neĥe alayım dëyüp (10) dal tîĥ olup êriűüp ol űüretün (11) miyânına bir tîĥ ĥaldı űulumun orta yerin (12) iki űaĥĥ eyledi

çün tulum yarıldı kızıl (13) şerbet kıan renginde revān oldu ağıdı (14) Aḥmerdür tigin ğılāfına koyup āh mekkāre (15) hele senden intikām aldım dēyüp hemān iki (16) avuçların açup ol dökülen şerbetden (17) kıan kıyāsıyla bir avuç şerbet alup nüş

80a

(1) eyledi gördi ğayet lezīz āh ēdüp ne lezīz (2) kıanın var imiş hey meded ḥayf evvel taşarruf (3) ētmedim bu mekkārenün kıanı böyle lezīz olunca (4) yā sīneye çeküp şafāsın sürmek ne ğüne (5) idi bārī kendümi pāre pāre ēdeyim şonradan (6) gelen ‘aql degildür bunca yārāndan cüdā düşdüm (7) nigārun vaşlına ēremedim elimden çıkup gitdi (8) bārī bir şafāsın sürmedim ne ḥamākatdür bārī (9) böyle şimden gerü sağ olmadan kendümi helāk (10) ēdeyim dēyüp pek pek söyledi cāriyeler cümle (11) işitdi andan Aḥmer el ḥancere urdu ki hemān (12) kendüsin ura ser-ḥōş ādem ise kendüsine (13) kıyar cümle yārāne bu ma‘lūmdur ki bunda ba‘zı (14) dāī‘ler vardır ser-ḥōş olduğda sövdü ki (15) ḥātrına gelüp āh efendim dēyümemesi üzerine (16) bir bıçak urur ve-yāḥūd kıoluna na‘l açar ben (17) senün vaşlına ēremedim dēyüp sīnesine bir bıçak

80b

(1) urup aḥtere menzil ile gider buña ğöre çok (2) fesād olmışdur bu şürb-i ḥamr ise keyfi hükmünce (3) hem Aḥmer Hümāyün şüreti tiğ āteş-tābla çekince (4) ol şüret düşdi kıan renginde şerbet (5) serāyuḡ içi revān olduğda Aḥmerün ise ḥamr (6) başında olan destārın yüzüne dökülmüş (7) bir eliyle ğāh ğāh kıaldırur ser-ḥōşluğdan ğözleri (8) kıızarmış görmeden kıalmış ol şüreti görmeden (9) fark ēdemedi el ḥancere urup kendüsin (10) helāk ētmek diledükde Hümāyün perde ardından (11) şıçrayup Aḥmerün ḥancer tutan bileğine şarılıp (12) cāriyelere bre kıaḥbeler kıoman dēyüp hemān (13) bir yanından cāriyeler uçup Aḥmerün elinden (14) ğücile ḥancerin alup Hümāyün kıoman ēdüp (15) cāriyeler üşüp Aḥmeri muḥkem bende çekdiler (16) Aḥmer olmadı kendüsin ḥalāş ēdemedi (17) ğayet ser-ḥōş idi Hümāyün Bānū Aḥmerün

81a

(1) kıarşısına çeküp eyitdi baқа Aḥmer sen ol tiğ (2) ile çalduğun ‘imāl Hümāyün idi Hümāyün (3) şimdi benem nedür bu senün ētdüğün kıattallık (4) insānı Tanrı yaratdı demeyüp āḥiretde (5) bunların cevābın neçe vērürsün eger ataḡ pīre (6) ētdüğüm rengi dersen hele şimdi ‘aqluḡ başında (7) yokdur yoksa sağa cevābım çokdur dērken (8) Aḥmerün cāriyeler bağlamasunlar dēyü hareketinden (9) ğöḡli bulanup kıuşmağa başladı

şöyle (10) istifrâğ êtdi ki ‘aql dâiresinden çıķup (11) lâ-ya‘kıl oldu Hümâyün emr êdüp Aķmerüñ (12) câriyeler ağzın burnın yudular câme-i ħâbın (13) bırağup cümle libâsların çıķarup Aķmeri (14) câme-ħâbe yatırdılar râvî eydür meger Hümâyün (15) Aķmere göñül vërmişdi bu gez câriyeler Aķmeri (16) ‘üryân êdince Hümâyün dağı şoyunup (17) Aķmerün kıoynuna girüp kıolların Aķmerün miyânına

81b

(1) bend êdüp birķaç büsesin aldı şehveti ğalebe (2) êdüp zât‘ül-‘amüd el êdüp gördi (3) göñlüncedür Aķmer ise lâ-ya‘kıl bir şeyden (4) ħaberi yok hele ne ħâl ise Hümâyün (5) tâ şabah deg şabr êdüp Aķmerün ‘aķlı başına (6) gelince kendü dağı uyumadı göñlinden (7) fikr êdüp Aķmerün göñli bizden intikâm (8) almaķdur yoksa bizi ħâtünluđa almışdur (9) imdi buña tedârik lâzım bunun âteşine (10) şu kıoyup söyündürem yoħsa ‘aķlı (11) başına geldükde çok fesâd êder elleri bunun (12) kıyâmete deĝin bağlu durmaz atam bunu şimdi (13) bu ħâlde görse amân vërmez ve şâħ dağı (14) kıatl êder ben ise buña göñül vërdim ‘aceb (15) ol da baña vëre mi dëyüp bu fikr ile şabâħa (16) deĝin gözüne uyħu girmede şabâħa yaķın (17) Aķmerün ‘aķlı başına gelüp uyandı gördi

82a

(1) bir kıaba pupla döşek öyle ki on iki ayak (2) nerd-bân ile kııkılır idi ‘ömrinde dağı öyle (3) döşek gördüĝi yok idi Aķmer kendüsin (4) ol döşek ve yanında Hümâyün serâyun her (5) ğüşesi şem‘ler rüzî rüşen pervâne-veş (6) câriyeler her tarafa gezerler Aķmer kendüsin ellerin (7) bendile görüp âħ êdüp fikre vardı (8) Hümâyün görüp nedür dil-âver ‘aķlın başına (9) cem‘ eyle bilür misin ĝece neler êtdiĝ dedi (10) Aķmer belî bilürem ‘imâl Hümâyünü tiĝ ile çalduĝum (11) ve siz başıma üşüp bend êtdüñüz dedi (12) Hümâyün baķa dil-âver başında devlet var imiş (13) Hâmân Vezîrün ĝüygüsü olduĝ sen bize (14) intikâm kıaşd êtdiĝ helâk êtmek için (15) lâkin lâyıķ degildür ĝerçi ben câriyeñ size (16) çok cefâ kııldım cümle kıabâħât atañ pîrüñdür (17) bizi ol kıullede atam ħabs kıılduĝın ħaber aldım

82b

(1) andan taşra çıķup dağda âteş şu‘lesin (2) vardım Pir Mehyâl beni görüp ağzı egilüp (3) efendim sulţânım dëmege başladı ben câriyen (4) bu pîrün bu işlerin görüp ĝücüme geldi (5) bârî bir tâze yigit olaydı benüm bu ĝücüme (6) geldüĝinden böyle reng vërdim ammâ böyle (7) êtdüĝüm sende sebab-i devlet oldum eger ħarâmîlerün (8) helâk olduĝuna elem çekersin êtdüĝün (9) buldular nâ-ħaķķ yere êtdükleri kıan kıalır mı (10) Tañrı beni ħavâle

étدی atam vezîr (11) anlarun haqqından gelemedi kıızı geldi **اكسون** (12) bu harâmîlik ile ve kan dökme ile bir (13) māl-dār âdemün kıızın alacağ degil misin şimdi (14) iş[t]e bir vezîrün kıızın aldıñ māl için (15) mezâik çekmezsin ve şahımız seni cihân pehlevanı (16) etmek murād eylemiş harâmîliğün şonı yokdur

83a

(1) bilürsün benüm sözlerim saña naşîhatdur şimdiki (2) hâlüne şükr edüp harâmîlige tevbe edüp māl (3) için gam yeme atam çok māl vèrdi cümlesin (4) senün uğruña harc ederem ve bencileyin nâzenin (5) duğteri sîneye çeküp göñlinden bu fikr-i (6) fâsidi çıkar atañ Pîr Mehyâle dağı atamdan (7) bir munaşşab alıvèreyim ‘ömrün ‘ibâdet ile geçür (8) dèyüp buña göre çok dürlü naşîhat eyledi (9) Ađmerdür fikr edüp gördi Hümâyünün sözi (10) yerinde eyitdi ey nigâr gerçek sözlerin cümle (11) yerinde kabûl étdim bundan gerü harâmîliğa tevbe (12) estağfirullah dèdi Bânü Ađmerün bendden alup (13) halâş étدی hemân Ağmer nigâra şarılup (14) der-âğuş edüp birkaç busesin alduğda (15) şehveti hareket edüp zât’ül-‘amüdi dağı (16) harekete gelüp hemân Hümâyün Bânünün çıkarup (17) ‘asâ-yı haqqîkati gül-çîn-i şerî‘ ate idhâl

83b

(1) edüp mihr-i bekâretin aşâ-yı haqqîkate fetğ (2) edüp gör imdi şaşırdıyı murād alup (3) murād vèrdiler şabâh dağı yakın idi hele (4) ne hâl ise Hümâyün Bânüyı mağzün étmedi (5) boş kıomayup dört beş kadar oldu (6) çün şabâh oldu güneş kulle-i Kıafdan baş (7) gösterüp ‘âlem münevver oldu Hümâyün Bânüdür (8) Ađmeri hammâma kıoyup âyin-i ğusl yerine getürüp (9) andan emr edüp yeni libâslar getürüp Ađmere (10) ğeydirüp kıuşatdı dil-âver ğayrı (11) durma dîvâna şâha var atam Mâhân Vezîrün (12) destin būs edüp hil‘at ğey dèdi Ađmer (13) nola dèyüp taşra oldu hâdimler Ađmerün (14) rahşın getürüp Ađmer süvâr olup dîvân-ı (15) şâha revâne oldu çün dîvân-hâne öñüne (16) geldi Hâmân Vezîrün nevâbiglerinden görüp hây (17) efendimizün güyegüsi geldi dèyüp segirdüp

84a

(1) Ađmerün rahşın alup Ağmer dîvân-hâneye gitdi (2) bu taraftan Vezîr Mâhân şâha eyitdi şahım (3) varup Ađmeri gerdek-hânedan çıkarup (4) getürelim mi dèdükde şah aşlä cevâb étmedi (5) ve kıararup bir cevâb dèmedi vezîr artuğ (6) söylemeyüp yerinde oturdı şah cevâb (7) vèrmedüğine elem çekdi andan şah baş (8) kıaldırup eyitdi bre nâ-halef senün güyegün (9) nâ-be-kârın bunda işi nedür bu dîvân harâmî (10) yeri midür taht-ı şahîdür

Hakkuñ hışmına uğrayasın (11) sen de ve kızığın dağı ne belādan Aħmere düş oldu (12) kızığın olacağ faħiše el memleket şahları (13) bunu işidüp bize ta'yib ederler ahir 'ömrümde (14) 'aleme bed-nām oldum Şah-ı Sehlān bir harāmīye (15) kız vermiş korkusundan hiçbir şehryār (16) ve şah beni ādem yerine kıomaz dēyüp gayretinden (17) ağladı Māhān eyitdi be hey şahım benüm bunda

84b

(1) suçum nedür köylü ādem nāme ile geldükde siz rızā (2) verdünüz eger harāmīlīga tevbe ederse anı cihān (3) pehlevānı edem dediniz dedi şahuñ ziyāde (4) gazabı olduğundan bre kanı cellād Hāmān (5) Vezirün boynun uruñ dēyüp çıkardı (6) etrafından begler vezirler ayağa durup şahım (7) etme Māhān Vezir eski emek-dāruñdur sonra (8) peşimān olursun dēyüp bir bir ricā etdiler biñ (9) belā ile Māhān Veziri halāş etdiler (10) Māhān yerinde karar etdi (11) divān kapusından içeri gire düşdi şah (12) görüp kıyās eyledi ki Māhān Vezir ile olan (13) mācerāyı Aħmer işitdi levni müteğayyir olup (14) şaşdı hele Aħmer gelüp şahun pāy-i tahtın (15) būs edüp vezirün elin öpdi şahdur (16) neylesün işaret edüp bir şandelī koyup (17) Aħmer geçüp oturdı ammā şah Aħmere aşlā

85a

(1) iltifat etmeyüp yüzüne bakmadı hele ol gün (2) aħşām olup divān bozulup Māhān dağı (3) Aħmeri alup kendi serāyına getürdi bir 'ālī (4) ziyāfet edüp şahun vezir ve beglerin da'vet (5) edüp kemāle mertebe ziyāfet ve ikrām edüp (6) andan pīrlar dilinden du'alar olunduğdan sonra (7) vezir emr edüp meclis kurulup 'işret edüp (8) sim sākīler ehl-i meclise bāde devr etmege başladı (9) şol kadar bāde-nüş edüp mest olduğdan (10) sonra söz açup Şah-ı Sehlānı ortaya (11) getürüp divānda Māhān cellād etdüğü (12) açıldı eyitdiler ey Māhān bu bābda senüñ (13) suçun yokdur bi-günāh yere helāk olup (14) gide yazdıñ dediler Māhān işaret kıldı (15) ammā ne fāide Aħmer cümle güş kıldı gönlünden (16) şāha kīn edüp olsun bre nā-be-kār yarın (17) senüñ 'ömr tūmārın düreyim nām-ı nişānın dünyādan

85b

(1) kaldırayım dēyüp şabāha muntazır oldu çün (2) meclis dağılup begler mekānlarına gidüp Aħmer (3) Aħmerdür kalçup Hümāyün Bānū yanına geldi (4) şabāh deg şafāsın sürüp çün şabāh (5) oldu yerinden durup pāk gısl edüp (6) andan efkār ile mey-hāneye 'azm edüp ol kadar (7) bāde-nüş kıldı ki ammā üzerinde bir kılıç var gayrı (8) yok andan

kalğup dīvāna šāha geldi (9) šāh Aħmeri görüp ašlā gene iltifāt étmedi (10) Aħmer šāha bağup bağa šāhım ħarāmınuğ bunda (11) işi nedür bu ħarāmı yeri midür dèyüp dal tiğ (12) olup ‘uğab mişāl šāhuğ üzerine tiz (13) atilup begler bre şağın şāhım dèyince olmadı (14) Aħmer bir tiğ urup derdimend šāhı hemān (15) oturduğı yerin iki pāre étđi ne çāre (16) eceli Aħmerüñ elinde imiş begler yere ħomağ (17) édüp Allahü ekber bütün dīvān ħalkı dal ħancer

86a

(1) olup bevvāb ve serhengān yalıñ tiğ üşürüp (2) Aħmer ise ġayet mest olduğından ayağı (3) sürçüp yıkıldı üşündi édüp Aħmeri (4) dağı ol arada pāre pāre kıldılar imdi (5) kışşadan hişşe bī-çāre pīrūñ dāim Aħmere (6) naşīhati bunuğ için idi şarāb ħumārıñ (7) ve ħattallığın sonı budur zāhir ħan dökmeğ (8) eyü degildür ne dünyāda ve ne āħiretde yeri yoğdur (9) murād kışşadan hişşedür göre Aħmerün étduğı (10) yoluna geldi çün Aħmeri pārelediler ve eyitdiler (11) şimdi neçe ħaldığ dèyüp (12) hele šāhuğ meyyitin ħaldırup defn étđiler (13) kıızı Gülrüh Bānū šāhuğ öldüğüñ işidüp (14) feryād eyledi işte zamāndan anlar da gitdi (15) bu kışşa bize anlardan yādigār ħaldı imdi (16) yarın bu şürb-i ħamra mübtelā olanlar elbette bir (17) fesāda bāiş olurlar bu ħikāyeti anuğ için

86b

(1) taħrīre getürdük neçe ħarındaşlar hişşe alalar (2) gerçi bir miğdār yāve taħrīr olunmuşdur ma‘zūr (3) buyurula şimdi zamāne ħalkı bunlara māildür (4) meşāyiğ diñlemeğler ħalk böyle şeylere māil (5) olduğı ecelden isteyenler meşāyiğ diñlesün (6) ve gerek bu ġüne kışşaları müţālaa etsün (7) bunda dağı neçe hişşe alacağ şeyler vardur (8) ġaflet olunmaya çün šāhı defn étđiler (9) cümle begler bir araya cem‘ olup eyitdiler çün (10) šāhımızuğ geçidi bu yüzden imiş ne çāre (11) şimdi bize bir šāh gerekdür šāhımız evlād-ı (12) zükürından bir vāriş-i salţanatı yoğdur kıızı (13) olmaz ne dèr siz dèdükde ekābir-i ā‘yān ve ahālī-yi (14) memleket cümle Māhān Vezīre yüz tutup (15) šāh olmağa lāyiğ gördüler ol da rāzī (16) olup Māhān-ı Şāh كود tāc-ı šāhānı (17) kemer-i keyānı ħuşadup taħta ħarār kıldı

87a

(1) ammā Pīr Mehyāl Aħmerün gelmedügin görüp hemān (2) tağdan inüp yolculara su‘āl eyledi (3) aħvāli beyān étđiler Pīr Mehyāldür (4) ağlayurağ bir diyāra başın alup (5) revāne oldı Aħmer-nāme (6) bunda tamām oldı

DİZİN

A

a : Ünlem. a 16b/5, 20a/16

‘**abā** : < Ar. Yünden yapılmış kaba kumaş, aba.

‘a.+dan 27b/2

‘**aceb** : < Ar. Acaba, hayret, şaşılacak şey.

‘a. 4a/1, 7a/16, 7b/9, 13; 9b/15, 11a/16, 13a/9, 13b/11, 15a/10, 16a/14, 20b/16, 21a/6, 21b/12, 28a/10, 28b/9, 37a/2, 38b/16, 40b/4, 41a/11, 16; 43b/13, 52b/12, 54a/7, 12; 59a/12, 66a/8, 69a/1, 77a/17, 81b/14

‘**acebā** : < Ar. Şüphe ve tereddüt bildiren edat, acaba.

‘a. 43b/15

‘**acebe kal-** : < Ar.+T. Şaşakalmak, donakalmak. (Der. Söz 1)

‘a.-dılar 74a/6

‘**acele** : < Ar. Çabuk.

‘a. 72b/7

acı : Acı.

a. 26b/4

a.+sı 5a/12, 35b/16, 36a/12

a.+sın 26b/6

a.+sına 34a/4

acı- : Acımak.

a.-dı 57b/9

a.-dılar 5b/15, 19a/17, 39a/1

a.-duğumdan 9a/16

a.-mağa 25b/8

a.-yup 67a/16

‘**āciz** : < Ar. Zayıf, güçsüz.

‘ā. olmuş 77a/15

aç : Yemek yemesi gereken, tok karşıtı.

aç kal- : Karnını doyuramamak.

a.-dık 10b/2

aç- : Açmak.

a. 37b/17

a.-amadı 34b/13

a.-ar 80a/16

a.-dı 36a/12, 40a/4

a.-dılar 67b/3

a.-amayup 35b/13

a.-up 4b/11, 16a/17, 17b/7,

28a/13, 36b/7, 38b/17, 41b/13, 44b/9,

49b/14, 54a/15, 54b/6, 61a/7, 66b/16,

79b/16

söz a.-up 21a/13, 65b/12, 85a/10

açık : Açık.

a. 17a/8, 72a/15

açıl- : Açılmak.

a.-a 44a/11, 47a/17

a.-dı 36b/13, 85a/12

a.-up 42b/3

a.-ur 34a/4

ad : İsim.

a.+ın 28a/6

‘**adāvet** : < Ar. Düşmanlık.

‘a. 66a/14

‘a.+i 43a/6

‘a.+imiz 66b/4

âdem : < Ar. Adam.

â. 2a/14, 10b/8, 21a/9, 27b/14, 28a/2, 30b/16, 31b/15, 32a/2, 32b/2, 5, 15; 33b/2, 35a/1, 37a/14, 38a/9, 38b/7, 42a/6, 51a/13, 51b/1, 58b/1, 59b/4, 60b/12, 63b/17, 66b/8, 73a/7, 12; 73b/12, 17; 74a/15, 84a/16, 84b/1

â.+den 52a/12

â.+e10a/14, 18a/6, 35a/6, 62a/2, 63b/16

â.+em 51b/10

â.+i 6b/12, 33b/12, 54b/3

â.+ler 32b/6, 41a/14

â.+lere 33a/2

â.+leri 71a/9

â.+lerinden 58a/17

â.+lerle 42a/11, 43b/1

â.+lerün 41b/6, 42a/5, 55a/7

â.+üñ 73a/11, 82b/13

â. ise 80a/12

â.+ler imiş 51a/6

âdem yerine ko- : Adamdan saymak, varlığını kabul etmek.

â.-maz 84a/16

adım : Yürümek için yapılan ayak atışlarının her biri.

a. 36a/7

adū : < Ar. Düşman.

‘ a.+dan 40a/1

âferin : < Far. Beğenme.

â. 62b/6, 64a/13

âfet : < Ar. Çok güzel insan, büyük felaket, bela.

â.-i kaçā 43a/4

â.-i cān oldu 72a/4

ağaç (c) : Ağaç.

a. 73b/3

a.+ı 56a/3

a.+dan 73a/14

ağır : Ağır.

a. 54a/4

ağız : Ağız.

a.+ı 82b/2

a.+ıma 14b/16

a.+ın 4b/11, 56a/15, 81a/12

a.+ına 4b/2, 11b/5, 8

yüregi a.+ına gelüp 5a/11

ağla- : Ağlamak

a.-dı 84a/17

a.-madan 55b/2

a.-mağa 19a/7, 67a/10, 15

a.-mağ 54b/14

a.-yurağ 87a/4

қан a.-dı 54b/2-3

ağrı- : Ağrımak.

a.-dı 36a/14

a.-miş 49a/3

ağustos : < Lat. Ağustos.

a. 4b/11

âh : Ah, yazık.

â. 4b/10, 13b/11, 43b/1, 79b/14, 80a/15

â. eder 58a/3

â. edüp 6b/8, 14a/12, 24b/4, 28b/5, 36b/2, 37b/1, 43a/7-8, 47b/14, 54a/9, 80a/1, 82a/7

- ā. vāh édüp 7a/12
āh-ı ser çek- : Çok üzülerək ah çekmek.
 ā.-üp 11b/12-13, 17a/13
ahālī : < Ar. Halk.
 a.-yi memleket 86b/13-14
aḥbār : < Ar. Haberler, ortada dönen söylentiler.
 rāviyān-ı a. 1b/2
‘ahd : < Ar. Söz verme.
 ‘a.+e 19a/4, 21a/8, 21b/17
 ‘a.+ım 18b/5, 15; 20b/2
‘ahdine dur- : Verdiği sözü yerine getirmek.
 ‘a.-up 21a/6-7
aḥfā : < Ar. En gizli.
 a.+dan 7b/4
āḥir : < Ar. Son.
 ā. 44a/16, 84a/13
 ā. oluyor 62b/17
āḥiret : < Ar. Öbür dünya.
 ā.+e 2b/6, 52a/7, 54a/7
 ā.+de 5a/15, 56a/5, 62b/4, 81a/4, 86a/8
āḥir-kār : < Ar.+Far. İşin sonunda, neticede.
 ā. 3b/2
āḥir-zamān : < Ar. Son gün.
 fitne-i ā. 17a/7
aḥşām : Akşam.
 a. 7b/11, 15a/13, 21a/12, 51b/15, 52b/16, 53a/7, 8; 69a/9, 16; 70a/6, 17; 70b/1, 75b/1, 85a/2
 a.+a 15a/12, 21a/11, 50b/10, 70a/8, 71a/6, 71b/13, 75a/13
aḥşāma degin : Bütün gün boyunca.
 a. 70a/8
aḥter : < Far. Yıldız.
 a.+e 80b/1
 duḥter-i a. 17a/4
 duḥter-i a.+i 61a/15-16
āhū : < Far. Güzellerin gözü, ceylan.
 ā. 17a/7, 19a/13, 72a/10
aḥvāl : < Ar. Durumlar, oluşlar.
 a.+i 6b/15, 38a/8, 42b/7, 43b/11, 44a/5, 52b/7, 64a/8, 69b/6, 87a/3
 a.+in 55b/4, 60b/4
 a.+leri 67a/9
 a.+im 38a/5
 a.+üñ 69b/5
aḥ- : Akmak.
 a.-ar 25a/11, 37a/14, 41a/7
 a.-dı 79b/13
 a.-mağa 25a/6
 a.-up 51a/3, 54a/6, 16
aḥçe : Akçe.
 a. 32a/11, 32b/3, 8
 a.+den 44b/16
 a.+si 38b/8
 a.+sin 75b/3
‘aḥd : < Ar. Sözleşme, nikah.
 ‘a. 68a/14
 ‘a. etmek 66b/1
 ‘a.-i nikāḥ 65b/13, 69a/4
 ‘a.-i nikāḥ edesiz 61b/1

- ‘ a. ü nikāh’ edesin 58b/7
- ‘ **akıbet** : < Ar. Nihayet, son.
‘ a. 63a/12, 77b/5
- ‘ **akıllı** : < Ar.+T. Akıllı.
uşlu ‘ a. 21b/1
- akıt-** : Akıtmak.
a.-dı 34b/3
- ‘ **akıl** : < Ar. Akıl, us.
‘ a. 31b/17, 80a/6, 81a/10
‘ a.+ı 6a/12
‘ a.+ını 1b/8
‘ a.+a 44b/15
- ‘ **akl ét-** : Herhangi bir önlem veya çareyi zamanında düşünmek, vaktinde hatırlamak.
‘ a.-üp 37a/7
- ‘ **aklı başına gel-** : Davranışlarının yanlışlığını sezerek doğru yolu bulmak; ayılmak, kendine gelmek.
‘ a.-dükde 81b/10-11
‘ a.-ince 81b/5-6
‘ a.-üp 6b/3, 81b/17
‘ a. başlarına gelmez 23b/3
- ‘ **aklı başında yok** : İyi düşünebilir durumda olmamak.
‘ aklı başında yokdur 81a/6-7
- ‘ **aklı başından git-** : Çok sevinçten veya çok korkudan ne yapacağını şaşırarak.
‘ a.-di 18a/10
‘ a.-üp 9b/2-3
‘ ağılları başlarından gidüp 30b/4
‘ **aklı ér-** : Anlayabilmek.
- ‘ aklıñuz érmez 50a/6
- ‘ **aklı git-** : Şaşırarak, korkmak.
‘ a.-di 21b/11, 31b/10, 38a/14, 73b/1
‘ a.-er 17a/10, 72a/4-5, 17
‘ a.-üp 4a/15, 6a/2, 11b/6, 59b/3
‘ ağılları gitdi 46b/16
- ‘ **aklı perişān ol-** : Ne yapacağını bilememek, şaşırarak, bocalamak.
‘ a.-up 14b/4-5
- ‘ **aklına gel-** : Hatırlamak, anımsamak; bir şeyi yapmayı düşünmek.
‘ a.-üp 7b/12-13
- ‘ **aklına uy-** : Doğru olduğunu kabul etmek.
‘ aklıma uyar 58a/16
- ‘ **aklını al-** : Bir şeyi, birini düşünemeyecek duruma getirmek.
alup ‘ aklı 13a/2
- ‘ **aklını başına cem’ eyle-** : Aklını başına toplamak, akılsızca davranışlarda bulunmaktan kendini kurtarmak.
‘ aklın başına cem’ e. 82a/8-9
ne ‘ a.+a hizmet edersiz 26a/12-13
- al** : Kırmızı.
a. 72a/8
a. a. olmuş 43a/2
- al-** : Almak.
a. 60b/17
a.-acağ 82b/13
a.-alım 47a/11
a.-ayım 53a/14

a.-dı 16b/1, 34a/8, 49b/9, 52a/11,
53a/6, 53b/10, 11; 59b/1, 60b/8, 65a/14,
76a/11, 78a/10

a.-dılar 45a/7, 47a/13, 48a/15, 17;
50b/7, 76b/16

a.-duğdan 44b/6, 46b/7

a.-dım 68b/6

a.-dın 82b/14

a.-ıvêrdi 4b/5

a.-ıvêrelim 46b/5

a.-ıvêreyim 83a/7

a.-mağ 20b/10, 60a/1

a.-mam 46a/14

a.-maya 46b/8, 49b/8

a.-miş 77a/16

a.-mişdur 81b/8

a.-sa 67b/14

a.-up 5b/7, 6a/10, 8a/11, 18b/13,
19a/9, 20a/16, 21b/8, 22a/17, 22b/13,
26a/6, 27a/7, 12, 15; 27b/3, 30a/10,
31b/3, 32a/16, 34b/4, 35a/3, 38a/2, 12;
44b/5, 46b/14, 47b/2, 49b/8, 50a/14,
50b/11, 52a/15, 55a/8, 57a/12, 60a/10,
17; 61a/6, 63a/13, 66b/8, 68b/16, 17;
69a/13, 72b/6, 77a/5, 79b/17, 80b/14,
83a/12, 83b/2, 84a/1, 85a/3

a.-ur 44b/16, 46b/11

a.-uram 46a/3

a.-urlar idi 51b/5

a.-ursun 46a/8

a.-uruz 46b/12

a.-up ` aklı 13a/2

a.-miş fetîli 7a/14

başımız a.-up giderüz 58b/16-17

başın a.-up revâne oldu 87a/4-5

büseler a.-mağ 14b/16

büsesin a.-amadılar 23a/8

büsesin a.-duğda 83a/14

büsesin a.-up 2b/11

büsesin a.-dı 4b/1-2, 4; 11b/7,

17b/8, 81b/1

haber a.-dık 42a/16

haber a.-dım 82a/17

haber a.-sağ 41a/13

hayret a.-up 13b/3

hayret a.-dı 35b/5, 40a/10-11,

74b/6

hişse a.-acağ 86b/7

hişse a.-alar 86b/1

intiğam a.-abilsek 39b/1

intiğam a.-acağ 6b/6

intiğam a.-alım 44a/3, 56b/2

intiğam a.-am 70b/3-4

intiğam a.-dım 79b/15

intiğam a.-ınur 44b/12

intiğam a.-madım 58a/5

intiğam a.-mağ 26a/11, 39b/16,

43b/16, 58a/11

intiğam a.-mağ 40a/1, 58a/9,

75a/15

intiğam a.-mağdur 81b/7-8

intiğam a.-miş 40b/6

intiğam a.-sun 64a/17

intiğam a.-urlar 27a/4

intiğam a.-ursın 69b/8

intiğamın a.-ayım 79b/9

- intişamın a.-dım 55a/11
 izn a.-up 65a/3-4, 69a/7
 kām a.-mağ 39b/17
 selām a.-dı 8b/10
 şatun a.-ıyor 32a/8
 şatun a.-up 47b/1-2
 şirtına a.-up 54a/13
 uyğu a.-dı 13b/13
- ‘**alā** : < Ar. Üst, üzere.
 ‘ a.-yı beline 27a/6
- ‘**alāka** : < Ar. İlgi, ilişki.
 ‘ a.+ğuz 18a/7
 ‘ a.+sı olduğu 18a/1
- ālāt** : < Ar. Aletler.
 ā.+ın 38a/12
 ā.-ı harb 30a/12, 13; 65a/5
- ālāy** : < Far. Alay.
 bir ā. 2a/5, 20b/1, 23b/15, 51b/4,
 62b/1
- alda-** : Oyuna getirmek, aldatmak.
 a.-dı 13a/6
 a.-miş 32a/6
 a.-yasın 18b/9
 a.-yup 20a/9, 45b/5, 55a/13
- aldan-** : Oyuna gelmek, aldatılmak.
 a.-up 44b/6
- ‘**ālem** : < Ar. Dünya, cihan; insan, halk;
 lüzum, mana.
 ‘ ā. 13b/5, 47a/8, 64b/5, 83b/7
 ‘ ā.+de 4b/15
 ‘ ā.+den 25b/17, 39a/6
 ‘ ā.+dür 8a/1
 ‘ ā.+e 20b/5, 77a/12, 84a/14
- ‘ ā.+i 10b/16
 seyyāh-ı ‘ ā. 63a/2
- a‘lem** : < Ar. En, bilgin.
 a. 63a/16
- Allahı seversen** : < Ar.+T. “Allah aşkına”
 gibi, yerine göre ant verma, yalvarma için
 kullanılmakla birlikte, şaşma veya usanç
 vb. duygular da anlatan bir söz.
 A. 16b/16
- ‘**ālī** : < Ar. Yüce, ulu.
 ‘ ā. 85a/3
 k̄ubbe-i ‘ ā. 42a/14
- alt** : Bir şeyin yere bakan yanı, üst karşıtı.
 a.+ına 11b/14, 65a/11
 a.+ında 70a/4
 a.+ından 4b/1
 bıyık a.+ından gülerdiler 7a/13
- altı** : Altı.
 beş a. 46b/12-13
- altmış** : Altmış.
 elli a. 19b/4
- altun** : Altın.
 a. 44a/15, 45b/17, 46b/9, 47b/7,
 50a/4, 51a/6, 73a/17, 74a/3
 a.+ı 73b/1
- amān** : < Ar. Bağış, bağışlama.
 a. 26a/2, 61a/13
 a.+ı 72a/9
amān vērme- : Rahat bırakmamak,
 göz açtırmamak.
 a.-z 81b/13
 a.-yüp 61b/14

‘**amel** : < Ar. İş, niyet.

‘a. edesin 62a/1

‘a. etmezdiñ 7a/6

ammā : < Ar. Ama.

a. 1b/14, 2a/16, 4b/5, 5a/9, 6a/1, 7a/15, 10a/2, 10b/8, 12b/7, 14b/8, 16a/4, 17b/4, 9; 19b/3, 21a/4, 17; 22a/10, 24b/2, 25a/5, 16; 26a/10, 28a/5, 29b/9, 30b/6, 31a/3, 6, 12; 31b/12, 33a/16, 35b/13, 36b/6, 13; 38a/17, 39b/10, 40a/1, 40b/7, 41a/5, 42a/2, 42b/7, 43b/14, 44a/7, 45b/17, 46a/6, 15; 46b/5, 9, 15; 48b/4, 49a/8, 49b/10, 12; 51a/10, 52a/11, 53b/10, 54b/11, 57a/16, 57b/7, 62b/13, 63b/7, 64a/1, 68a/8, 9, 11; 68b/17, 69a/1, 70a/2, 72b/3, 14; 74a/4, 7; 74b/6, 17; 75a/16, 75b/5, 77b/3, 4; 78a/5, 82b/6, 84b/17, 85a/15, 85b/7, 87a/1

ana : Anne.

a. ata 18b/16

ancağ : Ancak.

a. 14b/9, 17b/8, 11; 26a/14, 43a/4, 73a/7

and : Yemin.

and iç- : Bir şeyi yapmaya veya yapmamaya söz vermek, yemin etmek.

a.-dim 11a/15

anda : Orada; o zamanda.

a. 14a/8, 15a/11, 20b/8, 27b/16, 30b/17, 32b/1, 36a/6, 46a/8, 54a/14, 59a/3, 69b/9, 71b/6, 74a/4

a. imiş 40b/10

andan : Ondan, sonra.

a.1b/13, 3a/17, 5a/6, 7; 7b/5, 8; 8a/10, 12b/4, 13a/17, 14a/10, 14b/9, 19b/1, 2; 22a/8, 12; 22b/1, 3, 8, 11, 16, 17; 23a/3, 23b/12, 24a/4, 7, 9, 14; 28b/13, 29b/11, 12, 16; 30a/11, 32a/8, 16; 32b/3, 34a/8, 34b/3, 5, 13, 16; 35a/2, 36b/15, 38a/2, 38b/1, 9, 11; 39a/5, 39b/9, 40b/16, 42a/3, 44b/17, 45a/12, 47b/2, 5; 48a/15, 17; 49a/1, 14; 49b/4, 50a/17, 50b/6, 13, 17; 52b/13, 17; 56b/12, 57b/17, 58b/1, 12, 14, 17; 59a/15, 60b/1, 61b/7, 65a/15, 65b/9, 68b/13, 16; 69b/1, 15; 70a/14, 70b/4, 5; 71b/14, 72b/2, 73a/10, 73b/6, 74a/9, 16; 74b/4, 13, 15; 75b/6, 16; 76a/15, 76b/7, 12; 78b/8, 80a/11, 82b/1, 83b/9, 84a/7, 85a/6, 85b/6, 8

ağla- : Anlamak.

a.-mayup 33b/5

ağlat- (d) : Anlatmak.

a.-up 38a/8, 63b/4

ara : Ara.

a.+da 8a/16, 27b/14, 86a/4

a.+dan 30b/13

a.+sında 15a/13, 20b/1

a.+ya 14b/8, 18a/15, 18b/6, 32b/1, 43a/14, 48b/6, 86b/9

ara- : Aramak.

a.-r 43b/8

a.-rdı 17b/4

a.-rsın 14a/8, 43a/11

a.-yup 19a/11, 28a/7, 60a/7

ard : Art, arka, geri.

a.+ına 25a/2, 55b/8, 75a/2, 3;
78a/9

a.+ınca 76b/11

a.+ından 13a/4, 16a/16, 54b/1,
57a/3, 79a/6, 80b/10

arka : Arka.

a.+sı 5a/5

a.+sından 9a/3

a. olalar 59a/4

art- : Artmak.

a.-dı 25b/9

‘**arız** : < Ar. Gelen.

‘ a. oldu 26b/1

artuk : Bundan başka.

a. 37b/15, 57a/4, 84a/5

‘**arz** : < Ar. Bir büyüğe sunma, gösterme,
bildirme, önüne koyma.

‘ a. ederler 60a/15

‘ a. etti 65a/2-3

‘ a. eyledi 8b/14, 74a/1-2

‘ a.-ı iştiağlar edüp 9b/4

arzū : < Far. İstek, heves.

ā.+sı 6a/14

aş- : Bir şeyi aşağıya sarkacak biçimde
bir yere ilştirip sarkıtmak; kuşanmak; bir
kimseyi boğazından ip vb. geçirip
sallandırarak öldürmek, idam etmek.

a.-up 12b/14, 13b/9

a.-a kodı 5a/9

a.-a қоşam 2a/11

a.-a қомишлар 10a/4

a.-a қорuz 10a/17

a.-a қoyup 11a/3

‘**asā** : < Ar. Sopa.

‘ a-yı haqıqate 83b/1

‘ a-yı haqıqati 83a/17

āsān : < Far. Kolay.

ā.+dur 58a/5, 9

ā. ol 3b/15

āşār : < Ar. Eserler, hikâyeler.

nāqılān-ı ā. 1b/2

‘**asel** : < Ar. Bal.

‘ a. 72b/12, 73b/4

aşıl- : Asma işi yapılmak veya asma işine
konu olmak.

a.-masınuñ 10b/16

a.-miş 2a/1

aşılı : Asılmış olan.

a. 5a/9, 10a/7

‘**āsī** : < Ar. Asi, karşı gelen.

‘ a. 56 /17

āsī : < Far. Mahzun, kederli.

ā. 52b/6

‘**asker** : < Ar. Er, asker.

‘ a. 61b/10, 11, 13, 14; 77b/2

aşıl : < Ar. Asıl, kök, temel, soy, baş.

a. 14b/8, 28a/3, 29b/16, 43b/10

a.+ı 7b/16, 23a/17, 26b/15,
28b/10, 35a/4, 55b/3, 67b/13, 73b/16,
74b/8

a.+ın 2a/1, 42b/12

a.+ını 74b/9

aşlā : < Ar. Hiçbir vakit.

a. 3a/12, 4a/4, 5a/3, 8b/16,
15b/11, 16b/16, 23a/8, 34b/13, 39a/17,

52a/10, 52b/1, 11; 53a/2, 57a/15, 58a/2,
84a/4, 84b/17, 85b/9

āsūde-hāl : < Far.+Ar. Hali rahat olan.

ā. olmuşdım 71a/1-2

aş- : Aşmak.

a.-up 76a/5

aşağı : Aşağı.

a. 45b/11, 48a/7, 8; 48b/4, 49a/5,
6; 50b/5

a.+da 48b/9

a.+ya 43b/3

baş a. 2b/3, 3a/14, 5a/8, 5b/8,
6a/7, 27a/16-17, 36b/1, 62a/5

‘aşık : < Ar. Birine, bir şeye tutkun.

‘ā. 5b/1, 3; 12a/13

‘aşık-ı meftūnī 72a/11-12

‘ā. olduḡ ise 12a/13

aşırı : Ötesinde.

a. 16b/3

āşikāre : < Far. Belli, açık, meydanda.

ā. edemeyüp 57b/8

ā. etmedi 68a/9

ā. olur 34a/3

āşiyān : < Far. Mesken, ev; kuş yuvası.

ā.-ı tende 50a/12

‘aşk : < Ar. Sevgi, tutku, muhabbet.

‘ a. 43a/7

‘ a.+a 9b/12

‘ a.+ı 45b/14

‘ a.+ım 5b/12

‘ a.+ıma 22b/2, 4, 13

‘ a.+ımız 8a/1

‘ a.+ına 22a/17, 22b/5

āteş-i ‘ a.+ı10a/1, 12b/3

dīnūḡ ‘ a.+ına 30b/5

mey-i ‘ a.-nūş edelden 3b/4

nār-ı ‘ a.+ıḡ 3a/10

at : At.

a. 41b/4, 75b/6

a.+ına 75b/3

a.+lara 47b/3

at kopar- : At koşturmak.

a.-up 60b/16

at- : Atmak.

a.-sun 37a/7

ata : Baba.

a. 67b/11, 68a/15, 68b/1, 70a/10

a.+m 16b/9, 18b/8, 43b/13, 51b/6,

10; 55a/10, 67a/16, 69a/15, 79a/3, 10;
79b/1, 81b/12, 82a/17, 82b/10, 83a/3,
83b/11

a.+ma 16b/7

a.+mdan 83a/6

a.+n 43a/13

a.+ḡ 15b/5, 17b/14, 43b/6, 10;

51a/16, 56a/6, 81a/5, 82a/16, 83a/6

a.+ḡam 56b/15

a.+ḡdur 26a/3

a.+ḡuz 8a/4, 67a/7

a.+ḡuzdur 39a/9

a.+sı 25b/10, 43b/1, 56a/1, 67b/5,
69a/2

a.+sın 43b/2

a.+sından 17b/16

a.+sınūḡ 6a/9

ana a. 18b/16

āteş : < Far. Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık, od, nâr.

ā. 1b/6, 5b/5, 7b/8, 8a/16, 9a/2, 12b/14, 13b/7, 15b/17, 16a/3, 18a/4, 45b/14, 50b/12,13; 55a/12, 82b/1

ā.+e 60a/8, 61b/7

ā.+i 43a/7

ā.+ine 81b/9

ā.+üñ 8b/5

ā.-i ʿaşkı 10a/1, 12b/3

āteş-tāb : < Far. Ateş gibi hararetli; ateş yakıcı.

ā.+la 80b/3

atıl- : Atılmak.

a.-up 11b/3, 40a/5, 85b/13

atlu : Atlı.

a. 60b/15

av : Av.

a. şikâre 61b/6

āvāz: <Far. Ses, seda.

ā.+ıyla 45a/14, 61a/8

āvāzi ʿıkkduğı kadar : Çok yüksek sesle.

ā. 36a/4

avla- : Avlamak

ğafil a.-mağ 69a/13

ʿavret : < Ar. Kadın, zevce, avrat.

ʿ a. 19b/12, 21a/8, 44b/3

ʿ a.+dür 46b/9

ʿ a.+e 19b/10

ʿ a.+ler ise 21a/2

avuç : Avuç.

a. 79b/17

a.+ların 79b/16

ay : Ay.

a.+dan 44b/1

āyā: < Far. Şüphe ve tereddüt bildiren edat.

ā. 6a/13, 24a/1, 46a/16

ayağ (ğ) : Bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümü; bacak; adım.

a. 73a/16, 74a/1, 82a/1

a.+ı 11b/9, 86a/2

a.+ına 64b/11

a.+lar 73b/9

a.+ları 36a/7, 36b/1

a.+ların 2a/10, 3a/1, 5a/4, 10;

a.+larına 73a/13, 74b/1

a.+larından 2a/5, 11; 78b/10,

79a/11

a.+larımdan 3a/13, 4a/3, 11

eline a.+ına şarılıp 12b/4-5

yalın a. 35a/1

ayağa dur- : Ayakta durmak, ayağa kalkmak.

a.-up 84b/6

ayağa kalk- : Ayakları üzerinde durmak, dikilmek.

a.-dı 8b/7-8

a.-up 22a/16, 22b/5, 25a/9-10

ayağına düş- : Çok yalvarmak.

a.-düler 67b/5

ayağüzeri : Oturmadan, ayakta durarak.

a.+ne 11b/11, 16a/6, 36a/6, 17

ayağüzre : Oturmadan, ayakta durarak.

- a.74a/14, 15
- ā'yān** : < Ar. Bir memleketin ileri gelenleri.
ekābir-i ā. 86b/13
- ‘ayān** : < Ar. Belli, açık, meydanda.
‘a.+dur 18a/1
‘a. eyledi 44a/2
günden ‘a. 2b/2
- ‘ayb** : < Ar. Utanılacak şey, kusur, ayıp.
‘a. 17b/12
‘a.+dur 7a/2
- ayır-** : Ayırmak.
a.-dın 79b/8
a.-mamışdı 72b/16
- āyīn** : < Far. Merasim, tören.
ā.-i ğusl 83b/8
- aylık** : Aylık.
a. 46a/1
- ayrıl-** : Ayrılmak.
a.-dım 58a/10
- ‘ayş** : < Ar. Yaşama.
‘a. ü ‘işret édün 18b/6
- az** : Az.
a. 35a/12, 51b/7, 56b/8
- az-** : Yolunu şaşırarak.
yol a.-up 6a/17
- azād** : < Far. Kurtulmuş.
a. eyle 18a/13
- azıt- (d)** : Yolunu şaşırarak
yol a.-up 27b/16
- ‘azīm** : < Ar. Büyük, ulu.
‘a. 11a/15, 28b/2, 41a/10, 69a/8
- ‘azīm-üş-şān** : < Ar. Şanı, ünü, sanı büyük olan.
Allah-ı ‘a. 51a/14
- ‘azīz** : < Ar. Sevgili; sayın.
‘a.+im 2a/8, 2b/17, 4b/14, 11b/16
nān-ı ‘a.10a/9
- az kaldı**: Bir işin gerçekleşmesi söz konusu iken gerçekleşmemesi durumunda kullanılan söz.
a. 2a/15, 4b/6, 20a/6
- ‘azm**: < Ar. Kasıt, niyet, karar.
‘a. édüp 35a/12, 55b/1, 85b/6
‘a.-i Aḥmer Ḥarāmī 64a/5
‘a.-i kulle édüp 53a/1
‘a.-i kulle eyledi 45a/13, 53a/16
- B**
- bāb** : < Ar. Mesele.
b.+da 85a/12
- baba** : Çocuğu olmuş erkek, peder.
b. 6b/17, 25a/6, 44b/14, 57b/10, 64a/14
b.+m 39a/2, 39b/12
b.+mız 17a/17
b.+sı 1b/7
b.+sıdur 57b/3
- bāb-ül-hāne** : < Far.+Ar. Umumhane.
b.+den 18a/5
- bāc-dārlik (ġ)** : < Far.+T. Geçiş vergisi tahsildarlığı.
b.+ı 60b/7, 71a/2
- ba‘de** : < Ar. Sonra.
b. 50a/17

bāde : < Far. Şarap, içki.

b. 19b/3, 21a/10, 70b/7, 8; 85a/8

b.+yi 22a/15

bāde-nūş : < Far. Şarap içen.

b. édüp 70a/8, 17; 85a/9

b. étdi 75a/17

b. étmege 70b/9

b. kıldı 85b/7

bağ-çe : < Far. Bahçe.

b.+ye 73b/11

bağır : Göğüs.

b.+ı 19a/17

bağır- : Bağırarak.

b.-dı 5a/13

bağışla- : Bağışlamak.

b.-dım 71b/6

bağla- : Bağlamak.

b.-dı 39b/5, 48a/10, 75a/10

b.-masunlar 81a/8

b.-n 48a/9

b.-sunlar 49a/7

b.-yup 27b/10, 49a/12, 64b/8,

67b/6, 74b/5, 14, 16; 78b/1

bağlan- : Bağlanmak

başiretleri b.-dı 50a/14-15

bağlu : Bağlı.

b. 75a/4, 81b/12

bağş : Kısım, cüz, parça.

b.+ı 1b/13, 7b/12, 15a/15

b.+ından 3a/15, 14b/12

bā-ḥuşuş : < Far.+Ar. Hususiyle, en çok,

hele.

b. 3a/10, 9a/9, 39a/14, 55b/15,

59a/4

bāis : < Ar. Sebep olan, gönderen.

b. 20a/4

b. olma 62b/7

b. olurlar 86a/17

bağ- : Bakmak, görmek.

b. 28a/13, 30b/7, 31b/11

b.-a 32a/8, 32b/15, 67b/10, 11;

81a/1, 82a/12, 85b/10

b.-an 16b/4

b.-anuş 76a/2

b.-ar 9b/14, 68a/13, 71b/10

b.-arken 10a/3

b.-arlar 69a/16

b.-ayım 13a/11, 45b/3

b.-dı 25a/2, 36b/10, 48b/17, 54a/5,

55b/2, 70a/13

b.-dılar 76b/3

b.-ınca 78b/3

b.-ıyor 39a/4

b.-madı 85a/1

b.-madım 37a/3

b.-mağa 12a/17, 17b/15, 28b/6,

42b/8

b.-mayup 34a/5

b.-uş 41a/15

b.-up 14a/6, 14b/14, 16a/14,

19b/17, 32b/12, 15; 42b/14, 16; 62a/10,

67a/5, 70b/13, 76a/4, 78b/17, 85b/10

b.-a kaldı 13a/4

bağın- : Bakınmak.

b.-mağa 6b/4

bakış : Bakış.

b. 64b/16, 70a/13

bākī : < Ar. Artık, geri kalan; bundan başka; daimi.

b. 28a/1, 30b/3, 61a/3

b. kalan 50b/3

bal : Bal.

b. 78a/15

b.+ı 73b/5

balık : Balık.

b. 55b/16

balık tutğalı : Balık endüstrisi artıklarından üretilen, yavaş kuruyan, fakat bağlama gücü yüksek yapıştırıcı.

b. 29a/6

b.+ndan 24b/16

bārān : < Far. Yağmur.

b. 19a/13

tīr-i b. éderler 45b/5-6

bārī : < Far. Hiç olmazsa, bir kere.

b. 3a/12, 7a/17, 21b/7, 25b/16, 36a/5, 39a/6, 40b/6, 45b/6, 57a/9, 77b/1, 80a/5, 8, 8; 82b/5

başiret : < Ar. Önden görüş, sezış.

başireti bağlan- : İyi düşünemez, gerçeği göremez duruma düşmek.

başiretleri bağlandı 50a/14-15

baş : İnsan ve hayvanlarda beyin, göz, kulak, burun, ağız vb. organları kapsayan, vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser; tepe, üst.

b. 13b/5, 14a/3, 4; 45b/5, 55a/17, 60b/4, 10; 62a/9, 64b/5, 68b/3, 69a/9,

71b/11, 73b/10, 74a/1, 79a/8, 83b/6, 84a/7

b.+ı 54b/9

b.+ımızı 8a/5

b.+ın 3b/16, 11a/16, 16b/2, 37a/1, 42b/17, 48b/3, 53b/2, 55a/13, 63b/4, 65b/6

b.+ına 6a/11, 13a/15, 16a/2, 21b/13, 27a/7, 34b/4, 49a/15, 74b/2

b.+ında 34b/8, 64b/11, 80b/6

b.+ların 3b/12, 51b/13

b.+larından 73a/11

b.+ım 55b/11

b.+ıma 82a/11

b.+ın 11a/14

b.+ında 82a/12

baş aşağı : Baş aşağı gelecek bir biçimde.

b. 2b/3, 3a/14, 5a/8, 5b/8, 6a/7, 27a/16-17, 36b/1, 62a/5

başdan çık- : Canını, başını kaybetmek, canı, başı elinden gitmek.

b.-ayım 71b/5

başdan çık- : Kötü yola sürüklenmek, kötü yola düşmek, ahlaki bozulmak.

b.-up 77b/5-6

başına gel- : Kötü bir durumla karşılaşmak.

başımıza geldi 75b/11

başına getir- : Kötü bir durumla karşılaşmasına neden olmak.

başımıza...getürdi 26a/8, 39a/7

başa yazılan gelir : Kişi, kaderi ne ise onu görür.

b. 30b/10-11

başım üzerine : Belirtilen istekleri içtenlikle yapmayı kabul etmeyi anlatan bir söz.

başım üzerine 46a/14

başım alup git- : İzin almadan ve gideceği yeri bildirmeden gitmek, savuşmak.

başımız alup giderüz 58b/16-17

başım alup revâne ol- : İzin almadan ve gideceği yeri bildirmeden gitmek, savuşmak.

b.-dı 87a/4-5

‘aklı b.+ına geldükde 81b/10-11

‘aklı b.+ına gelince 81b/5-6

‘aklı b.+ına gelüp 6b/3, 81b/17

‘aklı b.+ından gitdi 18a/10

‘aklı b.+ından gidüp 9b/2-3

‘aklı b.+larına gelmez 23b/3

‘aqlın b.+ıña cem‘ eyle 82a/8-9

‘aqlıñ b.+ıñda yoqdur 81a/6-7

‘aqlıları b.+larından gidüp 30b/4

cân b.+ına şıçrayup 6a/8, 13b/15

câna b.+a geçer 5a/2

her ne şanursan eşüñe hep gelse gerek b.+uña 55a/5-6

başla- : Başlamak.

b.-dı 3b/1, 4b/6, 9, 12; 5a/16, 6b/4, 7b/9, 11, 15; 10b/7, 11a/5, 11b/10, 12a/17, 14a/2, 15a/16, 16a/12, 16b/8, 15, 17a/15, 17b/15, 19a/7, 14; 25a/4, 6, 16,

17; 25b/9, 26b/14, 28b/7, 36a/16, 37b/5, 42a/13, 42b/1, 11, 11; 45b/9, 59b/16, 60b/11, 70b/9, 81a/9, 82b/3, 85a/8

b.-dılar 25a/10, 42b/8, 13; 48a/2, 67a/10, 15

b.-r 14b/16, 17

b.-rlar 72a/12

b.-yınca 19a/16

b.-yup 4b/13, 14b/15, 22b/13, 35b/1, 40a/11, 59a/1

bat- : Batmak.

b.-up 36b/3

bayıl- : Kendini kaybetmek.

b.-dılar 5b/14, 13b/2, 24b/2

bâzâr : < Far. Pazar; alışveriş; pazar yeri.

b.+ı 31b/9

b.+ında 3a/7, 8b/15, 17b/6

bâzergân : < Far. Tacir, bezirgan.

b. 6b/2, 31a/9, 31b/6, 45a/7, 61b/8

b.+lara 2a/5-6

b.+lardan 6a/17

b.+lardur 41b/3

b.+larun 59b/9

şikest-i bâzergānam 61a/11

şikest-i bâzergānī 59b/7

ba‘zı : < Ar. Kimi, birazı.

b. 32b/10, 10; 35a/7, 38a/16, 80a/13

be : Ünlem.

b. 6b/13, 10a/10, 11a/9, 12a/9, 25a/3, 26a/12, 29a/4, 32b/5, 36a/2, 38a/14, 56b/6, 58a/4, 84a/17

bed-du'ā : < Far.+Ar. İnkisar, ilenç.

b. étdiler 22a/12

beden : < Ar. Gövde.

b. 72a/5

bed-nām : < Far. Adı kötüye çıkmış.

b. éderler 19a/10

b. édesin 20b/5

b. olduk 77a/12

b. oldum 84a/14

b. olursun 15b/5

beg : Bey.

b.+ler 62a/10, 62b/6, 75b/16,

76a/16, 76b/2, 9, 15; 77a/8, 77b/8, 78a/1,

84b/6, 85b/2, 13, 16; 86b/9

b.+lere 76b/7

b.+leri 76a/11

b.+lerün 70b/13, 85a/4

begen- : Beğenmek.

b.-di 74a/2

be-her-ḥāl: < Far.+Ar. Her halde, mutlaka.

b. 62b/7

bekāret : < Ar. Bekaret.

mihr-i b.+in 83b/1

bekle- : Beklemek.

b.-rem 60a/5

b.-yüp 59a/16

yolumı b.-ye 61a/4-5

bel : Bel.

b.+inde 64b/10, 78b/8

b.+inden 18b/16, 70a/10

b.+ine 11b/15, 12a/8, 37a/11,

74b/1, 14; 75a/4

b.+im 49a/3

b.+imde 70a/10

'alā-yı b.+ine 27a/6

belā : < Ar. Gam, keder, musibet.

b. 26a/6, 51b/9, 84b/9

b.+dan 25b/14, 84a/11

b.+dur 5b/2, 75b/11

b.+lar 26a/8

b.+ları 39a/7

b.+sın 37b/13

belāya uğra- : Beklenmedik bir

bela ile karşılaşmak.

b.-dik 71a/1

belāsına uğra 55b/12

belāsına uğrayasın 70b/15

belāya uğrat- : Beklenmedik bir

bela ile karşılaşmasına neden olmak.

b.-an 64b/2

b.-ma 13a/3

b.-ursız 8a/5

belālara uğratdın 25a/7, 26a/1

belādan belāya uğratdın 39b/12

derd ü b.+n çekdik 56a/8

derd ü b.+nı çekdim 56b/8

belā-yı siyāh : < Ar.+Far. Kara bela.

b. 70b/16-17

bel bel : Mel mel, aptal aptal, üzgün üzgün.

b. 12a/17

belī : < Far. Evet.

b. 21b/12, 22a/14, 28a/3, 29a/10, 31b/8, 33b/2, 46a/7, 46b/2, 49a/1, 51a/7, 65a/17, 65b/14, 66a/11, 68b/6, 70a/4,

71b/13, 76a/16, 77a/10, 78b/16, 79b/4,
82a/10

belki : < Far. İhtimal, umulur, olabilir, ne
bilirsin, hatta.

b. 2b/6, 6a/14, 9a/9, 9b/10, 10b/1,
12a/4, 15b/1, 3; 21a/8, 27a/1, 3; 31b/1,
41b/3, 46b/7, 47b/12, 57b/2, 61a/4,
65b/3, 66a/12, 66b/13, 68a/9, 76b/6,
78b/13

belür- : Belirmek.

b.-medi 52b/12

b.-se 77b/14

belürsüz : Belirsiz.

b. êtdiler 57b/16-17

ben : Birinci tekil kişi adılı.

baña 2a/17, 2b/17, 4a/5, 7a/4,
11a/2, 2, 3; 12a/13, 13a/8, 13b/11, 14b/1,
17; 17b/2, 18a/8, 18b/14, 19a/9, 10;
19b/2, 20b/8, 28a/9, 28b/9, 37a/4, 37b/16,
38b/3, 44a/15, 46a/12, 49b/16, 51b/1,
55a/4, 55b/13, 56a/5, 6; 56b/15, 58b/7,
59a/7, 59b/6, 60b/17, 61a/2, 2; 67a/12,
69a/2, 5, 15; 71b/10, 72b/2, 11; 78a/2,
81b/15

b. 2a/10, 2b/8, 3a/2, 4; 3b/16,
4a/11, 4b/15, 5a/14, 7a/6, 9; 7b/1, 9a/11,
11, 14; 9b/9, 10a/10, 12, 15; 11a/4,
12a/10, 13a/10, 13b/11, 14a/5, 15b/14,
15; 16b/7, 17b/14, 18b/3, 9; 19a/2, 4, 5;
19b/6, 20b/8, 12; 21b/17, 22a/2, 26a/7,
30b/7, 31b/17, 32a/6, 32b/9, 13; 33b/17,
34a/1, 37a/3, 38b/5, 39a/7, 40a/13, 41b/2,
43b/7, 44a/8, 44b/1, 47b/13, 49b/7, 13;

51a/7, 51b/7, 9; 53a/14, 56a/5, 56b/7, 9,
14, 14, 15; 58a/11, 58b/6, 59a/8, 9;
59b/17, 60a/5, 5; 60b/15, 61b/1, 2;
62a/14, 64a/11, 65b/2, 67a/11, 67b/10,
12; 68a/8, 68b/7, 70a/7, 71a/14, 71b/4, 8;
72b/4, 8; 73a/14, 74b/10, 75b/1, 10;
80a/16, 82a/15, 82b/3

b.+den 3b/4, 6a/14, 14b/15, 56a/9,
58b/12, 60b/7, 75a/14

b.+em 81a/3

b.+i 2a/13, 2b/2, 17; 3a/11, 13;
4a/1, 2, 8, 10, 13; 5a/14, 6b/9, 10, 13;
7a/9, 9a/17, 9b/3, 11a/3, 10; 11b/17,
12b/17, 13a/5, 16b/16, 17a/1, 18a/10, 13,
15; 18b/8, 10; 19a/8, 10; 20b/14, 27a/1,
27b/15, 28a/7, 10; 28b/9, 30b/9, 12;
43b/9, 51a/8, 14; 56a/8, 56b/12, 59b/4,
10; 60a/10, 63a/17, 67a/16, 69a/3, 13;
72b/6, 79b/5, 7; 82b/2, 10; 84a/16

b.+üm 2a/7, 9, 16; 2b/8, 16, 16,
16; 4a/7, 10a/11, 11a/7, 14; 11b/17,
12a/10, 12; 16b/9, 18a/7, 19a/12, 20b/9,
16; 22b/2, 13; 23b/13, 28a/14, 28b/7,
29b/7, 30b/10, 32a/3, 3, 9; 32b/6, 37b/14,
38a/5, 45a/10, 48b/9, 52a/16, 54b/8,
55a/1, 55b/14, 56a/4, 58a/14, 16; 59b/11,
60b/14, 61a/5, 9; 70a/9, 71a/13, 74a/10,
78a/1, 82b/5, 83a/1, 84a/17

b.+ümle 32b/4, 37b/9

b.+üm imiş 56b/7

b. ise 9a/15, 81b/14

be-nām : < Far. Namlı, meşhur.

b. 58a/10

ser-nāme-i b. 61a/9

bencileyin : Benim gibi.

b. 83a/4

bend : < Far. Bağ, bağlama.

b. 10b/6

b.+den 83a/12

b.+e 80b/15

b.+ile 82a/7

b.+ler 5a/10

b.+leri 74b/17

b. ödüp 33b/11-12, 14; 65a/2,
69b/4, 13; 81b/1

b. öldünüz 82a/11

b. eyledi 24a/12

b. olan 3b/12-13

bende : < Far. Kul, köle, bağlı.

b.-i Aḥmer Ḥarāmī 59b/8

b.-i Aḥmer Ḥarāmīyem 61a/11-12

bendenüz : Alçakgönüllülük göstererek ben yerine ve köleniz anlamında kullanılan bir söz.

b. 27b/13

benze- : Benzemek ; iki nesne veya kişi arasında ortak yönler bulunmak, birbirini andırmak.

b.-mez 2b/4, 20b/17, 58a/14

b.-r 9a/8, 15b/10, 41a/5, 43a/2

b.-rsin 4a/13

benzet- (d) : Benzetmek.

b. 73a/17

b.-üp 73a/14

berāberī : < Far. Beraberlik, farksızlık.

b. 4b/3, 5; 55b/11

ber-dār : < Far. Asılmış.

b. 4a/13, 13b/1

b. éde 6b/12

b. édem 2a/5, 3a/2, 8b/3, 10b/13,

16a/2

b. éderdi 4a/2

b. édeyim 4b/16-17

b. ödüp 2b/3, 3a/13, 4a/10

b. öldüğümüz 6a/16-17

b. öldüñ 16b/10, 79b/2

b. öldüğün 79a/11

b. étmege 2a/14, 4a/1, 3-4

b. étmek 6b/2

b. étsem 9b/16

b. eyledi 6b/14

b. eylemişdür 6b/1

b. eylesem 16a/14-15

b. olmağa 4a/12

b. olmuş 5b/5

b. olmuşdur 6a/7

b. olur 2a/12

olmağa b. 3b/2

berekāt : < Ar. Bolluklar; mutluluklar.

b. 14a/8

ber-hevā : < Far. + Ar. Havaya girmiş, kaybolmuş, uçurulmuş.

b. 12b/13

ber-ḥudār : < Far. Mutlu.

b. ol 15a/8, 33a/8

b. olur 56a/7

beri : -den bu yana.

b. 20b/12, 56a/8

ber-murād: < Far.+Ar. Arzusuna kavuşan, dileğine eren.

b. olam 69a/17

ber-ṭaraf: < Far.+Ar. Şöyle dursun, lazım değil.

b. 21a/1

berü: Beri.

b. 27b/8, 57b/1

bêş: Beş.

b. 32b/13, 16; 38b/8, 10, 10;
72a/14, 83b/5

b. altı 46b/12-13

bêş beter: Besbeter.

b. êdüp 31a/7-8

bevvāb: < Ar. Kapıcı.

b. 86a/1

b.+lar 60b/3, 9; 65a/3, 75b/12

b.+lara 60a/13, 60b/2

beyābān: < Far. Çöl.

tenhā sūvār-i b.+am 61a/10

beyābānī: < Far. Çöl adamı.

b. 59b/7

beyān: < Ar. Anlatma, açık söyleme, bildirme.

b. êde 66a/4

b. êderse 66a/5

b. êdüp 43b/12

b. êtdiler 87a/3

b. eyledi 6b/15, 13b/2, 14a/15,
35b/4, 38b/14, 40a/13, 44a/2, 46b/3,
52b/7, 64a/10, 16; 71b/2

b. olunmuşdı 2a/2

beyt: < Ar. Beyit.

b. 3b/1, 5b/2, 8b/11, 13a/2,
14a/13, 16a/9

bıçak: Bıçak.

b. 80a/16, 17

bırak- (ğ): Bırakmak.

b.-mayup 55a/16

b.-up 5b/5, 70b/5, 81a/13

bıyık: Bıyık.

b.+lar ise 76a/4

fos b. 16b/2

bıyık altından gül- : Birinin durumuna belli etmemeye çalışarak gülümsemek

b.-erdiler 7a/13

bī-‘ akl: < Far.+Ar. Akılsız.

b. 18b/8

bī-amān: < Far. Amansız, merhametsiz.

b. 3b/17

Bānū-yı b. 43a/13

nigār-ı b. ise 3b/11

tig-i b.+a 79a/2

bī-bedel: < Far.+Ar. Benzersiz, eşsiz.

maḥbūb-ı cihān-ı b. 43a/3

bī-çāre: < Far. Çaresiz, zavallı.

b. 1b/10, 2a/5, 2b/13, 4b/3, 6a/1,
9b/17, 11b/6, 9; 15a/10, 27a/16, 27b/1,
33b/4, 40a/3, 59b/2, 17; 64a/16, 86a/5

pīr-i b. 3b/16

bıçık: Kesik.

b. 16b/9, 54b/8, 78b/17

b.+den 39b/1

bīdār: < Far. Uyanık.

b. oldılar 24b/11-12

- b. olduk 28b/15-16
- bī-edeblīk** : < Far.+Ar.+T. Edepsizlik, terbiyesizlik.
- b. etmek 17b/13
- bī-günāh** : < Far. Günahsız, suçsuz, zavallı.
- bī-günāh yere* : Günahsız olarak.
- b. 85a/13
- bī-ḥaber** : < Far.+Ar. Habersiz.
- b. 50a/13
- bī-iḥtiyār** : < Far.+Ar. Kendiliğinden, elde olmayarak.
- b. 3a/8, 17a/15
- bil-** : Bilmek.
- b.-di 16b/13, 17b/16, 28a/11, 62a/12
- b.-dügi 32a/15
- b.-dügün 15a/6
- b.-dim 3b/3
- b.-e 72b/9
- b.-edür 43b/1
- b.-elim 21a/8
- b.-emedi 62a/6
- b.-eyim 43b/9
- b.-mediler 62a/8
- b.-medik 38b/16
- b.-medim 78a/2
- b.-mem 3b/8, 7b/1, 9a/16, 17; 28b/13, 15, 17; 43a/15, 44b/15, 58a/8, 59b/5
- b.-meyüz 40b/7
- b.-meyüp 12a/16, 42a/1, 42b/8
- b.-mez 5b/3, 4; 31a/6, 32a/7, 43b/2, 52a/6, 53a/7, 54b/4, 72a/9, 74b/9
- b.-mezdim 19b/13
- b.-mezler 45a/4
- b.-mezsın 73b/16
- b.-mezsiz 47b/13
- b.-seler 30a/13
- b.-sem 7b/1
- b.-sün 39a/11
- b.-üp 5a/6, 18b/11, 63b/8
- b.-ür 28a/2, 32a/1, 43b/6, 56b/8, 59b/4, 67b/10, 74b/12, 79a/3, 10, 12; 79b/1, 3, 5; 82a/9
- b.-ürdi 8a/7, 26a/4
- b.-ürem 28a/4, 30b/13, 79a/9, 13; 79b/7, 82a/10
- b.-ürim 79b/4
- b.-ürler 42b/7
- b.-ürsün 83a/1
- işim b.-ürem 47b/13
- ḳadrini b.-mez 5b/3-4
- kim b.-ür 31a/1, 31b/1, 71a/11
- otura b.-dügimiz 30b/14-15
- sen b.-ürsün 15b/12-13, 23b/16, 53a/15, 69b/1
- şıḡa b.-ür 73a/7
- siz b.-ürsünüz 30b/3
- siz b.-ürsüz 28a/1
- sizler b.-ürsüz 47a/4
- bilā-tereddüd** : < Ar. Tereddütsüz.
- b. 12b/11, 63b/8
- bildir-** : Bildirmek.
- b. 60a/13

b.-di 37b/7

b.-diler 60b/5, 65a/3

b.-mege 42b/9

b.-meseler 42a/2

b.-mesejiz 8a/7

b.-di idi 40b/9

bile : Birlikte, beraber, ile, vasıtasıyla.

b. 3a/17, 4a/3, 9a/2, 11a/8, 12b/9, 20b/10, 23a/8, 23b/14, 30a/14, 33b/3, 34a/5, 7, 8, 12; 41b/13, 42a/4, 46a/1, 8; 61b/15, 64a/16, 74b/6

bilek (g) : Bilek.

b.+ine 80b/11

bilin- : Bilinmek.

b.-meye 58b/17, 73a/10

biñ : Dokuz yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı.

b. 3a/8, 26a/6, 61b/15, 63b/2, 67a/17, 71b/17, 84b/8

b. dürlü 1b/9, 67a/12

bir iki b. 31b/15

bin- : Binmek.

b.-di 70a/15

b.-diler 31a/12

b.-miş 59a/17

b.-üp 27b/3, 30a/12, 44b/7, 45a/13

binā : < Ar. Yapı, ev.

b. 42a/14

bī-nazīr : < Far.+Ar. Eşsiz.

b.+dür 18b/5

biñ dürlü : Birbirinden çok farklı, çok değişik.

b. 1b/9, 67a/12

bī-nihāye : < Far.+Ar. Sonsuz.

b.+dür 30a/1

biñ tokuz yüz toksan tokuz : Bin dokuz yüz doksan sekizden sonra gelen sayının adı.

b. 2b/4-5

bir : Sayıların ilki; bu sayı kadar olan; herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren.

b. 1b/13, 15; 2a/11, 11; 2b/14, 3a/10, 11, 17; 4a/4, 4b/5, 16; 5b/2, 6b/6, 7b/4, 12; 8a/5, 8, 11; 8b/17, 9a/4, 10a/3, 3, 5, 11; 10b/9, 11a/2, 10; 11b/12, 12a/4, 13a/3, 3, 9; 14a/12, 14; 14b/3, 4, 7, 14; 15a/1, 15; 15b/2, 16a/16, 16b/2, 17a/3, 3, 4, 7, 11, 13; 17b/7, 18a/16, 17; 19a/1, 19b/2, 20b/10, 11, 14, 16; 21b/4, 22a/1, 3, 11, 16; 23a/10, 23b/11, 24b/6, 10, 16; 25b/11, 26a/4, 11, 15; 26b/1, 4; 27a/6, 8, 9, 11, 11, 14, 14, 16; 27b/14, 14; 28b/2, 5, 7, 8, 9, 11, 12; 29a/14, 29b/5, 7, 8, 10, 10, 12; 30a/9, 30b/6, 12; 31a/17, 31b/2, 32a/9, 12, 13, 13; 32b/1, 33a/12, 34b/7, 14; 35a/1, 6; 36a/7, 37b/16, 38a/2, 4, 8, 9; 39a/3, 39b/2, 7, 15; 40a/8, 17; 40b/3, 6, 10, 11; 41a/3, 4, 5, 6, 6, 7, 9, 12; 41b/5, 10, 15; 42a/7, 8, 10, 11, 14, 14; 42b/10, 43a/3, 4; 44a/6, 8, 14; 44b/1, 14; 45b/15, 46a/1, 1, 17; 46b/4, 8; 47a/11, 47b/14, 48a/7, 7, 11; 48b/6, 49a/5, 8, 11, 12, 17; 49b/2, 9, 13; 50b/11, 12, 17; 51a/12, 51b/3, 52a/2, 52b/1, 12; 53a/2, 11; 53b/12, 12; 54a/4, 7, 9; 55b/8, 56a/13,

56b/3, 57a/5, 6, 12; 57b/14, 58a/11, 58b/1, 1, 2, 4, 5; 59a/14, 17, 17; 59b/11, 12, 14; 60a/2, 60b/15, 61a/1, 15; 62a/3, 15, 17; 62b/3, 7, 8, 17; 63a/2, 63b/13, 64a/12, 14; 65a/1, 11; 65b/17, 66a/8, 67b/8, 13, 14; 68a/15, 68b/14, 69b/13, 70a/11, 13, 16; 70b/2, 6; 71a/6, 8, 16; 72a/1, 2, 4, 5, 17; 72b/2, 4, 8, 11, 11, 12; 73a/1, 4, 6, 6, 7; 73b/10, 17; 74a/9, 15, 17; 74b/1, 3, 16; 75a/1, 12; 75b/7, 11; 76a/3, 13; 77a/10, 14, 16; 77b/13, 14; 78a/17, 17; 79b/11, 17; 80a/8, 16, 17; 80b/7, 13; 81b/3, 82a/1, 82b/5, 12, 14; 83a/7, 84a/5, 14; 84b/16, 85a/3, 85b/7, 14; 86a/16, 86b/2, 9, 11, 12

b.+i 2b/5, 3a/15, 6a/17, 14b/12, 49a/9, 52a/12, 16; 57a/11, 64b/8, 8

b.+in 34b/4, 48a/10, 15, 16, 16; 52a/15, 53b/9, 54a/13, 72b/10, 78b/14

b.+inden 52a/9

b.+ine 42a/5, 50b/5

b.+iñüz 30a/10, 44a/9, 48b/8

b.+isi 23a/9

b. iki biñ 31b/15

her b.+i 40a/2, 44a/6, 52a/15

ikide b.+de 64a/17-64b/1

birāder : < Far. Erkek kardeş, kardeş; dost.

b. 54a/13

b.+ler 7a/16, 26a/7, 12; 30b/11, 32a/9, 47a/9, 49b/11

bī-rahm : < Far.+Ar. Merhametsiz.

b. 4a/12

bir ālāy : Birçok, pek çok.

b. 2a/5, 20b/1, 23b/15, 51b/4, 62b/1

biraz : Biraz.

b. 9b/1, 10b/15, 30b/15, 31a/14, 34a/9, 34b/1, 35b/12, 14; 36b/12, 38b/2, 55a/15, 72b/11, 73a/17, 75a/4, 7; 77b/2, 78b/9

b.+ı 78a/7

birazdan : Birazdan.

b. 25b/8, 36a/11

bir bir : Olduğu gibi, eksiksiz olarak; birer birer.

b. 14a/15, 84b/8

birbiri : Karşılıklı olarak biri ötekini, öteki de onu.

b. 52b/14, 57b/15

b.+n 21a/3

b.+ne 21b/6, 23b/17, 57a/4, 66b/11, 74a/8

b.+nüñ 42b/8

bir dañı : Bir daha, bir kez daha; hiçbir zaman.

b. 11b/1, 12a/12, 26a/13, 16; 30a/10, 35a/10, 40b/13, 45b/6, 8; 55a/16, 58a/6, 64a/3, 77b/12

bir de : Ve olana katarak, fazladan; umulanın dışında bir durumu anlatan cümlelerin başında gelir.

b. 2a/16, 32a/4

birden : Bir defada; ansızın; birlikte, beraberce, hepsi bir arada.

b. 2a/15, 21b/9, 30a/6, 36a/15,
39b/14, 41b/11

birdenbire : Ansızın.

b. 44b/16

bir derece : Biraz.

b. 2b/7

birer : Her birine bir.

b. 22a/10, 22b/8, 11, 16; 23a/2, 4,
5, 8; 24b/13, 31b/6, 32b/6, 47a/13, 49b/4,
50a/3, 50b/14, 16; 52b/10, 68a/5

birer birer : Tek tek.

b. 22a/2, 31a/4, 31b/13, 50b/7,
54b/13

bir gez : Bir defa, bir kere.

b. 2b/9, 5a/12, 17a/11, 13; 40b/5,
43a/7

bir gezden : Hep birden; birdenbire.

b. 14a/16

bir gün evvel : Bir an önce, alabildiğince
çabuk.

b. 3a/12

bir iki : Biraz, bazı, bir parça, birkaç kez.

b. 5a/7, 13a/6

birkaç : Çok olmayan, az sayıda.

b. 2b/11, 4b/1, 4; 10b/1, 11b/4, 7;
12a/8, 17b/8, 27a/6, 27b/1, 29a/16,
32a/11, 32b/6, 33a/7, 38b/3, 45a/4,
61b/11, 66b/8, 72b/12, 73a/5, 81b/1,
83a/14

b.+1 72b/15

b.+ın 54b/6

bir kerre : Bir defa olarak.

b. 5a/12, 6b/7, 61b/5

birle : İle.

b. 70b/12

bir pâre : Biraz; kısa bir süre.

b. 3a/2, 3; 5b/6, 9b/7, 12b/15,
15a/1

bir uğurdan : Hepsi(ni) birden.

b. 6b/16

bir zamân : Eskiden; biraz.

b. 3b/3

b.+dan 62a/9

bire bire : Hey, ey, be, aman! (Tarama
Sözlüğü Ömer Asım Aksoy 1963 syf
587)

b. 29a/7, 37a/11

bit- : Bitmek.

b.-di 50b/9, 68b/6

b.-miş 32a/3

bî-vefâ : < Far.+Ar. Vefasız.

b.+lar 19a/5

biz : Biz. Birinci çoğul kişi adılı.

b. 15a/3, 5; 18a/15, 20a/10, 17;
20b/1, 21a/17, 29b/8, 35a/14, 38b/16,
39a/14, 42b/12, 45a/9, 49a/7, 56a/7,
56b/2, 59a/3, 63b/17, 67a/13, 13; 68a/1,
2, 5; 76a/17

b.+de 28b/12, 30a/15

b.+den 68b/10, 81b/7

b.+e 11a/10, 12b/7, 14b/6, 6;
18a/3, 21b/12, 24b/10, 13; 25a/3, 25b/6,
15; 28b/14, 29a/17, 29b/2, 5, 9; 30b/6,
31b/1, 11, 15; 32a/12, 33b/9, 38a/4,
40b/9, 41b/3, 43b/13, 45b/17, 46a/6,
46b/4, 49a/7, 50a/4, 51a/17, 54a/10,

65b/4, 9, 13; 66a/6, 7; 66b/1, 68a/4, 12, 12; 70b/14, 71a/11, 12; 73a/2, 47a/13, 82a/13, 84a/13, 86a/15, 86b/11

b.+i 7b/10, 8a/4, 7; 15b/6, 16a/8, 20b/5, 21b/1, 7; 23b/1, 25a/7, 15; 25b/5, 26a/1, 28b/13, 29a/5, 30a/3, 31a/4, 31b/13, 39b/11, 43b/13, 47b/14, 52a/6, 64b/2, 70b/17, 81b/8, 82a/17

b.+ler 19b/8, 29a/11, 39a/13

b.+lere 25a/13, 30a/2

b.+üm 6a/16, 7a/17, 7b/17, 9b/13, 17a/16, 20b/6, 21b/11, 30a/1, 2, 4; 47a/4, 64a/1, 66a/12, 67a/9, 15

bîzâr : < Far. Bıkılmış, usanmış.

b. oldı 35b/9

boğaz : Boğaz.

b.+ından 8b/3, 9b/16, 16a/1, 14;

b.+ımdan 4a/2

boğazın yırt- : Olanca gücüyle bağırarak.

b.-dı 53a/9-10

boğul- : Boğulmak.

b.-ayım 11a/13

bol- : Olmak

dar b.-up 36a/2

boş : Boş.

b. 10b/15, 20a/2, 4; 36b/10

boş ko- : Yoksun bırakmak.

b.-mayup 83b/5

boşan- : Baskı altında gergin duran bir şey, birden ve hızla kurtulmak.

b.-up 11b/9

boşandır- : Baskı altında gergin duran bir şeyin, birden ve hızla kurtulmasına neden olmak.

b.-up 10b/6, 14a/10

boy : Boy.

b. 78b/4

b.+ıca 36b/2

b.-ı mevzûn 72a/7

boya- : Boyamak.

b.-dı 73b/5

boynuz : Boynuz.

b.+una 55b/16

boyun : Boyun.

b. 17a/8, 72a/15

b.+u 77a/2

b.+un 43a/15, 84b/5

b.+una 4a/17, 11b/3, 19a/6

b.+undan 54a/16

günâhı b.+uğa 61b/9

günâhı b.+uğuza 58b/11

boz- : Bozmak.

b.-duğ 44a/14

bozul- : Bozulmak.

b.-up 85a/2

bölme : Bölme.

b. 73a/9

bölük : Bölük, saç örgüsü.

b. 72a/16

bölüm : Bölüm.

b. 73a/7

börekci : Börekçi.

b. 7a/14, 15b/4

böyle : Böyle.

b. 6a/15, 16;10a/16, 11b/1, 13b/12, 19b/9, 26a/4, 29a/1, 31a/9, 39a/10, 40b/13, 41b/10, 44b/12, 47b/11, 54a/12, 58a/4, 70b/14, 15; 71a/12, 72b/6, 77a/11, 80a/3, 9; 82b/6, 6; 86b/4

b. imiş 78a/4

bre : “Ey, hey” anlamlarında kullanılan bir seslenme sözü.

b. 6b/11, 7a/4, 5, 8; 14a/8, 14b/1, 16b/5, 7, 8; 17b/11, 12; 18a/4, 20a/9, 20b/4, 21a/15, 24b/10, 13; 27a/3, 27b/8, 28a/2, 8; 28b/2, 11; 30a/6, 30b/5, 32b/2, 33a/6, 33b/5, 34a/14, 16; 35a/14, 35b/6, 17; 37a/14, 37b/2, 12; 38b/15, 39b/11, 42b/12, 15; 43b/4, 45a/14, 45b/2, 4, 9; 47b/11, 13; 48a/12, 50a/3, 10; 52a/10, 53a/17, 53b/15, 54a/1, 2, 13, 17; 54b/3, 7, 15; 55a/1, 55b/9, 58a/8, 59b/1, 4; 60b/6, 67a/3, 10; 67b/1, 70b/13, 71a/3, 73a/15, 74a/5, 10; 74b/11, 75b/14, 80b/12, 84a/8, 84b/4, 85a/16, 85b/13

bu : Bu, işaret sıfatı.

b. 2a/4, 10; 2b/2, 4, 13; 3a/1, 6; 3b/15, 17; 4b/13, 5b/4, 6a/13, 6b/3, 5, 10, 11, 11; 7a/2, 9, 13; 7b/9, 16; 8b/11, 9b/2, 10a/15, 10b/2, 4, 12, 12, 14; 12a/1, 3; 12b/17, 13a/12, 12; 13b/12, 14a/17, 14b/6, 8; 15a/3, 15b/1, 16a/10, 15; 16b/5, 17a/3, 17b/5, 16; 18a/5, 15, 15; 18b/6, 9, 11; 19b/4, 20a/4, 15, 16; 21a/5, 14; 23b/6, 24a/1, 2, 15; 24b/2, 15; 25a/7, 13, 14; 26a/1, 9; 26b/9, 28b/4, 7; 29a/9,

29b/7, 30b/8, 13; 31b/7, 32a/5, 32b/2, 7, 8; 33b/15, 34a/3, 34b/8, 35a/14, 15, 35b/3, 6, 8; 36a/12, 37b/7, 38a/6, 14; 39a/6, 12; 40b/1, 41a/11, 12; 41b/14, 42a/1, 6; 42b/2, 6; 43a/14, 16; 43b/17, 44a/3, 11, 16; 44b/15, 45a/10, 16; 45b/3, 46a/7, 16; 47a/9, 47b/3, 48a/8, 48b/4, 10; 49b/17, 50a/7, 51b/12, 14; 52a/12, 52b/9, 53a/10, 53b/14, 54a/17, 54b/5, 11; 55a/14, 56a/16, 56b/6, 58a/13, 14, 14; 59a/2, 59b/12, 60b/11, 62a/4, 10; 64b/16, 66a/1, 13; 66b/14, 67b/12, 17; 68a/15, 69a/4, 11; 70a/2, 70b/12, 14; 71a/13, 71b/3, 7, 14; 72b/1, 5; 73b/12, 74a/5, 74b/9, 10, 12, 12; 75a/10, 13, 16; 76a/8, 10; 77a/4, 77b/3, 5, 6, 9, 17; 78a/4, 79a/5, 80a/3, 80b/2, 81a/3, 15; 81b/13, 15; 82b/4, 4, 5, 12; 83a/5, 84a/2, 9; 85a/12, 85b/11, 86a/15, 16, 17; 86b/6

b. yüzden imiş 57b/13, 86b/10

bu : Bu, işaret adılı.

b. 2b/2, 10a/7, 17a/8, 17b/1, 24a/1, 28b/2, 3; 37a/15, 43b/10, 45b/2, 54b/3, 66b/9, 70b/14, 72a/1, 78b/13, 80a/13

b.+dur 2a/4, 4a/3, 5b/2, 9b/13, 10b/11, 26a/14, 28a/5, 29b/9, 31a/4, 31b/17, 32b/6, 39a/17, 60a/1, 63a/16, 66a/15, 67b/13, 78a/13, 86a/7

b.+ğa 2a/16, 16; 2b/8, 8b/6,10a/8, 15b/10, 25a/14, 26a/10, 30a/17, 30b/1, 31a/6, 32a/4, 33b/3, 4; 39a/16, 44b/5, 73b/9, 10, 14; 80b/1, 81b/9, 14; 83a/8

b.+nca 18a/8, 19b/12, 39a/11,
44b/4, 45a/6, 51a/13, 17; 56a/8, 65a/5,
80a/6

b.+nda 10b/9, 13a/7, 18a/7,
60b/14, 72a/17, 84a/17, 86b/7

b.+ndan 8a/4, 51a/8, 56a/11,
57b/3, 60a/4, 79b/7, 83a/11

b.+nı 6a/10, 13; 21b/6, 23a/17,
27b/7, 37a/7, 40a/11, 54a/8, 72a/13,
73b/10, 74a/6, 77a/13, 81b/12, 84a/13

b.+nlar 6b/2, 18a/11, 20a/16,
21a/14, 22a/3, 23b/1, 16; 25a/4, 26b/2, 5,
8; 32a/11, 35b/7, 38b/17, 40b/1, 41a/16,
41b/7, 12; 44b/2, 45a/10, 46b/3, 47a/6, 6;
49b/16, 51b/14, 53a/11, 69a/3

b.+nlara 8a/6, 21b/16, 24b/1,
33a/11, 35b/1, 37b/6, 38b/17, 40a/3, 6;
47a/5, 52a/10, 13; 54a/3, 86b/3

b.+nlardur 7b/3

b.+nları 8a/12, 21a/4, 21b/2, 15;
24a/14, 27b/6, 41a/15, 48b/6, 50a/16,
57b/14, 67a/16, 72b/16

b.+nların 7b/6, 13a/9, 18a/9,
21a/2, 21b/7, 30b/4, 33b/6, 50a/2, 52a/9,
57a/13, 61b/9, 76b/11, 81a/5

b.+nların 51a/5

b.+nuş 2a/1, 7a/13, 10a/14, 12a/2,
14a/3, 23a/17, 27b/2, 28a/12, 28b/10,
40a/17, 53a/4, 60b/11, 67a/13, 72b/7,
73b/9, 74b/7, 9; 81b/9, 11; 86a/6

b. imiş 77b/17

bugün : Bugün.

b. 7a/3, 18b/14, 23b/3, 32b/16,
33a/4, 33b/12, 49a/2, 66b/1, 68a/13,
70a/5

bucağ bucağ : Her yerde, her yanda, her
tarafıta.

bucağ bucağ kaç- : Bir olay, bir
durum veya bir kimseyle karşılaşmamaya
çalışmak.

b.-dılar 8a/13

buçuk : Buçuk.

üç b. 32b/11

budağ (ğ) : Dal.

b.+ında 10a/3

bu kadar : Çok fazla.

b. 17b/12, 18a/6, 27a/3, 42b/4,
51b/1, 71b/3

bul- : Bulmak.

b. 37b/16

b.-amadılar 41a/9

b.-amadık 67b/2

b.-dı 36b/6, 70b/6

b.-du 19a/11

b.-duğ 29a/16, 44a/15

b.-dular 82b/9

b.-ıña 25a/14

b.-mayım 70a/9

b.-mazsız 61a/13

b.-miş 4b/9, 7a/2

b.-muşa 33a/5

b.-sun 28a/8

b.-up 6b/1, 32a/15, 38a/8, 39a/15,

47b/1

b.-uram 60a/7

- māl b.-mış Mağribīye döndi9a/1-2
- bulan-** : Bulanmak.
gönli b.-up 66a/2, 81a/9
- bulun-** : Bulunmak.
b.-alım 21b/7
b.-ur 45a/8
- buluŝ-** : Buluŝmak.
b.-dı 64a/7, 69b/14
b.-duş 46b/2
b.-madı 42a/4
b.-up 24a/17, 32b/2, 38b/12,
60b/2
- bunda** : Burada.
b. 4a/8, 23b/13, 29b/14, 35b/7,
39a/2, 42a/6, 7, 8, 9, 17; 42b/15, 43a/11,
43b/8, 8, 13; 60a/5, 63b/3, 65b/4, 69a/11,
80a/13, 84a/17, 85b/10, 87a/6
b.+yam 14a/5
- bunda** : Buraya.
b. 6a/14, 17; 26a/16, 27b/16
- bur-** : Burmak.
b.-up 5a/7
- bura** : Bura.
b.+dan 49a/8
- burc** : < Ar. Kale, hisar çıkıntısı, kule,
burç.
b.+ından 70b/4
- burgāz** : < Yun. İçinde kale, kule, hisar,
kemer gibi dikili yükselteli mimarinin
bulunduğu antik kasabalara verilen ad.
b. 15b/4
- burun** : Burun.
b. 72a/7
- b.+ın 81a/12
cānı b.+una geldi 35b/16
- būs** : < Far. Öpme, öpücük, öpüş.
b. édüp 83b/12, 84b/15
b. etmek 12b/5
- būse** : < Far. Öpme, öpücük, öpüş.
b.+ñüz 20b/10
būse al- : Öpmek.
būseler almağa 14b/16
būsesin alamadılar 23a/8
būsesin alup 2b/11
būsesin aldı 4b/1-2, 4; 11b/7,
17b/8, 81b/1
būsesin alduğda 83a/14
- but** : İnsan vücudunun kalça ile diz
arasındaki bölümü.
b.+larından 73a/13
- būy** : < Far. Koku.
b.+ı 17a/5
- buyur-** : Buyurmak.
b. 59b/3
b.-uş 8b/17, 27b/11, 33a/10,
37a/12, 67b/11, 76a/16, 77a/5
b.-uş eyledi 9b/8
b.-ur 76b/3
- buyurul-** : Buyurulmak.
b.-a 86b/3
- bu yüzden** : Bundan dolayı, bunun için.
b. imiş 57b/13, 86b/10
- buz** : Buz.
buz tut- : Sıvının üstünde buz
oluşmak, buzla kaplanmak.
b.-mış 34b/16

bülbül : < Ar. Bülbül

b.-i cān 50a/13

bülend: < Far. Yüksek, yüce.

b. 45a/13, 61a/7

bütün : Bütün.

b. 16a/5, 34b/12, 40a/1, 78a/15,
85b/17

büyü- : Büyümek.

b.-miş 67b/8

büyük : Boyutları, benzerlerinden daha fazla olan, küçük karşıtı.

b.10a/3, 10; 30b/12, 17; 44a/10,
47a/15, 50b/11, 17; 57b/14

C

cāiz : < Ar. Olabilir, olur.

c. 20b/3

cām : < Far. Kadeh, cam.

c. 22a/16, 22b/8, 11, 12, 16;
23a/2, 6; 32a/12

c.+a 70b/9

c.+ı 22b/3

cāme-ḥāb : < Far. Yatak.

c.+e 81a/14

cāme-i ḥāb : < Far. Gecelik.

c.+ın 81a/12

cān : < Far. Can, ruh; hayat, yaşayış; gönül.

c. 3a/10, 5a/12, 8b/11, 16a/10,
35b/16, 36a/12

c.+ı 12b/6, 54a/7

c+ile 3b/9

c.+ım 2a/8, 2b/5, 8; 3a/9, 6b/11,
9a/17,10a/8, 10; 10b/4, 9; 11b/16, 16b/5,

19b/6, 20a/16, 24b/10, 25a/3, 30a/6,
32b/5, 33a/13, 34a/16, 35a/14, 35b/6, 17;
38a/14, 38b/15, 45b/2, 50a/3, 10; 52a/10,
54a/17, 56a/17, 70b/13, 74a/5, 74b/11

c.+ımdan 2a/8, 2b/7, 16; 4b/14,
11b/16

c.+ımuḡ 12b/6

c.+ımız 31a/2

āfet-i c. oldu 72a/4

bülbül-i c. 50a/13

dīl-i c.+ı 13a/2

cān başına şıçra- : Çok korkmak.

c.-yup 6a/8, 13b/15

cān çekiş- : Ölmek üzere bulunmak.

c.-di 53a/9

cān vēr- : Bir şeyi çok istemek.

c.-ürler 44b/3

cāna başa geç- : İstekleri içtenlikle yapmayı kabul etmek.

c.-er 5a/2

cānı burnuna gel- : Bir şey yaparken çok zorluk çekmek.

c.-di 35b/16

cānı çık- : Ölmek, çok zorluk çekmek, çok yıpranmak.

c.-dı 27b/1-2

c.-sun 8a/3

cānım çıktı 16b/17

cāndan : İçten, gönülden, samimi.

c. 2b/17

cān ḥavli ile : Ölüm korkusundan doğan güçlü bir tepki ile.

c. 36a/3-4
cānīb : < Ar. Taraf, yan.
 c.+den 24b/2, 26b/9, 50a/7,
 71b/14, 78a/4
 c.+e 9b/14, 41b/5, 78a/6
 c.+inden 41b/8
 ez-in-c. 51b/15
cānsız : Cansız.
 c.+ları 8b/13, 16a/11
cān-ver : < Far. Zararlı hayvan; canavar.
 c. 12a/4
 c.+ler10a/15, 14a/1
cāriye : < Ar. Para ile satın alınan
 halayık, hizmetçi kız, kız.
 c. 18b/3, 15; 21b/8, 22a/10, 42a/9,
 49a/4, 10, 11; 49b/2, 71a/17, 71b/4,
 78b/13
 c.+de idi 67a/2
 c.+ler 5b/11, 14; 7b/15, 8a/2, 12;
 13a/15, 13b/2, 15a/17, 19b/16, 20a/8,
 21a/17, 21b/1, 5; 22a/11, 23a/16, 23b/5,
 6; 24a/3, 25a/12, 35a/13, 35b/4, 41b/17,
 42b/7, 11; 43a/16, 43b/5, 8, 11, 14;
 45a/16, 45b/4, 9; 47b/5, 9, 11, 14; 48a/2,
 13; 48b/6, 10; 49a/13, 50a/1, 3; 51a/4, 15;
 51b/12, 52a/3, 53a/4, 53b/8, 67a/4, 13;
 67b/2, 4; 68a/10, 72b/17, 74a/4, 7, 10, 11;
 74b/5, 7, 11; 75a/10, 77a/4, 78b/1, 5, 16;
 80a/10, 80b/13, 15; 81a/8, 12, 15; 82a/6
 c.+lerde 22a/10
 c.+lerden 72b/15

c.+lere 8a/11, 23a/13, 23b/12,
 26b/10, 42b/6, 48a/12, 49b/15, 50b/14,
 52a/3, 78a/10, 78b/12, 80b/12
 c.+leri 22a/2, 23a/9, 52a/14,
 69b/16, 71b/15
 c.+lerün 16b/14, 27a/8, 50b/5,
 67a/1, 78a/7, 78b/14
 c.+ler ise 52a/7
 c.+n 82b/3
 c.+nüñ 4b/15
 c.+ñ 2a/10, 82a/15
 c.+ye 49a/5, 13
cebe: < Moğ. Zincirden veya halkadan
 örme zırh.
 c. 65a/5
cebr : < Ar. Zorlama.
 c.+ile 77a/6
cebren : < Ar. Zorla.
 c. 77a/3
cefā: < Ar. Eziyet, incitme.
 c. 70b/15
 c.+da 5b/1, 12a/14
 c. èder 71a/11
 c. èderse 67a/12
 c. èdüp 12b/7
 c. ètdügime 9b/11
 c. ètdüginden 57b/4
 c. ètdim 65b/2-3
 c. ètmege 3a/4
 c. eyledi 71a/12
 c. eyledim 59a/8
 c. kıldım 82a/16
 cevr ü c. 9b/12

cefā çek- : Üzüntü, sıkıntı çekmek.

cefâların çekmişdür 39a/12

cefâyı çekmeyen 5b/3

cevri cefâsın çekdim 18a/8

cehd : < Ar. Çabalama.

c. êde gördüler 24b/14

c. êdeyim 73b/2

c. êtse 49b/1

cehennem : < Ar. Cehennem.

c. 36a/3

cellâd : < Ar. Çok merhametsiz; insan kesen, asan kimse.

c. 19a/14, 84b/4

c. êtdüğü 85a/11

cem' : < Ar. Toplama, yığma.

c. êdince 32a/2

c. êdüp 23a/10, 61b/10

c. eyledi 48b/6

c. oldular 77a/8

c. olup 86b/9

' aqlın başına c. eyle 82a/8-9

cemâl : < Ar. Yüz güzelliği.

hüsn-i c. 72a/17

cemî' : < Ar. Cümle, hep, bütün.

c. 5a/11

ceng : < Far. Savaş, vuruşma.

c. êderüz 31a/3

c. êtmek 77b/2

cerrâh : < Ar. Operatör (doktor)

c. 26b/17, 28a/7, 28b/7, 29a/5, 30b/5, 31a/4, 6; 31b/13, 37a/2, 16; 37b/9,

16; 38a/5, 8, 11, 14; 38b/6, 8; 39a/4, 39b/4

c.+a 38b/1, 10

c.+lar 33a/3

cerrâhlık (ğ) : < Ar.+T. Cerrahlık.

c.+ı 28a/4

cesed : < Ar. Ölü vücut.

c.+lerin 57a/10

cevâb : < Ar. Sorulan şeye verilen karşılık.

c. 8b/17, 36a/5, 54a/2, 60a/3, 16;

61a/2, 84a/5

c.+ı 51b/12, 59a/2, 68a/15, 77b/6

c.+ın 65b/13

c.+ları 9b/2, 62a/4, 77b/17

c.+ım 45b/1, 81a/7

c. êder 14b/10

c. êtmedi 84a/4

cevâb vër- : Karşılık olarak bildirmek veya söylemek.

c.-ecegin 12a/16, 53a/7, 62a/5

c.-eceklerin 62a/8

c.-elim 62a/11

c.-emezsin 39a/10

c.-esin 62a/3

c.-medüğine 84a/6-7

c.-mek 51a/10

c.-ürse 60a/15

cevâbım vëremezsın 56a/5

cevâbım vërürsın 81a/5

cevâhir : < Ar. Cevherler, kıymetli taşlar.

c. 44a/15, 17; 45b/17, 47b/4, 7

c.+e 46b/10

- c.+i 44b/4
c.+lere 17a/8, 71b/16
cevānib-i erbaa : Dört taraf.
c.+sına 10a/2, 14b/13, 16a/13-14
cevr : < Ar. Eziyet, zulüm.
c. ü cefā 9b/12
c.+i cefāsın çekdim 18a/8
cevşen : < Far. Örme zırh.
c. 64b/7
ciger : < Far. Ciğer; avaz; keder.
c.+i 5a/11
c.+in 7a/12, 43a/6
ciger-gāh : < Far. Ciğerin bulunduğu yer.
c.+ına 17a/12
ciger-gūşe : < Far. Evlat; sevgili.
c.+m 6b/8, 14a/5, 15a/8, 52b/5, 55b/3, 56b/6, 57b/11-12, 58a/4, 69b/5, 7
cihān : < Far. Dünya, âlem.
c. 62b/11, 64a/3, 11; 65b/16, 77b/15, 82b/15, 84b/2
Bānū-yı c. 48b/1, 73a/1, 73b/14, 74b/7
Bānū-yı c.+ım 5a/2
maḥbūb-ı c.-ı bī-bedel 43a/3
pīr-i c. 3b/14
şāh-ı c. 65b/12
cild : < Ar. Kitap.
c.+de 63a/4
c.+idür 1b/1
civān : < Far. Genç.
c. 55b/9, 58a/12
cübbe : < Ar. Sarıklı din adamlayır ya bazı yaşlı kimselerin giydikleri uzun üstlük.
c. 64b/7
cüdā : < Far. Ayrı, ayrılmış.
cüdā dūş- : Birbirinden uzakta kalmak.
c.-düm 80a/6
c.-ünce 56b/4
cümle : < Ar. Bütün, hep.
c. 3a/9, 5b/13, 10a/12, 11a/9, 11, 17; 13a/15, 13b/1, 14a/16, 15a/13, 20a/7, 22a/3, 24a/4, 13; 24b/1, 11, 12; 25a/11, 25b/11, 26b/11, 30b/2, 31a/10, 33b/10, 34b/15, 36a/10, 36b/17, 38a/10, 12, 17; 39a/6, 39b/3, 40a/7, 13; 40b/3, 41a/1, 41b/11, 13; 42a/14, 43b/12, 44a/2, 48a/16, 51a/3, 6; 61b/7, 64a/2, 8, 9; 64b/1, 65a/13, 69b/6, 70a/6, 75b/16, 76b/2, 80a/10, 13; 81a/13, 82a/16, 83a/10, 85a/15, 86b/9, 14
c.+den 32a/4
c.+miz 19b/9, 30b/13, 17; 67a/9
c.+mize 26a/9
c.+mizi 15b/7, 21b/2-3, 43b/2, 6
c.+ ḡüz 29b/8, 11; 30a/11, 53b/17
c.+ ḡüzi 20a/15
c.+si 6b/16, 14a/8, 17b/5, 18a/11, 21b/9, 23a/4, 27b/5, 31a/5, 39b/6, 54b/6
c.+sin 18b/6, 40a/10, 40b/12, 83a/3
c.+sine 22a/9, 22b/8, 11, 16; 23a/2, 4; 35a/1, 39b/4
c.+sinüḡ 25a/10, 50a/13
cür' a : < Ar. Yudum, içim
c. 22b/6

cür'et : < Ar. Cesaret, yiğitlik.

c. édüp 30a/14

Ç

çağır- : Çağırarak.

ç.-dı 37a/12

ç.-dınız 28a/1

ç.-un 72b/3

ç.-up 47b/4

çağla- : Çağlamak.

ç.-yup 41a/6

çāh-ı zenaḥdān : < Far. Çene çukuru

ç. 72a/8

çāk : < Far. Yırtık.

ç. eyledi 54b/11

zehreleri ç. ola yazdı 70a/13-14

çāker : < Far. Kul, köle.

ç.+im 28a/5

ç.-i Yezdānī 59b/6

ç.-i Yezdānam 61a/9-10

çal- : Sürmek.

ç.-dı 24a/7, 8

çal- : Bir müziği dinlemeyi sağlayan aleti

çalıştırmak.

ç.-ar 25b/4

çal- : Ses çıkarmak, ses vermek.

ıslık ç.-ar 52a/9

ıslık ç.-aram 49b/13

ıslık ç.-dı 52a/2, 52a/17-52b/1,

53a/2

çal- : Savurmak.

ç.-dı 79b/11

ç.-duğum 82a/10

ç.-duğun 81a/2

çalın- : Çalınmak.

ç.-up 69a/8

çalış- : Savaşmak, vuruşmak.

ç.-up 31a/3

çamaşur : < Far. *cāme-şūy* İç giysisi, kirli eşyaları yıkama işi.

ç. 39a/15

çamur : Kötü işler.

ç.+ımız 30a/1

çār : < Far. Çare.

ç. eyle 28b/9

çāre : < Far. Yol; yardım; ilaç.

ç. 7a/15, 24b/14, 26a/5, 16; 29b/6,

30b/1, 6; 37a/5, 37b/6, 41a/9, 42b/1,

58a/7, 62a/17, 62b/10, 77b/17

ne ç. 22a/6, 12; 85b/15

çarḥ : < Far. Dönen.

ç. 64b/11

çatla- : Parçalara ayrılıp dağılmayacak bir biçimde yarılmak.

ödü ç.-r 16b/4

çay : Dereden büyük, ırmaktan küçük akarsu.

ç.+larda 11a/13

çehre : < Far. Yüz, surat; şekil.

ç.+sine 51a/2

ç.-i yüzün 9b/6

çek- : Bir ucundan tutup uzatmak veya yükseltmek; kendine doğru getirmek; zarara uğramak; alıp, götürmek, nakletmek; sevk etmek; söylemek.

ç.-di 5a/8, 34b/12, 14; 36b/9,

49b/2, 75a/6, 75b/12

- ç.-diler 48a/15, 49a/14, 80b/15
ç.-diñiz 39a/13
ç.-dügüm 37b/14
ç.-dügün 23b/7
ç.-ebilür 53b/6
ç.-elim 48a/9, 49a/8
ç.-erek 25a/4
ç.-erem 53b/7
ç.-eyim 10b/15
ç.-ün 48b/9
ç.-ince 49a/3, 75a/9, 80b/3
ç.-miş 41a/5
ç.-sün 49a/4, 50b/4
ç.-sünler 44b/11
ç.-üp 2a/14, 25a/1, 48a/16, 50b/7,
52a/16, 53b/10, 55a/13, 57b/9, 16; 77b/2,
78b/10, 80a/4, 81a/1, 83a/5
âh-ı ser ç.-üp 11b/12-13
cefâların ç.-mişdür 39a/12
cefâyı ç.-meyen 5b/3
cevri cefâsın ç.-dim 18a/8
ç.-e gördi 24b/9
derd ü belân ç.-dik 56a/8
derd ü belânı ç.-dim 56b/8
elem ç.-di 14a/17, 31b/12, 84a/7
elem ç.-ecek 18a/3
elem ç.-ersin 58a/4, 82b/8
elem ç.-me 12b/8, 19a/6, 69b/7
elem ç.-meñ 15b/14, 20b/17,
51a/11
elemün ç.-dik 35a/15
ıztırâb ç.-diler 25a/9
kılıç ç.-dügün 56b/16
kılıç ç.-dim 56b/14
kılıç ç.-ersin 56a/6
kılıç ç.-sem 56b/14-15
mezâik ç.-mezsın 82b/15
peşkeş ç.-ersin 18a/6
zağmet ç.-dik 29a/12
zağmet ç.-meyelim 3b/16
çekil- : Çekilmek.
ç.-üp 7b/5, 58a/1, 77a/1
çekin- : Çekinmek.
ç.-di 22a/6
çekiş- : Çekişmek.
cân ç.-di 53a/9
çekme : Düzgün, biçimli.
ç. 72a/7
çekürdek (g) : Çekirdek.
ç.+i 67b/8
çenber : < Far. Çember.
ç. 11b/4
çeñe : Çene.
ç.+den 76a/4
çeşm-güşâde : < Far. Gözü açık.
ç. olun 49b/12
çeşme : < Far. Çeşme.
ç. 36b/14, 37a/14
çevir- : Çevirmek.
ç.-üp 16b/2, 48b/3
yüz ç.-di 3b/3-4
çeyrek : < Far. çâryek Çeyrek.
ç. 34b/7
çık- : İçeriden dışarıya varmak, gitmek.
ç. 33b/11, 49a/6
ç.-amazsınız 61b/6, 6

ç.-ar 62a/1
 ç.-aram 32a/1, 34a/2
 ç.-arsın 30a/8
 ç.-ayım 49b/16
 ç.-dı 8a/15, 16a/2, 27a/13, 34a/10,
 35a/3, 35b/17, 36a/15, 37a/10, 38a/17,
 42b/13, 45b/10, 46a/17, 49a/11, 50a/11,
 50b/6, 63b/10
 ç.-dılar 21b/14, 32a/17, 33a/16,
 39b/10, 50b/10, 52a/14
 ç.-dın 14a/9
 ç.-ma 18a/5
 ç.-mağa 37a/5, 42b/11, 45b/9,
 47a/3, 49b/1, 76b/5
 ç.-masun 49a/10
 ç.-mayalım 44b/17
 ç.-mayup 77a/16
 ç.-miş 40a/9
 ç.-mişdur 35b/12
 ç.-sunlar 44b/9
 ç.-uñ 49b/14
 ç.-up 1b/6, 14; 2b/1, 3; 5b/7,
 11a/4, 13a/13, 15a/2, 15b/16, 17a/11,
 21b/10, 35a/11, 37a/11, 39b/6, 40a/15,
 41b/5, 44b/6, 10; 48a/2, 48b/17, 49b/15,
 50b/2, 52a/6, 53b/1, 58b/16, 60a/2, 6;
 62b/14, 70b/5, 11; 74a/4, 80a/7, 81a/10,
 82b/1
 āvāzi ç.-duğı kadar 36a/4
 başdan ç.-ayım 71b/5
 başdan ç.-up 77b/5-6
 cānı ç.-dı 27b/1-2
 cānı ç.-sun 8a/3

cānım ç.-dı 16b/17
 sözinden ç.-madın 56b/1
 sözümünden ç.-arsan 12a/12

çıkār- : Çıkarmak.

ç. 37b/4, 83a/6
 ç.-amadı 37b/6
 ç.-dı 38a/16, 84b/5
 ç.-ınca 45b/5
 ç.-mağa 37b/5
 ç.-malı 38a/11
 ç.-mam 58b/9
 ç.-miş 42b/17
 ç.-sun 38a/7
 ç.-up 7b/7, 9a/4, 6; 9b/7, 12b/15,
 14a/11, 15a/1, 24a/6, 37a/8, 45a/3, 53b/2,
 60a/8, 61a/6, 74a/17, 81a/13, 83a/16,
 84a/3
 ç.-uram 60a/7

çıkıl- : Çıkılmak.

ç.-ur idi 82a/2

çiçek : Çiçek.

ç.+leri 73b/11

çift : < Far. Bir erkek ve bir dişiden oluşan iki eş.

ç. olması 66b/11

çift çift : İkişer ikişer.

ç. 29a/3

çiftci : Çiftçi.

ç. 58b/10

çintiyan : İçi astarlı, uzun kadın şalvarı.

ç. 74b/1

çiriş : Çiriş otunun kökünün öğütülmesiyle yapılan ve su ile karılarak tutkal gibi kullanılan esmer, sarı bir toz.

ç.+e 23b/11

çirişle- : Tutkallamak.

ç.-r 24a/8

çivi : Çivi.

ç.+si 48b/5

ç.+yi 49a/17

çizme : Çizme.

ç. 64b/11

çok : Çok.

ç. 12a/5, 15b/10, 12; 30a/1, 34b/9, 41b/7, 51b/9, 54b/10, 57b/4, 59a/8, 62a/1, 62b/5, 63a/11, 65b/2, 67b/16, 68a/6, 74a/3, 74b/12, 77b/4, 10; 80b/1, 81b/11, 82a/16, 83a/3, 8

ç.+dur 10a/16, 15b/15, 20b/10, 23b/13, 30a/5, 32a/4, 81a/7

çorba : Çorba.

ç.+ya 23b/6

mercimek ç.+sı 19b/4, 29a/7

çögür : İri gövdeli, kısa saplı bir tür halk sazi.

ç. 4b/9, 25b/4

çöz- : Çözmek.

ç.-üp 3b/13

çukur : Çukur.

ç. 57b/15

çün : < Far. Gibi, nasıl, çünkü, mademki, -dığı zaman, -dığında.

ç. 1b/12, 6a/1, 3; 7b/11, 10a/2, 13a/12, 13b/14, 15a/3, 13, 15; 19b/13,

21a/4, 12; 21b/6, 24a/2, 26b/12, 30b/16, 35b/7, 40b/2, 42b/2, 45a/10, 47a/7, 47b/3, 15; 50a/7, 50b/10, 51b/15, 52b/9, 16; 53a/4, 8; 57a/5, 7; 57b/6, 64b/4, 66b/14, 67b/3, 69a/9, 69b/9, 12; 70a/5, 70b/10, 75b/12, 78a/4, 79b/12, 83b/6, 15; 85b/1, 4; 86a/10, 86b/8, 9

D

dağ : Dağ.

d. 21b/13

d.+a 21b/10, 27b/4, 39b/10, 44a/4, 47b/3, 50b/10, 60a/7

d.+da 10a/15, 15b/17, 30b/8, 82b/1

d.+dan 14a/1

d.+lar 12a/3, 14b/7

d.+ları 14a/12

dağlara düş- : Büyük üzüntü dolayısıyla insanlardan kaçıp ıssız yerlerde yaşamak.

d.-er 14b/5

d.-erdiniz 7a/11

dağıl- : Dağılmak.

d.-up 85b/2

dağla- : Acısı yüreğine işlemek.

d.-dı 7a/12

dahı : da/de, dahi, hem; daha.

d. 2b/2, 3a/5, 9; 4b/3, 10; 7a/4, 7b/4, 9a/2, 11a/15, 12a/6, 13a/3, 4, 16; 15b/3, 12; 19b/14, 23b/4, 8, 10; 27a/2, 27b/1, 29a/15, 30b/13, 16; 33a/1, 33b/1, 2; 34b/1, 35b/12, 14; 36b/8, 38b/3, 39b/5, 42a/12, 44a/5, 46b/9, 48a/16, 16; 49b/2, 5; 51b/10, 52a/1, 52b/16, 54a/13, 14, 16;

57a/6, 60a/9, 60b/6, 8; 61b/5, 62b/10, 63b/15, 65a/9, 65b/17, 66a/1, 4, 6; 66b/13, 67b/5, 68b/11, 69a/17, 69b/6, 71b/5, 73b/3, 10; 74b/2, 78b/5, 81a/16, 81b/6, 13; 82a/2, 83a/6, 15; 83b/3, 84a/11, 85a/2, 86a/4, 86b/7

bir d. 11b/1, 12a/12, 26a/13, 16; 30a/10, 35a/10, 40b/13, 45b/6, 8; 55a/16, 58a/6, 64a/3, 77b/12

dāhīl : < Far. İç, içeri, içinde.

d. oldı 78a/5
d. oldular 76b/11
d. olmak 42a/17
d. olup 63b/6-7
d.-i meclis olacağı 63a/11

dāīf : < Ar. Duacı, sebep olan.

d.+ler 80a/14

dāīm : < Ar. Devamlı.

d. 67a/13, 86a/5

dāīmā : < Ar. Her vakit.

d. 63a/1

dāire : < Ar. Soyut kavramlarda belli sınır, ölçü.

d.+sinden 81a/10

dal : < Ar. İki kat olmuş, kambur.

d. 78b/5, 79b/10, 85b/11, 17

d. iken 75a/7, 78b/6

dal- : Dalmak.

d.-sam 55b/17

dānā : < Far. Bilgiç.

d. 61a/7, 7

dāne : < Far. Tane.

d. 18b/2, 23a/11, 44a/9, 47a/15, 47b/1, 48b/12

dar : Geniş karşıtı; sıkıntılı.

d. 10b/8

d. bolup 36a/2

dār : < Far. Darağacı, direk.

d.+da 9a/16

d.+dan 7b/13, 9a/14, 9b/10

dāstān : < Far. Destan.

d. ola 49b/10, 70a/12

da'vet : < Ar. Çağırma, çağrı; ziyafet; dua.

d. ederler 27a/1

d. edeyim 53a/13

d. edüp 72b/10, 85a/4-5

d. etdi 47b/6

d. etmişler 27b/15

dāvudī : < Ar. Dāvud Peygamberin sesini andıran kalın ses.

d. 64b/9

daya- : Dayamak.

d.-dı 48a/1

dayan- : Dayanmak.

d.-sun 9a/7

d.-ur 9a/9

de/da : de/da, dahi.

d. 2b/2, 3a/2, 9, 14, 17; 3b/15, 16; 7b/1, 2; 9a/9, 13, 17; 10a/12, 11a/4, 7; 12b/7, 13a/1, 14b/2, 15a/3, 5, 5, 6; 18a/2, 2; 18b/10, 19a/9, 20b/5, 6, 14; 21b/2, 22b/10, 13; 23a/1, 23b/7, 25a/1, 15; 25b/15, 26a/4, 27b/17, 32a/10, 33b/8, 11; 35a/7, 38b/4, 39a/3, 4, 10, 11; 39b/8,

40b/13, 14, 15; 41a/16, 41b/6, 42a/8, 44a/1, 14; 44b/1, 2, 12, 14; 45a/8, 49b/3, 11, 12, 14; 50a/8, 15; 50b/8, 52b/3, 7; 53a/14, 53b/11, 54a/12, 55a/3, 9; 56a/6, 16; 56b/2, 3; 57a/2, 57b/3, 58a/8, 16; 58b/14, 59a/4, 64a/1, 14; 65b/4, 66b/9, 68a/2, 69a/3, 70b/14, 16; 71a/8, 10, 12; 71b/9, 72a/10, 72b/8, 75b/10, 76a/11, 17; 77b/11, 81b/15, 84a/11, 86a/14, 86b/15

bir d. 2a/16, 32a/4

dê- : Söylemek, herhangi bir ses çıkarmak, herhangi bir kaniya, yargıya varmak.

d.-di 2a/12, 3a/3, 3b/16, 4a/10, 14; 6a/15, 7b/1, 3; 8a/14, 9b/4, 13; 10a/10, 10b/3, 9, 17; 11a/16, 12a/15, 12b/10, 16; 18a/3, 9; 18b/7, 13; 19a/2, 19b/5, 7, 11; 20a/4, 13; 20b/4, 14; 21a/7, 14; 21b/5, 22a/15, 22b/3, 4; 23b/1, 2, 13, 15, 16; 25a/8, 26a/8, 27a/4, 27b/11, 28a/1, 2, 8, 14; 28b/10, 29a/6, 29b/1, 3, 6, 13, 17; 30a/5, 11, 14, 16; 30b/4, 31a/10, 31b/8, 32a/7, 10; 32b/3, 9, 11, 12, 14; 33a/8, 33b/1, 17; 34a/2, 16; 34b/9, 35a/9, 10; 37a/15, 37b/1, 2, 3, 4, 10, 14, 17; 38a/7, 11; 38b/6, 9; 39a/8, 40a/14, 40b/15, 41b/4, 43a/12, 43b/5, 7, 9, 10; 44a/3, 7, 8; 44b/13, 14; 45a/1, 2, 11, 15; 45b/1, 2, 4, 13; 46a/5, 6, 8, 9, 11, 11, 12, 13, 14; 46b/5, 8, 11; 47a/4, 10, 11, 17; 47b/8, 9, 10, 12, 13; 48a/6, 9, 13; 48b/2, 9, 16; 49a/1, 1, 4, 8, 10; 49b/16, 50a/3, 7, 9; 50b/4, 5; 51a/9, 11, 15; 51b/12, 52a/7,

17; 53a/15, 15, 17; 53b/2, 5, 6, 7; 54a/1, 12, 14; 54b/17, 55a/3, 11; 56a/10, 56b/5, 57a/11, 57b/11, 13; 58a/7, 10, 12, 14, 15, 16; 59a/2, 5, 12; 59b/4, 5, 5, 8; 60a/8, 11, 16; 60b/3, 8, 13; 61a/2, 3; 62a/13, 62b/6, 10, 12, 14; 63a/15, 63b/14, 64a/4, 65a/10, 17; 65b/6, 9, 14; 66a/1, 9, 10; 66b/6, 67a/12, 17; 67b/2, 10, 11; 68a/6, 8, 14, 16, 17; 68b/1, 5, 9, 11; 69a/3, 5, 12, 14, 16, 17; 69b/6, 8; 70b/8, 71a/13, 71b/6, 12, 14; 72b/3, 13; 73a/3, 14, 15; 73b/12, 13, 15; 74a/11, 74b/11, 75b/15, 76a/9, 16; 76b/9, 15; 77a/3, 9; 77b/4, 78a/3, 13; 78b/13, 79a/12, 13, 16; 79b/5, 7; 82a/9, 11; 83a/12, 83b/12, 84b/3

d.-di ise 56b/1

d.-dikde 52b/6

d.-diler 5b/16, 7b/17, 13a/16, 14b/10, 15a/10, 20a/11, 14; 20b/1, 21a/8, 15; 22a/14, 24a/2, 17; 25a/12, 26a/11, 12; 27b/9, 30b/6, 31b/8, 32a/10, 14, 35a/17, 35b/7, 38b/13, 16; 39b/2, 16; 40a/3, 42b/10, 43b/7, 17; 44a/8, 45a/4, 45b/7, 46b/2, 10, 12; 47a/5, 47b/15, 48b/7, 50a/2, 5; 51a/7, 51b/2, 14; 68b/17, 73a/2, 74a/6, 9; 74b/8, 13; 75b/14, 76b/16, 17; 77a/2, 10; 77b/17, 78a/8, 78b/16, 85a/14

d.-diñiz 84b/3

d.-dügi 31b/4

d.-dügin 56a/17

d.-dik 35a/16

d.-dükde 2b/8, 4a/8, 6b/7, 7a/3, 6, 7; 10b/5, 11; 11a/9, 11; 12b/8, 14a/6, 9;

14b/5, 15a/7, 16b/12, 17a/1, 20a/16,
20b/6, 22a/3, 26b/16, 27a/2, 28a/9, 28b/5,
9; 29a/10, 29b/15, 30b/11, 32b/5, 33a/3,
33b/4, 34a/13, 35a/5, 37a/16, 37b/11,
39b/13, 40b/7, 14; 42a/10, 42b/7, 16;
43b/11, 55a/7, 55b/5, 56b/10, 17; 66b/4,
70a/5, 73b/1, 16; 76a/17, 76b/1, 79a/5,
15; 84a/4, 86b/13

d.-dim 10a/11, 49b/7

d.-diñ 50a/4, 71a/12

d.-me 19a/4, 20b/8, 39a/9

d.-medi 8b/17, 84a/5

d.-mediler 57a/5

d.-mege 5a/16, 16b/8, 25a/3,
26b/7, 42b/12, 82b/3

d.-mek 76b/3

d.-mekdür 79a/9

d.-mem 58b/10, 11; 61b/9, 67a/17

d.-mesin 64b/1

d.-mesün 64b/2

d.-meyesiz 47a/2, 51b/1

d.-meyüp 42a/10

d.-mez 10b/8, 78a/3

d.-mezler 50a/10

d.-miş 61a/8

d.-mişdi 63a/16

d.-miş idi 63a/12, 67b/15

d.-mişlerdür 39b/16, 55a/6

d.-r 2b/16, 3a/16, 32a/5, 44b/5,
86b/13

d.-rdi 51b/10, 75b/11

d.-rdim 49b/9

d.-rem 67a/11

d.-rken 7a/8, 41a/13, 81a/7

d.-rler 10a/8, 18b/1, 19a/11, 11;
25b/7, 60b/17, 62b/10, 77a/14, 17

d.-rlerse 77b/11

d.-rse 59a/6, 78a/12

d.-rsen 58a/5, 61b/10, 11; 81a/6

d.-rsin 32b/12, 34a/17, 44b/2,
46a/4, 56a/11, 58b/2, 12; 59a/6, 10;
60a/14, 62b/7, 66a/9, 68a/12, 68b/10

d.-rsiñiz 44a/14, 78a/13

d.-rsiz 45a/2, 46b/10, 47b/9,
62a/10

d.-rsün 33a/3, 48b/1, 50a/5, 58a/8

d.-se 51a/17

d.-sem 54a/3

d.-sünler 77b/11

d.-ye 12b/17, 45b/9

d.-yeceklerin 42b/7-8

d.-yeler 50a/11

d.-yelim 42b/12

d.-yerek 3b/10, 13b/13, 27b/3

d.-yeyim 44a/8, 53a/14

d.-yince 6b/12, 11b/1, 85b/13

d.-yü 6b/2, 7b/14, 14; 9b/10,
10a/16, 16a/15, 21b/13, 23a/17, 33b/6, 7,
13; 34b/3, 35b/10, 43b/3, 45a/16, 57b/3,
63a/4, 63b/7, 64b/3, 65b/5, 67b/17,
68a/10, 70a/14, 76b/7, 78b/15, 81a/8

d.-yümemesi 80a/15

d.-yüp 2a/7, 3a/5, 4a/6, 17; 4b/17,
5a/2, 5b/4, 13, 17; 6b/14, 7a/12, 7b/10,
8a/7, 8, 9; 8b/4, 13, 17; 9a/8, 9b/1, 6, 17;
10b/5, 13; 11a/5, 12a/5, 13a/4, 11; 14a/2,

14; 15a/2, 8; 15b/10, 13, 15; 16a/2, 11; 16b/1, 14; 17a/2, 17b/2, 15; 18a/12, 19a/6, 13; 19b/13, 15; 20a/7, 21a/1, 16; 21b/2, 8; 22a/1, 15, 17; 22b/5, 14, 15; 23b/3, 8, 16; 24a/15, 24b/10, 14; 25a/15, 26a/2, 5, 17; 26b/11, 27a/6, 28a/11, 31a/5, 31b/3, 12; 32a/15, 33a/5, 9, 10; 33b/9, 9, 13; 34a/10, 13, 17; 35a/11, 12; 35b/12, 36a/1, 3, 6; 36b/9, 37a/4, 12, 13; 37b/5, 7, 8, 17; 38a/7, 12, 15; 38b/10, 40a/1, 6; 41a/10, 16, 17; 41b/4, 42b/1, 13; 43a/15, 43b/14, 44a/4, 6; 45a/12, 46a/15, 17; 46b/2, 12; 47a/12, 17; 47b/11, 17; 48a/10, 48b/2, 4; 49a/5, 10; 49b/6, 7, 17; 50a/9, 50b/2, 9; 51b/17, 54a/11, 54b/1, 2, 4, 9, 15; 55b/13, 17; 56b/2, 57a/12, 58b/8, 59a/14, 59b/2, 15; 60a/3, 16, 17; 61a/5, 61b/2, 62a/3, 63a/1, 63b/1, 4, 12; 64a/5, 12, 14; 65a/15, 66b/9, 67a/3, 10, 15; 67b/3, 69b/1, 11; 70a/13, 70b/5, 8; 71a/3, 15; 71b/10, 72b/9, 13; 73b/3, 17; 74a/11, 75a/15, 75b/2, 76b/9, 77a/5, 77b/3, 78b/3, 79a/1, 79b/9, 15; 80a/10, 17; 80b/12, 81b/15, 83a/8, 83b/13, 17; 84a/16, 84b/5, 8; 85b/1, 11; 86a/11

Tağrı yarattı d.-meyüp 81a/4

def : < Ar. Ortadan kaldırma.

d. etdim 51b/6

def a : < Ar. Kere, kez, yol.

d. 10b/1, 35a/15

defn : < Ar. Gömme.

d. edelim 57a/10

d. etdiler 86a/12, 86b/8

defter : < Ar. Defter.

d.-i dillerde 49b/10, 70a/12

deg : Kadar.

d. 26b/12, 35a/14, 53a/9, 81b/5, 85b/4

kıyamete d. 20b/13

deg- : Değmek.

d.-en 30b/2

d.-er 40a/1

degil : Değil.

d. 9b/12, 11a/10, 12a/5, 17b/12, 14; 18b/17, 19a/1, 24b/8, 29b/2, 40a/9, 45b/3, 46a/2, 49b/2, 51a/6, 56b/5, 15; 57b/10, 58a/13, 59a/4, 77a/3, 82b/13

d.+dir 37b/6

d.+dür 11a/3, 12a/1, 1, 3, 11; 17b/2, 20b/3, 29b/7, 39a/12, 46a/7, 53a/12, 65b/8, 66b/3, 72b/8, 73a/16, 77a/11, 77b/13, 80a/6, 82a/15, 86a/8

d.+siz 30a/7, 33b/9

d.+üz 20a/17, 20b/1

d.+üm 19a/5

degin : Değin, kadar.

d. 6a/2, 56b/4, 72b/5, 81b/16

ağşama d. 70a/8

kıyamete d. 54a/10, 81b/12

degnek : Değnek.

d. 8a/11

deh çüş : Eşeğe yürümesi için söylenen söz.

d. 27b/3

dehen : < Far. Ağız.

- d. 72a/6
- dehşet** : < Ar. Korku ve telaş gösterme, şaşma.
d. 65a/13, 76a/10
- deldir-** : Deldirmek.
d.-üp 50b/15
- deli** : Aklını yitirmiş olan; azgın.
d. 20a/17
- dellāk** : < Ar. Tellak.
d.+lara 33b/8
- delik (g)** : Delik.
d. 50b/15, 75a/12
d.+den 13a/13, 15b/16
d.+ler 50b/16
d.+leri 54b/2
- delük (g)** : Delik.
d.+den 5b/9, 8a/15
d.+inden 67a/4, 78b/7
d.+lerine 52b/10
- dem** : < Far. An; soluk.
d. 12b/10, 62a/13, 63b/12, 66b/7
- dem-be-dem** : < Far. Vakit vakit, daima.
d. 3b/5
- dem-beste** : < Far. Nefesi bağlanmış, soluğu kesilmiş.
d. oldular 17b/5-6
ḥayrān ü d. olup 7a/11
- dendān** : < Far. Diş.
d. 72a/6
- dēnil-** : Denilmek.
d.-mişdi 1b/4, 63a/9
- deñiz** : Deniz.
d.+ün 55b/16
- deñli** : Kadar.
d. 14b/2
- der-āğuş** : < Far. Kucaklama.
d. édüp 83a/14
- dērāz be-dērāz** : Boylu boyunca.
d. 36a/8
- derd** : < Far. Dert, keder; acı.
d.+e 28b/4
d.-i derūnam 14a/13
- derdini çek-** : Üzüntüsüne katlanmak.
derd ü belān çekdik 56a/8
derd ü belāñı çekdim 56b/8
- derdimend** : Dert sahibi, tasalı, kaygılı.
d. 1b/8, 85b/14
köylü-yi d. 60a/9
- derece** : < Ar. Miktar; basamak.
bir d. 2b/7
- derle-** : Terlemek.
d.-yüp 35b/11
- dermān** : < Far. İlaç; çare; kuvvet, güç.
d. eyle 30b/6
- der-miyān** : < Far. Ortada.
d. édüp 24a/3-4, 76b/2, 77a/6
- derūn** : < Far. Gönül, kalp; iç, içeri.
d.+ım 78a/1
d.+ına 45b/14
d.+ından 6b/8, 11b/12, 54a/9, 58a/3, 76a/12
derd-i d.+am 14a/13
nār-ı d.+um 54a/10-11
- derūnī** : < Far. Gönülden, içten.
d. 14a/12, 17a/13, 28b/5

dervîş : < Far. Dervîş.

d. 63a/2, 7; 67b/13

d.+e 63b/2

d.+i 63b/4

d.+ün 62b/14

d.+üñ 63b/10

deryâ : < Far. Deniz.

d.+sına 63a/1

dest : < Far. El.

d.+in 83b/12

destâr : < Far. Sarık, tülbent.

d. 27a/7

d.+ın 80b/6

devâsız : Çaresiz.

d. 14a/14

devlet : < Ar. Talih; büyük saadet, zenginlik.

d. 30b/10, 82a/12

d.+im 67b/11, 68a/15, 68b/1

sebeb-i d. oldum 82b/7

devr : < Ar. Zaman, çağ, devir.

d. étmege 85a/8

d.-i Âdemden 20b/11

d.-i kıyâmete 73a/5

devşir- : Toplamak.

d.-üp 27b/10

deyyâr : < Ar. Biri, bir kimse.

d.-ı meftûnunam 3b/9

dîbâ : < Far. Renkli dokuma motiflerle süslü lüks bir çeşit ipek kumaş.

d. 71b/16, 72a/2

dîbelik : Büsbütün, tamamiyle, ebedi.

d. 18a/10, 57b/4, 65a/9, 69a/12

diken : Diken.

tüyleri d. gibi oldı 65a/7

dikkat : < Ar. Dikkat.

d. édüp 37a/3

dil : Dil.

d.+inden 65b/10, 76b/17, 85a/6

defter-i d.+lerde 49b/10, 70a/12

dil ucıyla : İçten, yürekten

olmayarak, laf olsun diye.

d. 68b/11, 12

dile gel- : Konuşma kudreti.

gelmez dile 14a/13

dîl : < Far. Gönül.

d.-i cāmı 13a/2

murğ-ı d.+i 15b/8

dil-âver : < Far. Yiğit, yürekli.

d. 18b/14, 19b/2, 8; 25a/12, 26a/3,

9; 32b/12, 39a/8, 46b/1, 68b/10, 69a/10,

70a/4, 76a/8, 16; 76b/15, 77a/5, 78b/16,

79b/8, 82a/8, 12; 83b/10

d.+ler 44a/11

d.+leri 55b/11

d. idi 53b/8

dile- : Dilemek.

d.-di 15a/9

d.-dükde 80b/10

d.-mişdi 41b/14

d.-rler 69a/4

d.-rsin 56a/9

dîn : < Ar. Allah'a inanma ve bağlanma.

dînim 'aşkına : "Dinimi tanık

tutarım" anlamında bir ant sözü.

dînüñ 'aşkına 30b/5

d̄inim ḥaḫḫı için : “Dinimi tanık tutarım” anlamında bir ant sözü.

d̄inim ḥaḫḫı için 39a/3, 71a/5

dinc : Dinç.

ḫulaḡım dinc olmışdı 71a/2-3

dinle- : Dinlemek

d.-medim 16b/14

d.-meyüp 8a/14, 13a/1

d.-mezler 86b/4

d.-sün 86b/5

dip (b) : Dip.

d.+inden 25a/5

d.+ine 44a/13, 44b/8, 47b/16,

49b/13, 54b/15, 55b/17, 67a/3

d̄ir : < Far. Uzun zaman.

d. 8a/12, 8b/9, 14a/9, 11

d̄iraḫt : < Far. Ağaç.

d.+un 57a/3

d.-ı müntehī 10a/3

d.-ı müntehīye 56a/2

d.-ı müntehīnūḡ 55b/8

d.-ı ʿömrüme 50a/12

d̄iri : Canlı.

d. olmaz 58a/7

d̄irīḡ : < Far. Men etme, önleme.

d. ederseniz 58b/12

d. étmezler 58b/14

elinden geleni d. étmesün 51a/12

d̄irīḡa : < Far. Yazık, eyvahlar olsun.

d. 13a/5

d̄iṣle- : Dişlemek.

d.-yüp 11b/7

ditre- : Titremek.

d.-mege 4b/6, 60b/11

d.-yürsün 60b/12

d̄ivān : < Ar. Büyük meclis; toplanma.

d. 60a/2, 12; 65a/2, 75b/5, 7;

84a/9, 84b/11, 85a/2, 85b/17

d.+a 60a/10, 68a/1, 68b/3, 69b/13,

75b/4, 83b/11, 85b/8

d.+da 85a/11

d.+dan 69b/2

d.+ına 61a/3, 65a/1

d.-ı ṣāḥa 71b/10-11; 83b/14-15

d̄ivān dur- : Saygı gösterilen kimse karşısında el kavuşturup ayakta durmak.

d.-urlar 78b/1-2

d̄ivāne-meṣreb : < Far. + Ar. Deli mizaçlı.

d. 13a/10

d̄ivān-ḫāne : < Ar. + Far. Salon.

d. 60b/1, 65b/1, 75b/16, 76b/5, 83b/15

d.+ye 84a/1

diyār : < Ar. Memleket, ülke.

d.+a 44a/16, 58b/17, 87a/4

diz: Kaval, baldır ve uyluk kemiğinin birleştiği yer.

d.+i 36b/3

d.+ine 2b/10, 11b/14, 22a/5, 22b/9, 17; 23a/3

d.+leri 36b/6

dizlik (g) : Belden diz kapağına dek bacağa giyilen giysi, kısa pantolon.

d.+in 27b/2

doḡrı : Doğru; -e doḡru; doḡrudan.

d. 8a/17, 41a/14, 41b/1, 46a/15,
60b/1, 65a/1, 70a/16, 76b/10

doğru : Doğru; -e doğru; gerçek.

d. 31a/13, 58a/1,
d.+sı 4a/11, 66a/15

doğrul- : Doğrulmak.

d.-dı 78b/11

doğun- : Dokunmak.

d.-up 17a/12, 43a/6
zararı d.-ur 68a/4

doğundur- : Dokundurmak.

d.-up 11b/15

dol- : Dolmak.

d.-dı 11b/13, 45a/5, 47a/8, 64b/5
d.-up 28b/6

dola- : Dolamak.

d.-yup 4b/1, 12a/8

dolaş- : Dolaşmak.

d.-mağa 42a/13
d.-up 52b/2
d.-ur idi 56a/4

doldur- : Doldurmak.

d.-dı 73b/7
d.-up 22a/17, 22b/1, 3, 6, 15
d. yazdılar 20a/6

dolu : İki doldurulmuş bardak.

d. 23a/5

dolu : Dolu.

d. idi 29a/13

dost : < Far. Dost.

d.+ı 59b/10
d.+umuz 28b/11, 29a/1

dök- : Dökmeğ.

d.-meğe 19a/14

d.-miş 43a/1

şan d-ersiniğiz 55a/8

şan d.-mek 45a/8, 82b/12, 86a/7

şan d.-üp 45a/6

dökül- : Dökülmeğ.

d.-en 79b/16

d.-miş 17a/10, 29b/11, 80b/6

d.-üp 72a/16

d.-ür 30b/3

dön- : Dönmeğ.

d.-di 23b/11, 27b/7, 33a/5, 55a/15

d.-er 9b/5, 15b/5

d.-erek 5b/8, 6a/2

d.-üp 7a/15, 25a/1, 28a/7, 42a/13,
50b/9

māl bulmiş Mağribiye d.-di 9a/1-2

dört : Üten sonra gelen sayının adı.

d. 3a/15, 9b/14, 14b/11, 16a/13,
56a/4, 83b/5

döşe- : Döşemeğ.

d. 71a/6

d.-yüp 71b/13

döşek : Döşek.

d. 82a/1, 3, 4

döşet- (d) : Döşetmeğ.

d.-üp 71a/16

du' ā : < Ar. Dua.

d.+lar 12b/16, 65b/10, 76b/17,
85a/6

d. ödüp 68b/5

d.+lar ödüp 60b/10

dudağ : Dudak.

d.+ların 11b/15
duġter : < Far. Kız, kerime.
 d.+i 61b/1, 83a/5
 d.+leri 63a/6
 d.-i aġter 17a/4;
 d.-i aġteri 61a/15-16
dur- : Durmak.
 d. 34b/7
 d.-a 59b/1
 d.-an10a/7
 d.-dı 16a/6, 41b/6, 12; 43a/15,
 59a/16, 67b/6, 74b/5
 d.-duġı 4b/7, 34b/9
 d.-dular 48b/10
 d.-ma 3a/16, 25b/1, 3; 33b/15,
 56a/1, 63b/3, 71a/4, 6; 83b/11
 d.-mayup 11b/11
 d.-maz 2b/15, 3a/5, 81b/12
 d.-sa 10a/14
 d.-sun 22a/14, 44a/17
 d.-sunlar 30a/9
 d.-uņ 31a/17
 d.-up 26b/14, 54b/12, 64b/6,
 75a/17, 75b/2, 85b/5
 d.-ur 58a/8, 64a/6, 74a/15, 76a/7,
 78b/1
 d.-ursun 4a/7, 33a/1
 d.-a vardı 4a/6
 ‘ahdine d.-up 21a/6-7
 ayaġa d.-up 84b/6
 dīvān d.-urlar 78b/1-2
durgur- : Durdurmak, ayaġa kaldırmak.
 d.-a ġodı 74a/14

dūġ : < Far. Omuz.
 d.+ında 64b/9
 siper-i mu‘anber d.+ında 76a/3
dut- : Tutmak.
 sözün d.-ayım 59a/13
duvaġ (ġ) : Duvak.
 d.+ıdur 74b/3
duy- : Duymak.
 d.-a 33b/7
 d.-ar 15b/6
 d.-arlarsa 8a/6, 30b/9, 31b/1
 d.-arsa 8a/4, 30a/3, 31b/15,
 55b/15
 d.-arsız 23b/8
 d.-du ise 67a/9
 d.-masun 63b/1
 d.-mayup 13b/14
 d.-mazlar 31a/4
 d.-mazlarsa 30b/10
 d.-mıġdur 67a/7
 d.-up 21b/1, 6; 32a/2, 51a/16,
 63a/17, 66b/7, 68a/1
duyul- : Duyulmak.
 d.-mıġdur 11a/10
 d.-ur ise 32a/2
 d.-ursaġ 31a/2
dūġün : Dūġün.
 d. 77a/12
dūken- : Tūkenmek.
 d.-di 3b/7
dūlġer : < Far. *dūrġer* Dūlġer.
 d. 72b/11, 73a/3, 4, 14, 15; 73b/1,
 13, 16; 74a/3

- d.+e 73a/10, 74a/2
d.+in 73b/7
- dün** : Dün.
d. 6b/9, 8b/15, 9a/12, 10b/17
- dün** : Gece.
d. nışfi 24b/2
- dün ü gün** : Gece gündüz.
d. 62b/16
- dünyâ** : < Ar. İçinde yaşadığımız alem;
herkes.
d. 8a/6, 40a/1, 42a/2
d.+da 39b/17, 55b/14, 56b/13,
86a/8
d.+dan 85a/17
dünyâlar birinin ol- : Çok
sevinmek.
dünyâ kendününü oldı 16a/5
dünyâya gel- : İnsan, doğmak.
d.-dükde 63a/7
d.-en 57b/12
- dür-** : Dürmek.
d.-eyim 25b/16, 85a/17
- dürlü** : Türlü.
d. 8b/13, 21a/3, 34b/9, 52b/7,
56b/2, 13; 72a/2, 83a/8
biñ d. 1b/9, 67a/12
hezâr d. 29a/3-4
- dürlü dürlü** : Çeşit çeşit.
d. 72a/3
- dürri** : < Ar. İnci gibi parlayan.
d. 72a/6
- düş** : Raslantı.
d. eyledi 70b/17
- d. oldı 7a/17, 25a/14, 84a/11
d. olduñ 25b/14-15, 56a/12
d. olmamış 68a/8
düşî az- : İhtilam olma, ergen
olma.
d.-a yazdı 2b/15, 4b/7-8
- düş-** : Düşmek.
d.-di 15b/8, 36b/1, 44a/16, 66b/5,
80b/4
d.-mez 65b/9
d.-mişdi 62b/16
d.-üp 45b/14
ayağına d.-düler 67b/5
cüdâ d.-düm 80a/6
cüdâ d.-ünce 56b/4
dağlara d.-er 14b/5
dağlara d.-erdiniz 7a/11
d.-en göñlüm 11a/14
gire d.-di 84b/11
göñli d.-di 17a/15-16
kazduğun kıuyuya kendünj d.-esin
2a/6
öñüne d.-üp 38a/12-13, 76b/9-10
otura d.-di 2b/10 , 11b/12
- düşmân** : < Far. Düşman.
d. 77b/14
- düşnâm** : < Far. Sövüp sayma.
düşnâm ver- : Sövmek.
d.-mege 25a/15-16
d.-üp 26b/5
- düşür-** : Düşürmek.
d.-üp 69a/4
- düzen** : Akort.

d. 4b/8

E

ecel : < Ar. Ecel.

e.+den 86b/5

e.+i 85b/16

e.+leri 57b/13

mār-ı e. 50a/12

eceli gel- : Ölümü veya yok olması kaçınılmaz duruma gelmek.

ecelleri gelmiş 50a/9-10

eczā' : < Ar. İlaçlarda kullanılan maddeler.

e. 34a/9

edebsiz : < Ar.+T. Terbiye yoksunu.

e. hayāsız 17b/11

edebsizlik (g) : < Ar.+T. Terbiye yoksunluğu.

e.+e 17b/14

ef' āl : < Ar. işler, ameller.

ef' āl bābına çek- : (?) Birini cinsel ilişkiye girmeye zorlama.

i.-er 34a/5

i.-erse 18a/11

i.-üp 15b/3

efendi : < Yun. Efendi.

e.+m 2b/16, 73b/2, 80a/15, 82b/3

e.+mdür 18a/7

e.+mizün 83b/17

efkār : < Ar. Endişe.

e. 85b/6

e.+e 62b/16

eflāk : < Ar. Gökler.

e.+e 41a/5

efsün : < Far. Büyü.

e.+la 79a/4

eg- : Eğmek.

e.-di 79a/8

e.-üp 43a/15

eger : < Far. Şayet, şart ilgeci.

e. 2b/4, 17; 3a/8, 4a/1, 12a/2, 15b/14, 30b/9, 10; 39b/12, 40b/5, 58a/5, 58b/12, 59a/10, 61b/10, 14; 62a/14, 66a/15, 66b/2, 70b/1, 78a/11, 81a/5, 82b/7, 84b/2

egerçi : < Far. Gerçi.

e. 39b/17

egerle- : At üzerine eyeri koyup bağlamak, eyer vurmak.

e.-yüp 31a/11, 45a/11

egil- : Eğilmek.

e.-di 75a/5, 78b/10

e.-üp 82b/2

egle- : Oyalamak.

e.-rsin 4a/8

eglen- : Eğlenmek; oyalanmak.

e.-dünüz 5b/11

e.-üp 7b/5

egser : Düz başlı demir çivi.

e. 48b/5, 49b/4

ehl : < Ar. Kabiliyetli, becerikli.

e.+i 66b/10

e.-i meclise 85a/8

ehl-i divān : < Ar. Divan kaleminde çalışanlar.

e. 65a/12

ejder : < Far. Büyük yılan.

- e. 50a/3, 4
e.-i heft-ser 76a/7
ejderhâ : < Far. Büyük yılan.
e. 64b/16
ek- : Ekmek.
e.-di 34b/17
ekâbir : < Ar. Rütbece, görgü ve faziletçe büyük olanlar.
e.-i â' yân 86b/13
eksük : Eksik etek, kadın.
e. 10b/13
el : El.
e. 15b/9, 27b/10, 67b/6, 73a/16, 74a/1, 78b/1
e.+e 54b/7
e.+i 11b/9, 76a/5
e.+in 67b/6
e.+inde 55b/17
e.+inden 26a/6, 55a/15, 77a/15, 15; 80b/13
e.+ine 8a/11, 22a/16, 22b/12, 27a/6, 11; 60a/9, 61a/7, 78a/10
e.+içe 15a/6
e.+iñüz 77b/16
e.+iyle 2b/11, 24b/7, 63a/14, 80b/7
e.+leri 25b/4, 36a/16, 36b/5, 38b/12, 73a/12, 75a/8, 9; 81b/11
e.+leriyle 37a/6
e.+lerü 73b/9
e.+lerin 8b/8, 36b/8, 48a/2, 74b/4, 16; 75a/10, 82a/6
e.+lerün 75a/7
e.+inde imiş 85b/16
e.+imden 61a/13, 61b/4, 5, 17; 80a/7
e. édüp 36b/8, 49a/17, 81b/2
el ur- : El atmak, el uzatmak, dokunmak.
e.-dı 15b/15, 55a/12
e.-du 80a/11
e.-up 25b/10, 27a/10, 54b/7, 70b/9, 79a/2, 80b/9
elden git- : Bir şeyi yitirmek, o şeyden yoksun kalmak.
e.-dik 67a/13
e.-dim 5a/14
e.-üp 2b/14, 5a/1
ele getir- : Ele geçirmek.
e.-ler 15b/2, 27a/4, 52a/6
e.-dügümüz 40b/8
e.-miş 56b/3
e.-üp 61b/3, 4
e.-ürler 30a/4
e.-sek 40b/6
e.-ürsem 61b/5
ele gir- : Yakalanmak.
e.-ersem 59a/9
e.-mem 15b/14
elinden gel- : Yapabilmek.
e.-üpdür 68a/6
e.-ür 62b/5
elinden geleni dirîğ étme- : Yapabileceği bütün kötülükleri yapmak.
e.-sün 51a/12

elinden kurtul- : Birinden kaçmayı başarmak.

e.-dı 19b/14

eline ayağına sarıl- : Birine çok yalvarmak.

e.-up 12b/4-5

eline gir- : Yakala(n)mak.

e.-di 13b/16-17

e.-erse 35a/15

e.-mişüzdür 68a/5

elime girdi 45b/15-16

elime girmeyesin 55a/2, 61b/15

elimize girdi 45b/16-17

ellerine girmeyüp 6a/5

eline sayd ol- : Yakalanmak.

e.-dum 20a/5-6

ël : Yabancı.

ë. 84a/12

elbette : < Ar. Kesin olarak, mutlaka.

e. 19a/8, 20b/2, 51a/13, 68a/13, 86a/16

elem : < Ar. Acı, üzüntü, keder.

e. 41a/10, 43b/14, 53a/6, 69a/1

e.+in 58a/3, 77b/9

e.+inden 52b/8

e. edersen 58a/6

elem çek- : Kederlenmek, üzülmek.

e.-di 14a/17, 31b/12, 84a/7

e.-ecek 18a/3

e.-ersin 58a/4, 82b/8

e.-me 12b/8, 19a/6, 69b/7

e.-meñ 15b/14, 20b/17, 51a/11

elemün çekdik 35a/15

elif : < Ar. Arap alfabesinin ilk harfi, dik durma.

e. 75a/7, 78b/6

e. iken 78b/5

el-ḥamdüli-llāh : < Ar. Allah'a hamdolsun, Allah'a şükür.

e. 35a/17, 56b/7

el-ḥāşıl : < Ar. Kısacası.

e. 23a/4, 67b/17

elli : Elli.

e. altmış 19b/4

kırk e. 59b/13

elvān : < Ar. Renkler, rengarenk.

e.+ile 72a/2

emānet : < Ar. Emniyet edilen kimseye bırakılan şey, eşya veya kimse.

e. 44a/17, 46a/2, 47b/8

e.+im 44b/1

emek (g) : Emek.

e. 23b/7

e.+imiz 78b/15

emek-dār : < T.+Far. Emektar.

e.+uñdur 84b/7

emr : < Ar. Emir.

e.+iñ 48a/5

e. edüp 50b/5-6, 11, 14; 53b/8, 68b/13, 69b/15, 71a/16, 81a/11, 83b/9, 85a/7

e. eyledi 73a/5

engüşt ber-dehān : < Far. Şaşakalan, parmağı ağzında (olan)

e. edüp 20a/8-9, 35b/5, 38b/15

envā' : < Ar. Çeşitler.

e. 72a/2

er : Erkek.

e. 26b/15, 16; 27a/9, 65b/8

e.+dür 77b/10

e.+e 62a/15, 62b/8, 67b/9

êr- : Ulaşmak; ermek.

ê.-e 3b/2

‘aqlıñuz ê.-mez 50a/6

vaşlına ê.-emedim 80a/7

vaşlına ê.-emedim 80a/17

êriş- : Erişmek.

ê.-üp 79b/10

êrte : Ertesi; yarın.

ê. 18b/12, 15; 19a/8, 69a/16,

79a/11

êrtesi : Yarın.

ê. 1b/11

eşer : < Ar. Nişan, iz, alamet.

e. 4a/5

e.+i 19b/17, 20a/3, 52b/6

eski : Eski.

e. 15b/8, 40a/15, 84b/7

esra' : < Ar. Daha seri, çabuk.

e.-yı kelâmdan 65b/11

estağfirullah : < Ar. “Allah’tan mağfiret dilerim, rica ederim, hiçbir zaman, mahcup ediyorsunuz, hâşâ, bir şey değil” anlamlarında kullanılır.

e. 47a/4, 83a/12

eş : Eş.

her ne şanursan e.+iñe hep gelse
gerek başuña 55a/5-6

eşek (g) : Eşek.

e. 27a/14, 34a/10, 60b/15

e.+de 59b/13

e.+den 27a/17, 27b/9, 59b/3, 12

e.+e 59a/17

e.+i 5a/12

e.+ine 27b/3

eşid: Eşit.

e. 3a/5, 14b/2

eşki : Ekşi.

e. 5a/9

et : Et.

e.10a/13, 10b/10

e.+i 9b/7, 10a/9

e.+leri 30b/2, 40a/9

êt- (d) : Etmek, yapmak.

ê.-di 6a/15

ê.-dim 13b/12, 67b/13

ê.-dügime 10b/17, 12b/9

ê.-dügimiz 30a/5

ê.-dügün 17b/17, 82b/8

ê.-dügüm 82b/7

ê.-dükleri 50a/14, 82b/9

ê.-düklerimi 79a/8

ê.-diñ 82a/9

ê.-dünüz 55a/11

ê.-ecegim 33b/4

ê.-ecek 41a/9

ê.-elim 30a/17, 62b/3

ê.-em 20b/13, 65b/16, 84b/3

ê.-emez 51a/12

ê.-ersin 61b/12

ê.-erler 2a/6

- è.-esin 15a/7
 è.-eyim 60a/11
 è.-me 84b/7
 è.-mek 82b/16
 è.-mişdür 42a/3
 è.-üp 7b/8, 24a/12, 27b1, 32a/16,
 45a/10, 50b/13, 17; 62b/12, 64a/4, 6;
 72b/1, 80b/14, 85b/17
 āh è.-er 58a/3
 āh è.-üp 6b/8, 14a/12, 24b/4,
 28b/5, 36b/2, 37b/1, 43a/7-8, 47b/14,
 54a/9, 80a/1, 82a/7
 āh vāh è.-üp 7a/12
 ʿaḳd è.-mek 66b/1
 ʿaḳd-i nikāḥ è.-esiz 61b/1
 ʿaḳd ü nikāḥ è.-esin 58b/7
 ʿaḳl è.-üp 37a/7
 ʿamel è.-esin 62a/1
 ʿamel è.-mezdiḡ 7a/6
 ʿarż è.-di 65a/2-3
 ʿarż è.-erler 60a/15
 ʿarż-ı iştiyāḳlar è.-üp 9b/4
 āşikāre è.-emeyüp 57b/8
 āşikāre è.-medi 68a/9
 ʿayş ü ʿiştret è.-üñ 18b/6
 ʿazm è.-üp 35a/12, 55b/1, 85b/6
 ʿazm-i ḳulle è.-üp 53a/1
 bāde-nüş è.-üp 70a/8, 17; 85a/9
 bāde-nüş è.-di 75a/17
 bāde-nüş è.-mege 70b/9
 bed-du´ā è.-diler 22a/12
 bed-nām è.-erler 19a/10
 bed-nām è.-esin 20b/5
 belürsüz è.-diler 57b/16-17
 bend è.-dünüz 82a/11
 bend è.-üp 33b/11-12, 14; 65a/2,
 69b/4, 13; 81b/1
 ber-dār è.-digimiz 6a/16-17
 ber-dār è.-diḡ 16b/10, 79b/2
 ber-dār è.-dügin 79a/11
 ber-dār è.-e 6b/12
 ber-dār è.-em 2a/5, 3a/2, 8b/3,
 10b/13, 16a/2
 ber-dār è.-erdi 4a/2
 ber-dār è.-eyim 4b/16-17
 ber-dār è.-mege 2a/14, 4a/1, 3-4
 ber-dār è.-mek 6b/2
 ber-dār è.-sem 9b/16
 ber-dār è.-üp 2b/3, 3a/13, 4a/10
 beş beter è.-üp 31a/7-8
 beyān è.-e 66a/4
 beyān è.-erse 66a/5
 beyān è.-üp 43b/12
 beyān è.-diler 87a/3
 bī-edeblik è.-mek 17b/13
 būs è.-mek 12b/5
 būs è.-üp 83b/12, 84b/15
 cefā è.-dügime 9b/11
 cefā è.-düginden 57b/4
 cefā è.-dim 65b/2-3
 cefā è.-er 71a/11
 cefā è.-erse 67a/12
 cefā è.-mege 3a/4
 cefā è.-üp 12b/7
 cehd è.-e gördüler 24b/14
 cehd è.-eyim 73b/2

- cehd è.-se 49b/1
 cellād è.-dügi 85a/11
 cem´ è.-ince 32a/2
 cem´ è.-üp 23a/10, 61b/10
 ceng è.-erüz 31a/3
 ceng è.-mek 77b/2
 cevāb è.-er 14b/10
 cevāb è.-medi 84a/4
 cür'et è.-üp 30a/14
 da´ vet è.-di 47b/6
 da´ vet è.-erler 27a/1
 da´ vet è.-eyim 53a/13
 da´ vet è.-mişler 27b/15
 da´ vet è.-üp 72b/10, 85a/4-5
 def´ è.-dim 51b/6
 defn è.-diler 86a/12, 86b/8
 defn è.-elim 57a/10
 der-āguş è.-üp 83a/14
 der-miyān è.-üp 24a/3-4, 76b/2,
 77a/6
 devr è.-mege 85a/8
 diḳḳat è.-üp 37a/3
 dirīg è.-erseniz 58b/12
 dirīg è.-mezler 58b/14
 du´ ā è.-üp 68b/5
 du´ ālar è.-üp 60b/10
 el è.-üp 36b/8, 49a/17, 81b/2
 elem è.-ersen 58a/6
 elinden geleni dirīg è.-mesün
 51a/12
 emr è.-üp 50b/5-6, 11, 14; 53b/8,
 68b/13, 69b/15, 71a/16, 81a/11, 83b/9,
 85a/7
 engüşt ber-dehān è.-üp 20a/8-9,
 35b/5, 38b/15
 è.-dügi renkleri 26b/11, 69a/2
 è.-dügüm rengi 81a/6
 è.-dügün ḳattāllıḳ 81a/3
 è.-ecegim timārdan 33b/3
 eziiyetler è.-diler 56b/13-14
 fark è.-emedi 80b/9
 ferāmūs è.-üp 8b/16
 feryād è.-erek 51a/3
 feryād è.-ince 43b/3
 feryād è.-üp 8a/2, 15a/17, 45b/4
 feryād è.-mege 14a/2
 feryād è.-ersin 5b/1
 feryād è.-ersiniz 43b/4
 feryād è.-diler 43a/16-17
 fesād è.-er 81b/11
 fesād è.-üp 63b/13-14
 fetḥ è.-üp 83b/1-2
 fikr è.-er 8b/6, 9b/17
 fikr è.-erdi 16a/15
 fikr è.-ersin 11a/6
 fikr è.-üp 42a/16, 59a/12, 81b/7,
 83a/9
 firāḳ è.-üp 56a/16
 ḡadrlar è.-mişler 31b/11-12
 ḡaflet è.-dik 38b/16
 ḡaflet è.-dim 13b/11, 37a/3, 77b/1
 ḡalebe è.-üp 81b/1-2
 ḡaret è.-e 62b/3
 ḡaret è.-üp 45b/16
 ḡarḳ è.-üp 71b/17
 gelin è.-e 78b/14

gelin è.-ünj 71b/8	ḥaṣṣa è.-üp 5a/7, 49a/13
gerdek è.-erüz 71b/3	ḥaṣṣa è.-eler 2a/15
ğusl è.-üp 85b/5	ḥaṭâ è.-ersin 39a/11
gūş è.-en 72a/13	ḥatm è.-miş 62a/3
gūş è.-mediñ 20a/10	ḥavāle è.-di 82b/10
gūş è.-ünj 30b/12	ḥavāle è.-ersiz 77b/14
güşād è.-ince 79a/6-7	ḥavf è.-di 65a/9
ḥaber è.-e 57a/11	ḥavf è.-diler 43b/15
ḥaber è.-eyim 38b/5-6	ḥavf è.-düklerin 64a/15
ḥaber è.-mege 35a/7, 37a/17	ḥavf è.-dim 61a/4
ḥabs è.-en 6b/9	ḥavf è.-er 59a/12, 76b/4-5
ḥabs è.-diñ 16b/9-10	ḥavf è.-erdi 57b/2, 66b/13
ḥabs è.-miş 43b/13-14	ḥavf è.-erem 4a/13
ḥabs è.-üp 1b/11	ḥavf è.-üp 6a/15, 27b/17, 28a/10,
ḥalāş è.-di 83a/13	51b/9, 57b/5, 76a/15
ḥalāş è.-diler 84b/9	ḥayf è.-diler 21b/13
ḥalāş è.-emedi 80b/16	ḥayır è.-diñ ise 61b/12
ḥalāş è.-erdim 9a/14-15	ḥayr è.-mez 30b/3
ḥalāş è.-erem 3a/3-4	ḥāzır è.-diler 45a/12
ḥalāş è.-eyim 29b/8-9	ḥāzır è.-ersiz 70a/7
ḥalāş è.-ince 25a/8-9, 29a/12	ḥāzır è.-em 71a/15
ḥalāş è.-üp 1b/12, 25a/5	ḥāzır è.-ünj 31b/3, 45a/11
ḥall è.-mişdür 29a/8	ḥazṛ è.-erler 51b/11
ḥall è.-üp 23a/15-16, 23b/11	ḥazṛ è.-ersen 18b/12
ḥalvet è.-sem 33a/14	helāk è.-eler 30b/9-10, 57b/3
ḥalvet è.-sün 32b/14	helāk è.-elim 40b/12
ḥarāmīlık è.-ecek 77b/12-13	helāk è.-er 43b/6, 54b/3-4, 76b/7
ḥarāmīlık è.-mege 77b/11-12	helāk è.-erim 58b/9
ḥarāmīlik è.-dügine 57a/16	helāk è.-erler 8a/8, 21b/3, 35a/16
ḥarāmīlik è.-ersiniz 55a/7	helāk è.-eyim 80a/9-10
ḥarāmīlik è.-mesün 64a/3	helāk è.-mege 6a/15, 15b/7
ḥarc è.-erem 83a/4	helāk è.-mek 45b/7, 69a/4,
ḥareket è.-üp 83a/15	80b/10, 82a/14

helāk è.-üp 13b/17-14a/1	‘ işret è.-erler 52a/16
heves è.-me 56b/9-10	‘ işret è.-üp 47a/6-7, 85a/7
heyamola è.-üp 48a/14	‘ itāb è.-meyüp 39a/17
hicāb è.-er 7b/10	iyilik è.-miş 51b/11
hiṭāb è.-üp 53b/15	izlāl è.-erler 21a/3
ııcaḳ è.-ün 32b/16	ḳabāḫāt è.-üp 57a/17
idḫāl è.-üp 83a/17-83b/1	ḳabūl è.-üp 64a/1
iḫāṭa è.-üp 16a/13	ḳabūl è.-dik 63b/17
iḫrāk è.-e 62b/2	ḳabūl è.-dim 12b/6-7, 83a/11
iḫsān è.-üp 63b/16, 74a/3	ḳabūl è.-mem 61b/16
ikrām è.-üp 85a/5	ḳabūl è.-mezdiḡ 67a/14
iḳtiṣā è.-dükde10a/5	ḳadd-i ḫamīde è.-üp 79a/7-8
iḳtiṣā è.-er 19a/3	ḳalāfat è.-diḡ 79b/4
‘ ilāc è.-em 29b/13	ḳalāfat è.-üp 24a/9, 29a/9
‘ ilācı è.-em 29b/17	ḳarār è.-di 57a/2, 68b/3, 75a/15,
‘ ilācı è.-seḡ 29b/14	84b/10
iltifāt è.-medi 85b/9	ḳarār è.-diler 58a/2
iltifāt è.-meyüp 85a/1	ḳarār è.-üp 64b/3-4, 65b/11, 69b/9
inkār è.-er 79a/14-15	ḳaṣd è.-diḡ 82a/14
inkār è.-erem 44b/5, 67a/11	ḳaṣd è.-emezler 30a/14
inkār è.-mem 79a/16	ḳaṣd è.-er 56a/1-2
irsāl è.-elim 65b/17	ḳaṣd è.-erse 66a/6-7
istifrāḡ è.-di 81a/10	ḳaṣd è.-ersin 56a/5
istikbāl è.-üp 16a/7	ḳaṣd è.-esiḡiz 65b/4
iş è.-dim 72b/4	ḳaṣd è.-esiz 59a/8, 65b/5-6
iş è.-diḡ 54a/10	ḳatl è.-diḡ 55a/1
iş è.-elim 49b/9-10	ḳatl è.-e 55b/7, 62b/3
iş è.-erem 70a/12	ḳatl è.-en 45a/8
iş è.-mişler 51b/7	ḳatl è.-er 8a/4, 21b/7, 43b/2,
işāret è.-di 22a/6, 65a/10-11	63a/17, 67a/9, 68a/10, 81b/14
işāret è.-üp 22b/10, 23a/1, 66b/5,	ḳatl è.-erdim 39a/3
68b/4, 74a/8, 84b/16	ḳatl è.-erem 58b/11, 60a/4, 61a/1,
‘ işret è.-elim 69a/12	61b/9, 14; 71a/5

- 78b/12
 61b/2
 67a/5-6
- katl è.-erseler 77b/7
 katl è.-mek 56a/8-9
 katl è.-üp 45a/7, 58b/15
 kelimât è.-erken 26a/17
 kelimât è.-ersinüz 43b/5
 kıldır kıldır è.-mege 10b/6
 kıyās è.-diler 33a/15, 43a/17,
 kıyās è.-ersen 16b/11
 kıyās è.-ersin 18b/7
 kıyās è.-üp 19b/11, 35b/10,
 kifāyet è.-er 27a/3, 33b/4
 kīn è.-üp 85a/16
 koma è.-üp 23a/13-14
 lūtf è.-üp 10b/14, 20b/17, 59b/10
 maḥzūn è.-medi 83b/4
 medḥ è.-diş 72a/11
 men´ è.-meyesiz 21b/2
 merḥabā è.-diler 21b/14
 merḥamet è.-üp 19a/17
 mey-i ´ aşq-nūş è.-elden 3b/4
 meyl è.-er 46b/10
 mu´ ālece è.-erem 30a/8
 mu´ ālece è.-sem 32b/7
 mu´ ālece è.-üp 32a/1, 34a/1
 muḥālefet è.-se 22a/7
 muḥālefet è.-ersen 58b/8, 60a/3-4,
 müheyā è.-erem 10a/13, 19b/7
 müheyā è.-üp 21a/11
 müşāvere è.-üp 40b/3-4, 44a/6
 müṭālaa è.-sün 86b/6
 naql è.-üp 24b/1
 nāle ü feryād è.-üp 54b/10
 naşīhat è.-diler 15b/10
 naşīhat è.-dükce 20a/10, 56b/9
 naşīhat è.-erdik 67a/14
 naşīhat è.-ersin 7a/5
 nazar è.-di 49a/15
 nazar è.-üp 10b/7, 15b/16, 16a/3,
 17a/3, 28a/14-15, 45b/11, 48a/3, 65a/13
 ne ´ aqla ḥizmet è.-ersiz 26a/12-13
 ne è.-eyim 3b/8
 niqab è.-mek 65b/8
 nikāḥ è.-üp 66b/2
 nikāḥ è.-diler 68b/17
 niyāz è.-er 2b/16
 niyāz è.-erem 46a/2, 4
 niyāz è.-üp 19a/7, 32a/11, 38b/2
 pāk è.-üp 7b/7
 pāre è.-di 85b/15
 pāre è.-erse 67a/17
 pāre è.-üp 70b/3
 pāre pāre è.-eyim 80a/5
 pāre pāre è.-ün 20b/15
 perverde è.-dügim 67b/12
 peydāh è.-ersin 32b/3
 peydāh è.-üp 3a/17-3a/1, 10b/2-3
 pinhān è.-üp 27a/7-8
 piyāz è.-er 11a/3
 piyāz è.-üp 9b/14
 redd è.-ecek 12a/10
 redd è.-üp 19a/12
 rencide è.-mesün 63b/14

- renc̄ide è.-sün 62b/5
 reng è.-mesünler 40b/14
 ricā è.-diler 84b/8
 rivāyet è.-erler 1b/3, 62b/15
 rüsvā(y) è.-üp 35a/16
 şabr è.-emeyüp 5a/3-4, 25b/9-10,
 39b/10
 şabr è.-ün 32a/10, 48b/7
 şabr è.-üp 35b/15, 53a/8, 81b/5
 şafā è.-üp 12b/12
 saḥḥ è.-elim 32a/13
 şan'at è.-di 52b/13
 ser-ḥōş è.-üp 28b/13
 seyr ü temāşā è.-elim 26a/15
 şıḳlet è.-er 33b/6
 sitem è.-me 40a/3
 su'āl è.-üp 5b/11, 7b/16, 14a/11,
 23b/6, 42a/5, 42b/6, 47b/5, 50a/1, 78a/11
 su'āl è.-eyim 41b/3
 şerbet è.-üp 73b/5
 şikār è.-en 7a/10
 şükr è.-üp 83a/2
 ta' accüb è.-üp 5b/14, 46b/3,
 74b/11
 taḥammül è.-emez 10b/13
 taḥassür è.-üp 9b/5-6
 taḳrīr è.-eyim 37b/13-14
 taḳrīr è.-üp 64a/9
 ṭaleb è.-düklerinde 66a/3
 ṭama' è.-er 44b/2
 ṭa'n è.-üp 77a/13-14
 tār u mār è.-üp 1b/9
 taşarruf è.-dükden 40b/12
 taşarruf è.-elim 45a/2, 3
 taşarruf è.-medim 80a/2-3
 ta'yīb è.-er 62b/8
 ta'yīb è.-erler 84a/13
 ta'yīn è.-erse 31b/16
 ta'yīn è.-eyim 62b/12, 64a/4
 ta'zīm è.-üp 21b/16
 tebessüm è.-üp 5a/16-17, 9a/10,
 11a/1, 46a/5, 59b/16, 68a/7
 tedārīgi è.-üp 75a/13
 tedārik è.-üp 38a/6
 teklīf è.-erem 11a/7-8
 teklīf è.-üp 33a/11-12
 temāşā è.-elim 21b/4
 temāşā è.-em 3a/3
 temāşā è.-erdi 54b/12
 temāşā è.-eyim 10b/5
 temāşā è.-sek 40b/5
 temāşā è.-ün 20b/9, 17; 23b/2,
 50a/6
 temāşā è.-üp 41a/8
 tenbīh è.-di 42b/9, 73a/10-11
 tenbīh è.-üp 32b/17, 46b/17, 71b/7
 tereddüd è.-medi 66b/12
 tereddüd è.-meyüp 5a/3
 tesellī è.-üp 77b/9
 teslīm è.-üp 15a/6
 teslīm è.-eyim 22a/2-3
 tevbe è.-er 66a/10
 tevbe è.-erse 84b/2
 tevbe è.-ersen 62a/16
 tevbe è.-ersin 65b/16
 tevbe è.-sün 64a/2, 68b/7

tevbe è.-üp 83a/2
 teveccüh è.-üp 13b/6, 36b/4
 tezyîn è.-üp 71b/15-16
 tîmâr è.-üp 39b/4
 tîmâr è.-dim 35a/6
 tîmâr è.-erem 30a/10
 tîmâr è.-iyorlar 33a/3
 tîmâr è.-se 31b/14
 tîr-i bârân è.-erler 45b/5-6
 ustâd è.-er 77b/4
 ümîdi kaç' è.-üp 17b/9
 'üryân è.-ince 81a/16
 'üryân è.-üp 24a/4, 55b/6
 üşüendi è.-üp 86a/3
 vedâ' è.-üp 19b/14, 64b/17, 68b/2
 vefâ è.-di 3b/3
 vefâ è.-erem 19a/4, 22a/1
 yardım è.-eler 65b/4-5
 yardım è.-er 66a/7
 yemîn è.-dim 20a/13
 yemîn è.-diğ 20a/14
 yemîn è.-me 11b/1
 yemîn è.-mişdür 68a/9
 yemînler è.-üp 11a/11-12
 yüz aklığı è.-er 77b/15
 yüzünj kara è.-eydiğ 20a/10-11
 zaḥm-dâr è.-diğ 56b/11
 zaḥm-dâr è.-düginden 57b/1
 zevk è.-elim 19a/1
 zevküñ è.-erem 18b/12
 ziyâfet è.-üp 85a/4
 ziyân è.-emez 12a/4
 ziyân è.-meyeler 73b/11-12

zör è.-üp 53b/10, 54a/4-5
 zuhür è.-se 66b/13-14
 zulm è.-üp 51b/4, 62b/2
êtdügi yoluna gel- : Bir kimse başkasına ne yaparsa kendisi de aynı şeyle karşılaşır.
 è.-di 86a/9-10
 êtdükleri yollarına gelse 45a/5-6
êtdir- : Etme işini yaptırmak.
 helâk è.-mege 55b/11
etek (g) : Giysinin belden aşağıda kalan bölümü.
 e. 76b/2
 e.+in 15a/9
 e.+lerin 24a/3, 27b/9, 77a/6
etmek : Ekmek.
 e.10a/6, 13; 10b/10
etrâf : < Ar. Yanlar, uçlar, kıyılar.
 e.+a 6b/4, 42a/15, 77a/13
 e.+dan 84b/6
 e.+ın 42a/13, 52b/2
 e.+ına 78a/16
 e.+ında 78b/1
ev : Ev
 e.+lerin 62b/2
evlâd : < Ar. Çocuklar.
 e.+uñ 63a/3
evlâd-ı zükür : < Ar. Erkek çocuklar.
 e.+ından 86b/11-12
 e.+um 62b/17
evvel : < Ar. Önce, ilk, birinci, başlangıç; eski, geçmiş zamanda.

e. 5a/14, 12b/9, 22a/15, 22b/1, 24a/6, 30a/7, 44b/17, 45a/2, 46a/13, 50a/4, 80a/2

e.+inden 61a/8

bir gün e. 3a/12

evvelden : < Ar.+T. Önceden, eskiden, evvelce.

e. 43a/8, 71b/17

evvelki : < Ar. Birinci, ilk; eski.

e. 63a/4

e.+den 72a/14

e.+nden 31a/7

e.+ni 31a/8

evvelâ : < Ar. Birinci olarak, her şeyden önce, ilk önce.

e. 18a/6, 29b/10, 51b/7, 58a/17

ey : < Ar. Far. Nida için ve nidaya cevap için kullanılan “hey, yahu, bana bak!” gibi manalara gelen ünlem.

e. 2a/7, 13; 3a/8, 3b/6, 9, 10, 14; 4a/11, 4b/14, 5a/1, 14, 17; 5b/12, 6b/4, 8, 17; 7a/1, 7b/16, 8a/3, 13; 10a/7, 8; 10b/4, 12b/6, 16; 13a/2, 15; 15a/17, 16b/16, 18a/2, 13; 18b/7, 19b/2, 20a/3, 20b/7, 22b/2, 23b/14, 25a/6, 25b/13, 26b/16, 28b/7, 29b/4, 30a/15, 31a/16, 33b/16, 43a/13, 45a/17, 45b/15, 47a/9, 48a/5, 48b/1, 15; 49a/2, 50b/1, 51a/5, 57a/9, 57b/10, 58b/3, 59b/17, 62a/10, 13; 62b/6, 64b/1, 65b/12, 66a/9, 70a/3, 73a/1, 73b/8, 14; 74b/7, 8; 78b/17, 79a/2, 10; 83a/10, 85a/12

eyit- : Söylemek, demek.

eydür 6a/1, 13a/11, 13b/8, 15a/12, 15; 21a/5, 26b/9, 35b/7, 40b/2, 41b/7, 42b/2, 60b/13, 70b/10, 72b/14, 81a/14

e.-di 2a/3, 7, 12; 3b/14, 4a/6, 11;

4b/14, 5a/17, 5b/12, 16; 6a/13, 6b/4, 8, 17; 7a/1, 7, 16; 7b/1, 17; 8b/1, 10; 10a/7, 8; 10b/4, 9, 11, 14; 11a/1, 6; 11b/16, 13a/2, 14a/13, 14b/1, 5, 11; 15a/3, 15b/13, 16b/8, 13, 15; 17a/16, 17b/11, 18a/2, 12; 18b/14, 19a/2, 19b/6, 7; 20a/3, 5, 12, 13; 20b/7, 21a/6, 13; 21b/17, 22a/1, 13; 22b/2, 23b/2, 12, 14; 25b/13, 26a/7, 12; 27b/12, 28a/1, 8; 28b/7, 10, 11; 29a/7, 29b/2, 4, 7, 13, 17; 30a/5, 15, 17; 30b/7, 11; 31a/9, 16; 31b/10, 13; 32a/8, 32b/2, 4, 13; 33b/10, 16; 34a/9, 11; 34b/6, 35a/5, 37a/15, 16; 37b/3, 8, 10, 15; 38a/4, 9; 38b/6, 7, 8; 39a/1, 39b/11, 40b/8, 41a/10, 41b/1, 42a/7, 44a/2, 4, 7, 9, 12; 44b/13, 45b/2, 15; 46a/5, 6, 8, 9, 13; 46b/6, 10; 47a/9, 10; 47b/7, 9; 48a/5, 8, 17; 48b/6, 49a/2, 6; 49b/5, 7; 50a/2, 50b/3, 51a/9, 15; 52a/4, 52b/5, 53a/11, 53b/3, 55a/3, 55b/3, 9; 56a/10, 56b/6, 57a/8, 58a/11, 14, 17; 59a/5, 59b/4, 6, 17; 60a/10, 12; 60b/2, 62a/13, 62b/13, 65a/17, 65b/7, 12; 66a/2, 9, 10; 67b/9, 68a/7, 16; 68b/9, 69a/10, 14; 70a/3, 5, 16; 71a/3, 71b/12, 72b/2, 4, 10, 17; 73a/15, 73b/8, 14; 74b/7, 8; 76b/1, 8; 77a/2, 8, 10; 78a/11, 78b/2, 79a/2, 10; 79b/1, 5; 81a/1, 83a/10, 84a/2, 8, 17

e.-diler 14a/7, 14b/10, 21a/7,
21b/6, 24a/1, 17; 25a/11, 39b/14, 77a/1,
85a/12, 86a/10, 86b/9

eyle- : Etmek, yapmak, eylemek.

e. 44b/13, 49b/4

e.-di 11b/4, 21a/1, 22b/11, 33b/16,
34b/15, 37b/9

‘aqlın başına cem’ e. 82a/8-9

‘arz e.-di 8b/14, 74a/1-2

‘ayân e.-di 44a/2

azād e. 18a/13

‘azm-i kulle e.-di 45a/13, 53a/16

bend e.-di 24a/12

ber-dâr e.-di 6b/14

ber-dâr e.-mişdür 6b/1

ber-dâr e.-sem 16a/14-15

beyân e.-di 6b/15, 13b/2, 14a/15,
35b/4, 38b/14, 40a/13, 44a/2, 46b/3,
52b/7, 64a/10, 16; 71b/2

buyuruş e.-di 9b/8

cefâ e.-di 71a/12

cefâ e.-dim 59a/8

cem’ e.-di 48b/6

çâk e.-di 54b/11

çâr e. 28b/9

dermân e. 30b/6

düş e.-di 70b/17

emr e.-di 73a/5

e. mürüvvet 3b/9-10

feryâd e.-di 36a/11, 86a/14

feryâd e.-me 14a/5-6

fikr e.-mişsin 65b/7

haber e. 49a/7

havf e.-dim 9a/13-14

halvet e. 32b/9, 33b/5

hâzır e. 19b/3, 71a/7

hikâyet e.-di 69b/7

icâd e.-dim 67b/17

istif e.-di 52b/14

istiğfâr e.-di 77b/12

kaçmak e.-dim 27b/17

kalâfat e.-di 24a/11, 52b/11

kalâfat e.-miş 29a/5

karâr e.-di 71b/11

kerem e. 16b/16, 17a/1, 32a/12,

38b/2

kıyâs e.-diş 56a/17

koma e.-di 49a/13

lūtf e. 10b/4, 11b/16-17, 18a/13,

20b/7, 29b/5, 38a/4, 39b/14, 40a/2

men’ e. 33b/13

mu’ âlece e.-di 38a/16-17

murâd e.-diler 76b/13

murâd e.-miş 82b/16

naql e.-di 5b/13

naşş e.-di 73a/8-9

naşihat e.-di 83a/8

nidâ e.-di 35b/10

niyâz e.-di 40a/2

nüş e. 22b/2, 4, 14

nüş e.-di 22b/1, 6, 15; 79b/17-

80a/1

pâk e.-di 38a/3

pūs e.-di 68b/15

rahm e.-mez 3b/8

rây-ı tedbîr e. 44b/14

rāy-ı tedbīr e.-dim 58a/11
redd e.-me 4b/16
ref^c e.-diñ 16a/9
rencide e.-dim 9a/12
rūsvā(y) e.-me 19a/8
şabr e. 34a/9, 38b/2
şabr e.-di 35b/13
şan^c at e.-di 75a/1
sirāyet e.-di 25b/15-16
su^ʿāl e.-di 2a/1, 23a/16, 37b/8,
78b/15, 87a/2
su^ʿāl e.-diler 31b/7
şādī e.-diler 69a/8
şakḳ e.-di 79b/12
şeft-ālūkārılık e.-di 11b/4-5
şerḥa e.-di 43a/6
şerḥa şerḥa e.-di 17a/12-13
ta^c accüp e.-di 43b/12
taḳrīr e.-di 20a/8
ṭaleb e.-di 68a/2, 69a/10
ta^c yīn e.-di 71a/17
tedbīr e. 64a/14
tedbīr e.-diñ 55b/12-13
tedārik e.-dim 74b/10-11
tenbīh e.-di 70b/11
tenbīh e.-dim 71b/14
tevbe e.-di 68b/12
tevbe e.-sün 62b/11
tīmār e.-sün 31a/5
ṭop e.-yüp 37a/8
yeminler e.-diñ 11a/17
yüzüm ḳara e.-me 19a/12-13
zabṭ e.-di 16a/17

zōr e.-di 12b/13
zūlm e.-miş 43b/13
eyü : İyi.
e. 9b/5, 19a/1, 20a/9, 13; 40b/1, 3;
41b/3, 44b/15, 45a/8, 59a/13, 62b/6,
65b/7, 77a/1, 86a/8
e.+dür 34b/9
ezel : < Ar. Başlangıcı olmayan geçmiş
zaman, öncesizlik.
ḳanūn-i e.+imiz 9b/13
ez-in-cānīb : < Far. Bu yönden, bu
taraftan.
e. 51b/15
eziyyet : < Ar. Eziyet.
e.+ler étdiler 56b/13-14
F
fāḥiše : < Ar. Ahlaksız kadın.
f. 84a/12
fāide : < Ar. Fayda, menfaat, kār, kazanç;
ümit; hayır, işe yara.
f. 77b/4
f.+m 12a/5, 85a/15
şoñ peşimānlık f. vèrmez 62a/2
fāide vèrme- : Yararlı olmamak.
f.-z 54b/14
fakīr : < Ar. Yoksul.
f.+em 59b/11
falaḳa : < Ar. İki ucu bir yere bağlı olan
halat.
f. 1b/15, 2b/2, 3a/16, 3b/11, 12a/1,
16b/10, 18b/10, 79a/11
f.+da 3a/1
f.+ya 2a/10, 3b/12, 5a/4, 56a/14

- f.+y1 5a/6
f. ise 2b/4
- fānī** : < Ar. Ölümlü; yaşlı; geçici.
f. 3b/6
- fāriğ** : < Ar. Vazgeçmiş, çekilmiş; boş.
f. iken 14a/14
f. ol 8a/5, 14; 15b/1, 21a/14-15,
f. oldular 15b/13
f. oldum 53a/14, 53b/4
- farḳ** : < Ar. Fark.
f. edemedi 80b/9
- fāsīd** : < Ar. Kötü, fena, yanlış.
fıkr-i f.+i 83a/5-6
- faşl** : < Ar. Bölüm.
f.-ı ser-güzeşt olur 28b/8
- fedā** : < Ar. Gözden çıkarma, uğruna
verme.
f. olsun 3a/9
- fehvā** : < Ar. Anlam.
f.+sınca 72a/3
f.+sını 22b/11
- felek** : < Ar. Gökyüzü; kader.
şayyād ü f. 5b/9
- fend** : < Far. Hile.
f.+i 46a/17
- ferāfer** : Fırl fırl. (Bir şey) hızla ve
sürekli biçimde dönerek, hızla ve sürekli
döner bir biçimde.
f. 9b/5
- ferāmūş** : < Far. Unutma.
f. édüp 8b/16
- ferc** : < Ar. Dişilerde edep yeri.
f.+ün 15b/3
- fermān** : < Far. Emir, buyruk.
f. 61a/3
- ferş** : < Ar. Döşeme.
f.+ine 34b/14
f.+lerde 36a/9
f.+lerine 36b/16
f.+lerinün 37a/6
f.+ün 34b/16
- feryād** : < Far. Yardım istemek için
çıkarılan yüksek ses.
f.+a 42b/11
f.+ile 6a/2
f.+ından 14a/3
f. ederek 51a/3
f. edince 43b/3
f. édüp 8a/2, 15a/17, 45b/4
f. étmege 14a/2
f. edersin 5b/1
f. edersiniz 43b/4
f. étdiler 43a/16-17
f. eyledi 36a/11, 86a/14
f. eyleme 14a/5-6
nāle ü f. édüp 54b/10
- fesād** : < Ar. Kötülük.
f. 62a/1, 68a/6, 80b/2
f.+a 62b/7, 86a/17
f. eder 81b/11
f. édüp 63b/13-14
- feth** : < Ar. Açma, kuşatma, başlama.
f.+ine 26a/16
f. édüp 83b/1-2
- fetil** : < Ar. Fital.

fetīl al- : Birdenbire telaşlanmak,
kaygılanmak, öfkelenmek.

almış fetili 7a/14

fettān : < Ar. Fitne ve fesada teşvik eden,
fenalık yapan, ayartan.

f. imiş 25b/6

fettānī : < Ar. Fitneci.

mekkāre-yi f.+ye 49b/9

fırşat : < Ar. Uygun zaman, elverişli
durum, faydalanma sırası, elden
kaçırılmayacak faydalı vakit.

f.+ı 5a/6, 18b/11

fıkr : < Ar. Fikir, düşünce; kuruntu.

f. 13b/10, 81b/15

f.+e 11a/5, 82a/7

f. eder 8b/6, 9b/17

f. ederdı 16a/15

f. edersin 11a/6

f. edüp 42a/16, 59a/12, 81b/7,
83a/9

f. eylemişsin 65b/7

f.-i fāsidi 83a/5-6

fikrlen- : Düşünmek.

f.-mege 7b/8

f.-üp 46a/16

fırāk : < Ar. Ayrılık, hüzn.

f. edüp 56a/16

fetīle : < Ar. Fitol.

fetile fetile 76a/5

fitne : < Ar. Bela, güzel kadın.

f.+leri 35b/6, 74b/12

f.-i āhir-zamān 17a/7

fitnelik (g) : < Ar.+T. Fesatlık.

f.+i 74a/9

fitne-engiz : < Ar.+Far. Fesat çıkarıcı.

f. 51b/13, 78b/17-79a/1

f. olup 63a/10

flori : < İt. *fiore* Altın para.

f. 63b/2

fos bıyık : Uzun ve gür bıyık.

f. 16b/2

fukarā : < Ar. Fakirler.

f.+ya 62b/1

furun : < Yun. Fırın.

f.+ı 7a/14, 15b/4

fülān : < Ar. Filan.

f. 71b/5, 13

fūsūn fesāne : < Far. Sihir, büyü, asılsız
hikāye.

f. 1b/10

G

ğadr : < Ar. Vefasızlık, haksızlık.

ğ.+lar etmişler 31b/11-12

ğafil : < Ar. İhmal eden, dikkatsiz.

ğ. 69a/3

ğ. oldum 13a/5

ğafil avla- : Umulmadık,
beklenmedik bir zamanda
yakalamak, zor duruma düşürmek.
ğ.-mağ 69a/13

ğaflet : < Ar. Gafillik, boş bulunma,
dalgınlık, dikkatsizlik; ihmal.

ğ. etdik 38b/16

ğ. etdim 13b/11, 37a/3, 77b/1

ğ. olunmaya 86b/8

ğafleten : < Ar. Dalgınlıkla.

- ğ. 76b/6
- ğaflet uyhusı** : Dalgınlıktan ileri gelen uyuşukluk.
- ğ. 50a/13
- ğāh** : < Far. Ara sıra, kimi zaman, bazı.
- g. 11b/8, 52a/8, 9; 53a/1, 2; 56a/14, 14, 14
- ğāh gāh** : < Far. Zaman zaman, vakit vakit.
- g. 80b/7
- ğalebe** : < Ar. Galip gelme, üstünlük.
- ğ. édüp 81b/1-2
- ğalibā** : < Ar. Belki, görünüşe göre.
- ğ. 3b/6
- ğam** : < Ar. Keder, tasa.
- ğ. 20a/3, 63a/1
- ğam yeme-** : Tasa etmemek, kaygılanmamak.
- ğ. 83a/3
- ğamze** : < Ar. Süzgün bakış, çene veya yanak çukurluğu.
- ğ.+ler 19a/14
- ğ.+sinden 16b/11
- ğanīmet** : < Ar. Çalışmaksızın elde edilen şey, emeksiz kazanç.
- ğ. 5a/6
- ğaret** : < Ar. Çapul, yağma, akın.
- ğ. éde 62b/3
- ğ. édüp 45b/16
- ğarḳ** : < Ar. Batma.
- ğ. édüp 71b/17
- ğ. olmuş 17a/8
- ğ. olsun 11a/12
- ğ. olup 64b/6-7
- mest-i ğ. idi 63a/2
- ğayet** : < Ar. Çok, fazla, son derece.
- ğ. 41a/7, 42a/15, 72a/10, 75b/13, 80a/1, 80b/17, 86a/2
- ğayret** : < Ar. Çekememe.
- ğ.+inden 84a/16
- ğayrı** : < Ar. Başka, ayrı, artık.
- ğ. 19b/5, 8; 25b/9, 33a/17, 42a/10, 43a/15, 46a/10, 50b/9, 53a/12, 58b/16, 59b/12, 14; 60a/5, 68b/12, 72b/8, 83b/10, 85b/7
- ğazab** : < Ar. Hiddet, öfke, dargınlık, kızgınlık.
- ğ. 70b/12, 14
- ğ.+ı 84b/4
- ğ.+ın 71b/1
- ğazaba gel-** : Öfkelenmek, kızmak.
- ğ.-di 17b/10
- ğ.-ecek 18a/2
- ğ.-mişdür 71a/10
- ğ.-üp 55b/5, 79a/9, 16
- ğazel** : < Ar. Gazel.
- ğ. 3a/17
- ğece** : Güneş battıktan gün ağarıncaaya kadar geçen süre, tün, şeb, gündüz karşıtı.
- g. 2a/17, 3a/4, 6a/5, 6b/9, 7b/9, 8b/15, 9a/12, 10a/12, 10b/17, 12b/9, 13b/4, 14b/6, 15a/3, 18a/14, 15; 18b/5, 11, 12, 15; 19a/8, 20a/1, 4, 15; 28b/12,

39a/14, 40b/8, 43a/9, 47a/6,
47b/15, 53a/10, 57a/5, 64b/3,
66b/2, 69a/11, 69b/9, 71b/3, 7;
74b/9, 79a/11, 82a/9
g.+nün 1b/12, 3a/15, 7b/12,
14b/11, 15a/15, 44b/7

geç- : Bir yerden başka bir yere gitmek;
tükenmek, bitmek, sona ermek;
zamanı aşmak, geride bırakmak.

g.-di 4a/7, 7b/12, 15a/15
g.-en 2a/17, 3a/4, 21b/11, 31b/11,
37b/13, 40b/8, 45b/15, 46a/3
g.-er 52a/1
g.-eyim 27a/1
g.-se 63a/12
g.-üp 7b/8, 13b/4, 40a/17, 47b/15,
52b/16, 57a/4, 65a/12, 69b/14,
84b/17
g.-mişdür 3a/16
g.-dim 64a/3
câna başa g.-er 5a/2
nâzım g.-düginden 11a/7
sözüm g.-er 19a/6
sözüm g.-mese 11a/8
sözüm g.-mez 12a/15

geçid³⁵ : (?) Ölmek, ölüm.

g.+i 86b/10

geçür- : Geçirmek.

g. 83a/7

g.-di 74b/15

gel- : Gelmek, bir yere ulaşmak, varmak;
olmak, -e uğramak

g. 5a/10, 8a/4, 10b/14, 15b/1,
18a/13, 19a/12, 21a/14, 21b/7, 23b/14,
27b/8, 28a/9, 35b/17, 37b/2, 40b/11,
42b/12, 45a/14, 17; 48b/15, 49a/6, 50b/1,
53a/17, 59a/13, 70a/16

g.-di 1b/14, 6a/9, 14; 6b/5,
12b/14, 13a/15, 20a/2, 33a/7, 10; 38a/1,
38b/11, 39b/8, 51b/17, 52a/4, 52b/4,
53a/1, 55b/1, 60b/16, 64a/13, 65a/1,
66b/15, 67a/8, 68a/1, 69b/4, 12; 73a/4,
75b/5, 14; 83b/16, 17; 85b/3, 8

g.-diler 3b/11, 40a/15, 44a/5,
47b/1, 48b/14, 49b/17, 50a/17

g.-dügi 7b/2

g.-dügin 13b/14, 33b/7, 75a/12

g.-dükde 8b/7, 13a/8, 15a/4,
44a/13, 46a/3, 53a/17, 84b/1

g.-dim 9a/16, 9b/10, 43a/14,
59a/7, 67b/10

g.-diñ 20a/4, 45b/12, 59a/6

g.-e 21a/8, 62b/14

g.-ecek 19b/6

g.-elim 45a/9

g.-en 33b/12, 37b/9, 41b/6, 42a/5,
74b/6, 80a/6

g.-esin 18b/13

g.-eyim 18b/16, 17

g.-ince 2b/7, 63b/8

g.-iyor 78a/8

g.-medi 65a/16

g.-medügin 87a/1

³⁵ Ahmet Cevdet Paşa, *Tarih-i Cevdet*, Özdemir Basımevi, İstanbul 1976, s. 140.

- g.-medim 60a/1
g.-mege 9a/13
g.-meyince 46a/13
g.-mez 26a/17, 54a/2
g.-miş 37a/2
g.-mişdi 41b/13
g.-mişdir 43b/16
g.-mişdür 11a/2, 43b/16, 48a/3
g.-mişlerden 18b/16, 70a/11
g.-se 33a/16, 75b/10
g.-sün 30a/10, 35a/7
g.-sünler 38b/6
g.-üp 1b/7, 8, 11; 2a/7, 5a/4, 5b/6,
9, 11; 6a/7, 6b/1, 10; 7a/17, 7b/9, 8b/4,
4, 6; 9a/3, 14; 10a/16, 10b/1, 1; 12a/6, 11,
12; 13a/13, 13b/7, 11, 17; 14a/2, 14b/12,
15a/5, 16a/16, 19a/1, 19b/15, 21b/14,
22a/17, 22b/9, 17; 23a/2, 23b/17, 24a/16,
25b/13, 27b/5, 6, 11, 12, 16; 28a/7,
28b/12, 31a/1, 16, 31b/5, 32b/1, 33a/1,
17; 34a/11, 14; 35a/13, 36b/4, 37a/9,
37b/2, 38a/6, 39a/14, 39b/7, 40b/3, 41a/2,
4; 42b/2, 44a/1, 45a/13, 46b/1, 47b/16,
48b/11, 49a/15, 49b/13, 50a/8, 53a/9, 13;
54a/4, 13; 54b/10, 15; 56b/12, 57a/2, 3,
13; 58a/2, 59a/16, 60b/1, 63a/2, 63b/10,
64a/2, 6, 7; 65a/1, 65b/9, 67a/3, 4; 67b/3,
4, 5; 68b/2, 15; 69a/16, 69b/13, 70a/15,
70b/4, 6; 71a/16, 71b/1, 11; 75b/17,
83a/16, 84b/14
g.-ür 7b/2, 14b/8, 10, 11; 21a/7,
26a/13, 36a/1, 72a/3
g.-ürdi 25b/5, 41b/11
g.-ürem 19a/5, 9; 44b/1, 70a/9
g.-ürim 61b/11
g.-ürken 60b/15
g.-ürler 10a/12, 41a/15
g.-ürler idi 41b/8
g.-ürse 12a/4
g.-ürsen 61b/15
g.-mez idim 11a/8
‘aklı başına g.-dükde 81b/10-11
‘aklı başına g.-ince 81b/5-6
‘aklı başına g.-üp 6b/3, 81b/17
‘aklı başlarına g.-mez 23b/3
‘aqlına g.-üp 7b/12-13
başa yazılan g.-ür 30b/10-11
başımıza g.-di 75b/11
cânı burnuna g.-di 35b/16
dünyāya g.-dükde 63a/7
dünyāya g.-en 57b/12
ecelleri g.-miş 50a/9-10
elinden g.-eni dirîğ etmesün
51a/12
elinden g.-üpdür 68a/6
elinden g.-ür 62b/5
ëtdügi yoluna g.-di 86a/9-10
ëtdükleri yollarına g.-se 45a/5-6
ğazaba g.-di 17b/10
ğazaba g.-ecek 18a/2
ğazaba g.-mişdür 71a/10
ğazaba g.-üp 55b/5, 79a/9, 16
g.-mez dile 14a/13
gücüme g.-di 82b/4
gücüme g.-düginden 82b/5-6
haqqımızdan g.-ürler 30a/4

haqqından g.-di 82b/11
 haqqından g.-dim 51a/15
 haqqından g.-elim 6b/7
 haqqından g.-emedi 82b/11
 haqqından g.-sün 25a/7
 hâtrına g.-üp 76a/13, 80a/15
 her ne şanursan eşüñe hep g.-se
 gerek başuña 55a/5-6

ola g.-mişdür 9b/13
 rast g.-medi 66a/6
 şafâ g.-diñ 16a/8, 46b/1
 yollarına g.-ür 51a/13
 yoluna g.-di 55a/9, 86a/10
 yoluña g.-ür 55a/9-10
 yüregi ağzına g.-üp 5a/11
 ziyân g.-mesün 20b/9
 ziyân g.-ürse 20b/14

gelin : Gelin.

g. 74b/3, 5; 75a/10, 78a/17
 g.+i 74b/10
 g. ède 78b/14
 g. èdüñ 71b/8

gemi : Gemi.

g.+m 11a/12

gene : Yine.

g. 1b/13, 2a/6, 3a/3, 7b/3, 9;
 8a/16, 8b/2, 9a/12, 9b/3, 10b/16, 11a/2,
 12b/2, 13a/6, 7, 8; 13b/5, 17; 14a/17,
 14b/6, 15b/17, 22b/15, 23b/5, 26b/5,
 28a/6, 30a/9, 10; 33a/4, 34a/1, 35a/4,
 35b/3, 36a/5, 37a/11, 40b/17, 45a/9,
 45b/1, 4; 46a/3, 17; 46b/4, 49b/2, 50b/5,
 53a/1, 5, 7, 9; 58a/1, 60a/3, 61b/12,

66a/5, 66b/3, 68a/11, 69b/12, 73a/1,
 74a/8, 75a/6, 9; 79a/13, 14, 15, 16; 79b/2,
 7; 85b/9

gerçek : Yalan olmayan, doğru olan şey.

g.10a/1, 19b/11, 34b/10, 56a/17,
 73b/13, 83a/10

g.+sin 26a/9

gerçekden : Sahiden.

g. 73a/16

gerçi : < Far. Her ne kadar; ise de.

g. 21a/16, 75b/4, 82a/15, 86b/2

gerdek (g) : Gerdek.

g. 70b/1, 10; 71b/12, 72b/7,
 76a/15

g.+e 66b/2, 75b/10, 15; 76b/8,
 77a/9

g. èderüz 71b/3

g. ol 71b/6

gerdege gir- : Gelinle damat
 düğün gecesini bir araya getirmek.

g.-dükde 58b/15

g.-mege 76a/9

g.-miş 77a/11, 17

g.-se 74b/10

g.-üp 69a/17

g.-ürem 68a/14, 76b/14

gerdek-hâne : < T. + Far. Gerdek evi.

g. 70a/7, 71a/6, 15

g.+den 84a/3

g.+me 74a/10-11

g.+ye 74a/12, 76b/10, 78a/4-5, 14

g.+yi 70a/9

gerden : < Far. Gerdan, boyun.

g. 72a/6

g.+in 11b/8

g.+ime 70a/10

gerek : Bir şeyin yapılabilmesi veya olabilmesi ona bağlı olan.

g. 5b/1, 24a/2, 29a/11, 31b/14, 32b/8, 33a/14, 16; 39a/13, 13; 42a/2, 44a/16, 44b/4, 12, 13; 45a/6, 47a/5, 48b/8, 63a/12, 14; 72b/6, 75b/2, 86b/6

g.+dür10a/14, 10b/10, 11a/4, 12a/14, 13a/9, 20a/16, 21b/5, 31a/8, 51a/17, 58b/6, 61a/17, 63a/15, 66b/14, 67b/14, 74a/6, 74b/10, 77b/7, 86b/11

g. idi 77b/2-3

her ne şanursan eşüğe hep gelse g.

başuğa 55a/5-6

gerü : Geri, sonra.

g. 83a/11

g.+ye 27b/7, 28a/6, 42a/12

getür- : Gelmesini sağlamak; sebep olmak; iletmek.

g. 32a/13, 38a/5, 48b/2, 60b/13, 61a/1, 2; 70b/7, 72b/13

g.-di 32a/15, 39b/4, 43b/10, 48a/7, 53b/13, 70b/8, 73a/5, 73b/3, 8; 85a/3

g.-diler 42a/10, 69b/17

g.-dim 49a/1

g.-diñse 44b/4

g.-dügi 7b/6

g.-dügin 43a/14

g.-dik 29a/2, 47a/2, 48a/6, 86b/1

g.-düler 22a/16, 46b/15, 47b/3

g.-düm 50b/4

g.-dün 16a/8, 49a/1

g.-elim 22a/14, 47a/10, 84a/4

g.-em 18b/6, 49b/11

g.-en 43a/17

g.-eyim 18a/14, 20b/8, 46a/15, 48b/1, 49b/6

g.-medim 65b/5

g.-mege 35a/8, 37b/1

g.-mek 46a/1

g.-mekde 77a/7

g.-meli 51b/7

g.-mişler 48a/4

g.-se 48b/8

g.-sem 29b/14

g.-ün 22a/15, 60b/8

g.-üp 4b/2, 9a/5, 21a/10, 10; 23a/11, 31a/5, 7; 31b/14, 38a/13, 41b/10, 46a/2, 65a/11, 70a/1, 73b/4, 83b/9, 14; 85a/11

g.-ür idi 20a/2

g.-ürler idi 41b/9

başımıza g.-di 26a/8, 39a/7

ele g.-dügümüz 40b/8

ele g.-ler 15b/2, 27a/4, 52a/6

ele g.-miş 56b/3

ele g.-sek 40b/6

ele g.-ürler 30a/4

ele g.-ürsem 61b/5

ele g.-üp 61b/3, 4

yerine g.-üp 83b/8

getürt- (d) : Getirtmek.

g.-üp 74a/14

gevşe- : Gevşemek.

- g.-yüp 4b/8
- gèy-** : Giymek.
g. 83b/12
g.-di 64b/7, 68b/14, 77a/11
g.-üp 27a/8, 27b/3, 64b/12, 72a/1
- gèydir-** : Giydirmek.
g.-di 74a/17, 74b/2
- gèydirüp kuşat-** : Özenle giydirmek.
g.-dı 83b/10
- gèyin-** : Giyinmek.
g.-üp 33b/10, 45a/12
- gèyür-** : Giydirmek.
g.-di 68b/14
- gez** : Kez, defa.
g. 14a/17, 34a/3, 36a/12, 53b/14, 54a/9, 81a/15
bir g. 2b/9, 5a/12, 17a/11, 13; 40b/5, 43a/7
bir g.+den 14a/16
- gez-** : Gezmek.
g.-erler 82a/6
g.-erüz 39a/14
- gezin-** : Gezinmek.
g.-mege 42b/1
- gılâf** : < Ar. Kılıf.
ğ.+ına 56b/1, 79b/14
- gibi** : -e benzer; o anda, tam o sırada, hemen arkasından; imişçesine.
g. 1b/9, 3a/5, 3b/2, 4a/10, 4b/9, 11, 12; 5a/9, 12; 7a/14, 8b/12, 14a/5, 15b/4, 16a/11, 18b/8, 9, 10; 19a/5, 20b/5, 23a/12, 24a/8, 25b/4, 34b/16, 52a/1, 56a/15, 62b/14, 70b/3, 73a/1, 3, 16; 74a/9, 75a/5, 10; 76a/1
taş g. iken 19a/17
tüyleri diken g. oldu 65a/7
- giciş-** : Kaşınmak.
g.-me 26b/1
g.-mege 25a/17
- gidi** : Ahlaksız.
g. 16b/8, 27b/8
- gine** : Yine.
g. 45b/13
- gir-** : Girmek.
g. 10b/14
g.-di 12b/11, 34a/7, 37a/13, 66b/16, 67b/4, 75a/2, 78a/14
g.-diler 33a/11, 50a/9
g.-digim 15b/14
g.-diğ 56a/14
g.-ecek 30a/6
g.-ip 40b/11
g.-mege 11a/5, 11b/2
g.-melisiz 29b/12
g.-mesün 34b/6
g.-sem 55b/16
g.-sün 44a/11
g.-ün 50a/8
g.-üp 5b/10, 13a/14, 19b/16, 33a/13, 34a/1, 7; 34b/2, 36a/14, 50a/15, 60b/3, 10; 65a/3, 4; 69b/14, 70b/2, 75a/3, 76b/12, 78a/9, 16; 78b/14, 81a/17
ele g.-ersem 59a/9
ele g.-mem 15b/14
elime g.-di 45b/15-16

elime g.-meyesin 55a/2, 61b/15	g.-dügin 13b/1, 43b/17, 79a/4
elimize g.-di 45b/16-17	g.-dükce 25b/9
eline g.-di 13b/16-17	g.-dükde 13b/9, 21a/5, 24a/3
eline g.-erse 35a/15	g.-dükden 14b/12, 70b/11
eline g.-mişüzdür 68a/5	g.-diñ 2b/2, 36a/3
ellerine g.-meyüp 6a/5	g.-e 35a/2
gerdege g.-dükde 58b/15	g.-ecegiñüze 20a/12
gerdege g.-mege 76a/9	g.-ecek 4a/10, 60a/6
gerdege g.-miş 77a/11, 17	g.-elim 23b/14, 30b/15, 31a/10
gerdege g.-se 74b/10	g.-em 70b/5
gerdege g.-üp 69a/17	g.-en 33a/2, 73a/4
gerdege g.-ürem 68a/14, 76b/14	g.-er 2b/6, 3a/17, 15a/2, 21a/13,
g.-e düşdi 84b/11	27a/14, 36a/2, 46a/16, 53b/14, 58a/17,
gözüne uyğu g.-medi 81b/16	59a/17, 61b/8, 80b/1
güşına g.-mez 52b/8	g.-erdi 78a/6
güşına g.-meyüp 56b/10-11	g.-erem 3b/1, 9a/11, 9b/9, 12a/11,
kanımıza g.-diñ 67a/15	30b/8, 35a/7, 9; 59b/14, 60a/5, 69a/15,
zaħmete g.-me 9a/10-11	71b/9
girībān : < Far. Elbise yakası.	g.-erken 27b/16
g.+ımdan 76b/6	g.-erler 41a/17
giriftār : < Far. Tutulmuş, esir; düşkün,	g.-erler idi 41b/10-11
tutkun.	g.-ersen 3a/14, 38b/9
g. olmayan 5b/2-3	g.-esin 2b/3, 4a/14
git- (d) : Gitmek, yürüyerek uzaklaşmak,	g.-ersin 27b/8, 12; 44b/6, 58b/16,
bir yere doğru yönelmek.	69a/11
g. 38b/9, 63b/3	g.-ersiz 20b/2
g.-di 5b/7, 6a/1, 13a/1, 13; 14a/1,	g.-e yazdıñ 85a/14
35a/11, 37a/16, 17; 37b/1, 46a/15, 52a/7,	g.-eyim 32a/1
52b/4, 53a/5, 60b/1, 74a/4, 80a/7, 84a/1,	g.-me 12b/8, 17; 13a/2
86a/14	g.-meden 31a/14
g.-diler 7b/6, 31a/15, 33b/10,	g.-medi 69a/1, 75b/9
41b/5, 46b/13, 47a/6, 48b/4, 49b/7, 58a/1,	g.-mege 20b/6, 51b/8, 57b/1, 5
76b/10, 77a/1, 6	g.-mekdür 28a/7

- g.-mek idi 53b/3-4
 g.-mem 12a/13, 12b/9
 g.-meyelim 31a/9
 g.-meyüp 14b/7, 15a/4, 12
 g.-miş 54a/8
 g.-mişdi 1b/11, 12, 13; 75b/8
 g.-se 11a/4
 g.-sem 12a/2, 20a/16, 44a/16
 g.-ün 23b/16
 g.-ünj 33b/9, 41b/1
 g.-üp 9a/1, 41a/1, 42a/12, 76b/11,
 85b/2
 ‘ağılları başlarından g.-üp 30b/4
 ‘ağılları g.-di 46b/16
 ‘ağlı başından g.-di 18a/10
 ‘ağlı başından g.-üp 9b/2-3
 ‘ağlı g.-di 21b/11, 31b/10,
 38a/14, 73b/1
 ‘ağlı g.-er 17a/10, 72a/4-5, 17
 ‘ağlı g.-üp 4a/15, 6a/2, 11b/6,
 59b/3
 başımız alup g.-erüz 58b/16-17
 elden g.-dik 67a/13
 elden g.-dim 5a/14
 elden g.-üp 2b/14, 5a/1
- gizlen-** : Gizlenmek.
 g.-üp 15a/14, 15b/2
- ğonce-dehân** : < Far. Ağzı konca gibi küçük ve güzel olan.
 ğ. 17a/6
- gögde** : Vücut. (Der. Söz.)
 g.+si 34b/12, 73b/12
- gögüs** : Göğüs.
 g.+üne 8b/9, 55a/1, 74b/3, 4
- gök (g)** : Gök, gökyüzü.
 g.+e 14a/8
- gömgök** : Masmavi.
 g. 64b/6
 g. olmuş 40a/10
- gön-** : Yanmak, üzölmek.
 g.-üp 19b/1
- gönder-** : Göndermek.
 g.-di 47a/15
 göndürdüğü 61b/13
 g.-diğ 61b/12
 g.-me 11b/17
 g.-meden 55a/4
 g.-üp 39b/7
- gönlünce** : Dileğine uygun.
 g.+dür 81b/3
- gönül** : Sevgi, istek, düşünüş, anma, hatır vb. kalpte oluşan duyguların kaynağı; istek, arzu.
 g.+i 12b/2, 69a/6, 81b/7
 g.+inde 68b/12
 g.+inden 4a/9, 8b/1, 10b/11,
 17a/16, 35a/10, 57a/14, 66a/2, 68a/7,
 69a/1, 81b/6, 83a/5
 g.+üm 4a/12, 7a/10, 11a/5
 g.+imiz 20b/6
 g.+ünden 31b/13, 62b/13, 85a/15
 g.+i olmuşdı 4a/16
- göñli bulan-** : Kuşkulanmak, kusacak gibi olmak.
 g.-up 66a/2, 81a/9
- göñli düş-** : Sevmek.

g.-di 17a/15-16

düşen gönlüm 11a/14

göñlin uğurla- : Kalbini çalmak.

göñüllerin uğurlayup 21a/2

göñül kıcamaz : “İnsanlar yaşlansalar da gönüllerindeki sevgi ve istekler tazeliğini yitirmez” anlamında kullanılan bir söz.

g. 7a/9

göñül ver- : Sevmek, aşık olmak.

g.-düğü 17a/17

g.-dim 12a/10, 81b/14

g.-mişdi 81a/15

gör- : Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek; anlamak, kavramak, sezme, görmek.

g. 2a/17, 5a/10, 6b/2, 11a/4, 12a/5, 16b/11, 13; 20b/13, 21b/17, 56b/5, 62b/13, 68a/8, 79b/8, 9; 83b/2

g.-di 1b/15, 6a/10, 8a/16, 8b/5, 10a/4, 10b/7, 11b/2, 12b/1, 17; 15b/16, 16a/3, 16b/2, 14; 17a/3, 24b/5, 7; 25a/2, 27a/13, 27b/5, 28a/15, 35b/10, 37a/13, 40a/6, 41b/6, 42a/14, 42b/14, 17; 43a/9, 43b/11, 45b/12, 48a/3, 48b/12, 49a/11, 16; 52a/9, 52b/2, 53a/2, 10; 54a/2, 14, 16; 54b/2, 6, 14; 55a/16, 17; 55b/2, 56b/1, 63b/9, 64a/7, 67b/7, 75b/1, 80a/1, 81b/2, 17; 83a/9

g.-diler 15b/12, 21b/5, 65a/14

g.-di idi 43a/9

g.-dü 22a/11

g.-düğü 31b/9, 82a/3

g.-dük 28b/16, 29a/12, 35a/17

g.-dükde 14b/14

g.-düler 6a/7, 11; 7a/14, 13b/7, 24b/14, 38b/12, 41a/2, 4; 45b/6, 10; 75b/17

g.-düm 43a/14, 46a/4

g.-dün 4a/9, 9b/3, 37a/1, 4; 57b/10, 73b/8

g.-e 2a/5, 4a/4, 5; 7a/1, 8b/2, 11a/1, 13a/5, 17a/16, 17; 20b/6, 26a/7, 8; 31b/10, 32a/4, 38a/5, 39a/16, 51a/17, 58a/9, 62a/12, 62b/9, 69a/13, 79a/14, 80b/1, 83a/8, 86a/9

g.-elim 6b/6, 14b/7, 26a/16, 39a/3, 39b/16, 40b/11, 44a/8, 60b/8, 13; 65b/17

g.-enler 27a/9

g.-enün 14b/4, 17a/10, 72a/4, 17

g.-eydiñiz 7a/10

g.-eyim 7b/14, 17; 35a/9, 58a/16, 71b/8, 75a/14

g.-meden 80b/8, 8

g.-medi 43a/10

g.-medim 67a/11

g.-mege 8b/11, 16a/10

g.-meye 53b/13

g.-meyenler 65a/14

g.-meyüp 13b/15, 56a/13

g.-emez 35b/14

g.-mezsin 35a/10

g.-se 81b/13

g.-sem 2a/12

g.-señiz 14b/3, 77b/14

g.-sünler 40b/13

g.-ün 7a/5

g.-ünce 2b/13, 35a/13, 41a/15,
45b/13, 56a/15, 63b/15, 65a/6, 9; 76a/8,
10

g.-üp 4a/15, 4b/13, 7a/13, 7b/15,
8b/7, 14; 14a/7, 15a/17, 16a/4, 17b/5, 10,
16; 21b/11, 15; 27b/6, 8, 17, 17; 28b/1,
31a/11, 31b/10, 35a/4, 38a/14, 39a/1,
40a/10, 40b/15, 41a/3, 16; 41b/2, 42b/11,
43a/4, 10; 44a/1, 46b/16, 47a/1, 52a/15,
52b/5, 54a/8, 54b/13, 17; 56a/16, 57a/11,
14; 57b/7, 58a/4, 59b/1, 60b/12, 67a/5,
70a/6, 70b/12, 74a/2, 5; 74b/6, 75a/11,
76a/12, 77b/9, 78b/11, 82a/7, 8; 82b/2, 4;
83b/16, 84b/12, 85b/9, 87a/1

g.-ürsün 79a/1

cehd ède g.-düler 24b/14

çeke g.-di 24b/9

ite g.-di 24b/9

gözüm g.-mesün 71a/4, 7

lâyık g.-düler 86b/15

göre : İçin, uygun, elverişli; gereğince;
göz önünde tutulunca.

g. 38a/5, 39a/16, 80b/1, 83a/8

görün- : Görülür duruma gelmek,
gözükmek, benzemek, izlenim
uyandırmak.

g.-di 14b/6, 46a/1

g.-en 1b/6, 63a/16

g.-mez idi 74b/17

g.-ür 8a/16

görünürde : Dıştan bakınca, görünüşe
göre, ortada, meydana.

g. 13b/8

göster- : Göstermek.

g.-di 28a/13, 38a/13, 38b/17,
40a/6, 41a/16

g.-medi 55a/17

g.-medim 9b/6

g.-üp 13b/5, 14a/4, 21b/16, 64b/5,
78a/12, 83b/7

g.-ür 14a/5

göt : Kaba et, kış, popo.

g. 24b/6, 13; 30a/16

g.+i 24b/9

g.+in 25a/1

g.+inden 7a/14, 9a/5, 25a/11,
37a/8

g.+leri 24b/17, 25b/2

g.+lerin 25a/5, 10; 25b/3, 39b/5

g.+lerine 24b/12, 26b/1

g.+üle 24b/9

g.+üne 24a/6, 7; 24b/6

g.+ünün 4b/8, 34a/4

göt göte 24a/9, 10, 12; 24b/7,
25a/2, 29a/3, 79b/3

götür- : Götürmek.

g.-üp 58b/1

göyde : Gövde.

g.+si 28b/1

göz : Göz.

g.+i 17a/7, 54a/7, 72b/17

g.+in 40a/12

g.+inde 36a/13

g.+leri 3b/10, 11b/13, 12a/17,
28b/5, 36a/14, 36b/13, 55a/16, 55b/3,
62a/7, 72a/10, 76a/1, 80b/7

g.+lerin 34b/10, 13; 35b/13,
36a/12, 15, 16; 50a/14, 55b/4

g.+lerinden 19a/13, 54a/11

g.+lerine 36a/13

g.+lerinüñ 36b/12

g.+üm 11a/13, 75b/10

g.+ün 34b/6

g.+üne 6a/12, 10a/3, 14b/14,
24a/13, 34b/5, 11; 54a/6

göz kulağ ol-: Gözetmek,
korumak, bakmak.

g.-uñ 31b/1

göz kulağ tut-: Gözetmek,
korumak, bakmak.

g.-dular 15a/14

gözden nihān ol- : Ortadan
çekilmek veya görünmez olmak,
kaybolmak.

g.-dı 13a/1

gözi kırk- : Daha önce geçirdiği
kötü bir denemeden sonra birinden veya
bir şeyden zarar gelebileceği kanısına
varmak.

g.-dı 76b/4

g.-mışdur 65a/8

gözümüz kırkmışdur 68a/4-5

gözüm görmesün : “Bana hiç
görünmesin, yüzünü göremem istemem”
anlamında söylenen bir söz.

g. 71a/4, 7

gözüne uyhu girme- : Hiç
uyuyamamak, uykusuz kalmak.

g.-di 81b/16

gözet- (d) : Gözetlemek.

g. 49a/8

g.-e 75a/13

g.-elim 15a/4

g.-sünler 44b/11

g.-ür idi 78b/8

gözle- : Gözlemek.

g.-mege 7b/11

g.-yüp 27a/13

göz yaşı : Göz yaşı.

g.+ndan 19a/15

güne : < Far. Türlü, gidiş, tarz, yol.

g. 2a/12, 17; 9b/2, 15; 14b/3,
20a/14, 29b/7, 35b/3, 71a/13, 77b/3,
86b/6

g. idi 80a/4-5

guruş : Kuruş.

ğ. 32b/10, 11, 13, 16; 33a/4,
38b/8, 10, 10

güsl : < Ar. Gusül.

ğ. édüp 85b/5

âyin-i ğ. 83b/8

güş : < Far. Kulak.

g.+ından 16b/3

g. eden 72a/13

g. édün 30b/12

g. étmediñ 20a/10

g. kıldı 85a/15

gūşına girme- : Söylenilen sözlere önem vermemek, söylenenleri anlamamak, benimsememek.

g.-z 52b/8

g.-yüp 56b/10-11

gūşe : < Far. Köşe, bucak.

g. 76a/3

g.+de 78a/17

g.+si 82a/5

g.+sine 73a/6

g.-i zülf 4b/3

gūyā : < Far. Sanki, diyelim ki; söyleyen.

g. 4b/5, 6b/1, 16a/5, 27b/7, 34b/15, 36b/15, 41b/17, 42a/2, 43a/2, 53b/13, 55b/12, 57b/9, 73b/17, 74a/15, 74b/5

gücün- : Kendine güç gelmek, güçlük duymak.

g.-üp 36a/5

güç (c) : Ağır ve yorucu emekle yapılan, çetin, müşkül, kolay karşıtı.

g. 59a/3, 61b/4

g.+dür 3a/14, 42a/17

g.+ile 20a/7, 25a/4, 36b/7, 64b/5, 75b/6, 78a/5, 80b/14

g. olur 51a/11

gücüne gel- : Gücüne gitmek, ağrına gitmek, gönlü kırılmak, onuruna dokunmak.

gücüme geldi 82b/4

gücüme geldiğinden 82b/5-6

güç (c) : Bir olaya yol açan her türlü hareket, kuvvet, takat.

g.+i 6b/11

gül : < Far. Çiçek, gül.

g. 17a/5

gül- : Gülmek.

g.-di 46a/5

g.-erdi 53a/4, 54b/14

g.-erler 13b/11

g.-ersiz 14b/1

g.-meden 5b/14, 13b/2

g.-mekden 24b/2

g.-mez 58a/2

g.-seler 13a/8

g.-üp 11a/9, 14a/9, 15a/9, 18b/7, 52a/3, 58a/12, 69a/3

bıyık altından g.-erdiler 7a/13

şakalına g.-di 9b/1

gül-çîn : < Far. Gül toplayan.

g.-i şerî^c ate 83a/17

gül-ruḥ : < Far. Gül yanaklı güzel.

g.+ları 43a/1

g.+ların 14b/16

gülüş- : Gülüşmek.

g.-diler 5b/17, 7b/4, 14a/16, 52a/8

g.-düler 6b/16, 14a/7, 26b/11

güm güm : Güm güm.

g. 5a/13, 36a/1, 11; 42b/4, 43a/12, 75b/7-8, 76a/14

gün : İçinde bulunulan zaman; güneş; gündüz.

g. 15a/11, 32b/10, 10; 40a/17, 45a/4, 45b/15, 46a/3, 52b/15, 65a/14, 77a/16, 85a/1

dün ü g. 62b/16

g.+de 32b/3, 8
 g.+den 30b/1
 g.+dür 39a/14, 64a/12
 g.+e 32a/5, 61b/17, 66b/3
günden ‘*ayān*’ : Gün gibi açık, çok
 açık, çok belli.

g. 2b/2

bir g. evvel 3a/12

günāh : < Far. Günah.

günāhı boynuğa : Ben karışmam,
 sorumluluk sana düşer.

g. 61b/9

günāhı boynuğa 58b/11

gün doğusu : Doğu.

g. 41a/3

gündüz : Gündüz.

g.10a/12, 43a/10

güneş : Güneş.

g. 13b/4, 64b/4, 83b/6

gürbüz : < Far. Gürbüz.

g. 53b/7

gürz : < Far. Silah olarak kullanılan uzun
 saplı, büyük demir topuz.

g. 65a/6

güşād : < Far. Açma.

g. 78b/9

g. édinçe 79a/6-7

güşāde : < Far. Açılmış, açık, ferah.

g. 42a/15

güyegü : Damat.

g.+n 84a/8

g.+ğüz 77a/2

g.+si 83b/17

g. olsam 75b/1-2

g. olup 58b/14-15

g.+m ola 68b/9

g.+si oldu 82a/13

güyegülük (g) : Damatlık.

g.+üm 64a/12

güzel : Güzel.

g. 29b/17, 30a/15, 51a/10, 59a/2,

71a/1

g. oldı 72a/14

H

haber : < Ar. Haber, bilgi.

h. 35a/5, 45b/12, 46b/1, 65b/17

h.+e 71b/9, 10

h.+i 42a/3, 81b/4

h.+im 71a/14

h. éde 57a/11

h. édeyim 38b/5-6

h. étmege 35a/7, 37a/17

h. eyle 49a/7

haber al- : Kendisine bildirilmek,
 öğrenmek.

h.-dık 42a/16

h.-dım 82a/17

h.-sağ 41a/13

haber vér- : Bildirmek, haber
 ulaştırmak.

h.-diler 75b/13

h.-mişdi 63a/4

h.-üp 67a/7

habs : < Ar. Hapis, alıkoyma, bir yere
 kapama, salıvermeme, bir yere kapayıp
 dışarı çıkarmama.

- h. êtdiñ 16b/9-10
 h. êden 6b/9
 h. êtmiş 43b/13-14
 h. êdüp 1b/11
habs kal- : Bulunduğu yerden başka bir yere çıkamaz, gidemez durumda olmak.
 h.-dık 21b/12
habs kıl- : Bir yere kapatıp salıvermemek.
 h.-duğın 82a/17
hadd-i zâtinde : < Ar. Zaten, esasen, yaradılıştta, aslında.
 h. 53b/7
haddâm : < Ar. Hizmetçi.
 h. 71a/17
hadeng : < Far. Kayın ağacından yapılmış ok.
 h.+e 42b/1
hâdim : < Ar. Hizmet eden.
 h. 71b/4, 72b/3, 13; 73a/4, 73b/3
 h.+ler 74a/5, 77a/4, 83b/13
 h.+üñ 72b/10
hâk : < Far. Toprak.
 h.+dan 16a/9
hakikat : < Ar. Hakikat.
 ˆ asâ-yı h.+e 83b/1
 ˆ asâ-yı h.+i 83a/17
hak : < Ar. Adalet.
 h.+ı 61b/5
 h.+ında 71a/8
 Tanrı h.+ı 70a/11
- hakki için** : Kutsal şeyleri anlatan kelimelerden sonra getirilerek ant içmek için söylenen bir söz.
 Allah hakkiçün 18b/17, 58b/8, 61b/17
 dînim hakkiçün 39a/3, 71a/5
 Tanrı hakkiçün 60b/14, 67a/17
hakkindan gel- : Yenmek, öç almak veya cezasını vermek.
 h.-di 82b/11
 h.-dim 51a/15
 h.-elim 6b/7
 h.-emedi 82b/11
 h.-sün 25a/7
 hakkimızdan gelürler 30a/4
hâl: < Ar. Durum.
 h. 9a/16, 40b/1, 44a/3
 h.+de 12b/17, 15b/14, 24a/15, 51b/14, 56a/16, 81b/13
 h.+dür 25a/3, 37a/15
 h.+e 3a/11, 6a/13, 6b/10, 29a/9, 40a/5, 8
 h.+i 2b/13, 75a/10
 h.+ime 3b/7, 28a/14
 h.+imiz 29b/6, 70b/17
 h.+in 4b/13, 7a/13, 60b/12
 h.+ine 53a/4
 h.+iñe 83a/2
 h.+iñi 16b/12
 h.+lere 7a/9
 h.+lerin 40b/13
 h. ise 15a/11, 26b/7-8, 81b/4, 83b/4

- h.-i müşkil oldı 66a/8
h.-i müşkil olur 31b/16, 66a/7
kendi h.+ime kıomazsınız 51a/9
- hālāş** : < Ar. Kurtulma, kurtuluş.
h. edemedi 80b/16
h. ederdim 9a/14-15
h. ederem 3a/3-4
h. edeyim 29b/8-9
h. edince 25a/8-9; 29a/12
h. edüp 1b/12, 25a/5
h. etdi 83a/13
h. etdiler 84b/9
h. olamam 55b/17
h. oldu 7b/14, 8a/1
h. olduğ 29a/4
h. oldum 20a/7
h. olduğ 20a/9
h. olduğuz 61b/4
h. olmadığ 60b/7
h. olmaduğ 9b/10
h. olmuş 8b/2, 5; 16a/1
h. olmuşsin 9a/15
- hālet** : < Ar. Hal.
h. 4b/5, 6b/5, 72a/3
h.-i mevt 3b/2
- hālī** : < Ar. Tenha, boş, sahipsiz yer.
h. 12a/3
h. kııldı 70a/2
- hālīş** : < Ar. Hilesiz, katkısız.
h.+dür 10a/17
- hālķ** : < Ar. Halk, insanlar.
h. 62b/8, 86b/4
h.+a 51b/4, 72a/12
- h.+ı 62b/4, 63b/12, 14; 85b/17,
86b/3
h.+un 51b/5
- hāll** : < Ar. Çözme.
h. edüp 23a/15-16, 23b/11
h. etmişdür 29a/8
h. oldı 23b/6
- hālvēt** : < Ar. Tenha yer, hamamın sıcak bölmesi.
h. 33a/14
h.+e 37a/10
h.+dür 33a/2, 33b/12
h. etsem 33a/14
h. etsün 32b/14
h. eyle 32b/9, 33b/5
- hāmāķat** : < Ar. Ahmaklık.
h.+dür 80a/8
- hāme** : < Far. Kalem.
h. 9a/8
- hāmmām** : < Ar. Hamam.
h. 30a/2, 17; 31b/7, 32b/1, 33a/1,
2, 10; 33b/7, 12; 34b/1, 35a/2, 35b/8, 9,
14, 15; 36a/11, 36b/4, 37a/6, 9; 38a/13,
77a/12
h.+a 29b/12, 30a/6, 7; 30b/7,
31a/5, 7; 31b/14, 17; 39a/4, 39b/3, 7;
51b/7, 79b/5, 83b/8
h.+da 30a/3, 32b/7, 38a/9
h.+dan 32b/2, 8; 35a/3, 35b/11
h.+dur 29b/16
h.+ı 32b/9, 14, 16; 33a/8, 13;
33b/5

h.+uñ 33b/11, 34b/14, 36a/1,
36b/16, 37a/4, 37b/16

ḥammāmci : < Ar. + T. Hamamcı.

h. 32b/4, 10; 33a/3, 8, 11, 17;
33b/5, 13; 34a/13, 35a/3, 9; 37a/12, 12,
16; 37b/2, 2, 5, 10, 14, 17; 38a/7, 12

h.+ya 33b/2, 33b/10, 34a/11,
37b/11, 38a/4, 38b/11

h.+nuñ 32b/15

ḥamr : < Ar. Şarap.

h. 80b/5

şürb-i h.+a 56b/9, 86a/16

şürb-i h. ise 80b/2

ḥāmūş : < Far. Sessiz, susmuş.

h. oldı 15a/2, 69b/1

h. oldular 29b/4

ḥān : < Far. Han, meyhane.

h. 46a/7

h.+ına 15b/5

ḥancer : < Ar. Ucu sivri, iki yanı keskin
bıçak, hançer.

h. 64b/14, 80b/11, 85b/17

h.+e 80a/11, 80b/9

h.+in 80b/14

ḥānümān : < Far. ḥānmān Ev, bark, ocak.

ḥarābāt-ı ḥānümānī 59b/8

ḥarābāt : < Far. Harabeler.

h.-ı ḥānümānī 59b/8

ḥarām : < Ar. Şeriatçe, dince yasak
edilmiş şey.

h. 18b/16, 70a/11

h.+dur 30a/2

ḥarāmī : < Ar. Hırsız, haydut.

h.10a/11, 31a/17, 31b/4, 39b/7,
46b/13, 47a/13, 15; 48a/4, 48b/14, 49b/6,
50a/11, 15; 62b/1, 75a/14, 75b/9, 76b/6,
79b/3, 84a/9, 85b/11

h.+ler 6a/11, 16; 6b/15, 7a/12,
7b/4, 13a/8, 13b/6, 14; 14a/6, 9, 16;
14b/1, 15a/9, 13; 16a/12, 17b/4, 21a/7,
21b/16, 22a/10, 23a/6, 24b/11, 25a/11,
25b/12, 26a/2, 9; 27b/5, 7, 11; 29a/10,
29b/3, 31a/10, 38b/12, 15; 39a/8, 39b/14,
40a/6, 40b/3, 15; 41a/1, 8; 41b/4, 44b/9,
45a/1, 46b/8, 12; 47a/10, 17; 48b/3, 11;
49a/12, 52a/5, 13; 56a/9, 58a/6, 59a/4

h.+lerden 22a/11, 59a/11

h.+lere 7a/16, 21a/6, 21b/4,
24a/17, 41a/15, 41b/1, 44a/1, 2; 49b/7,
58a/13

h.+leri 23b/15, 24a/4, 39b/3,
57b/15

h.+lerin 13a/10, 19a/16, 20a/5,
26a/17, 35a/15, 35b/2, 39b/5, 44b/11,
46b/1, 16; 47a/1, 49a/9, 51a/2, 54b/9,
57a/10, 13; 57b/6, 66a/4, 82b/7

h.+ler ise 25a/8, 25b/2

h.+lerüñ 13b/13, 27b/4

h.+nüñ 54a/6, 77a/14, 85b/10

h.+ye 50a/8, 67b/16, 71a/11,
84a/14

h.+yi 24a/11, 48b/13, 62a/12

ḥarāmīlık (ğ) : < Ar.+T. Haramilik.

h.10a/12, 82b/12

h.+a 15a/3, 11; 64a/1, 65b/15,
66a/10, 68b/11, 83a/11, 84b/2

- h.+dan 68b/7
 h.+un 82b/16
 h. edecek 77b/12-13
 h. etmege 77b/11-12
- haramilik (g)** : < Ar.+T. Haramilik.
 h.+den 68b/8
 h.+e 62a/16, 62b/11, 83a/2
 h. edersiniz 55a/7
 h. etdüğine 57a/16
 h. etmesün 64a/3
- haram-zāde** : < Ar.+Far. Hileci, namussuz.
 h.+ler 53b/15-16
- haram-zādelik** : < Ar.+Far.+T. Namussuzluk.
 h.+leri 47b/12
- hararet** : < Ar. Sıcaklık, yanma.
 h. 29a/8, 32a/5
 h.+den 28b/17
 h.+i 39b/2
 h.+inden 28a/16, 28b/4
- harb** : < Ar. Savaş.
 ālāt-ı h. 30a/12, 13; 65a/5
- harc** : < Ar. Gider, vergi.
 h. ederem 83a/4
- hareket** : < Ar. Hareket.
 h. 52a/10, 52b/1, 53a/2
 h.+e 12a/6, 23a/9, 62a/7, 83a/16
 h.+inden 81a/8
 h. edüp 83a/15
- harem** : < Ar. Herkesin girmesine müsaade edilmeyen, saygıdeğer ve kutsal yer.
- h.+e 75b/8
- harif** : < Ar. Herif, adi ve bayağı adam.
 h. 37b/12
 h.+em 13a/10
- hart hart** : Hart hart.
 h. 25b/1
- hāşıl** : < Ar. Olan, çıkan, türeyen.
 h. olur 46b/5
- haşm** : < Ar. Düşman.
 h.+ımız 30a/3
 h.+ına 68a/7
- haşşa** : < Ar. Bir kimseye ya da bir şeye özel olan nitelik, kuvvet, güç.
 h. edeler 2a/15
 h. edüp 5a/7, 49a/13
- haşla-** : Haşlamak.
 h.-yup 36b/9
- ha şöyle** : Yapılan bir işin beğenildiğini anlatan bir söz.
 h. 15a/7, 44b/13
- hatā** : < Ar. Yanlış, kusur.
 h. edersin 39a/11
- hātır** : < Ar. Zihin; keyif; gönül.
 h.+ın 77b/9
 h.+ından 8b/16
 h.+ım 2a/9, 11b/17
- hātırına gel-** : Hatırlamak, aklına gelmek.
 h.-üp 76a/13, 80a/15
- hatm** : < Ar. Bitirme, baştan sona okuma.
 h. etmiş 62a/3
- hattā** : < Ar. Bundan başka, fazla olarak, dahi, bile, hem de, üstelik de.

- h. 52a/2, 72b/15
- hātūnluk (ġ)** : < Ar.+T. Kadınlık.
h.+a 81b/8
- havāle** : < Ar. Bir işi veya bir şeyi başka birine bırakma.
h. edersiz 77b/14
h. etdi 82b/10
- hāven** : < Ar. Havan.
h. 32a/13
- hāverī** : < Far. Doğu ile ilgili.
h. 64b/13
- havf** : < Ar. Korku, korkma.
h. 28a/12
h.+a 66b/4
h.+ından 58b/13, 60b/11, 68a/2,
76a/9
h.+la 67b/3
h. eder 59a/12, 76b/4-5
h. ederdi 57b/2, 66b/13
h. ederem 4a/13
h. edüp 6a/15, 27b/17, 28a/10,
51b/9, 57b/5, 76a/15
h. etdi 65a/9
h. etdiler 43b/15
h. etdiklerin 64a/15
h. etdim 61a/4
h. eyledim 9a/13-14
- hāy** : < Far. Vay! Eyvah!
h. 3a/6, 6; 3b/17, 4a/9, 8b/1, 9b/3,
11a/1, 16; 13b/16, 15b/17, 16b/1, 5;
18a/10, 19a/4, 36b/9, 37a/1, 54a/9, 54b/2,
69a/13, 75b/1, 83b/16
- hayāsız** : < Ar. + T. Utanması, sıkılması olmayan.
edebsiz h. 17b/11
- hayf** : < Ar. Yazık ki, vah; haksızlık, zulüm.
h. 5b/16, 21b/11, 37a/3, 56a/9,
57b/9, 10; 80a/2
h. etdiler 21b/13
- hāyhūy** : < Far. Çılgılık, gürültü.
h. olursa 31b/2
- hayır** : < Ar. *hayr* Yok, öyle değil, olmaz anlamlarında onamama, inkar bildiren bir söz.
h. 6a/16, 9b/9, 12b/8, 19a/2,
19b/7, 23b/15, 29b/15, 33b/17, 42b/10,
43a/13, 44a/7, 7; 59b/5, 69a/14, 71a/13,
76b/14, 78a/1
h. etdiğin ise 61b/12
- haykır-** : Haykırmak.
h.-ayım 36a/6
h.-dı 24b/11, 36a/4, 45b/8,
47b/17, 48a/12, 50b/2, 54b/16, 67a/3
h.-ırsın 45b/13
h.-up 35b/17, 42b/15, 45a/14, 17;
48b/15
h.-ursun 44a/13, 54b/16
- haykırış** : Haykırış.
h. 24b/10
- hayli** : < Far. Epeyce, çokça; oldukça.
h. 5b/5, 25a/9, 31b/12, 39b/17,
57b/9, 65b/7
- hayr** : < Ar. İyi, faydalı, hayırlı, yarar.
h. 30b/2

- h. étmez 30b/3
- hayrân** : < Ar. Şaşmış, şaşırılmış; çok tutkun.
- h. oldı 27a/9, 43a/10
- h. oldular 15a/9-10
- h. ü dem-beste olup 7a/11
- hayrân kal-** : Çok beğenmek.
- h.-dı 17b/3, 43a/8
- hayret** : < Ar. Şaşma, şaşırma.
- h. aldı 35b/5, 39b/10-11, 74b/6
- h. alup 13b/3
- hazâ** : < Ar. Bu, şu, o.
- h. 1b/1
- hâzır** : < Ar. Huzurda, meydanda, göz önünde olan.
- h. 22a/13, 14; 39a/15, 70a/9, 76a/9, 15, 16
- h. ise 70b/2
- h. edem 71a/15
- h. edesiz 70a/7
- h. edün 31b/3, 45a/11
- h. eddiler 45a/12
- h. eyle 19b/3, 71a/7
- h. kıldılar 72b/1
- h. kıldı 71b/12
- h. oldular 21a/12, 76b/2
- h. olmağa 15a/16
- h. olmuş 48b/12
- h. olun 40b/15
- hâzırla-** : < Ar. + T. Hazırlamak.
- h.-yup 40b/16, 51b/16, 52b/17
- hâzırlan-** : < Ar. + T. Hazırlanmak.
- h.-mağa 7b/15
- hazz** : < Ar. Hoşlanma.
- h. ederler 51b/11
- h. edersen 18b/12
- hebâ** : < Ar. Yok yere, nafile.
- h. ola 78b/15
- heft-ser** : < Ar.+Far. Yedi başlı.
- ejder-i h. 76a/7
- hekîm** : < Ar. Doktor.
- h. 28b/11, 29b/4, 31b/17, 32a/4, 33b/1, 16; 35a/4, 35b/3, 10, 11, 17; 37a/1
- hekîmlîk** : < Ar.+T. Doktorluk.
- h.+den 28a/2
- h.+dür 28a/3
- hekîmlîk (ğ)** : < Ar.+T. Doktorluk.
- h.+ı 28a/4
- helâk** : < Ar. Mahvolma, ölme.
- h. 3a/11, 8a/12
- h.+ın 66a/4
- h. edeler 57b/3
- h. edelim 40b/12
- h. eder 43b/6, 54b/3-4, 76b/7
- h. ederim 58b/9
- h. ederler 8a/8, 21b/3, 30b/9-10, 35a/16
- h. edeyim 80a/9-10
- h. edüp 13b/17-14a/1
- h. ettirmege 55b/11
- h. étmege 6a/15, 15b/7
- h. étmek 45b/7, 69a/4, 80b/10, 82a/14
- h. olan 57a/9-10
- h. oldı 11a/17-11b/1
- h. oldu 8a/2

- h. olduğun 57a/14
 h. olduğuna 82b/8
 h. oldukların 57b/6-7
 h. oldular 51a/4, 54b/5
 h. olduğuz 53b/17
 h. olup 85a/13
 h. olurum 5a/15
 h. olmuş 54a/17, 54b/6

helâl : < Ar. Haram olmayan şey.

- h. olsun 20b/15-16

hele : Hele.

- h. 9a/15, 13a/7, 13b/3, 14b/2,
 15a/11, 18a/15, 21b/16, 22a/7, 25a/4,
 26b/7, 28b/10, 32a/11, 33b/7, 35a/17,
 37a/7, 39a/3, 40a/15, 41b/11, 44a/4,
 44b/5, 47a/3, 49b/9, 53b/11, 54a/4, 54b/5,
 64b/3, 67b/15, 73a/3, 76b/16, 77b/8,
 78a/13, 79b/15, 81a/6, 81b/4, 83b/3,
 84b/14, 85a/1, 86a/12

helvâcî : < Ar.+T. Helvacı.

- h. 23a/12

hem : < Far. Bir kimseyi uyararak, bir şeyi açıklamak veya anlamı güçlendirmek için özellikle, zaten, bir de, şurası da var ki anlamlarında kullanılan bir söz; Açıklayıcı nitelikte olan ikinci cümleyi birinciye bağlayan bir söz.

- h. 2a/14, 3a/14, 16; 7a/1, 9b/14,
 14, 12a/1, 3; 16b/17, 18a/7, 19b/17,
 20a/4, 23b/3, 24b/17, 30a/13, 32a/3, 13;
 34b/7, 35a/7, 16, 16; 37b/7, 39b/4,
 46a/15, 16; 47a/16, 51a/13, 51b/1,

- 53b/14, 14; 55a/6, 56b/16, 17; 66a/14,
 66b/13, 70b/16, 16; 80b/3

hemân : < Far. Hemen, derhal.

- h. 2b/8, 4a/3, 4b/17, 6a/5, 8, 16;
 6b/15, 8b/7, 11b/3, 9, 11, 14; 12b/10,
 16a/3, 11; 16b/15, 18a/1, 20b/9, 23a/17,
 23b/11, 25a/12, 26a/2, 26b/1, 27a/10, 15;
 28a/9, 28b/9, 33a/6, 36a/12, 36b/2, 39b/1,
 42b/15, 45a/10, 47a/4, 49a/16, 50a/6, 13;
 52a/5, 53a/12, 16; 55b/1, 5, 7; 61a/5,
 62b/13, 63b/12, 65a/10, 67b/9, 68b/1,
 70b/12, 78b/3, 79b/15, 80a/11, 80b/12,
 83a/13, 16; 85b/14, 87a/1

henüz : < Far. Şimdiye kadar; daha, yeni; ancak.

- h. 3a/15, 67b/8

hep : < Far. Hep.

- h. 11a/9, 39a/6

her ne şanursan eşüğe h. gelse
 gerek başuğa 55a/5-6

her : < Far. Her.

- h. 8a/9, 9b/17, 15b/8, 39a/13,
 41a/8, 52b/7, 56b/1, 72a/2, 77b/11, 82a/4,
 6

**her ne şanursan eşüğe hep gelse
 gerek başuğa** : Sen başkaları için iyi
 şeyler dile ve yap ki başkaları da senin
 için iyi şeyler dilesin, yapsın.

- h. 55a/5-6

her biri : < Far.+T. Ayır ayrı hepsi.

- h. 40a/2, 44a/6, 52a/15

herçi-bâd-âbâd : < Far. Ne olursa olsun,
 ister istemez.

- h. 27a/5, 30b/9, 59a/14,
herkes : < Far. Herkes.
 h. 65b/10
hevā : < Ar. Heves, istek, arzu.
 h. vü hevese 15b/9
heves : < Ar. Arzu, istek.
 h.+i 4a/1
 h. étme 56b/9-10
 hevā vü h.+e 15b/9
hey : Ünlem.
 h. 6b/13,10a/10, 11a/9, 12a/9,
 13a/5, 15a/10, 19b/6, 26a/12, 28b/11,
 29a/4, 36a/2, 54a/1, 56b/6, 58a/4, 8;
 59b/9, 73a/15, 80a/2, 84a/17
heyamola : < Rum. Gemicilerin veya
 işçilerin birlikte bir şey çekerken “haydi
 çek, gayret” anlamlarında bir ağızdan
 yüksek sesle ve makamla söyledikleri
 söz.
 h. édüp 48a/14
heybe : < Ar. *‘aybe* Heybe.
 h. 59b/13
 h.+sinde 34a/10
heybet : < Ar. Korku ile saygı duygularını
 birden uyandarın hal veya gösteriş.
 h. 16b/3, 64b/14, 76a/6
 h.+in 65a/9
 h.+le 28b/6
 şüret-i h.+in 65a/6
hezār : < Far. Pek çok, bin.
 h. 1b/9, 13b/9, 16a/7, 28a/12,
 31a/12, 13; 38a/15, 67b/3
hezār dürlü : Birbirinden çok
 farklı, çok değişik.
 h. 29a/3-4
hışm : < Far. Kızgınlık, öfke.
 h.+ın 71b/2
 h.+ile 17b/15
 h.+ına uğra 16b/6-7
 h.+ına uğrayasılar 54a/1
 h.+ına uğrayasın 84a/10
hicāb : < Ar. Utanma.
 h. éder 7b/10
hicrān : < Ar. Ayrılık.
 h. 66a/5
hīç : < Far. Yok denecek kadar az olan,
 yok olan; değersiz.
 h. 3b/14, 9a/8, 26a/13, 45b/3,
 78a/2
hīçbir : < Far.+T. Hiçbir.
 h. 84a/15
hikāyet : < Ar. Anlatma.
 h.+i 86a/17
 h. eyledi 69b/7
hikmet : < Ar. Hakimlik, sebep.
 h.-i Hakkıdur 66b/10
hilāf : < Ar. Karşı, zıt, yalan.
 h. 12a/11, 18b/17, 19a/1, 20a/15
hilāf yere : Yalandan
 h. 20a/14
hil’at : < Ar. Eskiden, padişah veya vezir
 tarafından takdir edilen, beğenilen
 kimseye giydirilen süslü elbise, kaftan.
 h. 68b/14, 14; 83b/12
hīle : < Ar. Oyun, aldatma.

- h.+ler 8b/13
- hişşe** : < Ar. Hisse, pay.
 h.+dür 45a/9
hişşe al- : Pay çıkarmak.
 h.-acağ 86b/7
 h.-alar 86b/1
 kışşadan h. 86a/5
 kışşadan h.+dür 86a/9
- hişşe-dâr** : < Ar.+Far. Hissesi olan, hisse sahibi.
 h. olurlar 33b/3
- hiţâb** : < Ar. Bir veya birçok kimselere ağızdan veya yazı ile söyleme.
 h. édüp 53b/15
- hiyâr** : < Far. Salatalık, hıyar.
 h.-1 ter 70b/3
- hiżmet** : < Ar. İş, vazife.
 ne ' aqla h. edersiz 26a/12-13
- höd** : < Far. Kendi.
 h. 60b/7
- höd-bîn** : < Far. Kendini beğenmiş.
 h. 32b/5
- hokka** : < Ar. Hokka.
 h. 72a/6
- hoş** : < Far. İyi, güzel.
 h. 8b/2, 9b/12, 35a/6, 43a/9, 46b/8, 49a/8, 63b/10, 64a/11, 68a/10, 72b/8
hoş geldiñ : Gelene söylenen esenleme sözü.
 h. 16a/8, 65a/10, 15
- humâr** : < Ar. İçkiden sonra gelen baş ağrısı.
- h.+uñ 86a/6
- hünî** : < Far. Kanlı, gaddar, zalim.
 h. 3b/10, 19a/16, 51b/3, 62b/1, 72a/11
- huşûş** : < Ar. Konu, şekil, yol.
 h. 2a/2
- huşûşâ** : < Ar. Başkaca, ayrıca.
 h. 4b/10, 7a/3, 17b/14
- hükm** : < Ar. Hüküm, emir.
 h.+ünce 63a/3, 67b/15, 80b/2
 h.+i idi 7a/7
- hüsâm** : < Ar. Keskin kılıç.
 h 11b/3
- hüsn** : < Ar. Güzel, güzellik.
 h. 19b/10, 22a/11
 h.+de 18b/4
 h.+i 17b/5
 h.+ine 43a/8
 h.+üne 17b/2
 h.-i cemâl 72a/17
- hüsn-dâr** : < Ar.+Far. Güzellik sabihi.
 h. 18b/2
 h. olurmuş 19b/12
- I
- ısıcak (ğ)** : Sıcak.
 1. 34a/12, 36b/11
 1.+ına 4b/11
 1.+ından 35b/15
 1. édün 32b/16
- ıslık** : Dudakların büzülerek veya parmağın dil üzerine getirilmesiyle çıkarılan ince ve tiz ses.
ıslık çal- : Islık sesi çıkarmak.

1.-ar 52a/9

1.-aram 49b/13

1.-dı 52a/2, 52a/17-52b/1, 53a/2

ıslık ur- : Islık sesi çıkarmak.

1.-dı 52a/5

ışmarla- : Sipariş etmek.

1.-dılar 31b/3

1.-dım 20b/13

ıztırâb : < Ar. Acı, elem, azap, sıkıntı.

ıztırâb çek- : Ağrı ve acı içinde

kıvrانmak; aşırı biçimde üzölmek.

1.-diler 25a/9

İ

‘ibâdet : < Ar. İbadet.

‘i. 83a/7

îcâd : < Ar. Yeniden bir şey çıkarma.

î. eyledim 67b/17

îç : Herhangi bir durumun, cismin veya alanın sınırları arasında bulunan bir yer, dahil, dış karşıtı.

i.+i 12a/3, 42b/3, 78b/9, 80b/5

i.+inde 1b/10, 2b/1,10a/14, 10b/7,

12a/2, 14a/7, 14b/7, 21b/12, 23a/15,

23b/10, 29a/14, 29b/16, 35a/2, 35b/8, 9,

14; 36b/11, 37a/5, 41a/11, 44a/10, 11;

48b/5, 50a/2, 51a/6, 53b/13, 54a/3, 58b/5,

61a/17, 67b/12, 69b/15, 72b/14, 74a/7

i.+inden 47a/16, 54a/2

i.+ine10a/6, 9; 10b/8, 12b/11,

18b/1, 1; 23a/13, 23b/5, 33a/10, 34b/2,

38a/13, 44a/11, 49a/14, 51a/1, 2; 55a/13,

73a/7, 74b/17, 79b/1

îç- : İçmek.

i.-me 7a/6

i.-üp 31b/6

and i.-dim 11a/15

îç edik : Kısa konçlu ayakkabı.

i. 74b/1

îçeri : İçeri.

i. 5b/10, 13a/14, 33a/13, 34a/7,

37a/13, 41b/14, 48a/11, 17; 50b/7, 60b/3,

9; 66b/16, 67b/4, 69b/13, 84b/11

îçerü : İçeri.

i. 48a/15

i.+de 35a/5, 41b/17, 52a/2

i.+den 43a/16, 44b/8, 45a/15,

45b/1, 48b/16, 53b/1, 67a/4

i.+ye 78a/5

îçre : İçinde.

i. 12b/7

îçün : İçin.

i. 2a/3, 10; 11a/2, 14, 14; 18b/2,

22b/5, 26a/7, 27b/15, 44a/6, 44b/3, 47b/6,

56a/13, 58a/6, 62b/4, 7; 67a/14, 71b/4,

73a/3, 73b/9, 82a/14, 82b/14, 83a/3

i. idi 86a/6

Allah haqqıçün 18b/17, 58b/8,

61b/17

anuñçün 12a/11, 19b/9, 59a/7,

86a/17

dînim haqqıçün 39a/3, 71a/5

Tağrı haqqıçün 60b/14, 67a/17

idhâl : < Ar. Dahil etme, içeri sokma.

i. édüp 83a/17-83b/1

ihâta : < Ar. Kuşatma, sarma, sarılma.

i. édüp 16a/13

ihrāk : < Ar. Yakma, yakılma.

i. éde 62b/2

ihsân : < Ar. İyilik etme, bağış.

i. édüp 63b/16, 74a/3

ihtilâm : < Ar. Düş azma.

i. ola yazdı 12a/7

ihtimâl : < Ar. Mümkün olma.

i.+dür 59a/7, 65b/5

ihtiyâr : < Ar. Katlanma.

‘inân-ı i.+ı 2b/13-14

ihtiyârlık (ğ) : < Ar.+T. Yaşlılık.

i. 4b/10, 7a/2

i.+uñ 56a/13

ihyâ : < Ar. Diriltme, canlandırma.

kıldın i. 8b/12, 16a/10

ikdâm : < Ar. Gayretle çalışma, ilerleme.

i. 16a/2

iki : Birden sonra gelen sayının adı; birden bir artık.

i. 1b/15, 2a/14, 15; 3a/1, 3b/12, 5a/4, 8b/8, 10b/8, 11a/10, 17a/9, 30b/16, 33a/4, 36a/16, 41b/15, 64b/7, 8, 8, 9; 70b/3, 72a/15, 74b/4, 16; 78a/6, 79b/12, 15; 85b/15

i.+si 36a/15

bir i. 5a/7, 13a/6

bir i. biñ 31b/15

on i. 82a/1

ikide birde : İkide bir.

i. 64a/17-64b/1

ikinci : İki sayısının sıra sıfatı.

i. 1b/1, 67a/1

ikişer ikişer : İkişer ikişer.

i. 24a/12

iki yüz : Yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayı.

i. 41a/13

ikrām : < Ar. Saygı gösterme, ağırlama.

i. 77a/7

i. édüp 85a/5

iktizâ : < Ar. Gerekme; işe yarama.

i. étdükde10a/5

i. éder 19a/3

ilâc : < Ar. İlaç.

‘i. édem 29b/13

‘i.+ı édem 29b/17

‘i.+ı étseñ 29b/14

ile : Sözcüğün sonuna geldiğinde birliktelik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarayan bir söz; bazı soyut adlara getirildiğinde durum bildiren zarflar oluşturan bir söz; cümle içinde aynı görevde bulunan iki öğeyi birbirine bağlamaya yarayan bir söz.

i. 2b/3, 6; 3b/5a/12, 5b/17, 6a/14, 6b/9, 13, 14, 16; 8a/17, 9a/2, 10a/5, 6, 16; 10b/10, 12; 11a/3, 13b/1, 6, 9, 10; 14a/15, 16; 15b/9, 16a/2, 16b/9, 10, 10; 18b/3, 16; 19b/4, 20a/1, 21a/4, 21b/8, 23a/5, 10; 24a/8, 10, 11; 25a/2, 26a/6, 27b/14, 28a/12, 16; 28b/6, 14; 29a/2, 7; 30a/12, 13; 30b/16, 31a/17; 31b/4, 17; 32a/13, 17; 35b/2, 16; 36a/12, 16; 36b/5, 39b/7, 41b/12, 17; 42a/9, 43a/9, 43b/7, 44b/10, 46b/13, 15, 15; 47a/16, 48b/3, 11, 14;

49a/12, 16; 49b/4, 6; 50a/16, 50b/17,
52a/7, 53a/4, 53b/9, 54a/7, 55b/4, 10, 13;
57b/17, 58a/12, 59b/13, 61b/13, 14, 15;
63a/13, 63b/12, 64b/16, 65b/14, 66b/11,
16; 67a/6, 8; 68a/1, 70b/14, 17; 71b/3,
72b/6, 73a/4, 73b/5, 7; 74a/7, 74b/16,
77a/7, 8; 79a/4, 11; 79b/4, 6; 80b/1,
81a/2, 81b/15, 82a/2, 10; 82b/12, 12;
83a/7, 84b/1, 9, 12; 85b/6

bendile 82a/7

cānile 3b/9

cebrile 77a/16

elvānile 72a/2

feryādile 6a/2

gücile 20a/7, 25a/4, 36b/7, 61b/4,
75b/6, 78a/5, 80b/14

hışmîle 17b/15

nāz ü niyāz i. 6b/13-14

nūrile 47a/8, 64b/5

olmağîle 76b/14

şūretile 76a/10

şartîle 65b/15

zağmetile 31a/12, 14, 38a/15

ilerü : Herhangi bir şeye göre daha ötede
olan yer, geri karşıtı.

i.+de 1b/3, 2a/2

‘ilm : < Ar. Okuyarak öğrenilen bilgi,
ilim, bilme.

‘i.-i reml 63a/16

‘i.-i usturlābla 63a/3, 7-8; 67b/15

iltifāt : < Ar. Yüzünü çevirip bakma.

i. étmedi 85b/9

i. étmeyüp 85a/1

‘imāl : < Ar. Yapma.

‘i. 81a/2, 82a/10

imdi: Şimdi, buna göre, artık.

i. 2a/3, 2b/8, 8b/2, 11a/4, 16a/1,
16b/11, 17b/1, 21b/17, 26a/10, 29a/16,
35a/9, 39a/16, 40b/11, 46b/8, 56b/5,
58a/15, 58b/6, 61a/14, 17; 62a/1, 63b/11,
16; 64a/11, 66b/9, 72b/8, 79b/8, 81b/9,
83b/2, 86a/4, 15

in- : İnnek

i.-di 49a/5, 55a/13, 74b/4

i.-mem 76b/14

i.-üñ 76b/15

i.-üp 6a/9, 8a/17, 27b/9, 43b/4,
48a/7, 48b/5, 50b/5, 59b/3, 70b/7,
76b/16, 87a/2

inan- : İnanmak.

i. 19a/1

i.-dı 19b/13

i.-dılar 20a/12

i.-dım 13a/7

i.-mam 18b/10

i.-mayup 69a/6

i.-maz 11a/15

i.-mazsın 12b/10

i.-mışlar 20a/13

i.-up 13b/12

‘inān: < Ar. Dizgin, idare etme.

‘i.-ı ihtiyārı 2b/13-14, 5a/1

‘ināyet : < Ar. İhsan, iyilik.

‘i. 18b/11

ince : İnce.

i. 17a/5, 72a/7

incin- : İncinmek.

i.-üp 14a/17

incit- : İncitmek.

i.-me 18a/15

i.-meñ 59b/11

incü : İnci.

i. 44a/15, 51a/6

i.+dür 50a/4

indir- : İndirmek.

i. 5a/15, 10b/5

i.-di 6a/11

i.-diler 42b/4, 49a/14

i.-eyim 10b/16

i.-mek 76b/13

i.-üp10a/6, 14a/10, 48b/15, 50b/1,

54a/4, 15

inkār : < Ar. Yaptığını saklama, yapmadım deme.

i. eder 79a/14-15

i. ederem 44b/5, 67a/11

i. etmem 79a/16

insān: < Ar. Adam.

i.10a/17

i.+ı 81a/4

in-şā' -Allah : < Ar. Allah isterse, Allah nasib etti ise.

i. 8b/3, 69a/16

intiḳam: < Ar. Öc alma.

i. 44a/6, 65b/5, 73a/2, 82a/14

i.+dur 72b/7

i.+ı 72b/5, 79a/5

i.+ım 59a/10

intiḳam al- : Öc almak.

i.-abilsek 39b/1

i.-acağ 6b/6

i.-am 70b/3-4

i.-alım 44a/3, 56b/2

i.-dım 79b/15

i.-ınur 44b/12

i.-madım 58a/5

i.-mağa 26a/11, 39b/16, 43b/16,

58a/11

i.-mağ 40a/1, 58a/9, 75a/15

i.-mağdur 81b/7-8

i.-mış 40b/6

i.-sun 64a/17

i.-urlar 27a/4

i.-ursın 69b/8

intiḳamın alayım 79b/9

intiḳamın aldım 55a/11

inzāl : < Ar. İndirme; düş azması.

i. olup 4b/7

ip : İp.

i.10a/5, 48a/7, 74b/14, 16

i.+e 48a/8, 49a/9

i.+ı 49a/6, 11; 75a/4, 6; 79a/12

i.+leri 78b/9

i.+lerin 75a/7, 78a/10, 78b/10,

79a/6

i.+lerün 75a/8

i.+ün 74b/14

i.+üñ 48a/13, 13; 74b/17

irādet : < Ar. İrade.

i.+imle 77a/3

irsāl : < Ar. Gönderme, yollama.

i. edelim 65b/17

iste- : İstemek.

i.-dügüm 51a/8

i.-dükde 12b/5

i.-dim 47b/10

i.-mem 19b/5, 46a/10

i.-r 47b/8, 60b/8

i.-rem 19b/3, 3, 4, 5; 46a/10,
53b/5, 60a/3, 16

i.-rler 45b/7, 69a/14

i.-rsen 11b/17, 73a/17

i.-rsin 46a/7, 9

i.-yen 28a/7

i.-yenler 86b/5

i.-yem 53a/13

istif : < İt. *Stiva* İstif.

i. eyledi 52b/14

istifrâğ : < Ar. Kusma.

i. êtdi 81a/10

istigfâr : < Ar. Tövbe etme.

i. eyledi 77b/12

istignâ : < Ar. Nazlanma; aza kanaat etme.

i.+da 5b/1

i.+sına 13b/12

i.+sından 7b/2

nâz u i. 79a/4

nâz u i.+ya 14b/15

istikbâl : < Ar. Birini karşılama.

i. êdüp 16a/7

iş : İş.

i. 7a/2, 14b/6, 50b/9, 62b/5, 68b/6,

10

i.+dir 26a/4

i.+imiz 66a/6

i.+lerin 82b/4

i.+im 4a/7, 15b/15, 20b/10,
23b/13, 32a/3, 48b/9

i. êdelim 49b/9-10

i. êderem 70a/12

i. êtdim 72b/4

i. êtdiğ 54a/10

i. êtmişler 51b/7

îşi ne : Ne işi var?

i.+dür 84a/9, 85b/11

îşini bil- : Nereden, nasıl yararlanacağını bilmek, çıkarını bilmek.

işim bilürem 47b/13

îşâret : < Ar. Bir şeyi gösterme.

i.+iyle 66b/15

i. êdüp 22b/10, 23a/1, 66b/5,
68b/4, 74a/8, 84b/16

i. êtdi 22a/6, 65a/10-11

i. kıldı 85a/14

îşit-(d) : İşitmek.

i.-di 42b/5, 52a/3, 80a/11, 84b/13

i.-diğiz 52a/4

i.-dim 58b/3

i.-ince 43b/15, 66a/13

i.-mez 52a/17

i.-ip 18a/9

i.-üp 6b/15, 9b/2, 15a/5, 16a/12,
20a/8, 33a/15, 43a/16, 44b/4, 45b/1,
48a/1, 48b/16, 50b/2, 51a/5, 51b/12,
52a/5, 53b/1, 55a/14, 59a/2, 59b/9, 60b/5,
62a/4, 64a/10, 68a/15, 71a/9, 73b/1,
77a/13, 78a/1, 84a/13, 86a/13

- i.-ürlerse 51b/11
- işkence** : < Far. Eziyet.
i.+ler 56b/13
- işle-** : İşlemek.
i.-mez 3b/15
- ‘işret** : < Ar. İçki, içki içme.
‘i.+de 52b/15
‘i.+leri idi 47a/7
‘i. edelim 69a/12
‘i. ederler 52a/16
‘i. edüp 47a/6-7, 85a/7
‘ayş ü ‘i. edün 18b/6
- işte** : İşte
i. 1b/3, 2a/2, 11a/15, 32b/15, 37b/9, 40b/1, 41b/14, 42a/16, 44b/12, 14; 48a/5, 50b/3, 51b/14, 55a/8, 58a/9, 13; 67a/7, 70a/7, 71b/2, 3, 5; 78a/8, 82b/14, 86a/14
- iştiyâk** : < Ar. Şevklenme, özleme, göreceği gelme.
‘arz-ı i.+lar edüp 9b/4
- it-** : İtmek.
i.-e gördi 24b/9
- ‘itâb** : < Ar. Azarlama, tersleme, darılma.
‘i.- etmeyüp 39a/17
- iyilik** : İyilik.
i. etmiş 51b/11
- izlâl** : < Ar. Küçük görme.
i. ederler 21a/3
- izn** : < Ar İzin.
i. 47b/8, 66a/3, 69a/10
i.+ünüz 62a/14
- izn al-** : Bir şey yapmak için onay sağlamak.
i.-up 65a/3-4, 69a/7
- izn vër-** : Birini bir şey yapmada serbest bırakmak.
i.-dim 78a/3
- K**
- ķaba** : Büyük.
ķ. 82a/1
- ķabâhat** : < Ar. Kusur.
ķ. 82a/16
ķ.+ünüdür 64b/2
ķ. edüp 57a/17
- ķabar-** : Kabarmak.
ķ.-up 28a/15
- ķabil** : < Ar. Olabilir, olan; kabul eden, kabul edici.
ķ. 2a/13
- ķabül** : < Ar. Razi olma, alma.
ķ. 76b/15
ķ. edüp 64a/1
ķ. etdik 63b/17
ķ. etdim 12b/6-7, 83a/11
ķ. etmem 61b/16
ķ. etmezdiñ 67a/14
- ķabza** : < Ar. Tutacak, sap.
ķ.+sında 76a/5
- ķaç** : Ne kadar?
ķ. 32b/3
- ķaç-** : Kaçmak.
ķ.-alım 23a/17
ķ.-dın 56b/12
ķ.-mışlar 25a/12

.-ma eyledim 27b/17
 buca buca .-dılar 8a/13
aan : Ne zaman, ne zaman ki, her ne zaman.
 . 56b/11, 57a/3
adar : < Ar. Miktarında; ... dek; denli; gibi.
 . 20b/15, 30b/15, 38b/7, 50b/15, 16; 62b/8, 73b/2, 83b/5, 85a/9
 vazı ıkduğı . 36a/4
 bu . 17b/12, 18a/6, 27a/3, 42b/4, 51b/1, 71b/3
 ne . 32b/8, 36b/2, 38b/6, 48b/5, 49b/1, 73a/17
 ne . ise 39a/9, 65a/8
 ol . 23a/14, 23b/5, 9; 34b/11, 43b/9, 52a/17, 75a/16, 85b/6
add : < Ar. Boy.
 .+i 75a/6, 78b/6
add-i amide : < Ar. + Far. İki buklum.
 . dup 79a/7-8
 . ıldı 79a/13, 15; 79b/2
 . ıldılar 78b/5-6
 . ılup 8b/10, 78b/4
adem : < Ar. Uğur.
 . 16a/8
adi : < Ar. Kadı.
 .+si 37b/12
adim : < Ar. Eski.
 .+den 41a/12
adr : < Ar. Değer, itibar; onur, haysiyet.
adrini bil- : Değereni bilmek, yararlanmak.

.-mez 5b/3-4
adir : < Ar. Kuvvetli, gulu.
 . olduğum 73b/2
 . olmadı 19b/1-2, 26b/7
 . olmazlar 20b/10-11
afa-dar : < Ar.+Far. Kafaca birbirine denk olan arkada.
 .+ım 66a/8
afes : < Far. Kafes.
 .+e 15b/10
afir : < Ar. Hakkı tanımayan, bilmeyen, kafir.
 k. 13a/2
aftan : Kaftan.
 . 74a/17
 .+larından 74a/16
afuri : < Ar. Kafurdan yapılma.
 k. 78a/14
abe : < Ar. Namussuz kadın.
 .+ler 43b/4, 48a/12, 80b/12
 .-i rusva(y) 20b/4
akaha : < Ar. Yuksek sesle ok gulme.
 . 6b/16, 14a/16
araman : < Far. Kahraman.
 . 16b/3, 64b/15, 76a/6
ave : < Ar. Kahve.
 . 30b/13, 31b/6
 .+den 32a/16, 39b/3
 k.+ye 31a/1, 31b/5, 38b/11
aveci : < Ar. + T. Kahve ileten kii.
 k. 32a/14
 .+ye 31b/6, 32a/11

ķail : < Ar. Söyleyen, diyen; inanmış, akli yatmış.

ķ. oldu 21a/16

ķ. olduğ 37b/10

ķ. olmayup 21a/17

ķ. olmaz 66a/13

ķ. olsam 4a/2

ķ. olursa 59a/3

kkl : < Far. Alnın zerine sarkıtılan kısa kesilmiş sağ, kahkl.

k.+leri 17a/9

ķal- : Olduğu yeri ve durumu korumak, sürdürmek; zaman, uzaklık veya nicelik belirten miktarda bulunmak; konaklamak; yaşamak; hayatını srdrmek.

ķ.-d 5b/8, 42a/12, 43b/14, 49b/5, 75a/3, 86a/15

ķ.-dlar 26b/9, 65a/17

ķ.-dķ 86a/11

ķ.-ma 41a/12

ķ.-mada 40b/1, 51b/14

ķ.-maduķda 33b/8

ķ.-maķ 3a/14

ķ.-maķda 3b/5, 13a/11

ķ.-mamış 29a/14

ķ.-masun 34b/3

ķ.-mayup 11b/11, 12b/6, 52a/15

ķ.-maz 2b/6, 7

ķ.-mış 34a/10, 35a/8, 80b/8

ķ.-sa 61b/17

ķ.-sun 35b/7

ķ.-up 15a/11, 30b/16, 41a/1

ķ.-ur 32a/5, 82b/9

ķ.-ursa 66b/3

´acebe ķ.-dlar 74a/6

az ķ.-d 2b/15, 4b/6, 20a/6

ağ ķ.-dķ 10b/2

baķa ķ.-d 13a/4

bķ ķ.-an 50b/3

ķabs ķ.-dķ 21b/12

ķayrn ķ.-d 17b/3, 43a/8

mecli ķ.-mad 75a/17-75b/1

yanışa ķ.-ur 16b/11

ķal' a : < Ar. Kale.

ķ.+ya 41a/5, 70b/4

ķalfat : < Far. Kalafat, kalafatlama.

ķ. dp 24a/9, 29a/9

ķ. tdiņ 79b/4

ķ. eyledi 24a/11, 52b/11

ķ. eylemiş 29a/5

ķ. olmış 24b/6, 8, 13; 25a/3

ķ. olmışuz 29a/3

ķalayc : Kalayc.

ķ. 56a/15

ķald ki : < T.+Far. Bundan başka, bununla birlikte.

ķ. 3a/10

ķaldr- : Kaldrmak.

ķ.-aym 25b/17

ķ.-ur 80b/7

ķ.-uņ 74a/10

ķ.-up 2b/11, 16b/1, 39b/3, 62a/9, 74a/12, 84a/8, 86a/12

ķaldr- : Kaldrmak.

ķ.-aym 39a/6, 85b/1

ķalm : Kalın.

ķ. 73a/13, 73b/3

ķalk- : Kalkmak.

ķ. 22b/10, 57a/8, 71a/4, 75b/14

ķ.-a 72a/12

ķ.-amadı 24b/5

ķ.-ayım 24b/12, 36a/17

ķ.-maz 28a/11

ķ.-up 12b/4, 11; 21b/9, 22b/12,
23a/1, 3, 4; 24b/5, 30b/13, 31a/11, 36a/7,
39b/6, 40b/15, 52b/10, 57a/8, 66b/15,
75b/16, 85b/3, 8

ayaĝa ķ.-dı 8b/7-8

ayaĝa ķ.-up 22a/16, 22b/5, 25a/9-

10

ķām : < Far. Zevk.

ķām al- : Zevk almak.

ķ.-maķ 39b/17

ķan : Kan.

ķ. 25a/6, 11; 26b/2, 8; 36b/14,
37a/14, 50a/14, 73b/6, 76a/1, 79b/13, 17;
80b/4, 82b/9

ķ.+ı 80a/3

ķ.+ın 80a/2

ķ.+ım 20b/15

ķan aĝla- : Büyük bir üzüntü
içinde bulunmak.

ķ.-dı 54b/2-3

ķan dök- : Ölüme yol açmak, cana
kıymak.

ķ.-ersiniz 55a/8

ķ.-mek 45a/8, 82b/12, 86a/7

ķ.-üp 45a/6

ķanına gir- : Birini öldürtmek.

ķanımıza girdiņ 67a/15

ķanat (d) : Kanat.

ķolum ķ.+ım ķırdıņ 54b/8

ķanda : Nerede, nereye.

ķ. 3a/9, 5b/11, 27b/8, 36a/3,
41a/17, 69a/11, 74b/12, 77b/16

ķ.+dur 7b/1, 78a/12

ķ.+sın 19b/15, 24a/15, 35a/11,
35b/17, 48b/3, 49b/6, 51b/17, 53a/17,
60a/17, 66b/8, 69b/10

ķ. idügin 40b/7

ķ. idiņ 35a/14

ķ. idüñüz 13a/16

ķandan : Nereden

ķ. 27b/12

ķandil : < Ar. Kandil.

ķ.+ler 78a/16

ķanĝı : Hangi.

ķ. 25b/14, 76b/1

ķanı : Hani, nerede.

ķ. 37a/16, 65a/16, 67b/1, 76b/1

ķanün : < Ar. Devletin yasama kuvveti
tarafından herkesçe uyulmak üzere
konulan her türlü kaide.

ķ. 5b/2

ķ.-i ezelimiz 9b/13

ķapa- : Kapamak.

ķ. 34b/6

ķ.-dı 34b/10

ķ.-yup 36a/15

ķapak (ĝ) : Kapak.

ķ.+ı 49b/1, 54b/1

ķ.+ın 54a/5, 15

- .+ına 49a/17
 .+ları 50b/16
 .+larından 50b/8
apama : Astarlı kaptan, pamuklu hırka.
 .+sın 27a/8
apan- : Kapanmak.
 .-dılar 50a/16
apıl- : Kapılmak.
 .-miş 15a/10
apu : Kapı.
 . 34a/4, 42b/2, 67a/4
 .+da 35a/4
 .+dan 41b/15, 75a/12
 .+nuş 67a/1, 2
 .+sı 41a/7
 .+sın 33b/11, 66b/16
 .+sına 37a/9, 60b/1, 75b/5, 17
 .+sında 60a/12, 65a/2, 65b/2,
 75b/7
 .+sından 76b/5, 84b/11
 .+ya 36a/5
 .+yı 33b/14, 41b/13, 67b/3
âr : < Far. Kazanç.
 k.+ımız 33a/5
 k.+ım oldu 3b/5
 k.-ı kesbe 59a/1
ara : Yeryüzünün denizle örtülü
 olmayan bölümü, toprak.
 .+da 11a/12
ara : Yüz kızartıcı durum, leke.
 yüzüm . eyleme 19a/12-13
 yüzün . edeydin 20a/10-11
arâr : < Ar. Rahat, ölçülülük, durma,
 neticeye bağlama.
 .+ı 11b/11, 12b/5
 . ödüp 64b/3-4, 65b/11, 69b/9
 . etti 57a/2, 68b/3, 75a/15,
 84b/10
 . etdiler 31b/5, 58a/2
 . eyledi 71b/11
 . kıldı 86b/17
 . kıldılar 23b/17
arar- : Kararmak; canı sıkılmak.
 .-miş 67b/9
 .-up 84a/5
ârbân : < Far. Kervan.
 k. 44a/14
arğa : Karga.
 .+lar 11a/12
arın : Karın.
 .+ım 20a/6
arındaş : Kardeş.
 .+lar 86b/1
arış : Karış.
 . 5a/7
arîb : < Ar. Yakın.
 . 41a/2, 70a/8
arşu : Karşı.
 . 8b/8, 27b/10, 67b/6
 .+sına 7b/8, 8b/6, 57a/4, 81a/1
 .+sında 16a/3, 79a/7
arşula- : Karşılmak.
 .-yup 16a/7, 77a/4-5
arübân : < Far. Kervan.
 . 45b/16

ķarye : < Ar. K y.

ķ. 14b/9

ķařaba : < Ar. Kasaba.

ķ.+ların 61b/7

ķařd : < Ar. Niyet, dövme, öldürme, yaralama gibi işlere kalkışma.

ķ.+ı 59a/11, 73a/3

ķ.  demezler 30a/14

ķ.  der 56a/1-2

ķ.  derse 66a/6-7

ķ.  dersin 56a/5

ķ.  desiņiz 65b/4

ķ.  desiz 65b/5-6

ķ.  desiz 59a/8

ķ.  tdiņ 82a/14

ķař : Kaç.

ķ.+ı 17a/6, 72a/9, 15

ķ.+ları 43a/2

ķařı- : Kaşımak.

ķ.-dılar 26b/2

ķ.-mağa 25a/10

ķ.-r idi 25b/1

ķ.-rlardı 25b/4

ķ.-yup 26b/3

ķařın- : Kaşınmak.

ķ.-up 26b/8

ķat :  n, huzur, makam; bir yapıda iki d şeme arasında yer alan daire veya odaların b t n ; kez.

ķ. 41b/15, 64b/7, 10

ķ.+ımda 61a/9

ķ.+ına 35b/2, 63a/11

ķ.+ında 56b/16

ķat' : < Ar. Kesme, bitirme.

 midi ķ.  d p 17b/9

ķatı : Katı, sert, pek.

ķ. 8b/11

ķatil : < Ar. Katil.

ķ. oldum 51b/2

ķ. olduņ 51b/2

ķ. oluram 51b/6

ķatıl : < Ar.  ld rme.

ķ.  de 55b/7, 62b/3

ķ.  den 45a/8

ķ.  der 8a/4, 21b/7, 43b/2, 63a/17,

67a/9, 68a/10, 81b/14

ķ.  derdim 39a/3

ķ.  derem 58b/11, 60a/4, 61a/1,

61b/9, 14; 71a/5

ķ.  derseler 77b/7

ķ.  d p 45a/7, 58b/15

ķ.  tdiņ 55a/1

ķ.  tmek 56a/8-9

ķatlan- : Katlanmak.

ķ.-ur idi 75b/9

ķatr n : < Ar. Katran.

ķ. 46a/10, 13; 46b/6, 11, 14;

47a/1, 11, 13; 47b/10, 48a/4, 6; 49a/2,

51a/7, 52b/12, 54a/6, 16; 54b/1, 3

ķ.+dan 46b/5, 51a/1

ķ.+ı 46a/11, 16; 46b/4, 47a/9,

49b/8, 50b/12, 51a/1, 54b/4

ķatt l : < Ar.  ok katleden,  ok  ld r c .

ķ. 14b/1, 62b/1

ķatt llık (ġ) : < Ar.+T. Katil olma durumu.

ķ.+ıñuzdan 14b/2

ķ.+un 86a/7

ètdüğün ķ. 81a/3

ķavanoz : Kavanoz.

ķ. 27a/6

ķay- : Kaymak.

ķ.-up 36a/8, 36b/1, 43a/5

ķayģu : Kaygı.

ķ. 53a/6, 69a/1

ķayna- : Yiyecek, iecek, pişmek, haşlanmak.

ķ.-maz 13b/7

ķ.-r 36b/8, 37a/6, 50b/17

ķaynat- (d) : Kaynatmak.

k.-up 50b/13, 54b/4

ķaz- : Herhangi bir araçla toprağı açmak, oymak; bu yolla çukur, kuyu, yol vb. oluşturmak.

ķ.-up 57b/15

ķazduđı ķuyuya kendü dūř- :

Başkası için hazırladığı kötülüğe kendi uğramak.

ķazduđun ķuyuya kendün düşesin

2a/6

ķazā : < Ar. İstemedenden yapılan ve elden çıkan kötü iş, zararlı iş.

ķ. 43a/3, 51b/9

ķ.+da 39a/12

ķ.+lar 37b/14

ķ.+yı 32a/7

ķ. oldu 52a/13

ķ.+ya uğradılar 53a/11

ķ.+ya uđradıñız 53b/16

ķ.+ya uđradıñ 6b/5-6

ķ.+ya uğradursız 47b/14-15

ķ.+ya uğramış 38a/9-10

ķ.+ya uğratdı 25a/15, 25b/5-6

ķ.+ya uğrayasın 8a/8-9

āfet-i ķ. 43a/4

ķ.-yı tr 43a/5

siper-i ķ. oldum 40a/13-14

tr-i ķ. 19a/15, 64b/12

ķazan : Çok miktarda yemek pişirmeye veya bir şey kaynatmaya yarayan büyük, derin kap.

ķ. 13b/7, 19b/4, 29a/13, 15

ķ.+a 21a/11

ķ.+dan 9b/7, 12b/14, 15a/1, 24a/5

ķ.+ı 23a/10

ķ.-ı kebr 50b/12

ķ.-ı kebrden 5b/6

ķ.-ı kebre 7b/7

ķazan- : Kazanmak.

ķ.-duğı 68b/8

ķ.-ursun 32b/8

ķazma : Kazma.

ķ. 57a/12

ķebr : < Ar. Büyük, ulu.

ķazan-ı k. 50b/12

ķazan-ı k.+den 5b/6

ķazan-ı k.+e 7b/7

ķehl : < Ar. Bit.

k. 9a/9

ķelām : < Ar. Söz.

esra^c-yı k.+dan 65b/11

ķelimāt : < Ar. Kelimeler, sözler.

- k.+ı 43a/16
k.+ın 13a/17, 18a/9, 64a/9
k. ederken 26a/17
k. edersiniz 43b/5
- kem** : < Far. Fena, kötü.
k.8a/17
- kemāl** : < Ar. Olgunluk, yetkinlik.
k.+e 85a/5
k.+in 7a/2
- kemān** : < Far. Yay.
k. 17a/6, 72a/15
tīr ü k.+a 55a/12
tīr ü k.+ı 55a/15
- kemāne** : < Far. Keman veya kemençe yayı, oku.
k. 17a/11
- kemānī** : < Far. Alaturka kemancı.
k. 72a/9
- kemend** : < Far. Uzakta bulunan herhangi bir şeyi tutup çekmek üzere atılan ucu ilmekli uzun ip.
k. 8a/17, 44b/10, 49b/16, 53b/9, 64b/10
k.+e 5b/9, 15b/15, 27a/10
- kemer** : < Far. Kemer.
k. 64b/10
k.-i keyānı 86b/17
- kenār** : < Far. Kıyı, kenar.
k.+ına 31a/15
- kendi** : Kendi; dönüşlülük adlı.
k. 18a/7, 19a/11, 22b/1, 26b/6, 33a/11, 13; 70b/17, 74a/16, 75a/1, 78b/13, 85a/3
- k.+mi 70b/4
k.+n 24b/8
kendi hāline ko.- : İlgilenmemek, karışmamak.
kendi hālime kıomazsınız 51a/9
- kendü** : Kendi; dönüşlülük adlı.
k. 11b/5, 44a/1, 52b/14, 77a/3, 81b/6
k.+den 17b/9
k.+ler 40a/16
k.+leri 52a/11
k.+lerin 25a/8, 35b/5, 65a/13
k.+m 70a/7
k.+mi 80a/5, 9
k.+müz 29a/11
k.+η 20b/5
k.+ηi 60a/12, 79a/1
k.+ni 40b/8
k.+nin 63b/9
k.+si 32a/7, 38b/11
k.+sin 13b/13, 53a/6, 80a/12, 80b/9, 16; 82a/3, 6
k.+sine 46b/6, 80a/12
k.+ye 2a/3, 9b/5, 11a/1, 16b/13, 17b/4, 26b/14, 31b/10, 70a/16, 71a/2, 72b/4, 78b/2
k.+yi 13b/3, 65a/2
dünyā k.+nün oldı 16a/5
kıazduğun kıuyuya k.+η düşesin 2a/6
- kendü kendüye** : Yalnız başına.
k. 13a/4
- kepçe** : Kepçe.

k. 23a/11, 50b/17
kepenek (g) : < Far. Çobanların giydiği,
 kolsuz, dikişsiz, keçeden yapılmış
 giyecek.

k.+e 9a/9

k.+in 9a/3

kerem : < Ar. Bağış, cömertlik.

k. eyle 16b/16, 17a/1, 32a/12,
 38b/2

kerre : < Ar. Defa, kez.

k. 2b/2, 12a/8, 13a/6, 61b/11,
 66a/13, 68a/5

bir k. 5a/12, 6b/7, 61b/5

kes- : Kesmek, bitirmek.

k. 34a/12

k.-di 34a/14

ümidlerin k.-diler 25b/12

yol k.-üp 51b/3

kesdir- : Kestirmek.

k.-ürem 63b/4

kesb : < Ar. Çalışıp kazanma.

kâr-ı k.+e 59a/1

kesim : Şekil, biçim, endam.

k. 31b/6

keşkek : Keşkek.

k. 23a/14, 29a/16

keyân : < Far. Şahlar.

kemer-i k.+ı 86b/17

keyf : < Ar. Memnunluk, arzu.

k.+i 80b/2

kıl : Kıl.

ķ.+ları 25a/5

kıl- : Etmek, yapmak.

ķ.-mışlar 42a/14

ķ.-up 78b/4

bāde-nūř ķ.-dı 85b/7

cefā ķ.-dım 82a/16

gūř ķ.-dı 85a/15

ħabs ķ.-duġın 82a/17

ħālī ķ.-dı 70a/2

ħāzır ķ.-dılar 72b/1

ħāzır ķ.-dıı 71b/12

iřāret ķ.-dı 85a/14

ķadd-i ħamīde ķ.-dı 79b/2

ķadd-i ħamīde ķ.-dılar 78b/5-6

ķadd-i ħamīde ķ.-up 8b/10, 78b/4

ķarār ķ.-dı 86b/17

ķarār ķ.-dılar 23b/17

ķ.-dıı iħyā 8b/12, 16a/10

merħamet ķ.-a 3b/8-9

musallaı ķ.-dı 51a/14

pāre pāre ķ.-dılar 86a/4

ıapu ķ.-ar 75a/5

ıapu ķ.-dı 65a/4

vefā ķ.-maz 21a/8

ķıldır ķıldır : Kıldır kıldır. (Yansıma)

ķ. ětmege 10b/6

ķılıı (c) : Kılıı.

ķ. 56a/1, 70a/10, 76a/5, 85b/7

ķ.+ı 26a/6

ķ.+ın 57a/1

ķılıı çek- : Saldırmak veya
 selamlamak amacıyla kılıcı kınından
 ııkarmak.

ķ.-dūġın 56b/16

ķ.-dim 56b/14

- ķ.-ersin 56a/6
ķ.-sem 56b/14-15
ķılıç şal- : Kılıç sallamak, kılıç kullanmak.
ķ.-duķca 56a/3
ķıllı : Kıllı.
ķ. olduğından 24b/17
ķır- : Kırmak.
ķolum ķanadım ķ.-dınđ 54b/8
ķırık (ġ) : Kırık.
ķ.+ı 38b/5
ķ.+ların 38a/3
ķırķ : Kırķ.
ķ. 6a/5,10a/11, 14; 18a/14, 18b/2, 15; 21b/9, 23b/10, 24a/11, 44a/9, 14, 16; 45b/16, 47a/15, 47b/1, 48b/8, 67a/1, 79b/3
ķ.+ar 23a/6
ķ. elli 59b/13
otuz ķ. 29a/14, 33b/2, 38b/7, 42a/9, 47b/7, 79b/7-8
ķırlanđıķ : Kırlanđıķ.
ķ. 14a/4
ķısm : < Ar. Kısım, parķa.
ķ.+ıdur 44b/3
ķıřřa : < Ar. Hikaye; macera.
ķ. 86a/15
ķ.+dan 45a/9
ķ.+ları 86b/6
ķ.+sı 14a/13
ķ.+yı 5b/13, 66b/7
ķıřřadan hişşe. Anlatılan bir hikâyeden, olaydan alınacak ders.
- ķ. 86a/5
ķ.+dür 86a/9
ķıy- : Acımayarak büyük bir kötülük etmek.
ķ.-amam 3a/4
ķ.-ar 80a/13
ķ.-dınđ 55a/3
ķ.-ma 26a/3
ķıyâfet : < Ar. Kılık.
ķ. 26b/15, 16; 31a/10, 31b/5, 74a/1, 76a/7, 8
ķıyâmet : < Ar. Dünyanın sonu.
devr-i ķ.+e 73a/5
ķıyâmete deg/degın : Dünya durdukķa, uzun süre.
ķ. 20b/13, 54a/10, 81b/12
ķıyâs : < Ar. Karşılaştırma.
ķ.+ıyla 73b/13, 79b/17
ķ. êdersen 16b/11
ķ. êdersin 18b/7, 74a/15
ķ. êdüp 19b/11, 35b/10, 78b/12
ķ. êtdiler 33a/15, 43a/17, 67a/5-6
ķ. êtme 60a/4
ķ. eyledi 84b/12
ķ. eylediğ 56a/17
ķız : Dişi çocuk.
ķ. 51b/13, 61b/15, 62a/17, 62b/3, 7; 68b/5
ķ.+ı 1b/5, 5b/10,14; 8a/13, 13a/14, 18b/1, 4, 16; 19b/16, 20b/4, 21a/16, 21b/3, 8; 22b/9, 12; 24a/16, 26b/10, 42a/3, 7, 8; 51a/4, 58b/12, 13; 62a/11, 62b/9, 63a/9, 63b/6, 65b/17, 67b/7,

71a/17, 77b/1, 82b/11, 84a/15, 86a/13,
86b/12

ķ.+ım 62a/14, 63b/13, 67b/10, 12;

71a/11, 71b/2

ķ.+ın 58b/4, 67b/14, 69b/17,

70a/1, 77a/15, 82b/13, 14

ķ.+ına 42a/4

ķ.+ını 22a/5, 63b/8

ķ.+ıyam 18b/4

ķ.+ı ise 13b/2-3

ķ.+ları 44b/11

ķ.+un 68b/6, 16; 71b/6

ķ.+uñ 84a/11, 12

ķız- : Azmak, sıcaklığı artmak.

ķ.-miş 20a/17

ķızar- : Kızarmak.

ķ.-miş 80b/8

ķızdır- : Kızdırmak.

ķ. 33a/8

ķızıl : Kızıl.

ķ. 73b/6, 76a/1, 79b/12

ķızılca : Kızıla çalan bir çeşit buğday.

ķ. 72b/12, 73b/4, 5

ķız oğlan ķız : Bakire.

ķ. 18a/14

ķi : < Far. Ki.

k.1a/3, 4; 2a/4, 14; 2b/14, 16;
3a/2, 11, 13; 3b/3, 15; 4a/1, 3; 4b/5, 5, 6;
5a/9, 13; 8b/11, 10b/11, 14; 12a/9,
14a/13, 14b/4, 6, 17; 15a/5, 16a/5, 9;
17a/8, 17b/8, 10, 16; 19a/11, 20a/17,
20b/11, 22a/11, 23a/14, 23b/5, 9, 11;
24b/8, 11, 16, 17; 25b/9, 11; 26a/14,

26b/1, 2, 4; 27a/9, 16; 28a/4, 5, 17; 29a/5,
29b/9, 31a/4, 31b/17, 32a/1, 7; 32b/6,
33a/15, 16; 34b/7, 12; 35a/1, 36a/11, 14;
36b/15, 39a/17, 39b/16, 40a/8, 41a/4,
42a/3, 43a/17, 43b/4, 9; 44a/14, 45a/4,
48a/9, 49a/8, 49b/10, 10; 50a/10, 52a/6,
52b/1, 13; 54b/3, 4; 56a/4, 58b/2, 6, 6,
17; 59a/6, 7, 7; 60a/1, 61a/8, 9; 61b/3,
62b/8, 13, 15, 16, 17; 66a/15, 66b/14,
67a/6, 67b/13, 70a/12, 13; 70b/3, 72a/1,
4, 17; 72b/4, 9; 73a/11, 11; 75a/17, 76a/1,
77a/14, 78a/3, 80a/11, 13, 14; 81a/10,
82a/1, 84b/12, 85b/7

ķaldı k. 3a/10

şöyle k. 17a/10, 34b/15, 58b/10

ķifāyet : < Ar. Yeterlik.

k.  der 27a/3, 33b/4

ķil d : < Far. Anahtar, aar, kilit.

k.+di 47b/2

k.+i 49a/16

k.+leri 44a/10, 47a/16

k.+lerin 44b/9

ķim : Bağla ki.

k. 5b/2, 36b/13, 59a/11, 61a/17,
66b/2, 69a/11, 76a/13

ķim : Hangi kişi.

k. 25a/13, 59a/11, 72b/9

k.+d r 45b/2

k.+ ñ 15b/8

k.+ ñd r 45a/16

k.+ ñle 43b/5

ķim bil r : Olabilirlik; belirsizlik.

k. 31a/1, 31b/1, 71a/11

kimi : Kimi.

k. 44b/11, 45a/3, 65b/1, 2; 77a/6

k.+n 62b/2, 3

k.+nüñ 51a/2, 3

k.+ñüz 49b/14, 15

k.+si 44b/10

kimse : Herhangi bir kişi, kim olduğu bilinmeyen kişi, şahıs; olumsuz cümlelerde kişi.

k. 2a/11, 6a/5, 33b/7, 58b/9, 67b/14, 77a/10

k.+dür 38b/7

k.+ye 40b/14

kīn : < Far. Kin, gizli düşmanlık.

k. édüp 85a/16

kirā : < Ar. Kira.

k. 46a/7, 46b/15, 15; 47b/10

k.+sın 47a/5

kirācı : < Ar. + T. Kiracı.

k.+lar 46b/15, 47a/4

k.+lara 46b/17

kirpik : Kirpik.

k.+ler 19a/15, 43a/1

k.+lerinde 36a/13

kirpük (g) : Kirpik.

k.+i 43a/4

kişi : İnsan, kimse.

k. 39b/17

kitāb : < Ar. Kitap.

k.ü Aḥmernāmenüñ 1b/1

ko-: Koymak.

ķ. 3a/2, 8a/3, 16b/17

ķ.-dı 6b/10, 8a/12, 9a/5, 9b/8,

48b/13, 74a/14

ķ.-dular 60b/9, 65a/12, 74a/12

ķ.-duķ 77a/10

ķ.-dum 59a/9, 65b/3, 71b/4

ķ.-duñuz 77a/9

ķ.-madan 42a/6, 73b/14

ķ.-madıñız 43b/9

ķ.-mağa 47b/8

ķ.-mam 61a/1

ķ.-man 80b/12

ķ.-mañ 80b/14, 85b/16

ķ.-masa 72b/6

ķ.-masun 6a/13

ķ.-mayalar 59a/10

ķ.-mayuz 47a/3

ķ.-mazam 79a/5

ķ.-mazlar ise 60a/11

ķ.-mıñ 29a/9, 54b/1

ķ.-mıñdur 3a/11, 18b/2

ķ.-ñ 76b/8

ķ.-r 15b/6, 7

ķ.-rum 39a/8

ķ.-rlardı 10a/6

ķ.-ruz 10a/9, 9

ķ.-salar 75b/10

ķ.-sam 10b/10

ķ.-sun 32b/17

aşa ķ.-dı 5a/9

aşa ķ.-mıñlar 10a/4

aşa ķ.-ruz 10a/17

aşa ķ.-şam 2a/11

aşa ķ.-yup 11a/3

âdem yerine k.-maz 84a/16

boş k.-mayup 83b/5

kendi hâlime k.-mazsınız 51a/9

kulağına k.-mayup 15b/11

köca : Yaşlı, ihtiyar, pir.

k. 2a/4, 5a/17, 6b/17, 7a/1, 7b/13,
8a/1, 8b/1, 3; 15b/17, 17a/16, 17b/1,
18b/10, 25a/6, 14; 25b/14, 31a/16, 39a/2,
5; 39b/11, 44b/14, 55b/9, 57a/9, 57b/10,
58a/8, 60b/9, 13; 64a/14, 64b/1

k.+dan 29b/3

k.+nuş 4a/16, 27a/15

k.+sı 27a/14

k.+yı 10b/12, 35b/1, 60b/9

köca- : Yaşı ilerlemek, yaşlanmak.

k.-dım ise 7a/9

gönül k.-maz 7a/9

kökit- : Kokutmak.

k.-dı 2b/13

köl : Kol.

k. 16a/16, 17b/7

k.+ında 64b/9

k.+ları 73a/12

k.+ların 4a/17, 9a/8, 11b/4, 12a/8,

81a/17

k.+una 80a/16

k.+unda 64b/8

köli könadı kırıl- : Bir şey yapamayacak duruma gelmek, çaresiz kalmak.

kolum könadım kırıldı 54b/8

kölçak : Kolçak.

k. 64b/9

költük (ğ) : Omuz başını altında, kolun gövde ile birleştiği yer.

k.+una 76b/12

köma : Haydi, çabuk anlamında ünlem.

Koymayın, bırakmayın komutu vermek.

k. ödüp 23a/13-14

k. eyledi 49a/13

könul- : Konulmak.

k.-an 52b/12

köop- : Kopmak.

k.-mağ 24b/8

yüregim k.-dı 16b/5

köopar- : Koparmak; sürmek.

k.-dı 54a/5, 59b/2

at k.-up 60b/16

ödüm k.-dın 16b/6

köorq- : Korkmak.

k.-aram 31b/14, 66a/3, 71b/9

k.-arlar 42b/9

k.-aruz 8a/3, 21a/17, 68a/6

k.-dı 27b/7

k.-duğından 57b/8

k.-ma 59b/17

k.-madun 55a/2

k.-man 67a/10

k.-maş 21a/15, 67a/16

k.-mayup 55a/6

k.-mışdı 62a/8

k.-up 22a/12

gözi k.-dı 76b/4

gözi k.-mışdur 65a/8

gözümüz k.-mışdur 68a/4-5

köorqu : Korku.

ķ.+sından 60a/9, 84a/15

ķoş- : Bağlamak.

ķ.-up 5a/4

ķoy- : Bırakmak; bir Şeyi bir yere yerleştirmek.

ķ.-alım 30b/17, 75b/15

ķ.-am 46a/3, 70b/3

ķ.-asın 18b/11, 66b/2

ķ.-dı 15b/9, 23a/13, 50b/13, 51a/2

ķ.-up 1b/12, 2b/1, 4a/10, 13; 5b/7,

7a/10, 7b/7, 8b/9, 9a/7, 10b/12, 12a/2,

12b/8, 8, 15, 17; 13b/1, 14a/1, 17a/2,

21a/11, 23b/5, 9, 10; 24a/15, 30a/7,

41b/10, 42a/4, 42b/10, 49b/11, 50b/12,

55a/4, 56b/13, 57a/1, 57b/16, 60b/4, 10;

68b/3, 69a/10, 71b/11, 73b/11, 79a/3, 4;

79b/2, 6, 14; 81b/10, 83b/8, 84b/16

ķ.-uvėrdi 38a/2, 75a/5, 8

ķ.-uvėrmem 19a/2

uyu ķ.-a varduķda 10a/15

ķoyun : Koyun.

ķ. 72b/11

ķ.+ların 7b/6, 9a/6

ķoyun : Kollar arası, kucak.

ķ.+una 81a/17

ķōhne : < Far. Eski, eskimiş; zamanı modası geĉmiř.

k. 2a/4, 3b/6, 5a/17, 7a/1, 8a/1,

9b/15, 31a/17, 39a/2, 5; 57a/9

k.+ye 17b/1

ķōmūrci : Kōmūrĉü.

k. 58b/10, 61b/8

ķōpūk : Kōpūk.

k. 34b/12

ķ.+lerin 34b/11

ķōpūr- : Kōpūrtemek.

ķ.-di 34b/4

ķōs ķōs : Bařı ōnde, saęa sola bakmadan yorgun, ōzgūn, dūřūnceli bir durumda.

k. 3a/16-17, 9a/1

ķōy : Kōy.

k. 27a/14, 28a/6, 61b/6

ķ.+de 27b/14, 59b/12

ķ.+den 60a/6

ķ.+e 60a/7

ķ.+lere 21a/9

ķōylū : Kōyde yařayan veya kōyde doęmuř olan.

k. 35b/1, 46b/13, 58a/17, 58b/10, 59a/17, 59b/1, 5, 9; 60a/16, 60b/9, 13; 63b/7, 16; 64a/5, 84b/1

ķ.+nūņ 59b/2

ķ.+lerūn 5a/8

ķ.-yi derdimend 60a/9

ķubbe : < Ar. Yakırm kūrė veya kembetimsi yapılan bina damı.

ķ. 43a/12

ķ.+si 36a/1

ķ.+nūņ 42b/3

ķ.-i ' āli 42a/14

ķucaķ (ę) : Kucak.

ķ.+ına 6a/10, 12b/3, 16b/1, 22a/4

ķ.+ından 17a/2

ķucaķla- : Kucaklamak.

ķ.-yup 16a/17

ķuĉ- : Kucaklamak.

- ķ.-duğından 17b/17
- ķul** : Kul, kōle.
ķ. 71a/17
- ķulaķ (ġ)** : Kulak.
ķ. 17a/8, 72a/15
ķ.+ım 20b/15
gōz ķ. oluğ 31b/1
gōz ķ. tutdular 15a/14
- ķulagına ķo-** : Önem vermek.
ķ.-mayup 15b/11
- ķulaķ dinc olmak** : Dedikodudan, lüzumsuz sözden kurtulmak.
ķulađım dinc olmuğı 71a/2-3
- ķulaķ ur-** : Dikkatlice dinlemek.
ķ.-dular 45a/16
- ķulaķ tōzū** : Kulak arkası.
ķulađı tōzūne 27a/15-16
- ķullāb** : < Ar. Kanca.
ķ.10a/4
- ķulle** : < Ar. Kule; dağ tepesi, doruk.
ķ. 18a/16, 17; 18b/1, 19b/15, 21b/12, 24a/15, 40b/10, 41a/3, 8, 12; 41b/14, 42a/12, 44a/12, 44b/7, 47b/16, 48b/5, 49a/14, 49b/13, 54b/15, 55a/13, 58b/5, 61a/17, 66b/16, 67b/12, 69b/15, 72b/14, 74a/7
ķ.+de 23b/17, 82a/17
ķ.+den 1b/13, 21b/9, 74b/6
ķ.+dir 41a/4
ķ.+nūđ 41a/6, 7, 11; 42a/13, 52b/2
ķ.+ye 5b/9, 13a/13, 19b/15, 23b/12, 35a/13, 41a/14, 41b/8, 48b/14, 50a/17, 51b/17, 66b/15
- ķ.+yi 26a/15, 67b/17, 70a/1
◌azm-i ķ. ēdüp 53a/1
◌azm-i ķ. eyledi 45a/13, 53a/16
ķ.-i Hümāyūn 51b/17, 66b/8
ķ.-i Ķāfdan 13b/4, 64b/4-5, 83b/6
ķ.-i ma' hūd 35a/11
ķ.-i ma' hūddan 1b/5, 15a/16
ķ.-i ma' hūdı 63b/5
- ķurul-** : Kurulmak.
meclis ķ.-up 85a/7
- ķurd** : Kurt.
ķ. 12a/17
- ķurne** : < Ar. Kurna.
ķ. 36b/11
ķ.+si 36b/4
ķ.+yi 36b/5
- ķurtar-** : Kurtarmak.
ķ.-dılar 26a/6
- ķurtul-** : Kurtulmak.
ķ.-asın 34b/8
ķ.-duğlarına 68a/10-11
ķ.-duğuz 40a/14
ķ.-ur 55a/9
elinden ķ.-dı 19b/14
- ķuru** : Kuru.
ķ. 11a/13
- ķuř-** : Kusmak.
ķ.-mağa 81a/9
- ķuř** : Kuş.
ķ.+lar 73b/11
- ķuřak** : Kuşak.
ķ. 74b/1
- ķuřan-** : Kuşanmak.

.-d1 37a/11
uşat- (d) : Kuşamak.
 .-up 86b/17
 g ydir p .-d1 83b/10
utt ^c-i ar k : < Ar. Yol kesenler,
 haydutlar.
 . idi 51b/3
uvvet : < Ar. G c, kudret, sağlamlık.
 .+i 6b/11
 .+in 2a/13, 16
uyu : Kuyu.
 azduğun .+ya kend n d şesin
 2a/6
uzęun : Kuzęun.
 . 4b/12
uuk : K uk.
 k.+den 56a/7
 h : < Far. Dağ.
 k.+e 69a/15
 h-ist n : < Far. Dağlık, dağı ok olan
 yer.
 şir-i k.+am 61a/10
 şir-i k.+i 60a/7
 lh n : < Far. Hamam ocağı.
 k.+a 33a/7, 38a/1
 lh ncı : < Far. + T. Hamam ocağını
 yakan kimse.
 k. 33a/6, 34a/15, 16
 k.+ya 32b/17, 33a/6, 34a/14
 rek (g) : K rek.
 k.+i 23a/12
 t k : K t k.
 k. 9a/5, 6

 t r  t r : K t r k t r.
 k. 42b/2-3
 t rdi : K t rt .
 k. 42b/6, 43a/11
 t rd  : K t rt .
 k.+leri 42b/5
L
lahm : < Ar. Et.
 l. 5b/7, 12b/15, 15a/1, 20a/1
l kin : < Ar. Ama, fakat, ancak.
 l. 13a/7, 18b/5, 27b/14, 29a/1,
 29b/17, 30a/15, 33b/2, 37b/5, 38a/5,
 38b/5, 42a/17, 43a/9, 44a/15, 44b/15,
 53b/4, 5; 59a/2, 62a/16, 62b/11, 63a/9,
 65b/7, 15; 66a/11, 68b/7, 82a/15
l -b dd : < Ar. Gerekli.
 l. 57b/12, 62a/15
l ¹ : < Ar. Dudak.
 l. 43a/3
l le-ħadd : < Far. Lale yanaklı.
 l. 17a/4, 72a/5
l ¹-veş : < Far. Yakut gibi.
 l. 11b/15
l -ya^c ıl : < Ar. Dalgın, bihoş.
 l. 81b/3
 l. oldı 6a/3, 81a/11
 l. olmuş 6a/8
l yık : < Ar. Yakışan, yaraşır.
 l. 12a/1, 17b/1, 39a/12, 82a/15
 l.+dur 17b/2, 18a/8
 l. g rd ler 86b/15
 l. olan 39a/16
l zım : < Ar. Gerek; gerekli şey.

l. 2a/14, 29b/10, 33b/9, 73a/16,
81b/9

l.+dır 17b/13

l.+dur 26a/11, 46a/12, 46b/7,
77b/13

l. olan 29b/9, 15

l. oldu 14b/6

leb : < Far. Dudak.

l.+leri 43a/3, 72a/8

lerze-nāk : < Far. Titreyen, titrek.

l. oldu 11b/10, 17a/14

levāzım : < Ar. Lazım olan şeyler.

l. 41b/11

l.+ın 70a/6

levend : < Far. Kabadayı.

l.+ler 20b/1

levn : < Ar. Sıfat, renk, boya.

l.+i 54a/8, 60b/6, 84b/13

leyl : < Ar. Gece.

l.+leri 17a/5

l. ü nehār 3b/7

nıṣfū'l-l. 49b/12, 51b/15

nıṣfū'l-l.+de 58b/15-16

leẓīz : < Ar. Lezzetli, tatlı, hoşça gider şey.

l. 80a/1, 1, 3

l.+im 2a/9, 4b/14

libās : < Ar. Elbise.

l. 77a/11

l.+lar 83b/9

l.+ların 81a/13

licām : < Ar. Hayvanın ağzına vurulan
gem.

licām ur- : Gem vurmak.

licāmların urup 31a/11-12, 40b/16

lobut : Mısır koçanını döverek
tanelemeye yarayan sopa.

l. 27a/11

lūtf : < Ar. Hoşluk, güzellik; iyi
muamele, iyilik.

l. eyle 10b/4, 11b/16-17, 18a/13,
20b/7, 29b/5, 38a/4, 39b/14, 40a/2

l. édüp 10b/14, 20b/17, 59b/10

lūle : < Far. Lüle, çeşme, musluk gibi
şeylere takılan küçük boru.

l.+lerde 34b/2, 3

l.+sine 36b/10

l.+yi 36b/7

M

maan : < Ar. Beraber, birlikte.

m. 19a/9

mācerā : < Ar. Geçen, olup geçen şey.

m.+ları 63a/12

m.+ların 67a/6

m.+sın 13a/17, 20a/7

m.+yı 37b/13, 46b/3, 84b/13

mağbūn : < Ar. Şaşkın, şaşırmış;
alışverişte aldanmış olan.

m. olası 36a/2-3

m. olsun 25a/13

māh : < Far. Senenin on ikide bir kısmı,
ay; ay, kamer.

m. 17a/6

m. ü sāl 3b/7

maḥbūb : < Ar. Sevgili, sevilen.

m. 18b/15, 49a/11, 72a/1

m.-ı cihān-ı bī-bedel 43a/3

m.-ı zamān olduk 19b/9-10
maḥall : < Ar. Yer.

m.+e 53b/12

m.+inde 77b/7

maḥmūrla- : < Ar.+T. Sersemlemek.
 m.-yup 24b/3

maḥmūrluk : < Ar.+T. Sersemlik.
 m.+da 28b/15

maḥmūzlı : < Far. *mihmāz*+T. Mahmuzu olan.

m. 64b/11

maḥşer : < Ar. Kıyamette ölülerin dirilip toplanacakları yer.

rūz-i m.+de 39a/9

ma' hūd : < Ar. Bilinen, ahd olunmuş.

m. 8a/15, 27a/10, 39b/9

ḳulle-i m. 35a/11

ḳulle-i m.+dan 1b/5, 15a/16

ḳulle-i m.+ı 63b/5

maḥzūn : < Ar. Hüzünlü, tasalı, kaygılı.

m. 11b/17, 52b/4

m. étmedi 83b/4

māil : < Ar. İstekli, düşkün.

m.+dür 86b/3

m. olduğu 86b/4-5

maḳara : Makara.

m.10a/6, 16

m.+lar 3b/15

m.+lara 12b/13

m.+ları 4a/5

m.+ların 3b/13

m.+sı10a/5

m.+sın 14a/10

maḳbūl : < Ar. Beğenilen, kabul olunmuş, alınmış.

m.+üm 66b/3

m.+ümdür 68a/16

ma' ḳul : Ar. Akıllıca, akla uygun, anlayışlı.

m. 31a/10, 40b/14, 45a/1, 47a/12

māl : < Ar. Bir kimsenin tasarrufu altında bulunan değerli ve gerekli şey; varlık, servet; para, gelir; tüccar eşyası.

m. 33a/5, 44b/3, 68b/8, 82b/14, 83a/2, 3

m.+a 44b/2

m.+dan 68b/8

m.+ın 51b/4

m.+ını 62b/2

m.+ların 45a/7, 55a/7

m.+ım 44a/17, 59b/11, 12

m.+uḳ 59b/17

māl bulmuş Mağribīye dön- :

Büyük bir zenginliğe kavuşmuşçasına büyük sevinç ve coşku yaşamak.

m.-di 9a/1-2

māl-dār : < Ar.+Far. Malı olan, zengin.

m. 82b/13

ma' lūm : < Ar. Bilinen.

m.+dur 80a/13

ma' nā : < Ar. Anlam.

m.+da 32a/6, 51b/10

māni' : < Ar. Engel.

m. 9b/12, 56b/15

mār : < Far. Yılan.

m.-ı ecel 50a/12

maraz : < Ar. Hastalık.

m. 29b/7

m.+a 32b/6, 34b/9

m.+dan 34b/8

mariz : < Ar. Hasta.

m.+ler 33a/2, 7

mashara : < Ar. Maskara.

m. oldum 13a/9

ma' şüm : < Ar. Suçsuz, kabahatsiz.

m. 18b/8

ma' zür : < Ar. Özürü olan.

m. 86b/2

mecâl : < Ar. Güç, kuvvet.

m.+i 23a/9

m.+leri 23a/7

m.+i olmadı 62a/7

mecâli kalma- : Güçsüzleşmek.

m.-dı 75a/17-75b/1

meclis : < Ar. Toplanılacak yer.

m. 85b/2

m.+e 85a/8

m.+ine 63b/6

dâhil-i m. olacağın 63a/11

ehl-i m.+e 85a/8

meclis kurul- : Birkaç kişinin

konuşmak veya eğlenmek için toplanması.

m.-up 85a/7

meded : < Ar. Yardım, imdat.

m. 3b/10, 10; 4a/16, 5a/14, 8a/3,

13a/5, 13b/16, 14a/5, 15a/17, 16b/5, 16;

18a/10, 20a/9, 30b/5, 42b/12, 45b/9,

80a/2

medh : < Ar. Övme.

m. ettiğ 72a/11

meftün : < Ar. Gönül vermiş, tutkun; sihirlenmiş.

deyyâr-ı m.+unam 3b/9

‘âşık-ı meftûnî 72a/11-12

meger : < Far. Meğer, oysaki, halbuki; olsa olsa, ancak.

m.10a/6, 13b/8, 24b/15, 28a/5,

36b/8, 41b/7, 12; 47a/7, 67a/1, 72b/14,

75b/8, 78b/7, 81a/14

mehl : < Ar. Vakit verme.

mehl vér- : Bir iş için belli bir süre ayırmak.

m. 18b/14

mehter-hâne : < Far. Yeniçeriler zamanında, davul, mekkare, zil, zurna ve borulardan meydana getirilen bando takımı.

m.+ler 69a/8

mekân : < Ar. Yer, mahal; ev.

m.+ı 7a/17, 40b/7

m.+ına 53a/5

m.+ında 57a/2

m.+ıñuza 33b/8

m.+ların 46b/16

m.+larına 13b/6, 40a/15, 58a/1,

85b/2

m.+ın 7b/3, 40b/9, 47a/1

m.+uñ 46a/3

m.+ım 69a/14

m.+ıma 11b/17

mekkâr : < Ar. Hileci, düzenbaz.

m. 13b/17

m.+dur 14b/8, 78b/15

m.+ı 15a/4, 56a/15

mekkâre : < Ar. Hileci, düzenbaz.

m. 3b/17, 4a/9, 7b/9, 11a/1, 4;
16b/8, 21a/6, 24a/1, 26a/13, 37a/1, 40b/4,
41a/11, 42a/16, 44b/15, 46a/16, 54a/9,
17; 54b/2, 8, 15; 55a/1, 56a/13, 69a/2,
70b/2, 78b/17, 79a/2, 10, 14; 79b/14

m.+den 39b/16, 44a/3, 66a/3

m.+ler 40b/13

m.+nüñ 13b/12, 80a/3

m.+ye 56a/12

m.+yi 44a/13, 45a/2

m.-yi fettâniye 49b/9

mekkârlık (g) : < Ar.+T. Düzenbazlık.

m.+i 76a/12

melâlet : < Ar. Sıkıntı, sıkılma; usanma,
bıkma.

m. 19b/17, 52b/6

meme : Göğüs.

m.+leri 34a/3

memleket : < Ar. Ülke.

m. 84a/12

ahâlî-yi m. 86b/13-14

men' : < Ar. Yasak etme, önleme.

m. etmeyesiz 21b/2

m. eyle 33b/13

menzil : < Ar. Mesafe, merhale.

m. 2b/6, 52a/7, 54a/7, 80b/1

mercimek (g) : < Far. (merdümek)

Mercimek.

m. 19b/10, 21a/9, 23a/10, 13, 15;
23b/4, 10, 24a/10, 28a/16, 28b/14, 29a/2,
79b/4

m.+den 19b/11, 12

m.+i 21a/10, 24a/7

mercimek çorbası : < Far. + T. Ana
malzemesi kırmızı, yeşil ve sarı
mercimekten oluşan, soğan, un, tereyağı,
et suyu, tuz, kırmızı veya karabiber ile
hazırlanan çorba.

m. 19b/4, 29a/7

mercimek şorbası : < Far. + T. Ana
malzemesi kırmızı, yeşil ve sarı
mercimekten oluşan, soğan, un, tereyağı,
et suyu, tuz, kırmızı veya karabiber ile
hazırlanan çorba.

m. 20b/12, 22a/13, 24b/15,
28b/16, 29a/13

m.+n 24a/5

m.+ndan 29b/1

m.+yla 19b/8

merg : < Far. Ölüm.

m. olası 55b/9

m. olası 58a/12-13

merhabâ : < Ar. Merhaba.

m. etdiler 21b/14

merhabâleş- : < Ar. + T. Merhabalaşmak.

m. 15a/5

m.-dükden 14b/13

merhamet : < Ar. Acıma, şefkat gösterme.

m. 4a/4

m.+inden 11a/2

m. edüp 19a/17

- m. kıla 3b/8-9
- mertebe** : < Ar. Derece, miktar.
m. 2b/14, 6b/11, 24b/16, 85a/5
m.+sine 3a/11, 8a/12
- merz-bān** : < Far. Hudut muhafızı.
m. 5a/12
- meşel** : < Ar. Örnek; dokunaklı ve manalı söz; terbiye ve ahlaka faydalı, yararlı olan hikaye.
m.+dür 5b/4, 15b/8, 72a/1
- meşelā** : < Ar. Misal olarak.
m. 73b/12
- mesken** : < Ar. Sakin olacak, oturulacak yer, oturulan ev.
m.+e 8b/17
- mest** : < Far. Sarhoş.
m. iken 23b/1
m. olduğundan 86a/2
m. olduğdan 85a/9
m. olup 23a/6, 70b/1
m.-i garķ idi 63a/2
- mes'ül** : < Ar. Sorumlu.
m. olursun 5a/16
- meşāyih** : < Ar. Şeyhler.
m. 86b/4, 5
- meşhūr** : < Ar. Şöhretli, ün salmış.
m. 5b/4, 71b/17
- meşin** : < Far. İşlenmiş koyun derisi.
pabuc-ı m. 24a/8
- metā'** : < Ar. Sermaye, elde bulunan varlık; eşya.
m.+ın 3a/7, 8b/14, 17b/6
- metin** : < Ar. Sağlam, dayanıklı.
- m. 41a/5
- mevt** : < Ar. Ölüm.
hālet-i m. 3b/2
- mevzūn** : < Ar. Biçimli, düzgün.
boy-ı m. 72a/7
- mey** : < Far. Şarap.
m.-i ' aşķ-nüş edelden 3b/4
- mey-hāne** : < Far. Şarap, içki içilen ve satılan yer.
m. 70b/6, 6
m.+de 75a/16
m.+den 77a/16
m.+ye 70a/7, 16; 85b/6
- mey-hāneci** : < Far. + T. Meyhaneci.
m. 70b/7, 8
m.+ye 75b/3
m.+yi 56b/11, 57a/17
- meyl** : < Ar. Sevme; gönül akışı; eğilme.
m.+ün 3a/1
m. eder 46b/10
- meyyit** : < Ar. Ölmüş.
m.+in 86a/12
- mezār-istān** : < Ar.+Far. Mezarlık.
m.+da 11a/17
- mezāik** : < Ar. Sıkıntılı.
mezāik çek- : Sıkıntı çekmek.
m.-mezsın 82b/15
- mı/mi** : Soru edatı.
m. 4a/9, 6b/13, 7a/5, 7b/10, 10, 14; 8a/2, 9a/9, 9b/3, 16; 11a/5, 7; 12a/5, 15; 13b/16, 14a/1, 2, 8, 8; 16b/11, 17b/12, 18b/8, 20a/15, 20b/5, 6, 21a/7, 22a/13, 14; 26a/13, 28a/11, 11; 29b/6, 15;

30a/16, 32a/5, 32b/4, 33b/1, 37a/1, 4;
37b/13, 39a/7, 41a/11, 44b/16, 46a/7, 17;
46b/2, 48b/1, 49a/1, 51b/7, 52a/4, 11;
53b/16, 17; 54a/12, 54b/4, 56a/10, 11;
56b/5, 8, 14; 57b/10, 10; 58a/13, 16;
59a/4, 60b/7, 62b/4, 5; 65a/17, 66a/1, 5;
68a/17, 68b/5, 69a/3, 71a/12, 71b/5, 12;
73b/8, 76a/15, 77a/9, 79a/15, 81b/15,
82b/9, 84a/4

m.+dır 31b/7

m.+dur 3b/14, 6b/11, 18a/5,
41a/12, 17; 45a/8, 59a/13, 61b/13, 70a/4,
78b/13, 84a/10, 85b/11

m.+sin 5b/4, 9a/17, 11a/15, 28a/2,
33b/17, 37b/12, 43a/12, 53b/6, 54a/14,
55a/9, 56a/7, 56b/8, 59b/4, 66a/10,
67b/10, 76a/9, 79a/3, 10, 12; 79b/1, 3, 5;
82a/9, 82b/13

m.+sınız 65b/14

m.+siz 21a/13, 43b/6, 46b/11,
59b/10, 74b/9, 76b/3

m.+yem 17b/14

mıtrak (ğ) : < Ar. Değnek, sopa.

m. 27a/16

m.+ı 27a/12

mıhla- : < Far. + T. Çivilemek.

m.-dî 49a/17, 49b/3, 4

m.-dınız 50a/2

m.-yup 49b/1, 50b/8

mıhlat- : < Far. + T. Çiviletmek.

m.-dılar 47b/2

miftâh : < Ar. Anahtar.

m. 66b/16, 67a/4, 67b/1

m.+ı 67a/1, 67b/2

mihmân : < Far. Misafir.

m. ol 69a/11

m. oldı 28b/12-13

mihr : < Far. Güneş.

m.-i bekâretin 83b/1

mihûset : Uğursuzluk.

m. 25b/15

mikdâr : < Ar. Parça, kısım; değer;
miktar.

m. 2a/11, 4b/16, 7b/4, 32a/9,
39b/2, 41a/14, 59b/14, 86b/2

minvâl : < Ar. Tarz, yol, suret, şekil.

m. 53a/10, 72b/1

Mirrih-şıfat : < Ar. Öfkeli, kızgın bir yüz
ifadesiyle.

M. 25b/12-13, 65a/5

mişâl : < Ar. Örnek, benzer.

m. 19a/14, 28a/17, 36a/10,
36b/14, 37a/14, 43a/5, 74b/5, 76a/7,
85b/12

m.+i 14b/3

m.+inde 12b/1, 23a/11, 73a/8

mîşe : < Far. Meşe.

m. 15a/13

miyân : < Far. Bel, orta.

m. 17a/5, 72a/7

m.+ına 64b/14, 79b/11, 81a/17

m.+ından 55b/5

miyân-bend : < Far. Kuşak, kemer.

m. 64b/10

mu' âlece : < Ar. İlaç yapma.

m. 35a/8, 37a/17, 38b/8

- m. éderem 30a/8
m. édüp 32a/1, 34a/1
m. étsem 32b/7
m. eyledi 38a/16-17
m. olunup 39b/8
- mu'ámele** : < Ar. Davranma, davranış.
m. 57b/9
m.+yi 14a/15
- mu'anber** : < Ar. Güzel kokulu.
siper-i m. düşında 76a/3
- mu'azzeb** : < Ar. Azap içinde bulunan, eziyet çeken, çok sıkıntı gören.
m. olalım 62b/4
- mufaşsal** : < Ar. Uzun uzadıya anlatılan.
m. 59a/14
- muhabbet** : < Ar. Sevgi.
m. 5b/2
- muḥaddiṣān** : < Ar. Aktarıcılar.
m.-ı rüzigār 1b/2
- muḥāl** : < Ar. Mümkün olmayan.
m. olmuş 19a/11
- muḥālefet** : < Ar. Muhaliflik, aykırılık, düşmanlık.
m. 20b/3
m. étse 22a/7
m. édersen 58b/8, 60a/3-4, 61b/2
m. olunduğda 61a/13-14
- muḥkem** : < Ar. Sağlam, kuvvetli.
m.10a/5, 24b/6, 27a/11, 33b/11, 14; 41a/8, 49b/1, 50b/13, 64b/9, 80b/15
m. olduğından 46a/4
m. olmaz 29a/6
m. olmuş 24b/17
- muḳaddem** : < Ar. Takdim edilen, önden giden, önce gelen.
m. 31b/17
- muḳaddemā** : < Ar. Önce, eskiden.
m. 61b/11, 63a/4
- muḳadder** : < Ar. Beğenilmiş.
m. 66b/10
- muḳarrer** : < Ar. Kararlaştırmış, şüphesiz.
m.+dür 66b/4
- muḳayyed** : < Ar. Bağlı olan, bağlanmış; bir şart veya kayıtla bağlı olan.
m. oluḡ 49b/15
m. oluruz 59a/1
- mūm** : < Far. Mum.
m.+ları 78a/15
- munaşşab** : < Ar. Memur, görevli.
m. 83a/7
- muntazır** : < Ar. Bekleyen.
m.+dur 68a/12
m.+uz 76a/17
m. oldı 50b/10, 75a/14, 85b/1
m. oldular 15a/12
- murād** : < Ar. Arzu, dilek.
m. 42a/6, 45a/9, 73b/15, 83b/2, 3; 86a/9
m.+ı 72b/7, 73b/17
m.+ım 26b/17
m.+ıñuz 66b/1
m.+ım 28a/6, 32b/6, 53b/3, 73b/10
m.+ımdur 27a/2
m.+uḡ 55a/4
m. eylediler 76b/13

- m. eylemiş 82b/16
- murğ** : < Far. Kuş.
m.-ı dili 15b/8
- musallaḥ** : < Ar. Rahat bırakmayan.
m. kıldı 51a/14
- muşirr** : < Ar. Israr eden, direnen.
m. oldu 56b/3-4
- muḥlaḥ** : < Ar. Kayıtsız, şartsız, tek.
m. 66a/15, 69a/5
- mübârek** : < Ar. Bereketli; uğurlu.
m. ola 7a/1, 68b/17, 76b/17
- mübâriz** : < Ar. Kuvvetli, kavgaya girişen.
m. 77b/10
- mübeddel** : < Ar. Değiştirilmiş.
m. olmuş 20a/1
- mübtelâ** : < Ar. Düşkün, tutkun.
m. olanlar 86a/16
m. olmuşlardur 32b/7
- müheyyâ** : < Ar. Hazır.
m. ederem 10a/13, 19b/7
m. edüp 21a/11
- müjgân** : < Far. Kirpik.
m.+ı 72a/9
- mümkîn** : < Ar. Mümkün, olabilen.
m. 24b/8, 26a/15, 46a/2, 49b/2
m.+i 40b/11
m. olanları 37b/4
m. olursa 40b/5
- münâfîk** : < Ar. İki yüzlü.
m.+lar 77b/6
- müncerr** : < Ar. Neticelenen.
m. oldu 69b/6
- münevver** : < Ar. Aydınlatılmış.
m. oldu 13b/5, 83b/7
- müntehî** : < Ar. Son, en son.
diraḥt-ı m. 10a/3
diraḥt-ı m.+ye 56a/2
diraḥt-ı m.+nüñ 55b/8
- mürüvvet** : < Ar. İnsaniyet, mertlik; cömertlik.
eyle m. 3b/9-10
- müşâvere** : < Ar. Danışma, konuşma.
m. edüp 40b/3-4, 44a/6
- müşkil** : < Ar. Güç, zor, çetin; güçlük, zorluk.
m. 28a/5
m.+dür 39b/17
m.+e 14a/14
ḥâl-i m. oldu 66a/8
ḥâl-i m. olur 31b/16, 66a/7
- müşṭak** : < Ar. Can atan, özleyen.
m. idi 8b/11, 16a/9
- müşteri** : < Ar. Satın alan, alıcı.
m.+ler 33a/14
- müşṭalaa** : < Ar. Tetkik, okuma, düşünce.
m. etsün 86b/6
- mütegayyir** : < Ar. Değişkenlik gösteren.
m. oldu 60b/6
m. olup 54a/8-9, 84b/13
- müzeyyen** : < Ar. Süslü.
m. 72a/1

N

nâ-be-kâr : < Far.+Ar. İşsiz, işe yaramaz; haylaz, yaramaz, hayırsız.

n. 4a/16, 7a/4, 5, 8; 7b/13, 8b/1, 2;
10b/12, 14b/1, 15b/1, 17; 18a/4, 28a/10,
29a/5, 39a/2, 40b/13, 52a/13, 53b/15,
58a/8, 62a/12, 62b/1, 13; 67b/16, 17;
68a/12, 75a/14, 75b/9, 14; 76b/6, 85a/16

n.+a 9b/15, 25b/14

n.+dan 60b/6, 61a/4, 68a/4

n.+ı 2a/4, 75b/15

n.+lar 69a/13

n.+lar idi 51b/4

n.+un 68a/2, 84a/9

nā-çār : < Far. Çaresiz, ister istemez;
zavallı.

n. 48a/13

n. olup 48b/10, 52b/3

nadaz nadaz : Yarık yarık.

n. olmuş 28b/1

nā-gāh : < Far. Vakitsiz, birdenbire.

n. 41a/2, 13; 57a/10

nā-ḥaḫḫ: < Far. Haksız, boş.

nā-ḥaḫḫ yere : Haksız olarak, hak
etmediği halde.

n. 45a/6, 50a/14, 55a/8, 82b/9

nā-ḥalef : < Far.+Ar. Soyuna çekmeyen,
hayırsız evlat.

n. 39b/11, 55b/10, 64b/1, 84a/8

nāḳılān : < Ar. Taşıyanlar, iletenler,
işittiğini anlatanlar.

n.-ı āṣār 1b/2

naḳl : < Ar. Bir şeyi başka bir yere
götürme; taşıma; anlatma.

n. édüp 24b/1

n. eyledi 5b/13

naḳṣ : < Ar. Sırma ile işleme, süsleme.

n. eyledi 73a/8-9

na‘l : < Ar. Damga, yara.

n. 80a/16

nāle : < Far. İneleme.

n. ü feryād édüp 54b/10

nā‘ leyn : < Ar. Bir çift ayakkabı.

n.+lerin 35a/2

nām : < Far. İsim; ün, lakap.

n. 41a/6, 62a/11, 63a/6, 67b/14

n.+ım 55b/14

n.+ımız 66a/12

n.+ın 43b/15, 60b/5, 66a/13

n.+ında 4a/4, 58b/4, 61a/16

n. ü ṣān 55b/14

n.-ı niṣānımız 58b/17

n.-ı niṣānın 85a/17

nāme : < Far. Mektup

n. 58b/2, 6; 59a/15, 60a/2, 60b/4,

84b/1

n.+de 62a/4

n.+m 60a/14, 60b/2, 61a/14

n.+nüḡ 61a/8

n.+sin 60b/13

n.+ye 61a/13, 62a/1

n.+yi 60a/8, 10, 17; 60b/17, 61a/2,

6, 6, 7; 62a/3

n.-i Aḫmerle 63b/8

nān : < Far. Ekmek.

n.-ı ‘azīz 10a/9

nār: < Ar. Ateş, od.

n.-ı ‘āṣḳıḡ 3a/10

n.-ı derūnum 54a/10-11

na' re: < Ar. Nara, yüksek sesle bağırma.

n.+den 76a/14

n.+yi 75b/12

n. urup 75b/7

n.+si urdu 76a/13

naşıl : Nasıl.

n. 19b/3, 50a/5

naşīb : < Ar. Nasip, pay, hisse.

n. olmayasın 67b/16

naşihat : < Ar. Öğüt.

n.+dur 83a/1

n.+i 86a/6

n. éderdik 67a/14

n. édersin 7a/5

n. étdiler 15b/10

n. étdükce 20a/10, 56b/9

n. eyledi 83a/8

nā-tüvān : < Far. Zayıf, kuvvetsiz.

pīr-i n.+ım 2a/9, 4b/15

nāz : < Far. Naz.

n.+ıma 10b/13

n.+ı niyāzı 5a/3

n. u istiğnā 79a/4

n. u istiğnāya 14b/15

nāz ü niyāz (ile) : İsteksiz olarak, istemeyerek; yalvarıp yakararak.

n. ile 6b/13-14

n.+a 14b/17

nāzı geç- : Dilediğini kabul ettirecek kadar hatırı sayılmak.

nāzım geçdüğinden 11a/7

nażar : < Ar. Bakma, göz atma.

n. édüp 10b/7, 15b/16, 16a/3, 17a/3, 28a/14-15, 45b/11, 48a/3, 65a/13

n. étdi 49a/15

nażar şal- : Bakmak, göz atmak.

n.-dı 1b/14-15, 8a/15-16, 36b/16, 78a/17

nāzenīn : < Far. Cilveli, oynak; çok nazlı yetiştirilmiş, narın, ince yapılı.

n.1b/13, 3a/8, 52a/14, 72b/1, 83a/4

n.+i 7a/10, 17b/1

nigār-ı n. 6b/9-10, 11b/13, 72a/13

ne : Ne; hangi şey, her şey; birçok şey, hangi, nasıl, neden.

n. 2a/2, 12, 17; 4a/1, 5a/17, 5b/15, 6b/5, 8a/1, 7; 9a/16, 9b/15, 10a/10, 11a/6, 7, 16; 12a/9, 14, 15, 16; 13a/5, 13b/11, 14a/8, 14b/1, 3, 8, 10; 15a/11, 15b/6, 6; 17b/15, 18a/2, 3; 18b/7, 19a/9, 20a/14, 20b/13, 21a/8, 24a/1, 25a/3, 25b/6, 6; 26a/4, 8; 26b/7, 28b/16, 17; 29a/12, 17; 29b/2, 32a/5, 32b/5, 12; 34a/17, 35a/5, 35b/14, 36a/1, 2; 37a/2, 4; 37b/13, 38b/16, 39a/10, 40a/5, 42b/1, 7; 43a/11, 43b/8, 8, 10, 13; 45b/12, 46a/4, 6, 9; 46b/1, 5, 10; 47b/6, 9; 48b/1, 51a/7, 17; 51b/13, 52a/13, 53a/7, 53b/14, 16; 54a/10, 54b/8, 16; 56b/1, 7; 58a/8, 60a/15, 60b/8, 12; 61b/12, 62a/5, 8, 10, 11; 62b/10, 66a/8, 9; 68a/12, 68b/10, 70b/16, 71a/1, 74b/12, 77a/11, 12, 12, 17; 77b/4, 11, 14; 79b/6, 80a/1, 4, 8; 81b/4, 83b/4, 84a/11, 85a/15, 86a/8, 8; 86b/13

n.+dür 7b/16,10a/7, 18a/7, 20a/3, 4; 23a/17, 26b/15, 28b/2, 3, 10; 35a/4, 37b/3, 8; 41a/17, 42a/6, 42b/7, 43a/12, 45b/4, 12; 52b/5, 53b/2, 54b/16, 55b/3, 56a/4, 11; 60b/12, 61b/13, 65b/13, 69b/5, 70b/13, 73b/15, 74b/7, 76a/8, 81a/3, 82a/8, 84b/1

n.+mize 47a/5

n.+ler 2a/6, 31b/11, 42a/3, 55a/10, 82a/9

n.+ye 16b/13, 45b/12, 51b/6

n. edeyim 3b/8

n. idi 55a/5

n. ise 39a/13

işi n.+dür 84a/9, 85b/11

ne ' *ağla hizmet ét-*: Ne gibi bir düşünce ile böylesine olmayacak, mantıksız bir iş yapıyor?

n.-ersiz 26a/12-13

ne çāre : “Çaresi yok, elden ne gelir” anlamında kullanılan bir söz.

n. 22a/6, 12; 85b/15, 86b/10

ne kadar : Ne ölçüde.

n. 32b/8, 36b/2, 38b/6, 48b/5, 49b/1, 73a/11, 17

n. ise 39a/9, 65a/8

ne olursa olsun : Her durumda, olumlu veya olumsuz bütün şartlarda.

n. 25b/17-26a/1

neçe olursa olsun : Her durumda, olumlu veya olumsuz bütün şartlarda.

n. 27a/5

her n. şanırsan eşüğe hep gelse gerek başuğa 55a/5-6

neçe : Nasıl, hangi, ne zaman, ne vakte kadar, ne kadar; bir çok, çok kez, çok.

n. 2a/13, 4a/16, 6b/2, 13a/11, 13b/16, 18a/11, 20a/11, 21a/3, 21b/17, 30a/17, 34a/2, 35b/1, 3; 37a/7, 40a/17, 41a/9, 12; 44a/2, 3; 45a/7, 47a/9, 55a/3, 55b/4, 60a/11, 62b/3, 66b/13, 68b/4, 75a/15, 76b/15, 79a/1, 79b/9, 81a/5, 86a/11, 86b/1, 7

neden : Neden.

n. 19a/3, 58a/9, 62a/12

nefer : < Ar. Bir adam; rütbesi olmayan asker.

n. 6a/5, 33b/2, 38b/7, 42a/9

nefes : < Ar. Soluk.

n. 6a/10

nehār : < Ar. Gündüz

leyl ü n. 3b/7

nehr : < Ar. Irmak.

n. 41a/6

neket : < Ar. Musibet.

n. 16b/5

neketi : < Ar. Uğursuz.

n. 23b/15

nerd-bān : < Far. Merdiven.

n. 42b/10, 82a/2

n.+ı 48a/1

n.+dan 43b/3, 48b/16, 53b/1

nerdubān : < Far. Merdiven.

n.+dan 45b/8

nere : Nere.

- n.+de 35b/6
n.+den 6b/5, 7a/16, 14b/8, 10;
25a/14, 56a/12
n.+sinden 54a/17
n.+ye 12b/16, 27b/12, 37a/16,
38b/9
nesne: Varlık, şey, obje.
n. 10b/7, 29a/14, 42b/10, 46a/10
n.+m 59b/15
n.+ye 3a/2
neşter : < Far. Hekim bıçağı.
n. 36a/10, 36b/15
netice : < Ar. Sonuç, son; öz, özet.
n. 30b/3, 44b/5, 49b/3, 66a/14
nevā(y) : < Far. Ses.
n.+a 3b/8
nevābig : < Ar. Şerefli kimseler.
n.+lerinden 83b/16
nevāle : < Ar. Yiyecek, içecek.
n.10a/14
neyle- : Ne yapmak.
n.-di 28b/14, 15, 17
n.-dim 68a/8
n.-diñiz 77a/9
n.-diñ 24a/17, 71b/12
n.-r 46a/17, 46b/4
n.-rsen 44b/13
n.-rsin 8a/3, 14; 23a/17, 23b/7, 14;
27a/3, 32b/4, 37b/11, 42b/12, 16; 46a/11,
47b/11
n.-rsiñiz 48b/7
n.-se 21b/5, 24a/2, 74a/6
n.-sün 57a/16, 84b/16
n.-yem 26a/8, 62a/16, 73a/2,
77b/3
n.-di ise 21a/1
nışf : < Ar. Yarım, yarı.
n.+ı 44b/7
n.+ü'l-leyl 49b/12, 51b/15
n.+ü'l-leylde 58b/15-16
dün n.+ı 24b/2
niçün : Niçin.
n. 4a/7, 20a/15, 37b/10, 39a/8,
45a/3, 45b/12, 50a/1, 51b/2, 55a/1, 59a/6,
65a/16, 67b/10
nidā : < Ar. Seslenme, bağırma.
n. eyledi 35b/10
niğār : < Far. Sevgili.
n. 1b/8, 2a/1, 3, 7; 2b/9, 3a/17,
4a/6, 11; 4b/13, 5a/14, 16; 6a/1, 6b/11,
14; 7a/16, 8a/17, 8b/8, 9a/2, 7, 10; 9b/3,
14;10a/2, 7, 10; 10b/7, 9, 11; 11a/6, 9, 11,
16; 11b/2, 12a/7, 12b/4, 8, 16; 14a/15,
15b/17, 16b/1, 4; 18a/5, 18b/7, 19a/4,
19b/13, 21a/5, 22b/6, 43a/11, 83a/10
n.+a 8b/13, 9b/4, 5; 15a/10,
17a/15, 17b/7, 18a/1, 19b/1,
43a/6, 67a/7, 83a/13
n.+da 17b/5
n.+dan 9b/1, 58a/5,9
n.+dur 8a/10, 8b/6
n.+ı 8b/7, 14; 16a/4, 6, 17; 72b/1
n.+larun 23a/8
n.+un 4b/3, 5a/3, 9a/1, 9b/17,
11b/6, 12a/16, 16a/12, 17a/10,

17b/2, 43a/8, 43b/17, 73b/17,
80a/7

n. ise 2b/15, 9a/8, 11b/7, 16a/13

n.-ı bî-amân ise 3b/11

n.-ı nâzenîn 6b/9-10, 11b/13,
72a/13

n.-ı tâze 48a/5

nihân : < Far. Görünmeyen; gizli.

gözden n. oldu 13a/1

nihâni : < Far. Gizli.

n. 16a/16, 66b/5

nihâyet : < Ar. Son derece, son uç;
sonuçta.

n. 9a/11, 15a/4, 30a/7, 60a/1

niķab : < Ar. Örtü, peķe.

n. 74b/3

n.+la 78a/17

n. etmek 65b/8

niķablu : < Ar. + T. Peķeli, örtülü.

n. 78b/4, 6

n.+dur 78b/3

nikāh : < Ar. Nikah.

n. 63a/13, 68a/1, 72b/6

n. edüp 66b/2

n. eddiler 68b/17

‘aķd-i n. 65b/13, 69a/4

‘aķd-i n. edesiz 61b/1

‘aķd ü n. edesin 58b/7

taķt-ı n.+ımız 70a/3-4

niķān : < Far. Niķan, belirti.

n.+ı 72a/9

nām-ı n.+ımız 58b/17

nām-ı n.+ın 85a/17

niyāz : < Far. Yalvarma, yakarma.

n. 10b/12

n.+a 4b/13, 19a/16

n. eder 2b/16

n. edirem 46a/2, 4

n. edüp 19a/7, 32a/11, 38b/2

n. eyledi 40a/2

nāz ü n.+a 14b/17

nāz ü n. ile 6b/13-14

nāzı n.+ına 5a/3

niye : Niķin.

n. 17b/13, 33b/17, 43b/16, 58a/4

niyyet : < Ar. Niyet.

n. 11b/2

nola (ne ola) : Ne olur, ne çıkar, şaşılır
mı; nedir, ne olabilir.

n. 2a/9, 3a/8, 4b/15, 5a/1, 10b/5,

17a/2, 22a/15, 22b/15, 32a/10, 14; 33a/8,

33b/9, 13; 34a/13, 37b/5, 17; 38a/7, 11;

38b/10, 41b/4, 45a/11, 46a/12, 14;

46b/11, 47a/17, 48a/10, 48b/2, 49a/5, 10;

49b/17, 50a/9, 50b/4, 53b/5, 57a/12,

60a/16, 63b/13, 64a/5, 68a/15, 68b/1,

70b/8, 71a/14, 72b/13, 73b/2, 17; 74a/11,

76b/9, 83b/13

nolsa gerek : Ne çıkar, ne olmak ihtimali
var.

n. 20a/5, 37b/9

nolusar : Kim bilir ne olur.

n. 72a/11

nūr : < Ar. Aydınlık, parıltı.

n.+ile 47a/8, 64b/5

nūş : < Far. İķki, işret.

n. eyle 22b/2, 4, 14
n. eyledi 22b/1, 6, 15; 79b/17-
80a/1

nuṭk : < Ar. Söz.

n.+a 19b/1

nuṭkı **tutul-** : Korkudan,
şaşkınlıktan ve öfkeden konuşamaz
olmak.

n.-up 62a/6

nuṭkum tutuldu 78a/2-3

O

o : O, işaret sıfatı, üçüncü tekil kişi adılı.

o. 3a/6, 19a/14

odun : Odun.

o. 9a/4, 32b/17, 33a/7, 34a/15, 16;
34b/1

oduncı : Oduncu.

o. 58b/10, 61b/8

oğ- : Ovmak.

o.-maya 48a/2

oğlan : Evlat.

o. 7a/4, 5; 18a/4

kız o. kız 18a/14

yebān o.+ı 7a/8, 17b/12

oğul : Erkek evlat.

o.+u 25a/2, 64a/17

o.+um 2b/7, 6b/13, 10a/11, 13a/8,
13b/10

oḡşa- : Okşamak.

o.-r 3a/6

oḡ : Ok.

o. 27b/14, 64b/13

o.+u 64b/13

oḡu- : Okumak.

o.-dı 61a/8

ol : O, işaret sıfatı.

o. 1b/6, 3b/8, 11; 5b/5, 9; 6a/5,
8a/15, 16; 9a/9, 11b/3, 13a/13, 13b/3, 17;
15a/11, 15b/1, 17b/1, 18b/1, 19a/13, 16;
23a/15, 24a/5, 6; 24b/9, 25b/14, 15;
26a/13, 14; 27a/10, 15; 29a/1, 29b/2,
32b/1, 34a/5, 34b/17, 36a/9, 39a/1, 5;
39b/1, 9; 41a/7, 11; 41b/8, 42a/5, 6, 11,
16; 42b/4, 44a/12, 13; 44b/1, 7, 10, 15;
45a/2, 47a/5, 6; 47b/15, 16; 48a/8, 49b/9,
15; 50b/12, 14, 17; 52b/2, 15; 53b/8,
55b/13, 56a/2, 12, 15; 57a/2, 9, 12; 59a/9,
60b/6, 61b/1, 2; 62a/13, 62b/1, 63b/1, 5,
16; 64b/3, 65a/8, 14; 65b/3, 66a/2, 66b/7,
12; 67a/1, 67b/16, 17; 68a/2, 4, 12; 69a/2,
69b/9, 70a/1, 70b/2, 10; 71a/10, 11;
72b/17, 73a/6, 9, 10; 73b/6, 74a/11, 13,
17; 74b/4, 13, 14; 75a/1, 3, 3, 6, 10, 11;
78a/9, 10; 78b/4, 6, 8, 11; 79a/6, 79b/10,
16; 80b/4, 8; 81a/1, 82a/4, 17; 85a/1,
86a/4

ol : O, üçüncü tekil kişi adılı.

aḡa 64a/11, 68a/8, 68b/7, 71a/10,
72a/2, 72b/8, 74b/10

anı 17b/10, 39a/7, 61b/12, 62b/11,
12; 64a/3, 84b/2

anlar 8a/7, 19a/9, 32a/10, 33b/3,
35a/7, 39b/5, 41a/16, 51b/3, 52a/6,
59a/10, 65a/16, 65b/1, 4; 86a/14

anlara 10a/13, 15b/15, 20b/9, 11,
12, 13, 16; 27a/1, 30a/4, 32b/7, 38b/4, 5;
41b/2, 42a/9, 51a/14, 51b/9, 72b/17

anlarda 19a/5, 33b/4

anlardan 86a/15

anları 19a/8, 32a/6, 45a/8, 55a/3,
59a/9, 65b/3

anların 23b/3, 38b/4, 51a/15,
51b/5, 55a/8, 11; 58b/11, 79b/9, 82b/11

anuç 18b/3, 35b/2, 54a/16,
63b/17, 65b/17, 71a/8

o. 6b/13, 23a/1, 26a/4, 16; 39a/7,
10, 11; 39b/8, 42a/8, 44b/2, 51a/11,
56a/16, 56b/3, 64a/1, 71a/10, 12; 71b/9,
81b/15, 86b/15

o.+dur 78b/16

ol : O, işaret adılı.

ağa 3a/12, 38a/5, 50a/6, 58a/14

andadır 41b/16

andan 49b/4

anı 5b/4, 15b/9, 35a/8, 38b/16,
78b/11

anlar 28b/14

anları 50b/8

anuçün 12a/11, 19b/9, 59a/7,
86a/17

anuçla 29a/8

o. 7a/7, 18b/11, 19a/9, 29a/15,
43a/11, 58a/5

o.+dur 29a/8

ol- : Olmak, meydana gelmek, varlık
kazanmak.

o. 19b/6, 66b/6

o.-a 3b/6, 14a/2, 20b/12, 28a/5,
11; 29b/11, 41a/17, 44a/11, 46a/17,
47a/16, 63a/1, 68b/9

o.-acağım 63b/1

o.-acağın 26a/4, 39a/10

o.-acağ 39a/2, 84a/12

o.-amda 56a/6

o.-an 3a/2, 5, 16; 3b/11, 5b/6, 13;
6b/14, 13a/17, 14a/15, 27b/2, 34a/12,
35a/5, 36a/9, 13; 36b/11, 37b/3, 46b/3,
51a/2, 53b/4, 14; 64a/7, 67a/2, 8; 70a/10,
72b/14, 74a/4, 7; 75a/4, 78b/8, 80b/6,
84b/12

o.-ası 4a/3, 26a/14

o.-asız 21b/2

o.-aydı 39a/2, 82b/5

o.-aydım 77b/1

o.-ayım 18b/17, 70a/11

o.-dı 5a/17, 6a/3, 7b/11, 9a/13, 17;
11a/10, 13b/4, 16; 15a/13, 21a/12, 23a/6,
24a/1, 26a/5, 10; 26b/13, 29b/1, 3;
34b/12, 16; 40b/1, 3; 47a/8, 51b/15,
52b/3, 9, 15, 16; 53a/5, 8; 55b/4, 57a/7,
64b/4, 65b/10, 68b/4, 69a/9, 69b/9,
73b/6, 74b/17, 75a/7, 78b/5, 7; 83b/5, 6;
85b/5

o.-du 23b/11, 27a/9

o.-duğı 26a/14, 40b/4, 41b/15,
73a/10

o.-duğın 42a/1, 62a/11, 72b/9

o.-duğından 84b/4

o.-duğum 26a/7

o.-duğun 8a/6, 31a/7, 42a/2

o.-duğ 56b/3, 63b/11, 68a/3
o.-duğda 49b/13, 51b/16
o.-dular 21b/9, 41a/10
o.-dum 51b/8
o.-duğ 51b/14
o.-ma 56b/10
o.-madan 80a/9
o.-madı 24b/14, 15; 45b/10,
52b/3, 63b/7, 9; 66a/5, 77b/3, 80b/16,
85b/13
o.-mağ 29a/11, 73a/16
o.-mağdur 26b/17
o.-mamış 20b/12
o.-masan 39b/12
o.-masun 46b/4
o.-mayınca 30a/17
o.-mayup 24b/10
o.-maz 3a/5, 15b/12, 16b/15,
18b/9, 11; 19a/2, 20b/2, 21b/6, 22a/7, 11;
25a/1, 29b/15, 15; 30a/6, 42b/13, 43b/11,
52b/13, 53a/11, 55a/17, 62a/17, 68a/3,
86b/13
o.-mı 9b/5, 24b/16, 28a/17,
29a/1, 51b/9, 66b/10, 67b/8, 76a/2, 5
o.-mı 80b/2
o.-sa 2b/5, 20a/5, 42b/1, 52a/12,
63a/14, 72a/1
o.-sağ 63a/15
o.-sun 9a/7, 18b/5, 15; 45b/7,
46a/6, 12; 68a/14, 70a/10, 73b/9, 85a/16
o.-unca 12a/14, 19a/10, 26b/8,
31b/16, 52b/1, 53a/3, 7; 70a/17, 80a/3
o.-undukdan 85a/6

o.-up 2b/6, 18a/4, 24b/3, 26b/15,
30a/11, 13; 44b/7, 52a/1, 52b/15, 55a/12,
55b/16, 57a/5, 68a/17, 79b/10, 85a/2,
85b/12, 86a/1
o.-ur 3a/5, 4a/17, 6b/2, 10a/10,
17b/8, 11, 19a/10, 20a/15, 30a/2, 32a/3,
32b/11, 40a/9, 41a/9, 11; 42a/9, 44a/3,
56a/12, 57b/11, 61b/10, 63a/3, 73b/15,
75a/15, 76b/1, 77b/10, 15
o.-uram 32a/7, 51b/11, 59b/12
o.-urdu 20a/11
o.-urduğ 40b/6
o.-urlar 41b/17
o.-urmuş 58b/5
o.-ursa 19a/9, 62a/14
o.-ursan 60a/6
o.-ursun 32b/4, 5; 56b/17
o.-urum 27b/13
o.-du ise 29a/17, 29b/2
o.-ur imiş 61a/17
olan oldu : İş işten geçti, artık
yapacak bir şey kalmadı.
o. 29b/5, 39b/15
‘âciz o.-mı 77a/15
âfet-i cân o.-du 72a/4
âhir o.-uyor 62b/17
‘ağlı perişân o.-up 14b/4-5
‘alâkası o.-duğı 18a/1
al al o.-mı 43a/2
‘arız o.-du 26b/1
âsân o. 3b/15
âsüde-ğâl o.-mı 71a/1-2
‘aşığ o.-duğ ise 12a/13

- āşikāre o.-ur 34a/3
 bāiṣ o.-ma 62b/7
 bāiṣ o.-urlar 86a/17
 başın alup revāne o.-dı 87a/4-5
 bed-nām o.-duḡ 77a/12
 bed-nām o.-dum 84a/14
 bed-nām o.-ursun 15b/5
 bend o.-an 3b/12-13
 ber-dār o.-maḡa 4a/12
 ber-dār o.-mıṣ 5b/5
 ber-dār o.-mıṣdur 6a/7
 ber-dār o.-ur 2a/12
 ber-ḡudār o. 15a/8, 33a/8
 ber-ḡudār o.-ur 56a/7
 ber-murād o.-am 69a/17
 bīdār o.-dılar 24b/11-12
 bīdār o.-duḡ 28b/15-16
 bīzār o.-dı 35b/9
 cem´ o.-dular 77a/8
 cem´ o.-up 86b/9
 çeşm-güşāde o.-un 49b/12
 çift o.-ması 66b/11
 dāḡil o.-dı 78a/5
 dāḡil o.-dular 76b/11
 dāḡil o.-maḡ 42a/17
 dāḡil o.-up 63b/6-7
 dāḡil-i meclis o.-acaḡın 63a/11
 dāstān o.-a 49b/10, 70a/12
 dem-beste o.-dular 17b/5-6
 diri o.-maz 58a/7
 dünyā kendününj o.-dı 16a/5
 düş o.-dı 7a/17, 25a/14, 84a/11
 düş o.-duḡ 25b/14-15, 56a/12
 düş o.-mamıṣ 68a/8
 eline şayd o.-dum 20a/5-6
 fāriḡ o. 8a/5, 14; 15b/1, 21a/14-15
 fāriḡ o.-dular 15b/13
 fāriḡ o.-dum 53a/14, 53b/4
 faşl-ı ser-ḡüzeşt o.-ur 28b/8
 fedā o.-sun 3a/9
 fitne-engiz o.-up 63a/10
 ḡafil o.-dum 13a/5
 ḡarḡ o.-mıṣ 17a/8
 ḡarḡ o.-sun 11a/12
 ḡarḡ o.-up 64b/6-7
 gerdek o. 71b/6
 giriftār o.-mayan 5b/2-3
 gömgök o.-mıṣ 40a/10
 gönli o.-mıṣdı 4a/16
 gözden nihān o.-dı 13a/1
 göz kulaḡ o.-uḡ 31b/1
 güç o.-ur 51a/11
 güyegü o.-sam 75b/1-2
 güyegü o.-up 58b/14-15
 güyegüm o.-a 68b/9
 güyegüsi o.-duḡ 82a/13
 güzel o.-dı 72a/14
 ḡāl-i müşkil o.-dı 66a/8
 ḡāl-i müşkil o.-ur 31b/16, 66a/7
 ḡalāş o.-amam 55b/17
 ḡalāş o.-du 7b/14, 8a/1
 ḡalāş o.-duḡ 29a/4
 ḡalāş o.-dum 20a/7
 ḡalāş o.-duḡ 20a/9
 ḡalāş o.-duḡız 61b/4
 ḡalāş o.-madıḡ 60b/7

ḥalāş o.-madıñ 9b/10	ķadir o.-duğum 73b/2
ḥalāş o.-mış 8b/2, 5; 16a/1	ķadir o.-madı 19b/1-2, 26b/7
ḥalāş o.-mışsın 9a/15	ķadir o.-mazlar 20b/10-11
ḥall o.-dı 23b/6	ķail o.-dı 21a/16
ḥamūş o.-dı 15a/2, 69b/1	ķail o.-duñ 37b/10
ḥamūş o.-dular 29b/4	ķail o.-mayup 21a/17
ḥarāret o.-mışsın 28b/2	ķail o.-maz 66a/13
ḥāşıl o.-ur 46b/5	ķail o.-sam 4a/2
hāyhūy o.-ursa 31b/2	ķail o.-ursa 59a/3
ḥayrān o.-dı 27a/9, 43a/10	ķalāfat o.-mış 24b/6, 8, 13; 25a/3
ḥayrān o.-dular 15a/9-10	ķalāfat o.-mışuz 29a/3
ḥayrān ü dem-beste o.-up 7a/11	kārım o.-dı 3b/5
ḥāzır o.-dular 21a/12, 76b/2	ķatil o.-dum 51b/2
ḥāzır o.-mağa 15a/16	ķatil o.-duñ 51b/2
ḥāzır o.-mış 48b/12	ķatil o.-uram 51b/6
ḥāzır o.-un 40b/15	ķazā o.-dı 52a/13
hebā o.-a 78b/15	ķıllı o.-duğından 24b/17
helāk o.-an 57a/9-10	ķulağım dinc o.-mışdı 71a/2-3
helāk o.-dı 11a/17-11b/1	lā-ya' kıll o.-dı 6a/3, 81a/11
helāk o.-du 8a/2	lā-ya' kıll o.-mış 6a/8
helāk o.-duğun 57a/14	lāyık o.-an 39a/16
helāk o.-duğuna 82b/8	lāzım o.-an 29b/9, 15
helāk o.-duğların 57b/6-7	lāzım o.-du 14b/6
helāk o.-dular 51a/4, 54b/5	lerze-nāk o.-dı 11b/10, 17a/14
helāk o.-duñuz 53b/17	mağbūn o.-ası 36a/2-3
helāk o.-up 85a/13	mağbūn o.-sun 25a/13
helāk o.-urum 5a/15	mağbūb-ı zamān o.-duğ 19b/9-10
helāk o.-mış 54a/17, 54b/6	maşhara o.-dum 13a/9
ḥelāl o.-sun 20b/15-16	māil o.-duğı 86b/4-5
ḥışşe-dār o.-urlar 33b/3	mecāli o.-madı 62a/7
ḥüsn-dār o.-urmış 19b/12	merg o.-ası 55b/9
iḥtilām o.-a yazdı 12a/7	merg o.-asın 58a/12-13
inzāl o.-up 4b/7	mest o.-duğından 86a/2

mest o.-dukdan 85a/9	n'olduğ 38b/13
mest o.-up 23a/6, 70b/1	n'olduğuz 43b/4, 67b/1
mes'ul o.-ursun 5a/16	o.-a gelmişdür 9b/13
mihmān o. 69a/11	o.-mağa berdār 3b/2
mihmān o.-dı 28b/12-13	pāre pāre o.-dı 36b/7
mu' azzeb o.-alım 62b/4	pāre pāre o.-miş 40a/7
muḥāl o.-miş 19a/11	peřimān o.-acağım 19a/3
muḥkem o.-duğından 46a/4	peřimān o.-duğun 4a/14-15
muḥkem o.-maz 29a/6	peřimān o.-dum 9a/13, 9b/11,
muḥkem o.-miş 24b/17	12b/9
muḥkayyed o.-uğ 49b/15	peřimān o.-ursun 26a/3, 84b/8
muḥkayyed o.-uruz 59a/1	peydā o.-du 26b/4
muntazır o.-dı 50b/10, 75a/14,	peydāh o.-dı 41a/14
85b/1	pinhān o.-dular 15a/14
muntazır o.-dular 15a/12	pinhān o.-up 14b/7
muşırr o.-dı 56b/3-4	piyāde olup 31a/14
mübārek o.-a 7a/1, 68b/17	pür-āteř o.-up 79a/14
mübeddel o.-miş 20a/1	pür-ğāzab o.-up 8a/10
mübtelā o.-anlar 86a/16	pür-kīne o.-dı 78a/2
mübtelā o.-mişlardur 32b/7	rāḥat o.-duğ 10b/3
mümkin o.-anları 37b/4	rāḥat o.-dular 40a/16
mümkin o.-ursa 40b/5	rāḥat o.-madı 69a/6
müncerr o.-dı 69b/6	rāḥat o.-sam 75b/11
münevver o.-dı 13b/5, 83b/7	rām o.-un 20b/8
müteğayyir o.-dı 60b/6	rāzi o.-madığ 11a/6-7
müteğayyir o.-up 54a/8-9, 84b/13	rāzi o.-up 86b/15-16
nā-çār o.-up 48b/10, 52b/3	ref' o.-dı 55b/14-15
nadaz nadaz o.-miş 28b/1	renglenmiş o.-uruz 46b/9
naşıb o.-mayasın 67b/16	revān o.-dı 26b/3, 54a/11-12,
ne o.-ursa o.-sun 25b/17-26a/1	79b/13
nēçe o.-ursa o.-sun 27a/5	revān o.-duğda 80b/5
n'oldı 24b/10, 13; 37a/15, 38a/15,	revān o.-miş 36b/14
52a/10, 54a/2, 78a/2	

revâne o.-dı 8a/17-8b/1, 19b/15,
24a/15-16, 27b/4, 42a/11, 68b/2, 69b/11-
12, 75b/4, 83b/15

revâne o.-dular 21b/10

revâne o.-up 23b/17, 69b/3

rüşen o.-dı 26b/13

rūzī rüşen o.-dı 6a/3-4

şaff o.-dular 22a/3

şag o. 57b/12

sākin o.-dı 39b/2

sākin o.-up 57a/1

sebeb o.-duş 55b/11-12

sebeb o.-ursun 15b/7

sebeb-i devlet o.-dum 82b/7

serāsime o.-dı 18a/12

ser-encām o.-mış 51a/17

ser-ḥōş o.-duşda 80a/14

ser-ḥōş o.-mağile 76b/13-14

ser-mest o.-mış 76a/1

siper-i kaçā o.-dum 40a/13-14

sus o.-up 37b/15

süvār o.-alım 30b/14

süvār o.-dı 47a/14, 52b/17

süvār o.-up 7b/5, 31a/2, 39b/9,
40b/17, 44a/12, 47a/10-11, 12; 51b/16-
17, 53a/16, 59a/15, 64b/16-17; 69b/2-3,
10, 75b/3-4, 83b/14

şād o.-dı 33a/4, 57a/14-15, 57b/7,
64a/10, 16-17; 64b/3

şād o.-dılar 21b/15

şād o.-du 16a/4-5

şād o.-up 5a/5-6, 12b/12, 15a/7,
50b/9, 68b/1, 74a/3-4

şād o.-urlardı 68a/11

şāh o.-mağā 86b/15

tamām o.-dı 68b/10, 87a/6

taşra o.-dı 27a/11, 33a/9, 66b/7, 9;

71a/15, 71b/10, 72b/13, 83b/13

taşra o.-dular 42a/4

taşra o.-up 33b/13, 69b/2, 70a/14

tenhā o.-up 33b/7

tīz o. 4a/7, 33a/7, 37b/16, 71a/5,

72b/10

tīz o.-un 33a/13, 67b/1

top top o.-up 19a/15-16

tüyleri diken gibi o.-dı 65a/7

uğur o.-sun 5b/16

üryān o.-up 34a/6, 40a/5

yegrek o.-dı 56a/10

yok o.-asın 55b/10

zāhir o.-dı 60b/16

zāhir o.-ur 66a/14

zehreleri çāk o.-a yazdı 70a/13-14

ziyāde o.-dı 26a/10, 71b/17

ziyāde o.-mış 24b/16

oldur- Olmasını sağlamak

o.-up 35b/1

ol kadar : O kadar.

o. 23a/14, 23b/5, 9; 34b/11, 43b/9,
52a/17, 75a/16, 85b/6

olun- : Olunmak.

beyān o.-mışdı 2a/2

ğaflet o.-maya 86b/8

mu'ālece o.-up 39b/8

muḥālefet o.-duşda 61a/13-14

o.-up 76b/17

taḥammül o.-ur 18a/11-12	o. 33b/12
taḥrîr o.-mıṣdur 86b/2	o.-acaḳ 30a/16
zıkr o.-mıṣdı 63a/4-5	o.-alım 30b/15, 31a/1
zıkr o.-ur 77b/8	o.-am 24b/5
omuz : Omuz.	o.-dı 11b/14, 22a/4, 7, 7; 22b/9, 17; 23a/3, 33b/14, 57a/4, 65a/12, 69b/4, 15; 84a/6, 84b/17
o. 73a/11	
on : On.	o.-duğı 85b/15
o. 23a/12, 15; 23b/4, 8, 9; 49b/6	o.-madan 35b/8
on beş : On beş.	o.-mağa 23a/7, 75a/17
o. 47a/14, 48b/13	o.-mam 9a/11
on iki : On birden sonra gelen sayı.	o.-mayup 9b/9, 10a/2, 25b/2, 31a/13
o. 82a/1	
on sekiz : On sekiz.	o.-mıṣ 16a/4
o. 49b/5, 50a/8, 15	o.-sa 10b/8
ora : O yer.	o.-un 22a/2
o.+dan 55b/1	o.-up 31a/13, 59a/14, 69b/5
o.+lar 11a/9	o.-urdu 57b/6
orospu : < Far. Fahişe.	o.-urken 71a/1
o. 18a/5	o.-ur idi 75b/6
orta : Orta.	o.-a bildüğimiz 30b/14-15
o. 79b/11	o.-a düşdi 2b/10, 11b/12
o.+sında 17b/13	
o.+ya 23a/10, 85a/10	oturt- : Oturtmak.
ortak : Ortak.	o.-dı 22a/5
o. 32b/4	otuz : Otuz.
ot : Ot.	o. 47b/10
o.+a 40a/16	o. kırık 29a/14, 33b/2, 38b/7, 42a/9, 47b/7, 79b/7-8
o.+ları 37b/1	yigirmi o. 52a/12
o.+larım 35a/8	otuz sekiz : Otuz sekiz.
otluk : Otluk.	o. 21b/8, 31b/4, 50b/15, 54b/9, 55b/10, 58a/10
o. 46a/8	o.+in 53b/11
otur- : Oturmak.	

oy- : Oymak.

o.-sun 11a/13

ö.-meden 30b/8

ö.-mek 3a/12, 30b/8

ö.-mezsın 12a/2

ö.-ür 57b/12

Ö

öbür : Diğer.

ö. 35a/6, 54a/12, 61b/17, 66b/3

ö.+leri 30a/8

öç (c) : Öç.

ö.+inden 62a/17

öd : Safra.

ödi şın- : Çok korkmak.

ö.-ar 76a/2

ödü çatla- : Çok korkmak.

ö.-r 16b/4

ödüni kopar- : Çok korkutmak.

ödüm kopardın 16b/6

öğren- : Öğrenmek.

ö.-di 74b/12

ö.-dim 28a/4

ö.-dın 35b/6

ö.-mişdi 72b/17

öksür- : Öksürmek.

ö.-di 52a/1

ö.-üp 44b/8, 52a/4, 17; 53a/1

ö.-ür 52a/8

öküz : Çift sürmekte, kağı çekmekte kullanılan, etinden yararlanılan, iğdiş edilmiş erkek sığır.

ö. 55b/16

öl- : Ölmek.

ö.-düğün 86a/13

ö.-en 58a/6

öldür- : Öldürmek.

ö. 44b/12

ö.-dün 51b/1

ö.-mişdür 51a/13

ö.-ürdüm 39b/13

ö.-ürüz 47a/3

öldürt- (d) : Öldürtmek.

ö.-eyim 16b/7

ölü : Ölü.

ö. 11a/2

ö.+ler 11a/17

ölüm : Ölüm.

ö. 12a/15

‘ömr : < Ar. Ömür, hayat.

‘ö. 3b/3, 85a/17

‘ö.+im 62b/16

‘ö.+in 25b/13, 39b/11, 55b/9

‘ö.+inde 82a/2

‘ö.+leri 63a/8

‘ö.+üm 2b/17, 11b/16, 56a/17

‘ö.+ümde 84a/13

‘ö.+ümüze 21b/11, 31b/11

‘ö.+ün 25b/16

‘ö.+ün 7a/3, 29b/3, 83a/7

diraht-ı ‘ö.+üme 50a/12

peymâne-i ‘ö.+leri 45a/5

öñ : Ön.

ö. 51b/13

ö.+in 27a/15, 59b/1

ö.+ünce 9a/1
 ö.+inde 33a/1, 33b/14, 70b/7,
 75b/10
 ö.+lerince 47a/14
 ö.+lerine 47a/13
 ö.+ümde 64a/2
 ö.+ümüze 47a/11
 ö.+ünde 75a/2
 ö.+üne 9b/8, 74a/14, 83b/15

öñüne düş- : Birinin önünde yürümek; birine kılavuzluk etmek.

ö.-üp 38a/12-13, 76b/9-10

öp- : Öpmek

ö.-di 67b/6, 84b/15

ö.-er 3a/6

ö.-mege 59b/16

ö.-mek 15a/9

ö.-üp 17b/17

öt- : Ses çıkarmak.

ö.-di 36a/1, 11; 42b/4, 43a/12,

75b/8, 76a/14

tır tır ö.-mege 4b/9

öte : Öte.

ö. 74b/15

ö.+si 32a/6

ötürü : Ötürü.

ö. idi 51a/8

öyle : Öyle.

ö. 1b/3, 5a/13, 12a/14, 19a/4,
 20b/7, 24b/8, 17; 27a/16, 28a/4, 29a/6,
 11; 29b/2, 30a/6, 31b/16, 34b/7, 36a/10,
 39a/9, 42b/9, 46a/12, 52a/11, 54b/5,

56a/7, 57b/11, 62b/15, 77a/17, 77b/9,
 82a/1, 2

ö.+dür 15a/3, 70a/4, 5

öz : Bir kimsenin benliği, kendi manevi varlığı, derun.

ö.+i 19b/1

özr : < Ar. Suçun bağışlanması.

ö. 21a/1

P

pā-bend : < Far. Engel.

p.+ine 13a/6

pabuc : < Far. Ayakkabı.

p.-ı meşin 24a/8

pād-şāh : < Far. Padişah, hükümdar.

p. 30a/3

pāk : < Far. Temiz; saf.

p. 85b/5

p. édüp 7b/7

p. eyledi 38a/3

pākize : < Far. Temiz, saf.

p. 58b/4

pāre : < Far. Parça.

p.+lerin 37b/4

bir p. 3a/2, 3

p. éderse 67a/17

p. édüp 70b/3

p. étđi 85b/15

pāre pāre : Parçalanmış bir durumda, lime lime.

p. édeyim 80a/5

p. édün 20b/15

p. kıldılar 86a/4

p. oldı 36b/7

- p. olmuş 40a/7
- pârele-** : < Far. + T. Parçalamak.
p.-diler 86a/10
- parmak** : Parmak.
p.+ları 36b/12
- pây** : < Far. Ayak.
p.-i tahtın 68b/15, 84b/14
- pây-bend** : < Far. Köstek, engel.
p.+lerin 31b/2
- peder** : < Far. Baba.
p. 6b/5, 18a/2, 18b/10
p.+e 7a/17
p.+im 13b/16
p.+imi 13b/17
p.+iñüze 39a/17
- pehvân** : < Far. Pehlivan.
p.+ı 62b/11, 64a/4, 65b/16,
77b/15, 82b/15, 84b/3
- pehvânlık (ğ)** : < Far.+T. Pehlivanlık.
p.+ım 64a/11
- pek pek** : Sert sert, hızlı hızlı.
p. 15a/5, 16a/11, 80a/10
- pençe** : < Far. El.
p.+leri 36b/6
- pençere** : < Far. Pencere.
p.+den 27a/10, 42b/17, 45b/5, 6;
48a/3, 48b/17, 53b/2, 54b/11, 16
p.+ler 42a/15
p.+ye 42b/11, 13, 16; 44a/14,
44b/10, 45a/14, 45b/1, 10; 48a/1, 49b/15,
50b/2, 6
p.+yi 55a/16
- pençe-i âf-tâb** : < Far. Güneşten yayılan ışınlar.
p. 17a/3
p.+dur 14b/4
- perde** : < Far. Perde.
p. 73a/6, 75a/3, 78b/7, 79a/6,
80b/10
p.+den 75a/11
p.+nüñ 74b/16, 75a/1, 2; 78a/9
p.+si 73a/8, 74a/13
p.+sinüñ 74b/15
- perî** : < Far. Çekici güzelliği olan çok alımlı kız veya kadın.
p. 3b/8, 9
- perîşân** : < Far. Dağınık, karışık, dağınık saç; bozuk, düzensiz; kederli, kaygılı.
p. 17a/9
‘ aklı p. olup 14b/4-5
zülf-i p. 42b/17
zülf-i p.+ı 1b/8, 72a/10
zülf-i p.+ın 4b/2
zülf-i p.+ıñ 2b/12
- perri-peyker** : < Far. Peri yüzlü, çok güzel.
p. 3a/8
p.+dür 14b/3
- pervâne-veş** : < Far. Pervane gibi.
p. 82a/5
- pervâz** : < Far. Uçma, uçuş; hücre.
p.+ı 4b/8
- perverde** : < Far. Beslenmiş, terbiye edilip yetiştirilmiş, büyütülmüş.
p. êtdüğim 67b/12
- peş** : < Far. Arka, art.

- p. tutup 63b/12-13
- peşimān** : < Far. Pişman.
 p.+am 10b/17
 p. olacağım 19a/3
 p. olduğun 4a/14-15
 p. oldum 9a/13, 9b/11, 12b/9
 p. olursun 26a/3, 84b/8
 şoñ p.+lık fāide vèrmez 62a/2
- peştemāl** : < Far. Arka örten şey.
 p. 20a/1, 34a/6
 p.+i 37a/10
 p.+in 37a/8
 p.+ine 5b/7, 12b/15
- peşkeş** : < Far. Hediye, armağan.
peşkeş çek- : Verilmemesi gereken bir şeyi uygunsuz bir amaçla veya yersiz olarak birine vermek.
 p.-ersin 18a/6
- peş-tahta** : < Far. Küçük sandık, çekmece.
 p. 33a/12
- peydā** : < Far. Meydanda, açıkta; hazır, mevcut.
 p. oldu 26b/4
- peydāh** : < Far. Meydanda, açıkta; hazır, mevcut.
 p. edersin 32b/3
 p. édüp 3a/17-3a/1, 10b/2-3
 p. oldı 41a/14
- peymāne**: <Far. Büyük kadeh.
 p.-i 'ömrleri 45a/5
 sākī-yi p.+den 3b/5
- pinhān** : < Far. Gizli.
 p. édüp 27a/7-8
- p. oldular 15a/14
 p. olup 14b/7
- pīr** : < Far. Yaşlı, ihtiyar.
 p. 2a/12, 2b/13, 3a/17, 4b/3, 14;
 6a/7, 6b/13, 7a/3, 8, 14; 8b/9, 14; 9a/2, 3;
 9b/1, 17;10a/10, 10b/4, 5, 9; 11a/9, 16;
 11b/6, 12b/3, 10, 16; 13a/1, 13b/9, 14a/3,
 14b/11, 15a/10, 16a/4, 17b/17, 18b/8,
 22b/2, 58a/11, 14; 69b/7
 p.+den 2a/1, 25b/12
 p.+dür 3a/7, 8b/7
 p.+e 2b/12, 4b/5, 17; 5b/15, 8a/17,
 8b/9,10a/7, 12b/2, 13a/12, 15a/14, 16a/3,
 40a/3, 44a/5, 64b/17, 69b/7
 p.+i 1b/10, 5a/8, 5b/5, 6b/1,
 12b/13, 13b/15, 14a/6, 11; 16a/14, 26a/6,
 79a/3, 10; 79b/1
 p.+im 9a/10, 9b/12,10a/7, 10b/14,
 11a/6, 12a/9, 22b/14
 p.+ler 65b/10, 85a/6
 p.+lerin 76b/16
 p.+ün 4a/17, 4b/7, 13; 9b/1,
 11b/2, 12a/8, 15b/1, 22a/17, 22b/9, 27b/1,
 55b/6, 82b/4
 p.+ün 1b/8, 2a/7, 2b/11, 3a/6;
 4a/14, 4b/2, 5a/1, 10; 5b/7, 8b/4, 11b/3,
 5, 8, 9, 14; 12b/1, 3, 4, 5, 15; 13a/16,
 86a/5
 p.+ündür 82a/16
 p.+ün ise 12a/6, 26b/5-6
 p.-i bī-çāre 3b/16
 p.-i cihān 3b/14
 p.-i nā-tüvānım 2a/9, 4b/15

piş- : Pişmek.

p.-miş 5b/6, 39a/15

pişür- : Pişirmek.

p.-diler 21a/11

p.-üp 10a/13, 10b/10

piyāde : < Far. Yaya.

p. olup 31a/14

piyāz : < Far. Bir çıkar sağlamak düşüncesiyle söylenen övücü söz.

p. eder 11a/3

p. edüp 9b/14

poḥ : Dışkı.

poḥ yé- : Yakışsız bir iş

yapmak.

p.-mişsin 71a/8

pōst : < Far. Tüylü hayvan derisi.

p.+ların 7b/7, 9a/6

pupla : < Yun. Tüyle doldurulmuş çok yumuşak ve çok kabarık (yatak, yastık vb.)

p. 82a/1

pūs : < Far. Öpücük.

p. eyledi 68b/15

pür-āteş : < Far. Ateş dolu.

p. olup 79a/14

pür-gāzab : < Far.+Ar. Kızgın, hırslı.

p. olup 8a/10

pür-kīne : < Far. Düşmanlık, kin dolu.

p. oldu 78a/2

sīne-i p.+sine 43a/5

R

rāḥat : < Ar. Üzüntüsüz, tasasız, kedersiz bir halde bulunma.

r.+dur 12a/3

r. olduk 10b/3

r. oldular 40a/16

r. olmadı 69a/6

r. olsam 75b/11

rahm : < Ar. Acıma, esirgeme, koruma.

r.+ı 3b/17

r. eylemez 3b/8

rahmet : < Ar. Acıma, esirgeme, koruma.

r. 13a/7

raḥş : < Far. Gösterişli, yürük ve güzel at.

r. 30a/15, 42b/14, 45b/11, 75b/17

r.+a 53b/10

r.+ı 70a/15, 76b/16

r.+ın 44a/1, 51b/16, 52b/17,

59b/2, 64a/12, 69b/4, 12; 70b/5, 83b/14,

84a/1

r.+ına 44a/12, 44b/7, 45a/13,

59a/15, 64b/16, 69b/2, 10, 70a/15

r.+ından 6a/9, 40a/4, 70b/7,

76b/12

r.+ını 65a/1

r.+ınuza 30a/12

r.+ınuzdan 76b/15

r.+lara 31a/2, 47a/10, 12; 48b/14,

50a/17

r.+larda 30b/14

r.+larımız 30b/17

r.+larımıza 30b/14

r.+ların 6a/6, 31a/11, 40a/16,

40b/16, 41a/3

r.+larına 7b/5, 31a/12, 39b/9

r.+larun 31a/17, 31b/2,

- r.+ım 45a/11
 r.+ımdan 76b/14
 r.+un 48b/2
raķīb : < Ar. Rakip.
 r. 18a/2
rām : < Far. İtaat eden, boyun eğen.
 r. olun 20b/8
rast : < Far. Doğru.
rast gel- : Uygun düşmek,
 istenilen biçimde gelişmek.
 r.-medi 66a/6
rāvī : < Ar. Rivâyet eden, söyleyen,
 hikâye eden, anlatan.
 r. 6a/1, 13a/11, 13b/8, 15a/12, 15;
 21a/5, 26b/9, 35b/7, 40b/2, 41b/7, 42b/1,
 70b/10, 72b/14, 81a/14
 r.+ler 1b/3, 62b/15
rāviyān : < Ar. Rivâyet edenler,
 söyleyenler, hikâye anlatanlar.
 r.-ı aķbār 1b/2
rāy : < Ar. Fikir.
 r.-ı tedbīr eyle 44b/14
 r.-ı tedbīr eyledim 58a/11
rāzī : < Ar. Kabul eden.
 r. olmadı 11a/6-7
 r. olup 86b/15-16
redd : < Ar. Geri döndürme, kabul
 etmeme; tanımama, inkar etme.
 r. edecek 12a/10
 r. édüp 19a/12
 r. eyleme 4b/16
ref : < Ar. Yüceltme.
 r. eyledi 16a/9
 r. oldı 55b/14-15
reml : < Ar. Kumda birtakım çizgiler
 çizerek fala bakma.
 ı ilm-i r. 63a/16
rencide : < Far. İncinmiş, kırılmış.
 r. étmesün 63b/14
 r. étşün 62b/5
 r. eyledim 9a/12
reng : < Far. Renk.
 r. 72a/2
 r.+inde 73b/6, 10; 79b/13, 80b/4
 r.+indedür 73b/13
 r.-i rüyı 19b/17-20a/1
reng : < Far. Hile, oyun.
 r. 11a/2, 10; 26a/9, 69a/12
 r.+dür 11a/11, 20b/16
 r.+e 20b/16
 r.+i 46b/4
 r.+im 20b/16
 r. étmesünler 40b/14
 étdügi r.+leri 26b/11, 69a/2
 étdügüm r.+i 81a/6
reng vér.- : Oyuna getirmek, hile
 yapmak.
 r.-di 25b/6, 37a/4
 r.-dim 82b/6
 r.-ecek 14b/14
 r.-eyim 20b/11, 72b/8-9
 r.-ince 15a/1
 r.-mek 27a/2
 r.-mişsin 5b/15
 r.-sem 9b/15-16
 r.-di 2a/17-2b/1

- rengi vèrdi 25a/13
 rengi vèrüp 13a/12
 rengler vèrdi 56b/2
 rengler vèrdüğün 79b/6
 rengleri vèrdüğün 35b/3-4
 vèrdüğü r.+i 24b/1
 vèrdüğü r.+leri 8b/15-16, 38b/14
- renglen-** : < Far. + T. Oyuna gelmek.
 r.-miş oluruz 46b/9
- revâ** : < Far. Yakışır, uygun, yerinde.
 r.+dur 3a/12
- revân** : < Far. Yürüyen, giden; ruh, can.
 r. oldı 26b/3, 54a/11-12, 79b/13
 r. olduğda 80b/5
 r. olmuş 36b/14
 rûh-i r.+ım 2a/8
- revâne** : < Far. Giden, yürüyen.
 r. oldı 8a/17-8a/1, 19b/15, 24a/15-16, 27b/4, 42a/11, 68b/2, 69b/11-12, 75b/4, 83b/15
 r. oldular 21b/10
 r. olup 23b/17, 69b/3
 başın alup r. oldı 87a/4-5
- revzen** : < Far. Pencere.
 r.+ler 42a/15
- rızâ** : < Ar. Razı olma; istek, kendi isteği; hoşnutluk, memnunluk.
 r.+m 2a/17
 r.+sı 57a/15, 66a/1
 r.+sın 63b/15
rızâ vèr- : Razı olmak.
 r. 4b/16
 r.-di 68b/5
- r.-diler 31a/6
 r.-dünüz 84b/1-2
 r.-emeye 66a/3-4, 12
 r.-mem 2b/8
 r.-meyem 4a/4
- ricâ** : < Ar. Ümit, umma; istek, dilek.
 r.+ı 5a/2
 r.+sın 4b/16
 r.+sıyla 63a/7
 r. étdiler 84b/8
- rivâyet** : < Ar. Söylenti, bir haber, söz veya hâdisenin hikâyesi.
 r. éderler 1b/3, 62b/15
- rû** : < Far. Yüz, çehre.
 r.+yında 19b/17
 r.+yında 20a/3
 reng-i r.+yı 19b/17-20a/1
- rûh** : < Ar. Can, nefes; canlılık, his, duygu.
 r.+um 2b/17, 11b/16
rûh-i revân : Sevgili.
 r.+ım 2a/8
- ruh** : < Far. Yanak, yüz.
 r.+ları 17a/5, 9; 72a/8, 16
- ruhsâr** : < Far. Yanak; yüz, çehre.
 r.+ı 43a/2
 r.+ından 4b/4
 r.+ında 52b/6
- rûspî** : < Far. Fahişe.
 r. 20b/1
- rüşen** : < Far. Aydın, parlak.
 r. 82a/5
 r. oldı 26b/13

- rūzī r. oldı 6a/3-4
rūz : < Far. Gündüz, gün.
 r. 26b/13
 r.-i mahşerde 39a/9
rūzī : < Far. Gündüze ait, gündüzle ilgili.
 r. 82a/5
 r. rüşen oldı 6a/3-4
rūzigār : < Far. Zaman, devir, yel.
 r. 3b/4,
 muḥaddiṣān-ı r. 1b/2
rūsvā(y) : < Far. Resiz, haysiyetsiz.
 r. édüp 35a/16
 r. eyleme 19a/8
 қаһбе-i r. 20b/4
- S**
- sā' at** : < Ar. Saat, vakit, zaman.
 s.+de 29b/8, 34b/7
şabāḥ : < Ar. Sabah.
 ş. 2b/6, 3a/14, 6a/2, 3; 9a/13,
 13b/4, 10; 26b/8, 12, 13; 39a/14, 47a/8,
 52b/1, 3, 9; 53a/3, 5, 9, 12; 57a/7, 64b/4,
 69b/9, 81b/5, 83b/3, 6; 85b/4, 4
 ş.+a 2b/5, 81b/15, 16; 85b/1
 ş+dan 47b/16
sābıka : < Ar. Geçmiş şey, geçmiş hal ve
 olay.
 s. 62b/16
şabr : < Ar. Sabır, dayanma, katlanma.
 ş. 3a/7, 8b/14, 17b/6
 ş.+ları 52a/15
 ş. edemeyüp 5a/3-4, 25b/9-10,
 39b/10
 ş. édün 32a/10, 48b/7
- ş. édüp 35b/15, 53a/8, 81b/5
 ş. eyle 34a/9, 38b/2
 ş. eyledi 35b/13
şabūn : < Ar. Sabun.
 ş. 29b/14, 34a/8, 34b/6, 8, 11, 15;
 36a/13
 ş.+dan 35b/13, 36b/1
 ş.+ı 29b/10, 32a/14, 16; 34b/14
 ş.+la 34b/7
 ş.+uḡ 34b/4, 36b/13, 37a/7
şabūnla- : < Ar. + T. Sabunlamak.
 ş.-yup 40a/12
şabūnlı : < Ar. + T. Sabunlu.
 ş. 36a/8, 36b/17
şaç : Saç.
 ş.+ı 16b/9, 39b/1, 54b/7, 72a/14,
 78b/17
 ş.+ları 34a/3
 ş.+ların 27a/7
şaç- : Saçmak.
 ş.-dı 35a/1
 ş.-duḡın 40a/13
şadā : < Osm. Ses.
 ş. 35b/11, 42b/3, 45a/16, 45b/3,
 54a/15
 ş.+mı 52a/16
 ş.+lar 5a/13
şafā : < Ar. Gönül şenliği, zevk, eğlence.
 ş.+nun 5b/3
 ş.+sında 52b/15
 ş. édüp 12b/12
şafā geldiḡ : Hoş geldin anlamında
 kullanılan ağırlama, karşılama sözü.

- ş. 16a/8, 46b/1
- şafâsın sūr-** : Bir durumun getirdiği, sağladığı olanaklardan yararlanmak.
 ş.-elim 45a/4
 ş.-medim 80a/8
 ş.-mek 80a/4
 ş.-üp 85b/4
- şafēr** : < Ar. Yolculuk; savaş.
 ş.+e 53b/3
- şaff** : < Ar. Dizi, sıra.
 ş. oldular 22a/3
- şâğ** : Sağ taraf.
 ş. 27a/13
- şâğ** : Diri.
 ş. 35a/17, 39a/7, 54a/14, 61b/5, 80a/9
- şâğ ol** : Hoşa giden bir davranış için “çok yaşa, teşekkür ederim” anlamlarında söylenen bir söz.
 s. 57b/12
- şahk** : < Ar. Ezme, kırma, sürme.
 s. edelim 32a/13
- şahrâ** : < Ar. Çöl.
 ş.+da 65b/2
 ş.+lara 56b/12
- şâir** : < Ar. Diğer, başka.
 s. 19a/5, 20a/1, 37a/17
- şakal** : Yetişkin erkeklerde yanak ve alt çenede çıkan kılların tümü.
 ş+ı 4b/1, 11b/14
 ş.+ın 2b/10
- (birinin) şakalina gül-** : Ciddi gibi görünen sözlerle alay etmek.
 ş.-di 9b/1
- şakın** : Asla, “Korkulacak bir durum olmasın” anlamında bir söz.
 ş. 11b/1, 45b/4, 9; 46b/6, 17; 85b/13
- sâkî** : < Ar. İçki sunan.
 s.+ler 85a/8
 s.-yi peymânenen 3b/5
- sâkin** : < Ar. Sakin.
 s. oldu 39b/2
 s. olup 57a/1
- sâl** : < Far. Yıl.
 mâh u s. 3b/7
- şal-** : Salmak, koyvermek, göndermek.
 ş. 33a/7
 ş.-dı 34b/1
 ş.-dılar 51b/13
 ş.-ıvêr 17a/1
 ş.-ıvêrdi 79a/12
 ş.-madan 34a/17
 ş.-sana 34a/15
 ş.-up 3b/17, 11a/16, 21a/9, 37a/1, 40a/16, 49a/12, 62a/5, 65b/6
 kılıç ş.-duçca 56a/3
 nazar ş.-dı 1b/14-15, 8a/15-16, 36b/16, 78a/17
- şalâbet** : < Ar. Sağlamlık.
 ş. 16b/4, 64b/15, 76a/6
- şaltanat** : < Ar. Saltanat.
 vâriş.-i s.+ı 86b/12
 vâriş.-i s.+ım 63a/1

şan- : İstemek, dilemek.

her ne ş.-ursan eşüğe hep gelse
gerek başuğa 55a/5-6

şan- : Sanmak.

ş.-asın 36a/14
ş.-dı 24b/5, 36a/7, 17
ş.-ursun 18b/8
ş.-ursuğuz 51a/7
ş.-up10a/1, 24b/12, 34b/10
ş.-urdum 9a/16

şan'at : < Ar. Sanat, ustalık, hüner.

ş.+ım 28a/3
ş. êtdi 52b/13
ş. eyledi 75a/1

şancıl- : Batmak, ile kesilmek.

ş.-dı 36a/10

şandelî : < Ar. Sandal ağacından yapılmış
iskemle.

ş. 65a/11, 84b/16

şandūk (ğ) : < Ar. Sandık.

ş. 44a/10, 15, 17; 45b/17, 47a/16,
47b/1, 4, 7; 48b/8, 49a/12, 49b/2, 5;
51a/1, 53b/13, 54a/2, 3, 3

ş.+a 48b/13, 49b/11, 53b/15,
55a/4

ş.+da 50a/10

ş.+dan 52a/6, 14

ş.+ı 49b/3, 53b/12

ş.+lar 48b/12, 54a/12

ş.+lara 50a/9, 15; 50b/14

ş.+ları 44b/16, 45a/1, 46a/14,
46b/7, 48b/1, 17; 49a/4, 7; 49b/8, 14;

50a/1, 50b/3, 6, 11; 52b/13, 53a/13, 14;
54b/13

ş.+larım 53b/4

ş.+larun 52b/10, 53b/11

ş.+un 49a/15, 17; 50b/15, 53b/9,
54a/5, 54b/1, 5

şaplan- : Saplanmak.

ş.-miş 38a/11

şar- : Sarmak.

ş.-up 27a/7

şarıl- : Sarılmak.

ş.-dı 11b/15, 12a/5, 17b/8, 19a/7

ş.-dılar 8a/10

ş.-ınca 4b/17

ş.-miş 38b/13

ş.-up 12b/2, 14b/15, 26a/5,
59b/15, 80b/11, 83a/13

eline ayığına ş.-up 12b/4-5

şarılış : Sarılma işi.

ş. 17b/7

şark- : Sarkmak.

ş.-dı 75a/8, 9

şarkıt- (d) : Sarkıtmak.

ş.-up 53b/9

şarmaş- : Sarılmak.

ş.-up 50a/11

şarp : Sert, keskin.

ş. 21a/9

şaru : Sarı.

ş. 40a/9

şat- : Satmaya.

ş.-mağa 59b/14

şataş- : Sataşmak.

- ş.-dı 8a/11
- şatun al-** : Bir nesneyi belirlenin fiyatını ödeyerek kendine mal etmek.
- ş.-ıyor 32a/8
- ş.-up 47b/1-2
- şayd** : < Ar. Av; avlanma.
- eline ş. oldum 20a/5-6
- şayı** : Sayı.
- ş. 5b/17
- şāyis** : < Ar. Seyis, at uşağı.
- s.+iñüze 68a/15
- şayyād** : < Ar. Avcı.
- ş. ü felek 15b/9
- ş.-ı şāhānım 61a/11
- sebeb** : < Ar. Sebep
- s.+den 34a/5, 59a/9, 65b/3, 66b/12, 71a/11
- s.+i 63b/12
- s. olduñ 55b/11-12
- s. olursun 15b/7
- s.-i devlet oldum 82b/7
- seccāde** : < Ar. Seccade.
- s. 33a/12
- şedā** : < Osm. Ses.
- ş.+sın 33a/14
- sedd** : < Ar. Set, kapama.
- s. 41b/15
- sefer** : < Ar. Yolculuk, savaş.
- s. 44a/16, 46a/1
- segirdiş-** : Koşuşmak.
- s.-üp 75b/12
- segirt- (d)** : Koşmak; yürüme; koşturmak; saldırmak.
- s.-üp 6a/9, 15a/8, 33a/6, 34a/13, 38a/1, 8; 78a/8, 83b/17
- seher** : < Ar. Tan yeri ağarmadan biraz önceki vakit.
- s.+den 6a/6,10a/12
- selām** : < Ar. Selam.
- selām al-** : Birinin selamlamasına karşılık vermek.
- s.-dı 8b/10
- selām vér-** : Selamlamak.
- s.-di 8b/9
- s.-üp 14b/12-13
- semt** : < Ar. Taraf, yön.
- s.+e 15a/2, 57a/6
- s.+inden 27a/1
- s.+ine 36b/4
- sen:** İkinci tekil kişi adılı.
- saña 3a/4, 6b/5, 7a/2, 6; 9b/11,10a/11, 11a/7, 14, 15; 12a/4, 5, 10, 15; 14b/10, 16b/17, 18a/3, 14; 18b/9, 19b/6, 28a/9, 32b/9, 15; 33b/17, 37a/15, 37b/13, 38a/14, 42b/12, 45a/15, 45b/1, 46a/2, 56a/9, 9; 56b/9, 14, 14; 59a/8, 10, 11; 60a/1, 1; 65b/2, 67a/13, 67b/10, 71b/5, 79a/5, 8; 81a/7, 83a/1
- s. 2a/13, 3b/15, 4a/8, 12; 5b/4, 7a/4, 6; 9a/17, 9b/10, 11a/10, 12b/7, 15a/5, 6; 19b/6, 20a/10, 22b/10, 25a/7, 26a/1, 30a/9, 33a/1, 33b/11, 34a/9, 17; 35a/14, 35b/6, 37b/10, 43a/12, 44a/12, 44b/6, 12, 14; 49a/6, 7; 53b/5, 54a/14, 55a/3, 9; 56a/6, 8; 56b/15, 57b/12, 58b/3,

14; 59a/6, 61a/12, 61b/15, 63a/14,
64a/14, 73b/16, 81a/1, 82a/13, 84a/11

s.+de 44a/17, 53b/4, 82b/7

s.+den 4a/13, 27a/4, 55a/11,

60a/3, 15; 79b/9, 15

s.+i 2a/11, 3a/ 2, 3; 4b/16, 8b/3,

9a/12, 14, 15, 17; 10b/15, 12a/2, 11;

15b/2, 6; 16a/1, 16b/7, 19a/2, 27a/3,

30a/7, 35a/9, 17; 39b/13, 44b/10, 45b/5,

47b/6, 56a/16, 60a/4, 5, 6, 8, 14; 61a/1, 1;

61b/3, 63b/3, 65b/16, 67b/12, 68a/1, 1, 3;

71a/4, 5, 7; 71b/2, 82b/15

s.+ünj 2a/16, 3a/10, 5a/2, 11a/13,

15a/6, 16b/11, 17b/14, 18b/9, 12; 25b/16,

35a/14, 39a/11, 46a/3, 55a/9, 56a/6, 7;

56b/5, 8, 15; 58a/13, 58b/3, 13; 59b/17,

61b/9, 64b/1, 67b/14, 68a/16, 71b/4,

80a/17, 81a/3, 83a/4, 84a/8, 85a/12, 17

s.+ünjle 30b/7

s. ise 12b/10

sen bilürsin : Nasıl uygun bulursan

öyle yap.

s. 69b/1

sen bilürsün : Nasıl uygun

bulursan öyle yap.

s. 15b/12-13, 23b/16, 53a/15

sencileyin : Senin gibi.

s. 6b/12, 20a/17

senderelik : Sendelemiş olmak.

s. 78a/7, 13

sengin : < Far. Yavaş, ağır; taştan, taştan
yapılmış.

s. 6b/12

ser : < Far. Baş, kafa.

s.+de 4b/10

s.+i 35b/2, 63a/10

āh-ı s. çeküp 11b/12-13

ser-ā-pā : < Far. Baştan ayağa kadar.

s. 11b/10, 24a/14

serāsime : < Far. Sersem.

s. oldu 18a/12

ser-‘ asker : < Far.+Ar. Ordu komutanı.

s.61b/13

serāy: < Far. Saray, büyük konak.

s. 71a/6, 16; 71b/5, 75b/7, 76a/14,

77a/7, 78a/15

s.+a 76b/11, 77a/5

s.+da 76b/1

s.+ına 69b/17, 70a/1, 70b/1, 85a/3

s.+ımı 71b/13

s.+un 73a/6

s.+uñ 73a/9, 78a/16, 80b/5, 82a/4

ser-encām : < Far. Vaka, başa gelen.

s.+ımız 66a/5

s. olmuş 51a/17

ser-güzeşt : < Far. Serüven.

faşl-ı s. olur 28b/9

serheng : < Far. Çavuş.

s.+lere 60a/13

serhengān : < Far. Çavuşlar.

s. 86a/1

ser-ḥōş : < Far. Sarhoş.

s. 75b/5, 13; 76a/13, 77a/1, 17;

80a/12

s. édüp 28b/13

s. idi 80b/17

- s. olduğda 80a/14
s. olmağıla 76b/13-14
- ser-hōşluk** : < Far. + T. Sarhoşluk.
s.+dan 80b/7
- ser-mest** : < Far. Sarhoş.
s. olmuş 76a/1
- ser-nāme** : < Far. Mektup başlığı.
s.- i be-nām 61a/9
- serp-** : Serpmek.
s.-diler 6a/12
s.-üp 76a/3
- ser-vaqt** : < Far. Kimse bulunmayan boş oda, daire, yalnız görüşülecek yer.
s.+ına 42a/17
- server** : < Far. Başkan, reis.
s. 39b/15
- serv-kadd** : < Far.+Ar. Servi boylu.
s. 17a/4, 67b/8, 72a/5
- sev-** : Sevmek.
s.-dügin 11a/11
s.-er 9a/17, 17
s.-erem 12a/11
s.-ermiş 9b/3
s.-ersen 2b/17
Allahı s.-ersen 16b/16
- sevdā** : < Far. Aşk, sevgi; heves.
s. 68b/13
s.+dan 15b/1, 21a/14
- seyr** : < Ar. Yürüme; gezme; eğlenmek üzere bakma.
s. ü temāşā edelim 26a/15
- seyyāh** : < Ar. Yolcu, gezici.
s.-i 'ālem 63a/2
- sezā** : < Far. Münasip, uygun.
s. 12a/1, 65b/8
- şıçra-** : Sıçramak.
ş.-yup 2b/9, 7b/15, 16a/6, 25b/10, 26a/2, 36a/17, 45b/8, 55b/7, 70a/15, 78a/9, 80b/11
cān başına ş.-yup 6a/8, 13b/15
- şığ-** : Sığmak.
ş.-a bilür 73a/7
- şığın-** : Sığınmak.
ş.-up 56a/3
- sığır** : Sığır.
s.+ı 4b/11
- şıhhat** : < Ar. Sağlık.
ş.+de 56b/7
- şıq-** : Sıkmak.
ş.-dı 12a/8
- şıqıl-** : Sıkılmak.
ş.-dı 35b/12
- şıqlet** : < Ar. Sıkıntı, yük.
ş.+i 68a/13
ş. éder 33b/6
- şın-** : Kırılmak, parçalanmak.
ödi ş.-ar 76a/2
- sıra** : Sıra.
s.+ya 22a/1
- sırça** : Cam, camdan yapılmış.
s. 29b/11, 14; 32a/12, 34a/8, 36a/9, 36b/2, 17; 37b/4, 38a/2, 6, 10; 38b/4, 40a/12, 79b/6
s.+dan 36b/6
s.+ları 37a/9, 38a/15
s.+larun 37b/7, 40a/7-8

- s.+yı 34b/17
- şirt** : Sirt.
ş.+ında 53b/14
şirtına al- : Yüklenmek.
ş.-up 54a/13
şirtına ur- : Yüklenmek.
ş.-up 53b/12
- sıtma** : Sıtma.
sıtma tut- : Ateş ve ter nöbetleriyle titremeye başlamak.
sıtması tutdı 12a/7
sıtması tutup 4b/6
- sihr** : < Ar. Büyü, sihir.
s. 79a/3
- sikke** : < Ar. Madeni para.
s. 63b/2
- sil-** : Silmek.
s.-di 36b/13
s.-mege 36a/16
- silâh-püş** : < Ar.+Far. Silahla donatılmış.
s. 31a/1, 32a/3
- silk-** : Silmek.
s.-üp 37a/10
- sīm** : < Far. Gümüş.
s. 4a/17, 9a/8, 11b/3, 72a/5, 78a/14, 85a/8
- sīm-ten** : < Far. Gümüş tenli.
s. 17a/4
- siñ-** : Sinmek.
s.-di 26b/6, 55b/8
- sīne** : < Far. Göğüs, yürek.
s.+sine 17a/11, 80a/17
s.+ye 52a/16, 80a/4, 83a/5
- s.-i pür-kīnesine 43a/5
- siper** : < Far. Koruyucu engel.
s. 64b/8
s.+in 65a/6
s.-i mu' anber düşında 76a/3
s.-i kazā oldum 40a/13-14
- sirāyet** : < Ar. Geçme, bulaşma, yayılma.
s. eyledi 25b/15-16
- sīret** : < Ar. Bir kimsenin içi.
s.+ine 51a/3
Zāl-s. 64b/15
- sirke** : < Far. Sirke
s. 19b/5, 9; 20b/13, 21a/10, 23b/8, 28a/16, 28b/17, 29a/2, 7, 15; 30b/2
s.+nüñ 29a/9
s.+yi 23a/12, 15; 23b/4, 10
- sirkeli** : < Far. + T. Sirkeli.
s. 19b/10, 24a/5, 6; 24b/15, 28b/3, 14; 29b/1
- sirkelü** : < Far. + T. Sirkeli.
s. 79b/3
- sitem** : < Far. Çıkışma, eziyet.
s. étme 40a/3
- siz** : İkinci çoğul şahıs.
s. 7a/10, 8a/6, 14b/2, 20b/8, 13, 14, 17; 21a/15, 21b/1, 23b/2, 7, 12; 26a/12, 27b/17, 30a/6, 13; 30b/12, 31a/17, 33b/8, 39a/3, 13; 41b/1, 44a/14, 47b/9, 13, 14; 48b/7, 49b/12, 14; 50a/8, 51a/7, 11; 51b/1, 59b/10, 74b/9, 76b/8, 82a/11, 84b/1, 86b/13
s.+den 30b/1, 33a/17

s.+e 20a/10, 20b/9, 14, 15;
26a/10, 30a/14, 39a/4, 40a/13, 44a/8,
70a/11, 76a/17, 77b/13, 82a/15

s.+i 20b/8, 27b/16, 29a/9, 29b/8,
30a/13, 39a/4, 41b/2, 47a/2, 49b/11,
71b/8

s.+ler 15b/14, 22a/1, 23b/15,
32a/9, 43b/5

s.+lere 22a/2, 29b/12

s.+leri 8b/12, 16a/10

s.+ünj 14b/2, 18a/6, 20a/12,
20b/10, 50a/6, 58b/11, 62a/14

s.+üñdür 61a/4

s.+ünjle 66a/14, 66b/3

s. ise 40a/14, 51a/8

siz bilürsiz : Nasıl uygun
bulursanız, öyle yapınız.

s. 28a/1

siz bilürsüniz 30b/3

sizler bilürsüz 47a/3-4

şoķ- : İçine veya arasına girmesini
sağlamak; bir yere girmesini sağlamak,
içeri almak.

ş.-ardı 11b/8

ş.-dı 11b/5

ş.-up 2a/10, 5a/10, 14b/16,
36b/12, 64b/14, 14

şol : Sol.

ş.+una 64b/7

şolu- : Solumak.

ş.-mağa 4b/12

şoņ : Son.

ş. 47a/7

ş.+ı 72a/11, 82b/16, 86a/7

şoņ peşimānlık fāide vērmez : İş
işten geçtikten sonra pişman olmanın
yararı yoktur.

ş. 62a/2

şoņra : Daha ileri bir zamanda, önce
karşıtı; daha uzak ve ileri bir yerde;
makam, sıra, değer ve önemde arkada
oluşu bildiren bir söz; yoksa, aksi halde.

ş. 5a/15, 8a/5, 9a/12, 14a/1,
14b/12, 13; 15b/3, 5, 6; 19a/3, 21b/1,
23b/7, 25b/17, 26a/3, 27a/4, 28a/4, 29a/2,
12; 30a/8, 30b/1, 34b/3, 40b/12, 44b/1, 5,
6, 17; 46b/7, 49b/8, 51a/10, 57b/3, 17;
58b/14, 59a/17, 70b/11, 79b/7, 84b/7,
85a/6, 10

şoņradan : Sonradan, konuşulan zamanın
ardından gelen zamanda.

ş. 80a/5

şor- : Sormak.

ş.-ar 4a/5

ş.-madı 37b/15

ş.-mağa 7b/3

şovuk : Soğuk.

ş. 34a/11, 13; 34b/2, 36b/9, 10;
37b/17, 38a/1

ş.+dan 24b/4

ş.+dur 34a/12

ş. imiş 34a/15-16

şoyun- : Soyunmak.

ş. 33b/16

ş.-ayım 34a/1

ş.-madı 34a/6

- ş.-maz 33b/17
ş.-sun 34a/2
ş.-up 29b/12, 81a/16
- sög-** : Sövmek.
s.-erek 31a/15
s.-üp 25b/5
- sögüş** : Soğuk olarak yenen haşlanmış et.
s. 9b/7, 10a/9
- söv-** : Sövmek.
s.-dü 80a/14
- söyle-** : Söylemek.
s. 6b/6, 38a/5, 44a/8, 58a/15,
63b/17
s.-di 15b/12, 52b/8, 80a/10
s.-mege 3b/1, 16a/12
s.-mek 65b/8
s.-mem 67a/12
s.-meyüp 84a/6
s.-mişlerdür 71a/10
s.-yem 17a/1, 44b/17
s.-sem 28b/8
s.-yüp 16b/7, 47b/5, 63b/5
yebāna s.-men 21b/4
- söylen-** : Konuşulmak.
s.-e 20b/14
- söyleş-** : Konuşmak.
s.-erek 21b/13
s.-mege 43b/9
s.-ür 43b/1
s.-ürem 43b/7
- söylet-** : Konuşturmak.
s.-me 28b/9
- söyün-** : Sönmek.
s.-mez 54a/11
- söyündür-** : Söndürmek.
s.-em 81b/10
- söz** : Söz.
s. 26b/7, 42a/10, 44a/7, 47a/5,
57a/5 , 63b/9, 67b/16, 77b/4, 5
s.+den 66a/1, 71a/13
s.+dür 20b/3, 50a/5
s.+i 17a/7, 62b/14, 63b/10, 83a/9
s.+in 9b/17, 63b/17
s.+iyle 67b/13
s.+ler 21a/4, 52b/8
s.+lere 62a/10
s.+leri 55a/14
s.+lerin 64a/8, 15; 83a/10
s.+lerim 83a/1
s.+üm 12a/10, 16b/17, 18b/17,
19a/12, 20b/3, 28a/9, 45a/15, 60a/1,
72b/3
s.+üme 58b/8
s.+ümüz 64a/1
s.+ün 16b/14
s.+ün 4a/11, 12b/6, 18b/9, 29a/17,
66a/15
s.+de iken 6b/3
- söz aç-** : Bir konu üzerinde konuşmaya başlamak.
s.-up 21a/13, 65b/12, 85a/10
- sözinden çık-** : Birinin isteklerine, öğütlerine, sözlerine uyararak davranmamak.
s.-madı 56b/1
sözünden çıkarsan 12a/12

sözi geç- : Kendisini kabul ettirmiş olmak, hatırı sayılmak.

sözüm geçer 19a/6

sözüm geçmese 11a/8

sözüm geçmez 12a/15

sözini tut- : Öğüdüne uymak.

sözün dutayım 59a/13

şu : Su.

ş. 6a/12, 34b/3, 36b/10, 41a/6, 81b/10

ş.+dan 36b/11

ş. idi 36b/8

ş.+lar 34a/15, 40a/9

ş.+ları 34a/11, 14; 34b/2, 38a/1

ş.+ların 34a/12, 37b/17

ş.+lar ise 37a/6

ş.+yun 36b/10

su'âl : < Ar. Sorma, sorulma, soru.

s. edüp 5b/11, 7b/16, 14a/11, 23b/6, 42a/5, 42b/6, 47b/5, 50a/1, 78a/11

s. edeyim 41b/3

s. eyledi 2a/1, 23a/16, 37b/8, 78b/15, 87a/2

s. eylediler 31b/7

şuç : Suç.

ş. 56a/11, 56b/5, 6;

ş.+um 56a/4, 11; 60b/14, 61a/5, 84b/1

ş.+umuz 30a/1

ş.+uğ 85a/13

ş.+undan 64a/2

sultân : < Ar. Sultan, padişah.

s.+ım 2b/16, 15a/17, 27b/11, 13; 28a/3, 59b/3, 5, 9; 67b/2, 82b/3

şun- : Sunmak.

ş.-dı 22b/4, 7, 8, 8, 14, 16; 61a/6

sür : < Ar. Kale, hisar.

s. 41a/5

şurâhî : < Ar. Sürahi.

ş. 72a/6

şuret : < Ar. Biçim, görünüş, kılık; tarz.

ş. 27a/9, 30a/11, 33b/2, 35b/3, 37a/2, 46b/13, 64b/15, 16; 65b/1, 71a/9, 75a/2, 5; 78a/17, 78b/11, 79a/7, 13, 15; 79b/2, 6; 80b/4

ş.+e 74a/17, 78b/17

ş.+i 35b/2, 57b/8, 74a/10, 11, 13; 78a/12, 80b/3, 8

ş.+ile 76a/10

ş.+ün 74b/4, 13, 15; 75a/4, 6; 78a/10, 78b/8, 79a/6

ş.+üğ 79b/10

ş.-i heybetin 65a/6

sus- : Susmak.

s. olup 37b/15

sükker : < Ar. Şeker.

s. 17a/7, 43a/3

sükkerî : < Ar. Şekerden yapılan tatlı.

s. 19b/6

sünbül : < Far. Sümbül.

s. 72a/15

süpür- : Süpürmek.

s.-di 37a/9, 38a/3

sür- : Sürmek; dokundurmak, değdirmek; yönetip yürütmek.

s. 38b/4
s.-di 24a/14, 34b/5
s.-dü 25b/11
s.-dügün 38b/3
s.-düler 41a/4
s.-er 14b/17
s.-mişdi 25b/1
s.-üp 2b/12, 6a/6, 12a/9, 13a/13,
34b/5, 38a/16, 41b/5, 44a/4, 64a/13,
70b/6
şafâsın s.-elim 45a/4
şafâsın s.-medim 80a/8
şafâsın s.-mek 80a/4
şafâsın s.-üp 85b/4
sürç- : Sürçmek.
s.-üp 86a/3
sürü : Sürü, topluluk.
s.+müze 45a/9
sürür : < Ar. Sevinç.
zевқ ü s. 3b/3
sürün- : Sürünmek.
s.-erek 36b/5
sürüş : Sürme işi.
s. 25b/11
süst : < Far. Gevşek, tembel.
s. 78a/7
süvâr : < Far. Ata binmiş, binici.
s. olalım 30b/14
s. oldu 47a/14, 52b/17
s. olup 7b/5, 31a/2, 39b/9, 40b/17,
44a/12, 47a/10-11, 12; 51b/16-17,
53a/16, 59a/15, 64b/16-17; 69b/2-3, 10,
75b/3-4, 83b/14

tenhâ s.-i beyâbânam 61a/10
süvâri : < Far. Binici.
s. 59b/6
Ş
şād : < Far. Sevinçli.
ş. oldu 33a/4, 57a/14-15, 57b/7,
64a/10, 16-17; 64b/3
ş. oldılar 21b/15
ş. oldu 16a/4-5
ş. olup 5a/5-6, 12b/12, 15a/7,
50b/9, 68b/1, 74a/3-4
ş. olurlardı 68a/11
şādī : < Far. Sevinçlilik, gönül ferahlığı.
ş. eylediler 69a/8
şād-kām : < Far. Çok sevinçli.
ş. 69a/7
şāfi : < Ar. Yeter görünen.
ş. 62a/3
şāh : < Far. Padişah.
ş. 5b/10, 13; 8a/4, 13; 13a/14,
13b/2, 18b/4, 16; 19b/16, 20b/4, 21a/16,
21b/3, 6, 8; 22a/5, 22b/9, 12; 24a/16,
26b/10, 32a/2, 42b/9, 51a/4, 59a/6,
60a/15, 60b/5, 11; 61a/3, 6; 63a/7, 15, 17;
63b/1, 11; 65a/1, 15; 66a/6, 9; 66b/4,
68b/3, 9, 13; 69a/10, 17; 69b/15, 17, 17;
70a/4, 70b/1, 11; 71b/11, 75b/8, 14,
76a/8, 14, 77a/8, 10, 77b/17, 81b/13,
84a/4, 6, 7, 16; 84b/11, 17; 85b/9, 86b/11
ş.+a 51b/6, 10; 60a/14, 60b/2, 10,
17; 61a/3, 63b/3, 5; 65a/3, 4; 65b/12,
68a/13, 68b/3, 69a/9, 69b/14, 70a/2, 13;

70b/10, 71b/8, 75b/4, 13; 77a/8, 83b/11,
84a/2, 85a/16, 85b/8, 10

ş.+dan 21a/17, 69a/7, 71b/9

ş.+dur 65a/4, 84b/15

ş.+ı 1b/4, 18a/16, 76a/11, 85b/14,
86b/8

ş.+ım 59a/7, 60b/14, 61a/5,
62a/13, 64a/5, 65a/17, 66a/11, 14; 68b/6,
69a/14, 70a/3, 5; 71a/13, 71b/13, 77a/10,
77b/10, 84a/2, 17; 84b/6, 85b/10, 13

ş. ise 76b/4

ş.+ları 77a/13, 84a/12

ş.+ımız 82b/15, 86b/11

ş.+ımızıñ 86b/10

ş.+la 68a/5

ş.+lara 65b/7

ş.+un 64a/15, 66b/15, 84b/14,
85a/4

ş.+uñ 59a/10, 68b/15, 71b/1,
76b/3, 77b/8, 84b/3, 85b/12, 86a/12, 13

dīvān-ı ş.+a 71b/10-11, 83b/14-15

ş.-ı cihān 65b/12

ş. olmağa 86b/15

şāhān : < Far. Şahlar.

şayyād-ı ş.+ım 61a/11

tāc-ı ş.+ı 86b/16

şāhī : < Far. Şahlık.

taht-ı ş.+dür 84a/10

şāhlık (ğ) : < Far.+T. Hükümdarlık,
padişahlık.

ş.+ın 61b/16

şakırdı : Şakırtı.

ş.+yı 83b/2

şakık : < Ar. Yarma.

ş. eyledi 79b/12

şān : < Ar. Şan.

nām ü ş. 55b/14

şarāb : < Ar. İçilecek şey; şarap.

ş. 7a/6, 75b/3, 86a/6

şart : < Ar. Şart, koşul.

ş.+ile 65b/15

şaş- : Şaşmak.

ş.-dı 13b/3, 28b/2, 84b/14

ş.-dılar 51a/5, 67a/5, 74a/5,

75a/11

ş.-duğundan 17b/3-4

ş.-up 6b/10, 16b/12, 35a/13

şeft-ālūkārılık : < Far. Öpücük alan.

ş. eyledi 11b/4-5

şehir : < Far. Şehir, büyük belde, büyük
kent, il.

ş. 30a/2, 41a/13, 61b/6

ş.+de 30a/2, 30b/8, 59b/13, 70b/6

ş.+den 37b/16, 38a/4, 58b/9

ş.+e 27a/14, 30a/12, 30b/16, 17;

31a/9, 33b/6, 40b/9, 44a/9, 46b/13, 17;

47a/15, 47b/1, 51b/8, 57a/11, 57b/5,

58a/17, 59a/17, 60b/15, 61b/8, 69b/12, 17

ş.+ı 31b/9

ş.+üñ 31a/15

ş.-i Anı aқиyye 1b/4, 14b/9,

60a/17, 63a/14-15, 69b/10-11

ş.-i Anı aқиyyede 27b/13, 30b/12,

46b/14

ş.-i Anı aқиyyeye 41a/1, 58b/5,

63b/11, 64b/17

şehrli : < Far. + T. Şehir halkından olan, kentli.

ş. 57b/2, 72a/12

şehr-yār : < Far. Padişah, hükümdar.

ş. 84a/15

şehvet : < Ar. Aşırı istek.

ş.+i 81b/1, 83a/15

şeker : < Far. Şeker.

ş.+den 2a/8, 4b/14

şekl : < Ar. Şekil.

ş.+inde 73a/9, 78b/14

şelvār : < Far. Şalvar.

ş.+ın 9a/5

şem^c : < Ar. Mum.

ş.+ler 78a/14, 82a/5

şevket : < Ar. Büyüklük, heybet.

ş. 76a/6

şerbet : < Ar. Şerbet.

ş. 73b/7, 14; 79b/13, 17; 80b/4

ş.+den 79b/16

ş. èdüp 73b/5

şerbetli : < Ar. + T. Şerbetli.

ş. 78b/9

şerha : < Ar. Parça.

ş. eyledi 43a/6

şerha şerha : < Ar. Dilim dilim, parça parça.

ş. eyledi 17a/12-13

şerī^c at : < Ar. Doğru yol.

gül-çin.-i ş.+e 83a/17

şerit : < Osm. Genellikle pamuk ya da ipek ipliğinden dokunmuş, 1-2 cm. eninde kumaş.

ş. 27a/6

şerr : < Ar. Fenalık.

ş.+in 51b/5

şevk : < Ar. Şiddetli arzu.

ş.+dür 12a/14

şey : < Ar. Nesne, madde.

ş. 11a/9, 14b/14, 23b/11, 29b/7,

51a/12,

ş.+den 81b/3

ş.+ler 66b/13, 86b/7

ş.+lere 86b/4

şeytānī : < Ar. Şeytana yakıştır.

ş.+dür 21a/3

şikār : < Far. Av; avlama; düşmandan ele geçirilen mal.

ş. 6a/5, 14

ş.+dur 41b/4

av ş.+e 61b/6

ş. èden 7a/10

şikest : < Far. Kırma, yenilme.

ş.-i bāzergānam 61a/11

ş.-i bāzergānī 59b/7

şimden gerü : Bundan sonra, bundan böyle, artık.

ş. 10b/10, 29b/5, 39b/15, 69b/8,

70a/3, 78a/1, 80a/9

şimdi : Şimdi.

ş. 12a/12, 13a/10, 16a/1, 18a/13,

19a/8, 20a/2, 23b/1, 29b/8, 9; 31b/13,

37b/13, 39a/1, 39b/13, 43a/10, 45b/17,

47a/9, 48b/8, 49a/3, 49b/11, 50a/4, 59a/5,

66a/2, 67a/8, 14; 69a/15, 71a/5, 14;

81a/3, 6; 81b/12, 82b/13, 86a/11, 86b/3,
11

şimdiki : İçinde bulunulan anda olan veya
yapılan, bu andaki, bu zamandaki

ş. 83a/1

şimdilik : Şimdiki durumda veya
zamanda, şimdiki zaman için, şu duruma
göre.

ş. 19a/12

şîr : < Far. Arslan.

ş.-i küh-istānam 61a/10

ş.-i küh-istānî 60a/7

şîrin-zebân : < Far. Tatlı dilli.

ş. 17a/6

ş.+ım 2a/9

şiş- : Şişmek.

ş.-miş 28a/16, 40a/8, 54a/7, 55b/3,

4

şol : Şu.

ş. 7a/16, 7b/2, 9, 13; 9b/15,
14b/11, 15a/2, 4; 21a/6, 27b/14, 28a/10,
13; 29a/13, 36a/5, 37b/3, 40b/4, 48a/12,
57b/10, 59a/12, 60b/17, 62a/12, 65b/15,
66a/9, 74a/10, 75b/9, 78b/3, 85a/9

şorba : Çorba.

ş.+dan 24a/13

mercimek ş.+sı 20b/12, 22a/13,

24b/15, 28b/16, 29a/13

mercimek ş.+sın 24a/5

mercimek ş.+sından 29b/1

mercimek ş.+sıyla 19b/8

şöyle : Şöyle, öyle.

ş. 16a/4, 17b/10, 23a/6, 25b/8,
26b/2, 28a/17, 29a/5, 36a/14, 64a/14,
70a/1, 75a/1, 76a/1, 81a/9

ha ş. 15a/7, 44b/13

şöyle ki : Bir düşünceyi, bir
iddiayı açıklamak için söylenecek
sözlerin başına gelen bağlaç.

ş. 17a/10, 34b/15, 58b/10

şu : Şu.

ş. 59a/13, 62b/8

ş.+ña 56b/4

ş.+nda 32b/6, 38a/9, 38b/2,

59b/11

şu'le : < Ar. Alev, ateş alevi.

ş.+si 1b/6

ş.+sin 82b/1

şu'lelen- : < Ar. + T. Alevlenmek

ş. -di10a/1, 12b/1

şübhe : < Ar. Şüphe, kuşku.

ş.+m 3a/13

şükr : < Ar. Şükür, minnettarlık.

ş. édüp 83a/2

şüküfe : < Far. Çiçek.

ş. 73b/11

şürb : < Ar. İçme, içilme.

ş.-i hāmra 56b/9, 86a/16

ş.-i hāmır ise 80b/2

T

tā : < Far. Kadar, dek, değin.

t. 6a/2, 14b/17, 17a/12, 20b/13,
52b/1, 53a/3, 54a/10, 56b/4, 74b/3, 81b/5

ta' accüb : < Ar. Şaşakalma.

t. édüp 5b/14, 46b/3, 74b/11

- t. eyledi 43b/12
- ta'ām** : < Ar. Yemek, aş.
 t. 5a/11, 19b/7, 8; 28b/1, 39a/15,
 65b/9
 t.+larımız 10b/2
- tabānce** : < Far. Tokat, şamar.
 t.+si 65a/7
- tābūt** : < Ar. Ölü taşınan sandık.
 t. 32a/5
- tāc** : < Ar. Taç.
 t.-ı şāhānı 86b/16
- ta'cīl** : < Ar. Acele ettirme,
 çabuklaştırma.
 t. 70b/14
- tağ** : Dağ. Yer kabuğunun çıkıntılı,
 yüksek, eğimli yamaçlarıyla çevresine
 hakim ve oldukça
 geniş bir alana yayılan bölümleri.
 t. 16a/2, 48b/3, 49b/6
 t.+a 13b/6, 40a/15, 41b/1, 45a/3,
 46a/15, 17; 46b/15, 55b/1, 58a/1, 69b/3
 t.+da 1b/6, 40b/17, 64b/3
 t.+dan 23a/11, 87a/2
 t.+lar 5a/13
 t.+ları 21b/10
- taḥammül** : < Ar. Dayanma, katlanma.
 t. edemez 10b/13
 t. olunur 18a/11-12
- taḥassür** : < Ar. Hasret çekme.
 t. edüp 9b/5-6
- taḥkīk** : < Ar. Doğru, gerçek.
 t. 3a/1, 3b/7, 4a/1, 9; 8b/5, 12a/13,
 24b/7, 39b/13
- t.+dür 29a/17
- taḥrīr** : < Ar. Yazma, yazılma; kaydetme;
 kitap yazma.
 t.+e 86b/1
taḥrīr ol- : Yazılmak
 t.-unmuşdur 86b/2
- taḥt** : < Far. Hükümdarların oturduğu
 büyük koltuk.
 t. 63a/13
 t.+a 86b/17
 pāy-i t.+ın 68b/15, 84b/14
 t.-ı şāhidür 84a/10
- taḥt** : < Ar. Alt, aşağı.
 t.-ı nikāḥımız 70a/3-4
- taḥte** : < Far. Tahta.
 t. 52b/11, 72b/11, 73a/5,
 t.+lerden 73a/6
 t.+leri 73a/8
- taḥdīr** : < Ar. Ezelden Allah'ın olmasını
 istediği şeyler.
 t. 78a/3
- taḥdīr-i İlähī** : < Ar. Allah'ın takdiri,
 Allah'ın her şeyi daha önceden
 düzenlemesi.
 t. 77b/16
- taḥrīr** : < Ar. Anlatma.
 t. edeyim 37b/13-14
 t. edüp 64a/9
 t. eyledi 20a/8
- taḥleb** : < Ar. İstek.
 t.+i 29a/2
 t. étdüklerinde 66a/3
 t. eyledi 68a/2, 69a/10

ṭāli' : < Ar. Talih, kısmet.

ṭ.+iḡ 25b/15

ṭāliḥ : < Ar. *ṭāli'* Talih, kısmet.

t.+lerin 63a/8

ṭama' : < Ar. Doymazlık, çok isteme, aç gözlülük.

ṭ. éder 44b/2

tamām : < Ar. Bitme, tamam, eksiksiz.

t. 11b/10, 29b/16, 70a/17

t. oldı 68b/10, 87a/6

ṭa'n : < Ar. Sövmek.

ṭ. édüp 77a/13-14

ṭapu : Huzur, ibadet, saygı.

ṭapu kıl- : İtaat etmek, boyun eğmek, yüceltmek, saygı duymak.

ṭ.-ar 75a/5

ṭ.-dı 65a/4

tār u mār : < Far. Karmakarışık; dağınık, perişan.

t. édüp 1b/9

ṭaraf : < Ar. Yan, yön.

t. 41b/15

ṭ.+a 17a/9, 42a/11, 82a/6

ṭ.+dan 7b/2, 8a/9, 13a/12, 14b/11, 16a/15, 21a/5, 24a/2, 33b/15, 35b/8, 42b/2, 43b/17, 47b/3, 48b/4, 10; 49b/17, 52b/9, 54b/11, 66b/14, 70a/2, 75a/16, 77a/4, 84a/2

ṭ.+ı 41a/6, 42a/14

ṭ.+ın 16a/13, 41a/8

ṭ.+ında 41a/3

ṭ.+ından 41a/13

ṭas : < Ar. Tas.

ṭ. 37a/5, 38a/2,

ṭ.+ı 56a/15

ṭaşarruf : < Ar. Sahip olma.

t.+unda 63a/13

t. édelim 45a/2, 3

t. étdükden 40b/12

t. étmedim 80a/2-3

ṭaşvīr : < Ar. Resmini yapma, resim, figür.

t.+i 73a/9

ṭaş : Sert, katı madde.

ṭ.+dan 36a/8

ṭ.+lar 36b/17

ṭ.+ları 34b/16

ṭ.+ların 34b/15

ṭ.+ların 34b/17

ṭ. gibi iken 19a/17

ṭaşı- : Taşımak.

ṭ.-dılar 41b/14

ṭaşı- : Taşımak.

t.-duğunu 54b/13

ṭaşra : Dışarı.

ṭ. 8a/15, 15b/16, 30a/8, 32a/17, 33a/16, 33b/11, 34a/2, 10; 35a/3, 35b/12, 37a/5, 10, 11; 38a/17, 39b/5, 42b/14, 44b/9, 47a/3, 48b/17, 49b/14, 52a/14, 58b/9, 70b/4, 75a/2, 76b/5, 82b/1

ṭ.+da 8a/8, 65b/1

ṭ. oldı 27a/11, 33a/9, 66b/7, 9;

71a/15, 71b/10, 72b/13, 83b/13

ṭ. oldular 42a/4

ṭ. olup 33b/13, 69b/2, 70a/14

ṭavşan : Tavşan.

ṭavṣan uyḡusu : Çabuk uyanılabilen uyku, kuş uykusu.

t. 69a/5

ṭāvus-veṣ : < Ar.+Far. Tavus kuşu gibi.

t. 71b/16

ṭaya : Dadı.

t.+ları 71b/15

t.+larına 71b/7, 72b/2

ta' yīb : < Ar. Ayıplama.

t. éder 62b/8

t. éderler 84a/13

ta' yīn : < Ar. Ayırma, belli etme; bir memuriyete koyma.

t. éderse 31b/16

t. édeyim 62b/12, 64a/4

t. eyledi 71a/17

tāze : < Far. Genç; taze, körpe.

t. 82b/5

nigār-ı t. 48a/5

tāzelen- : < Far.+T. Taze duruma gelmek,

tazelik kazanmak.

t.-di 45b/14

t.-üp 12b/4

tāzelik : < Far.+T. Gençlik.

t. 7a/7

ta' zīm : < Ar. Saygı gösterme.

t. 16a/7, 22b/5

t. édüp 21b/16

tebdīl : < Ar. Değiştirme.

t. 30a/11, 65b/1, 71a/9

tebessüm : < Ar. Gülümseme.

t. édüp 5a/16-17, 9a/10, 11a/1, 46a/5, 59b/16, 68a/7

tedārik (g) : < Ar. Hazırlama, ele geçirme.

t. 17b/4, 26a/11, 39b/15, 73a/1, 81b/9

t.+ün 7b/16

t. édüp 38a/6

t. eyledim 74b/10-11

t.+i édüp 75a/13

tedbīr : < Ar. Bir şeyi temin edecek veya önleyecek yol, çare.

t. 44a/8, 44b/15, 59a/13

t.+dür 58a/15

t.+i 45a/10

t.+im 58a/14

t.+ün 55b/10, 58a/12, 13

t. eyle 64a/14

t. eylediğ 55b/12-13

rāy-ı t. eyle 44b/14

rāy-ı t. eyledim 58a/11

tek : Yalnızca, tek.

t. 32b/14, 63b/13, 64a/17

teklīf : < Ar. Birinden eziyetli, fakat başkası için faydalı olan bir iş isteme.

t.+in 64a/9

t. éderem 11a/7-8

t. édüp 33a/11-12

tekrār : < Ar. Bir şeyi iki veya daha çok defa yapma.

t. 4a/17, 4b/13, 17; 5b/17, 9b/4, 11a/9, 12a/5, 14a/9, 21a/13, 22b/3, 6; 23b/4, 8, 9; 26a/17, 34a/17, 40a/4, 43a/11, 45a/17, 52b/17, 57b/13, 65a/15, 66a/9, 79a/9

tel : Tel.

t.+i 4b/9
temāšā: < Far. Bakıp seyretme; gezme.
 t. 54b/3
 t.+dur 28b/8
 t.+ya 41b/12
 t.+y1 5a/10
 t. édelim 21b/4
 t. édem 3a/3
 t. éderdi 54b/12
 t. édüj 20b/9, 17; 23b/2, 50a/6
 t. édüp 41a/8
 t. édeyim 10b/5
 t. étsek 40b/5
 seyr ü t. édelim 26a/15
témür : Demir.
 t.+den 41a/7
 t.+e 64b/6
ten : < Far. İnsan vücudunun dış yüzü.
 āšiyān-ı t.+de 50a/12
tenbīh : < Ar. Uyandırma, uyarma, uyarı.
 t.+üj 70b/12
 t. édüp 32b/17, 46b/17, 71b/7
 t. étdi 42b/9, 73a/10-11
 t. eyledi 70b/11
 t. eyledim 71b/14
teneşir : < Far. *ten-şüy* Üzerinde ölü
 yıkanan ayaklı tahta.
 t. 32a/6
tenhā : < Far. Yalnız, ıssız.
 t. 42a/12, 53b/12, 58b/1, 59b/6
 t.+ya 54a/4
 t. olup 33b/7
 t. süvār-i beyābānam 61a/10

tep- : Tepmek.
 t.-üp 44a/1
ter : < Far. Taze.
 ḥiyār-ı t. 70b/3
terbiye : < Ar. Eğitim, görgü, beyleyip
 büyütme.
 t. 18b/2
tereddüd : < Ar. Kararsızlık, duraksama.
 t. étmedi 66b/12
 t. étmeyüp 5a/3
terle- : Terlemek.
 t.-yüp 29b/16
ter-püş : < T.+Far. Püsküllü, fese benzer
 bir çeşit başlık.
 t. 74b/2
tesellī : < Ar. Avutma.
 t. édüp 77b/9
teslīm : < Ar. Bir emaneti yerine verme,
 bir şeyi yeni sahibine verme.
 t. édeyim 22a/2-3
 t. édüp 15a/6
tevbe : < Ar. Tövbe.
 t. 64a/9, 77b/12, 83a/11
 t. éder 66a/10
 t. éderse 62a/16, 84b/2
 t. édersin 65b/16
 t. édüp 83a/2
 t. étsün 64a/2, 68b/7
 t. eyledi 68b/12
 t. eylesün 62b/11
tevbe-kār : < Ar.+Far. Tövbekar.
 t. oluram 66a/11

teveccüh : < Ar. Yönelme; bir yere doğru hareket etme.

t. édüp 13b/6, 36b/4

tezyîn : < Ar. Süsleme.

t. édüp 71b/15-16

tırnak : Tırnak.

ṭ. 25b/8, 26b/2, 28a/17, 29a/1

tır tır öt- : Tır tır ses çıkarmak.

t.-mege 4b/9

ticāret : < Ar. Ticaret.

t.+e 59a/1

tīġ : < Far. Kılıç.

t. 64b/8, 65a/6, 70b/2, 79b/10, 11;
80b/3, 81a/1, 82a/10, 85b/11, 14;
86a/1

t.+e 25b/10

t.+in 55b/6, 79b/14

t.-i bī-amāna 79a/2

tīmār : < Far. Yara bakımı.

t. 27b/15

t. éderem 30a/10

t. édiyorlar 33a/3

t. édüp 39b/4

t. étdim 35a/6

t. étse 31b/14

t. eylesün 31a/5

édeceğim t.+dan 33b/3

tīr : < Far. Ok.

t. 17a/11, 72a/9

t.-i bārān éderler 45b/5-6

t. ü kemāna 55a/12

t. ü kemānı 55a/15

tīr-i kazā : Ok gibi gelen kaza ve kader

t. 19a/15, 64b/12

kazā-yı t. 43a/5

tīr-keş : < Far. Okçu.

t. 64b/13

titre- : Titremek.

t.-me 2b/14

t.-mege 11b/9

tir tir t.-mege 17a/14

tīz : < Far. Tez, çabuk.

t. 3a/3, 5a/6, 14; 6a/10, 9a/3, 13;
9b/6, 7, 9; 10b/16, 11b/3, 6; 12b/12,
16a/6, 21a/9, 9; 24a/3, 26b/1, 27a/17,
27b/6, 9; 31a/2, 32a/1, 33a/11, 16; 33b/5,
34a/1, 11; 34b/14, 36a/15, 36b/3, 11;
38a/1, 45a/10, 46b/12, 48a/1, 7; 48b/12,
49a/16, 52b/9, 54a/13, 15; 55b/7, 64a/12,
67a/7, 71a/16, 72b/2, 9; 73b/3, 85b/12

tīz tīz 3b/12

t. ol 4a/7, 33a/7, 37b/16, 71a/5,
72b/10

t. olun 33a/13, 67b/1

tīzce : < Far. + T. Çabukça.

t. 9a/11

toḡmak (ġ) : Tokmak.

ṭ. 23b/5

t.+ı 23a/14, 29a/16

toḡa : Miğfer.

ṭ. 64b/11

tomruḡ (ġ) : Ayak ve ellere geçirilip bağlanan iki parça kütükten meydana gelen işkence aleti.

t. 1b/10, 2b/1, 6b/9, 12a/1, 16b/9,
18b/10

t.+a 2b/4, 56a/14, 79a/3

top : Yuvarlak biçimde.

t. eyleyüp 37a/8

toprak : Toprak.

t. 57b/16

top top : Top biçimde, yuvarlak yuvarlak.

t. olup 19a/15-16

töhmət : < Ar. Kabahat.

t.+dür 56b/16

tulum : Tulum.

t. 46a/10, 46b/11, 14; 47a/11, 13;

47b/10, 48a/4, 6; 51a/1, 73b/4, 12;

78b/10, 79b/12

t.+ı 48a/16, 72b/12, 73b/6, 15

t.+ları 48a/9

t.+ların 49a/3

t.+un 79b/11

t.+uñ 48a/10, 14

tümār : < Ar. Tomar.

t.+ın 85a/17

t.+uñ 25b/16

turunc : < Far. Turunç.

t. 34a/3

tut- : Elde bulundurmak, ele almak;
varsaymak, farz etmek; ele
geçirmek, yakalamak.

t.-alım 2a/16, 15a/6, 56b/6

t.-an 80b/11

t.-ar 24b/4

t.-arlar 23b/2

t.-arsın 58b/1

t.-du 2b/14

t.-dular 56b/12

t.-up 6a/16, 57b/2, 60a/7, 63b/13,
76b/7

buz t.-miş 34b/16

göz kulağ t.-dular 15a/14

sıtması t.-dı 12a/7

sıtması t.-up 4b/6

yüz t.-up 86b/14

tutul- : Tutulmak.

nuñkı t.-up 62a/6

nuñkum t.-dı 78a/2-3

tutun- : Tutunmak.

t.-up 34a/7

tutuş- : Tutuşmak.

t.-a 15b/4

t.-dı 26b/4

t.-miş 7a/15, 20a/17

t.-up 25b/7

tuzla- : Tuzlamak

t.-yup 9b/8

tüccār : < Ar. Tacirler, satıcılar.

t. 41a/17

tüy : Tüy.

tüyləri diken gibi ol- : Korkmak.

t.-dı 65a/7

U

uç : Uzun bir şeyin baş veya son noktası.

u.+ın 75a/9

u.+ından 77b/5

u.+ları 16b/2, 74b/3

u.+ların 36b/12

u.+larından 1b/15, 2a/15

- u.+un 48a/8, 11; 74b/14
u.+una 48a/13, 14; 54b/9
dil u.+ıyla 68b/11, 12
- uç-** : Hızlıca hareket etmek.
u.-up 80b/13
- ufağ (ğ)** : Küçük.
u. 29b/11, 34a/8, 34b/17
u.+ı 36a/9, 36b/17, 38a/10,
u.+ını 40a/12
u.+ların 37b/6, 38a/7
- ufağ ufağ** : Küçük küçük.
u. 28a/15
- ufūnet** : < Ar. Pis koku, iltihap, yangı.
u.+idür 29a/10
- uğra-** : Uğramak; kötü duruma konu
olmak.
u.-dığım 16b/13
u.-dün 28b/4
u.-dım 14a/14
u.-miş 4b/12
u.-miş iken 13a/6-7
belāsına u. 55b/12
belāsına u.-yasın 70b/15
belāya u.-dık 71a/1
hışmına u. 16b/6-7
hışmına u.-yasılar 54a/1
hışmına u.-yasın 84a/10
każāya u.-dılar 53a/11
każāya u.-dınız 53b/16
każāya u.-dın 6b/5-6
każāya u.-miş 38a/9-10
każāya u.-yasın 8a/8-9
- uğrat- (d)** : Uğramasına neden olmak.
- belāya u.-an 64b/2
belāya u.-ma 13a/3
belāya u.-ursız 8a/5
belālara u.-dın 25a/7, 26a/1
belādan belāya u.-dın 39b/12
każāya u.-dı 25a/15, 25b/5-6
każāya u.-ursız 47b/14-15
- uğur** : Hedef, amaç, gaye, yol
u.+una 3b/1, 31a/3
u.+uğa 83a/4
bir u.+dan 6b/16
- uğur** : Talih, şans
uğur(lar) olsun : Esenlikle git,
yolun açık olsun.
u. 5b/16
- uğurla-** : Çalmak. (Der. Söz.)
gönüllerin u.-yup 21a/2
- ‘uğab** : < Ar. Kartal.
‘u. 85b/12
- ulu** : Ulu.
u. 45b/15
- ‘ulūfe** : < Ar. Ulufe.
‘u. 64a/4
‘u.+ler 62b/12
- unut- (d)** : Unutmak.
u.-dım 28a/6
u.-salar 31a/8
u.-up 26b/6
u.-uram 7b/3
- unudul-** : Unutulmak.
u.-maz 72b/5
- ur-** : Vurmak, tutmak.
u.-a 80a/12

u.-du 23b/5, 27a/16
 u.-dular 23a/14, 23b/9
 u.-mışlar 27b/15, 36b/15
 u.-up 26b/2, 27b/1, 61b/7, 80b/1,
 85b/14
 u.-uğ 84b/5
 u.-ur 80a/16
 el u.-dı 15b/15, 55a/12
 el u.-du 80a/11
 el u.-up 25b/10, 27a/10, 54b/7,
 70b/9, 79a/2, 80b/9
 ışlığ u.-dı 52a/5
 şulağ u.-dular 45a/16
 licāmların u.-up 31a/11-12,
 40b/16
 na^ç re u.-up 75b/7
 na^ç resi u.-du 76a/13
 şırtına u.-up 53b/12
urđan : Urgan.
 u.+un 48a/11
uşan- : Usanmak.
 u.-dı 35b/9
 u.-dım 34a/17
usta : < Far. Usta.
 u. 28a/8, 28b/11, 29a/4, 10, 17;
 29b/4, 13; 30a/15, 30b/5, 7; 31a/4,
 33b/16, 35a/4, 35b/10, 73b/8
üstād : < Far. Usta.
 ū. 72b/11, 73a/4
 ū. éder 77b/4
uşlu : Uşlu.
 u. ^ç ağılı 21b/1

uřurlāb : < Ar. Yıldızların arza nazaran
 yükseklik derecesini bulmakta kullanılan
 alet.

^ç ilm-i u.+la63a/3, 7-8; 67b/15

uřřāk : < Ar. Aşıklar.

^ç u.+a 72a/3

uy- : Uymak.

^ç ağlıma u.-ar 58a/16

uyan- : Uyanmak.

u.-dı 24b/3, 81b/17

u.-up 14a/3, 23b/1, 29a/2, 11

uydur- : Uydurmak.

u.-dı 21a/4, 16

u.-up 52b/11

uyđu : Uyku.

u. 26b/12

u.+dan 28b/15

gözüne u. girmedi 81b/16

u. aldı 13b/13

uyđu : Uyku.

u. 52a/11, 53b/16

u.+da iken 10b/1

şavşan u.+sı 69a/5

uyu- : Uyumak.

u.-dular 57a/7

u.-duğuz 53b/17

u.-madı 81b/6

u.-madılar 26b/12

u.-maz 52a/12

u.-mışdı 13b/10

u.-rdı 13b/14

u. şoya varduğda 10a/15

uyuz : Uyuz.

- u. 28a/17
- uzak** : Uzak.
u. 3a/15, 44a/15, 53b/3
- uzan-** : Uzanmak
u.-dı 57a/6
u.-up 12b/2
- uzat- (d)** : Uzatmak.
u. 49a/6
u.-sağız 77b/16
u.-uğ 49b/16
u.-up 48a/8, 11; 75a/4
- uzun** : Uzun.
u. 48a/7, 63a/9
- uzunluk (ğ)** : Uzunluk.
u.+ı 73a/12
- Ü**
- üç** : Üç.
ü. 23a/11, 30b/1, 32a/5, 32b/10,
53a/10, 64b/14
ü. buçuk 32b/11
- üç yüz** : Üç yüz.
ü. 64b/12
- üfür-** : Üfürmek.
ü.-señiz 73b/15
- ümīd** : < Far. Umut, umma.
ü. 31a/3
ümīdi kaṭ' ét- : Artık olacağını beklememek.
ü.-üp 17b/9
ümīdin kes- : Artık olacağını beklememek.
ümīdlerin kesdiler 25b/12
- ürk-** : Korkmak.
- ü.-mesünler 41b/2
- 'üryān** : < Ar. Çıplak.
'ü. édince 81a/16
'ü. édüp 24a/4, 55b/6
'ü. olup 34a/6, 40a/5
- üst** : Üst.
ü.+üne 27a/8, 74b/2
- üş-** : Topluca gelmek, toplanıvermek, üşüşmek.
ü.-düler 6a/11
ü.-e 9a/10
ü.-üp 13a/15, 80b/15, 82a/11
- üşüندی** : Üşüşme.
ü. édüp 86a/3
- üşür-** : Üşüştürmek.
ü.-üp 86a/1
- üzengü** : Üzengi.
ü.+sin 59b/15
- üzeri** : Bir şeyin yukarı olan yanı; vücut, beden.
ü.+lerine 40b/17
ü.+me 61b/10, 11
ü.+nde 27a/14, 30a/16, 60b/15,
75b/6, 17; 85b/7
ü.+nden 50b/16, 51b/5
ü.+ne 5a/5, 9a/6, 23a/7, 25b/2, 3,
11, 13; 27a/12, 27b/4, 5; 32a/8, 34b/17,
36b/3, 40a/17, 43a/1, 45b/11, 52b/14,
56a/1, 57b/15, 16; 72a/16, 77b/2, 80a/15,
85b/12
başım ü.+ne 46a/14
üzlerine yüri- : Saldırmak.
ü.-di 55b/6

üzre : Üzere, üzerine; gibi.

ü. 17a/9, 32a/16, 40b/1, 41a/10, 42b/14, 43b/14, 48a/5, 53a/6, 10; 64a/6, 73b/17

ü.+siñiz 73a/1

üzül- : Kesilmek.

ü.-sün 77a/3

V

vāde : < Ar. Ecel; bir iş için önden belirtilen zaman.

v. yētdi 3b/6

vādī : < Ar. Yol, tarz.

v. 17b/16

vāfir : < Ar. Çok, bol.

v. 11a/11, 21a/10

vāh : < Ar. Vah, yazık, ay.

āh v. ēdüp 7a/12

vākıyye : < Ar. Okka, dört yüz dirhemlik tartı.

v. 19b/5, 23a/12, 15; 23b/4, 8, 9, 10; 29a/14, 29b/10, 10; 32a/12, 13; 34b/14, 72b/12, 12

vākt : < Ar. Vakit, zaman.

v. 4a/7, 7b/2

vālide : < Ar. Anne.

v.+sine 71b/7

v'Allahi : < Ar. "Allah için, Allah hakkı için" manasına gelen büyük yemin.

v. 59b/11, 71a/14

var: Mevcut, yok karşıtı.

v. 3b/14, 4a/1, 4b/10, 6a/10, 7a/3, 10a/5, 11; 11a/5, 7; 12a/14, 15; 14b/9, 18a/2, 3; 19b/17, 20a/3, 20b/3, 6;

28a/9, 28b/16, 29b/6, 30a/16, 31b/7, 32b/6, 33b/1, 2; 35a/9, 36a/2, 38a/9, 38b/7, 41a/7, 45a/15, 45b/1, 46a/17, 48b/9, 52b/6, 56b/7, 59b/13, 14; 62b/8, 66a/1, 72a/17, 72b/3, 73a/3, 73b/16, 74a/9, 77a/2, 85b/7

v.+dır 38b/3, 42a/7

v.+dur 4a/8, 12a/9, 16b/17,

18a/16, 31b/8, 33a/2, 5; 42a/8, 47b/12, 50a/3, 60a/14, 60b/2, 68a/13, 80a/14, 86b/7

v.+sa 26a/15, 48b/5

v.+ım 4b/15

v. idi 28b/12, 14; 29a/15, 32b/1,

68b/13

v. idügin 35b/14, 53b/14

v. iken 43a/7

v. imiş 31b/11, 47b/8, 58b/4, 61a/16, 80a/2, 82a/12

v. ise 3a/1, 9; 28b/3, 35b/11, 36b/2, 40b/11, 43b/16, 46b/4, 59a/11, 66b/1, 71a/8, 73a/12, 78b/2

var- : Ulaşmak; belli bir düzeye gelmek; gitmek; evlenmek.

v. 61a/2, 63b/16, 66b/6, 70a/17, 71b/6, 83b/11

v.-acaç 28a/6

v.-alım 39a/5, 40b/11, 44a/4

v.-am 70b/1

v.-ayım 26b/17

v.-dı 8b/8, 28a/12, 40a/5, 82a/7

v.-dım 3a/11, 82b/2

v.-duğınuzda 47a/1

v.-un 23b/12, 16; 30a/12, 39a/4, 4
v.-ınca 17a/12, 59a/5, 73a/13
v.-madıñ 45b/6
v.-mağa 67b/9
v.-masun 63b/7
v.-mağ 59a/3
v.-miş 40a/8
v.-uñ 76b/8
v.-up 7b/14, 17; 13a/3, 17; 16a/1,
21b/4, 22a/15, 25b/4, 26a/14, 30a/9,
35a/8, 35b/3, 36a/6, 38b/5, 40b/5, 44a/9,
44b/8, 17; 45b/3, 49b/5, 53a/12, 57a/9,
11; 60a/12, 62b/4, 63b/2, 71a/9, 14;
75b/10, 84a/3
v.-ursun 44a/13
dura v.-dı 4a/6
uyu qoya v.-duqda 10a/15

vâriş : < Ar. Mirasçı.

v.-i salţanatı 86b/12
v.-i salţanatım 63a/1

vayşl : < Ar. Ulaştırma, birleştirme,
ulaşma; kavuşma.

vayşlına ér- : Kavuşmak.

v.-emedim 80a/7
v.-emedim 80a/17

vay : Şaşma anlatan bir söz.

v. 35a/1, 54b/7

ve : < Ar. Dahî, de, hem, ile.

v. 1b/2, 2, 9; 2a/14, 2b/10, 17;
3a/3, 3, 14, 16; 3b/16, 4a/11, 4b/1, 2;
5a/11, 5b/14, 14; 6a/4, 4, 12; 7a/1, 9;
7b/2, 8a/4, 8; 8b/1, 5, 10, 17; 9a/4, 5, 6;
9b/5, 8, 14; 10a/9, 13; 11a/13, 14; 11b/4,

5, 8, 12, 14, 16; 12a/1, 1, 1, 3, 9, 13;
12b/2, 14; 13a/1, 8, 17, 17; 13b/7, 14a/13,
20b/9, 10, 14b/1, 10, 16, 17; 15a/6,
15b/5, 6, 6, 16; 16a/3, 6, 7; 16b/1, 10, 10,
17; 17a/16, 17b/8, 11; 18a/7, 12, 18b/3,
10, 16, 17; 19a/5, 7, 15; 19b/4, 16, 17;
20a/1, 4; 20b/9, 10, 13, 14; 21a/9, 21b/15,
22a/5, 9, 9; 22b/7, 9, 15; 23a/11, 12, 13,
16; 23b/3, 17; 24a/13, 13, 13; 24b/9, 17,
25a/9, 25b/3, 5; 26b/7, 10; 27a/6, 8, 11,
12; 27b/3, 4; 28a/17, 28b/7, 17; 29a/1, 2,
14, 15; 29b/10, 14; 30a/1, 4, 11; 30b/15,
17; 31a/1, 31b/1, 32a/3, 11, 13; 33a/1, 9,
10, 12, 13; 33b/14, 34a/1, 3, 8, 14; 34b/5,
7; 35a/7, 12, 16; 35b/2, 4, 9; 36a/13, 17;
36b/6, 16, 17; 37a/5, 9, 11, 17; 37b/6, 7,
16; 38a/3, 4, 16; 38b/10, 39a/13, 14, 15;
39b/4, 7; 40a/4, 7, 12, 13; 41b/9, 16, 17;
42a/8, 42b/4, 5; 43b/1, 44a/2, 6, 12;
44b/11, 45a/3, 7, 16; 45b/11, 15, 17;
46a/5, 16; 46b/14, 47a/14, 16; 47b/2, 7;
48a/4, 7, 15; 48b/13, 50a/3, 4; 50b/5, 12;
51a/3, 4, 5, 13, 16; 51b/1, 6, 10; 52a/1, 1,
2, 3, 14; 52b/14, 53a/2, 53b/12, 55a/6, 10;
55b/4, 56a/14, 14; 56b/10, 13, 17;
57b/17, 58b/2, 13; 59b/6, 14; 60a/5, 8, 8,
13, 13, 15; 61a/10, 12; 61b/3, 6, 6, 7, 8, 8,
13, 14, 16; 62a/10, 11; 62b/2, 5, 6, 11;
63a/11, 11, 14; 64a/8, 9, 12, 15, 15;
64b/7, 15; 65a/5, 6, 6, 10; 65b/8, 16, 17;
66a/4, 5, 6, 14; 67b/6, 68a/9, 68b/16,
69a/1, 14, 15; 69b/11, 14, 16; 70a/10, 16;
70b/11, 14, 16; 71a/17, 17, 17; 71b/1, 2,

4, 4, 6, 7, 15, 16, 16; 72b/6, 11, 11, 12, 12; 73a/5, 8, 13; 73b/4, 4, 7, 8, 9, 12; 74a/2, 5; 74b/1, 1, 1, 2, 2, 15; 75a/1, 7, 9; 76a/2, 4, 11, 11; 76b/3, 16; 77a/4, 12, 16; 77b/8, 12, 15; 78a/10, 79a/4, 79b/7, 81b/13, 82a/4, 11; 82b/12, 15; 83a/4, 84a/5, 11, 16; 85a/5, 86a/1, 7, 8, 10; 86b/6, 13

vedā' : < Ar. Ayrılma, ayrılış.

v. édüp 19b/14, 64b/17, 68b/2

vefā : < Ar. Sözünde durma; yetme.

v. éderem 19a/4, 22a/1

v. étdi 3b/3

v. kılmaz 21a/8

vekil : < Ar. Vezir.

v.+i 66b/6

v.+in 68a/17

vekil-i ħarc : < Ar. Kahya.

v.+ı 67a/2

vekillik (ğ) : < Ar.+T. Vekillik.

v.+ın 68b/16, 16

vekillik (g) : < Ar.+T. Vekillik.

v.+in 68a/17, 68b/6

vér - : Vermek.

v. 22b/11, 38b/9, 61a/3

v.-di 5a/13, 22a/10, 22b/16, 60a/9, 61a/7, 63b/9, 83a/3

v.-diler 23a/5, 83b/3

v.-e 81b/15

v.-ecek 68a/3

v.-elim 62b/10

v.-en 62a/2

v.-esin 44b/2, 60a/2

v.-eyim 32b/9, 13; 53b/5, 60a/2, 63b/13, 68a/17, 68b/1, 9; 73a/17

v.-mediler 5b/17

v.-mekdür 69a/5

v.-mem 71a/12

v.-memiş 77b/1

v.-mesek 68a/3

v.-mesem 62a/17

v.-meyüp 61b/17

v.-miş 62b/9, 78a/15, 84a/15

v.-mişdim 55b/14

v.-sen 61b/16

v.-üp 23a/2, 32a/12, 38b/11, 42b/3, 47a/6, 61a/2, 63b/2, 71a/2, 75b/3, 78b/9

v.-ür 19b/10, 65b/14, 72a/2

v.-ürem 62a/15, 16

v.-ürler 17b/15, 58b/14

v.-ürsejiz 68a/16

v.-ürsün 46a/6

v.-ürsün 62b/8

v.-ürüz 65b/15

amān v.-mez 81b/13

amān v.-meyüp 61b/14

cān v.-ürler 44b/3

cevāb v.-ecegin 12a/16, 53a/7, 62a/5

cevāb v.-eceklerin 62a/8

cevāb v.-elim 62a/11

cevāb v.-emezsın 39a/10

cevāb v.-esin 62a/3

cevāb v.-medübine 84a/6-7

cevāb v.-mek 51a/10

cevāb v.-ürse 60a/15
 cevābın v.-ürsün 81a/5
 cevābım v.-emezsın 56a/5
 düşnām v.-mege 25a/15-16
 düşnām v.-üp 26b/5
 fāide v.-mez 54b/14
 gönül v.-dügi 17a/17
 gönül v.-dim 12a/10, 81b/14
 gönül v.-mişdi 81a/15
 haber v.-diler 75b/13
 haber v.-mişdi 63a/4
 haber v.-üp 67a/7
 ızın v.-dim 78a/3
 mehl v. 18b/14
 reng v.-di 25b/6, 37a/4
 reng v.-dim 82b/6
 reng v.-ecek 14b/14
 reng v.-eyim 20b/11, 72b/8-9
 reng v.-ince 15a/1
 reng v.-mek 27a/2
 reng v.-mişsin 5b/15
 reng v.-sem 9b/15-16
 reng v.-diñ 2a/17-2b/1
 rengi v.-di 25a/13
 rengi v.-üp 13a/12
 rengler v.-di 56b/2
 rengler v.-dügün 79b/6
 rengleri v.-dügün 35b/3-4
 rızā v. 4b/16
 rızā v.-di 68b/5
 rızā v.-diler 31a/6
 rızā v.-dühüz 84b/1-2
 rızā v.-emeye 66a/3-4, 12

rızā v.-mem 2b/8
 rızā v.-meyem 4a/4
 selām v.-di 8b/9
 selām v.-üp 14b/12-13
 şoñ peşimānlık fāide v.-mez 62a/2
 v.-dügi rengi 24b/1
 v.-dügi renkleri 8b/15-16, 38b/14
 zīnet v.-mege 26b/14

vérül- : Verilmek

v.-ecek 62a/15

ve-yāhūd : < Ar.+Far. Veya, isterseniz; iyisi.

v. 80a/16

vezīr : < Ar. Valilik, vekillik gibi yüksek rütbelerde bulunan “paşa” unvanını taşıyan kimse.

v. 21b/6, 8; 30a/3, 43b/2, 6, 10; 58b/13, 62b/13, 63a/9, 67a/2, 67b/9, 11; 68a/16, 68b/1, 5; 70a/1, 1; 71a/13, 82b/10, 84a/5, 85a/4, 7

v.+dür 77b/8

v.+e 51b/6, 10; 66b/5, 68b/4, 69a/2, 69a/9, 70a/13, 75b/14

v.+i 18b/3, 58b/2, 67a/5

v.+inüñ 1b/5

v.+ler 62a/10, 62b/6, 75b/16, 84b/6

v.+lerün 62a/9, 70b/13

v.+ün 64a/15, 67b/6, 77a/15, 82b/14, 84b/15

v.+üñ 61a/12, 15

vuşül : < Ar. Ulaşma, gelme, varma, erişme, yetişme.

v.+ında 58b/6, 61a/14

vücūd : < Ar. Gövde.

v.+ı 11b/10, 17a/14, 24b/4,
25a/16, 25b/7, 38b/1, 40a/7, 78a/6

v.+ım 40a/5

v.+ımız 28b/17

v.+ın 26b/3, 28a/13, 38b/17,
39a/6, 40a/4, 43a/7

v.+ına 24a/14, 28a/14, 36a/10,
36b/3, 16; 38a/10

v.+ında 25a/17, 29a/8, 36b/14,
37b/7, 38b/4

v.+ından 37a/14

v.+umda 37b/3

v.+umdan 38a/6

v.+uñ 25b/17, 56b/7

Y

yā : < Ar. Ey, hey.

y. 43a/11, 45b/12, 53b/2, 65a/10

yā : < Far. O halde, öyle ise.

y. 2a/9, 4a/16, 25a/13, 30a/17,
34a/2, 37b/10, 38a/3, 39a/7, 43b/5, 8, 8;
44a/2, 44b/5, 46a/7, 9; 47b/9, 51a/7, 16;
55a/9, 56a/4, 60a/10, 62b/3, 73a/2,
73b/14, 74b/9, 76b/1, 80a/4

yādigār : < Far. Yadigar.

y. 86a/15

yağ : Yağ.

y.+dan 38b/4

y.+lar 38a/16

yağla- : Yağlamak.

y.-sun 39a/5

y.-ya 4a/6

y.-yalım 3b/15

yağmalat- (d) : Yağmalama işini yaptırarak.

y.-up 3a/7, 8b/15, 17b/7

yağşı : İyi, güzel.

y. 58a/15

yāhūd : < Far. Veya, isterseniz; iyisi, daha doğrusu.

y. 28b/4, 53b/17

yağ- : Yakmak.

y.-aram 60a/8, 61b/7

y.-dı 50b/12

y.-up 43a/7

y.-a yazdı 14a/12

yağa : Yaka.

y.+sın 54b/10

yağın : Yakın.

y. 8b/4, 6; 14b/8, 18a/15, 17;
28a/9, 30b/16, 32b/1, 40b/9, 41a/4,
44b/15, 53a/17, 58b/5, 75b/1, 81b/16

y.+da 31b/7

y. idi 83b/3

yalan : Yalan.

y. 65b/8

yalın : Sade.

y. 55b/17

yalıñ : Sarp.

86a/1

yalın ayak : Ayakları çıplak.

y. 35a/1

yalıñuz : Kimsesiz, tek başına; ancak.

y. 2a/13, 6b/1, 19a/10, 41b/6,
53b/6, 10; 59a/5, 6, 7

yalvar- : Yalvarmak.

y.-mağa 16b/15

yaman : Kötü.

y. 54a/10, 73a/2

y.+dur 66a/12

yan : Bir şeyin ön, arka, alt ve üst dışında kalan bölümü; bedenin bir bölümü; sağ ve solun ortak adı, yön, taraf.

y. 4b/9

y.+a 16b/3 (yana), 68b/10 (yaña)

y.+ı 27b/5

y.+ıma 37b/2, 60b/16

y.+ımda 29b/7

y.+ın 3a/6, 6; 31a/13, 57a/3

y.+ına 1b/7, 14 ; 2a/7, 5b/11, 6a/6, 9; 8b/4, 11a/8, 13a/15, 17; 21b/14, 22a/17, 28a/12, 33a/10, 37b/2, 39b/6, 8; 44a/5, 46b/1, 48b/11, 49b/17, 50a/8, 52b/4, 57a/13, 64a/13, 69b/3, 5; 70a/15, 71b/1, 73b/7, 76a/3, 85b/3

y.+ıña 12a/12

y.+ında 13a/9, 21b/7, 29a/16, 31a/17, 33a/12, 56b/17, 57b/6, 82a/4

y.+ından 52a/1, 80b/13

y.+ında idi 72b/15

y.+ında idim 5b/12

y.+ları 23a/7, 25b/3

y.+larına 30a/9

yanıña kal- : Ceza almamak.

y.-ur 16b/11

yan- : Yanmak.

y.-an 9a/3, 12b/14

y.-ar 15b/17, 78a/15, 16

y.-dı 25b/8, 38b/1

y.-maz 13b/7

y.-up 15b/4, 26b/4

yanak (ğ) : Yanak.

y.+ın 11b/5, 6, 8

yanaş- : Yanaşmak.

y.-up 41b/2

ya' nî : < Ar. Sözü'nün kıyası, doğrusu.

y. 51b/13, 52a/5, 66b/6, 68b/4, 70a/9, 75a/12, 76b/3, 79a/8, 13, 16

yanlış : Yanlış.

y. 63b/3

yap- : Ortaya koymak, gerçekleştirmek, oluşturmak, meydana getirmek.

y. 73a/13, 14; 73b/10

y.-amam 73a/15

y.-dı 74a/1, 75a/12

y.-up 23a/12

yapdır- : Yaptırmak.

y. 73a/7

y.-up 44a/10

y.-duğı 74a/13

y.-miş 40b/10

y.-mişdi 63b/6

y.-mişdur 18a/17

yapdur- : Yaptırmak.

y.-alım 45a/1

yapıl- : Yapılmak.

y.-dığın 2a/3

y.-mişdur 41b/16

yapış- : Sıkıca yakalamak, tutmak, sarılmak; yapışkan bir maddeye bulanmış

olan bir şey ayrılmayacak bir biçimde bir yere tutunup kalmak.

y.-miş 24b/6

y.-uñ 48a/12

y.-up 2a/15, 3b/12, 5b/9, 12b/13, 48a/14, 49a/9

yār : < Far. Sevgili; dost.

y. 3b/1, 5b/1, 56b/10

yara- : Yaramak.

y.-r 67b/9

yaramaz : Yaramaz.

y. 56b/10

yārān : < Far. Dostlar.

y.+dan 80a/6

y.+e 56b/10, 80a/13

yarat- : Yaratmak.

Taḡrı y.-dı demeyüp 81a/4

yardım : Yardım.

y. edeler 65b/4-5

y. eder 66a/7

yāren : < Far. Dostlar.

y. 66b/9

y.+lerim 55a/1

y.+lerimden 56b/4

yarıl- : Yarılmak.

y.-dı 79b/12

yarımşar : Yarımşar.

y. 51a/1

yarın : Yarın.

y. 7a/3, 18a/14, 18b/5, 23b/3, 61b/16, 66b/2, 68a/14, 85a/16, 86a/16

yaşduḡ : Yastık.

y. 9a/4

yāsemen : < Far. Yasemin.

y. 17a/5

yaş : Göz yaşı; ıslak.

y. 28b/6, 54a/11

y.+la 11b/13

y.+lar 19a/14

yaş yërde yatma- : Bir işte uyanık davranarak aldanmamak.

y.-z 17a/17

yat- : Yatmak.

y.-dı 5a/5, 12b/3

y.-duḡı 24b/11

y.-up 57a/6, 6

y.-ur 50a/12

y.-urlar 27b/6

y.-urlardı 25b/3

yaş yërde y.-maz 17a/17

yatır- : Yatırmak.

y.-dılar 81a/14

yāve : < Far. Saçma, manasız, saçma sapan söz.

y. 86b/2

yavru : Yavru.

y.+sı 14a/4

yavuz : Kötü, fena.

y. 5b/15, 13a/5, 54b/8

yavuzlan- : Sertleşmek, çetinleşmek, kabadaylaşmak.

y.-up 7a/4, 8; 37b/11, 58a/7

yay- : Yaymak, sermek.

y.-dı 9a/4, 33a/12

yayan : Yürüyerek.

y. 30b/15, 31a/14

yayı1- : Yayılmak.

y.-up 56a/16

yaz- : Yazmak.

y.-dı 59a/15

y.-up 58b/2

yaz- : Kök veya gövdeleri sonuna –a/-e eki almış fiillere gelerek yaklaşma bildiren birleşik fiiller oluşturur.

doldur y.-dılar 20a/6

düşü aza y.-dı 2b/15, 4b/8

gide y.-dın 85a/14

ihtilâm ola y.-dı 12a/7

yağa y.-dı 14a/12

zehreleri çâk ola y.-dı 70a/13-14

yazıl- : Yazılmak.

başa y.-an gelür 30b/10-11

yê- : Yemek.

y.-di 14a/2

y.-dügi 5a/11

y.-mesünler10a/16

y.-meyüz 19b/8

y.-miş 25b/14, 29b/3, 39b/11,
55b/9

y.-mişdi 65a/8

y.-mişsin 28b/3

y.-rüz 19b/9

y.-yeler 10b/1

y.-yüp 10b/2

ğam y.-me 83a/3

poğ y.-mişsin 71a/8

yebân : < Far. Issız, تنها yer; çöl.

yebân oğlanı : Gelişigüzel yeşitmiş, eğitilmemiş genç.

y. 7a/8, 17b/12

yebâna söyle- : Boşa konuşmak.

y.-men 21b/4

yêdi : Altıdan sonra gelen sayı.

y. 64b/10, 13

yeg : İyi.

y.+dür 30b/9

yegrek : Daha iyi, üstün.

y. 56a/11

y. oldı 56a/10

yek : < Far. Bir, tek.

y. 22b/6

yêl : Rüzgar.

y. 4b/5, 12a/7

yelekli : Okun yay kirişine takılan bölümündeki tüye sahip olan.

y. 64b/12

yêm : Yem.

y. 46a/8

yemîn : < Ar. And.

y. 20a/14

y. êtdim 20a/13

y. êtdin 20a/14

y. êtme 11b/1

y. êtmişdür 68a/9

y.+ler êdüp 11a/11-12

y.+ler eylediğ 11a/17

yên- : Yenmek.

y.-di 65b/9

yêni : Yeni.

y. 6b/17, 83b/9

yêr : Mahal, mekân, yeryüzünün kara kısmı; durum, konum, vaziyet.

y. 21b/16
 y.+de 5b/5, 14a/8, 15b/2, 18a/17,
 30a/9, 40b/10, 61a/1, 65a/2
 y.+den 3b/13, 4b/7, 24b/11,
 36b/15, 77b/13
 y.+e 1b/6, 3a/16, 3b/11, 5a/14,
 5b/6, 6a/11, 8a/17, 9a/3, 4; 10b/4, 11b/12,
 12b/14, 14a/10, 14b/7, 16b/17, 17a/2,
 23a/10, 40b/3, 48b/15, 49a/11, 50b/1,
 54a/4, 15; 58b/1, 69b/13, 70b/5, 7; 75a/8,
 9; 76b/13, 85b/16
 y.+i 24b/4, 26a/15, 40b/4, 84a/10,
 85b/11, 86a/8
 y.+ime 62b/17
 y.+in 33a/11, 41a/9, 79b/11,
 85b/15
 y.+inde 6b/11, 13b/15, 69b/14,
 83a/10, 11; 84a/6, 84b/10
 y.+inden 2b/9, 7b/14, 10a/4,
 26b/14, 28a/11, 52b/10, 55b/7, 57a/8,
 64b/6, 75b/2, 85b/5
 y.+ine 9a/4, 63b/1
 y.+ler 52b/12
 y.+lerin 30b/2
 y.+lerinde 65b/10
 y.+lerinden 26a/2, 40a/9
 y.+im 10b/8
 y.+üñ 10b/6
 y. ise 6b/6-7
 âdem y.+ine kıomaz 84a/16
 bî-günâh y.+e 85a/13
 hîlâf y.+e 20a/14

nâ-ħakķ y.+e 45a/6, 50a/14,
 55a/8, 82b/9
 yaş y.+de yatmaz 17a/17
yérine getür- : İfa etmek.
 y.-üp 83b/8
yét- : Bir gereksinimi karşılayacak,
 giderecek nicelikte olmak; başkasına
 gereksinim duymamak, kendine yeter
 olmak.
 y.-er 8a/14, 12b/6, 18a/3, 3;
 37b/14, 50a/11, 72a/11
 y.-mez 2a/14
 y.-miş 2a/16
 vâde y.-di 3b/6
yetiş- : Yetişmek.
 y.-ür 77b/16
yetişdir- : Yetiştirmek.
 y.-üp 77b/6
yıķa- : Yıkamak.
 y.-yup 38a/3
yıķıl- : Yıkılmak.
 y.-araķ 78a/6
 y.-dı 27a/17, 86a/3
 y.-dılar 23a/8
 y.-up 36a/9
yıl : Sene.
 y.+da 41b/10
yılan : Yılan.
 y. 50a/3
yırt- : Yırtmak.
 boğazın y.-dı 53a/9-10
yırtıcı : Yırtıcı.
 y. 12a/4

yigirmi : Yirmi.

y. 24a/11, 46a/9, 46b/11, 47a/12,
48a/4, 4, 6, 16; 48b/12, 13; 49b/3, 50a/10,
10

y. otuz 52a/12

yigit : Delikanlı, genç.

y. 16b/16, 19a/4, 82b/5

y.+ler 7a/5, 55b/13

y.+lerden 58a/10, 79b/8

y.+lere 57b/11

y.+lerün 17b/12

yigitlik : Yiğitlik.

y. 7a/7

yine : Yine.

y. 56b/3, 69b/6

yoğurd : Yoğurt.

y. 59b/14

yoğurt : Yoğurt.

y. 5a/9

yoksa : Yoksa.

y. 5a/15, 7b/10, 8a/2, 9a/14,
9b/16, 11a/6, 13b/17, 26a/16, 28a/11,
71a/4, 81b/10

yok : Bulunmayan, mevcut olmayan
(nesne, kimse vb.), var karşıtı.

y. 3b/9, 17; 4a/5, 12; 6a/12, 7a/15,
9a/10, 10b/8, 9; 11b/2, 12a/15, 12b/2,
13a/7, 13b/8, 14a/8, 14b/9, 18b/14, 20b/2,
22a/14, 23a/7, 9; 24b/4, 26a/5, 35b/11,
36a/5, 36b/11, 37a/5, 5; 39a/8, 42a/3,
42b/10, 45a/3, 52a/10, 52b/1, 53a/3,
54a/3, 15; 58a/6, 58b/7, 59a/4, 60a/3,

61b/2, 62b/17, 66a/8, 67a/13, 77b/17,
81b/4, 85b/8

y.+dur 2a/17, 3a/13, 10b/16,
14b/3, 29a/15, 30b/1, 2; 38b/5, 58a/7,
59b/11, 12, 15; 60b/14, 61a/5, 62a/17,
71a/14, 82b/16, 85a/13, 86a/8, 86b/12

y. idi 31b/9, 57a/15-16, 82a/3

y. olası 55b/10

‘ aklı başında y.+dur 81a/6-7

yokla- : Yoklamak.

y.-r 7b/10

y.-yarak 36b/5

y.-yup 3b/13, 24b/7, 63a/8

yoksa : Yoksa.

y. 11a/8, 37b/12, 41a/12, 47a/2,
52a/11, 13; 53b/16, 55a/2, 61a/1, 63b/3,
65a/16, 71a/7, 81a/7, 81b/8

yol : Kere.

y. 23a/4, 46b/8, 56b/3

yol : Karada insanların ve hayvanların
geçmesi için açılan veya kendi kendine
oluşmuş, yürümeye uygun yer; kez, defa;
Uyulan ilke, sistem, usul, tarz, tarık;
Davranış, tutum, gidiş veya davranış
biçimi.

y. 7b/11, 16a/16, 64a/6

y.+dan 60a/6

y.+dur 46a/1

y.+ı 27a/12

y.+unu 59a/16

yol az- : Doğru yoldan saptık,
yolunu şaşırarak.

y.-up 6a/17

yol azıt- (d) : Doğru yoldan sapmak, yolunu şaşırarak.

y.-up 27b/16

yol kes- : İssız yerlerde soygunculuk yapmak.

y.-üp 51b/3

yoluna gel- : Karşılaşmak, er geç yaşamak.

y.-di 55a/9

yollarına gelür 51a/13

yoluña gelür 55a/9-10

ëtdügi y.-di 86a/9-10

ëtdükleri yollarına gelse 45a/5-6

yolını bekle- : Gelmesini beklemek.

yolumı bekleye 61a/4-5

yolcu : Yolcu.

y. 61b/8

yolcu : Yolcu.

y. 31b/5

y.+lara 87a/2

yoldaş : Yoldaş.

y.+ıñuz 33b/1

y.+ları 15b/2

y.+ların 18b/13, 65a/16

y.+larına 35a/6, 37a/17

y.+larım 38b/3, 69a/15

yolla- : Yollamak.

y.-yup 63b/5

yu- : Yıkamak.

y.-dular 81a/12

yukarı : Yukarı.

y. 5a/8,10a/17, 10b/15, 14a/6, 44b/10, 45b/10, 48a/9, 48b/9, 49a/3, 4, 6, 9, 10, 14; 49b/16, 50b/4, 7

yukarı : Yukarı.

y. 48a/15, 50b/6

y.+dan 12b/16

yumruk (ğ) : Yumruk.

y.+un 54b/17

yumurta : Yumurta.

y. 59b/13

yumuşak : Yumuşak.

y. 9a/7

yun- : Yıkanmak.

y.-up 33a/16, 38a/17

yut- : Yutmak.

y.-muşa 55a/15

yuva : Yuva.

y.+sından 14a/4

yük : Yük.

y.+leri 41b/6, 50b/1

yüklen- : Yüklenmek.

y.-üp 57b/14

yüklet- (d) : Yükletmek.

y.-emez 53b/11

y.-üp 47b/3, 48b/14, 50a/17

yüksek : Yüksek.

y. 42a/15

yuerek (g) : Kalp; gönül, korkusuzluk.

y. 28b/4

yueregi ağzına gel- : Birdenbire çok korkmak, aşırı korku veya sevinçten fazlasıyla heyecanlanmak, endişelenmek.

y.-üp 5a/11

yüregi kop- : Çok korkmak.

yüregim kopdı 16b/5

yürü- : Yürümek.

y.-di 27b/10

y.-yem 36a/7

üzerine y.-di 55b/6

yüz: Çehre, surat.

y.+i 54a/6, 58a/2, 78b/3, 4

y.+in 2b/12, 12a/9, 14b/17,

40a/11, 67a/11

y.+inden 4b/1

y.+ine 62a/9

y.+üme 14b/17, 69a/3

y.+üne 2b/12, 6a/12, 12a/9, 17;

13a/11, 16b/4, 17a/2, 17b/15, 24a/13,

32b/12, 15; 34b/5, 11; 42b/8, 54a/6,

55b/2, 70b/13, 74b/15, 76a/2, 76b/3,

80b/6, 85a/1

çehre-i y.-in 9b/6

yüz çevir- : Gösterdiği ilgiyi

kesmek.

y.-di 3b/3-4

yüz tut- : Yönelmek, meyletmek.

y.-up 86b/14

yüzün kara eyle-/êt- : Utanmasına

neden olmak.

yüzüm kara eyleme 19a/12-13

yüzün kara êdeydiñ 20a/10-11

yüz : Nedeniyle, sebebiyle

bu y.+den imiş 57b/13, 86b/10

yüz aklığı : İftihar edilecek, onurlanacak

durum.

y. êder 77b/15

yüz bin : Yüz bin.

y. 36b/15

Z

zabı : < Ar. İdaresi altına alma.

z. eyledi 16a/17

zâhir : < Ar. Elbette, şüphesiz; görünen.

z.10a/13, 86a/7

z. oldı 60b/16

z. olur 66a/14

zahıre : < Ar. Gerektiğı zaman harcanmak

üzere ambarda saklanan yiyecek.

z. 41b/8, 10, 16; 42a/1, 9; 42b/2,

4; 43a/14, 17; 43b/10

z.+dür 43b/11

z.+yi 41b/13, 42a/4, 6

zahım : < Far. Yara.

z.+ı 37b/8

z.+ım 28b/7, 32a/9

z.+ından 25b/8, 28a/17, 29a/1,

40a/8

z.+ları 40a/17, 40b/2

zahım-dâr : < Far. Yaralı.

z. 38b/13

z. êtdiñ 56b/11

z. êtdüğinden 57b/1

zahımet : < Ar. Sıkıntı, eziyet; zor, güç.

z.+ile 31a/12, 14; 38a/15

z.+le 29a/4

z.+ler 39a/16

z.+im 32a/4

zahımet çek- : Sıkıntıya katlanmak,

güçlkle karşılaşmak.

z.-dik 29a/12

- z.-meyelim 3b/16
zahmete gir- : Biri için yorulmak veya masrafa girmek; gayret göstermek.
 z.-me 9a/10-11
zālīm : < Ar. Zulmeden.
 z.+e 4a/12
zamān : < Ar. Zaman, vakit, çağ, devir; süre.
 z. 35a/14, 40b/9, 44b/1, 55a/15, 70b/10
 z.+da 35a/12
 z.+dan 59a/17, 86a/14
 z.+dur 19b/13
 bir z. 3b/3
 bir z.+dan 62a/9
 maḥbūb-ı z. olduḡ 19b/9-10
zamāne : < Ar. Devir, şimdiki zaman.
 z. 86b/3
zār : < Far. Ağlayan; dermansız.
 z. 3b/6
zarāfet : < Zariflik, naziklik, incelik; davranış, söyleyiş, giyim ve kuşam inceliği.
 z. 2a/4, 10b/11
zarar : < Ar. Zarar.
zararı doḡun- : Kötülüğe uğratmak.
 z.-ur 68a/4
zātü'l-‘amūd : < Ar. Erkeklik organı.
 z. 81b/2
 z.+ı 12a/6, 83a/15
zehr : < Far. Zehir.
 z. 55a/14
zehre : < Far. Öd, safra.
zehreleri çāk ol- : Ödünü patlamak.
 z.-a yazdı 70a/13-14
zemīn : < Far. Yer.
 z.+e 40a/4
zenbīl : < Ar. Zenbil.
 z.10a/4, 8; 10b/15, 11a/3, 12a/3, 12b/7, 11; 13b/1, 9; 14a/7, 16b/10 , 79b/1
 z.+den 14a/3
 z.+e 10b/12, 14; 11a/5, 11b/2, 18b/10, 56a/14
 z.+i 10b/2, 4
 z.+üñ 14a/10
zencīr : < Far. Zincir.
 z. 64b/10
zen-pārelik : < Far.+T. Zamparalık.
 z. 6b/17
zevḡ : < Ar. Eğlenme, eğlence.
 z. édelim 19a/1
 z.+iñ éderem 18b/12
 z. ü sürür 3b/3
zeytyağı : < Ar.+T. Zeytinyağı.
 z. 3b/14, 4a/5
zībā : < Far. Süslü.
 z. 71b/16, 72a/1, 74a/16
zıkr : < Ar. Anılma, bildirme.
 z. olunmuşdı 63a/4-5
 z. olunur 77b/8
zindān : < Far. Zindan.
 z.+a 56b/13
zīnet : < Ar. Süs.
 z. 72a/3

zīnet vēr- : Süslenmek.

z.-mege 26b/14

zīrā : < Far. Çünkü, şundan dolayı ki.

z. 3a/12, 4a/12,10a/17, 10b/15, 15b/8, 17b/17, 20b/2, 25a/17, 26a/1, 3; 29a/11, 30a/4, 34a/12, 42b/9, 44b/2, 57a/15, 59a/8, 62a/7, 65a/7, 65b/2, 66a/12, 66b/10, 68a/3, 9; 68b/12, 71b/9

ziyā : < Ar. Işık.

z. 78a/15

ziyād : < Ar. Fazlalık, çokluk.

z. 32b/17

ziyāde : < Ar. Çok bol; aşırı, fazla; artan.

z. 9a/12, 9b/11,10a/1, 12b/2, 3; 19a/7, 16; 19b/3, 32b/9, 16; 43b/14, 53b/7, 62a/7, 66b/4, 68a/13, 68b/8, 72a/14, 74a/2, 75b/5, 76a/10, 14; 76b/13, 84b/3

z.+ce 33a/4, 35b/16

z.+cedür 32a/9

z. oldı 26a/10, 71b/17

z. olmuş 24b/16

ziyāfet : < Ar. Misafir kabul etme.

z. 19b/2, 85a/5

z. ödüp 85a/4

ziyān : < Far. Ziyān, kayıp

z. edemez 12a/4

z. etmeyeler 73b/11-12

ziyān gel- : Kötülük gelmek.

z.-mesün 20b/9

z.-ürse 20b/14

zolata : < Leh. Osmanlı Devleti'nde kullanılmış olan 30 para değerindeki gümüş sikke.

z. 50b/14, 16

zōr : < Far. Sıkıntı, rahatsızlık.

z. 6b/13, 25a/4

z. ödüp 53b/10, 54a/4-5

z. eyledi 12b/13

zūhūr : < Ar. Görünme, meydana çıkma.

z. etse 66b/13-14

zūlm : < Ar. Zulüm.

z. ödüp 51b/4, 62b/2

z. eylemiş 43b/13

zūlāl : < Ar. Saf, güzel.

z. 72a/8

zūlf : < Far. Yüzün iki yanından sarkan saç lülesi; sevgilinin saçı.

z.+leri 72a/16

gūşe-i z. 4b/3

zūlf-i perişān : Karışık, dağınık

saç.

z. 42b/17

z.+ı 1b/8, 72a/10

z.+ın 4b/2

z.+ıñ 2b/12

ÖZEL ADLAR DİZİNİ

Ādem : Adem Peygamber.

devr-i Ā.+den 20b/11

Aḥmer : Kırk Haramiler'in başı.

A. 6b/9, 7a/7, 13a/8, 14a/5, 9; 15a/3, 16b/8, 17a/1, 13; 17b/16, 18a/1, 18b/7, 19a/1, 19b/5, 21a/9, 21b/15, 22b/4, 24a/8, 25a/2, 6, 12; 25b/9, 26a/7, 12; 28b/5, 11, 29b/2, 4, 13, 17; 30a/15, 31a/6, 33b/5, 16; 34b/10, 13; 36a/2, 36b/3, 37a/1, 15; 37b/1, 3, 8, 11, 15; 38a/2, 17; 38b/7, 17; 39a/1, 39b/10, 40a/11, 40b/14, 41a/10, 15, 17; 41b/1, 5; 42a/10, 12, 16; 42b/16, 43a/4, 11, 13; 43b/7, 44a/4, 44b/13, 45a/10, 45b/7, 12, 13; 46a/6, 8, 11, 12, 14; 46b/2, 10, 12, 17; 47a/8, 14; 47b/16, 48a/3, 5; 48b/2, 10, 11; 49a/2, 5, 11, 12; 49b/7, 50b/1, 3; 51b/8, 52a/4, 52b/3, 7; 53a/16, 53b/2, 3, 6, 7; 54b/14, 17; 55a/12, 14, 17; 56a/3, 57a/17; 57b/3, 10, 13; 58a/7, 12, 15; 59a/2, 12; 59b/5, 60a/11, 63b/12, 64a/10, 17; 65a/4, 10, 17; 66a/1, 9, 10; 67a/8, 68b/7, 11; 69a/9, 12; 69b/2, 6, 10; 70a/5, 16; 70b/9, 10, 14; 71a/8, 75a/12, 75b/5, 12, 13, 17; 76a/11, 15; 76b/10, 13, 16; 77b/11, 13; 78a/13, 16; 78b/2, 11; 79a/14, 16; 79b/5, 80a/11, 80b/3, 16; 81a/1, 82a/3, 6, 10; 83a/13, 83b/12, 14; 84a/1, 84b/13, 14, 17; 85a/15, 85b/2, 10, 14

A.+den 57b/7, 68a/10, 76b/4

A.+dür 6b/10, 31b/3, 12; 38b/9, 40a/3, 41b/11, 53b/9, 57a/1, 68b/14, 69b/8, 70a/14, 75b/2, 78b/16, 79a/9, 79b/14, 83a/9, 85b/3

A.+e 21b/17, 22a/13, 22b/3, 16; 25a/11, 26a/5, 34a/9, 34b/6, 39a/1, 39b/14, 44a/12, 52b/5, 63b/13, 64a/7, 65a/13, 15; 66b/12, 68b/9, 13; 75b/8, 77b/6, 78a/1, 81a/15, 83b/9, 84a/11, 84b/17, 86a/5

A.+i 38a/13, 42b/14, 45b/11, 51b/7, 65a/5, 14; 76a/8, 10; 76b/8, 77a/9, 78b/7, 80b/15, 81a/13, 15; 83b/8, 84a/3, 85a/3, 85b/9, 86a/3, 10

A. ise 17b/6, 26b/3, 52a/8, 81b/3, 86a/2

A.+le10a/11, 33a/17

A.+ün 13b/15, 15a/8, 17a/11, 19a/6, 19b/1, 14; 22a/5, 22b/17, 24a/13, 25a/16, 17; 28a/14, 32b/12, 34b/12, 35a/2, 39b/2, 8; 43a/5, 55b/2, 57a/3, 16; 57b/5, 58a/2, 3; 59b/15, 60b/12, 65a/7, 11; 67a/11, 68b/16, 69a/1, 71b/1, 73a/2, 76b/9, 12; 77a/6, 79a/7, 80b/11, 13; 81a/8, 17, 17; 81b/5, 7, 17; 83a/12, 83b/13, 84a/1, 86a/9, 87a/1

A.+ün ise 25b/7, 80b/5

A.+üñ 6a/8, 17a/15, 21b/14, 24a/7, 34b/4, 37a/13, 38b/12, 40a/7, 52b/8, 57b/2,
70b/12, 80b/17, 81a/11, 85b/16

nāme-i A.+le 63b/8

Aḥmer Ḥarāmī : Kırk Haramiler'in başı.

A. 1b/11, 2b/7, 6a/4, 12-13; 6b/4, 17; 7a/15, 13b/5, 14b/5, 16a/15, 18a/13, 19b/11,
21a/5, 24b/3, 28a/8, 31a/16, 32a/17, 32b/13, 33a/9, 34a/6, 35b/8, 15; 38b/13, 42a/5,
42b/15, 43b/8,15,17; 45a/12, 17; 47b/4, 6; 48a/10, 17; 49b/4; 50a/7, 16; 51b/16, 52b/16,
53a/5, 8; 54a/8, 54b/5, 7; 55b/5, 8, 13; 56a/10, 57a/5, 7; 57b/17, 59b/1, 4, 10, 16; 60b/5,
17; 63a/13, 63b/6, 64a/6, 64b/6, 65b/11, 66a/12-13, 66b/11, 67b/14, 70a/2, 70b/16, 71b/2,
74b/9-10, 75a/16, 77b/10, 78a/4, 8, 11

A. ise 50b/8

A.+den 60a/13, 60b/3

A.+dür 76a/17

A.+ler 13b/10

A.+nüñ 1b/7, 26b/17, 40b/2, 63a/10, 14; 67a/6

A.+nüñdür 45b/3

A.+ye 33b/15, 34a/4, 40a/2, 51a/10, 61b/1, 62a/15, 62b/9, 72b/4

A.+yem 58b/6, 61b/2-3

A.+yi 54b/12, 77a/4

‘azm-i A. 64a/5

bende-i A. 59b/8

bende-i A.+yem 61a/11-12

Aḥmer-nāme : Yazmanın adı.

A. 87a/5

A. 87a/5

kitābü A.+nüñ 1b/1

Allah : Kainatta var olan her şeyi yaratan, koruyan, tek ve yüce varlık, Tanrı.

A.+dan 55a/2, 6

A. ḥaḳḳüñ 18b/17, 58b/8, 61b/17

A.-ı ‘azīm-üş-şān 51a/14

Allahü a‘lem : “Tanrı en iyisini bilir.” Anlamında kullanılan bir söz.

A. 63a/16

Allahü ekber : Allah uluların ulusudur.

A. 85b/17

Antakıyye : Antakya, Hatay.

A. 18a/16, 27a/12, 59a/16; 61a/15

A.+ye 18a/17

A+nüñ 41a/2

şehr-i A. 1b/4, 14b/9, 60a/17, 69b/10-11

şehr-i A.+de 27b/13, 30b/12, 46b/14;

şehr-i A.+ye 41a/1, 58b/5, 63a/14-15, 63b/11, 64b/17

‘**Arab** : Arap.

‘A. 27a/11

‘**Āşī** : Asi Nehri.

‘Ā. 41a/6

Bānū : Hümāyūn Bānū

B. 5b/12, 7b/17, 8a/3, 13a/15, 20a/13, 15; 74a/6, 83a/12

B.+nuñ 4b/4

B.-yī bī-amān 43a/13

B.-yī cihān 48b/1, 73a/1, 73b/14, 74b/7

B.-yī cihānum 5a/2

Bolı : Bolu.

B. 4b/10

Freng : Osmanlıların Avrupalılara, özellikle Fransızlara verdikleri ad.

F. 44a/10, 44b/9, 47a/16, 47b/2, 49a/16

Frengī : Fransız.

F. 64b/11, 12

Gülendām : Kırk cariyeden biri.

G. 67a/2

Gülruḥ : Gülruh Banu.

G. 20a/12, 21b/10, 22a/5, 6; 23b/13, 27a/2, 42b/5, 51a/9, 52a/2

Gülruḥ Bānū : Antakya şahının kızı.

G. 15b/11-12, 18b/1, 20a/2, 20b/4, 7; 21b/3, 22b/12, 23a/5, 16; 26b/15, 35a/12, 35b/4, 41b/16, 42a/1, 51a/4-5, 63a/5, 69b/16, 86a/13

G.+nuñ 5b/10, 13a/14

G.+ya 22b/10, 24a/16, 26b/10, 41b/9

G. ise 18b/4

Gülşevim Bânū : Kırk cariyeden biri.

G.+ya 23a/1

Gülşevim Cāriye : Kırk cariyeden biri.

G.+yi 22a/8

Gülşād Cāriye : Kırk cariyeden biri.

G. 23a/3

G.+yi 22a/9

Hak̄k : Allah.

H. 56b/17

H.+uḡ 16b/6, 55b/12, 70b/15, 84a/10

hikmet-i H.+dur 66b/10

Halik̄ : Allah.

H. 56b/16

Hāzret-i İsa : Hazreti İsa.

H. 8b/12, 16a/10-11

Hāmān : Antakya şahının veziri. Hümāyūn Bānū'nun babası.

H. 61a/13, 62b/6

H.+ı 76a/11

H.+un 62a/12

H.+uḡ 63b/15, 64a/8

Hāmān Vezir̄ : Antakya şahının veziri. Hümāyūn Bānū'nun babası.

H. 41b/12, 51a/16, 58b/3, 3; 62a/13, 63a/17, 66b/6-7, 14; 67a/8, 67b/1, 4, 7; 68a/11, 70b/15-16, 71a/3-4, 77a/2

H.+e 76b/7-8, 77a/1

H.+i 61b/3

H.+ün 62b/9, 63a/6, 82a/13, 83b/16

H.+üḡ 61a/15

Vezir̄ Hāmān 72b/16

Vezir̄ Hāmān ise 69a/6-7

Hudā : Allah.

H. 61a/9

Hümâyûn : Hümâyûn Bânû

H. 5b/16, 7b/17, 8a/13, 14; 12b/17, 15b/13, 17b/9, 19b/2, 7; 20a/3, 5, 11; 20b/2, 21a/14, 21b/5, 12, 17; 22a/4, 6, 8, 13, 16; 22b/17, 23a/5, 9; 23b/2, 4, 7, 12, 14; 24b/1, 25a/17, 26b/13, 16, 16; 27a/5, 15, 17; 27b/2, 6, 9, 12; 28a/3, 10, 14; 28b/1, 10; 29a/6, 29b/6, 15; 30a/5, 17; 31a/6, 32a/15, 17; 32b/5, 11, 14; 33b/1, 8, 10, 17; 34a/7, 34b/13, 35a/2, 5, 10, 17; 40a/11, 41b/9, 16, 17; 42b/5, 6, 10, 13, 15; 43a/17, 43b/3, 7, 12; 45a/15, 45b/8, 46a/5, 7, 9, 11, 13; 47b/6, 9, 11, 13, 17; 48a/2, 6, 11; 48b/2, 4, 7, 8, 16; 49a/2, 5, 15, 16; 49b/3, 8; 50a/2, 5; 50b/2, 4, 7, 11; 51a/7, 11; 51b/2, 52a/2, 3; 52b/9, 13; 53b/1, 5, 8, 13; 54b/4, 11, 15, 16; 55a/3, 12, 17; 55b/4, 62a/11, 67a/6, 10, 16; 67b/11, 68a/7, 14; 72a/4, 72b/3, 9, 15; 73a/2, 5, 15; 73b/4, 16; 74a/2, 7, 9, 16; 74b/8, 75a/3, 6, 11, 13; 76b/1, 78a/9, 11; 78b/2, 7, 12; 79a/1, 5, 12; 80b/3, 10, 14; 81a/2, 11, 14, 16; 81b/4, 82a/4, 8, 12

H.+a 22a/12, 28a/13, 33a/17, 46b/2, 48a/17, 49b/4, 50a/1, 50b/3, 53b/3, 68a/12, 68b/2, 70b/2, 74a/1

H.+dan 51b/12, 55a/14, 72b/16

H.+ı 35b/9, 42b/16, 45b/13, 47b/4, 53a/12, 54b/17, 61b/16, 62a/14, 66a/15, 71b/8, 82a/10

H.+uñ 16a/16, 33a/9, 38b/14, 43a/4, 66b/6, 71b/1, 83a/9

H. idi 81a/2

H. ise 34b/10-11, 43b/1-2

ķulle-i H. 51b/17, 66b/8

Hümâyûn Bânû : Hümâyûn Bânû.

H. 1b/5, 13; 4a/14, 5a/5, 5b/8-9, 9b/9, 10b/3, 12b/1, 12; 13a/12, 16; 15a/15-16, 15b/11, 16b/12, 18a/9, 18b/13-14, 20b/6-7, 21a/12-13, 15; 24a/1, 2-3; 26b/9-10, 31b/8, 33b/15, 34b/1, 45a/14, 17; 45b/2, 15; 47b/17, 48b/15, 50b/1, 53a/17, 58b/4, 61a/16, 63a/6, 9-10; 66a/11, 66b/10-11, 67b/5, 69b/16, 70a/3, 70b/16, 72b/2, 74b/13, 76a/12, 78a/12-13, 78b/12-13, 80b/17, 85b/3

H.+dur 13b/8, 74a/12-13, 83b/7

H.+nuñ 7b/12, 70a/6, 74a/8, 83a/16

H.+ya 8a/9, 19b/16, 78a/7-8

H.+yı 17b/16-17, 58b/7, 65b/13, 67b/7, 71b/15, 83b/4

H. imiş 37a/2

H. ise 17b/3, 53a/3

‘ **Irāk** : Irak.

‘ I. 29b/10

‘ **Irākī** : Iraklı olan.

‘ I. 29b/13

İskenderun : Hatay.

İ.+a 57b/1

İ.+da 57a/17

Ķāf : Genellikle masalarda yer alan, dünyayı çevrelediğine inanılan, arkasında cinlerin, perilerin bulunduğu var sayılan, zümrütten dağ.

ķulle-i Ķ.+dan 13b/4, 64b/4-5, 83b/6

Ķaragöz : Karagöz.

Ķ. 73a/8, 74a/13, 74b/14

Ķureyş : Hz. Muhammed’in mensub olduğu Arap kabilesinin adı olup Kābe’nin korunması bu kabileye aitti.

K. 64b/13

Loķman : Lokman Hekim.

L. 28a/5

Mābān Ħarāmī : Kırk haramiden biri.

M. 6a/4, 30b/11, 31b/4

M.+ye 22a/9, 22b/7

M.+yi 24a/10

Mağribī : Magribli, Fas halkından, Mısır ötesi Kuzey Afrika halkından olan kimse.

māl bulmuş M.+ye döndü 9a/1-2

Māhān : Antakya şahının veziri. Hümāyūn Bānū’nun babası.

M. 84a/17, 84b/10, 85a/2, 11, 12, 14

M.-ı Şāh 86b/16

Māhān Vezīr : Antakya şahının veziri. Hümāyūn Bānū’nun babası.

M. 42a/11-12, 43a/13-14, 51a/16, 58b/3, 3; 77a/7, 84b/7, 12

M.+e 55a/10, 86b/14

M.+i 84b/9

M.+ün 18b/3, 42a/2-3, 8; 62b/9, 63a/6, 82a/13, 83b/11, 16; 84b/4-5

Vezīr Māhān 84a/2

Mehyāl : Aķmer Ħarāmī’nin babası.

M. 6a/1

M.+den 22b/13

M.+i 39b/7

M.+üñ 25b/11, 50a/7

Mehyāl Pīr : Aḥmer Ḥarāmī'nin babası.

M. 44a/9

Müselmān : Müslüman.

M.+ı 13a/3

Pīr : Pīr Mehyal, Aḥmer Ḥarāmī'nin babası.

P. 57a/6

P.+ün 59a/13

Pīr Mehyaāl : Aḥmer Ḥarāmī'nin babası.

P. 4a/8-9, 5b/8, 12; 6b/7, 7b/1, 6, 13;10a/8, 10b/17, 12a/16, 13b/7, 14a/11, 17; 15a/7, 17b/10, 18a/4, 21b/15, 22b/14, 25a/1, 40b/17, 44a/7, 46b/6, 50a/16, 52b/4-5, 7; 53a/15, 55b/1-2, 7, 56a/3, 56b/5-6, 57a/2, 12, 13; 57b/5, 11, 14, 17; 58a/3, 16; 59a/5, 64a/16, 69b/4-5, 82b/2, 87a/1

P.+dür 87a/3

P.+e 22b/1-2, 25b/5, 26b/5, 28b/6, 31a/15, 16; 53a/11, 57a/8, 83a/6

P.+i 13b/9, 24a/9

P.+ün 39b/6, 56a/1, 57a/15, 69b/3

P.+üñ 1b/7, 6a/6, 6b/3, 22a/4, 24a/6, 44a/5, 48b/11, 49b/17, 52b/4, 64a/13

P. ise 53a/6, 56a/2

Pīr-i Mehyaālün 2b/10

Pīr-i Mehyaālün 1b/14, 2b/9

Rüstem : İran mitolojisinin efsanevi kahramanı.

R. 16b/3, 64b/14, 76a/6

Sām : Kitab-ı Mukaddes'e göre Hz. Nūh'un oğullarından biri.

S. 64b/15, 76a/7

Süheyl : Kırk Harimiler'den biri.

S. 24a/10

Süheyl Ḥarāmī : Kırk Harimiler'den biri.

S. 6a/4, 30b/6-7, 31a/8-9, 40b/7-8

S.+nün 23a/2

S.+ye 22a/8, 22b/7

Sehlân Şâh : Antakya şahı.

S. 1b/4-5, 13b/16, 15b/6, 18a/16, 31b/15, 40b/10, 51a/16, 55b/15, 58b/2, 62b/15, 64a/8, 65b/6, 14; 77b/5

S.+a 55a/10, 60a/2, 10-11, 14; 60b/4

S.+dan 51b/8

S.+un 42a/7

S.+uñ 41b/7

Şâh Sehlân 58b/13, 59a/3, 62a/4, 62b/10, 63b/14-15

Ş.+ı 61a/14

Şâh-ı Sehlân 6a/13, 33a/15, 33b/6, 61a/12, 66b/12, 69b/11, 77a/14, 84a/14

Ş.+ı 77b/7, 85a/10

Ş.+a 57b/4

Ş.+uñ 63a/5

Tağrı : Allah.

T. 25a/6, 54a/1, 61b/5, 82b/10

T. haqqı 70a/11

T. haqqıçün 60b/14, 67a/17

Tağrı yaratdı deme- : Bir kimseyi öldürürcesine dövmek. Hiç acımamak.

T.-yüp 81a/4

Tâtâr : Tatar.

T. 3a/7, 8b/15, 17b/6

Trabulus : Trablus.

T. 32a/14

Vezi̇r Hâmân : Antakya şahının veziri. Hümâyün Bânü'nun babası.

V. ise 62a/6

Yezdân : Allah

çâker-i Y.+am 61a/9-10

Yezdâni̇ : Allah'a ait.

çâker-i Y. 59b/6

Zâl : Eski Fars kahramanlarından meşhur pehlivan Rüstem'in babasının adı.

Z. 76a/6

Z.-siret 64b/15

SONUÇ

Üzerinde çalışılan 18. yüzyıl mensur öykülerinden biri olan Aḥmer-nāme'nin sonunda yazarına ait bir ad bulunmamakla birlikte 1134 (1722) tarihli bir kayıt vardır. Eser Türk Dil Kurumu El Yazması Eserleri Kitaplığı Veri Tabanı'nda A 388 arşiv numarasıyla kayıtlıdır. Eserin yazısı harekesizdir. İncelenen, yazma eserin ikinci cildir. Birinci cildi ile ilgili bir bilgiye ulaşılamamıştır. Metnin çeviri yazısı yapıldıktan sonra yazım, ses bilgisi ve yapı bilgisi özellikleri incelenmiştir.

Yazım bölümünde ünlü ve ünsüzlerin yazımı, bitişik yazımlar ve de Arapça ve Farsça yanlış yazılmış sözcükler incelenmiştir. Metinde ünlü ve ünsüzlerin yazımında çok tutarlı bir kullanıma rastlanmamıştır. Aynı sözcüğün metnin çeşitli yerlerinde değişik yazımları görülmüştür:

ayaq ایاق 82a/1, ayaq آیاق 74a/1, ayaq ایق 73a/16

yoğurt یوغورت 5a/9, yoğurd یوغورد 59b/14

Aynı tutarsızlık bitişik yazımlarda da karşımıza çıkmıştır:

bildim ki بدمکه 3b/3, gözet ki کوزت که 49a/8

eline mi الینمی 13b/16, göge mi می کوهه 14a/8

Arapça ve Farsça sözcüklerin yazımında birçok yanlış ünlü ya da ünsüz kullanımına rastlanmış ve bu sözcükler bir tablo halinde yazım bölümünde aşağıdaki gibi sunulmuştur:

Sözcüğün (Farsça)	Aslı	Yazmada	Sayfa/Sıra No.
köhne کهنه		کوهنه	2a/4, 5a/17, 7a/1, 8a/1, 9b/15, 31a/17, 39a2, 5; 57a/9

Ses Bilgisi bölümünde ünlü uyumları ve ses olayları incelenmiştir. Artlık-önlük uyumunda Türkiye Türkçesine benzer olarak “-ken” ulaç eki ve “-yor” şimdiki zaman ekinin uyuma girmediği görülmüştür. Burada dikkat çeken konu addan ad yapım eklerinden “+lık” ekinin de ünlü uyumuna girmediği sözcüklerle karşılaşmış olmamızdır:

hekimliği حکیم لغی 28a/4, vekillığın بکیل لغن 68b/16

-dUḲ Geçmiş zaman ortacı eki hem ortaç göreviyle hem de aldığı çeşitli eklerle (-dUGIndA, -dUGIndAn, -dUḲcA, -dUḲdA, -dUḲdAn) ulaç görevi üstlendiğinde ötümsüzleştiği zaman yuvarlak ünlü ile yazıldığı ötümsüzleşmediği zaman ise ekin yazımında herhangi bir ünlü kullanılmadığı görülmüştür:

acıduğumdan اجدو غمدن 9a/16, bildügi بلدوکی 32a/15, nāzum geçdüğinden نازم كچدو كندن 11a/7, şaşduğundan شاشدو غندن 17b/3-4, varduğıuzda واردو غزده 47a/1,

alduğdan الدقن 44b/6, étdükleri اتدکلی 50a/14, gitdükce کتدکجه 25b/9, kalmaduğda قلما دقده 33b/8, taleb étdüklerinde طلب اتدکلرنده 65b/3

Metinde bir örnek (buyurula 86b/3) dışında ünlü düşmesinin Türkiye Türkçesindeki gibi uygulandığı saptanmıştır.

Sözcük başında ötümsüzlük-ötümlülük konusunda metin boyunca bir tutarlılık yoktur. Metinde kimi örneklerde sözcük başında t- sesinin korunduğu saptanmıştır.

biñ toğuz yüz toğsan toğuz 2b/4-5, tēmürden 41a/7, taşra 33a/16

tağ 16a/2 - dağ 21b/13, terleyüp 29b/16 - derleyüp 35b/11 gibi ikili kullanımlara da rastlanmıştır.

Ötümlü ünsüzle başlayan bazı eklerin ötümsüz ünsüzden sonda gelmeleri durumunda bile ötümlülüklerini korudukları görülmüştür:

+c1 (Addan ad yapım eki) çiftci 58b/10

+da (Bulunma durumu eki) maḥmūrluğda 28b/15

+dan (Ayrılma durumu eki) ağaçdan 73a/14, şovuğdan 24b/4, şāhdan 21a/17, tarafından 7b/2

-dI (Bilinen Geçmiş Zaman Üçüncü Tekil Kişi Eki) buluşdı 64a/7, şaçdı 35a/1

-dUK (Geçmiş Zaman Ortacı Eki) çekdügin 23b/7,

-dUK (Bilinen Geçmiş Zaman Birinci Çoğul Kişi Eki) elden gitdük 67a/13

-dUKcA (Ulaç Eki) kılıç şalduğca 56a/3,

-dUKdAn (Ulaç Eki) merḥabāleşdükden 14b/13

-dUm (Bilinen Geçmiş Zaman Birinci Tekil Kişi) and içdim 11a/15

-dUḡ (Bilinen Geçmiş Zaman İkinci Tekil Kişi Eki) buluşduḡ 46b/2,

-dUr (Bildirme) olmışdur 80b/2

-dUr (Çatı Eki) yapdur 73a/7

Türkiye Türkçesinde ötümsüz olup metinde ötümlü olarak yazılan şu örnekleri verebiliriz:

dükendi 3b/7, dürlü 83a/8

“Ötümsüz ünsüz ile biten bir sözcük ünlü ile başlayan bir ek aldığıında sözcük sonundaki ötümsüz ünsüz ötümlüleşir” kuralının metin boyunca uygulandığı, ancak bir örnekte kural dışına çıkıldığı görülmüştür:

Hümāyün urğanın bir uçun içeri uzadup 48a/11

Metinde iki sözcükte düzenli olarak k > h sızıcılaşması görülmektedir.

aḡşām 7b/11, yoḡsa 13b/17

Bir sözcükte ise ikili kullanım saptanmıştır:

uyḡu 26b/12, uyḡu 52a/11

Bir sözcükte p > f sızıcılaşması görülmüştür:

pos > fos bıyık 16b/2

şovuḡ 34a/11 sözcüğünde sürekli görülen g > v sızıcılaşması, söv- eyleminde iki biçimde karşımıza çıkmaktadır:

sövdü 80a/14 söḡüp 25b/5

Aşağıdaki sözcüklerde ise Türkiye Türkçesinde v'ye dönüşen g'nin korunduğu görülmektedir.

oḡmaya 48a/2, göḡdesi 73b/12

Bir sözcükte 18. yüzyıl metinlerinde çokça rastlanmayan bir ses bilgisi örneğini rastlanmıştır:

ol- > bol- dar bolup 36a/2

Türkiye Türkçesinden farklı olarak sözcüğün üçüncü tekil kişi ve üçüncü çoḡul kişi iyelik eki alması durumunda belirtme durumu eki +n olarak gelmiştir:

adın 28a/6, cümlesin 18b/6, kendüsin 13b/13, maḡarasın 14a/10, nāmesin 60b/13

Belirtme durumu eki kullanılmadan bu anlamın katıldığı sözcüklere de rastlanmıştır.

yérine şāh olacaḡım duymasun dēyüp ol 63b/1

ihtiyârlıgıñ görmeyüp bir mekkâre için 56a/13

İlgi durumu, +nUñ ve +nUñ ekleriyle yapılmaktadır. İlgili durumu ekinin nazal n “ñ” ile yazılması Türkiye Türkçesinden farklıdır.

cānumuñ 12b/6, ādemüñ 73a/11, dervīşüñ 63b/10, ħammāmuñ 33b/11, ħapunuñ 67a/1, ħocanuñ 27a/15, gecenüñ 1b/12, ħubbenüñ 42b/3

Metinde geçen yön gösterme eki +ArU/+rA da Türkiye Türkçesinden farklı olan yapılarıdır.

içre 12b/7, içerü 48a/15, ilerüde 1b/3, yuħaru 48a/15, taşra 8a/15

Geniş zaman birinci tekil kişi eki Türkiye Türkçesinden farklı olarak -ArAm / -(U)rAm biçiminde kullanılmıştır:

ħorħaram 31b/14, yaħaram 60a/8, çekere 53b/7, ħalāş edere 3a/3-4, severem 12a/11, işüm bilürem 47b/13, gelürem 19a/5, aluram 46a/3, çıkaruram 60a/7, unuduram 7b/3

Metinde gelecek zaman anlamının daha çok -sA dilek-koşul ekine “gerek/gerekdür” sözcükleri getirilerek ya da istek kipiyle sağlandığı görülmüştür:

şimden gerü etmek pişürüp et ile ħosam gerekdür 10b/10

geçen gece baña ne güne reng vërdüñ tomruħ içinde ħoyup çıkup gitdüñ bu da gündən ‘ayān beni bu kerre daħı falaħa ile baş aşağı ber-dār edüp çıkup gidesin 2a/17-2b/3

+dUr bildirme ekinin Türkiye Türkçesinden farklı bir kullanımı da metinde özel adlara (genellikle özne durumundaki adlara) onları yüklemleştirme görevinin dışında da gelmesidir:

ħayli elem çekdi ammā Aħmerdür gönünden eyitdi 31b/12-13

biz de size muntazıruz dedükde Aħmer ħarāmیدür eyitdi 75a/17-76b/1

Metinde ad ve yardımcı eylemden oluşan birleşik eylemlerin çokluğu dikkat çekmektedir. Özellikle et-, ol-, eyle- yardımcı eylemlerinin yoğun olarak kullanıldığı metinde ħıl-, al-, çek-, düş-, gel-, getir-, gir-, ħal-, ħalk-, tut-, uğra-, ur-, vër- gibi yardımcı eylemlerle de birleşik eylemler oluşturulmuştur.

İncelenen metinde yaklaşık 2028 madde başı sözcükten oluştuğu görülmüştür. Bu sözcüklerin 902’si Türkçe, 664’ü Arapça, 386’u Farsça’dır. 22 sözcüğün Arapça+Türkçe (zeytyağı 3b/14, ħarāmīlikden 68b/8) 20 sözcüğün Farsça+Arapça (nā-be-kār 4a/16, ser-‘asker 61b/13), 14 sözcüğün Arapça+Farsça (silāħ-püş 31a/1, ħüsn-dār 18b/2), 8 sözcüğün Farsça+Türkçe (tāzelendi 45b/14, her biri 40a/2), 1 sözcüğün Arapça+Farsça+Türkçe

(ḥarām-zâdelikleri 47b/12) , 1 sözcüğün de Farsça+Arapça+Türkçe (bî-edeblik 17b/13) sözcük/ek birleşmeleriyle oluştuğu bunların dışında 4 sözcüğün Yunancadan (burgâz 15b/4, efendim 2b/6, furunı 7a/14, pupla 82a/1), 2 sözcüğün İtalyancadan (flori 63b/2, istif 52b/14), 1 sözcüğün Lehçeden (zolata 50b/14), 1 sözcüğün Latineden (ağustos 4b/11), 1 sözcüğün Moğolcadan (cebe 65a/6), 1 sözcüğün de Rumcadan (heyamola 48a/14) geldiği görülmüştür.

Dizinde verilen sözcüklerin hangi dillerden geldikleri bilgisini aktarmada Ferit Devellioğlu'nun "Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat"ı ve <http://tdk.gov.tr> adresindeki "Büyük Türkçe Sözlük" kullanılmıştır. Sözcüklerin anlamlandırılmasında bu sözlüklerin dışında İlhan Ayverdi'nin "Misalli Büyük Türkçe Sözlük", Sir Gerard Clauson'ın "An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish", Şemseddin Sami'nin Kâmûs-ı Türkî, Türk Dil Kurumunun "Türkçe Sözlük", Cem Dilçin tarafından düzenlenen Yeni Tarama Sözlüğü, Başlangıcından Günümüze Kadar Büyük Türk Klasikleri ve Türk Dil Kurumunun internet ortamındaki "LexiQamus" uygulaması kullanılmıştır.

Metinde geçen kalıplaşmış yapılardan hangilerinin atasözü, deyim ve ikileme olarak değerlendirileceği konusunda Yrd. Doç. Dr. Necmi Akyalçın'ın kaleme aldığı "Türkçemizin İncileri Atasözlerimiz", "Türkçemizin Anlamsal Zenginlikleri Deyimlerimiz" ve "Türkçe İkilemeler Sözlüğü" adlı eserler yardımcı kaynaklarımız olmuştur. Kalıplaşmış sözlerde ise Yrd. Doç. Dr. Hürriyet Gökdayı'nın "Türkçede Kalıp Sözler" adlı eseri taranmıştır.

18. yüzyıl mensur öykü geleneği içinde yer bulan bu metin, döneminin gerek dil gerek kültürel özelliklerini yansıması bakımından önemli bir eserdir.

KAYNAKÇA

- Ahmet Cevdet Paşa, *Tarih-i Cevdet*, Özdemir Basımevi, İstanbul 1976.
- Aksan Doğan, *Türkçenin Söz Varlığı*, Bilgi Yayınevi, Ankara 2015.
- Banguoğlu, Tahsin. *Türkçenin Grameri*, 8. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1986.
- Çobanoğlu, Özkul. *Halk Edebiyatını Giriş*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2009.
- Eker, Süer. *Çağdaş Türk Dili*, 3. Baskı, Grafiker Yayınları, Ankara 2005.
- Galland, Antoine. *Binbir Gece Masalları*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2011, s. 233
- Gökdayı, Hürriyet. *Türkçede Kalıp Sözcükler*, Kriter Yayınları, İstanbul 2011.
- Gülsevin, Gürer. *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011.
- Gülsevin, Gürer; Erdoğan Boz. *Eski Anadolu Türkçesi*, 2. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara 2010.
- Gümüş, İbrahim. Türk Masallarının Max Lüthi Yaklaşımıyla Çözümlemesi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), 2015, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kartallıoğlu, Yavuz. Klasik Osmanlı Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni (16, 17 ve 18. Yüzyıllar), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011.
- Kartallıoğlu, Yavuz, “Osmanlı Türkçesindeki Ekler Dudak Uyumuna Göre Nasıl Okunmalıdır?”, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 3/6, Fall 2008, s. 458-481.
- Korkmaz, Zeynep. Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2014.
- Levend, Agah Sırrı. “Divan Edebiyatında Hikâye I”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1967*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1968, 71-117.
- Nazlı, Atiye. Binbir Gece Masallarının Anadolu Türk Masallarına Etkileri Üzerine Bir Araştırma, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), 2011, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Özdemir Ahmet, Anadolu Efsaneleri Kız Kulesi'nin Gizi, Bordo Siyah Klasik Yayınları, İstanbul 2010.

- Özdemir, Cüneyt; Aylin Atasoy, Özgül Apaçe. *Sessiz tanık Kız Kulesi efsanesi*, Su Yayınları, İstanbul 2001.
- Sönmez, Sevgül. *Karagöz Kitabı*, 2. Baskı, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2005.
- Tuğrul, Mehmet. *Mahmutgazi Köyünde Halk Edebiyatı*, 1. Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1969.
- Türk, Vahit; Şaban Doğan, Yasin Şerifoğlu. *Tarihi Türk Lehçeleri Eski Anadolu Türkçesi Dersleri*, 2. Baskı, Kesit Yayınları, Ankara 2012.
- Üstünova, Kerime. *Türkiye Türkçesi Ad İşletimi (Biçim Bilgisi)*, Sentez Yayınları, Ankara 2012.
- Üstünova, Kerime. “Yalın Durum Karmaşası”, *Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları*, Cilt 1, Sayı 4, 2007, 736-747.
- Üstünova, Kerime. “Dilek Kipleri ve Zaman Kavramı”, *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, C. LXXXVIII, S. 635, 2004, s. 678-686.
- Üstünova, Kerime. “Eklerin Öğretimi Üzerine Bir İki Söz”, *Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.5, S. 6, 2004, s. 173-182.

Yılmaz, Engin. “Türkiye Türkçesinde İkili Çatı Sorunu ve Bunun Öğretimi ile İlgili Meseleler”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, S.44, 2001 [2003], s. 251-289.

SÖZLÜKLER

- Akyalçın, Necmi. *Türkçemizin Anlamsal Zenginlikleri Deyimlerimiz*, Eğiten Kitap Yayınları, Ankara 2012.
- Akyalçın, Necmi. *Türkçe İkilemeler Sözlüğü Tanıklı*, Anı Yayıncılık, Ankara 2007.
- Akyalçın, Necmi. *Türkçemizin İncileri Atasözlerimiz Tanıklı Sözlük*, Eğiten Kitap Yayınları, Ankara 2012.
- Ayverdi, İlhan. *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, 2. Baskı, Bilnet Matbaacılık, İstanbul 2011
- Başlangıcından Günümüze Kadar Büyük Türk Klasikleri*, 4. Cilt, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2004.
- Clauson, Sir Gerard. *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*, At The Clarendon Press, Oxford 1972
- Devellioğlu, Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, 23. Baskı, Aydın Kitabevi, Ankara 2006.

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts – Büyük Türkçe Sözlük

Sami, Şemseddin. *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul 2006.

Türkçe Sözlük, 10. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2005.

Yeni Tarama Sözlüğü, (dzl. Cem Dilçin), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1983.

EKLER

Metin Örnekleri

